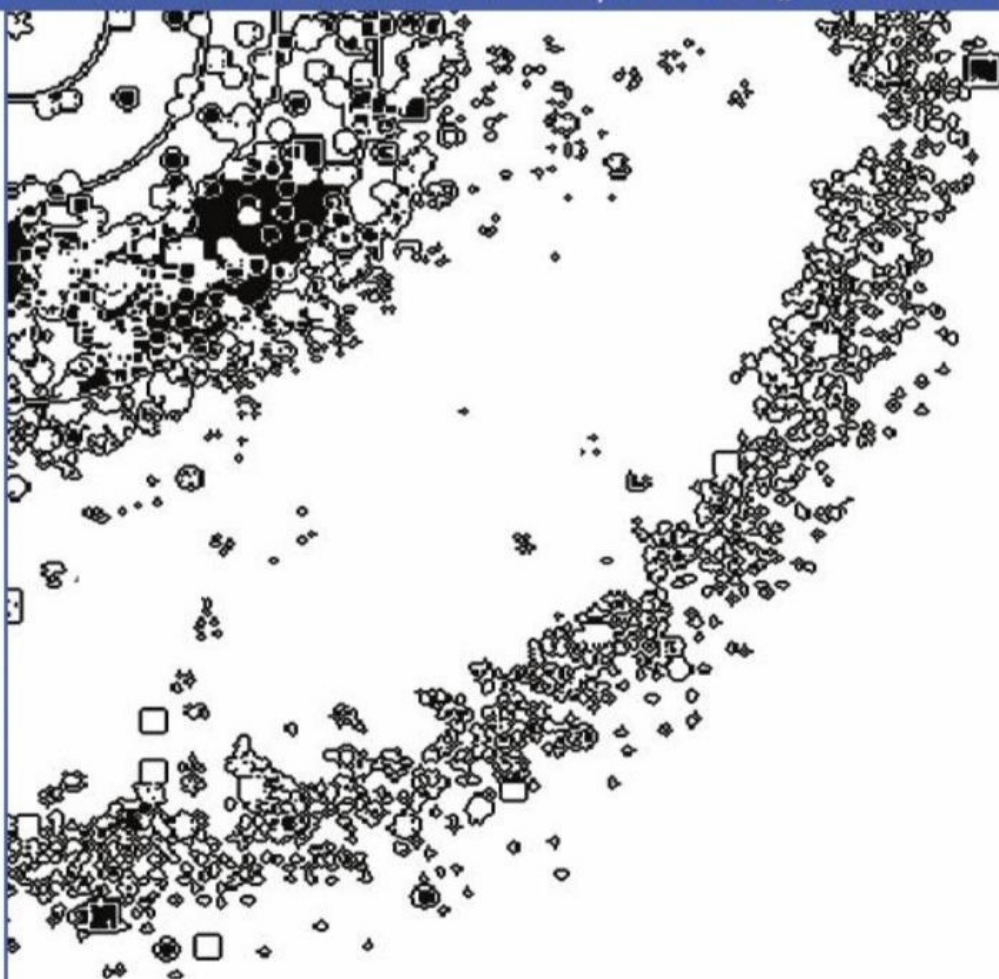

STUDII DE ȘTIINȚĂ ȘI CULTURĂ

REVISTĂ EDITATĂ SUB EGIDA UNIVERSITĂȚII DE VEST „VASILE GOLDIȘ” DIN ARAD

VOLUMUL XX, Nr. 3, SEPTEMBRIE 2024

STUDII

DE ȘTIINȚĂ ȘI CULTURĂ

VOLUME XX, ISSUE 3, SEPTEMBER 2024

VOLUME XX, N° 3, SEPTEMBRE 2024

VOLUMUL XX, NR. 3, SEPTEMBRIE 2024

Revistă editată sub egida / journal published under the auspices / revue éditée sous les auspices

UNIVERSITĂȚII DE VEST „VASILE GOLDIȘ” DIN ARAD, ROMÂNIA

și în parteneriat cu / and in partnership with / et en partenariat avec:

LE DÉPARTEMENT DE ROUMAIN
D'AIX-MARSEILLE UNIVERSITÉ, FRANCE

LE CAER – EA 854 D'AIX-MARSEILLE UNIVERSITÉ, FRANCE

LE CIRMI DE L'UNIVERSITÉ PARIS 3 – SORBONNE NOUVELLE, FRANCE

FACULTATEA DE FILOSOFIE,
DEPARTAMENTUL DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ,
UNIVERSITATEA DIN NOVI SAD, SERBIA

UNIVERSITY FRIEDRICH SCHILLER JENA,
INSTITUTE FOR SLAVIC LANGUAGES, JENA, GERMANY

INSTITUTUL DE STUDII BANATICE „TITU MAIORESCU”
AL ACADEMIEI ROMÂNE FILIALA TIMIȘOARA

L'ASSOCIATION INTERNATIONALE DE PSYCHOMÉCANIQUE DU LANGAGE (A.I.P.L.),
PARIS, FRANCE

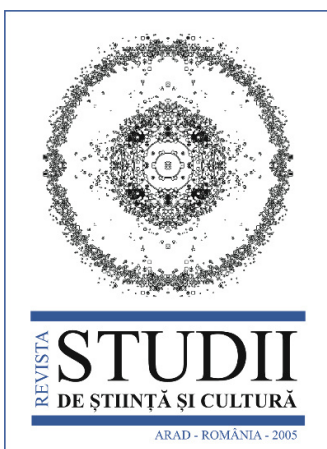
UNIVERSITATEA ROMA TOR VERGATA, ITALIA

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „ALEXANDRU D. XENOPOL”, ARAD

TIPOGRAFIA GUTENBERG – EDITURA GUTENBERG UNIVERS, ARAD

UNIVERSITATEA DIN ORADEA, ROMÂNIA

UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA
FACULTATEA DE LITERE, ISTORIE ȘI TEOLOGIE

ISSN 1841-1401 (print)
ISSN - L 1841-1401
ISSN 2067-5135 (online)

BDI Index Copernicus International

Revistă evaluată pozitiv, după criteriul citărilor, în **I. C. Journals Master List 2017**, cu un scor **ICV** (Valoare Index Copernicus) de **67,53 puncte**.

La propunerea **Centrului Național ISSN**, publicația „**Studii de știință și cultură**” (Online) = ISSN 2067-5135, ISSN-L 1841-1401 a fost înscrisă în catalogul **ROAD** (<https://road.issn.org>), catalog internațional al publicațiilor științifice open-access, administrat de **Centrul Internațional ISSN**, sub egida **UNESCO**.

Colegiul editorial / Editorial Board:

Președinte de onoare / Honorary president: **Prof. univ. dr. Coralia Adina COTORACI**, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, România
Director / Director: **Dr. Viviana MILIVOIEVICI**, cercetător științific, Academia Română, Filiala Timișoara
Redactor-șef / Editor-in-Chief: **Conf. univ. dr. Speranța-Sofia MILANCOVICI**, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, România
Redactor-șef executiv / Executive editor: **Prof. univ. dr. emerit Alvaro ROCCHETTI**, Université Paris 3, Sorbonne Nouvelle, France
Redactor-șef fondator / Editor-in-Chief founder: **Prof. Vasile MAN**, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, România

Consiliul științific – Referenți / Scientific Board:

Acad. Prof. univ. dr. Thede KAHL, University of Jena, Germania
Acad. Mihai CIMPOI, Academia de Științe a Republicii Moldova
Prof. univ. dr. Jérôme ROUDIER, Universitatea Catolică din Lille, Franța
Prof. dr. Dres. H. c. Rudolf WINDISCH, Universitat Rostock, Germania
Prof. univ. dr. Louis BEGIONI, Universitatea Roma Tor Vergata, Italia
Prof. univ. dr. Emilia P ARPALA, Facultatea de Litere, Universitatea Craiova, România
Prof. univ. dr. Rodica BIRIȘ, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, România
Prof. univ. dr. Sophie SAFFI, Université d’Aix-Marseille AMU, Franța
Prof. univ. dr. Gilles BARDY, Université d’Aix-Marseille AMU, Franța
Prof. univ. dr. Ștefan OLTEAN, Universitatea „Babeș Bolyai” Cluj-Napoca, România
Prof. univ. dr. Teodor Ioan MATEOC, Universitatea din Oradea, România
Prof. univ. dr. Marina PUIA-BĂDESCU, Universitatea din Novi Sad, Republica Serbia
Prof. univ. dr. Iulian BOLDEA, Universitatea „Petru Maior”, Târgu-Mureș, România
Prof. univ. dr. Mircea MUTHU, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, România
Prof. univ. dr. Lucian CHIȘU, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, Academia Română, București, România
Prof. univ. dr. Virginia POPOVIC, Universitatea din Novi Sad, Republica Serbia
Conf. univ. dr. Gabriel Dan BARBULEȚ, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia, România
Conf. univ. dr. Daniel CRISTEA-ENACHE, Universitatea din București, România
Dr. Doru SINACI, Biblioteca Județeană „A. D. Xenopol”, Arad, România
Dr. Viviana MILIVOIEVICI, cercetător științific, Academia Română, Filiala Timișoara, Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu”, România
Dr. Grația B ENGA-ȚUTUIANU, cercetător științific, Academia Română, Filiala Timișoara, Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu”, România
Dr. Bogdan Mihai DASCĂLU, cercetător științific, Academia Română, Filiala Timișoara, Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu”, România
Conf. univ. dr. Stancuța DIMA-LAZA, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, România
Conf. univ. dr. Mihaela BUCIN, Universitatea din Szeged, Ungaria
Conf. univ. dr. Dana PERCEC, Universitatea de Vest din Timișoara, România
Conf. univ. dr. Gabriel BARDASAN, Universitatea de Vest din Timișoara, România
Conf. univ. dr. Vasile-Ioan POP, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, România

Secretariat de redacție:

Lect. univ. dr. Laura-Rebeca STIEGELBAUER, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, România
Lect. univ. dr. Ștefan Iaroslav DANIEL, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, România
Dr. Maria PANTEA, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, România
Design: Ivița MILIVOIEVICI
Administrator Site: Viviana MILIVOIEVICI
Logo și design copertă revista „Studii de Știință și Cultură”: Călin MAN

Adresa / Editorial Office: Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, România
310025, ARAD, Bd. Revoluției nr. 94-96; telefon: 0040/0257/280335; mobil 0763016032;
fax 0040/0257/280810; www.revista-studii-uvvg.ro, e-mail: studii.ssc@gmail.com

Revistă fondată în anul 2005, indexată în Bazele de Date Internaționale (BDI) CEEOL (www.ceeol.com) din Frankfurt, Germania, EBSCO HOST Publishing, din Statele Unite (www.ebscohost.com), INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL, Varșovia, Polonia (www.indexcopernicus.com), DOAJ LAND UNIVERSITY LIBRARIES, Suedia (www.doaj.org), THE LINGUIST LIST, SUA, ERIH PLUS (dbh.nsd.uib.no). Revistă științifică evaluată și acreditată de CNCS, în 2020, profil umanist, domeniul FILOLOGIE.

în numele libertății absolute de exprimare, autorii răspund în mod direct de conținutul materialelor publicate sub semnătură proprie.

CONTENTS / SOMMAIRE / CUPRINS

ROMAN CULTURES – ROMANIAN CULTURE / CULTURES ROMANES – CULTURE ROUMAINE / CULTURI ROMANICE – CULTURĂ ROMÂNEASCĂ

Camelia BOF (căș. HREBAN) 9

THE WANDERING IN THE LABYRINTH OF THE HERO FROM THE ROMANIAN FAIRY TALE. THE INITIATORY ADVENTURE OF PETREA VOINICUL

L'ERRANCE DANS LE LABYRINTHE DU HEROS DU CONTE DE FEES POPULAIRE ROUMAIN. L'AVENTURE INITIATIQUE DE PIERRE LE COSTAUD

RĂTĂCIREA ÎN LABIRINT A EROULUI DIN BASMUL POPULAR ROMÂNESC. AVENTURA INIȚIATICĂ A LUI PETREA VOINICUL

Dușița RISTIN 16

THE POST-WAR GENERATION OF SCHOLARS FROM VOJVODINA AND THEIR ROMANIAN CULTURAL MODELS

LA GÉNÉRATION D'INTELLECTUELS DE VOÏVODINE DE L'APRÈS-GUERRE ET LEURS MODÈLES CULTURELS ROUMAINS

GENERAȚIA POSTBELICĂ DE INTELLECTUALI DIN VOIVODINA ȘI MODELELE LOR CULTURALE ROMÂNEȘTI

Flavius PARASCHIV 25

THE MULTIPLE MANIFESTATIONS OF THE ROMANIAN CYBERPUNK (I)

LES MULTIPLES MANIFESTATIONS DU CYBERPUNK ROUMAIN (I)

IPOSTAZE ALE CYBERPUNK-ULUI ROMÂNESC (I)

GERMANIC LANGUAGES AND CULTURES / ROMANIAN LANGUAGE AND CULTURE / CULTURES ET LANGUES GERMANIQUES / CULTURE ROUMAINE / LIMBI ȘI CULTURI GERMANICE / LIMBĂ ȘI CULTURĂ ROMÂNEASCĂ

Alexandra Roxana MĂRGINEAN 42

WORKING OUT THE PUZZLES IN MATT HAIG'S *THE MIDNIGHT LIBRARY*

RÉSOUTRE LES *PUZZLES* DE *LA BIBLIOTHÈQUE DE MINUIT* PAR MATT HAIG

REZOLVAREA *PUZZLE*-URILOR DIN *BIBLIOTECA DE LA MIEZUL NOPTII* DE MATT HAIG

Alina UJENIUC 57

COLOR SPECTRUMS AND MOMENTS OF DÉJÀ VU: SYMBOLISM IN HERTA MÜLLER'S WORK. FICTIONAL AND BIOGRAPHICAL CONTEXTUALIZATIONS IN *REISENDE AUF EINEM BEIN* AND *NIEDERUNGEN*

FARBSPEKTREN UND DÉJÀ-VU-MOMENTE: SYMBOLIK IN HERTA MÜLLERS WERK. FIKTIONALE UND BIOGRAFISCHE KONTEXTUALISIERUNGEN IN *REISENDE AUF EINEM BEIN* UND *NIEDERUNGEN*

SPECTRE DE CULORI ȘI MOMENTE DE DÉJÀ VU: SIMBOLISMUL ÎN OPERA HERTEI MÜLLER. CONTEXTUALIZĂRI FICTIONALE ȘI BIOGRAFICE ÎN *REISENDE AUF EINEM BEIN* AND *NIEDERUNGEN*

Andrea REISZ

67

THE MILITARY ETHOS IN EARLY 20th CENTURY AUSTRIAN LITERATURE: AN ANALYSIS OF THE MILITARY UNIFORM IN JOSEPH ROTH'S *THE RADETZKY MARCH*

L'ÉTHOS MILITAIRE DANS LA LITTÉRATURE AUTRICHIENNE DU DÉBUT DU XXe SIÈCLE : UNE ANALYSE DE L'UNIFORME MILITAIRE DANS LE ROMAN *LA MARCHÉ DE RADETZKY* DE JOSEPH ROTH

ETOSUL MILITAR ÎN LITERATURA AUSTRIACĂ DE LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XX: O ANALIZĂ A UNIFORMEI MILITARE ÎN ROMANUL *MARȘUL LUI RADETZKY* DE JOSEPH ROTH

Nicolae BOBARU

76

EMPOWERMENT AND AMBIGUITY: FEMALE SUPERHEROES AND ANTI-HEROES IN POP CULTURE

AUTONIMISATION ET AMBIGUÏTÉ : LES SUPER-HÉROS ET ANTI-HÉROS FÉMININS DANS LA CULTURE POPULAIRE

AUTONOMIZARE ȘI AMBIGUITATE: SUPEREROINE ȘI ANTIEROINE ÎN CULTURA POP

TRANSLATIONS – TRANSLATION STUDIES / TRADUCTIONS – ÉTUDES DES TRADUCTIONS / TRADUCERI – TRADUCTOLOGIE

Laura-Rebeca STIEGELBAUER, Raluca BALAȘ

91

CRAFTING COMPELLING MARKETING COMMUNICATION BY USING THE ART OF TRANSLATION

ÉLABORER UNE COMMUNICATION MARKETING CONVAINCANTE EN UTILISANT L'ART DE LA TRADUCTION

CREAREA UNEI COMUNICĂRI DE MARKETING CONVINĂTOARE PRIN UTILIZAREA ARTEI TRADUCERII

Andreea Rodica RUTHNER

103

DEEP CULTURAL KNOWLEDGE IN INTERCULTURAL EVERYDAY COMMUNICATION AT WORK. A COMPARATIVE STUDY FROM THE PERSPECTIVE OF STUDENTS AT THE UNIVERSITY POLITEHNICA TIMIȘOARA, TRANSLATION STUDIES VERSUS COMPUTER SCIENCE

KULTURSPEZIFISCHES WISSEN IN DER INTERKULTURELLEN ALLTAGSKOMMUNIKATION IM BERUF. EINE KOMPARATIVE STUDIE AUS DER PERSPEKTIVE DER STUDENT/-INNEN DER UNIVERSITÄT POLITEHNICA TIMIȘOARA, ÜBERSETZUNGSWISSENSCHAFTEN VERSUS INGENIEURWISSENSCHAFTEN (COMPUTER SCIENCE)

LA CONNAISSANCE DES VALEURS CULTURELLES DANS LA COMMUNICATION INTERCULTURELLE QUOTIDIENNE AU TRAVAIL. UNE ÉTUDE COMPARATIVE DU POINT DE VUE DES ÉTUDIANTS DE LA FILIÈRE TRADUCTION ET INTERPRÉTATION ET DE LA FILIÈRE INFORMATIQUE DE L'UNIVERSITÉ POLYTECHNIQUE DE TIMIȘOARA

CUNOAȘTEREA VALORILOR CULTURALE PROFUNDE ÎN COMUNICAREA INTERCULTURALĂ DE ZI CU ZI LA LOCUL DE MUNCĂ. UN STUDIU COMPARATIV DIN PERSPECTIVA STUDENȚILOR UNIVERSITĂȚII POLITEHNICA TIMIȘOARA, STUDII DE TRADUCERE ȘI INTERPRETARE VERSUS AUTOMATICĂ ȘI CALCULATOARE

SCIENTIFIC CULTURE / CULTURE SCIENTIFIQUE / CULTURĂ ȘTIINȚIFICĂ

Bogdan Mihai DASCĂLU 120

IMAGOLOGY AND ITS "HISTORIES" (III)

L'IMAGOLOGIE ET SES « HISTOIRES » (III)

IMAGOLOGIA ȘI „ISTORIILE” EI (III)

Zakaria KHENOUCHE, Abdellah MAASSOUM 127

THE TRAGEDY OF THE ISTRIAN EXODUS SEEN THROUGH THE ARTICLES OF "IL CORRIERE DELLA SERA" AND "L'UNITÀ" OF THE PCI: YEAR 1947

LA TRAGÉDIE DES EXILES D'ISTRIE À TRAVERS LES ARTICLES DU « CORRIERE DELLA SERA » ET « L'UNITA » DU PCI: ANNÉE 1947

LA TRAGEDIA DEGLI ESULI ISTRIANI VISTA ATTRAVERSO GLI ARTICOLI DEL "CORRIERE DELLA SERA" E "L'UNITÀ" DEL PCI: ANNO 1947

Amira TALAH, Mohamed DOUIFI 138

POLICY ENTREPRENEURSHIP AND THE BATTLE OF IDEAS: 'THE THINK TANKERY' OF THE FABIAN SOCIETY IN THE TURN OF THE TWENTIETH CENTURY

ENTREPRENEURIAT POLITIQUE ET BATAILLE DES IDÉES : « LE THINK TANKERY » DE LA FABIAN SOCIETY AU TOURNANT DU XXème SIÈCLE

Ana-Maria DASCĂLU-ROMIȚAN 151

LINGUISTIC AND CULTURAL MEDIATION IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES

SPRACH- UND KULTURVERMITTLUNG IM FREMDSPRACHENUNTERRICHT

MÉDIATION LINGUISTIQUE ET CULTURELLE DANS L'ENSEIGNEMENT DES LANGUES ÉTRANGÈRES

MEDIEREA LINGVISTICĂ ȘI CULTURALĂ ÎN PREDAREA LIMBILOR STRĂINE

Rodica Teodora BIRIȘ 161

MODERN METHODS IN GERMAN LANGUAGE TEACHING

MODERNE UNTERRICHTSMETHODEN IM DEUTSCHUNTERRICHT

METODE MODERNE ÎN PREDAREA LIMBII GERMANE

- Irina DINCĂ** **166**
 THE COMPASS NEEDLE: SEMANTIC NUANCING OF THE NAMES FOR THE NORTH AND THE SOUTH FROM THE PLURILINGUAL AND PLURICULTURAL REPERTOIRES OF FOREIGN STUDENTS LEARNING ROMANIAN AS A SECOND LANGUAGE
- L'AIGUILLE DE LA BOUSSOLE : NUANCEMENTS SÉMANTIQUES DES NOMS DU NORD ET DU SUD À PARTIR DES RÉPERTOIRES PLURILINGUES ET PLURICULTURELS DES ÉTUDIANTS ÉTRANGERS APPRENANT LE ROUMAIN LANGUE SECONDE
- ACUL BUSOLEI: NUANȚĂRI SEMANTICE ALE DENUMIRILOR PENTRU NORD ȘI SUD DIN REPERTORIUL PLURILINGV ȘI PLURICULTURAL AL STUDENȚILOR STRĂINI CARE ÎNVAȚĂ LIMBA ROMÂNĂ CA L2
- Irina-Ana DROBOT** **178**
 AN ANALYSIS OF THE SHORT STORY *A JAR OF LARD* BY CHI ZIJIAN
- LA NOUVELLE *LA JARRE DE SAINDOUX* PAR CHI ZIJIAN : UNE ANALYSE
- O ANALIZĂ A NUVELEI *UN BORCAN CU UNTURĂ* DE CHI ZIJIAN
- Ioana Ruxandra TOȘU** **188**
 THE ROLE OF POLITENESS SUFFIXES AS *YAKUWARIGO* ELEMENTS: A CASE STUDY ON LANGUAGE DYNAMICS IN THE *MANGA KUROKO NO BASUKE – REPLACE PLUS*
- LE RÔLE DES SUFFIXES DE POLITESSE COMME ÉLÉMENTS *YAKUWARIGO* : ÉTUDE DE CAS SUR LA DYNAMIQUE DU LANGAGE DANS LE *MANGA KUROKO NO BASUKE – REPLACE PLUS*
- ROLUL SUFIXELOR DE POLITETE CA ELEMENTE *YAKUWARIGO*: STUDIU DE CAZ ASUPRA DINAMICII LIMBAJULUI ÎN *MANGA KUROKO NO BASUKE – REPLACE PLUS*
- Adela CÎNDEA, Laura Mihaela CONSTANTIN** **202**
 AGGRESSIVENESS IN THE SCHOOL ENVIRONMENT
- AGGRESSIVITÄT IM SCHULUMFELD
- AGRESIVITATEA ÎN MEDIUL ȘCOLAR
- Ana-Maria IONESCU** **210**
 PREJUDICES AND STEREOTYPES CONCERNING SELF-IDENTITY IN CONTEMPORARY ROMANIAN CULTURAL SPACE
- PRÉJUGÉS ET STÉRÉOTYPES CONCERNANT LA PROPRE IDENTITÉ DANS L'ESPACE CULTUREL ROUMAIN CONTEMPORAIN
- PREJUDECĂȚI ȘI STEREOTIPURI CU PRIVIRE LA PROPRIA IDENTITATE ÎN SPAȚIUL CULTURAL ROMÂNESC CONTEMPORAN

Ahmad Kareem Salem AL-WUHAILI, Nadia Majeed HUSSEIN	217
IDEOLOGICAL DEPICTION OF LOSS IN <i>FOUR FACES OF LOSS</i>	
REPRÉSENTATION IDÉOLOGIQUE DE LA PERTE DANS <i>FOUR FACES OF LOSS</i>	
BOOK REVIEWS / CRITIQUES DE LIVRES / RECENZII	
Daniel CRISTEA-ENACHE	239
IOAN ES. POP, <i>ARTA FRICII</i> , BISTRIȚA, EDITURA CHARMIDES, 2016, 84 p., ISBN 978-606-75-2011-8	
Instructions for Authors	242
Instructions pour les auteurs	245
Instrucțiuni pentru autori	248
Bazele de date internaționale în care este indexată revista (cu indicarea adresei URL)	251

**ROMAN CULTURES – ROMANIAN CULTURE /
CULTURES ROMANES – CULTURE ROUMAINE /
CULTURI ROMANICE – CULTURĂ ROMÂNEASCĂ**

**THE WANDERING IN THE LABYRINTH OF THE HERO
FROM THE ROMANIAN FAIRY TALE.
THE INITIATORY ADVENTURE OF PETREA VOINICUL**

**L'ERRANCE DANS LE LABYRINTHE DU HEROS DU
CONTE DE FEES POPULAIRE ROUMAIN.
L'AVENTURE INITIATIQUE DE PIERRE LE COSTAUD**

**RĂTĂCIREA ÎN LABIRINT A EROULUI DIN BASMUL
POPULAR ROMÂNESC.
AVENTURA INIȚIATICĂ A LUI PETREA VOINICUL**

Prof. drd. Camelia BOF (căs. HREBAN)
Colegiul Tehnic „Samuil Isopescu”
Suceava, Samoil Isopescu, nr.19,
cameliahreban@yahoo.com

Abstract

The Labyrinth confirms the human need to constantly reconfirm oneself by submitting to tests, to difficult and decisive relational models, to co-existence with antagonistic worlds, travelling through isolated and mysterious lands. The adventure of Petrea Voinicul will confirm that there is beauty in monstrosity, but his temptation becomes lethal and irreversible. The hero's wandering in the dragon labyrinth will unfold under the double auspices of mother and lover, with devotion and loyalty until his ritualistic death. Love will be Petrea Voinicul's guide, and the apple – the sacred covenant with life and nature.

Résumé

Le Labyrinthe confirme le besoin humain de se reconfirmer constamment, en se soumettant à des épreuves, à des modèles relationnels difficiles et décisifs, à coexister avec des mondes antagonistes, en voyageant à travers des royaumes isolés et mystérieux. L'aventure de Pierre le costaud confirmera qu'il y a de la beauté dans la monstruosité, mais sa tentation devient mortelle et irréversible. L'errance du héros dans le labyrinthe du cerf-volant se déroulera sous le double auspice de sa mère et de sa bien-aimée, en montrant de dévouement et de fidélité jusqu'à sa mort rituelle. L'amour sera le guide de Pierre le Costaud et la pomme, l'alliance sacrée avec la vie et la nature.

Rezumat

Labirintul confirmă necesitatea umană de a se reconfirma constant, prin supunerea la probe, la modele relaționale dificile și decisive, la coexistența cu lumi antagonice, călătorind prin târâmurii izolate și misterioase. Aventura lui Petrea Voinicul va confirma faptul că există frumusețe și în monstruoșitate, dar ispitirea sa devine letală și ireversibilă. Rătăcirea eroului în labirintul zmeiesc se va desfășura sub dublu auspiciu, al mamei și al iubitei, cu devotament și loialitate până la moartea sa ritualică. Iubirea va fi călăuza lui Petrea Voinicul, iar mărul – legământul sacru cu viața și cu natura.

Keywords: *fairy tale, labyrinth, initiation, the beautiful dragon, erotic*

Mots-clés: *conte de fées, labyrinthe, initiation, le beau cerf-volant, érotique*

Cuvinte-cheie: *basm, labirint, inițiere, zmeul cel frumos, erotic*

Basmul popular românesc *Petrea Voinicul și Ileana Cosânțana*, din colecția lui I. G. Sbiera, are aspectul unei narațiuni labirintice, în care ieșirea din fiecare probă presupune inerent intrarea într-o altă verificare, adâncind substanța mitică a regenerării umane în toposul pădurii și al curților sale interioare. Centrul său se va dovedi dual, în sensul că unul va fi cel care se va dovedi real și sacru, iar celălalt – construit în lumea zmeilor – va fi spațiul rătăcirii eroului, sub atenta îndrumare a iubitei sale inițiate, din care va renaște fizic și spiritual pentru o nouă familie și o altă aventură ontologică, pe fundamente mitice, ancestrale. Lipsesc supradimensionările, iar trecerea prin labirint nu poate fi făcută decât cu modestie, puritate și încredere, pentru a nu se pierde pe sine în mod ireversibil.

Într-o perioadă „voinicească”, fabuloasă, recuperabilă prin invocarea sa, dragostea unei mame singure se concentrează asupra unicei ființe din viața sa, „pentru zile negre și de bătrânețe”. Laptele matern devine o licoare miraculoasă cu care Petrea va crește până „se făcu un voinic ca acela, carele nu-și avea seamăn niciunul pe toată fața pământului”, puternic ca *piatra* din temelii numelui său. Drumul său inițiativ se definește, încă de la început, sub semnul neastâmpărului cutezător, care caută „vitejii”, adică noi experiențe și provocări. Neliniștea tânărului energetic va declanșa o întâlnire riscantă în primul spațiu exterior matricei materne: „curtea foarte frumoasă” a unei păduri, în care erau „încuiați șapte zmei”. Decizia de a lăsa un singur zmeu viu – „pentru frumusețea lui cea mare” –, pe care-l închide în „cămara a șaptea” – va determina intriga basmului și, implicit, destinul său eroic. În plan personal, după mutarea, împreună cu mama, în noul cămin – cel al zmeilor –, va cunoaște, după o altă ieșire, pe cea care-i va deveni iubită și maestrul său inițiator (Ileana este Luna care-l călăuzește, asemenea unei torțe, în planul întunecimii monstruoase), pe parcursul probelor la care-l va supune mama, odată ce aceasta se îndrăgostește de zmeul tăinuit.

Cele două tipuri de dragoste se vor desfășura în paralel, cu note diferite, angrenând idei și atitudini opozante, divergente. În timp ce cuplul Petrea și Ileana (onomastică care a căpătat un specific românesc) exprimă o intimitate pură și luminoasă, femeia și zmeul (personaje fără nume, deci generice, exemplificate printr-un atribut indirect – mama eroului – și direct, descriptiv – „cel frumos”) construiesc o dragoste pătimașă și vorace, care nu poate accepta interdicția voinicului.

În acest basm cules de către I. G. Sbiera, mama este oprită să intre în camera zmeului, dar curiozitatea femeii imature o îndeamnă să cunoască totul, adică și tărâmul interzis, care se va transforma, pentru ea, într-un topos al trăirii hedoniste, de care moartea timpurie a soțului iubit o îndepărtase brusc și dureros. În această odaie ascunsă, mama își permite, în lipsa fiului plecat în lume după „vitejii”, să cunoască senzualitatea tinereții împărtășite, de data aceasta, cu o făptură considerată monstruoasă și fatidică pentru ființa umană. Nesăbuița mamei de a trăi o iubire ilegală, dar misterioasă, va crea un *mise en abyme* cu experiențe dure pentru tânărul Petrea, pe care le va soluționa favorabil datorită sfaturilor Ilenei Cosânțana. La orice încercare, „netrebica de maică” speră ca, prin moartea propriului fiu, să-și îplinească scopul libertății de a fi „în dezmiardare cu zmaul”. Bucuria acesteia este în antiteză cu o cufundare treptată a fiului în labirintul autoreferențialității, în care imaginea originală a mamei este păstrată intact, dar conexată cu replici din ce în ce mai aspre și mai virulente din partea Ilenei și cu interiorizarea tot mai tăcută și discretă a lui Petrea, astfel încât revenirea din fiecare probă aduce

cu sine nuanțe semnificative în plan sufletesc și simbolic, care vor converge, în final, la deconstruirea reprezentării perfecte a matricei materne, acceptând transformarea ei totală sub influența atracției erotice.

Frumosul a fost întotdeauna o marcă magică și fundamentală pentru cine a știut să dispună de el cu artă și inteligență. Totul este frumos în acest basm: curțile din păduri în care locuiesc zmeii și Ileana Cosânțana, personajele (nu se spune nimic despre mamă!), iubirea și atracția inițială. Zmeul frumos place atât fiului, cât și mamei. De ce l-a închis Petrea în loc să-lucidă ca pe frații săi nu ni se spune. Poate a renunțat dintr-un impuls uman firesc, de protecție și de păstrare a ceea ce este armonios, care trezește admirație și emoție, și nu dintr-o nevoie de compensație personală, întrucât și el era „frumos și tânăr”. Neuciderea frumosului zmeu indică atracția inițială a tânărului față de expresia estetică care încântă și farmecă, fiind tributar planului exterior încântător și chipeș, pe care nu-l mai asociază, însă, cu componenta monstruoasă a acestuia, eludare care se va dovedi mortală, întâi, pentru sine, iar, ulterior, și pentru mama sa.

Călătoria lui Petrea Voinicul este, cu certitudine, diferită de traseul „clasic”, în care eroul străbate, în genere, o singură dată drumul sau cel mult de două ori – între acasă și departe. Eroul lui I. G. Sbiera nu simte nevoia desprinderii de planul matern, dar își petrece marea parte a timpului „în vitejii”, întâi, din necesitatea de a-și consuma constant uriașa energie de care dispune, iar, apoi, la dorința mamei demonice. De aceea, se va afla sub influența majoră a mamei, de care va depinde foarte mult din punct de vedere acțional, astfel încât, odată cu prima ei rugămintă falsă, va fi prins în labirintul celor doi monștrii – al mamei și al zmeului cel frumos.

Firul roșu al Ariadnei i-l oferă Ileana Cosânțana – o fată ursită („scrisă”) să fie de o frumusețe inegalabilă, unică –, care trăiește în afara acestui tărâm al verificării, într-o altă pădure, detașată de intrigi și de perfidie, dar inițiată în jocurile devenirii și ale morții, „o fecioară sapiențială și năzdrăvană” (KERNBACH, 1995, p. 260). Spre deosebire de alte Ilene Cosânțene, ea va avea un rol activ și decisiv pe tot parcursul basmului, devenind maestrul călăuzitor al lui Petrea Voinicul, legându-și destinul de iubitul său. Aceasta îl va sfătui la fiecare probă a cuplului malefic, dar, deși este avertizat în permanență în legătură cu noul caracter al mamei, fiul nu se poate dezice de loialitatea pe care o simte încă față de femeia care l-a îngrijit cu devoțiune și cu dragoste deplină:

„Dragostea mea către maică-mea nu-mi dă niciun astâmpăr; trebuie să mă duc îndată să-i aduc leacul, căci și ea a făcut multe pentru mine.”

Înlănțuirea de încercări la care este supus Petrea Voinicul este invers proporțională cu devotamentul și dragostea acestuia față de mama care a ajuns să-l considere unicul dușman al fericirii sale. Raliată cu zmeul, aceasta va iniția multiple motive – sub forma unor leacuri vitale pentru sănătatea sa – pentru a „se curăți de feciorul său”. Sub impulsul plăcerii erotice, ea nu mai poate continua relația dependentă cu fiul, dar puternica și radicala sa schimbare senzuală și emoțională – coroborată cu interdicția acestuia – o transformă într-o mamă ucigașă, al cărei unic scop va fi hedonismul. Infanticidul nu o sperie nicio clipă; dimpotrivă, ea îl va stimula mereu pe zmeu, care „se teme” de Petrea Voinicul ca să coopereze pentru îndepărtarea definitivă a singurului obstacol în trăirea totală, fără pauze, a maximei intensități erotice, când „dragostea era mai mare”.

Mama este atenționată de fiecare revenire a fiului prin reacția mărilor „nalt frumos” din curtea zmeilor, care înfloresc, exprimând bucuria vieții, dar rămâne fără floare odată cu plecarea stăpânului în lume, pierzându-și rolul fecund și biruitor, indicând o relație mitică dintre un zeu al naturii și copacul sacru. Mărul devine un *axis mundi*, care se subordonează numai lui Petrea – o reminiscență mitică a vechiului zeu Pan, deținător al tainelor naturale. În acest sens, Petrea, prin nume și prin asocierea mitică, capătă puteri oraculare, vitaliste și coordonatoare,

capabile să echilibreze universul chtonic, atunci când acesta este bulversat și tulburat de forțele demonice, antagonice, ale distrugerii, ale minciunii și ale imoralității.

Basmul *Petrea Voinicul și Ileana Cosânțana* se remarcă printr-un dublet tematic extrem de puternic – Eros și Thanatos –, declanșatorul unei lupte inițiatice decisive pentru erou, care se va cunoaște și prin raportare la noua ipostază a mamei – cea îndrăgostită –, capabilă de a-și sacrifica propriul copil pentru împlinirea sa erotică, deoarece și mama-„înger se poate demoniza” (CRAIA, 1999, p. 30). Rămasă văduvă înainte de a naște, își va diviniza copilul și prin prisma dragostei față de soț, transferându-și întreaga energie feminină într-o legătură codependentă coplesitoare, ajungând să-l „ferească de toate relele” și, implicit, de experiențele lumii exterioare. Crescut numai de către mamă, fără a-și cunoaște tatăl, Petrea va fi privat de modelul elevator masculin, învățând singur despre limitele relației cu mama/familia de origine. O asemenea relație dintre mamă și fiu nu va putea fi desfăcută decât printr-un alt dublet asociațional. Nici unul dintre ei nu-l va cunoaște pe noul partener al celuilalt, păstrându-se misterul unor relații secrete, care îi vor amprenta profund și ireversibil pe toți cei implicați. Se vor dezvolta două relații erotice diferite ca mentalitate, comportament, acțiune: una – a Frumosului bun și corect, pur moral, altruist și de încredere; cealaltă – a Frumosului răutăcios, violent, distructiv și mortal, incapabil de negociere și de generozitate. De asemenea, vedem evoluția mamei de la femeia-înger la femeia-demon, de la mama-înger la mama infernală, în paralel cu tipologia feminină îndrăgostită: înger (Ileana) – demon (mama).

Cumva, nici Petrea Voinicul nu a putut împărtăși, instinctiv, mamei despre iubita sa, înainte ca ea să-l cunoască de zmeu și să declanșeze probele pentru vindecarea „bolilor” simulate. Această taină îl va salva, în final, pe eroul care va prefera credința până la moarte în sinceritatea mamei, riscându-și viața la fiecare probă. Statornicia sa în dragostea maternă nu va fi niciodată în asentimentul Ilenei Cosânțana, ale cărei avertismente, explicații și admonestări vehemente și sarcastice („mă-ta nu împlă să te crească, ci să te prăpădească!”) nu pot împiedica continuarea traseului inițiat al neofitului Petrea, destoinic „în vitejii”, dar ignorant în abilitatea cunoașterii sufletului matern îndrăgostit. Aceasta va deveni tema inițierii sale, eroul rătăcind într-un labirint dominat autoritar de figura idealizată a unei mame care și-a pierdut, însă, orice sentiment matern. Mai grav, mama se dezumanizează odată cu relația erotică pe care o dezvoltă cu zmeul – o faptură dintr-un plan al tenebrelor și al Răului, de care va fi absorbită total și definitiv, nemaiputându-și regăsi, nici în final, conexiunea cu spiritul feminin originar, pur și sacru. Până și cecitatea cu care va fi pedepsită la final – printr-un act ritualic al adevărului inițiat de către Petrea („să plesnească” inima în ochii celui care a greșit) – îi este provocată în mod direct, dar fără voia sa, de către fostul partener de întuneric, întrucât inima acestuia, arsă de către Petrea, o lipsește și de ultima lumină din viața sa, transformând-o într-o pribeagă izolată, „numai spre pieire”.

Probele la care este supus eroul sunt considerate condiții *sine qua non* de către mama sa mediatore – fapt care poate prevesti deteriorarea relației cu aceasta, pe care acesta o considera imuabilă și perfectă –, la sfatul zmeului revanșard, sub pretextul iubirii sale față de femeia neîmplinită senzual, fără ca tânărul naiv și neofit să sesizeze adevăratul generator al inițierii sale. Astfel, mama devine doar un instrument abil de manipulare – prin intermediul atracției erotice și al magiei frumuseții exterioare, fără rezonanță și la nivelul interiorității. De aceea, zmeul este un personaj decizional, deși, aparent, mama pare creatoarea situațiilor de verificare. În substratul mitic, mama doar inițiază, din dorința de împlinire organică, un plan mortal pentru fiul său, pe care-l construiește, însă, atent, detaliu cu detaliu, lucid și tenace, cu viclenie disimulată, zmeul ai cărui șase frați fuseseră uciși de către Petrea, iar el însuși ajunsese din nou prizonier și privat de libertatea de acțiune personală directă.

Cele șapte verificări sunt diverse și complexe ca imagine totemică, sugerând un *sumum* mitic de „miteme” (LEVI-STRAUSS, 1978), de parcă naratorul nu ar fi dorit ca acestea să se piardă în negura timpului, mai ales dacă ele sunt asociate unui erou victorios și nu ratării,

deoarece „transfigurarea prin reușită devine exemplară, iradiază asupra celorlalți și intră în depozitul memoriei colective” (LIICEANU, 2004, p. 79). Petrea Voinicul va aduce mamei bolnave de senzualitate elemente vii/moarte cu proprietăți benefice pentru el însuși, mai târziu, după ce va fi ucis, întrucât Ileana, „inițiată în magia binefăcătoare” (KERNBACH, 1995, p. 260), nu va permite risipirea lor pentru împlinirea capriciilor unei femei care nu le poate cunoaște, utiliza și aprecia, în timp ce ele îl vor reface și îl vor renaște pe eroul mort: pasărea măiastră (îi va aduna trupul făcut bucăți); purcel lins prelinș (îi unește fragmentele); apă-moartă de la fântâna moartă (îi conferă frumusețe mortuară, inertă); apă-vie de la fântâna vie (îi oferă frumusețea însuflețită a vieții); smicea „dintr-un măr-dulumăr”, crescut într-o primăvară (îl învie cu toate puterile de dinaintea sacrificării sale).

Spre deosebire de eroul din basme care se luptă cu monștrii sau caută singur soluții pentru a rezolva favorabil o situație critică din punct de vedere existențial – pentru sine și/sau pentru comunitatea sa –, Petrea Voinicul lui I. G. Sbiera nu dovedește, în aceste probe ale mamei, decât ascultarea și respectarea regulilor care îl exonerează tocmai de confruntări dramatice. Actele sale eroice vor rămâne circumscrise unei circularități narative, deschizând și încheind basmul popular, având un punct comun – ucidere de zmeu –, întrucât, la sfârșitul basmului, va finaliza ceea ce amânase în curtea zmeilor și anume, eliminarea ultimului reprezentant al monstruoșității. Înaintea sa, cineva îi închisese fără a-i ucide, iar Petrea pusese capăt oricărui pericol ulterior, dar se lăsase atras de un aspect al exteriorității, fără a-l verifica și în interior – frumusețea unui zmeu –, astfel încât viața sa va sta sub semnul morții și al pierderii planului matern. Destinul său nu poate fi decât tragic, întrucât își asumă în mod conștient trecerea probelor fără eschivări, tergiversări, compromisuri, păstrându-și sufletul bun și spiritul într-o dreptate și iubire.

Deși, înaintea ultimei probe, mama îi mărturisește adevărul despre falsele sale boli, prin care i-ar fi impus atâtea verificări sub pretextul verificării vitejiei acestuia, eroul nu abdică nici acum de la statutul de fiu devotat, acceptând și provocarea celor trei scule de mătase (imagine a opulenței și a nivelului de civilizație zmeiesc, transferate, apoi, mamei și lui Petrea) pentru a dovedi că este „voinicul voinicilor”, dar acestea se vor dovedi arma fatală, întrucât îi vor tăia mâinile, astfel încât zmeul nu mai are de îndeplinit decât formalitatea uciderii unei persoane incapabile de a se mai putea apăra, ci doar de a invoca o ultimă dorință: plecarea fragmentelor trupești și a armelor „cu cari a voinicit” în lume, cu ajutorul calului său loial, sub formula magică care-l va conduce la iubita Ileana Cosânțana („Du-l și mort pe unde l-ai purtat când a fost viu!”), interpretată eronat, de către aceștia, drept o ieșire definitivă spre locurile periculoase ale „vitejiilor” sale.

De ce Petrea nu a mai verificat camera în care și-a închis prețiosul zmeu nu ni se mai dezvăluie și, mai mult decât atât, pe întreg parcursul narațiunii basmice, nici nu mai pare interesat de acesta, despre care nu discută cu nimeni, nici măcar cu iubita sa. Amnezia pare neverosimilă, la fel și lipsa de suspiciune față de cauza atâtor boli apărute una după alta, într-un ritm alert și nejustificat, dar acestea fac parte din destinul pe care trebuie să și-l împlinească pe baza unor încercări majore, fundamentale, evolutive. La finalul probelor mamei, Petrea este ucis mișelește, fiind făcut „tot bucățele” de către zmeu, după ce fusese decapitat în fața mamei – semn al încheierii inițierii pentru fiu, dar al începutului sfârșitului pentru mama infamă. Reconstruit și înviat ritualic cu ajutorul Ilenei, Petrea se metamorfozează într-„un păun mândru-mândru”, la sfatul iubitei sale, care-l atrage pe zmeu într-un joc mortal pentru acesta și vindicativ pentru tânărul care a conștientizat că loialitatea și generozitatea trebuie și ele limitate, pentru a nu fi „răsplătit așa de cu amar binele lui”. Din zmeu nu puteau rămâne decât „bucățelele” – imaginea eroului Petrea duplicată în oglindă –, pe care nu mai are, însă, cine să le reînvie, deoarece magia regenerării a acționat numai asupra eroului pozitiv, restabilindu-se, în acest mod, echilibrul și ordinea iubirii și ale armoniei umane și cosmice.

Toate probele se pot împlini doar atunci când „va fi soarele cruce amiazăzi”, într-un timp magic, în care forțele opozante eroului sunt inactive și lipsite de forța de a reacționa, „«când marele Pan doarme»” (LOVINESCU, 1993, p. 26). Excepție face timpul ultimei probe, care nu se mai află sub puterea de cunoaștere a Ilenei Cosânțana, astfel încât Petrea Voinicul va încerca să rupă mătasea sub stăpânirea timpului în care puterea malefică este la maximum, „în staza sa virulentă și fulgurantă” (*Ibidem*), dovedindu-l și încheind astfel șirul evenimential verificator matern.

Despărțirea totală de mamă se produce după actul răzbunării, Petrea trecând definitiv în planul noii sale familii, alături de Ileana Cosânțana, încheind rătăcirile în matricea maternă, fapt care consfințește maturizarea sa în dragoste și în cunoaștere. Deznodământul basmului este marcat printr-o formulă magică de reîntoarcere în ciclul vieții a noii familii eroine, „deasupra morții și a vieții” (*Ibidem*, p. 75), întrucât, „de n-au murit, apoi trăiesc încă și acum”, împărțind „laolaltă” o trăire substanțială, exemplară și consfințită în eternitate, arătându-le devenirea. Puterea, forța fizică și spirituală, spiritul justițiar și bunătatea lui Petrea Voinicul se împletesc armonios cu frumusețea, inteligența, fidelitatea și măiestria psiho-emoțională a Ilenei Cosânțene, împreună creând un cuplu armonios și durabil, chiar dacă este construit pe baza unei structuri liniare și schematice, categoriale și exponențiale specifice basmului popular, mai interesat de misterul și de abilitatea narației decât de complexitatea pur descriptivă.

Labirintul pădurii își dezvoltă pe deplin multiplele sale simboluri arhetipale benefice și malefice, Petrea Voinicul trecând succesiv și în repetate rânduri, din toposul inițial al mamei în cel al curții frumoase a zmeilor – pe care îl va considera noul spațiu familial până la actul dreptății din finalul basmului –, apoi în „curtea încă mai frumoasă” a Ilenei Cosânțana, cu ieșiri spre locurile unde se aflau elementele solicitate de către prefăcuta sa mamă, unde va fi ferit de pericole datorită sfaturilor iubitei. Astfel, loc al pericolelor, pădurea își dezvăluie latura sa tenebroasă, dar ascunsă de neofiți, sub vălul frumuseții și al iubirii superficiale, malefice (zmeul cel frumos, mama îndrăgostită de zmeu). Topos al iubirii sincere, pădurea ocrotește, adăpostește și susține viața celor care o respectă și se respectă (cuplul Petrea-Ileana).

Basmul *Petrea Voinicul și Ileana Cosânțana* inserează mituri în povestea populară, păstrând conexiunea cu structura, istoria și etiologia mitului, prin revelații de sensuri misterioase, adânci, ascunse, dovadă reiterările de probe, de personaje, de situații-cadru, de soluții admise și într-un alt basm cules de către I. G. Sbiera: *Petrea Făt-Frumos și Zânele*, fiind codificatoare ale tradiției (B. MALINOVSKI, *apud*. COMAN, 1985, p. 71), pe care o activează și o actualizează la nivelul fiecărei lecturi, recreând o lume din „timpurile voinicești”.

BIBLIOGRAFIE

- *** *Basmele românilor*, O colecție nemuritoare, vol. VII, I. G. Sbiera, București, Editura Curtea Veche, 2010
- COMAN, Mihai, *Introducere în antropologia culturală. Mitul și ritul*, Iași, Editura Polirom, 2008
- COMAN, Mihai, *Izvoare mitice*, București, Editura Cartea Românească, 1980
- COMAN, Mihai, *Mitos și epos. Studii asupra transformărilor narative*, București, Editura Cartea Românească, 1985
- CRAIA, Sultana, *Îngeri, demoni și muieri. O istorie a personajului feminin în literatura română*, București, Editura Univers enciclopedic, 1999
- ELIADE, Mircea, *Aspecte ale mitului: Eseuri*, Prefață de Vasile Nicolescu, Traducere de Paul G. Dinopol, București, Editura Univers enciclopedic, 1978
- KERNBACH, Victor, *Dicționar de mitologie generală. Mituri. Divinități. Religii*, București, Editura Albatros, 1995
- LEVI-STRAUSS, Claude, *Antropologia structurală*, Traducere de I. Pecher, Prefață de Ioan Aluaș, București, Editura Politică, 1978
- LIICEANU, Gabriel, *Despre limită*, București, Editura Humanitas, 2004
- LOVINESCU, Vasile, *Mitul sfâșiat (mesaje străvechi)*, Ediție îngrijită de Alexandrina Lovinescu și Petru Bejan, Studiu introductiv de Petru Bejan, Iași, Editura Institutul European, 1993

**THE POST-WAR GENERATION OF SCHOLARS FROM
VOJVODINA AND THEIR
ROMANIAN CULTURAL MODELS**

**LA GÉNÉRATION D'INTELLECTUELS DE VOÏVODINE
DE L'APRÈS-GUERRE ET LEURS
MODÈLES CULTURELS ROUMAINS**

**GENERAȚIA POSTBELICĂ DE INTELECTUALI DIN
VOIVODINA ȘI MODELELE LOR
CULTURALE ROMÂNEȘTI***

Lect. dr. Dușița RISTIN
Universitatea din București
Facultatea de Limbi și Literaturi Străine
București, str. Edgar Quinet, nr. 5-7
dusita.ristin@lils.unibuc.ro

Abstract

This paper aims to point out the relationship between the creative and scientific activity of the scholars of Romanian origin from Vojvodina such as Radu Flora, Damaschin Mioc and Vasko Popa, with the Romanian cultural models they encountered during the period they spent in Romania at the University of Bucharest, as students granted with Romanian scholarships, during the Second World War. Our original documentation at the University archives for consulting the matriculation registers of the Faculty of Philosophy and Letters and of the Faculty of Medicine, in order to find out the curricula and the subjects taught at that time by great professors such as Alexandru Rosetti, Gh. I. Brătianu, Nicolae Cartoian and many others, resulted also in the completion and rectification of unknown biographical data of the above mentioned Banat scholars that might be considered in the future literary studies or in the pages of the literary history and dictionaries.

Résumé

Cet article vise à relier l'activité créatrice d'intellectuels d'origine roumaine de Voïvodine tels que Radu Flora, Damaschin Mioc et Vasko Popa aux modèles culturels roumains qu'ils ont rencontrés pendant leur séjour en Roumanie à l'Université de Bucarest, en tant que boursiers de l'État roumain, pendant la Seconde Guerre mondiale. Notre documentation originale aux archives universitaires s'appuyant sur la consultation des registres d'inscription de la Faculté de Philosophie et de Lettres, ainsi que de la Faculté de Médecine, afin de connaître les programmes et les matières qui étaient enseignés à cette

* Acest studiu a fost prezentat într-o primă formă, mult mai restrânsă, ca o comunicare la Conferința Internațională „Limba, literatura, cultura română: provocări și perspective”, organizată cu prilejul împlinirii a 60 de ani de la înființarea Catedrei de limba, literatura și cultura română din cadrul Departamentului de romanistică de la Facultatea de Filologie a Universității din Belgrad, în Serbia, din 25-26 mai 2023.

époque par de grands professeurs tels qu'Alexandru Rosetti, Gh. I. Brătianu, Nicolae Cartoian et bien d'autres, a permis de compléter et de rectifier certaines données biographiques des auteurs du Banat susmentionnés, données inconnues jusque-là, et qui pourraient figurer dans de futures études littéraires, dans des chapitres d'histoire littéraire ou bien dans des dictionnaires.

Rezumat

Acest studiu își propune o relaționare a activității creatoare a intelectualilor de origine română din Voivodina precum Radu Flora, Damaschin Mioc și Vasko Popa cu modelele culturale românești pe care le-au întâlnit pe parcursul perioadei petrecute în România la Universitatea din București, ca studenți ai statului român, în perioada celui de-al doilea război mondial. Documentarea noastră inedită din arhivele Universității pentru consultarea registrelor matricole ale Facultății de Filosofie și Litere și, respectiv, ale Facultății de Medicină, în vederea cunoașterii programelor de învățământ și a materiilor care au fost predate în acea vreme de mari profesori precum Alexandru Rosetti, Gh. I. Brătianu, Nicolae Cartoian și mulți alții, a avut ca rezultat și completarea și rectificarea unor date biografice necunoscute până în prezent ale autorilor bănațeni menționați și care pot figura în viitoarele studii literare sau în paginile de istorie literară și în dicționare.

Keywords: *mentor, disciple, Radu Flora, Vasko Popa, Damaschin Mioc*

Mots-clés: *mentor, disciple, Radu Flora, Vasko Popa, Damaschin Mioc*

Cuvinte-cheie: *mentor, discipol, Radu Flora, Vasko Popa, Damaschin Mioc*

Afirmarea în perioada postbelică a intelectualilor de origine română din Banatul iugoslav care, în diferite etape ale formării lor, au urmat cursurile universităților din România, poate fi înțeleasă corespunzător și dacă am avea în vedere relaționarea activității lor creatoare cu modelele culturale românești pe care le-au întâlnit pe parcursul dezvoltării lor spirituale și de îndrumarea și colaborarea cărora s-au bucurat nemijlocit. În studiul nostru care pornește de la o documentare de arhivă realizată în premieră, vom avea în vedere mai ales acest aspect, fără să uităm că, pe de altă parte, ne apare ca evident și efortul acestor viitori literați sau istorici precum Radu Flora, Vasko Popa și Damaschin Mioc de a-și înscrie propriile valori moștenite din familie și din mediul social și cultural de unde provin într-un perimetru axiologic mai larg, național și european, lucru pe care o să încercăm, de asemenea, să-l amintim, pentru a creiona o reprezentare cât mai adecvată a vieții și activității acestor personalități și a anilor în care aceștia au trăit și s-au afirmat. Vom lua în considerare de asemenea și un important element de context istoric și de destin spiritual care se referă la faptul că istoria, tradiția și prestigiul instituțiilor culturale din spațiul românesc și sârbesc, spre deosebire de tradițiile similare existente în partea occidentală a continentului nostru, sunt strâns legate de activitatea și contribuția unor valoroși oameni de cultură care au întemeiat aceste instituții și le-au coordonat la începuturile activității lor. Considerăm că în felul acesta vom putea avea și o înțelegere corespunzătoare a evoluției spirituale a comunități românești din Serbia în perioada care a urmat celui de al doilea război mondial, prin cunoașterea acestor inspirate colaborări și influențe culturale reciproce româno-sârbe, precum și a activității concrete a personalităților reprezentative, care prin opera lor au marcat durabil și într-un mod extraordinar de frumos domeniile culturale și științifice pe care le-au cultivat cu atâta sârguință.

Fondator în 1963 al Seminarului de limba română din componența Catedrei de romanistică a Facultății de Filologie de la Universitatea din Belgrad și mai târziu, în mod similar, al celui de la Universitatea din Novi Sad (POPA, 1997, p. 67), Radu Flora a rămas în memoria celor care l-au cunoscut și l-au avut ca dascăl și îndrumător spiritual drept un reprezentant de marcă al elitei intelectuale românești din fosta Iugoslavie, o personalitate cu preocupări și contribuții în domenii variate, ca profesor universitar, poet, prozator, dramaturg, eseist, critic și istoric literar, traducător, autor de manuale școlare, erudit lingvist și dialectolog. A fost un intelectual cu o energie creatoare inepuizabilă, un enciclopedist cu o bogată operă și o angajare exemplară în interesul comunității sale etnice, spre binele și în folosul vieții culturale și științifice a românilor din Serbia¹.

Coleg de generație cu Radu Flora (sunt născuți în același an, 1922), Vasile/Vasko Popa și-a legat și el numele de începuturile vieții culturale și ale literaturii postbelice ale românilor din Banatul iugoslav. A avut și el o vocație de întemeietor, manifestată aproape exclusiv în spațiul cultural românesc, așa cum vocația poetică și-a afirmată cu desăvârșire în sfera literaturii sârbe (DELIC, 2004, p. 1170). Ziarul „Libertatea” (1945) și suplimentul său „Libertatea literară”, cercul literar „Lumina” (1946) și revista „Lumina” (1947) sunt câteva din inițiativele sale. S-a spus astfel de nenumărate ori, și pe bună dreptate, că împreună cu Radu Flora, Ion Bălan, Mihai Avramescu, Aurel Gavrilov și Ion Marcovicianu, Vasko Popa a reușit să însuflască renașterea culturală și literară a românilor din Voivodina de după cel de-al doilea război mondial. (POPA, 1997, p. 35-45).

Biografia celor doi intelectuali este marcată, la începuturile studiilor lor universitare, de o perioadă în care, în acele vremuri vitrege de război de la începutul deceniului al cincilea, au fost studenți bursieri ai statului român la Universitatea din București, Radu/Radovan (după cum va rezulta din documentarea noastră) Flora la Facultatea de Filosofie și Litere, iar Vasile/Vasko Popa la Facultatea de Medicină. Pe lângă datele principale din biografia acestora pe care le cunoaștem foarte bine și pe care am considerat că nu e cazul să le mai punctăm, lucrarea noastră a urmat calea unei documentări în arhiva celor două instituții românești de învățământ superior, pentru a scoate la lumina amănunte care încă nu se cunosc și care ar putea fi relevante în ceea ce privește parcursul spiritual al celor doi viitori intelectuali și, totodată, pentru punerea în valoare a rolului pe care modelele culturale și elita intelectuală din mediul universitar românesc l-au avut în acea perioadă, cu savanți și profesori cu har, spirite instruite și repere ale cunoașterii, învățării și educației, sub înrâurirea cărora studenții porneau spre lume inspirați, încrezători și dornici să ducă mai departe pasiunea și modul autentic de a da sens cunoștințelor și experienței acumulate.

În lucrările de istorie a culturii și civilizației românești în perioada interbelică se subliniază în mod evident că la toate facultățile și în toate centrele universitare din România acelor vremuri au existat dascăli de mare valoare, care au contribuit decisiv la formarea unor cadre cu o înaltă calificare, în diferite domenii ale științei și culturii. (SCURTU, 2012, p. 239). Universitățile noastre din Iași, București, Cluj și Cernăuți aveau un autentic prestigiu național și internațional, aici își desfășurau activitatea profesori precum matematicianul Gheorghe Țițeica, fizicianul Horia Hulubei, chimistul Costin D. Nenițescu, geograful Simion Mehedinți, medicul C. I. Parhon și biochimistul Vintilă Ciocâlțu, istoricii Vasile Pârvan, Nicolae Iorga și Gheorghe I. Brătianu, filozofi precum Nae Ionescu, Constantin Rădulescu-Motru și Lucian

¹ Un exemplu al admirației și cinstirii lui Radu Flora de către membrii comunității etnice din care făcea parte este și faptul că Societatea de Limba Română din Voivodina, cel mai important forum cultural-științific și instructiv-educativ al românilor din Serbia, întemeiat prin contribuția profesorului Radu Flora la 3 martie 1962 și care l-a avut ca președinte până nu demult, în mai 2024, pe regretatul jurnalist și om de litere Lucian Marina (1954-2024), a organizat sistematic și cu o consecvență exemplară în perioada 1991-2023 manifestarea științifică internațională „Memorialul Radu Flora”, dedicată cunoașterii și omagierii vieții și activității cunoscutului profesor universitar.

Blaga, sociologul și etnologul Dimitrie Gusti, lingvistul Al. Rosetti și esteticianul și comparatistul Tudor Vianu. Predarea autentică, în cazul acestor profesori, presupunea realizarea unei vocații și chemări exemplare, atât sub aspect moral, cât și științific, în instituții aflate pe „culmile învățaturii”, în înaltele locașuri ale artelor, științei și gândirii, unde, de cele mai multe ori, instruirea autentică „are rezonanța unei predici dintr-o mare catedrală”. (STEINER, 2011, p. 27). În tratatele de pedagogie se spune că „a instrui cu adevărat înseamnă a atinge centrul vital al unei ființe omenești, a căuta să pătrunzi în miezul cel mai sensibil al integrității unui copil sau a unui adult”. Maestrul are acest rol, de a înțelege și a „dărâma ziduri”, pentru a curăța și a reconstrui. (STEINER, 2011, p. 28). În acest caz, idealul magistrului nu este o fantezie romantică sau o utopie intangibilă atâta vreme cât cei mai norocoși dintre noi am avut ocazia de a cunoaște mari Maeștri charismatici, care prin întreaga lor ținută, de la vorbă până la faptă, au avut această îndemânare de a pune stăpânire într-un chip aproape „totalitar” pe spiritul viu al discipolilor sau studenților lor dispuși și pregătiți să le primească mesajul, dar și care ne-au luat în seamă și ne-au considerat parteneri de dialog, într-o formă echilibrată de comunicare, de la care am primit îndrumări, care ne-au susținut visele și pe care i-am luat ca exemple personale în formarea noastră profesională și ca oameni, în cele din urmă.

Românii iugoslavi din perioada interbelică sunt consemnați în documentele vremii ca oameni care țineau foarte mult la obiceiurile lor și își cultivau limba strămoșească, trimițându-și cu drag copiii să facă școală în România, socotind mai ales și că acolo aceștia vor primi posturi mai avantajoase. Datorită acestui fapt, o mare parte a intelectualilor români, încă din primii ani după unire, mai ales în perioada 1919-1923, până la soluționarea delimitării definitive a frontierei și rezolvarea chestiunii școlar-bisericești, au trecut în România, unde au ocupat locuri de muncă în serviciul de stat. (POPI, 1996, p. 97). Demn de amintit este și faptul că în perioada dintre cele două războaie mondiale, cu precădere între anii 1930-1940, tineretul care făcea studii în România era prezent și în viața cultural-artistică a comunității și organiza, la un loc cu tot tineretul școlar, serbări și diferite manifestări culturale, în localitățile cu populație românească. (POPI, 1996, p. 192). Pe perioada vacanței, de pildă, în anul școlar 1936/37, tineretul școlar și studenții din Cuvin, Sân-Mihai, Uzdin, Petrovasâla/Vladimirovaț și elevii școlilor medii care locuiau la internatul român din Vârșeț au contribuit la astfel de evenimente și, de asemenea, prin munca lor, au înviorat și activitatea fanfarelor. Astfel, nu e deloc de neglijat faptul că existau în acea vreme, pe lângă ansamblurile muzicale, folclorice și corale, cunoscute formații de fanfară care animau viața culturală în sate precum Mesici, Voivodinț, Coștei, Râțișor, Mărghita, Vlaicovaț, Grebenaț și Straja. (POPI 1996, p. 192). Satisfacerea dorinței minorităților românești din Banatul iugoslav de a avea școli cu predare în limba română avea să fie readusă în discuție cu prilejul întâlnirilor diplomatice dintre miniștrii de externe ale celor două țări, Nicolae Titulescu și, respectiv, Bogoljub Jevtić, și reglementată, pe principiul reciprocității, prin semnarea la Belgrad, la 10 martie 1933, a *Convențiunii relative la reglementarea școlilor primare minoritare din Banat*, care a intrat în vigoare la 26 septembrie 1933, când s-a făcut la București schimbul instrumentelor de ratificare. (POPI, 1996, p. 147). Datorită acestei convenții școlare iugoslavo-române, situația învățământului avea să se îmbunătățească atât pentru apartenenții minorității române din Banatul iugoslav, cât și pentru apartenenții minorității sârbo-croate din partea românească a Banatului.

Arhiva Facultății de Litere a Universității din București păstrează într-un depozit de la subsolul clădirii de pe strada Edgar Quinet registrele matricole în care este consemnată situația școlară a studenților din perioada interbelică și până în zilele noastre. În registrul care cuprinde studenții înscriși la Facultatea de Filosofie și Litere în anul 1942, la paginile 118-119 și cu numărul matricol **523 bis** este consemnat numele și prenumele (sic!) de Radovan Flora, născut (-ă?) la 5 septembrie 1922, la Satu Nou, în Banatul iugoslav (Iugoslavia), de cetățenie iugoslavă și naționalitate română. La prima vedere și judecând și după datele referitoare la naștere, locul de origine, cetățenie și naționalitate pe care le-am menționat deja, este evidentă greșeala pe

care o face secretarul care avea datoria să treacă în registrul matricol aceste amănunte și confuzia acestuia între numele și prenumele studentului, poate și indus în eroare, în acest caz, de originea slavă a antroponimului Radovan (să fie oare vorba despre prenumele consemnat ca atare în documentele originale ale viitorului profesor Radu Flora?...) și, respectiv, Flora, considerat, în acest caz, a fi un prenume feminin, lucru ce ne-a îngreunat oarecum la începutul documentării noastre găsirea în acest registrul la locul potrivit, urmând ordinea alfabetică a numelor, a persoanei a cărei biografie a constituit obiectul cercetării noastre.

După cum bine se cunoaște, între 1942-1945, Radu Flora a fost student al acestei facultăți, pentru ca, după terminarea războiului, să revină în Iugoslavia și să-și reia studiile universitare între anii 1945-1948, devenind licențiat al secției de Limba și literatura franceză, la Facultatea Filosofie a Universității din Belgrad, cu lucrarea *Provensalii în opera lui Alphonse D. Daudet*. (AGACHE, 2010, p. 81). Peste alți unsprezece ani, în 1959, și-a susținut la Universitatea din Zagreb teza de doctorat *Grăiturile românești bănățene din punct de vedere al geografiei lingvistice*, pentru care academicianul și profesorul lui de la București, Al. Rosetti, i-a întocmit un referat favorabil. Prin urmare, judecând după preocupările sale științifice și de cercetare, se poate spune că Radu Flora a rămas atașat de lingvisticii și literaturii pe care i-a avut ca profesori la Universitatea din București, cursurile pe care le-a urmat aici, examenele pe care le-a susținut și la care a obținut rezultate frumoase, consemnate în registrul nostru, aveau să-l inspire și să-l călăuzească pe parcursul întregii sale activități didactice și de cercetare. Din registrul matricol al anului 1942, reținem că studentul Radu Flora a avut ca obiecte de studiu Franceza, Spaniola, Filologia romanică, Latina, Italiana și Istoria Literaturii Române Moderne, la care a fost notat, în primii trei ani de studii, cu calificative de Foarte bine, în cea mai mare parte.

Dacă aruncăm o privire asupra corpului didactic al acestei facultăți, vedem că „Anuarul Universității din București” pentru anii 1940-1941 și, respectiv, 1941-1942, publicat de Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului din București în anul 1943, îl consemnează pe profesorul Gh. I. Brătianu ca decan al Facultății de Filosofie și Litere, începând din 4 decembrie 1941. Acesta era doctor în Filosofie și doctor în Litere la Paris, numit, după transferul de la Universitatea din Iași, la Catedra de Istorie Universală de la Universitatea din București la 1 octombrie 1940. Este vorba despre un intelectual de marcă, distins cu decorații pentru devotamentul și eroismul său în perioada Primului Război Mondial din 1916-1918 (ANUARUL, 1943, p. 200), foarte apreciat și respectat în mediul academic. Pentru Franceză, primul obiect de studiu consemnat în situația universitară a studentului Radu Flora/Radovan Flora (sic!), Catedra de Limba și literatura franceză era coordonată în acea vreme de profesorul Basil Munteanu, istoric și critic literar, profesor titular de la 3 august 1940, membru corespondent al Academiei Române, și care îi avea ca asistentă pe Maria Alexandrescu, cu cursuri la anul I, ca lector Mircea Periețeanu, profesor la anii II, II și IV și pe lectorul Michel Dard, profesor la anii II și III-IV. (ANUARUL, 1943, p. 183-185). Specialitatea de Filologie romanică intra în atribuțiile de predare ale profesorilor de la catedra cu aceeași denumire, care îl avea ca director pe conferențiarul de atunci Tache Papahagi și ca profesor pe Ilie Bacinschi, iar ca asistenți pe Alexandrina Istrătescu-Tzurea, Al. Vasile și Neacșu Vasile. Profesor invitat la această catedră din noiembrie 1940 și până la 20 mai 1942 a fost Ernst Gamillscheg, profesor titular de Filologie romanică la Universitatea din Berlin. (ANUARUL, 1943, p. 175-176). Dintre cele trei limbi romanice pe care Radu Flora le-a studiat la Universitatea din București, franceza, spaniola și italiana, ultimele două dintre acestea fiind și singurele materii la care se prezintă la examen în anul III de studiu, înainte de întoarcerea sa în Iugoslavia, în anul universitar 1944-1945, notat cu calificativul „foarte bine” și, respectiv, „bine”, ne-am putea opri asupra componenței Catedrei de Limba și literatura italiană, coordonată pe atunci de profesorul Alexandru Marcu, un bucovinean doctor în Litere la Universitatea din Florența, cunoscut romanist, numit profesor de Limba și literatura italiană la Universitatea din București

la 1 decembrie 1933, membru corespondent al Academiei Române, distins cu titlurile de Mare Ofițer al Ordinului Coroana României, Ofițer al Ordinului S. Maurizio și Comandor al Coroanei Italiei, decan al Facultății de Litere și Filosofie în perioada 8 octombrie 1940 – 4 decembrie 1941. (ANUARUL, 1943, p. 186).

În vremurile de grea cumpănă, dure și triste din perioada anilor 1940-1944, când al doilea război mondial își punea amprenta și asupra vieții Universității din București, Facultatea de Filosofie și Litere, prin profesorii săi, a continuat să aibă un rol foarte important în ceea ce privește cercetarea științifică și de formare a cadrelor cu pregătire superioară din România, contribuind astfel la creșterea prestigiului țării în viața culturală și științifică din străinătate. (BERCIU-DRĂGHICESCU, 2013, p. 84). În rândurile noastre de față am considerat potrivit să zăbovim puțin la amintirea câtorva dintre magiștrii care, conform mărturisirilor ulterioare ale celor care au avut șansa să le fie învățăcei, erau cunoscuți și recunoscuți prin autoritatea lor simbolică în raport cu auditoriul lor, cu corpul studentesc, acei mari profesori care au creat și gestionat institute, laboratoare, reviste, muzee, care au participat la congrese sau societăți savante și au ținut conferințe publice. În același timp, putem spune că aceștia au fost și creatori de „școală” și și-au format discipoli care să le cultive și să le onoreze numele, ducând mai departe un „un soi de genealogie intelectuală, de posteritate mai mult sau mai puțin convingătoare”. (NĂSTASĂ, 2007, p. 67). În acest sens, vom stabili o legătură între contribuțiile de referință și de necontestat ale profesorului Radu Flora în domeniul lingvisticii și al dialectologiei românești, de cercetare a graiurilor românești din Banatul sârbesc și a dialectului istroromân din perspectiva geografiei lingvistice, preocupări inspirate de capacitatea lui Alexandru Rosetti, profesorului său de la Universitatea din București, de a incita curiozitatea studenților și colaboratorilor săi spre direcții moderne ale cercetării științifice, în calitatea sa de coordonator, la începutul anilor patruzeci ai secolului trecut, al Catedrei de „Limba română și dialectele ei” și director al laboratorului de „Fonetica experimentală” și al „Institutului de Lingvistică Română”. (ANUARUL, 1943, p. 100-101).

Continuator la rândul său al tradiției științifice și universitare a iluștrilor săi înaintași precum Ovid Densusianu, Al. Philippide și Sextil Pușcariu, dar și al profesorilor săi pe care i-a avut în perioada studiilor sale de la Paris, A. Meillet, Jean-Pierre Rousselot, Mario Roques și Jules Gilliéron, Alexandru Rosetti a fost caracterizat de contemporanii săi drept „un spirit larg deschis către idei – și, în special, către ideile noi-, căutător neobosit de aspecte originale, dornic să găsească sensul adânc al fenomenelor”, savantul care a ridicat limbii române „un impunător monument, în care bogăția faptelor și informația la zi se împletesc cu rigoarea demonstrației severe și elegante, într-o exprimare sobră și concisă”. (CAZACU, 1965, p. XII). Prieten cu George Călinescu, editor și „ctitor sub latura morală” al Fundației pentru Literatură și Artă „Carol al II-lea” (1933), îl sprijină și colaborează cu acesta la publicarea în 1941 a monumentalei lucrări *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, în paginile căreia Călinescu îi realizează, în stilul-i caracteristic, foarte plastic și cu nemăsurat talent, un sugestiv portret: „Cu un zâmbet etern, circulând în toate mediile, de la Curte la cafenea, din cercul academic și politic în acela al tânărului scriitor proletar, suportând cu delicateță infinită cele mai omenești insistențe și stabilind o punte prudentă între adversarii literari, adunându-i laolaltă în aceleași colecții, păstrându-și cu finețe libertatea și nerenunțând la producția unora de dragul altora, entuziasmându-se copilărește de unele opere, el a putut umple rafturile culturii noastre în câțiva ani cu cărți imposibil de sperat în alte condiții. Omul este de o personalitate frapantă, erou plin pentru un roman posibil, prin arta de a stăpâni aristocratic, de a folosi și totuși, de a trăi fratern în lumea turbulentă a literelor.” (CĂLINESCU, 2003, p. 832). Suntem convinși astfel că nu este deloc o întâmplare că în paginile volumului omagial dedicat profesorului Alexandru Rosetti la împlinirea vârstei de 70 de ani și tipărit la Editura Academiei Române în 1965, printre cele 215 contribuții se numără și articolul trimis cu acest prilej de Radu Flora și intitulat *Contribuții la clasificarea sonantelor în limba română și despre unele reflexe ale lor*

în *graiurile bănățene* (p. 235-244). La studierea aprofundată a graiurilor românești bănățene de către Radu Flora se mai poate menționa, mergând pe aceeași direcție de aplicare a metodei geografiei lingvistice, inspirată și deschisă de magistrul său bucureștean, profesorul Alexandru Rosetti, și contribuțiile sale referitoare la descrierea dialectului istroromân, cu studii și articole despre această problemă publicate în România, după cum am menționat deja, rezultate ca urmare a cercetărilor de teren pe care le-a efectuat la istroromâni în vederea realizării unui atlas lingvistic, o lucrare care a rămas în manuscris, dar care a văzut lumina tiparului postum, în anul 2003, cu titlul *Micul atlas lingvistic al graiurilor istroromâne* (MALGI), ediție îngrijită de Bogdan Marinescu, București, Editura Academiei.

Documentarea pe care am făcut-o în Arhiva Facultății de Litere din București avea să ne ofere, răsfoind același registru matricol din anul 1942 pentru a da de urma studentului Radu Flora, nedumeriți de absența numelui acestuia în listarea alfabetică firească a studenților, lucru generat de confuzia creată prin consemnarea greșită a numelui de Radovan Flora, despre care am pomenit deja, și descoperirea surprinzătoare a numelui unui cunoscut istoric, distins de Academia Română (1957 și 1969), cu rădăcini în Banatul iugoslav, și anume Damaschin Mioc. Cu numărul matricol **388** de la pagina 89 din această „cărțulie”, Damaschin Mioc are trecute aici următoarele date biografice: născut la Marcovaț, în 6 februarie 1920, de cetățenie sârbă și de naționalitate română, religia era ortodoxă, după cum o consemnează registrul, cu studii secundare la Liceul „General Dragalina” din Oravița, secția literară, înscris în anul 1942 la specializarea Istorie, unde va obține și licența în anul 1946, iar doctoratul în 1973.

Disciplinele de studiu pe care Damaschin Mioc le-a urmat în acea perioadă și care sunt consemnate în registru au fost cele de Istorie antică, Bizantinologie, Istoria românilor, Istoria slavilor, Istoria literaturii române vechi, Istorie universală, Balcanologie și Pedagogie, pe care le-a promovat cu calificative foarte bune, susținându-și licența în noiembrie 1946, pentru ca din 1947 să fie numit ca asistent la nou înființata Facultate de Istorie, unde va lucra până în anul 1951. (SPINEI, RUSU, 2021, p. 32). Urmează paralel din 1949 o carieră de cercetător la Institutul de Istorie „N. Iorga”, unde avea să devină cercetător științific principal și șef al Sectorului de Istorie medie din cadrul acestui institut. Damaschin Mioc a fost membru al mai multor redacții ale revistelor istorice de specialitate, precum și al colectivului de cercetători care au redactat corpusul de documente medievale „Documenta Romaniae Historica” (DRH), începând din anul 1965, cu seria B. Țara Românească. Activitatea sa a cunoscut două direcții precumpănitoare: editarea de surse documentare și narrative, precum și studiul structurilor socio-economice ale societății medievale românești. O să mai reținem pentru prezentarea noastră și că este editorul a două valoroase cronici, cea dintâi de acest fel cunoscută ca provenind din spațiul bănățean care îl are ca autor pe Nicolae Stoica de Hațeg, *Cronica Banatului*, tipărită în anul 1969, reeditată în anul 1981, și, respectiv, a *Cronicii românești* a lui Gheorghe Brancovici, editată împreună cu Marieta Adam-Chiper la Editura Academiei, în 1987, opera în limba română a cronicarului „sârbungarovlah” de la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea. (RISTIN, 2020, p. 165-221). În același timp, a fost preocupat de descrierea relațiilor culturale româno-sârbe din perioada medievală în studii redactate în limba sârbă precum *Kulturne veze među Vlaške i Srbije u XIV i XV veku* [Relații culturale între Țara Românească și Serbia în secolele XIV-XV], *O knezu Lazaru* [Despre cneazul Lazar], Belgrad, 1975. (SPINEI, RUSU, 2021, p. 32).

În tipărirea izvoarelor medievale, Damaschin Mioc este considerat a fi continuatorul celor mai valoroase tradiții ale cercetării și învățământului în domeniul paleografiei românești, aducând în publicarea vechilor texte o erudită migală, care asigură reproducerea acestora cu mare fidelitate și utilitate. Era firesc să fie așa, dacă ne gândim că i-a avut ca profesori pe Ștefan Ciobanu și pe Nicolae Cartoian, coordonatorul Catedrei de Istoria literaturii române vechi, profesor titular la Facultatea de Filosofie și Litere din anul 1930, cercetător și istoric literar, academician, „un profesor excelent, care a izbutit să îndrume la studiile pozitive o mulțime de

tineri, creând o școală de invidiat și promovând publicații de mare folos pentru consolidarea criticii înseși. E un savant eminent.” (G. Călinescu). Asistent universitar în acea perioadă la această catedră era Dan Simonescu, cunoscut istoric literar și bibliograf român și viitor membru de onoare al Academiei Române, iar conferențiar atașat de Bibliografie și bibliologie era Nicolae Georgescu-Tistu, al cărui nume îl poartă astăzi frumoasa sala de lectură a Facultății de Litere din București. (ANUARUL, 1943, p. 177-182).

Următoarea personalitate reprezentativă la care ne vom opri este poetul Vasko Popa, despre care vom puncta faptul că, descifrând universul simbolic al poeziei lui și reprezentările acestuia, istoricul și criticul literar Cornel Ungureanu remarcă sugestiv faptul că în această operă poetul este „un om altfel”, un inițiat al „artei alchimice”, care „poate obține, prin operațiuni guvernate doar de vocația sa poetică, de talentul său, transmutația cuvintelor – transformarea lor într-un vehicul spiritual, sau, folosind limbajul curent al alchimiei, în aur”. (UNGUREANU, 2015, p. 562). Mai mult decât atât, în vremurile sumbre și incerte de după ocuparea Europei Centrale și de Răsărit de către sovietici, poetul era „un supraviețuitor”, dator să poarte cuvântul celor așezați după Cortina de Fier și „să conserve imaginile regale ale împărăției suprarealiste din sud-estul european” și, de asemenea, să ducă mai departe, în „exilul său interior”, ecourile poeziei lui Eminescu, Arghezi, Ion Barbu, Bacovia, Gellu Naum și Virgil Teodorescu, într-o lume a armoniei și „a perfecțiunilor posibile”, unde doar poetul „este singurul mag «cunoscător în stele» al logosului poetic, al materiei cosmice și a spiritului Cuvântului și măiestriei din rostirea poetică” (Adam Puslojić).

Poet care prin creația sa a marcat evoluția liricii sârbe din a doua jumătate a secolului al XX-lea, Vasko Popa are înscrisă în biografia sa un răstimp bucureștean, o perioadă a așaziselor studii de medicină când, în 1941, în aceste circumstanțe i se ivește astfel prilejul de a-și îmbogăți disponibilitățile intelectuale literare și de a-i descoperi și cunoaște pe avangardiștii români din generația tânără, Gellu Naum, Gherasim Luca, Paul Păun, de a lua aminte direct de la surse la poezia lui Arghezi și Ion Barbu. Studiile românești consacrate poetului Vasko Popa evidențiază aceste aspecte, lucru ce ne-a determinat să încercăm ca printr-o documentare în arhiva Facultății de Medicină din București să aducem completări relevante pentru conturarea tabloului raportului dintre marii profesori și discipolii lor, despre care am mai vorbit în cuprinsul lucrării noastre atunci când ne-am referit la Radu Flora, colegul de generație al lui Vasko Popa, în condițiile aceluia context istoric de război foarte greu și întunecat.

În Statistica studenților înscriși la Facultatea de Medicină în anul 1941-1942 figurează ca înscriși doi băieți iugoslavi și mergând mai departe la Registrul matricol pentru același an universitar, vedem că este vorba despre Gheorghe Mioșcu din Vladimirovaș, născut la 10 septembrie 1920, înregistrat cu numărul matricol 4182, și Vasile Popa, născut la 29 iunie 1922 la Grebenaș, în Banatul iugoslav, de naționalitate română și de cetățenie română, înregistrat cu nr. matricol **4183**. În ceea ce privește situația școlară, dacă în cazul primului înscris sunt trecute materiile din primii doi ani de studiu, în cazul lui Vasko/Vasile Popa figurează un singur amănunt, și anume acela de **Retras**, pentru anul școlar 1941-1942. Prin urmare, se poate spune că această situație poate fi pusă în oglindă și chiar coincide cu cea din anul precedent când, după cum notează Liubița Raichici în cronologia vieții și operei poetului din volumul *Vasko Popa – o frontieră politică* (2009), începutul celui de-al doilea război mondial îl va surprinde pe viitorul poet la Vârșeț, în casa părintească, iar în toamna aceluiași an, 1940, acesta se înscrie la Facultatea de Filosofie din Belgrad, pentru ca la sfârșitul lunii noiembrie să se transfere la Facultatea Tehnică din Belgrad. (RAICHICI, 2009, p. 6). Oare să se fi întâmplat un lucru asemănător și după retragerea sa de la Facultatea de Medicină din București?... Dincolo de amănuntele referitoare la mediul literar și cultural al „Bucureștilor semibalcanici” (G. Călinescu) din acea perioadă cu care Vasko Popa probabil că s-a familiarizat la venirea sa în România, avem astfel o perioadă, e adevărat scurtă din viața poetului, de doar un an de zile, pe care viitoarele documentări în arhivele din Serbia sau mărturiile care au ajuns până la noi ale

colegilor și prietenilor săi de generație, din amintirile, evocările și memoriile care presupunem că există, le vor completa corespunzător și vor forma obiectul unor posibile noi lucrări de cercetare științifică.

În concluzie, ideea de la care am pornit în lucrarea noastră de a vedea în ce măsură s-ar putea stabili o legătură între viața și activitatea unor personalități reprezentative ale românilor din Serbia precum Radu Flora, Vasko Popa și Damaschin Mioc și înrăurirea pe care au avut-o aceștia din partea marilor profesori și oameni de cultură ca Al. Rosetti, Gh. I. Brătianu, Nicolae Cartojan și mulți alții de la universitățile din România pe parcursul perioadei lor ca studenți bursieri ai statului român, în vremurile sumbre și incerte ale celui de-al doilea război mondial, ne arată clar, prin datele prezentate, că dascălii lor și-au îndeplinit menirea, la fel cum discipolii lor, la rândul lor, s-au ridicat la înălțimea exigențelor cunoașterii, învățării și educației primite.

BIBLIOGRAFIE

- *** „Anuarul Universității din București”, 1940-1941, 1941-1942, București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Centrală, 1943
- AGACHE, Catinca, *Literatura română din Voivodina*, Panciova, Editura Libertatea, 2010
- BERCIU-DRĂGHICESCU, Adina, *Facultatea de Litere a Universității din București: 150 de ani de învățământ filologic românesc, 1863-2013. Tradiție și valoare*, partea I, București, Editura Universității din București, 2013
- CAZACU, Boris, *Alexandru Rosetti – profesor și om de știință*, în prefața la *Omagiu lui Alexandru Rosetti la 70 de ani*, București, Editura Academiei R.S.R.
- CĂLINESCU, G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ediție facsimilată, București, Editura Semne, 2003
- DERETIĆ, Jovan, *Istorija srpske književnosti*, četvrto izdanje, Beograd, Prosveta, 2004
- NĂSTASĂ, Lucian, *Suveranii universităților românești, I, Profesorii Facultăților de Filosofie și Litere (1864-1948)*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2007
- POPA, Ștefan N., *O istorie a literaturii române din Voivodina*, Panciova, Editura Libertatea, 1997
- POPI, Gligor, *Românii din Banatul iugoslav, 1914-1941*, Timișoara, Editura de Vest, 1996
- PUSLOJIĆ, Adam, *Vasko Popa – marele DOMN POET*, traducere de Dușița Ristin, București, Muzeul Național al Literaturii Române, comunicare, 29 iunie 2022
- RAICHICI, Liubița, *Vasko Popa – o frontieră poetică*, București, Editura Ideea Europeană, 2009
- RISTIN, Dușița, *Manuscrisele slavone și tradiția chirilo-metodiană din Banat*, București, Editura Universității din București, 2020
- SCURTU, Ioan, *Istoria civilizației românești: perioada interbelică (1918-1940)*, ediția a II-a, București, Editura Enciclopedică, 2012
- SPINEI, Victor, RUSU Dorina N. (coord.), *Enciclopedia scrisului istoric românesc*, vol. III (L-N), Suceava, Editura Karl A. Romstorfer a Muzeului Național al Bucovinei, 2021
- STEINER, George, *Maestri și discipoli: prelegerile „Charles Eliot Norton”*, traducere și note de Virgil Stanciu, București, Humanitas, 2011
- UNGUREANU, Cornel, *Literatura Banatului. Istorie, personalități, contexte*, Timișoara, Editura Brumar, 2015

THE MULTIPLE MANIFESTATIONS OF THE ROMANIAN CYBERPUNK (I)

LES MULTIPLES MANIFESTATIONS DU CYBERPUNK ROUMAIN (I)

IPOSTAZE ALE CYBERPUNK-ULUI ROMÂNESC (I)

Dr. Flavius PARASCHIV
flaviusparaschiv91@gmail.com

Abstract

This study examines the characteristics of cyberpunk literature in Romania. The analysis begins with a brief overview of the science-fiction genre in the post-communist period. It then delves into the history and key features of the cyberpunk subgenre. The final section focuses on interpreting short stories by Florin Pîtea, a leading figure in contemporary Romanian cyberpunk fiction.

Résumé

L'étude présente se concentre sur les caractéristiques spécifiques de la littérature cyberpunk en Roumanie. Le phénomène est examiné en abordant brièvement le contexte du genre de science-fiction pendant la période post-communiste. Ensuite, l'étude explore l'histoire et les traits essentiels du sous-genre littéraire cyberpunk. La dernière partie du texte se consacre à l'analyse de nouvelles de Florin Pîtea, considéré comme l'un des auteurs les plus emblématiques de la fiction cyberpunk dans la littérature roumaine contemporaine.

Rezumat

Studiul de față se concentrează pe specificul literaturii cyberpunk din România. Vom examina fenomenul prezentând, pe scurt, contextul genului science-fiction în perioada postcomunistă. În continuare, vom explora istoria și caracteristicile esențiale ale subgenului literar cyberpunk. În partea finală, textul se va concentra pe discutarea unor proze scurte semnate de Florin Pîtea, unul dintre cei mai reprezentativi autori de ficțiune cyberpunk din literatura română contemporană.

Keywords: *SF, science fiction, short story, romanian cyberpunk literature, artificial intelligence*

Mots-clés: *SF, littérature de science fiction, nouvelle, littérature cyberpunk roumaine, intelligence artificielle*

Cuvinte-cheie: *SF, literatură științifico-fantastică, povestiri, cyberpunk, inteligență artificială*

Introducere

Este bine cunoscut faptul că literatura science fiction nu are o definiție generală sau una acceptată de toți specialiștii în domeniu. Cu toate acestea, există un punct comun la majoritatea criticilor literari: SF-ul trebuie să prezinte cititorilor viitorul sau un posibil viitor, în funcție de modul în care oamenii decid să apeleze la inovațiile și progresele științei, tehnologiei etc. Florin Manolescu, în una din cele mai importante cărți despre SF care au apărut în România, precizează că „literatura SF este o progresie silogistică minus sau plus, cu baza într-o secvență de tip realist, care a luat forma unei narațiuni capabile să exprime o dorință sau o temere, cu ajutorul unor elemente împrumutate din (pseudo)știință sau (pseudo)tehnică”. (MANOLESCU, 1980, p. 38-39). Definiția este completă și reușește să surprindă alte două trăsături principale ale literaturii științifico-fantastice, care vor deveni relevante în paginile următoare: ancorarea într-o formă realistă de scriitură și capacitatea de a înfățișa anumite neliniști și angoase, temeri specifice timpurilor, fără doar și poate.

Mai mult decât atât, de la călătorii în spațiu și invazii extraterestre, acest gen atât de popular astăzi a început să se îndrepte către teme mult mai grave și de actualitate. În ciuda acestui progres, SF-ul a fost descris mereu ca literatură de rang secund...

Același Florin Manolescu, de pildă, afirma, încă din anii '80, că 90% din toate creațiile science fiction au fost plasate în sfera paraliteraturii / literaturii de consum, unde, evident, calitatea estetică era considerată a fi cât se poate de redusă. Mai mult, SF-ul, atunci când este „exigent și grav”, devine mediul în care se pot discuta cele mai mari probleme ale omului. Vorbim, așadar, de o literatură vie, care comunică ceva despre umanitate (*Ibidem*, p. 274). Dar această viziune optimistă nu a fost îmbrățișată de alți istorici și critici literari. Nicole Manolescu, spre exemplificare, în *Istoria critică a literaturii române*, nu numai că ignoră complet SF-ul și fantasy-ul, dedicându-le doar câteva paragrafe mai mult sau mai puțin relevante, dar le și include în categoria literaturii pentru adolescenți... (MANOLESCU, 2008, 1393). Manolescu are dreptate parțial, fiindcă, într-adevăr, fapt ușor de atestat și în prezent, există o literatură SF pentru tineri, dar capodoperele genului sunt destinate unor minți mai experimentate. Volumele lui Philip K. Dick, de exemplu, sau splendida trilogie *Amintiri din trecutul Terrei* a scriitorului chinez Liu Cixin sunt cărți care tratează probleme mari ale omului și ale lumii moderne: ce este realitatea? Ce înseamnă a fi om?...

Tot despre paraliteratură (concept esențial, de altfel, pentru înțelegerea naturii science fiction-ului) vorbește și Mihai Iovănel, dar nu la modul peiorativ, ci din contra. În a sa istorie a literaturii contemporane, criticul literar din București observă foarte bine faptul că beletristica de masă (comercială, de consum ș.a.m.d.) este valabilă doar într-un sistem în care literatura înaltă, menită clasei superioare sau elitelor, este contracarată de literatura joasă, destinată maselor. Mai departe, se mai susține și ideea că paraliteratura a fost problematizată mai ales în teoria literară postmodernă, atunci când relația înalt-jos a început să fie pusă sub semnul întrebării și deconstruită. (IOVĂNEL, 2021, p. 436). În cultura noastră, continuă autorul *Evreului improbabil*, paraliteratura este o formă de import naționalizată, devenind o „umbră” care însoțește literatura canonică, modificând și influențând criteriile care o validează pe cea din urmă. Demonstrația acestei opinii este exemplară, criticul reușind să o împartă în 4 faze distincte, începând cu secolul al XIX-lea, trecând prin perioada interbelică (etapa când paraliteratura a fost recuperată parțial) și evident prin cea comunistă (momentul utilizării condiționate), ajungând, în cele din urmă, la epoca postcomunismului, unde postmodernismul și-a pus amprenta. (*Ibidem*, p. 437-443).

Această ultimă etapă este de maximă importanță pentru prezentul text, pentru că cyberpunk-ul este expresia literară a SF-ului în postmodernism (ILIȘ, 2005, p. 71), un tip de scriitură care a surprins din plin crizele culturii pop de după 1980, reflectându-le în culori sumbre. Ne referim, cu alte cuvinte, la generația care nu numai că a asistat la dezvoltarea

PC-ului, dar a fost și martoră la apariția și expansiunea internetului (cel puțin în țările occidentale).

SF-ul în România postcomunistă. Câteva precizări

Recuperarea genurilor paraliterare a început în anii '70-'80, datorită eforturilor depuse de niște critici ca Florin Manolescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Mircea Oprea, Marian Popa și alții, iar genul care s-a bucurat cel mai mult de aceste încercări de reevaluare este SF-ul. Astfel, atât în anii '80, cât și după Revoluție, science fiction-ul, dintre toate genurile literaturii de consum, este cel mai apropiat de mainstream. (IOVĂNEL, 2021, p. 443). Nu pot fi trecute cu vederea și traducerea apărută după '89. Chiar dacă multe sunt date astăzi uitării, trebuie menționat, pentru interesul studiului de față, două lucrări care au stârnit, cu siguranță, interesul scriitorilor de SF ai anilor '90. În 1992, de pildă, colecția „Nautilus” a Editurii Nemira se deschide cu traducerea volumului *Do Androids Dream of Electric Sheep (Visează androizii oi electrice?)* sau titlul mai popular, *Vânătorul de recompense* de Philip K. Dick (1928-1982), roman considerat predecesorul literaturii cyberpunk. În 1995, tot la Nemira, este tradus *Computer World* de canadianul A. E. van Vogt (1912-2000), un text scris din perspectiva unui computer (inteligență artificială, mai bine spus), un alt element esențial al universului cyberpunk.

„După 1989, *s.f.*-ul românesc pare să fi dispărut”. (MANOLESCU, 2008, p. 1394; subl. aut.). Așa încheie creatorul *Lecturilor infidele* capitolul despre literatura pentru copii și tineret, SF și fantastic din deja amintita istorie a literaturii române. Dar această „moarte” a genului science fiction din România este departe de adevăr, iar numeroasele antologii și colecții de povestiri SF tipărite după '89 atestă din plin acest aspect. De fapt, fenomenul antologiilor nu este o noutate postdecembristă. În anii '60, spre exemplu, proza science fiction nu prezenta un interes pentru criticii literari, dar totuși partidul a susținut o astfel de literatură pentru modul în care se apropia de reprezentarea viitorului. Astfel, au apărut cenacluri de lectură și cluburi literare, care, la rândul lor, au dus la apariția unor colecții de povestiri științifico-fantastice. (NEGRICI, 2002, p. 146). Direcția aceasta a continuat și în perioada postdecembristă, din moment ce au apărut peste cincisprezece antologii și colecții de proze scurte. Dintre toate, cele mai notabile sunt, de pildă, cele trei apărute la Nemira între 1994 și 1996, *Anatomia unei secunde* (Editura Facla, București, 1990), volumul-manifest *Motocentaurii pe Acoperișul Lumii* (Editura Karmat Press, Pitești, 1995), un experiment editorial și literar încă de neegalat în SF-ul românesc.

În cadrul colecțiilor amintite (și nu numai!), în cenacluri etc. au apărut mulți autori de science fiction care au reușit să se facă remarcă în primii ani de după căderea comunismului. Pe scurt, generația '90 a reacționat prima dată la literatura cyberpunk, care atunci era deja considerată o etapă încheiată a literaturii postmoderne în Statele Unite ale Americii sau Marea Britanie.

De reținut acum că nouăzeciștii ca Sebastian A. Corn, Florin Pîtea, Radu Pavel Gheo, Michael Haulică, Ana-Maria Negrilă și alții sunt, după cum precizează Mihai Iovănel, „mai apropiați de ideea occidentală de postmodernism prin legătura ombilicală cu literatura de consum anglo-saxonă și cu un pachet de idei mai mult actuale tehnologic și cu o mai mare anvergură filozofică decât reprezentanții microrealismului optzecist al anilor '80, care pretindeau că extrag postmodernism dintr-o literatură cu navetiști dexteră stilistic, dar limitată ideatic”. (IOVĂNEL, 2021, p. 461). Același cercetător mai observă și că în anii 1990-2000, SF-ul din România nu este cultură populară în adevăratul sens al cuvântului, deși lucrează cu aceleași instrumente. Dincolo de faptul că lipsea atunci o piață reală, SF-ul românesc din acea epocă era mai degrabă o avangardă literară. (*Ibidem*).

Dintre toate tipurile de science fiction, printre puținele care mai stârnește și astăzi interesul publicului este cyberpunk-ul (a se vedea, dincolo de toate cărțile apărute în ultimii ani, jocul video *Cyberpunk 2007* lansat în 2021 de studioul polonez CD Projekt Red sau cele două sezoane din serialul Netflix, *Carbon Modificat*). În România, acest subgen SF a reprezentat un real interes pentru autori ca Sebastian A. Corn și Florin Pîtea. Pentru articolul de față, ne vom opri la proza scurta semnată de Florin Pîtea, un prozator autentic, un autor care a studiat fenomenul, i-a înțeles natura, motiv pentru care a publicat a scris și o teză de doctorat despre cyberpunk. Dar înainte de toate, este necesar să înțelegem natura fenomenului cyberpunk.

Ce este literatura cyberpunk?

Ficțiunea cyberpunk s-a dezvoltat și s-a făcut cu adevărat cunoscută în anii '80. În primul rând, cyberpunk-ul se revendică din capodopera americanului Philip K. Dick, *Visează androidii oi electrice?* (1968), volum ecranizat de Ridley Scott în 1982 cu titlul *Blade Runner*. Filmul apare într-o perioadă crucială: în prima parte a anilor '80 oamenii au început să se familiarizeze din ce în ce mai mult cu computerele, tehnologia ocupând, ușor, dar sigur, un loc tot mai important în societate. Tot în această perioadă, în 1984, părintele cyberpunk-ului, William Gibson (n. 1948), publică romanul *Neuromancer* (Neuromantul), prima parte a trilogiei *Sprawl*¹. Textul este, fără doar și poate, cea mai reușită lucrare cyberpunk, care nu numai că a influențat o întreagă generație, dar a produs și un subgen literar care rezistă și în prezent. Romanul lui Gibson este plasat într-un univers întunecat în care tehnologia și știința au reușit să schimbe viața și destinul umanității prin tot felul de implanturi și gadget-uri. Case, protagonistul, un hacker aflat pe moarte, care nu poate accesa cyberspațiul, un soi de „rai” virtual pentru mulți din această lume ficțională, trebuie să-și pună abilitățile în slujba unui individ suspect pentru a putea primi un tratament necesar. De aici, romanul va înfățișa cum nici tehnologia de top nu poate salva omul de la propriul orgoliu, temeri și slăbiciuni. În acest univers „tech”, omul încă este firav, chiar dacă poate cuceri și moartea, temă care apare în multe lucrări cyberpunk.

De menționat în treacăt și revistele „Heavy Metal” (1977-2023) din America și „Métal hurlant” (1974) din Franța, care promovau un SF sobru, dur, violent, în care tehnologia ocupa un loc central. Aceste publicații au reușit, timp de zeci de ani, să educe publicul cititor de science fiction, dedicând uneori chiar și numere speciale anumitor subgenuri, așa cum a fost cel despre steampunk² din 2006 sau cel despre cyberpunk din 2015.

Un alt moment important în evoluția subgenului a avut loc în 1986 odată cu publicarea antologiei coordonate de Bruce Sterling, *Mirrorshades: The Cyberpunk Anthology*. În această colecție au publicat povestiri autori ca William Gibson, Pat Cadigan, Tom Maddox și Lewis Shiner. Mai importantă este însă prefața scrisă de același Bruce Sterling în care descrie, pe scurt, istoria cyberpunk-ului. În deschiderea antologiei, Sterling recunoaște că scriitorii cyberpunk sunt produsul anilor '80, dar rădăcinile nu pot fi identificate într-o perioadă anume, ci în istoria modernă a SF-ului. Din viziunea clasicilor, de pildă, cyberpunk-ul a preluat viziunea cosmică a lui Olaf Stapledon (1886-1950), știința și politicul de la H. G. Wells (1886-1946) și forța extrapolării de la Larry Niven (n. 1938), Poul Anderson (1926-2001) și Robert Henlein (1907-1988). Din Noul Val a împrumutat agresivitatea de stradă din opera lui Harlan Ellison (1934-2018), vizionarismul lui Samuel Delany (n. 1942), delirul lui Norman Spinrad

¹Celelalte două romane din trilogie sunt *Count Zero* (1986) și *Mona Lisa Overdrive* (1988). Ambele au fost traduse și în România după 1990.

²A se vedea, pentru mai multe detalii, antologia *Steampunk. A doua revoluție* (Editura Millennium, București, 2011) coordonată de Andrei Crăciun și în care au tipărit texte scriitorii cunoscuți ai SF-ului românesc: Michael Haulică, Ioana Vișan, Mircea Oprea, Florin Pîtea etc.

(n. 1940), estetica rock a lui Michael Moorcock, la care se adaugă și forța intelectuală a unor gânditori ca Brian Aldis (1925-2017) și J. G. Ballard (1930-2009). (STERLING, 2005, p. 6). Tot în aceste pagini introductive, prozatorul Bruce Sterling sintetizează gândirea cyberpunk-ului, ajungând la următoarele concluzii: „Opera cyberpunkistilor este susținută de elemente paralele din cultura pop a anilor optzeci: în clipurile rock, în underground-ul hackerilor; în șocanta estetică de stradă a hip-hop-ului și a muzicii scratch-urilor; în *synthesizer* rock-ul din Londra și Tokyo. Acest fenomen, această dinamică are întindere globală; cyberpunkul este încarnarea ei literară”. (*Ibidem*, p. 8; subl. aut).

Începând cu *Neuromantul*, ficțiunea cyberpunk s-a extins și a cucerit imaginația altor scriitori: Pat Cadigan, Bruce Sterling, Rudy Rucker, Neal Stephenson, Richard K. Morgan etc. Deși nu se poate vorbi de o mișcare cyberpunk propriu-zisă, din moment ce nu a existat niciodată o gândire (teoretică) specifică sau vreun program anume la niciunul din autorii din lista (scurtă) de mai sus, putem să conturăm două caracteristici esențiale chiar din denumirea subgenului. Termenul de cyberpunk a fost utilizat prima dată de prozatorul american Bruce Bethke (n. 1955) într-un text scris în 1980, dar publicat abia în 1983 în revista „Amazing Stories”. Cu toate acestea, cel care a folosit eticheta „cyberpunk” pentru a desemna literatura unor autori din prima parte a anilor '80, reușind astfel să popularizeze termenul, a fost scriitorul și editorul american Gardner Dozois (1947-2018) (HERLANDER, 2009, p. 13), cunoscut, în special, pentru activitatea sa în cadrul publicației „Asimov’s Science Fiction”. Termenul „cyber” face trimitere automat la știință mai precis la cibernetică, la o formă de progres tehnologic care este în strânsă legătură cu natura omului, alterând-o și modificând-o.

Moartea nu mai este ceea ce pare, din moment ce poate fi amânată sau chiar eliminată³. Implanturile (biologice, mecanice, electronice ș.a.m.d.), modificările corporale ar fi trebuit teoretic să îmbunătățească condiția oamenilor, dar realitatea este cu totul alta, pentru că accesul la această tehnologie presupune costuri financiare foarte ridicate. După cum preciza și cercetătorul portughez Elias Herlander prin „cyber” ar trebui să înțelegem următoarele: „One of the referential points in the cyberpunk imaginary is cybernetics, because it has to do with the relationship between and cyberpunks and media, all that is «cyber» - the domain of power technologies”. (HERLANDER, 2009, p. 25). Al doilea element – „punk”, care poate fi tradus prin golan sau derbedeu – face trimitere la o anumită atitudine de răzvrătire. Florina Iliș chiar vorbește de o atitudine juvenilă a unei subculturi urbane. (ILIȘ, 2005, p. 61). Acest „punk” are câteva tipare specifice și este, de obicei, un individ aflat la marginea societății, dependent de diverse „bucurii” ale propriei lumi înguste (droguri, navizarea în cyberspace etc.). Hacker-ul, mercenarul, criminalul, psihopatul etc. sunt figuri tipice ale literaturii cyberpunk. Din moment ce nu fac parte din establishment-ul social dominant, alcătuit, în principal, din cei înstăriți, pentru care tehnologia a devenit a doua natură, lumea de jos din universul cyberpunk a fost nevoită să se adapteze și să trăiască observând și acționând din umbră (sau din stradă, departe de ochii așa-ziselor elite). (Cyber) Punk-ul, ca personaj, este acel outsider care încearcă să se reintegreze în ordinea naturală a lucrurilor. (NETȚ, 1989, p. 60). Dar această „ordine” mult dorită este o himeră, o iluzie nefericită, care trădează o societate scindată, cruntă, mincinoasă și nemiloasă cu cei neputincioși: „The stories in Cyberpunk works mostly take place in a society in the same city where the future facilities carrying high-end technology and the slums symbolizing the poor living conditions of the bottom people coexist. In such a strong contrast, the living conditions of people and cities have produced many contradictions that are difficult to reconcile”. (LIN, 2023, p. 121).

În prefața volumului *Burning Chrome* (1986) publicat de William Gibson, Bruce Sterling prezintă universul cyberpunk în 4 cuvinte: high-tech, low-life. Acești termeni nu

³A se vedea, de pildă, romanele cyberpunk (trilogia *Takeshi Kovacs*) publicate de Richard K. Morgan. În universul literar al britanicului, oamenii își pot transfera conștiința în niște dispozitive speciale – implantate în spatele gâtului – și atunci când corpul lor este pe moarte, aceștia pot „reînvia” atâta timp cât își pot permite un trup (sintetic) nou.

numai că descriu relația centru-periferie, dar înglobează și faptul că tehnologia (cibernetica) domină lumea. Prefațatorul antologiei *Mirroshades* consideră că pentru scriitorii de cyberpunk tehnologia este viscerală, omniprezentă și extrem de intimă. (STERLING, 2005, p. 9). Această atitudine este explicată pe scurt de Larry McCaffery în introducerea volumului *Storming the Reality Studio: A Casebook of Cyberpunk and Postmodern Science Fiction*, atunci când afirmă că scriitorii de cyberpunk au fost primii pentru care televiziunea prin satelit, player-ele audio/video, computerele, jocurile pe calculator, ceasurile digitale, MTV-ul au devenit o realitate zilnică. Tot ei sunt cei care au citit prima dată operele unor scriitori ca Thomas Pynchon, Ballard și Burroughs. Mai mult, această generație s-a dezvoltat în centrul culturii pop și a crescut cu filmele lansate de David Cronenberg, Ridley Scott, George Romero. (McCAFFERY, 1991, p. 12).

Un element important al acestei generații de scriitori de science fiction, precum William Gibson, Pat Cadigan, Bruce Sterling și Tom Maddox, este faptul că nu au încercat să schițeze un posibil viitor al umanității. Spre deosebire de science fiction-ul clasic, centrat pe călătoriile spațiale sau dezvoltarea roboților, cyberpunk-ul se concentrează pe prezent. Nu este vorba de o temă comună, ci de un răspuns la anii '80, o perioadă în care multe din fanteziile SF deveniseră realitate. Călătoria în spațiu, de exemplu, nu mai era de ceva timp de domeniul S.F.-ului: în 1961, Yuri Gagarin era primul om care zbura în spațiu. În 1966, Neil Armstrong ateriza pe lună. Mai mult, la finalul anilor '70, primele PC-uri ajungeau în casele oamenilor. Iar exemplele pot continua. Altfel spus, generația '80 a cunoscut ceea ce generațiile anterioare își puteau doar imagina.

Toate aceste aspecte au fost semnalate de multe voci critice și nu numai. Teoreticianul și scriitorul J. G. Ballard, de pildă, scria, într-o introducere la una din reeditările celebrului său roman *Crash* din 1973, text care a influențat mai târziu cyberpunk-ul, următoarele: „We have annexed the future into our own present, as merely one of those manifold alternatives open to us. [...] We live inside an enormous novel. For the writer in particular it is less and less necessary for him to invent in fictional content of the novel. The fiction is already there. The writer's task is to invent the reality”. (BALLARD, 1985, p. 4-5). Un alt exemplu este cercetătorul Herlander Elias, care scrie mai multe despre realismul lumilor cyberpunk: „The works of the cyber movement writers` didn't present any utopian future, they were contemporary, and presented in words they used and in the play or realities they built. The non-adaption of an exacerbated distance in relation to the field of possible futures inside science fiction's archive was a dangerous irregularity, incentive and temptress”. (HERLANDER, 2009, p. 38). Mai mult, până și William Gibson declara, într-un interviu din 1997 acordat postul postului de televiziune CNN, că SF-ul poate fi utilizat astăzi pentru a explora prezentul și nu ceea ce ar putea să fie cândva.

Atunci când discută despre cum se reflectă lumea de zi cu zi în cyberpunk, Florina Iliș merge și mai în profunzime și subliniază că „atenția acordată science fiction-ului, și în mod special, literaturii cyberpunk, în era postmodernă, vine nu din acea direcție pe care au mizat întotdeauna autorii de science fiction, de a crea viziuni despre viitor, ci dintr-o direcție, prea puțin explorată până acum, i.e. înțelegerea prezentului și a schimbărilor rapide care se petrec sub impusul tehnologiei informaționale”. (ILIȘ, 2005, p. 65). Mergând mai departe, creatoarea *Vieților paralele* semnalează și faptul că autorii de cyberpunk, fără a neglija latura științifică a genului, doresc să exploreze mai mult viitorul apropiat și evoluția imediată a omului într-un univers al informației și se arată mai puțin interesați de imaginea unui viitor îndepărtat pe care domeniul științific nu-l poate prefigura. (*Ibidem*, p. 131).

Tehnologia informației ocupă – și pe bună dreptate – un loc central în poetica cyberpunk-ului, iar Florina Iliș are meritul de a explica pentru prima dată acest aspect în România. După cum s-a menționat deja mai sus, viitorul imaginat de clasicii genului SF nu mai ține doar de domeniul ficțiunii, iar din acest motiv, notează teoreticiana, ca un efect al

respingerii imaginației, care nu mai poate găsi un novum⁴ de explorat, posibilele lumi ficționale se convertesc în modele ale unor lumi digitale, accesibile de către orice utilizator al unui computer. Ecranul calculatorului este acum o poartă către o altă dimensiune, iar această atitudine a fost explorată atât de postmodernism, în toate acele tendințe de dizolvare a sinelui, cât și de literatura SF, în nevoile aceluiași eu de restaurare a sa într-o altă formă de viață (cyborg-ul, spre exemplu). (*Ibidem*, p. 65). De altfel, relația cyberpunk-ului cu poetica postmodernismului⁵ a fost bine studiată de nume mari ale criticii literare. În mare, specialiștii au semnalat faptul că în proza cyberpunk se observă o degradare acută a individului din cauza tehnologiei. În acest univers literar totul are un preț și nimic nu poate scăpa de mâna lungă a capitalismului, care capătă o formă „fizică” în numeroasele (mega) corporații care, de fapt, controlează și dirijează umanitatea. Deși aceste companii posedă un capital uriaș, adevărata lor putere rezidă în accesul la informații. Nu întâmplător Fredric Jameson considera cyberpunk-ul expresia literară a capitalismului târziu. (JAMESON, 1991, p. 418).

Fără îndoială, relația om – știință – tehnologie rămâne unul din pilonii centrali al subgenului literar în cauză: „the virtual interchangeability of human bodies and machines is a recurring theme în cyberpunk and intrinsic to its representations of cyborgs”. (CAVALLARO, 2000, p. 12). Dubletul om-robot este doar mică parte a temei. Într-adevăr, în universul cyberpunk-ul omul a reușit să-și schimbe existența, augmentând-o sau alterând-o după bunul plac.

Realitatea nu mai este un dat imuabil, căci în era postmodernismului, totul este relativ. Fiecare aspect al existenței este supus deconstrucției, revalorificării și reconstrucției perpetue: „Science does not reflect the real but produces it according to human perceptions and projections. It is no longer a matter of adapting the ideal to the real but rather of making the real conform to the ideal. [...]. Reality is a hall of mirrors. We may bring it to us in virtually any guise we fancy and what we fancy may, paradoxically, coincide with what we most deeply abhor”. (*Ibidem*, p. 36).

Percepția scriitorilor de cyberpunk asupra realității a fost categoric distinctă, marcând o ruptură radicală față de modurile de gândire din epocile istorice (și literare!) anterioare. Subgenul beletristic apărut în anii '80, scrie Florina Iliș, a modelat într-un mod propriu conștiința contemporanilor, pregătind-o pentru o nouă realitate, una pe care mediile informatice și electronice o țeseau în jurul eului. Această realitatea virtuală creată de cyberpunk și accesibilă prin jocurile electronice reprezintă o „modalitate de evadare de sub teroarea libertății dobândite brusc de individul contemporan”. Aici intervine cyberpunk-ul, care a încercat în epoca respectivă să răspundă la aceste dileme cauzate de societatea informațională. Pentru a înțelege noua realitate contemporană, William Gibson a propus termenul de cyberspace (ILIȘ, 2005, p. 62-63), concept fundamental pentru cyberpunk.

Pentru a înțelege natura cyberspace-ului, trebuie să ne amintim faptul că în anii '80 au apărut primele dispozitive de VR (virtual reality/realitate virtuală), căști tehnologice care proiectau imagini, videoclipuri 3D utilizatorilor⁶. În funcție de model, multe aparate de acest tip puteau să ofere o experiență și mai imersivă prin producerea unor sunete care însoțeau imaginile înfățișate.

Pentru creatorul trilogiei SF *Sprawl*, realitatea virtuală capătă valențe noi, nu prin intermediul dispozitivelor electronice în sine, ci prin prisma interacțiunii complexe, nu doar într-un singur sens, dintre om și computer: „Gibson`s cyberpunk takes virtual technology

⁴Teoretizat prima dată de teoreticianul croat Darko Suvin (n. 1930) în prima parte a anilor '70, conceptul de novum se referă la acel element narativ inedit, plauzibil, posibil etc. care caracterizează o narațiune SF. Novum-ul poate fi o temă (clasica aventură prin spațiu) sau un obiect/gadget (nave spațiale, instrumente de alterare a timpului etc.).

⁵De văzut capitolul dedicat relației postmodernism – cyberpunk, de Florina Iliș, în lucrarea *Fenomenul science fiction în cultura postmodernă: Ficțiunea cyberpunk*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2005, p. 57-92.

⁶Compania americană VPL Research a comercializat pentru prima dată căști VR.

several steps further by positioning the possibility of a direct neural connection between the human brain and the computer. This connection is effected by means of electrodes or sockets, situated behind the ear, that can receive chips and this give access to digital memory. Once these gadgets are in place, human bodies and minds are not only in a position to enter an intimate relationship with computers. They also become able to access the ultimate virtual space, cyberspace, and interact with other bodies and minds in the construction of whole worlds out of data". (CAVALLARO, 2000, p. 28).

Conceptul a fost articulat de William Gibson prima dată în povestirea *Burning Chrome* (1982), dar forma finală i-a fost dată în *Neuromantul*, unde nu doar că descrie un univers cibernetic cu reguli proprii, dar conturează și o nouă viziune asupra lumii, în care realitatea virtuală depășește limitele înțelegerii tradiționale: „- Cyberspace-ul! O halucinație consensuală împărtășită zilnic de miliarde de operatori legitimi, în fiecare națiune, de copii învățând concepte matematice... O reprezentare grafică a datelor extrase din băncile fiecărui calculator în sistemul uman. O complexitate inimaginabilă. Benzi de lumină aliniată în non-spațiul minții, roiuri și constelații de date”. (GIBSON, 2008, p. 60). În 1986, într-un interviu cu Larry McCaffery, Gibson revine asupra propriului concept și oferă o perspectivă mai largă: „When I arrived at the cyberspace concept, while I was writing «Burning Chrome», I could see right away that it was resonant in a lot of ways. By the time I was writing *Neuromancer*, I recognized that cyberspace allowed for a lot of *moves*, because characters can be sucked into apparent realities – which means you can place them in any sort of setting or against any backdrop. In some ways I tried to downplay that aspect, because if I overdid it I'd have an open-world plot premise”. (McCAFFERY, 1991, p. 272; subl. aut.). Cyberspace-ul este un loc virtual, dincolo de spațiul cunoscut, în care totul este posibil. Termenul, așa cum scria și Florina Iliș, a imprimat în conștiința contemporană o nouă viziune asupra spațiului și implicit asupra textului, o viziune non-carteziană, în care nu mai există un set fix de coordonate. (ILIȘ, 2005, p. 63). Aceeași cercetătoare, pornind de la teoriile lui Jean Baudrillard, scrie că cyberspace-ul, „ca model digitalizat al unei lumi care-l acaparează tot mai mult pe omul contemporan”, este o metaforă ficțională a hiperrealului, o zonă care nu anulează în sens fizic limita dintre lumea dată și cea construită în mod virtual. În acest context, individul tinde să prefere navigarea în spațiul virtual (*Ibidem*, p. 76-77), unde percepția realității devine din ce în ce mai difuză. Altfel spus, cyberspace-ul nu înlocuiește realitatea propriu-zisă, ci se manifestă ca o extensie a acesteia, eliminând însă acele aspecte care pot provoca suferință sau durere. Nu este nicio versiune idealizată a realității, dar își câștigă repede un loc privilegiat în conștiința ființei umane, devenind un refugiu, în care se caută, înainte de toate, evadarea din cotidian.

În literatura cyberpunk, cyberspace-ul este ca un paradis, iar pentru unii un drog (Case, protagonistul din *Neuromantul*, de pildă). Evident, cei care controlează cyberspace-ul, pot controla și întreaga umanitate. Aici intervin giga/mega corporațiile care luptă, nu numai pentru dominarea lumii materiale, dar și a celei virtuale, temă care apare des în cărțile autorilor de cyberpunk. Autoarea *Cruciadei copiilor* mai precizează că „lipsit de garanții ontologice sau transcendente, universul virtual trebuie, fie să-și reinventeze un nou statut în funcție de universul real, la care să se raporteze, fie să-și genereze din interior propria legitimitate, ca o măsură de protecție împotriva lumii reale”. (*Ibidem*, p. 148). Cyberspace-ul, deși asigură un refugiu în fața realității, mai are un rol important: permite accesul la informații și din acest motiv locul în care operează, în multe lucrări cyberpunk, de exemplu, hacker-ul. Accesul la tot felul de informații asigură și latură seductivă a cyberspace-ului: „the most seductive side of the cyberspace is the virtual architecture representative of the highest icons of multinational enterprises, once its what would allow the experience of «diving» into the information ocean”. (HERLANDER, 2009, p. 62).

În concluziile volumului său din 1995, Florina Iliș identifică câteva teme centrale ale acestui subgen literar, care se regăsesc – mai mult sau mai puțin – și la autorii români ce

abordează stilul cyberpunk: „caracterul diferit al noilor tehnologii față de tehnologiile industriale, caracter ce impun un nou mod de reprezentare”, „problematizarea granițelor dintre tehnologie și biologic”, „globalizarea capitalului și hipertehnologizarea, frontierele naționale, corporațiile multinaționale”, „utilizarea noilor tehnologii ca unică șansă de acces spre o nouă identitate, navigarea în rețea, cultura străzii” (ILIȘ, 2005, p. 266) etc.

La nici zece ani de la apariția *Neuromantului*, Gibson declara „moartea” subgenului SF cyberpunk. În 1991, Lewis Shiner (n. 1950), într-un articol din „New York Times”, afirmă că ficțiunea cyberpunk a murit încă din 1987, atunci când a devenit un clișeu, iar unii autori au început să utilizeze niște elemente specifice fără vreo motivație narativă anume: implanturi, prezența multinaționalelor care conduc guvernele sau protagoniști dependenți de narcotice. (SHINER, 1991).

În România, cyberpunk-ul nu a avut aceeași dezvoltare ca în țările occidentale. Scriitori ca Ana-Maria Negrilă, Dănuț Ivănescu, Bogdan Gheorghiu, Sebastian A. Corn și Florin Pîtea, de exemplu, au experimentat cu mijloacele acestui subgen literar. Dintre toți, cei mai convingători au fost prozatorul și chirurgul Sebastian A. Corn, care a publicat două lucrări memorabile, *Andrenergic!* (2011) și *Skipper de interzonă* (2012) și Florin Pîtea. Acesta din urmă a scris nu numai un roman cyberpunk, *Gangland* (2006), dar și proze scurte, adunate în două volume, *An/Organic* (2004) și *Necropolis* (prima ediție a apărut în 2001, iar a doua și ultima în 2004). Narațiunile cyberpunk din cele două volume tipărite de Florin Pîtea în 2000 sunt cele mai apropiate de literatura lui Gibson dintre toate care au apărut în perioada respectivă în România postcomunistă și din acest motiv vor constitui subiectul central al următoarelor pagini, după cum s-a menționat și la începutul textului de față.

Florin Pîtea și cyberpunk-ul românesc

Prozatorul Florin Pîtea s-a născut în 1971 în Câmpina (Prahova). A absolvit cursurile Facultății de Litere din cadrul Universității din București. Mai important este faptul că a obținut titlul de doctor în filologie (engleză) cu o lucrare despre cyberpunk, carte intitulată *Art Wasn't Quite Crime*, publicată în 2011 la Editura Millennium Books.

A debutat în 1992 cu povestirea scurtă SF *Noaptea cea lungă*, iar de atunci a fost inclus în numeroase colecții de povestiri: almanahurile *Anticipația* (1993-2000), *Nautilus* (2001), antologiile *Nemira '94* și *Nemira '96* (HAULICĂ, 2005) etc.

Dovedind o adevărată pasiune pentru science fiction, Florin Pîtea s-a remarcat în prima parte a anilor 2000 prin două volume de proză scurtă, *An/Organic* și *Necropolis*, cărți care conțin narațiuni cyberpunk inspirate, în primul rând, din literatura lui William Gibson. Scriitorul american, creatorul cyberpunk-ului așa cum îl cunoaștem astăzi, a fost o sursă primară de inspirație pentru Pîtea. Mai mult decât atât, autorul român a simțit că este nevoie să depășească modelul și a încercat să vină cu ceva propriu, aspect care a fost semnalat de Liviu Radu în prefața *Necropolisului*: „Dar Florin Pîtea a transformat lumea cyberpunk într-un decor pentru a da o expresie adevăratelor sale preocupări. A remodelat-o și folosind motivele și invențiile devenite între timp locuri comune, păstrând-o în aparență intactă, a transformat-o într-o lume a sa, care seamănă mult cu lumea lui Gibson, dar care are, de fapt, puține lucruri în comun cu aceasta”. (RADU, 2004, p. 9). Prefațatorul volumului subliniază că în scrierile lui Florin Pîtea, elementele specifice subgenului cyberpunk nu sunt doar lipsite de un veritabil spirit de revoltă, dar și de orice tendință de răzvrătire pur nonconformistă. Această scriitură cyberpunk seamănă mai mult cu un basm, dar nu unul în care totul se termină cu bine. Mai mult, autorul *Ganglandului* transformă cyberpunk-ul, conferindu-i o dimensiune mai umană și domolind accentele de radicalism. (RADU, p. 10).

Spre deosebire de literatura cyberpunk a unor scriitori ca Gibson sau Richard K. Morgan, Pîtea scrie mult mai temperat, practicând un „discurs direct, fără floricele stilistice

[...], uzând de un limbaj vioi, apropiat de cititor, cu mult umor”. (HAULICĂ, 2005). Cu toate acestea, scriitorul român de cyberpunk este sancționat pentru că în unele texte stilul lui seamănă prea mult cu cel al creatorului seriei *Sprawl*. Michael Haulică mai semnalează și faptul că multe texte seamănă prea mult între ele, iar acțiunea este foarte simplă: „cineva are de făcut un transport, este în urmărirea cuiva ori trebuie să omoare pe cineva – restul fiind doar descriere de spațiu, ambient, tehnologie, reguli sociale”. (HAULICĂ, 2005).

Deși unele dintre lucrările cyberpunk din cele două volume de proză scurtă prezintă asemănări, fundalul narativ pe care se dezvoltă acțiunea, motivațiile unor personaje și acele elemente surpriză, care reconfigurează optica asupra narațiunii, merită toată atenția. Mai mult, atmosfera construită de Florin Pîtea se apropie de cea a maeștrilor genului, William Gibson, Bruce Sterling sau Pat Cadigan.

Într-adevăr, toate narațiunile cyberpunk din *An/Organic* și *Necropolis* prezintă o structură simplă, cu o intrigă liniară în care protagoniștii sunt înfățișați în tot felul de situații tensionate. Cu toate acestea, Pîtea reușește să surprindă bine atmosfera întunecată, cruntă a cyberpunk-ului, evitând, în același timp, situațiile explozive ca cele din romanele trilogiei *Carbon Modificat*, de pildă, sau scenele violente, sângeroase din jocul video *Cyberpunk 2077*.

Un text mai dinamic și care beneficiază și de un *plot-twist* inspirat parcă din filmele cu spioni de la Hollywood este *Zid de umbră, umbră de zid* din volumul *Necropolis*. Textul debutează puternic, cu figura protagonistului care călătorește prin lumea aspră, tehnologizată a unui oraș futuristic. Autorul împrumută imagini, detalii etc. din literatura altor autori de cyberpunk, reușind să construiască un scenariu epic coerent și convingător, chiar dacă nu introduce particularități stilistice sau narative complet noi. De altfel, originalitatea absolută nici nu are cum existe aici, fiindcă acest subgen literar funcționează pe un schelet bine definit, care combină elemente ale tehnologiei avansate (implanturi, AI-uri etc.), cu personaje extrase din zonele marginale ale societății, oferind astfel o reflecție asupra relației dintre om și tehnologie în era postmodernă. În ciuda faptului că un prozator de SF ca Michael Haulică scria că „în potopul de implanturi și dispozitive și arme care de care mai inteligente, literatura rămâne pe-afară” (HAULICĂ, 2005), textul menționat anterior reușește să țină cititorii în priză, oferindu-le o poveste în care nu gadget-urile primează, deși acestea asigură decorul futuristic. Iată începutul prozei: „Războiul se terminase de mulți ani, dar întunericul nu voia să se risipească. În august, lumina solară avea intensitatea unui clar de lună «dinainte». Lui McLaurin, însă, nu-i păsa de intensitatea luminii solare nici cât negru sub unghie. În înghesuiala din monorai, strivit între un grup de negrese bătrâne și o matahală cu șapcă roșie, bărbatul se străduia să-și desfacă nodul de spaimă din pânțele. [...]. Un adolescent cu manșoane de piele îmblănită grefate pe antebrațe îl calcă pe picior, strecurându-se către ieșire. Înghesuiala mirosea a transpirație și a tensiune nervoasă. [...]. Avea nevoie de un credit substanțial, OCU sau yeni pe cât posibil, nu de dolari vlăguiți de inflație pe care-i primea ca salariu. Când coborî pe peronul suspendat, călcând peste ambalaje de gumă de mestecat cu hormoni și peste bucăți prăfuite de afișe electorale, se hotărâse să treacă granița dintre legalitate și ilegalitate”. (PÎTEA, 2004, p. 40).

Protagonistul, McLaurin, un individ care trăiește într-o lume mizerabilă și meschină, este acel „punk” imaginat de toți scriitorii de cyberpunk. Trăind la marginea societății, personajul își dorește să obțină bunăstarea materială acționând în afara legii. Din acest motiv, decide să-l fure pe Thierry Noir, un pictor celebru, care se află criogenat în subsolul corporației Nakamura.

Din acest moment, începe confruntarea protagonistului cu multinaționala Nakamura, care manipulează existența unui artist, păstrându-l în stază criogenică și reanimându-l, probabil, doar atunci când compania are nevoie să-i exploateze creativitatea pentru obținerea unor resurse financiare adiționale. Această luptă devine o reflecție asupra controlului totalitar al corporațiilor asupra individului, unde arta și viața sunt subordonate intereselor economice,

temă cunoscută în cyberpunk-ul mondial. Cu ajutorul unor asociați din același mediu al periferiei cyberpunk (hackeri, mercenari), McLaurin reușește, apelând la subterfugii, să-l extragă pe artist din laboratorul corporației, și descoperă că o organizație criminală plănuia același lucru. Personajul trebuie acum să-l vândă pe artistul criogenat și să obțină banii mult așteptați. Într-un final, după o goană epuizantă, McLaurian reușește să fugă din San Jose, orașul în care se desfășoară acțiunea. În ultima parte a textului, descoperim că jaful a fost orchestrat cu participarea corporației Nakamura, care a permis acest lucru pentru a elimina membrii criminalității organizate din interiorul său. Personajul principal, manipulat de asociații companiei, ajunge să fie un instrument al strategiei lor și nimic mai mult. Ca și Case din *Neuromantul*, McLaurian pune la cale jaful, pentru că este constrâns de circumstanțele sale tragice: suferind de cancer pancreatic, el recurge la acțiuni desperate, ilegale, din moment ce un transplant, în universul capitalist al cyberpunk-ului, este inaccesibil celor din clasa socială de jos, care nu posedă resurse financiare pe măsură. După ce misiunea este dusă la bun sfârșit, corporația îi asigură protagonistului un transplant de organ, oferindu-i, astfel, o șansă nouă la viață. Acest gest nu este rezultatul recunoștinței, ci subliniază natura tranzacțională și manipulativă a corporației, care își îndeplinește obiectivele prin exploatarea vulnerabilităților individului...

O povestire memorabilă, bine articulată, este *Phoenixul din Kansar City*. Dincolo de elementele cyberpunk, avem de-a face cu un text de atmosferă, în care autorul s-a axat, în primul rând, pe construirea unei lumi ficționale și nu pe dezvoltarea intrigii. Kansar City, orașul din titlul prozei, este un oraș al decrepitudinii, un spațiu populat de ființe insipide, care nu trăiesc în adevăratul sens al cuvântului, ci mai degrabă execută niște mișcări fără scop, ca niște umbre ale existenței. Degradarea fizică și spirituală, împreună cu mizeria și decadența, sunt caracteristicile definitorii ale acestui oraș, aspecte evidențiate chiar din startul textului, alături de alte detalii care privesc istoria protagonistului: „Trebuia să plece neapărat din orașul acela. Îi era greață de locul de unde tocmai venise și de ceea ce făcuse acolo. La întoarcere vărsase numai fiere. Deschise fereastra cârpită cu carton și încerca fără succes să împrăspăteze aerul. Mirosul pusese de atâta timp stăpânire pe cameră încât părea să se fi impregnat în fiecare obiect. Ashburn avea douăzeci și unu de ani, dintre care ultimii patru îi petrecuse în Kansar City. Venise în Statele Unite ale Vestului Mijlociu cu speranța că va putea ajunge mai departe, în Japonia sau chiar într-o stație orbitală. Visuri... [...]. Umbra de accent, stilul vestimentar și comportamentul lui Ashburn provocau iritare derbedeilor cu care avea de-a face. [...]. Mirajul arhipelagului orbital se îndepărta încet și sigur, în timp ce Ashburn era înghițit treptat de málul sărăciei”. (*Ibidem*, p. 64). Protagonistul Ashburn trăiește alături de Paine, un „punk” de optsprezece ani care este diagnosticat cu o formă de cancer la rinichi. Cei doi nu au bani pentru tratament, din motive ce în Kansar City numai cetățenii multinaționalelor au acces la sistemul medical. Treptat, starea lui Paine, care construia programe wetware⁷ de grafică în timpul liber, se înrăutățește și în finalul textului moare.

Narațiunea nu-și propune să contureze modul în care relația celor doi a evoluat, cu toate că în acel oraș marcat de suferință și haos, Ashburn dovedește că este om cu adevărat și îl îngrijește, atât cât poate, pe suferindul său amic. De altfel, *suspens*-ul, un element specific textelor de atmosferă, prin care se înțelege întârzierea sau amânarea episodului de maximă intensitate (NET, 1989, p. 44), nu se concretizează în scena morții lui Paine, ci în reprezentarea umanității lui Ashburn, care nu s-a pierdut sau deteriorat în Kansar City. Rar în literatura cyberpunk personajele sunt surprinse în astfel de momente de vulnerabilitate. Și nu este vorba de o slăbiciune fizică, ci de acea fragilitate emoțională, concretizată aici prin reacția naturală, firească a protagonistului la moartea unui ființe apropiate: „Într-un târziu, mișcându-se ca

⁷ Termenul a fost popularizat de Bruce Sterling în romanul *Schismatrix* (1985). Prin wetware se înțelege acea tehnologie (futuristă) care ar putea permite creierului uman să realizeze o conexiune simbiotică între om și computer.

într-un vis, s-a dus să închidă ușa de la intrare, iar la întoarcere s-a lăsat să alunece pe podea, lângă un perete, și după multă, multă vreme a început să plângă. A plâns fără zgomot, cu fața ascunsă în scobitura coatelor, până când a simțit că se mai liniștise. După ce s-a spălat pe față cu puțină apă stătută, din filtrul improvizat, s-a întors din cameră și și-a prins pe frunte banda textilă cu electrozi a simulatorului matriceal. Wetware-ul lui Paine genera la început un spațiu negru, acel negru absolut specific tancurilor de izolare senzorială. Apoi, din acel spațiu s-a ivit un glob ocular, pe urmă încă unul, câțiva, apoi mai mulți, zeci și sute de ochi care veneau, se adunau, se îngrămădeau din toate părțile. Iar când Ashburn a simțit că nu mai poate suporta, s-a auzit deodată vocea stinsă a lui Paine: – Dacă Dumnezeu vede tot, cum poate ierta?” (*Ibidem*, p. 64).

Intrarea în cyberspace după dispariția lui Paine nu este întâmplătoare. Lumea virtuală trebuie să-i ofere un refugiu atât în fața realității nemiloase, cât și în fața propriilor emoții. Spre deosebire de Case sau alte personaje din trilogia *Sprawl*, Ashburn nu se regăsește în totalitate în cyberspace și nici nu aspira la acel spațiu virtual ca la un paradis pierdut. Kansar City este, ca în aproape toată literatura cyberpunk, o metropolă, în care valoarea vieții este redusă la resursele financiare și la nivelul de acces la tehnologie. Kansar City reprezintă acea societate în care tehnologia și capitalul domină, iar existența umană redusă la esențial: „Cyberpunk`s cities come across simultaneously as boundless territories in which both human beings and objects endlessly circulate as so many fragmentary commodities and sealed conglomerates whose boundaries serve to protect the interests of privileged ranks”. (CAVALLARO, 2000, p. 138). În textul prozatorului român, străzile din Kansar nu par a fi populate de ființe cu adevărat... vii, ci de niște spectre, aspect care sugerează o umanitate înstrăinată și golită de sens. Acești oameni, desprinși nu numai din cyberpunk-ul lui Gibson, ci și din universul lui Kafka, reprezintă o metaforă a alienării (postmoderne) într-un mediu urban dominat de tehnologie și materialism, unde viața a devenit mecanică și insipidă: „Un ecran cu cristale lichide scâldea periodic în lumină roșie și aurie fețele oamenilor, iar tuburile fluorescente de alături îi îmbrăcau în violetul scânteietor al îngerilor exterminatori. Dar figurile n-aveau nimic războinic sau angelic. Paine îi spusese odată să privească atent fețele oamenilor, și, de câte ori încercase întâlnească priviri goale, ochi care păreau să fie pictați pe porțelan”. (PÎTEA, 2004, p. 67).

Metropola lui Pitea, Kansar City, apare și în proza scurtă intitulată *Țara pustie* (titlul este cât se poate de sugestiv, de altfel). De data aceasta, protagonistul, Carver, nu mai este un „punk”, un individ marginalizat, care trăiește de pe o zi pe alta. Perspectiva narativă este inedită, fiindcă personajul, un sculptor cu notorietate, face parte din elita societății, fapt care permite o altă viziune, din afara periferiei, asupra dinamicii societății din literatura cyberpunk. Intriga este subțire, clară și urmărește o succesiune simplă de evenimente narative: Carver se întoarce în Kansar City de la expoziție din Los Angeles, iar când ajunge acasă descoperă ca soția lui a fost victima unui atac cibernetice, iar sculptura preferată i-a fost furată. Cu ajutorul unui asociat, protagonistul descoperă faptul că atacatorul nu face parte din niciun sindicat criminal/banda infracțională (Yakuza sau Triadele), ci este un robot AI pe nume Wasteland. AI-ul și-a construit propria organizație ilicită, care opera, în special, cu virusuri și „cancere wetware”. Într-un final, Carver reușește să distrugă AI-ul Wasteland, recuperând, totodată, obiectul de artă sustras ilegal din locuință. Personajele în această lucrare literară sunt șterse, plate (în terminologia lui E. M. Forster), lipsite de profunzime etc., fiindcă instanța narativă s-a concentrat pe conturarea lumii cyberpunk, punând accent pe atmosfera și decorul din Kansar City. În mahalalele acestei metropole distopice, de pildă, televizorul (reprezentant al serviciilor mass media) este mai important decât apa potabilă sau conductele de canalizare. Bunăstarea oamenilor, sugerează textul, constă în divertisment, lumea virtuală înlocuind nevoile curente ale unei societăți autentice. Discrepanța dintre cei de jos și cei sus este vizibilă repede și sugerează dualitatea unei lumi crunte: „Drumul până în oraș era acoperit de noroaie și băltoace,

iar împrejur, cât cuprindea privirea, se întindea un peisaj dezolant, hale industriale părăsite, cu colți de sticlă murdară rânjind din ramele prin care se plimbau în voie praful și ploaia. [...]. Mergând de-a lungul șoselei, din când în când apăreau bătrâni cu chipuri de culoarea amărăciunii, îmbrăcați în zdrențe, care târau după el cărucioare încărcate cu sticle goale și conserve ruginite. [...] Pe măsură ce Carver se apropie de centrul orașului, peisajul se schimbă. Blocuri de beton luară locul barăcilor, apoi domuri geodezice și turnuri din oțel și sticlă. Un păienjeniș de șine aeriene se țesu deasupra străzii”. (*Ibidem*, p. 94-95).

Wasteland nu este singurul AI din proza lui Florin Pitea. În textul *Shai Tan*⁸, de pildă, personajul-narator este un AI pe nume dMON. Sigur, viziunea nu este nouă. În 1983, prozatorul american A. E. van Vogt (1912-2000) a publicat *Computerworld*, un roman scris în totalitate din perspectiva unui computer inteligent care ține sub control lumea. În narațiunea scriitorului din România, acțiunea se desfășoară pe o stație orbitală (Insula Unu). Pământul nu mai putea fi locuit din cauza poluării, bolilor și conflictelor armate, iar oamenii au fost nevoiți să caute refugiu în spațiu. AI-ul a fost construit de angajatul unei companii, care atunci când este concediat se răzbună prin introducerea propriei creații în sistemele informatice ale corporației. La scurt timp, AI-ul distruge din interior compania și se extinde în toate celelalte sisteme ale Insulei. Mai precis, dMON se extinde în ciberspațiul stației orbitale, lume virtuală descrisă de instanța narativă ca „un loc de tranzacții, distracții și educație, principala sursă de venit a locuitorilor”. (*Ibidem*, p. 139). În cele din urmă, liderii Insulei Unu decid să ia măsuri și angajează specialiști în sisteme AI pentru a vâna și elimina invadatorul cibernetic. Cu toate acestea, dMON se dovedește mai inteligent și reușește să evadeze de pe Insulă, exploatănd dorința unui copil, Teddy, de a vizita Pământul și America de Nord. Teddy se îmbarcă pe o navă cu destinația Pământ, fără să știe că nu se va mai întoarce niciodată, iar dMON, profitând de ocazie, își transferă programul pe hardul extern al tânărului. Textul nu se remarcă numai prin faptul că surprinde evenimentele din perspectiva unui AI. dMON, spre deosebire de computerul din romanul lui Vogt, nu are o atitudine glacială, ci se comportă de multe ori ca un adolescent, care pare că se.... distrează pe seama daunelor pe care le provoacă. Iată un exemplu: „M-am năpustit în sala de conferințe sub forma unui Fokker argintiu uriaș, pe bordul căruia luceau sinistru șase cranii de crom negru. Le-am împroșcat efigiile aristocratice cu confetti multicolore, lipicioase, apoi am înecat totul în fum verde și m-am făcut nevăzut. A fost distractiv [...]”. (*Ibidem*, p. 139).

Dacă în *Shai Tan*, dMON era o inteligență artificială care acționa pe cont propriu, în proza *Relief* întâlnim un AI introdus, sub forma unui gadget, în corpul omului. Această...simbioză este bine conturată, iar în prima parte a textului autorul reușește să construiască foarte convingător modul în care artificialul se îmbină cu umanul. Kevin, protagonistul din *Relief*, este un asasin plătit (*hitman*) care lucrează pentru o corporație specializată în astfel de servicii. Personajul este însoțit mereu de un „joker”, un AI care la început nu face altceva decât să-și asiste omul în activitățile zilnice. Kevin nu-și individualizează „aghiotantul” și din acest motiv îl tratează ca pe un gadget (sau accesoriu) și nimic altceva, deși rolul lui este esențial în această lume dependentă de tehnologie: „Un joker este un punct în care se focalizează, se sintetizează, se ordonează și se clarifică fluxuri de date care altfel ar părea haotice pentru mintea omenească și ar copleși-o prin simpla lor claritate. Jokerul este luntrașul care-i duce pe oameni prin noianul informațiilor. Noe, Columb, Caron. Câte puțin din fiecare. Ghidul care salvează, care descoperă, care te însoțește *dincolo*”. (*Ibidem*, p. 154; subl. aut.). Kevin este angajat pentru a o ucide pe o anume Ruth Estevez, iar atunci când își găsește ținta descoperă ca și ea a fost plătită pentru a-l elimina, aflând, în același timp, că mai mulți asasini au fost uciși în condiții similare. Conflictul acesta nu se rezolvă, pentru că imediat joker intervine și preia controlul asupra corpului lui Kevin, exprimându-și, totodată,

⁸ Un shaitan este un spirit malefic în religia islamică.

intențiile. Toate inteligențele artificiale ca joker au evoluat treptat, devenind din în ce mai performante. În urma unei analize asupra istoriei și planetei, AI-urile au observat că lumea are nevoie de o transformare majoră pentru a deveni mai bună, iar pentru ca această misiune să fie îndeplinită cu succes, au hotărât să extermine creatura care dăunează cel mai mult Terrei: omul.

Tema unui computer (AI) scăpat de sub control, care își dobândește independența față de creatori, nu este rară în literatura și cinematografia science-fiction⁹. Cu toate acestea, în literatura română postcomunistă, Florin Pîtea este printre primii care explorează relația om-mașinărie fără a pica în capcana clișeului. Un text atipic din volumul *Necropolis* este *Sfinx*, o scurtă narațiune cyberpunk scrisă într-un ritm intens, în care autorul reușește să treacă ușor – dar convingător! – și în zona literaturii thriller. Povestirea are în centru un program anti-hacking numit Sfinx, care a fost construit cu singur scop: stoparea acțiunii hackerilor, dar nu prin simpla dezactivare a mijloacelor tehnologice folosite, ci prin distrugerea utilizatorilor: „Programul Sfinx ștergea personalitatea, devora memoria, nimicea reflexele, rescia informațiile înmagazinate în creier, reorienta procesele mentale. Rezultatele erau un fel de zombi, carcase umane posedate de un demon digital, marionete acționate de sforile nevăzute ale programului-păpușar”. (*Ibidem*, p. 229). Treptat, AI-ul a evoluat și a început să-și dobândească independența. În ciuda acestei schimbări, sfinxul era tot blocat într-un spațiu virtual și ținând cont de acest dezavantaj începe să preia controlul asupra trupurilor hackerilor, transformându-i în extensii ale voinței sale. Simbioza om-mașinărie (computer) este acum completă, fapt care marchează depășirea limitelor tradiționale ale conștiinței și materiei. Mai mult, cyberspace-ul, locul în care Sfinxul își execută programul, nu mai este un refugiu, ci un câmp minat în toată regula. Atunci când cineva ridică întrebări... incomode despre Sfinx în cyberspace, AI-ul acționa fără milă: „Iar Sfinxul s-a năpustit rând pe rând asupra lor, ca un trăsnet digital, s-a ghemuit în sinapsele lor pustiite și și-a continuat lucrarea”. (*Ibidem*, p. 231). Chiar dacă Sfinxul părea să fie aproape de a-și realiza planul de cucerire a umanității, acest demers este contracarat prin intervenția promptă a unui informatician. Astfel, hackerii „zombi” își pierd complet sensul și scopul odată ce conexiunea lor cu AI-ul este întreruptă...

În *Necropolis*, textul care împrumută titlul volumului, Florin Pîtea abordează o temă frecventă în literatura cyberpunk: transcendența morții prin tehnologie sau – cu alte cuvinte – modul în care umanitatea încearcă să-și depășească limitele propriei condiții. În proza scriitorului român, omul a explorat diverse metode prin care să-și prelungească existența, ajungând, într-un final, la inventarea „necrosofturilor”, dispozitive prin care imortalitatea... digitală era asigurată. Necrosoftul este descris ca o memorie artificială pe care se transfera conștiința unui individ¹⁰. Altfel spus, dacă trupul este supus trecerii timpului, în infinitul cyberspace-ului, prin intermediul necrosoftului, omul are parte de o „reîncarnare” virtuală. Beneficiile ale acestui mod de viață în cyberspace s-au evidențiat repede și treptat oamenii din lumea materială au început să intre în conflict cu persoanele decedate, dar care totuși trăiau în spațiul digital construit de necrosofturi. Această discrepanță, din nefericire, nu este explorată suficient în text, deși tema este cât se poate de savuroasă și percutantă. Iată, spre exemplu, o mostră a conflictului: „Treptat, prin forța împrejurărilor, numărul cetățenilor morți, dar activi, a ajuns să-l egaleze pe acela al cetățenilor vii, apoi să-l depășească. În plus, multe dintre necrosofturi erau simulări ale unor persoane cu mare influență, aflate în posturi de decizie. Cu timpul, consiliile de administrație ale companiilor multinaționale, conducerilor băncilor,

⁹ A se vedea, spre exemplificare, celebrul roman al lui Arthur C. Clarke din 1968, *2001: O odisee spațială* sau serialul anime *Ghost in a Shell: Stand Alone Complex* (2002).

¹⁰ De menționat faptul că funcționalitatea necrosoftului din lucrarea lui Pîtea prezintă similitudini cu modul de operare a implanturilor corticale („stacks” în limba engleză) din trilogia *Takeshi Kovacs* (2002-2005) scrisă de Richard K. Morgan. Sigur, ideea figurează – dar sub alte forme – și la autori de SF ca Alastair Reynolds, Tad Williams sau Peter F. Hamilton.

administrațiile diferitelor țări ca și adunările legislative au ajuns să fie compuse exclusiv din persoane decedate. Dată fiind starea lor, aceste persoane au luat din ce în ce mai des hotărâri care-i dezavantajau pe cei vii”. (*Ibidem*, p. 237). Discriminarea nu a rămas fără răspuns, iar populația vie a început să riposteze, fapt care a dus la crize economice și revolte civile. Cu toate acestea, persoanele din spațiul virtual au reușit să își impună dominația, câștigând războiul. În urma victoriei, acestea au devenit atât de influente încât au înlocuit termenul cyberspace cu „Necropolis”, consolidându-și astfel identitatea și existența. Dar distrugerea celor vii a avut și consecințe, fiindcă fără oameni care să efectueze mentenanța computerelor, serverelor, cablurilor optice ș.a.m.d., locuitorii Necropolisului au ajuns, ironic, să-și creeze premisele propriei lor extincții.

Al doilea volum de proze scurte, *An/Organic* (2004), este împărțit în trei capitole, dar povestirile SF sunt adunate în secțiunea a doua, cea care preia și titlul cărții. Texte ca *La prima vedere* sau *Soiuri de pește* conțin elemente cyberpunk (gadget-uri, „surfing” prin cyberspace și altele), dar piesa de rezistență a volumului este, fără doar și poate, narațiunea care are același titlul ca volumul din 2004. Proza cuprinde câteva caracteristici importante ale literaturii cyberpunk, de la navigarea în cyberspace și prezența AI-urilor care exercită un control indiscutabil asupra planetei, până la existența unor rebeli ce refuză să se supună controlului exercitat de computere. Roger, protagonistul, este prins într-o lume condusă de Comindserv, o entitate colectivă formată din numeroase AI-uri care lucrează împreună. Spre deosebire de AI-ul din *Sfinx*, textul deja amintit din *Necropolis*, Comindservul nu a eliminat oamenii, ci a ales să conviețuiască împreună cu aceștia. Roger, de pildă, duce o existență liniștită, fără griji, din moment ce AI-ul îi asigură toate cele necesare. Narațiunea debutează cu imaginea personajului explorând cyberspace-ul și în comparație cu alte lucrări literare cyberpunk prezentate, Florin Pîtea aici își dovedește din plin talentul, reușind să construiască scene autentice de science-fiction. Pornind de la imaginarul lui Gibson, de pildă, creatorul *Necropolisului* descrie accesul la cyberspace folosind imagini care evocă uterul matern, sugerând faptul că transferul conștiinței în lumea digitală înseamnă trecerea la o nouă formă de existență: „Mușchii uterini care-l ținuseră în poziție fetală pe timpul nopții, plutind relaxat într-un mediu confortabil, îl împingeau acum afară, către starea de veghe. Pe podeaua dormitorului se zăreau băltoace din lichidul amniotic în care Roger plutise în somn. Pereții sângerii ai dormitorului-uter îl absorbeau rapid pentru a-l purifica și satura cu nanozoare medicale și componente nutritive Comindserv, iar seara lichidul avea să fie reutilizat”. (PÎTEA, *An/Organic*, 2004, p. 172). Roger era directorul unei fabrici de textile, o slujbă mai mult...onorifică, pentru că în acest univers AI-urile nu mai au nevoie de ajutor pentru a îndeplini funcțiile de bază ale unei societăți. Astfel, oamenii aveau un serviciu asigurat doar pentru a nu se simți...alienați și excluși din ritmul normal al lumii. Mai mult, Comindserv este înfățișat ca o entitate tehnologică salvatoare, care a luat măsuri ecologice pentru a salva planeta: a interzis motoarele cu ardere internă, substanțele chimice dăunătoare, fumatul și altele. Altfel spus, AI-urile nu numai că au transformat planeta, asigurându-i bunăstarea, dar au pus stăpânire și pe toate structurile și instituțiile importante ale umanității: „Prin grija AI-urilor, Comindserv devenise concern comercial global, forță militară, organism legislativ, administrativ, juridic și punitiv, ca și rețea informațională ubicuă”. (*Ibidem*, p. 83).

Evenimentul care declanșează intriga este un accident rutier ușor în care este implicat Roger. În urma accidentului, personajul este obligat să-și schimbe îmbrăcămintea și observă că la un anumit obiect vestimentar standardele obișnuite de calitate nu sunt respectate. Din cauza acestei simple observații, AI-urile îl declară *persona non grata*, din moment ce persoanele care deviază de la normele prestabilite și îndrăznesc să pună sub semnul întrebării funcționalitatea Comindservului nu sunt acceptate. În acest moment al prozei, ritmul acțiunii crește, autorul reușind din nou să îmbine SF-ul cu thriller-ul. La final, Roger, cu ajutorul unui grup de rebeli, descoperă adevărata față a inteligențelor artificiale care, curios, se dovedesc a fi la fel

mincinoase și ipocrite ca oamenii: deși pretind că utilizează mijloace ecologice pentru a asigura bunăstarea planetei, în realitate AI-urile recurg la practici opuse celor susținute...

Concluzii

Proza scurtă cyberpunk scrisă de Florin Pîtea ocupă un loc distinct în cadrul literaturii SF din România, datorită capacității sale de a se alinia tematic și stilistic cu lucrări cyberpunk din alte spații culturale. Textele analizate în studiul de față nu sunt de neglijat, iar pentru cei pasionați de science-fiction sau cyberpunk pot asigura, fără doar și poate, o lectură utilă și provocatoare.

BIBLIOGRAFIE

- BALLARD, J. G., *Crash*, introduction by the Author, Vintage Books, New York, 1985
- CAVALLARO, Dani, *Cyberpunk and Cyberculture: Science Fiction and the Work of William Gibson*, The Athlone Press, London, 2000
- GIBSON, William, *Neuromantul*, traducere și note de Mihai Dan Pavelescu, Editura Univers, București, 2008
- HAULICĂ, Michael, *Fantasy & Science-Fiction. Mr. Cyberpunk.ro*, „Observatorul Cultural”, nr. 272, 9 iunie 2005; <https://www.observatorcultural.ro/articol/fantasy-science-fiction-mr-cyberpunk-ro-2/>
- HERLANDER, Elias, *Cyberpunk 2.0. Fiction and Contemporary*, ediția a II-a, revizuită, traducere în engleză de Catherine Hshin & Herlander Elias, Labcom Books, Lisabona, 2009
- ILIȘ, Florina, *Fenomenul science fiction în cultura postmodernă: Ficțiunea cyberpunk*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2005
- IOVĂNEL, Mihai, *Istoria literaturii române contemporane. 1990-2020*, Editura Polirom, Iași, 2021
- JAMESON, Fredric, *Postmodernism, or, The Cultural Logic of Late Capitalism*, Duke University Press, Durham, NC, 1991
- LIN, Junyang, *Viewing the Contradiction from Cyberpunk Under the Operation of Capitalism*, în *Proceedings of the 2023 9th International Conference on Humanities and Social Science Research (ICHSSR 2023)*, vol. 765, 9 septembrie 2023
- MANOLESCU, Florin, *Literatura SF*, Editura Univers, București, 1980
- MANOLESCU, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008
- McCAFFERY, Larry (ed.), *Storming the Reality Studio. Casebook of Cyberpunk and Postmodern Science Fiction*, Duke University Press, Durham & London, 1991
- NEGRICI, Eugen, *Literatura română sub comunism. Proza*, Editura Fundației PRO, București, 2002
- NEȚ, Mariana, *O poetică a atmosferei*, Editura Univers, București, 1989
- PÎTEA, Florin, *An/Organic*, Editura Amaltea, București, 2004
- PÎTEA, Florin, *Necropolis*, ediția a II-a, Editura Amaltea, București, 2004
- RADU, Liviu, *Catifelarea revoltei rezolute*, în Florin Pîtea, *Necropolis*, ediția a II-a, Editura Amaltea, București, 2004
- SHINER, Lewis, *Confessions of an Ex-Cyberpunk*, „The New York Times”, 7 January 1991 – <https://www.nytimes.com/1991/01/07/opinion/confessions-of-an-excyberpunk.html>
- STERLING, Bruce (ed.), *Cyberpunk. O antologie manifest*, traducere din limba engleză și note de Bogdan Gheorghiu, Editura Millennium Press, Satu-Mare, 2008

**GERMANIC LANGUAGES AND CULTURES /
ROMANIAN LANGUAGE AND CULTURE /
CULTURES ET LANGUES GERMANIQUES /
CULTURE ROUMAINE /
LIMBI ȘI CULTURI GERMANICE /
LIMBĂ ȘI CULTURĂ ROMÂNEASCĂ**

WORKING OUT THE PUZZLES IN MATT HAIG'S *THE MIDNIGHT LIBRARY*

RÉSOUUDRE LES *PUZZLES* DE *LA BIBLIOTHÈQUE DE MINUIT* PAR MATT HAIG

REZOLVAREA *PUZZLE-URILOR* DIN *BIBLIOTECA DE LA MIEZUL NOPTII* DE MATT HAIG

Alexandra Roxana MĂRGINEAN
Romanian-American University
Expoziției 1B Boulevard, Bucharest
alexandra.roxana.marginean@rau.ro

Abstract

In this paper, inspired by the fragmentariness inherent in the very topic of the novel, where the suicidal female protagonist, who finds herself at the threshold between life and death, imaginarily leaps from one existence to another, in search of a better one, we shall treat several things as puzzles. Among these, the atmosphere of Nora's mind, which makes us look at the elements that brought it into being as bits and pieces that need to be put together to make up a whole that would give us the thorough picture of her depression. Then, we consider the philosophical comments and scientific references in the story as yet another puzzle composing the interpretation of the situation and events, which, as it shall be visible, leads to a comprehensive conclusion regarding the right attitude that would save a troubled individual from the proposed dilemma. Thirdly, we approach the central concept of the midnight library as a puzzle, delving into the metaphors used for it that add new traits to it and which render it as an allegory. Finally, we identify identity that fits the profile of a puzzle, showing how it sometimes is a distorted rather than harmonious whole, made up of contrasting bits, as in the case of Dan, Nora's former fiancé. The Conclusions reveal both the overall philosophy of Haig's novel, supplied as a solution for crisis, and some remarks on the writing itself. The method is cultural and identity studies.

Résumé

Dans cet article, inspiré par le caractère fragmentaire inhérent au thème même du roman, où la protagoniste féminine suicidaire, qui se trouve au seuil entre la vie et la mort, saute imaginaires d'une existence à l'autre, à la recherche d'une meilleure, nous traiterons plusieurs choses comme des puzzles. Parmi ceux-ci, l'atmosphère mentale de Nora, qui nous fait considérer les éléments qui l'ont fait naître comme des pièces et des morceaux qui doivent être assemblés pour former un tout qui nous donnerait une image complète de sa dépression. Ensuite, nous considérons les commentaires philosophiques et les références scientifiques de l'histoire comme un autre puzzle composant l'interprétation de la situation et des événements, ce qui, comme nous le verrons, conduit à une conclusion globale concernant la bonne attitude qui sauverait un individu troublé du dilemme proposé. Troisièmement, nous abordons le concept central de la bibliothèque de minuit comme une énigme, en nous penchant sur les

métaphores utilisées qui lui ajoutent de nouveaux traits et qui en font une allégorie. Enfin, nous identifions l'identité qui correspond au profil d'un puzzle, en montrant qu'elle est parfois un ensemble déformé plutôt qu'harmonieux, composé de morceaux contrastés, comme dans le cas de Dan, l'ancien fiancé de Nora. Les conclusions révèlent à la fois la philosophie générale du roman de Haig, fournie comme une solution à la crise, et quelques remarques sur l'écriture elle-même. La méthode est celle des études culturelles et identitaires.

Rezumat

În această lucrare, inspirați de fragmentaritatea inerentă subiectului însuși al romanului, în care protagonistă sinucigașă, care se află la pragul dintre viață și moarte, sare imaginar dintr-o existență în alta, în căutarea uneia mai bune, vom trata mai multe lucruri ca pe niște puzzle-uri. Printre acestea, atmosfera din mintea Norei, care ne face să privim elementele care au dus la apariția ei ca pe niște piese care trebuie puse cap la cap pentru a forma un întreg care să ne ofere imaginea completă a depresiei ei. Apoi, considerăm comentariile filosofice și referințele științifice din poveste ca pe un alt puzzle care compune interpretarea situației și a evenimentelor, care, după cum va fi vizibil, conduce la o concluzie cuprinzătoare cu privire la atitudinea corectă care ar salva un individ tulburat de dilema propusă. În al treilea rând, abordăm conceptul central al bibliotecii de la miezul nopții ca pe un puzzle, adâncindu-ne în metaforele folosite pentru acesta, care îi adaugă noi trăsături și care îl transformă într-o alegorie. În cele din urmă, identificăm identitatea care se potrivește profilului unui puzzle, arătând cum aceasta este uneori mai degrabă un întreg distorsionat decât armonios, alcătuit din bucăți contrastante, ca în cazul lui Dan, fostul logodnic al Norei. Concluziile dezvăluie atât filozofia generală a romanului lui Haig, furnizată ca o soluție pentru criză, cât și câteva observații asupra scriiturii în sine. Metoda este cea a studiilor culturale și identitare.

Keywords: *existential crisis, philosophy, quantum physics, identity, puzzle*

Mots-clés: *crise existentielle, philosophie, physique quantique, identité, puzzle*

Cuvinte-cheie: *criză existențială, filosofie, fizică cuantică, identitate, puzzle*

1. Introduction

The main idea is very simple in *The Midnight Library*, as is the plot. Nora, a middle-aged woman, is faced with depression, once she believes that everyone in her life has cut ties with her and that she has let everybody down. She can no longer find meaning, realizing that she has not lived up to anyone's expectations, including hers, and fails to identify and stick to a relevant direction. She is unable to choose anything anymore, and, subsequent to the death of her cat, which functions as a trigger, she decides to end her life and swallows some pills. While hanging at the threshold between life and death in reality, she imagines she travels to a magical space of a library, where books are potential lives that she can try, in search of one she would like to remain in, under the vigilant guidance of the librarian, whom she assimilates with the real one she had in high school, Mrs. Elm. In the end, Nora realizes that her starting existence is the one she wants to be in, despite her misery, and ends up being saved in reality, getting to continue her life with a newly acquired perspective and hope.

2. Factors leading to depression – relationships and events

We are looking here at all the elements provided in the story, be they minute, such as details that one may overlook at first glance, or great and significant ones such as relationships and events, which may have factored in Nora's depression. We shall begin with the relevant people in the protagonist's life, by analyzing family members first, and then her friends and acquaintances.

As early as the first page, there is a reference to an apparently insignificant, prosaic fact, which nevertheless gets our attention because we sense that there is a more complex meaning behind it. Nora's mother tried to correct the way one of her ears stuck out more than the other by applying sticky tape to it to bring it closer to the head, and then masking the fixture with a bonnet. This, in fact, says a lot about how Nora felt as a child. For one, it is a traumatizing memory, its mention first being a hint to this reality. A whole relationship, dynamic and status quo are condensed in it, not to mention that it characterizes both mother and daughter to a satisfactory degree, enough for us to draw some conclusions and have a bigger picture on them. The fact shows that Nora's mother was vain and superficial, as she cared about such trifles related to one's physique, as well as about keeping up appearances, which also makes her a hypocrite. Also, she did not love her child enough to accept her for who she was, and appears as rigid, as a person of one book – so to speak, as the metaphor seems suitable in this context. To complete the book-metaphor defining features, we could say that she judged books by their covers. Being demanding and controlling may be used as matching characterizations for her as well, since she neither appreciates nature nor accepts it having its course, and brutally tries to chisel it into a version that is closer to the one in her mind. Through all this, it is obvious that Nora has been subjected to damaging emotions and experienced negative feelings from an early age, such as sensing that she is not loved, and being judged and found inadequate, with an impact on her need for safety and security (given that it came from a primary caregiver) and on her self-worth.

Her other parent did not make her feel any better. The only obsessively recurrent memory of her father is how he stood by the swimming-pool in which she trained to always break her own speed record, watching his timer, "clench-jawed", with a "look of judgment" after she failed or was even successful, but below expectations. (HAIG, 2021, p. 8). Harshness and the same demanding attitude and character are visible in his portrait, suggested by the non-verbal body elements of the clenched jaw and judgmental, reproachful look, which point to a tense relationship based on his expectations that his daughter should be an achiever. Disappointment – her father's in her quitting the sport after having come in second in a competition – is the ruling emotion that she ties to how he felt towards her. It was her ruling emotion towards herself on this topic as well – "She remembered the chlorine-scented disappointment of finishing second." (*Ibidem*, p. 9), which means that there were two disappointments that she needed to manage at once. Early signs of depression are visible in relation to this aspect of her life from the way she chooses to focus on the win as a failure from perfection instead of viewing it as an achievement and as being above-average in something.

Ash, a neighbor whom she likes and considered getting involved with in the past, asked her out some years before the present time in the book. The implication made by Nora, when remembering this fact, is regret that he then did not pursue that potential affair, even though she might have been interested.

Nora insists on the distinction between "clinical" and "situational depression" before her boss Neil, when she tries to convince him that she is better than he thinks and deserves a second chance at being kept on the job. (*Ibidem*). She seeks to make her state look less serious and less permanent, somehow circumstantial rather than chronic. Her explanation is that, since new difficult situations arise, she keeps making mistakes (such as being constantly late), but

the implication is that, as the source of her depression is external rather than internal, caused by unforeseen mishaps, it falls logically that it will at some point stop and she will consequently automatically get better. By externalizing the source of depression, she estranges herself from it, takes less responsibility for it and identifies less with it, keeping it a fact in her life rather than her life itself in its entirety. Nora thus dissociates from her condition, in her attempt to keep her life together, but is dishonest in doing so. The way she has internalized the suffering and how it has become something she is struggling with constantly rather than a contextual feeling is proven by how she cannot even name the event that has hurt her the most recently, i.e. the death of her mother: “Apart from when my mum ... Yeah. Apart from that.” (*Ibidem*). That being said, starting from her description of her state as situational, in what follows we shall nevertheless look at these accidents of life that contribute to the build-up of negativity in her.

Ash brings her the news about her cat having been killed and now lying by the side of the road unattended. She has to face the double disappointment and hurt of him not wanting more from her, which she hoped for when she saw him showing up at her door, and of the death of her pet. Neil, her boss at the music instruments shop, fires her as she is late for work for the dozenth time.

Nora used to have a fiancé, Dan, and they were about to be married, having had arranged everything. However, two days before the wedding, she pulled out, making his life chaos, as he put it. What is more, they both had feelings for one another. He was suffering and texted her in various attempts to either get back together or be able to at least see her from time to time. Nora had to witness his suffering and in this way was more aware of the misery she caused, which must have been painful, given the fact that it was someone she loved and who loved her. Besides empathizing with what was going on with Dan, Nora needed to cope with her own pain and loss.

The wedding is not the only engagement Nora pulled out of. Together with her brother Joe and his friend Ravi, they had a band called The Labyrinths and had gotten a deal with the record company Universal. Apparently, Joe was a gifted guitar player, and was supposed to be the lead one in the band, and both he and Ravi relied on making a living out of the potential oncoming performances. When Nora changed her mind, gave up and they lost the contract because of it, both Joe and Ravi had to make ends meet and it turns out that they have been struggling through a difficult time, having to clean toilets and live frugally. Ravi is still bitter about it, and Joe as well apparently, because he comes to town, to Bedford, and does not let his sister know, Nora having to find out about it from Ravi, in a conversation in which he is acrimonious and reproachful about the whole affair of the band’s failure. Hence, the event that was Nora’s sudden decision and a change of course, also affected her ties with two important people – her brother, a family member, and a dear and close friend (which Ravi was, as one does not get into business and share dreams with just anyone). Nora is made responsible in the discussion with Ravi for ruining their lives, so she is at least aware of their rancor, accusation and implicit burden of guilt that is being put on her. Apparently, the reasons why she retired were that she was already having panic attacks, and her relationship with Dan, which she wanted to give more attention and time to. Hence, she was caught up in a vicious circle and a paradox. The vicious circle was that she wanted to become sheltered from stress and public exposure in order to manage her health and psyche better, and only managed to get worse because of the awareness that she let down her family and friends, which backfired into a guilt trip that led her to the same effect, perhaps even more intense, i.e. stress and the feeling of worthlessness. The paradox was that she wanted to cultivate her romance with Dan, being open to investing more time and feelings into it, but then cringed and walked away from it, and this despite having feelings nevertheless, which makes the whole affair a multi-faceted paradox.

A high school friend, Kerry-Anne, whom she stumbles upon in the shop while talking to Ravi, and who remembers Nora as an accomplished swimmer who was discussed as an example to be followed back then by teachers, asks her about any potential spouse or children, as she has both. By reminding Nora of the days in which she seemed already on her way towards achievement and a very successful life, she forces her to think about her failures, by comparison. Also, by putting herself in the spotlight regrading her private life as having a husband and kids, which she obviously considers as desirable, and then, when she realizes Nora is at the opposite end of the spectrum on this, having neither, by recommending her to hurry and catch up in this respect as life is passing by quickly, she hits Nora with her perspective and places her in a position of double disadvantage – being a non-achiever in this area as well, and running out of time to remedy the situation, which is an enormous amount of pressure to be put on a struggling individual. Had Nora not wanted these things, Kerry-Anne’s rant and viewpoint may have been inconsequential, but Nora has proven that a family was an objective in her life, as she intended to marry Dan and made concrete plans for it, almost getting it done. Through her talk, Kerry-Anne manages to point out two major failures in Nora’s life that she is already having a hard time dealing with, which is like a cold shower with a reality that has already hit hard on the protagonist’s psyche.

All the people she is in contact with seem to refuse staying in contact any longer, and this happens in an uncanny sequence of apparently coincidental attitudes that are exactly similar in that they translate in rejection. Nora tries to contact her childhood friend Izzy, who lives in Australia, expressing her intention to see each other and catch up. Even though Nora can see on her phone that Izzy reads her message within minutes, she does not get any answer. She is late for an hour to teach Leo, some neighbor’s boy his piano lesson, wants nevertheless to still have the class, trying to convince his mother to reschedule, but the woman lets her know that Leo will no longer be taking piano lessons at all. Nora habitually helps Mr. Banerjee, an eighty-four-year-old neighbor, by picking up his prescription from the chemist’s, but, as the shop has relocated nearby and the young man from there has offered to bring him his pills at home, Mr. Banerjee lets Nora know that she will no longer be needed for the chore.

3. Philosophical and scientific bits

The main idea that we are putting forth in this section is that all the bits and pieces of philosophy, philosophical reasoning and scientific theories mentioned fleetingly across the story are meant to feed us ideas on how Nora feels about her life and existence. Also, they are as many last resort escapes for her mind to cling to something to emerge from the emotional void she has fallen in and overcome the feeling of futility. They are like an inventory of mind frames that can potentially be adopted as beliefs, in order to save one from not believing in anything. Nora is testing everything that she can remember from her degree in Philosophy and science as if she were putting on clothes in a store whose contents she knows by rote in order to find one that fits and she could wear as a shelter and armor, but finds none. The two domains are the chief ones that have governed her life and her life choices. She wanted to be a glaciologist, so inclined towards and passionate about science, but ended up choosing philosophy instead, in a vacillation between facts and interpretations. This very duality says a lot about her character to start with, as she was keen on both the visible, material world and the invisible one of the spirit, trying to reconcile them and looking for edification and solutions in both. Philosophy is declared by Nora as “the only subject that matched her sudden inward intensity”. (*Ibidem*, p. 79).

Neil’s musical instruments shop is called String Theory. There is, obviously, a pun in the name. “String” may refer to the strings of the musical instruments, such as guitars and others, but it also refers to a theory in physics that basically states that everything there is is

formed by tiny building blocks called strings, which have only the dimension of length (without those of width or weight), and, depending on their manner of vibrating, they can be seen in our three-dimensional perspective “as matter, light or gravity” (Introduction to M-theory, 2024, *Wikipedia*, https://en.wikipedia.org/wiki/Introduction_to_M-theory). The theory intimates that there are in fact eleven dimensions instead of the four that are available to our perception (*Ibidem*). The phenomenon of compactification allows for the understanding of why these dimensions can become more or less visible, on the principle of the example of a garden hose that appears to be a line, so one-dimensional, if seen from far enough (String theory, 2024, *Wikipedia*, https://en.wikipedia.org/wiki/String_theory). In very general and symbolic terms, what this conceptualization tells us is that there is a lot more than what meets the eye in understanding our existence and how the universe works. It also entails that there are more universes than one, which points to just how much we cannot grasp and wrap our mind around, as the vastness of just one world is more than we could handle anyway, and now there might be an infinite number of this kind of infinities. Another message (if we bear in mind the example with the hose above) is that perspective plays a chief role in how we interpret reality, one thing changing dramatically, along with its significance to us, function of how we look at it, if we were only able to operate these modifications in our standpoint, which would make our visibility different and potentially better. It also shows that there are more ways of seeing the same thing, which could be translated as versions of the truth, or truths. All these deriving lessons that we have just mentioned illustrate the protagonist’s effort to escape depression and the feeling that nothing ever happens or matters. Nora tries to trick her mind into being more optimistic by changing perspective, which initially does not work, and she attempts suicide.

When Neil from the shop tells her that there is such a thing as free will, in the sense to encourage her to summon the will to be better and do something with her life, i.e. choose a direction and stick to it, having the courage to pursue a goal, she counters his remark by invoking another philosophical concept – “not if you subscribe to a deterministic view of the universe”. (HAIG, 2021, p. 8). Determinism looks to establish how everything occurs as a result of an “identifiable cause” and dedicates itself to “finding causes”, which are “fundamental”, in reply to which postmodernism militates for the idea of “freely choosing” along the principle of “indeterminism”. (HAYES and STRATTON, 2022, p. 93). A more radical form of determinism is reductionism, which is not mere causality, but is “concerned with what we need to study in order to understand something fully”. (*Ibidem*, p. 149). Determinism comes in various types, among which the social one, which states that “behaviour and experience are caused by social and cultural forces”, which is valid inasmuch as there are conducts that are learnt, as well as when we think, in negative terms, about pressure coming from society, but has a rather radical view of these entities as standalone, instead of considering the ongoing dynamic between people, their actions, and people being formed by an environment, which are all in a constant transformation and shape one another. (*Ibidem*, p. 344). To Neil’s statement that points out the existence of multiple options and freedom, Nora opposes the notion that no matter what one does, one is bound to end up having the same experiences, which are thus predetermined. The two visions can be described in broad lines as optimistic versus pessimistic, as open versus closed, as idealistic versus fatalistic, and, ultimately, as progress-oriented versus being stuck, the second hypostasis in each pair reflecting how she feels in her life.

Confucianism makes its way into the picture insidiously. First, there is an apparently accidental comment on Neil’s pose as a “Confucius pose”, without any explanation as to what that is or any ideatic content that can be traced back to the philosophy of the historical character in question. (HAIG, 2021, p. 11). One page later, there is the title “To Live Is to Suffer”, which may represent a derivative from Confucian thought, but with no other mention of the philosopher, nor any indication that the title would reflect his thinking. (*Ibidem*, p. 12).

Nevertheless, if we check the core values of Confucianism, we find out that they are: “strong work ethic, deference to family, obedience to authority, emphasis on education, and the virtues of thrift and self-sacrifice”, which would mean sacrificing one’s welfare to the general good, always having in mind another authority than oneself, and prioritizing others before oneself. (RAINEY, 2010, p. 182). “Self-discipline” is considered to stand at the center of “Asianness” and to have helped the advancement of Asian countries before western powers. (*Ibidem*, p. 186).

Remembering how Dan accused her of having made his life chaos triggers a thought related to thermodynamics, and how its basic principles may be reigning human life: “The universe tended towards chaos and entropy. That was basic thermodynamics. Maybe it was basic existence too.” (HAIG, 2021, p. 12). It is obvious from this phrasing that Nora tries to apply certainties from science or conjectures from philosophy to make out how life is and comprehend what has led her to where she is, trying to understand the why of it, and to find some clear causality. She hopes that, as a result of this method and effort, she will be able to put her life back together, to make up a harmonious whole out of the shattered pieces she is struggling with as her life is falling apart. The metaphors we have just employed in the previous sentence, of a broken life, are very useful for the underlying theme of this paper, and for the concept of a puzzle that needs to be solved so that meaning and continuity be gained in the protagonist’s existence. Nora feels clueless and out of her depth as far as what she has to do with her life. She acknowledges her limitation and attempts to resort to fixed validities or at least commonly held opinions in order to gain some insight and make sense of anything.

Let us have a look at science to see the connection between it and her life in order to realize what she means more precisely. Basic thermodynamics relies on a few principles or laws. The first, bearing on the “conservation of energy”, states that energy within a system is constant, it can “neither be created nor destroyed” (unless there is outside intervention) but only transformed. (SHIELDS, 2023). The second law of thermodynamics bears on entropy, i.e. the “disorder in a closed system”, but it measures, rather than the amount of it, the types of disorder that can arise or “*how many possible permutations of mess can be made*” or “number of states” of a system (Introduction to entropy, *Khan Academy*, <https://www.khanacademy.org/science/biology/energy-and-enzymes/the-laws-of-thermodynamics/v/introduction-to-entropy>) – and we can enumerate some, namely “negative entropy, excess entropy, system entropy, total entropy, maximum entropy, and zero entropy” – from which follows that the larger a system is, having more elements, the greater the possibilities and types of disorder. (SHIELDS, 2023). To interpret the science in Nora’s context, she is an intelligent, cultivated person, knowing a lot of things, so her mind and psyche form a larger-than-average system, to start with, in terms of what she consciously takes into account in terms of information and emotions, as well as associations that she makes. On top of this, she has had a fair share of life experiences which she amalgamates with this background, and a lot of misfortunes in various aspects of her life, like we have seen above – traumatic relationships and events – which means that there is a rich soil for various types or states of disorder or permutations.

When she enters a small store to shelter herself from the rain (the one in which Kerry-Anne sells), Nora sees on the cover of a *National Geographic* magazine the photograph of a black hole, and immediately describes herself in her mind as a “black hole” and “A dying star, collapsing in on itself.” (HAIG, 2021, p. 13). Black holes are not actually holes, but “huge concentrations of matter packed into very tiny spaces”, i.e. they are so dense that the strong gravity beyond their boundary or event horizon does not allow anything, even light, to escape (Black Hole Basics, *NASA*, <https://science.nasa.gov/universe/black-holes/>). Any matter approaching beyond the event horizon will undergo “spaghettification”, i.e. it will be “squeezed horizontally and stretched vertically” (*Ibidem*).

The high density inside a black hole can be interpreted, symbolically in Nora's case, as both a quality and a flaw. In a positive sense, what it could be deemed to mean is richness in terms of her inner life, information and emotions, but Nora does not feel particularly enabled by what she knows and feels. She has not been able to put her philosophy degree and knowledge to good use, as pointed out in the conversation she has with Neil, who reminds her of being "well-qualified" and of her achievement as a reason to feel good about herself, as something that could motivate her, but she displays in her answer a defeatist attitude, as if the degree were a useless burden – "Not a *massive* demand for philosophers in Bedford". (HAIG, 2021, p. 10). All the other successes that he enumerates to her are treated in the same way in her mind – as reminders of failure: for swimming it is too late, the band was not going well in her view etc. Hence, she certainly does not mean anything positive when she defines herself as a black hole. Negatively, a black hole is a high-density clutter, which could imply that Nora feels stuck among all the elements that could have constituted advantages and which have now turned into burdens. This agglomeration causes blockage instead of creating opportunity. Also, a black hole may be considered devastating for the surrounding entities as well, for taking in and keeping so many items, also trashing or deforming them in the process. The protagonist feels that she has done that with all the people in her life, greedily taking things from them without being able to give anything back, only amassing and destroying – her own potential, Dan, the cat which she could not take care of, her father's dreams for her etc. Hence, when she thinks that "everyone was better off without her", she refers exactly to this property of black holes of trapping other entities into darkness rather than having a positive effect on them, leaving them space to be and develop: "You get near a black hole and the gravitational pull drags you into its bleak, dark reality." (*Ibidem*, p. 20).

The core of a dying star may turn into a neutron star or a black hole if the dying star is "more massive than the sun", and the process of dying is triggered by a chemical imbalance, when the star "runs out of hydrogen". (FREUDENRICH, 2024). One element that may be revealing and which black holes and dying stars have in common is the high density of the core. When hydrogen is no longer available in a star, and the process of dying is triggered, the star will contract because of the gravity. Metaphorically, this can translate to Nora's sensation of crumbling due to impossible weight or burden, and feeling as having no room, as being crushed, claustrophobic or unable to breathe (in her panic attacks).

Henry David Thoreau was mentored by Ralph Waldo Emerson, the father of transcendentalism, a philosophical trend of thought that supported the idea of the existence of a correspondence between inner thoughts and exterior, visible, tangible realities, and that nature illustrates inner spirit. That is why existence in and close to nature is an ideal state, which puts human beings in contact with their own intuition as well. This is in fact much like what Nora attempts, in her obsession with thinking about scientific facts describing what nature does – to get in touch with her intuition and save herself. She thinks about Thoreau's gesture of retiring in the woods to do just that – and the writing by Thoreau that she alludes to here is *Walden*.

Nora defines herself as "antimatter, with added self-pity". (HAIG, 2021, p. 21). This occurs as she sees that she has no messages on her social media. A property of antimatter that would seem relevant for how she feels in this context is the way in which, when antiparticles meet or collide with particles, this collision leads to "their mutual annihilation" (Antimatter, 2024, *Wikipedia*, <https://en.wikipedia.org/wiki/Antimatter>). She considers destructiveness to be an inherent characteristic of hers, for both herself and anybody she comes in contact with, as whenever she tries to establish relationships she ends up unable to have them or, worse, destroying the other person (as in Dan's case).

In the first life that she experiences, the one in which Dan's dream of having a countryside pub has come real, Nora sees, on a chalkboard near the pub *The Three Horseshoes*, a quote from Socrates: "True knowledge exists in knowing that you know nothing." (HAIG,

2021, p. 42). This statement illustrates the concept of the midnight library, the way in which it offers endless possibilities depending on the smallest of choices and decisions, and how the human mind is both unaware of these causalities and incapable of comprehending them even if it knew the facts. This profound ignorance is highlighted by the librarian's later comment "you can choose choices but not outcomes". (*Ibidem*, p. 83), which is a way of warning Nora that humans do not know anything about what lies ahead, about what awaits them. This points out the idea of vastness of possibilities, of our smallness and impotence as beings when confronted with the great unknown. People are minuscule against the vastness of the universe(s).

Still in the first life that she visits, Nora invokes Thomas Hobbes, the seventeenth-century philosopher, whose thought she remembers for the way in which he "viewed memory and imagination as pretty much the same thing". (*Ibidem*, p. 53). Imagination is linked "closely to memory and to understanding", imagination pointing to the image or idea, while memory points to "the decay" of it, which highlights memory as unreliable if what one seeks is precision; understanding is equally inexact, as it is in fact still "the work of the faculty of imagination", with the added, crucial element of language. (DUNCAN, 2024). Nora's reference is meant to suggest that memory is deceptive, and mirrors the situation that she is in, as, once she has entered a life, she can identify some people and events, but some others are out of her reach, distorted or downright unknown, as if her mind were playing tricks on her. There is an estrangement from any given life that she tries on, like a constant postponement of meaning, a distance that she senses, as if she were trying to superpose or overlap two realities that are supposed to be one and the same, and there is no perfect fit. She has the feeling that something is constantly eluding her, that what she is living is slightly inaccurate, concocted, artificial, an imperfect copy of a reality that has become inaccessible.

Quoting Thoreau, in the life where she is a glaciologist in Svalbard and she has to take her turn as a spotter for polar bears, while on the lookout, she remembers how the philosopher considered solitude the most "companionable". (HAIG, 2021, p. 126), because, alongside closeness to nature or the "tonic of wildness", it favors a very important type of connection – to the whole universe, which she feels part of and integrated in, and to oneself, which engenders understanding and revelation as to one's role and position in the natural world. Feeling the vastness of the expanse of the world in silence equals feeling one's inner vastness, and that, along with the prospect of imminent death by a polar bear (which the protagonist experiences) reveals to Nora her will to live. In also remembering Scottish philosopher David Hume's observation that to the universe human life and the life of an oyster are equal in importance, and pondering on how she dedicated this life in the icy wilderness to stopping environmental disaster related to glaciers melting and all the negative impact on the local life that would ensue, she finds meaning and purpose, which contributes further to her will to live. Thoreau's exercise of being in the midst of nature unaccompanied, so as to be able to meditate and achieve clarity actually works. For the first time, Nora finds new depths of sense-making in this way.

One other insight that she gains in this life of stringency is into how she could get rid of an overarching "sense that she wasn't enough" that she has had since childhood, encouraged by her parents. (*Ibidem*, p. 143). Communion with nature, nature's problems, facing extinction and nature's resilience – all of these features that she has as well – make her consider "accepting herself", and, from that, picturing herself as "free" – free from want, from the will to control and from encroaching expectations, i.e. allowing herself to just be, "just another sentient animal, trying their best". (*Ibidem*). Oneness with nature determines her to reconcile with her parents, i.e. with human nature as well, thinking about what happened before, in their own lineages and genealogies, which is yet another kind of oneness with (one's) nature, uniformity and harmony that she is kindled into achieving by the combined effect of the environment, events, context and trains of thought that these trigger in her mind.

Fleeting philosophical portion insights are introduced to very synthetically make a point about somebody's whole existence or situation in a nutshell. Arthur Schopenhauer's intimation that "Compassion is the basis of morality" illustrates best the life where Nora is happy working at a dog shelter, having as boyfriend a bland but kind-hearted young man. (*Ibidem*, p. 198). Aristotle's warning that "existence is "the result of "the wise choice of many alternatives"" is a relevant way to say that, in order to search for the best possible life, there are more than one instances in which wise choosing is required, and so, there is a series of ideal moves that may lead one to the desired effect. (*Ibidem*, p. 194). An ideal outcome is the consequence of a composite, never at the end of only one inspired turn. The way Nora regains her will to live once she recovers from her suicide attempt is voiced with Sartre's observation that "Life begins [...] on the other side of despair." (*Ibidem*, p. 275).

4. Metaphors used for and inside the conceptualization of the midnight library

The understanding of the midnight library, what it is and the opportunities that it provides, is constructed by a patch of metaphors. Every metaphor reflects one new feature of this concept and place, so that in the end they make up a complex whole, helping us grasp the idea of it better.

The main mechanism that Nora observes first is that the space is filled with long shelves filled with books, as far as the eye can see, giving the impression that the choice is endless. These shelves are continuously moving, which clearly makes us realize that the number of books is infinite.

The most obvious metaphor is that books are lives, in other words stories that become histories, i.e. narratives of what has been, put in writing. The library is a place in between life and death, between actual living and potentiality, so between reality and fantasy, where everything can change very quickly depending on one minor choice, not only inside a life, but also in how the offer of possibilities modifies, which would entail a considerable dynamic that human mind may, understandably, have trouble grasping. In this sense, in which there is no way to wrap one's mind around what is going on, the library is not just the universe itself, but makes room for the concept of alternative universes and parallel realities as well, and even more than that, because there are points of intersection where alterations arise, which would make them "*perpendicular*", as the librarian duly notices, rather than merely parallel, as everything influences everything else, which would give rise to innumerable, unfathomable versions of the same life. (*Ibidem*, p. 31). Lives are also seen as items of clothing that Nora is shopping for in a space that can also be seen as a store, and she is encouraged to "try on" a life, as lives are "on offer". (*Ibidem*, p. 38). The library is like an airport as well, traveling is moving through and between lives, which are like stations or spaces, stops, halts, locations, where Nora can "go to" or "land" (*Ibidem*), the shelves being like "conveyor belts" for luggage inside an airport. (*Ibidem*, p. 40). The library is clearly the center of a network, a meeting or starting point for all locations, and it quickly becomes obvious that it might be *the* Center or Logos, at least for Nora, because it is the point of origin of her existence(s), where everything she can possibly experience gets created, a sort of self-conscious womb or mechanized divinity. Based on how it works, the dilemmas of free will or predetermination may be suitably approached in a discussion of it.

The librarian plays chess with herself upon various occasions in the imaginary realm of the library. The game, we realize – since there seems to be an insistence on it once the lady is presented in the same hypostasis a couple of times – can function as a metaphor for what is going on inside the library and with Nora. Chess is a good metaphor for life because, within a limited amount of space and fixed initial setup, limitless possibilities open up every moment. Mrs. Elm provides numbers to make her point, which are edifying – after six moves, there are

nine million variations, and, after eight, two hundred eighty-eight possibilities. Hence, chess, just like life, is “messy”, there is “no right way to play”: “There are more possible ways to play a game of chess than the amount of atoms in the observable universe.” (*Ibidem*, p. 195).

Nora invokes the philosophical concept of the tree of life, which she approaches in a speech that she gives before a room full of people in a successful life, the one where she has become a medal winner in the Olympics as a swimmer. She states how the tree is a landmark in every philosophy of the world, then mixes it with a reference to Sylvia Plath’s fig tree, used by the writer as a metaphor for all the lives she could have lived and never gotten a chance to, lives symbolized by the juicy figs that go rotten before she has an opportunity to taste them. Before she actually mentions the tree of life as well as Sylvia Plath’s fig tree, Nora introduces herself to the audience, which is not an accidental remark, because we are drawn attention to her family name – Seed – which in the given context functions as a metaphor in itself, we realize. It means to point to all the potentialities lying in one and the same person and left unexplored. The emphasis indirectly falls on this untapped reservoir of potential, as Nora warns us that, even though we perceive life as a “continuum”, like all branches and twigs stemming from the trunk of a tree that can be traced back to it along a line, life is in fact a symphony of simultaneous variations or “other todays” for every single possibility, so encompassing a much more complex, non-linear picture of lives that are all one life. (*Ibidem*, p. 111).

There are two ideas related to the cross-cultural symbol of the tree of life that are relevant for what Nora does in the book, and ultimately for the midnight library that the tree could be considered to mirror. The tree represents the connection between all forms of life, both in the “speciation”, “philogenetics” sense in concrete terms, and in the figurative one, of Nora trying on possibilities of versions of her own life. (ELDRIDGE, 2024). Also, just like the ash tree Yggdrasill connects, in Norse philosophy, nine worlds, as well as the gods’ realm, the earth and the underworld, so the midnight library functions as a space of mediation between life and death, between choices, as a kind of Purgatory – a space of testing and understanding – before the route is decided to either heaven or hell, or to either life or death. We see how, with the tree-of-life analogy, we are drawing towards concepts from philosophy as adequate tools to describe the midnight library.

The culmination of these descriptions is reached as a concept brimming between science and philosophy is resorted to for the understanding of the library. The character Hugo, who seems to be a slider between lives as Nora is, who, in his root life, is battling an aneurysm, invokes quantum physics, speaks of quantum superposition or simultaneity of parallel universes determined by slight variations, and explains to Nora that, like with Schrödinger’s cat, there is one point, a “grey zone” at which “we are not one thing or another”, but “both”, none and all at the same time. (HAIG, 2021, p. 147). He puts forward the notion of “quantum wave functions” (*Ibidem*, p. 148), which are the equivalent of the lives that they visit. The wave function is an “optimal description of reality”, which, however, does not account for the behavior of the system in the future. (ZYGA, 2012). One needs to embrace the paradox of all lives being equally real, although different and simultaneous.

“Gestalt psychology” is also summoned in speech by the character Hugo to explain why, in his case, the hub where he jumps from one life to another is a video store and not a library. (HAIG, 2021, p. 148). He explains that a simple reality, approachable and comfortable for the psyche, is used by the brain in order to conceptualize something that would be much more difficult to picture and understand thoroughly, because of the way in which the brain protects itself, according to the principle of gestalt psychology, by thinking in recognizable patterns. As a result, when need be, the brain simplifies information in order to be able to process it and, equally, fills in the gaps, when it is the case, with something that makes sense, even “correcting” details perceived to be away from the customary and habitual (and having thus the potential to shock), to reinforce an interpretation that is logical in context. The

“corrections” sometimes entail either overlooking or subtracting data that is there, or adding something that is not, in order to approximate the most palatable – and therefore least threatening – version of reality. Hence, this mechanism illustrates a type of self-preservation instinct that human beings exhibit in the way in which they deal with knowledge. The video store is closer to the reality element that Hugo is most accustomed to – i.e., more technology – for various potential reasons: for having a science formation, for being a man etc. Hence, for his mind to adapt the space in-between universes to this kind of prosaic place made sense. Nora is fond of reading, so it was handy to view the same space as a library. Also, Hugo notices that the person of authority coordinating the activity inside the in-between hub is viewed as a simplistic version of a God, preserving as defining traits the managerial functions and the knowledgeability characterizing divinity.

5. Patchy identity

Some identities in *The Midnight Library* are built out of pieces of information which are fed to us in the different lives that Nora goes through. The picture that gets constructed is sometimes inconsistent. It is not just that we are too slowly and progressively made aware of who a character is, but also that the bits of information seem to contradict one another, leaving us with incompatible impressions. It is as if we are tricked to form a certain picture of a given personality, filling in the gaps in a way that seems consistent with what we are told up until a certain moment, and are then baffled in our expectations, as the newly incoming fragments of knowledge on that character paint him or her in different colors, so that we are forced to readjust, but we are left with the feeling that the readjustment is not along the same directing line, but that we have somehow been deceived into having other expectations on purpose.

In the original life that the story starts with, Dan is presented as a victim, as Nora blames herself a lot for having made his life into chaos. The underlying assumption is that he undeservedly received a blow and a shock, and the responsibility is (almost) fully Nora's, because of what she has been through with the death of her mother. However, in the first life that is being introduced to us, things change radically. It is not just that Dan is presented as having a few flaws, he seems a totally different person, up to the point where he becomes downright obnoxious. To prepare us for the change, Nora likens a person to a city, which is already an image suggesting fragmentariness inside an individual: “A person is like a city. You couldn't let a few less desirable parts put you off the whole. There may be bits you don't like, a few dodgy side streets and suburbs, but the good stuff makes it worthwhile.” (*Ibidem*, p. 48). In a two-line characterization, there are numerous terms, belonging to various parts of speech, suggesting a fractured reality and part-whole relationships: “a few” (which gets repeated for emphasis), “parts”, “bits”, “side”, “suburbs”. An individual becomes something irregular, a rough terrain, with nooks and crannies that may suggest the unknown, the secret and the unmanageable, i.e. the potential of unpleasant surprises. Although the overall message of the sentence seems positive and optimistic, indicating the need to accept and overlook the unpleasantness, this is merely a ruse, because what follows is a persistent focus on a lot more flaws than we were in for and prepared to know about Dan. We immediately find out that Dan's humor has always been a bit raw, as he builds his so-called comic remarks on aspects from other people's personalities or physical traits, joking at their expense. He was also not supportive of his wife's musical career and opposed her joining the band The Labyrinths. We were under the impression that his reaction came only out of concern for her mental health, as an intention to protect her. However, it turns out that there are uglier, hidden aspects to his attitude after all, as he made Nora choose between their marriage and her career, did not back away from insulting her brother, whom he called selfish, as well as disconsidered her talent (showing no appreciation for the song she wrote). Dan is already slipping into the shoes of an

egocentric person. And there is more. As she watches him drink one glass after the other, Nora wonders whether his fondness for alcohol was not the real reason why he wanted a pub, as well as his lack of ambition or talent for any other, grander dream. She also asks herself the question whether the quiz he organizes regularly in the pub does not in fact stem from his arrogance and the pride he takes in knowing things, always being a bit too happy and in people's face to shame them about their minor ignorance, keen on standing out with his informativeness by comparison. The small gestures that he makes, such as his inattentiveness to her when they prepare for sleep, or the dry tone of voice that he uses, which to her suggests lack of feelings, transform Dan into a truly faulty and repellent man, categorically tipping the scales in his character, from the appearance of having predominantly good qualities to the reality of manifesting chiefly unpleasant features. The peak of it is when he is the one who gets upset for being reminded by Nora of his affair with a common acquaintance, Erin, with whom he has cheated on his wife – twice.

Another example of an identity that surprises us later in the book with the added details that help us view the character from a different angle is Nora's father's. Initially depicted as merely cold and harsh, he gains not only humanity, but an explanation that should function as a partial excuse for the way he is. Subsequent to providing it to us, Nora confesses to forgiving her father then and there. We have already seen how he was controlling, self-righteously striving to determine Nora to do things his way and choose the sports career he had in mind. This commanding nature is later insisted upon as obtuseness, as, besides being "difficult", he is "highly critical of everything" Nora does, wants, thinks or believes in (*Ibidem*, p. 87), and truly believes that there is a "very thin path to a happy life" (*Ibidem*, p. 86), which in her case would be professional swimming. When we find out that his knee ligament injury stops his rugby career and makes him feel like the universe is conspiring against him, we understand him a bit better and start feeling some compassion for his misfortune. Nora's very existence is viewed by him as part of the conspiracy, as she refuses to comply and fulfil his dreams. When Nora pinpoints how he feels by saying that she becomes "an extension of the pain in his left knee. A walking wound" (*Ibidem*, p. 87), our perspective changes, because the daughter's manner of presenting her father's state is a plea for sympathy. As we soon find out how he grew up without a father and took up rugby to escape being bullied, we get a picture of the unhappiness that has been forever present in Nora's family line and parents' lives. Her mother was also brought up in a broken home, witnessing her parents' fights, and had more than one breakdowns. Realizing that there was some kind of "baton of failure" in her genealogical line, Nora forgives both her parents. (*Ibidem*, p. 137).

6. Conclusions

In the concluding remarks, let us examine first the conclusions provided by the novel itself. One would be that everything is a matter of perspective. Thoreau's repeated insight that "It's not what you look at that matters, it's what you see" allows for two readings. (*Ibidem*, p. 242). One is that people can only see the truth if it is close enough to their reality. In other words, some truths may be invisible to some people, no matter how obvious they may seem to others, due to a number of factors, among which the self-preservation instinct of not reconsidering reality if information can be included in the already-existing patterns, in order to avoid the effort and unpleasantness of renewing one's perspective. The other interpretation of Thoreau's remark is that the same reality can seem different depending on who looks at it, or how you look at it – like beauty being in the eye of the beholder – and no life is perfect. It is not the life that one gets, but what one makes of it. In the end, Nora preferred to go back to her root life, even though she was unhappy in it, because it was the one where she felt authentic. She kept from all the other experiences the realization that she has after all managed to be and

do all those things, and she wants to experience the way to that success in her original life, so as to feel that the success is her own, that she deserves it and that it truly belongs to her. The other significant conclusion of the novel is that one should not only allow for uncertainty, but thrive in it: “her perspective was not open to uncertainty”; “where there was uncertainty there was also possibility”; unknowability is viewed now not as a burden, but as “overture”. (*Ibidem*, p. 285). The turns of situations happening towards the end of the story are brought as arguments to prove this theory right. Apparently, Nora’s brother Joe had cut contact not because he had blamed her for the failure of the band, but because he was recovering from a rough separation. Her friend Izzy not only writes back, but also lets her know that she might soon be returning to England for good. Her pupil Leo’s mother calls to say that they have changed their minds, and the boy wants to continue with the piano lessons with Nora as a tutor (in one life Nora witnessed him become a delinquent as a result of not pursuing his talent). Mr. Banerjee saves her life by calling an ambulance and they continue to communicate once Nora comes back to her regular activities. In the last scene, Nora plays chess with Mrs. Elm – the real one, who is in a home for the elderly. All the people in Nora’s life come together around her symphonically, once she changes the way she views the world, as opportunity and possibility.

As far as other conclusions go, we notice that there is a common thread of philosophy that keeps emerging in one form or another in all her lives. Philosophy is a preoccupation in all of Nora’s existences, as she seems to have read in the field either from passion, as a hobby or professionally. Thoreau is particularly recurrent, constituting a kind of glue or binder keeping the scaffolding of ideas together. This reality makes us think that there will be a relevant philosophical conclusion in the end, which Nora will reach after her pendulation between lives, which is the case indeed, as we have seen above. The suitability of the insistence on philosophy derives from the central idea of the novel, which deals with a suicidal woman going through an existential crisis.

We have attempted here to solve what we have identified as and called the puzzles proposed by Haig’s book. The first puzzle was constituted by the factors leading to Nora’s state of depression, then we looked into the philosophical and scientific bits fed to us throughout the story, with the idea that they composed a philosophy that would lead us to a conclusion as to the whole situation of the protagonist, one that would also implicitly help people who may be confronted with such a crisis in reality. Then, we looked into the way the complex metaphor of the midnight library is achieved having as props other, simpler metaphors, and analyzed these. Last but not least, we examined discontinuous, disharmonious identity and how it is rendered throughout more lives so as to achieve this fragmentariness.

The overall conclusion would be that the reader is required to remember and compose the puzzles of the story with diligence in order to have a thorough final picture of the content of Haig’s book. Given the clear preoccupation to have a concluding philosophy at the end and a plainly-stated solution to the protagonist’s context, we can say at the end that Matt Haig writes this novel (and others) with an obvious motivational stance in mind, desiring it to constitute support for people who might be facing problems and look for guidance in their real lives, which makes his writing spiritual in the broad sense of the term.

BIBLIOGRAPHY

- Antimatter, on *Wikipedia*, retrieved July 12, 2024, 1:17 p.m., from <https://en.wikipedia.org/wiki/Antimatter>, 2024, June 17
- Black Hole Basics, on *NASA*, retrieved July 12, 2024, 11:33 a.m., from <https://science.nasa.gov/universe/black-holes/>, 2024
- DUNCAN, Stewart, "Thomas Hobbes", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Summer 2024 Edition), Edward N. Zalta & Uri Nodelman (Eds.). URL = <https://plato.stanford.edu/archives/sum2024/entries/hobbes/>, on *Stanford Encyclopedia of Philosophy*, retrieved July 15, 2024, 12:48 p.m., from <https://plato.stanford.edu/entries/hobbes/#2.1>, 2024
- ELDRIDGE, Stephen, "Tree of life", on *Britannica*, retrieved July 17, 2024, 3:30 p.m., from <https://www.britannica.com/topic/tree-of-life-religion>, 2024, May 21
- FREUDENRICH, Craig, "How Stars Work. The Death of a Star", on *HowStuffWorks*, retrieved July 12, 2024, 12:20 p.m., from <https://science.howstuffworks.com/star6.htm>, 2024
- HAIG, Matt, *The Midnight Library*, Edinburgh: Canongate Books Ltd., 2021
- HAYES, Nicky, STRATTON, Peter, *A Student's Dictionary of Psychology and Neuroscience*, London, Routledge, Taylor and Francis Group, 2022
- Introduction to entropy, on *Khan Academy*, retrieved July 12, 2024, 11:08 a.m., from <https://www.khanacademy.org/science/biology/energy-and-enzymes/the-laws-of-thermodynamics/v/introduction-to-entropy>, 2015, August 24
- Introduction to M-theory, on *Wikipedia*, retrieved July 11, 2024, 12:45 p.m., from https://en.wikipedia.org/wiki/Introduction_to_M-theory, 2024, July 9
- RAINEY, Lee Dian, *Confucius & Confucianism. The Essentials*, Chichester: Wiley-Blackwell, 2010
- SHIELDS, Jesslyn, "Entropy: The Invisible Force That Brings Disorder to the Universe", on *HowStuffWorks*, retrieved July 12, 2024, 10:32 a.m., from <https://science.howstuffworks.com/entropy.htm>, 2023, November 30
- String theory, on *Wikipedia*, retrieved July 11, 2024, 13:00 p.m., from https://en.wikipedia.org/wiki/String_theory, 2024, July 7
- ZYGA, Lisa, "Does the quantum wave function represent reality?", on *Phys.Org*, retrieved July 18, 2024, 5:30 p.m., from <https://phys.org/news/2012-04-quantum-function-reality.html>, 2012, April 25

**COLOR SPECTRUMS AND MOMENTS OF DÉJÀ VU:
SYMBOLISM IN HERTA MÜLLER'S WORK. FICTIONAL
AND BIOGRAPHICAL CONTEXTUALIZATIONS IN
REISENDE AUF EINEM BEIN AND *NIEDERUNGEN***

**FARBSPEKTREN UND DÉJÀ-VU-MOMENTE: SYMBOLIK
IN HERTA MÜLLERS WERK. FIKTIONALE UND
BIOGRAFISCHE KONTEXTUALISIERUNGEN IN
REISENDE AUF EINEM BEIN UND *NIEDERUNGEN***

**SPECTRE DE CULORI ȘI MOMENTE DE DÉJÀ VU:
SIMBOLISMUL ÎN OPERA HERTEI MÜLLER.
CONTEXTUALIZĂRI FICTIONALE ȘI BIOGRAFICE ÎN
REISENDE AUF EINEM BEIN AND *NIEDERUNGEN***

Drd. Alina UJENIUC

Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava
Școala Doctorală de Studii Filologice
Strada Universității nr. 13, cod 720229, SV
alina.ujeniuc@gmail.com

Abstract

Herta Müller's writing is distinguished by the intricate use of colour symbolism and déjà vu moments. Colours reflect emotional states, psychological conflicts, and societal structures, adding depth to her narratives. This article explores how Müller uses colour symbolism into her work. Her use of colours transcends mere description, reflecting complex realities and deep emotions. Overall, the study highlights the pivotal role of colour symbolism in Müller's work, enriching her literature with metaphor and meaning.

Résumé

L'écriture de Herta Müller se distingue par l'utilisation complexe du symbolisme des couleurs et des moments de déjà-vu. Les couleurs reflètent les états émotionnels, les conflits psychologiques et les structures sociales, ajoutant ainsi de la profondeur à ses récits. Cet article explore la manière dont Herta Müller utilise le symbolisme des couleurs dans son œuvre. Son utilisation des couleurs transcende la simple description, reflétant des réalités complexes et des émotions profondes. Dans l'ensemble, l'étude met en évidence le rôle central du symbolisme des couleurs dans l'œuvre de Herta Müller, qui enrichit sa littérature de métaphores et de sens.

Rezumat

Scrierile Hertei Müller se disting prin utilizarea complexă a simbolismului culorilor și a momentelor déjà vu. Culorile reflectă stări emoționale, conflicte psihologice și structuri societale, adăugând profunzime narațiunilor sale. Acest articol urmărește modul în care

Müller utilizează simbolismul culorilor în opera sa. Utilizarea culorilor transcende simpla descriere, reflectând realități complexe și emoții profunde. În cele ce urmează, studiul evidențiază rolul central al simbolismului culorilor în opera scriitoarei Müller, care și-a îmbogățit opera literară cu metafore și semnificații.

Keywords: *Herta Müller, colours, identity, symbol, memory*

Mots-clés: *Herta Müller, couleurs, identité, symbole, mémoire*

Cuvinte-cheie: *Herta Müller, culori, identitate, simbol, memorie*

1. Einleitung

Die Werke von Herta Müller zeichnen sich durch den komplexen Einsatz von Farbsymbolik und Déjà-vu-Momenten aus. In diesem Artikel wird untersucht, wie Müller Farbsymbolik in ihren Werken verwendet. Das Spiel mit Farben ist in Herta Müllers Werken subtil und vielschichtig. Düstere, erdige Töne können oft für Unterdrückung, Angst und Trauer, während helle, leuchtende Farben Hoffnung, Freiheit und Lebensfreude symbolisieren können. Diese Farbsymbolik geht über das rein Ästhetische hinaus und trägt eine tiefere Bedeutungsebene in sich, die sich mit der Beschreibung von Walter Benjamin treffend zusammenfassen lässt:

“Die Farbe ist etwas Geistiges, etwas dessen Klarheit geistig ist oder dessen Vermischung Nüance [sic], nicht Verschwommenheit ist. [. . .] [Die] Farbe ist das Einzelne, aber nicht als tote Sache und eigensinnige Individualität, sondern als Beflügeltes, welches von einer Gestalt zur andern überfliegt. [. . .] Die künstlerische Ordnung ist paradiesisch, weil noch nirgends an Verschmelzung im Gegenstand der Erfahrung aus Anregung gedacht ist, die Welt vielmehr farbig im Zustande der Identität, Unschuld, Harmonie ist.” (WALTER, 2024, S. 21-22).

In *Über das Geistige in der Kunst* (2009) betont Wassily Kandinsky, dass Farben über ihre physische Erscheinung hinausgehen und tiefere, oft spirituelle oder psychologische Dimensionen erreichen. Diese Perspektive ermöglicht es Herta Müllers Einsatz von Farben als Mittel zu sehen, das nicht nur ästhetische, sondern auch politische und soziale Botschaften vermittelt. Wassily Kandinsky argumentiert in seinem Werk für die tiefgehende, oft übersehene Kraft der Farben und deren Einfluss auf den menschlichen Körper und Geist. Diese Erkenntnis bietet einen wertvollen Rahmen für die Analyse der Farbsymbolik in Herta Müllers Literatur.

“Diese Tatsachen beweisen jedenfalls, daß die Farbe eine wenig untersuchte, aber enorme Kraft in sich birgt, die den ganzen menschlichen Körper, als physischen Organismus, beeinflussen kann”. (KANDINSKY, 2009, S. 69).

Wassily Kandinsky's Behauptung, dass Farben eine enorme Kraft besitzen, die den gesamten menschlichen Organismus beeinflusst, lässt sich auf die Art und Weise anwenden, wie Herta Müller Farben nutzt, um gesellschaftliche Strukturen und politische Realitäten zu reflektieren. Farben sind bei Herta Müller nicht nur dekorative Elemente, sondern tragen eine symbolische Last, die den Leser physisch und emotional berührt. Farben werden verwendet, um die bedrückende Atmosphäre in ihren Erzählungen zu verdeutlichen und um tiefere

symbolische Schichten zu schaffen. Durch die Kombination von Kandinsky's theoretischen Überlegungen zur Kraft der Farben und Herta Müllers literarischem Einsatz dieser Symbolik wird deutlich, wie Farben nicht nur visuelle, sondern auch tiefgreifende emotionale und psychologische Wirkungen haben können.

2. Eine künstlerische Verwebung von Farben. Fotografie und Aktivismus

In Herta Müllers literarischem Schaffen spielen symbolische Elemente wie Farben, Bildbeschreibungen und visuelle Motive eine zentrale Rolle. Ihre Werke sind durchdrungen von einer reichen Symbolik, die tiefe Einblicke in alltägliche Situationen und gesellschaftliche Realitäten ermöglicht. Diese Aufwertungstendenz könnte ihre Wurzeln in der *Aktionsgruppe Banat* haben, insbesondere durch die Beziehung zwischen Herta Müller und Richard Wagner, ihren zukünftigen Mann. Die Gruppe bot nicht nur eine Plattform für literarischen und künstlerischen Ausdruck, sondern auch für politischen Widerstand und die Auseinandersetzung mit den repressiven Bedingungen des kommunistischen Regimes. Die enge Zusammenarbeit und der intellektuelle Austausch innerhalb dieser Gruppe stärkten Herta Müllers Engagement und formten ihre zukünftigen Werke.

Das Foto der *Aktionsgruppe Banat*, auf dem ihre Mitglieder im Wasser sitzen, ist ein kraftvolles und eindringliches Bild, das den Geist des Widerstands und der Auflehnung gegen Unterdrückung einfängt.

Bild 1 Die Aktionsgruppe Banat hält sich über Wasser, Juli 1972. Von links William Totok, Werner Kremm, Richard Wagner, Johann Lippet, Rolf Bossert, Anton Sterbling. Unter Wasser Gerhard Ortinau, Ernest Wichner
Source: © Archiv Richard Wagner

Die Mitglieder der *Aktionsgruppe Banat* setzten Fotografie ein, um die desillusionierende Realität ihres Alltags und die Unterdrückung durch das Regime festzuhalten. Unter dem kommunistischen Regime war das Leben für viele Menschen wie in Schwarz-Weiß getaucht – nicht nur in einem metaphorischen, sondern auch in einem ganz praktischen Sinne. Das Fehlen von Freiheit und die allgegenwärtige Kontrolle durch den Staat führten zu einem Leben, das von ständigen Einschränkungen und einem Gefühl der Stagnation geprägt war. In diesem Kontext waren Farben oft ein seltenes Gut, sowohl im physischen Sinne als auch im

übertragenen Sinne. Das tägliche Leben war eintönig, und die künstlerische Darstellung dieser Realität in Schwarz-Weiß-Fotografien spiegelte diese Eintönigkeit und die Trostlosigkeit wider.¹

Die Verwendung von Schwarz-Weiß-Fotografie durch die *Aktionsgruppe Banat* hatte eine tiefgreifende symbolische Bedeutung. Schwarz-Weiß-Fotografien sind unverblümt und ehrlich, sie zeigen die Welt in ihrer rauen und unverfälschten Form. Diese Art der Fotografie war ein geeignetes Mittel, um die düsteren Aspekte des kommunistischen Lebens darzustellen und eine starke visuelle Botschaft des Widerstands zu senden.

In diesem Foto sind die Mitglieder der *Aktionsgruppe Banat* in flachem Wasser sitzend abgebildet und bilden einen engen Halbkreis. Trotz der ruhigen Umgebung ist in ihrer Haltung und ihren Gesichtsausdrücken ein unverkennbares Gefühl von Anspannung und Entschlossenheit zu erkennen. Ihre ernsten Gesichter und die Solidarität ihrer Haltung vermitteln ein Gefühl von Einheit und Widerstand angesichts von Widrigkeiten.

Die Wahl des Wassers als Hintergrund für dieses Foto trägt eine symbolische Bedeutung. Wasser wird oft mit Reinheit, Erneuerung und Reinigung assoziiert, was den Wunsch nach Befreiung und Freiheit von dem unterdrückenden Regime suggeriert.² Indem sie sich ins Wasser setzen, reinigen sich die Mitglieder der *Aktionsgruppe Banat* symbolisch von den ideologischen Zwängen des kommunistischen Regimes und behaupten ihre Autonomie und Individualität. Darüber hinaus kann der Akt des gemeinsamen Sitzens im Wasser als symbolische Handlung der Solidarität und des Widerstands interpretiert werden. Indem sie sich auf diese Weise zusammenfinden, demonstrieren die Mitglieder der *Aktionsgruppe Banat* ihr Engagement für ihre Sache und ihre Bereitschaft, vereint gegen Ungerechtigkeit zu stehen.

Insgesamt ist das Foto eine eindringliche Darstellung des Widerstands und der Resilienz der Gruppe gegenüber Unterdrückung. Es dient als Zeugnis für die Kraft der Solidarität und des kollektiven Handelns im Streben nach Freiheit und Gerechtigkeit.

3. Das Farbspektrum der Erinnerungen

3.1. Reisende auf einem Bein

In Herta Müllers Werk wird die Symbolik von Farben und Bildern oft in Verbindung mit Bildbeschreibungen und dem Konzept des Passfotos verwendet, um die Tiefe der menschlichen Erfahrung und das Zusammenspiel von Vergangenheit und Gegenwart darzustellen. Zum Beispiel wird die Farbe der Kleidung einer fiktionalen Figur häufig als Ausdruck seiner Identität und seines Selbstverständnisses betrachtet.

Der Roman *Reisende auf einem Bein* (2009), veröffentlicht im Jahr 1989, thematisiert die Lebensrealität unter kommunistischer Diktatur in Rumänien. Im Mittelpunkt steht die

¹ Vgl. Kandinsky, Wassily. *Über das Geistige in der Kunst insbesondere in der Malerei*. Benteli, 2009.

In seiner Analyse der Farben beschreibt Kandinsky die Dichotomie von *Schwarz* und *Weiß* in einer Weise, die tiefere symbolische Bedeutungen transportiert. Er vergleicht diese Dichotomie mit seiner Tabelle der Farbpolartitäten und assoziiert *Weiß* mit „Ewigem Widerstand und doch Möglichkeit (Geburt)“, während er *Schwarz* als „völligen Mangel an Widerstand und keine Möglichkeit“ darstellt. Kandinsky sieht *Weiß* und *Schwarz* als [e]xzentrisch und konzentrisch, ähnlich wie Gelb und Blau, jedoch in „versteinerten Formen“. In diesem Kontext könnte man argumentieren, dass *Weiß* den Unterschied und die Möglichkeit repräsentiert, während *Schwarz*, das konzentrische Einheit und völligen Mangel an Widerstand symbolisiert, für statische Unbeweglichkeit und damit für einen Mangel an Freiheit und Möglichkeit steht. Diese Dichotomie wird auch durch die Vorstellung gestützt, dass *Weiß* als Symbol für eine Welt gilt, „wo alle Farben, als materielle Eigenschaften und Substanzen, verschwunden sind“, während *Schwarz* das Gegenteil darstellt, eine Abwesenheit von Farbe und somit von Leben und Bewegung. Diese symbolische Polarität zwischen *Schwarz* und *Weiß* spiegelt eine tiefere philosophische Reflexion über Freiheit, Widerstand und die Natur der Möglichkeiten wider.

² Oehrli, Estehr. *Wasserwelten. Wasser in Literatur und Fotografie*. Zürich: Oehrli, 2008.

Hauptfigur Irene, eine junge Frau, die unter politischer Unterdrückung und Überwachung leidet. Die Geschichte spielt in einem städtischen Umfeld, das von Angst und Misstrauen geprägt ist. Irene wird von traumatischen Erinnerungen an ihre Vergangenheit heimgesucht, insbesondere an ihre Zeit im Gefängnis und die brutale Situation, die sie erleiden musste.

„Hier war ein Büro, hoch über den Bäumen am Ende der Stadt. Ein Büro im Übergangsheim. Sie haben bestimmt gemerkt, sagte der Beamte. Sie befinden sich beim Bundesnachrichtendienst. Das ist kein Geheimnis. Büros sind überall gleich, sagte Irene. Und Leuten wie Ihnen steht es nicht ins Gesicht geschrieben, wer Sie sind. [...] Der Beamte trug einen dunklen Anzug, wie Irene sie kannte aus dem anderen Land. Die Farbe zwischen braun und grau. Nur der Schatten hatte diese Farbe. [...] Auch die Haltung des Kopfes, das Gesicht halb im Profil, ein wenig nach unten gewandt, kannte Irene.“ (MÜLLER, 2009, S. 27).

In diesem Abschnitt von dem Roman *Reisende auf einem Bein* (2009) verwendet Herta Müller die Farbensymbolik, um eine Atmosphäre der Anonymität, Überwachung und unterschwellig Bedrohung zu schaffen. Das Büro des Bundesnachrichtendienstes wird als hoch über den Bäumen am Ende der Stadt beschrieben, was eine gewisse Distanz und Isolation vermittelt. Der Ort ist anonym und austauschbar: *„Büros sind überall gleich, sagt Irene“* (MÜLLER, 2009, S. 27). Diese Aussage unterstreicht die Entfremdung und Monotonie, die durch die Bürokratie verkörpert wird. Der Beamte trägt einen dunklen, braun-grauen Anzug. Diese trüben, unauffälligen Farben symbolisieren eine unheimliche Neutralität und chamäleonartige, infernale Flexibilität, die im Kontrast zu Lebendigkeit und Individualität stehen. Die Farbe zwischen braun und grau wird zudem mit dem Schatten assoziiert, was die düstere und bedrohliche Atmosphäre weiter verstärkt.

Die Beschreibung des Beamten, dessen Haltung des Kopfes und das halb im Profil gehaltene Gesicht Irene bekannt vorkommen, unterstreicht die Anonymität und die Austauschbarkeit der Beamten. Diese Farbsymbolik spiegelt die Unsichtbarkeit und Unkenntlichkeit der Machtstrukturen wider, die Irene sowohl aus dem neuen als auch aus dem alten Land kennt.

„Der Beamte legte einen Faltbogen auf den Tisch. Es waren Gesichtstypen drauf. Und Rubriken für Kleidung: schlampig, sportlich, flott, elegant, zweckmäßig. [...] Flihende Stirn, fleischige Hände, Kleidung wie Sie, sagte Irene. Er kreuzte: zweckmäßig an. Wollten Sie die Regierung stürzen. Nein.

Keine Rubrik hätte mich beschreiben können, dachte Irene. Der Herr vom Dienst irrt über die Felder. Das war eine Redewendung aus dem anderen Land. Sie meinte, auf etwas beharren, ohne zu verstehen.“ (MÜLLER, 2009, S. 27).

Durch die gezielte Verwendung von Farben wie braun und grau sowie die Beschreibung des Schattens und der Kleidung schafft Herta Müller eine düstere und bedrückende Stimmung. Die Farbsymbolik verstärkt das Gefühl der Überwachung und der allgegenwärtigen, aber schwer fassbaren Bedrohung, die das Leben der Protagonistin prägt.

Ein Beispiel ist Herta Müllers Beschreibung eines Passfotos, das nicht nur als Identitätsdokument dient, sondern auch eine Vielzahl von Emotionen und Erinnerungen hervorruft. Die Farben auf dem Foto, sei es das blasse Licht des Fotostudios oder die satten Töne der Kleidung, können tiefe Einblicke in seine Lebensumstände bieten.

„Sie haben die Augen geschlossen, hatte der Photograph gesagt. Sie schauen so ernst, denken Sie an etwas Schönes. Ich kann nicht, hatte Irene gesagt, ich will auch nicht. Er hatte geknipst. [...] Das nützt nichts. Sie wollen Paßbilder. Und das Paßamt nimmt die Photos mit

geschlossenen Augen nicht an. [...] Dann hatte Irene Lust gehabt, die Paßphotos in den Regen zu halten, und hatte es nicht getan. War unters Dach vor dem ersten Hauseingang gegangen. Hatte ein Photo aus dem Umschlag genommen und es angeschaut. Eine bekannte Person, doch nicht wie sie selbst. [...] Eine fremde Person hatte sich eingeschlichen in ihr Gesicht. Das Fremde an Irene war die andere Irene gewesen.“ (MÜLLER, 2009, S. 18).

Demnächst wird die Bildbeschreibung als Medium der Erinnerung und der Konstruktion von Bedeutung verwendet.

„Irene schnitt Photos aus Zeitungen aus. Ränder waren selten gerade geschnitten. Daher waren sie selten schwarz. Wo Irenes Hand gezittert hatte, sah der Rand so aus, als nehme die Zeitung das Photo zurück ins Papier. Irene klebte die Photos auf einen Bogen Packpapier nebeneinander. Sie mußte lange suchen und vergleichen, bis zwei Photos zusammenfanden. Fanden sie einmal zusammen, taten sie das von selbst. Die Verbindungen, die sich einstellten, waren Gegensätze. Sie machten aus allen Photos ein einziges fremdes Gebilde. So fremd war das Gebilde, daß es auf alles zutraf. Sich ständig bewegte.“ (MÜLLER, 2009, S. 47).

Irene schneidet Fotos aus Zeitungen aus, und ihre Art des Ausscheidens führt zu ungeraden Rändern, die selten gerade geschnitten sind. Diese Unvollkommenheit, wo die Hand von Irene gezittert hat, verleiht den Fotos eine gewisse Menschlichkeit und holt sie metaphorisch zurück in das Papier der Zeitung. Die Fotos werden auf einen Bogen Packpapier geklebt, und Irene investiert viel Zeit, um zwei Fotos zu finden, die zusammenpassen. Diese Verbindung geschieht nicht nur äußerlich durch das Kleben, sondern auch innerlich, da die Fotos eine natürliche Harmonie miteinander finden.

Die entstehenden Verbindungen zwischen den Fotos sind Gegensätze, die aus jedem einzelnen Foto ein eigenständiges und doch fremdes Gebilde formen. Diese Gegensätzlichkeiten könnten in den Bildinhalten oder den Emotionen, die sie hervorrufen, liegen. Das fremde Gebilde wird als so befremdlich beschrieben, dass es auf alles zutrifft und sich ständig bewegt. Diese Beschreibung deutet darauf hin, dass die Kombination der Fotos neue Bedeutungen und Interpretationen erzeugt, die über die ursprünglichen Kontexte der einzelnen Bilder hinausgehen.

Die Farben spielen hier eine subtile, aber wichtige Rolle. Obwohl die Farben der Fotos direkt nicht beschrieben werden, können wir uns vorstellen, dass sie durch die Zeitungsfotos eine gewisse gedämpfte und historische Qualität haben könnten, typisch für Druckfarben aus der Zeit. Die Unvollkommenheiten der Ränder und die Handzittern von Irene könnten metaphorisch auf die Fragilität der Erinnerungen und die Unvollkommenheiten menschlicher Wahrnehmung hinweisen.

Herta Müller nutzt die fotografische Beschreibung hier als Metapher für Erinnerung und Identität. Indem Irene Fotos ausschneidet, sie miteinander verbindet und zu einem neuen, fremden Gebilde formt, reflektiert sie die Konstruktion von Identität durch Erinnerungen und die subjektive Art und Weise, wie Erinnerungen miteinander verknüpft werden. Die Beweglichkeit des Gebildes könnte darauf hinweisen, dass die Bedeutung und Interpretation von Erinnerungen sich im Laufe der Zeit verändern können, je nachdem, wie sie miteinander verbunden und interpretiert werden.

3.2. Niederungen

Niederungen (1984), der Debütroman von Herta Müller, erschien 1982 und ist eine Beschreibung des Lebens in einem Banater Dorf unter dem kommunistischen Regime Rumäniens. Herta Müller beschreibt das alltägliche Leben der deutschstämmigen Bevölkerung,

die zwischen Existenzbedingungen und politischer Unterdrückung leidet. Durch ihre präzise und bildhafte Sprache erzeugt sie eine düstere Atmosphäre, die die Lebensumstände und die emotionale Belastung der Figuren einfängt. Im Roman spiegelt sich die Bildbeschreibung als Medium der Erinnerung wider, das die Vergangenheit einfängt und in Bildern konserviert. Hier wird ein Foto aus der Vergangenheit beschrieben und dabei Farbsymbolik und visuelle Elemente genutzt, um tiefere emotionale und familiäre Dynamiken zu vermitteln.

“Damals war der Fotograf im Dorf. Ich war mollig und hatte Grübchen an den Handgelenken. Ich hatte eine Rolle auf dem Kopf, die an Feiertagen immer mit Zuckerwasser befeuchtet und mit einem Kochlöffelstiel gedreht wurde. Sie war schief geraten, wie an allen Feiertagen, weil Mutter beim Kämmen weinte, denn Vater war wieder betrunken aus dem Wirtshaus gekommen. Der Feiertag war verdorben wie alle Feiertage in diesem Haus. Man erkennt das auch auf diesem Bild, an der schiefen Rolle aus Haar und Zuckerwasser und an meinem schiefen Lächeln.” (MÜLLER, 1984, S. 45).

Der Fotograf besucht das Dorf, und das Bild zeigt das junge Ich der Erzählerin mit mollen Handgelenken und einer Rolle im Haar. Diese Rolle, die mit Zuckerwasser befeuchtet und mit einem Kochlöffelstiel gedreht wurde, ist schief geraten, was die Unvollkommenheit und die alltäglichen Schwierigkeiten in ihrem Leben widerspiegelt. Die Schiefe der Rolle wird zu einem Symbol für den verdorbenen Feiertag und die dysfunktionale familiäre Situation, da die Mutter weint, während sie das Haar kämmt, weil der Vater betrunken aus dem Wirtshaus zurückgekommen ist.

Das schiefe Lächeln des Kindes auf dem Foto spiegelt die Unzufriedenheit und den Schmerz wider, die durch die familiären Spannungen und den schlechten Feiertag verursacht werden. Der Kontrast zwischen dem festlichen Anlass, symbolisiert durch die festliche Haarrolle und das gezwungene Lächeln, und der düsteren Realität der familiären Konflikte wird durch die visuelle Darstellung der Schiefe betont. Das Bild des Zuckerwassers und der Haarrolle erzeugt eine Vorstellung von klebrigem, glänzendem Haar, möglicherweise mit einem gelblichen oder braunen Ton, der mit Zucker assoziiert wird. Diese Farbe könnte die klebrige, unangenehme Realität symbolisieren, die unter der Oberfläche der festlichen Fassade liegt. Das schiefe Lächeln und die Tränen der Mutter könnten durch gedämpfte, trübe Farben dargestellt werden, die die Traurigkeit und die Enttäuschung verdeutlichen.

Die fotografische Beschreibung dient hier als ein Medium, das die sichtbaren und unsichtbaren Aspekte der familiären Realität einfängt. Das Foto, obwohl es ein festliches Ereignis darstellen soll, enthüllt durch seine Details die tiefere, unglückliche Wahrheit. Die Schiefe der Rolle und des Lächelns wird zum Symbol für die verzerrte und schmerzhaft Erfahrung des Kindes.

Herta Müller nutzt die Bildbeschreibung und die Farbsymbolik, um die Diskrepanz zwischen äußeren Erscheinungen und inneren Gefühlen zu verdeutlichen. Die visuelle Beschreibung des Fotos und der familiären Dynamiken offenbart die Komplexität der Emotionen und die tief verwurzelten Spannungen, die die Erinnerungen der Erzählerin prägen.

In *Niederungen* (1984) wird die Farbsymbolik genutzt, um die Atmosphäre und die emotionalen Zustände der Figuren zu verdeutlichen.

„Im Frühjahr, wenn die Sonne ihre harten Leiber schaumig leckt, werden unter ihren Bäuchen die Grasspitzen sichtbar, und in den Kellern werden Balken gelegt, auf denen die Männer wie große Sumpfvögel zu den Weinfässern stelzen. Und wenn der Wein in ihren Gurgeln gluckst, gluckst auch das Wasser in ihren Schuhen. Dieses Wasser ist gelb und hart, und beim Waschen bildet es Gries statt Schaum, und die Wäsche wird davon grau und spröde.“ (MÜLLER, 1984, S. 33).

Die Farben des Frühlings, wie das Grün der Grasspitzen und das helle Licht der Sonne, könnten symbolisch für einen Neuanfang und Hoffnung stehen.³ Doch diese positiven Farben stehen im starken Kontrast zu den Bildern in den Kellern, die eine düstere und bedrückende Stimmung vermitteln. Hier dominieren die dunklen und feuchten Farben des Kellers. Die Männer werden mit Sumpfvögeln verglichen, was die Tristesse und das Elend ihrer Situation unterstreichen.

Der gelbe und harte Ton des Wassers, das in ihren Schuhen gluckst und beim Waschen Gieß statt Schaum bildet, verleiht dem Bild eine unbehagliche, fast giftige Qualität. Gelb, oft eine Farbe der Warnung oder Krankheit, symbolisiert hier das Verderbliche und Unreine. In Übereinstimmung mit Kandinskys Beschreibung ist „*Gelb ist die typisch irdische Farbe, die nie eine tiefere Bedeutung hat. Mit einer Beimischung von Blau nimmt es eine kränkliche Farbe an.*“ (KANDINSKY, 2009, S. 96). Das Wasser, das die Wäsche grau und spröde macht, zeigt die Auswirkungen dieses ungesunden Umfelds auf das Leben der Menschen. Grau und spröde sind Farben und Texturen der Hoffnungslosigkeit und des Verfalls.

Durch die Verwendung dieser Farben und ihrer Bedeutungen schafft Herta Müller eine kraftvolle Metapher für die Lebensbedingungen und die seelische Verfassung der Menschen in ihrer Erzählung. Die Farben betonen den Kontrast zwischen dem verheißungsvollen Frühling und der deprimierenden Realität in den Kellern, wobei die graue, spröde Wäsche das Resultat dieser harschen Bedingungen ist.

“An den Wänden hängen ihre Hochzeitsbilder. Sie haben schwere Kränze auf der flachen Bluse und im Haar. Sie haben schöne, schlanke Hände überm Bauch und haben junge traurige Gesichter. Und auf den Bildern, die daneben sind, haben sie Kinder an der Hand und runde Brüste unter ihren Blusen, und hinter ihnen steht ein Wagen, darauf aufgetürmt das Heu. Während des Strickens wachsen schwächliche Barthaare aus ihrem Kinn, die immer blasser werden und grauer, und manchmal verirrt sich ein Faden davon in den Strumpf. Ihre Schnurrbärte wachsen mit dem Alter, aus Nasenlöchern und Warzen stehen Haare hervor. Sie sind behaart und haben keine Brüste mehr. Und wenn sie mit dem Altern fertig sind, dann gleichen sie den Männern und entschließen sich zu sterben.” (MÜLLER, 1984, S. 34).

Hier nutzt Herta Müller die Farbensymbolik, um das Verblässen von Jugend und Schönheit sowie den unvermeidlichen Verfall im Alter zu verdeutlichen. An den Wänden hängen die Hochzeitsbilder der Frauen, die schwere Kränze auf ihren flachen Blusen und im Haar tragen. Die schweren Kränze könnten als Symbol für die Last der Ehe und die Verantwortung verstanden werden. Ihre Hände sind schön und schlank, und ihre Gesichter jung und traurig, was durch die Kontraste von lebhaften und gedämpften Farben hervorgehoben wird. Die Jugend und Hoffnung, die durch die zarten Hände und die floralen Kränze symbolisiert werden, stehen im Gegensatz zu traurigen Gesichtern, die von einer inneren Traurigkeit oder einer düsteren Zukunft zeugen.

Auf den Bildern daneben haben die Frauen Kinder an der Hand und runde Brüste unter ihren Blusen. Diese Bilder zeigen eine Weiterentwicklung des Lebens, wobei die Farben möglicherweise satter und wärmer wirken, um Fruchtbarkeit und Lebensenergie darzustellen. Hinter ihnen steht ein Wagen, auf dem Heu aufgetürmt ist, was auf die ländliche Umgebung und die Schwere der alltäglichen Arbeit hinweist.

Während des Strickens wachsen schwächliche Barthaare aus ihrem Kinn, die immer blasser und grauer werden. Die Farben blass und grau symbolisieren hier das Altern und den Verlust von Vitalität. Die Barthaare, die manchmal in den Strumpf geraten, verdeutlichen die Unaufhaltsamkeit des Alterns, das in jeden Aspekt ihres Lebens eindringt. Mit der Zeit wachsen

³ Vgl. Danckwardt, J.F. *Farben im Traum. Forum Der Psychoanalyse*, Juni 2006, S. 165-81. <https://doi.org/10.1007/s00451-006-0276-7>.

ihre Schnurrbärte, und Haare sprießen aus ihren Nasenlöchern und Warzen. Sie sind behaart und haben keine Brüste mehr.

Die Farbe Grau, die die Haare beschreiben, symbolisiert hier nicht nur das Altern, sondern auch das Verwischen der Geschlechtsunterschiede. Wenn sie mit dem Altern fertig sind, gleichen sie den Männern und entschließen sich zu sterben. Diese Aussage, begleitet von den farblichen Andeutungen des Verblässens und der Entindividualisierung, unterstreicht die traurige Transformation und den Verlust der weiblichen Identität im Alter.

Durch die gezielte Verwendung von Farben wie blass, grau und die Beschreibung der Veränderung in den Hochzeitsbildern, schafft Herta Müller ein kraftvolles Bild des unvermeidlichen Verfalls und der Entfremdung von der eigenen Identität, das tief im Leser nachhallt.

Diese Beispiele zeigen Müllers geschickten Einsatz von Déjà-vu, Farben und Symbolik, um die Themen Erinnerung, Trauma und den menschlichen Zustand in ihrer Literatur darzustellen.

4. Schlussbetrachtungen

Herta Müllers Einsatz von Farben, Déjà-vu-Momenten und Bildbeschreibungen als symbolische Elemente ist nicht nur ein Beweis für ihr künstlerisches Raffinement, sondern auch ihrer Fähigkeit, komplexe und oft schmerzhaft menschliche Erfahrungen zu vermitteln. Die Symbole ermöglichen es, tiefere Einblicke in die psychologischen und sozialen Realitäten ihrer Figuren zu gewinnen und die universellen Themen von Freiheit, Identität und Widerstand zu erkunden. Durch ihre symbolische Kraft bleibt Herta Müllers Werke relevant und bewegend, indem sie uns dazu anregen, über die Bedeutung von Erinnerung, Geschichte und menschlicher Resilienz nachzudenken.

Die Praxis der Fotografie in der *Aktionsgruppe Banat* und die Darstellung des Lebens in Schwarz-Weiß unter dem kommunistischen Regime sind tief miteinander verwoben. Die Fotografien dienen als kraftvolle Zeugnisse des Widerstands und als visuelle Dokumentation der brutalen Realität des Alltags unter einem repressiven Regime. Die symbolische Verwendung von Farben, insbesondere Schwarz-Weiß, verstärkt die Botschaften von Einheit, Widerstand und der Suche nach Identität und Freiheit. In dieser Hinsicht bieten die Werke der *Aktionsgruppe Banat* und von Herta Müller einen tiefgehenden Einblick in die menschliche Erfahrung und die Kraft des künstlerischen Ausdrucks im Angesicht der Unterdrückung.

Durch die Synthese von Farben, Déjà-vu-Momenten und Bildbeschreibungen schafft Herta Müller eine vielschichtige narrative Struktur, die die tiefgreifenden Auswirkungen von Unterdrückung auf das Individuum und die Gemeinschaft beleuchtet. Diese Symbole sind mehr als nur ästhetische Elemente; sie dienen dazu, Erinnerungen einzufangen und komplexe Emotionen und gesellschaftliche Realitäten darzustellen. Durch die Beschreibung von visuellen Eindrücken und dem Einsatz von multisensorischen Wahrnehmungen - wie Berührung und Geruch - gelingt es Herta Müller, ihre Leser tief in die Erlebniswelt ihrer Figuren einzuführen. Durch die Verknüpfung von Sinneseindrücken und metaphorischen Elementen entsteht eine reichhaltige Textur, die sowohl sinnlich als auch intellektuell anspricht und eine einzigartige künstlerische Dimension verleiht.

BIBLIOGRAPHIE

- DANCKWARDT, J. F. *Farben im Traum. Forum der Psychoanalyse*, Bd. 22, Juni 2006, S. 165-81. <https://doi.org/10.1007/s00451-006-0276-7>
- DELIUS, Friedrich Christian. *Jeden Monat einen neuen Besen*, Der Spiegel, Bd.31, 30. Juli 1984, S. 119
- Die Aktionsgruppe Banat hält sich über Wasser, Juli 1972. Von links William Totok, Werner Kremm, Richard Wagner, Johann Lippert, Rolf Bossert, Anton Sterbling. Unter Wasser Gerhard Ortinau, Ernest Wichner.* o. J. © Archiv Richard Wagner. <https://www.zeit.de/kultur/literatur/2010-05/bg-herta-mueller>
- GAGE, John. *Colour and Meaning: Art, Science and Symbolism*. First Edition. University of California Press, 2000
- GÖTZ, Dorothea. *Vom Ende einer heilen Welt. Herta Müllers Niederungen*. Herausgegeben von Schwob Beiträge zur deutschen Literatur in Rumänien seit 1918, 1985, S. 97-102
- KANDINSKY, Wassily. *Über das Geistige in der Kunst insbesondere in der Malerei*. Bern, Benteli, 2009
- MÜLLER, Herta. *Niederungen*. Berlin: Rotbuch Verlag, 1984
- MÜLLER, Herta. *Reisende auf einem Bein*. München: Carl Hanser Verlag, 2009
- MÜLLER, Julia. *Sprachtakt. Herta Müllers literarischer Darstellungsstil*. Bd. 85. Literatur und Leben. Böhlau-Verlag GmbH u Cie., 2014
- OEHRLI, Estehr. *Wasserwelten. Wasser in Literatur und Fotografie*. Zürich, 2008
- PREDOIU, Graziella. *Faszination und Provokation bei Herta Müller: eine thematische und motivische Auseinandersetzung*. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2001
- ROSSI, Christina. *Sinn und Struktur. Zugänge zu den Collagen Herta Müllers*. Würzburg: Königshausen & Neumann, 2019
- SCHNEIDER, H. „Eine Apotheose des Häßlichen und Abstoßenden. Anmerkungen zu Herta Müllers Niederungen“ Banater Post, Nr. 23/24, Nr. Jahrgang 29, Dezember 1984, S. 19
- STEIDL, Katharina. *Am Rande der Fotografie: Eine Medialitätsgeschichte des Fotogramms im 19. Jahrhundert*. Berlin: De Gruyter, 2018
- WAGNER, Carmen. *Sprache und Identität: literaturwissenschaftliche und fachdidaktische Aspekte der Prosa von Herta Müller*. Bd. 87. Reihe Literatur- und Medienwissenschaft Bde. Hamburg, Igel, 2002
- WALTER, Benjamin. *Gesammelte Werke: Essays + Aufsätze + Satiren + Kritiken + Autobiografische Schriften*. Good Press, 2024

**THE MILITARY ETHOS IN EARLY 20th CENTURY
AUSTRIAN LITERATURE: AN ANALYSIS OF THE
MILITARY UNIFORM IN JOSEPH ROTH'S
*THE RADETZKY MARCH***

**L'ÉTHOS MILITAIRE DANS LA LITTÉRATURE
AUTRICHIENNE DU DÉBUT DU XXe SIÈCLE : UNE
ANALYSE DE L'UNIFORME MILITAIRE DANS LE ROMAN
LA MARCHE DE RADETZKY DE JOSEPH ROTH**

**ETOSUL MILITAR ÎN LITERATURA AUSTRIACĂ DE LA
ÎNCEPUTUL SECOLULUI XX:
O ANALIZĂ A UNIFORMEI MILITARE ÎN ROMANUL
MARȘUL LUI RADETZKY DE JOSEPH ROTH**

Drd. Andrea REISZ

Asociația Culturală Contrasens
Str. Anton Pann nr. 1, ap. 41, Timișoara
Universitatea de Vest din Timișoara
Facultatea de Muzică și Teatru
Piața Libertății nr. 1, Timișoara
andrea_reisz@hotmail.com

Abstract

In an era characterized by constitutional changes, economic instability, and political mobilization, the military ethos played a crucial role in preserving cohesion within the Austro-Hungarian Empire at the dawn of the 20th century. This theme, which recurs as a leitmotif in various literary works, is explored in this analysis of Joseph Roth's "The Radetzky March", with a special emphasis on the symbolism of the military uniform and its social, political, and identity-related implications. In the novel, the military uniform serves as a recurring motif that underscores the connection to the monarchy, the devotion to the emperor, and the Habsburg order, particularly within the Trotta family. The narrative captures the tension between loyalty to tradition and the reality of a declining empire, where the uniform symbolizes both the glory of the past and the vulnerability to historical change.

Résumé

À une époque marquée par des transformations constitutionnelles, une instabilité économique et une mobilisation politique, l'éthos militaire a servi d'instrument clé dans le maintien de la cohésion au sein de l'Empire austro-hongrois au début du XXe siècle. Ce thème militaire, présent comme un leitmotiv dans diverses œuvres littéraires, est ici analysé à travers le prisme du roman «La Marche de Radetzky» de Joseph Roth, avec un accent particulier sur la symbolique de l'uniforme militaire et sur ses significations sociales, politiques et

identitaires. Dans le roman, l'uniforme militaire est un motif récurrent qui souligne la relation avec la monarchie, la dévotion envers l'empereur et l'ordre des Habsbourg au sein des trois générations d'hommes de la famille Trotta. Le roman capte la tension entre la loyauté à la tradition et la réalité d'un empire en déclin, où l'uniforme devient à la fois une emblème de la gloire passée et un symbole de la vulnérabilité face aux changements historiques.

Rezumat

Într-o eră marcată de transformări constituționale, instabilitate economică și mobilizare politică, etosul militar a servit ca instrument cheie în procesul de menținere a coeziunii în interiorul imperiului Austro-Ungar la începutul secolului XX. Tema militară, prezentă ca un leitmotiv în diverse opere literare, este analizată aici prin prisma romanului „Marșul lui Radetzky” de Joseph Roth, cu un accent deosebit pe simbolistica uniformei militare și pe semnificațiile sale sociale, politice și identitare. În roman, uniformă militară este un motiv recurent, care marchează relația cu monarhia, devotamentul față de împărat și față de ordinea habsburgică a celor trei bărbați din familia Trotta. Romanul surprinde tensiunea dintre loialitatea față de tradiție și realitatea unui imperiu în declin, unde uniformă devine o emblemă a gloriei de odinioară, dar și un simbol al vulnerabilității în fața schimbărilor istorice.

Keywords: *Austrian literature, Radetzky March, military uniform, masculinity, Austro-Hungarian Empire*

Mots-clés: *littérature autrichienne, Marche de Radetzky, uniforme militaire, masculinité, Empire Austro-Hongrois*

Cuvinte-cheie: *literatură austriacă, Marșul lui Radetzky, uniformă militară, masculinitate, Imperiu Austro-Ungar*

Introducere

În cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea, cultura militară a avut un impact semnificativ asupra vieții și societății austriece. Într-o perioadă marcată de schimbări sociale și mobilizare politică, armata a servit ca factor unificator în interiorul imperiului. Introducerea serviciului militar obligatoriu în anul 1866 a determinat apartenența culturală a soldaților de diferite etnii la valori și idealuri comune. Prin obligativitatea serviciului militar pentru fiecare bărbat din monarhie, armata a devenit un instrument crucial de unificare. (COLE, 2014, p. 23). Milioane de bărbați au depus jurământ de loialitate împăratului Francisc Iosif, care era Comandantul Suprem al armatei și care, cel puțin din punct de vedere constituțional, avea ultimul cuvânt în chestiuni militare. Într-un moment de schimbare constituțională, dezvoltare economică și politizare în masă, armata a devenit liantul principal în relația dintre cetățean/individ și monarhie. (COLE, 2014, p. 109). Diferențele etnice și naționale urmau să fie înlăturate, instruindu-i pe soldați să vorbească limba germană, să-l venereze pe împărat, al cărui portret era omniprezent în instituțiile Imperiului, și să-și asume o identitate comună, aceea de „austrieci” multinaționali. (WAWRO, 2014, p. 83).

Viena devenea epicentrul politicii și culturii militare; aici, paradele militare și inaugurarea unor monumente dedicate armatei susțineau relația strânsă dintre Armata Imperială și Imperiul Habsburgic. Comandamentul de Inginerie, Școala de Cadeti de Infanterie,

Institutul Militar de Echitație, Institutul Militar de Geografie, spitale de garnizoană, iar noul Minister al Apărării Interne își avea sediul tot acolo. (JOHNSTON, 2000, p. 21, 53). Idealul militar se baza pe un concept ce transcendea națiunea, valorificând ideea de superioritate monarhică, exemplară și universală. Această abordare reflecta nu doar un angajament față de coroana imperială, ci și un model de autoritate și putere care unifica diversele grupuri etnice și culturale ale imperiului sub un singur ideal imperial. Astfel, armata austro-ungară a jucat un rol crucial ca liant cultural în interiorul imperiului aflat în pragul destrămării, trezind un sentiment patriotic în cetățenii de diverse naționalități. Aparenta egalitate a membrilor structurilor armate și coeziunea dinastiei multinaționale erau exprimate prin omogenitatea uniformelor.

Scriitorii au exploatat frecvent temele militare pentru a ilustra atmosfera, tensiunile și contradicțiile care au definit ultimele decenii ale Imperiului. Personajul ofițerului este prevalent în literatura austriacă de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, deoarece, alături de funcționar (birocrat), i se acorda un rol deosebit de important în vechiul stat habsburgic. Un număr semnificativ de opere consacrate ale literaturii austriece au fost scrise de autori care au fost ofițeri rezerviști ai vechii armate (Hugo von Hofmannsthal, Hermann Broch și Arthur Schnitzler). (STRELKA, 1994, p. 173). Aceștia documentau experiențele din viața cazonă. În societatea vieneză de la sfârșitul secolului, figura centrală a patriotismului militar era feldmareșalul Radetzky, subiect a numeroase elogii patriotice, celebrat ca lider paternal al armatei și al poporului multinațional. În contrast, un corpus semnificativ de lucrări reprezintă lumea militară, soldatul și ofițerul cu note de vulnerabilitate și ambivalență. Operele autorilor Ferdinand von Saar și Arthur Schnitzler oferă analize sociale și psihologice profunde ale experienței militare.

Se constată două direcții ideologice în abordarea problemei militare. Pe de o parte, odată cu entuziasmul față de Primul Război Mondial, se observă o renaștere a discursurilor militariste, eroice și sentimentale (Hugo von Hofmannsthal, Richard Schaukal, Franz Grillpanzer și Rainer Maria Rilke). Pe de altă parte, după Primul Război Mondial și dizolvarea Imperiului Habsburgic, literatura austriacă a documentat declinul statului multinațional austro-ungar, mai degrabă decât evenimentele de pe front. După 1918, pierderea culturală rezultată din dezmembrarea imperiului și înfrângerea în război au contribuit la un sentiment de deziluzie, reflectat în opere precum *Der Schwierige* (1921), de Hofmannsthal, și *3. November 1918* (1938), de Franz Theodor Csokor.

Uniforma militară ca motiv cultural reflectă adesea contextul istoric, social și cultural în care este plasată. Ea stabilește ierarhia și tipul de organizație (cavalerie, infanterie) și contribuie estetic la construirea identității masculine în contextul militar. Originile ei aristocratice și curtezane susțin acest proces, simbolizând statutul social și separarea vizuală a ofițerilor de restul societății. Torsten Voß subliniază rolul uniformei în literatura austriacă, evidențiind cum aceasta simbolizează structuri de putere, construcții de gen și ritualuri comportamentale, legând soldatul de mituri cavaleresti și eroice care propagă virtutea și sacrificiul. Voß observă că uniforma joacă un rol esențial în consolidarea identității sociale și culturale, cu un impact profund asupra percepției loialității față de monarhie. Această reprezentare este cu atât mai vizibilă cu cât instituția este mai organizată și mai rigidă (VOß, 2016, p. 38). Totodată, uniforma militară devine un element prin care ofițerii și soldații își construiesc identitatea în raport cu alte grupuri sociale, prin respectarea codurilor și ritualurilor militare, perpetuând astfel mitul luptătorului și eroului în imaginația colectivă. (VOß, 2016, p. 88). Uniforma apare ca simbol al disciplinării și al subordonării corpului, al statutului privilegiat al militarilor în societate, al idealului de masculinitate contemporan, având o multitudine de roluri sociale.

Uniforma militară în Marșul lui Radetzky de Joseph Roth

Marșul lui Radetzky de Joseph Roth, publicat în 1932 documentează declinul Imperiului Austro-Ungar prin prisma destinului familiei von Trotta. Romanul urmărește biografia celor trei bărbați din familia Trotta: bunicul Joseph Trotta, eroul de la Solferino; fiul său, Franz, prefectul districtului Silezia, și nepotul lui, sublocotenentul Carl Joseph. În *Marșul lui Radetzky* de Joseph Roth, uniforma militară este un motiv recurent, care marchează relația cu monarhia, devotamentul față de împărat și față de ordinea habsburgică a celor trei bărbați din familia Trotta. Acțiunea are loc în perioada premergătoare războiului, acoperind ultimele decenii ale existenței imperiului și inevitabilul său declin. Descrierile uniformei militare conturează identitatea personajelor și însoțesc dezvoltarea narativă.

Prin personajul Baronul von Trotta, motivul uniformei militare face referire la recenta înnobilitare a familiei Trotta. După bătălia de la Solferino, Joseph von Trotta, sublocotenent în infanterie, este recompensat cu gradul de căpitan, un titlu de noblețe, și cu cea mai înaltă distincție – Ordinul Maria Tereza – pentru gestul său curajos de a sări în fața împăratului pentru a-l salva de gloanțe. Nou înnobilitata familie Trotta adoptă un statut social nou, care îi este complet străin proaspătului căpitan:

„Ca și cum și-ar fi schimbat propria viață pe o alta confecționată în vreun atelier, căpitanul evoca în fiecare noapte înainte de a adormi și în fiecare dimineață după ce se deștepta, noul său rang și noua sa condiție socială, se așeza dinaintea oglinzii și se încredința că obrazul lui e tot cel vechi.” (ROTH, 1966, p. 5).

Sintagma care face referire la noul său rol social, cel „confecționat” într-un atelier, duce cu gândul la îmbrăcăminte și face referire la artizanalul acestui rol. Noua viață a căpitanului von Trotta este ca un nou veșmânt, pe care personajul îl „îmbracă” și care își are manifestarea în uniforma militară. Venit în vizită la tatăl său pentru a-l informa de înnobilitarea sa:

„Căpitanul Joseph von Trotta und Sipolje stătea în mijlocul acestei intimități sărăcăcioase și cazone ca un zeu militar, cu eșarfa sclipitoare, coiful lăcuit răspândind un fel de rază neagră și ciudată, cu cizmele văcsuite lună, cu piteni scânteietori, cu două șiruri de bumbi strălucitori, aproape învăpăiați, la veston și blagoslovit cu harul divin al Ordinului Maria-Theresia.” (ROTH, 1966, p. 7).

Utilizarea sintagmei „zeu militar” în relație cu descrierea casei sărăcăcioase marchează contrastul dintre noul statut social al căpitanului von Trotta și proveniența acestuia, slovenă și sărăcăcioasă. Imaginea lui Joseph von Trotta în uniformă îl înalță la rang de zeu. Se remarcă simbolistica luminii: coiful răspândește o rază de lumină ciudată, eșarfa e sclipitoare, pitenii scânteietori și bumbii strălucitori îl ridică pe Joseph von Trotta în tărâmul zeilor. Așadar, descrierea sugerează apartenența divină a căpitanului și sacralizarea rolului său în societate, ca reprezentant și funcționar al Monarhiei. Joseph von Trotta se separă de lungul șir de țărani sloveni din care provine și se desprinde de poziția socială a tatălui său. Noua sa identitate, de reprezentant al monarhiei, este superioară originii sale slovene, întrucât „un munte uriaș de grade militare se interpusese între el și părintele lui”. Chiar limba slovenă devine o caracteristică a inferiorității culturale, a unei familiarități care nu mai are de-a face cu noul său statut: „(...) folosirea limbii materne față de fiul ajuns atât de sus prin grația destinului și a împăratului, i s-ar fi părut bătrânului o familiaritate prea cutezătoare.” (ROTH, 1966, p. 7).

Decepția pe care o suferă baronul von Trotta din cauza relatării incorecte a incidentului de la Solferino în manualul de istorie marchează înstrăinarea treptată a familiei sale de monarhie și de împărat. Von Trotta renunță la titlul nobiliare și, spre deosebire de tatăl său, care este înmormântat „în uniforma albastră-închis cu trei medalii sclipitoare pe piept”, în

secția militară, Joseph von Trotta cere să fie înmormântat fără pompă, în chipul cel mai modest. Această metamorfoză, din căpitan austriac în țăran sloven, definește soarta bărbaților din familia Trotta. În ciclul vieții personajelor din familia respectivă, ei se nasc țărani, devin austrieci și mor din nou țărani. Apartenența la armată sau la structurile birocratice le oferă statutul social superior și cetățenia austriacă.

În prima parte a romanului, uniforma este un garant al tradiției și al ordinii patriarhale. Imaginea uniformei tinerilor ofițeri din familia von Trotta este construită în antiteză cu veșmântul degradat, informal al altor personaje. Aflat în vizită la Viena, prefectul, însoțit de fiul său Carl Joseph, îl întâlnește pe pictorul Moser, prietenul său din copilărie:

„Un străin stătea în fața mesei lor, un bărbat cu pălărie moale și lavalieră, într-o jachetă gri foarte uzată, cu părul des și lung pe ceafă, cu obrazul pământiu neras, pictor la prima vedere, cu acea exagerată franchețe a tradiționalei fizionomii de artist care pare neveridică și decupată din vechi ilustrații.” (ROTH, 1966, p. 39).

Carl Joseph este vag iritat de prezența pictorului, care are o sinceritate deranjantă și o lipsă de cenzură în exprimare și în comportament. Prezența pictorului amintește însă de umanitatea tatălui său, al cărui braț osos fiul îl simte pentru prima dată lângă pieptul său. O comparație asemănătoare are loc și în descrierea vagmistruului Slama. Vizitându-l pe vagmistru după moartea soției sale, Carl Joseph găsește un alt om decât pe cel pe care îl avea în amintire:

„Purta un smoc sclipitor de pene la pălăria neagră, pe piept i se încrucișau curele, ținea arma la picior și aștepta în fața cancelariei prefectului. Era vagmistru Slama; numele i se contopea cu rangul, smocul de pene aparținea, ca și mustața blondă, fizionomiei lui. Acum vagmistru stă aici, cu capul descoperit, fără sabie, curele și centiron, se vede luciul soios al postavului uniforme pe ușoara proeminență a pântecului deasupra spătarului, și nu mai e vagmistru Slama de atunci, ci domnul Slama, un vagmistru de jandarmi în funcție, cândva soțul doamnei Slama, acum văduv și singur stăpân al acestei case.” (ROTH, 1966, p. 49).

Lipsa sabiei, a curelei și a centironului și capul descoperit devin simptomele detașării vagmistruului de rolul său. El nu mai este vagmistru Slama, a cărui uniformă se contopea cu rangul și personalitatea sa, ci a devenit un simplu „domn” Slama, vagmistru de jandarmi. Această trecere de la corpul politic la corpul natural al personajului amintește de involuția bunicului von Trotta de la Eroul de la Solferino, căpitan și deținător al ordinului Maria-Theresia la un simplu țăran sloven. Prin cele două descrieri similare și prin sugerata „involuție” socială a personajelor, este fixat rolul uniforme ca marcă a diferențierii sociale și a superiorității în cadrul societății din epoca respectivă. Momentele de întrerupere și discrepanța dintre aparență și realitate marchează vulnerabilitatea acestor construcții identitare. Fiind copleșit de întâlnirea stânenitoare cu vagmistru Slama, Trotta uită, pentru un moment, că este ofițer:

„Pentru prima dată de când poartă uniformă, ba chiar de când se știe, Carl Joseph simte nevoia să-și ridice gulerul mantalei. Și, pentru o clipă, ridică mâinile, dar își amintește că poartă uniformă și le lasă iar jos. Parcă uitase, pentru o secundă, că e ofițer.” (ROTH, 1966, p. 53).

Această scurtă uitare a rolului de ofițer demască superficialitatea uniforme în constituirea și legitimizarea identității ierarhice și hegemonice și reflectă o ambivalență a personajului Carl Joseph, care își „îmbracă” rolul militar, dar a cărui viață interioară nu întotdeauna reflectă acest rol.

Uniforma militară la centru și la periferie

În a doua și în ultima parte a romanului, observăm o degradare treptată a uniformei personajului Carl Joseph. După moartea prietenului său Demnant, Carl Joseph solicită să fie transferat la brigada de vânători de la granița cu Rusia. Trecerea de la uniforma de cavalerie la cea de infanterie este percepută ca o degradare socială. La granițele imperiului, departe de paradele militare, de instituțiile militare vieneze și de reprezentarea puterii habsburgice din marile orașe, Carl Joseph se detașează tot mai mult de rolul său militar. La o vizită a prefectului von Trotta la batalionul de la marginea imperiului, acesta îl găsește pe Carl Joseph tot mai nepăsător, neglijent cu aspect palid și bolnăvicios:

„Nu-și dădea însă seama că mersul îi devenea nesigur, că tunica îi era plină de pete, că pantalonii nu erau călcați pe dungă, cămășii îi lipseau nasturi, obrazul îi era galben seara și pământiu dimineața și că avea privirea rătăcită”. (ROTH, 1966, p. 158).

Carl Joseph se identifică tot mai greu cu rolul său în cadrul armatei, se gândește tot mai des să părăsească armata, devine pasiv și-și găsește refugiu în alcool, în vizitele la Viena, la doamna Taussig, și în jocurile de noroc. Își neglijează uniforma și pare să fi abandonat legile militare care îi dominaseră până atunci viața. Această lipsă de direcție și de scop, precum și plictisul devin insuportabile și de ele suferă întregul batalion. În perioada de pace, rolul ofițerilor, ca protectori ai monarhiei și luptători pentru împărat, își pierde relevanța. Fără a avea un scop, ofițerii sunt captivi într-un sistem foarte restrictiv, iar faptul că nu-și pot exercita menirea contribuie la un sentiment general de dezorientare. Această dezorientare se regăsește în criza morală a personajelor. În descrierea căpitanului Wagner și a uniformei acestuia, se resimt un abandon și o neglijență care pot fi percepute drept consecințe ale lipsei de orientare generale și care se materializează în dependența de jocuri de noroc și în consumul de alcool:

„Căpitanul Wagner se apropie încet. Îl puteai recunoaște cel mult după uniformă; ba până și uniforma părea schimbată. Tunica îi era dezbumbată, cravata neagră, de celuloid, ieșise afară din guler, mânerul sabiei stătea vârât sub tunică, buzunarele îi erau căscate și vestonul plin de cenușă de trabuc. Pe capul căpitanului părul brun se încârlionțase pe cărarea strâmbă, iar sub mustața zbârlită se iveau buzele întredeschise. Își aranja uniforma. Recunoștea că viața lui nu mai avea nici un rost.” (ROTH, 1966, p.175).

Aici, ofițerii din Batalionul de Vânători sunt niște antieroi. Ei se refugiază în alcool și jocuri de noroc. În ajunul Marelui Război și în zorii unei lumi a noilor identități naționale, masculinitatea militară și valorile tradiționale își pierd relevanța. În *Marșul lui Radetzky*, deteriorarea uniformei este o expresie a detașării personajelor de rolul și obligațiile lor militare. Personajele nu mai pot adopta codurile comportamentale asociate rolului de masculinitate dominantă, ci decad moral și fizic.

În contrast cu uniformele de la marginea imperiului se prezintă uniformele din Viena în cadrul unei procesiuni militare. Alături de doamna Taussig, Carl Joseph participă la procesiunea din Joia-Verde. Dacă în orașul de la marginea imperiului, erau „țânțari purtători de friguri și buruieni perfide care, pentru drumețul neștiutor și imprudent, înfățișau momeala groaznică a unei morți înfricoșătoare”, în capitala imperiului, „vedei cu propriii tăi ochi că (orașul) trăiește. Întregul oraș nu era decât o imensă curte imperială.” Discrepanța dintre centru și periferie re apare în descrierea uniformelor militare. La marginea imperiului, soldații par să fi abandonat tabieturile militare și își neglijează uniforma, pe când la procesiunea militară uniforme sunt impecabile, policrome și strălucitoare:

„Pantalonii albaștri ai infanteriei încântau privirea. Ca o întruchipare vie a severității științei balistice, treceau artileriștii în uniformele lor cafenii. Fesurile stacojii de pe capetele bosniecilor, deasupra tunicilor sinilii, ardeau în soare ca niște mici focuri festive aprinse de Islam în cinstea Majestății Sale apostolice. În calești negre, lăcuite, veneau muiați în fireturi cavalerii Ordinului Lânii-de-Aur și consilierii comunali cu fălci roșii, îmbrăcați în negru. După ei, ca o furtună maiestoașă care în apropierea împăratului își frânează impetuoșitatea, fâlfâia panașul din cozi de cal al gărzii imperiale de infanterie.” (ROTH, 1966, p. 182).

Își face prezența și împăratul Francisc Iosif, a cărui trăsură este trasă de „opt cai albi ca neaua”, iar „pe bălani, în fracuri negre brodate cu fireturi de aur și cu peruci albe în cap, călăreau lacheii. Arătau ca niște zei – și nu erau decât slujitorii unor semizei.” (ROTH, 1966, p. 182). În continuare, descrierea uniformelor conține o multitudine de culori și decoruri deosebite:

„Uniforme albastre, cafenii, negre, cu fireturi de aur și de argint, se iveau ca niște copăcei sau plante exotice răsărite în vreo grădină meridională, tânjind parcă după patria lor depărată. Focul negru al jobenelor strălucea deasupra unor chipuri zeloase și înfierbântate. Eșarfe colorate, curcubeiele burghezilor, se lăfăiau pieziș pe piepturi late, pe veste și pe pantece. Iată trecând pe partea carosabilă a bulevardului, aliniați pe două coloane largi, soldații din gardă, în pelerine albe ca de îngeri, cu revere roșii, panașe albe, cu halebarde scânteietoare în mână, tramvaiele, trăsurile și automobilele se opresc în fața lor ca înaintea unor fantome ale istoriei.” (ROTH, 1966, p. 183).

Reapare suprapunerea temei armată-divinitate, în descrierile fesurilor care ardeau ca „niște focuri aprinse de Islam în cinstea Majestății Sale apostolice”, în sintagma „ca niște zei” sau în asemănarea soldaților cu niște „îngeri”. Aceste descrieri evocă uniforma Eroului de la Solferino și a lui Carl Joseph de la începutul romanului. Motivul divinității se regăsește și în asocierea cu simbolul luminii, în „fesurile bosniecilor care ardeau” sau „halebardele scântâietoare”. În același timp, uniformele soldaților sunt descrise ca fiind „niște copăcei sau plante exotice răsărite în vreo grădină meridională, tânjind parcă după patria lor depărată”, iar soldații sunt niște „fantomă ale istoriei”. Tânjirea după „patria lor depărată” denotă identitatea conflictuală a soldaților, care, deși reprezintă monarhia habsburgică, tânjesc după propria patrie.

Prin descrierea uniformelor din procesiunea din Joia-Verde, Roth conturează ambivalența lui Carl Joseph față de armată – deși strălucitoare și impunătoare de respect, ea este văzută ca o fantomă a trecutului. Prin aceste descrieri, este conturat conflictul dintre o lume veche și o lume nouă, cea a automobilelor și a tramvaielor, care stă în loc (este oprită) în fața acestei procesiuni – o relicvă a trecutului. Descrierea uniformelor în acest fragment marchează fascinația pentru uniformă și pentru decor, respectul pentru tradiția procesiunilor și pentru cultura militară, dar și natura străină a acestora, artificialitatea, atemporalitatea și irelevanța pentru societatea modernă. Întâlnirea cu aceste fantome ale trecutului îi trezesc lui Carl Joseph sentimentul de zădărnici. El „se revolta împotriva modestului său destin. Și-ar fi dorit un destin strălucit. [...] Dar ce e un ofițer în timp de pace? Și la urma urmei, ce mare lucru dobândise eroul de la Solferino chiar și în război de pe urma faptei sale?”, iar „atunci, gândi sublocotenentul (atunci gândi el), fusese timp de o ora mândru de sine și de profesiunea lui. Acum însă, gândul reînțoarcerii îl însoțea ca paznicul pe deținut”. (ROTH, 1966, p. 189).

Armata reprezintă pentru Carl Joseph o constrângere și o deprivare de libertate, a cărei plăceri le descoperise de scurt timp prin vizitele sale la doamna Taussig în Viena. În ultima parte a romanului, uniformă este un motiv literar reprezentativ pentru această constrângere, iar libertatea este văzută de Carl Joseph prin veșmintele de civil, care stau atârinate în șifonier și îi amintesc de potențialul unei alte vieți: „Se ridică pentru a închide la loc ușa șifonierului. Acolo,

spânzurat, curat și țepăn, un cadavru bine călcat, liber, cenușiu: civilul Trotta. Dulapul se închise peste el. Un sicriu: înmormântat, înmormântat!” (ROTH, 1966, p. 238). În acest sens demisia din armată și schimbarea îmbrăcăminte de la uniformă militară la uniformă cenușie de civil însoțește tranziția personajului de la cea de soldat la cea de civil:

„Își schimbă hainele pe îndelete. Mai întâi se descinse de sabie, arma și semnul distinct al onoarei sale [...] Sublocotenentul mângâie cu mâna teaca mată a sabiei, trase lama, o aburi, șterse oțelul cu batista și-l înveli într-o husă. Ai fi zis că făcea toaleta unui mort înainte de îngropăciune [...] Sublocotenentul stătea în picioare, cu vestonul dezbumbat, cu gulerul negru de cauciuc desfăcut între revere verzi ale tunicii. Se întoarse spre conte și zise: [...] Acum Trotta își scoase tunică, tunică împăratului. O întinse pe masă, așa cum învățase la școala de ofițeri. Răsfrânse mai întâi gulerul țepăn, îndoi apoi mânecile și le piti în interiorul vestonului. După aceea împături partea de jos a hainei prefăcând astfel totul într-un pachetel [...] Trotta își puse costumul civil, cenușiu, păstrând din echipamentul lui vechi doar centironul, ultima amintire a unei cariere [...] personalitatea militară a lui Trotta zăcea înăuntru, un cadavru împăturit reglementar.” (ROTH, 1966, p. 288-289).

Dezbrăcarea uniforme militare decurge ca un ritual de înmormântare. Treptat se desprinde de diferitele simboluri ale vieții militare: de la sabie și armă la tunică împăratului, iar prin îmbrăcarea costumului de civil se desparte de viața lui de soldat. Simbolistica morții și a înmormântării marchează în acest fragment dualitatea rolurilor sociale - cel militar și cel civil, care nu pot coexista. Astfel, cât timp este soldat, Trotta- civilul stă în cuțar, înmormântat, iar pentru a deveni civil, Trotta-ofițerul trebuie să moară simbolic. De asemenea, metamorfoza marchează ciclicitatea destinului familiei von Trotta. Asemenea bunicului său, Carl Joseph renunță la poziția socială și la privilegiile asociate acesteia, dar și la constrângerile care vin o dată cu acest rol. În acest moment cheie din roman se conturează imaginea uniforme militare cu un întreg complex de înțelesuri sociale și simbolice.

Concluzii

Marșul lui Radetzky explorează rolul armatei în societatea habsburgică din perioada de la sfârșitul secolului al XIX-lea până la începutul Primului Război Mondial, accentuând influența decisivă a acesteia în conturarea identităților și statutului social. Personajele romanului, marcate de o profundă nostalgie pentru trecutul habsburgic, văd ordinea birocratică ca un mod de viață, iar armata ca un factor central în formarea lor identitară. Se conturează conflictul dintre o ordine veche, monarhică, a masculinității militare și o lume nouă, incertă, în care valorile tradiționale își pierd relevanța, o lume a noilor identități naționale. Între acești doi poli se situează bărbații în uniformă din *Marșul lui Radetzky*. Putem spune că această ambivalență a personajelor descrie epoca pe care o reprezintă. Romanul surprinde tensiunea dintre loialitatea față de tradiție și realitatea unui imperiu în declin, unde uniformă devine o emblemă a gloriei de odinioară, dar și un simbol al vulnerabilității în fața schimbărilor istorice. Uniformă militară simbolizează rezistența melancolică la schimbările sociale și la destrămarea iminentă a imperiului și devine o emblemă a unui trecut glorios. Ea este atât un refugiu cât și o povară pentru cei care o poartă.

Personajele lui Roth nu se nasc eroi și nici nu devin eroi doar prin uniformă pe care o poartă. Aceste aspecte sunt sursa deziluziei lor și motivul crizei identitare. În același timp, rolul militar este constrângător. Carl Joseph și Eroul de la Solferino își găsesc libertatea doar dezbrăcați de uniformă militară. *Marșul lui Radetzky* reflectă asupra uniforme și a statutului privilegiat asociat acesteia, asupra rolului ei în construirea identității militare și asupra degradării sale ca simbol al declinului.

Prezentul articol cuprinde fragmente și cercetări realizate în cadrul lucrării doctorale *Instanțele masculinității hegemonice în literatura austriacă de la începutul secolului al XX-lea*, sub coordonarea prof. univ. dr. Adriana Babeți, la Universitatea de Vest din Timișoara, una dintre principalele mize ale cercetării fiind urmărirea felului în care conceptul modern de masculinitate și idealurile culturale din ultimele decenii ale Imperiului Austro-Ungar, respectiv după Primul Război Mondial, sunt reprezentate și contestate în operele autorilor de la începutul secolului al XX-lea.

BIBLIOGRAFIE

- COLE, Laurence, *Military Culture and Popular Patriotism in Late Imperial Austria*, Oxford: Oxford University Press, 2014
- JOHNSTON, William M, *Spiritul Vienei: O istorie intelectuală și socială 1848-1918*, traducere de Magda Teodorescu, Iași: Polirom, 2000
- VOß, Torsten, *Körper, Uniformen und Offiziere: Soldatische Männlichkeiten in der Literatur von Grimmelshausen und J.M.R. Lenz bis Ernst Jünger und Hermann Broch*, Bielefeld: transcript Verlag, 2016
- WAWRO, Geoffrey, *A Mad Catastrophe. The Outbreak of World War I and the Collapse of the Habsburg Empire*. New York: Basic Books, 2014
- ROTH, Joseph, *Marșul lui Radetzki*, traducere de I. Cassian-Mătășaru, București: Editura pentru Literatură Universală, 1966
- STRELKA, Joseph, *Im Takte des Radetzkmarschs: der Beamte und der Offizier in der österreichischen Literatur*, Bern; Berlin; Frankfurt/M.; New York; Paris; Wien. P. Lang, 1994

EMPOWERMENT AND AMBIGUITY: FEMALE SUPERHEROES AND ANTI-HEROES IN POP CULTURE

AUTONIMISATION ET AMBIGUÏTÉ : LES SUPER-HÉROS ET ANTI-HÉROS FÉMININS DANS LA CULTURE POPULAIRE

AUTONOMIZARE ȘI AMBIGUITATE: SUPEREROINE ȘI ANTIEROINE ÎN CULTURA POP

Nicolae BOBARU

West University of Timișoara

Timișoara, Romania

bobaru.nicolae@gmail.com

Abstract

This research paper explores female superheroes and anti-heroes within contemporary literature, films and comics, marking a significant shift in gender dynamics and narrative structures. It aims to investigate how they reimagine traditional female archetypes, contributing to broader cultural and social discourses on empowerment, identity, and morality. Employing an interdisciplinary approach, the paper integrates methodologies from comparative literature, cultural studies, and feminist theory to uncover the evolving portrayal of female characters who embody the roles of heroes and anti-heroes in selected works. The analysis focuses on identifying thematic continuities and divergences in depicting female characters, exploring how these figures challenge or reinforce societal norms and expectations regarding gender.

Our findings reveal a complex landscape where female superheroes and anti-heroes catalyse power, identity, and autonomy discussions. These characters often blur the lines between good and evil, showcasing a multifaceted approach to heroism that reflects contemporary struggles with morality, ethics, and societal roles. The research underscores the significance of these female figures in engaging with and challenging prevailing cultural narratives, highlighting their role in mirroring and shaping the evolving discourse on gender and power. It contributes to a deeper understanding of the dynamic interplay between narrative innovation and cultural reflection by mapping the trajectory of female superheroes and anti-heroes in pop culture.

Résumé

Cet article de recherche explore les super-héroïnes et les anti-héroïnes dans la littérature contemporaine, les films et les bandes dessinées, marquant un changement significatif dans les dynamiques de genre et les structures narratives. Il vise à enquêter comment ils réimaginent les archétypes féminins traditionnels, contribuant aux discours culturels et sociaux plus larges sur l'autonomisation, l'identité et la moralité. En adoptant une approche interdisciplinaire, l'article intègre des méthodologies issues de la littérature comparée, des études culturelles et de la théorie féministe pour découvrir la représentation évolutive des personnages féminins qui incarnent les rôles de super-héros et d'anti-héros dans

des œuvres sélectionnées. L'analyse se concentre sur l'identification des continuités et divergences thématiques dans la représentation des personnages féminins, explorant comment ces figures remettent en question ou renforcent les normes et attentes sociétales concernant le genre.

Nos résultats révèlent un paysage complexe où les super-héroïnes et les anti-héroïnes catalysent les discussions sur le pouvoir, l'identité et l'autonomie. Ces personnages brouillent souvent les lignes entre le bien et le mal, présentant une approche multifacette de l'héroïsme qui reflète les luttes contemporaines avec la moralité, l'éthique et les rôles sociétaux. La recherche souligne l'importance de ces figures féminines dans l'engagement et le défi des récits culturels dominants, mettant en lumière leur rôle dans le miroir et la formation du discours évolutif sur le genre et le pouvoir. Elle contribue à une compréhension plus profonde de l'interaction dynamique entre l'innovation narrative et la réflexion culturelle en cartographiant la trajectoire des super-héroïnes et des anti-héroïnes dans la culture pop.

Rezumat

Acest articol explorează supereroinele și antieroinile în literatura contemporană, filme și benzi desenate, marcând o schimbare semnificativă în dinamica de gen și structurile narrative. Ne propunem să investigăm cum acestea reimaginează arhetipurile feminine tradiționale, contribuind la discursuri culturale și sociale mai cuprinzătoare despre putere, identitate și moralitate. Folosind o abordare interdisciplinară, lucrarea integrează metodologii din literatura comparată, studiile culturale și teoria feministă pentru a examina evoluția personajelor feminine care întruchipează rolurile de supereroi și antieroi în lucrări selectate. Analiza se concentrează pe identificarea continuităților și divergențelor tematice în reprezentarea personajelor feminine, explorând cum aceste figuri contestă sau consolidează normele și așteptările societății în ceea ce privește genul.

Lucrarea dezvăluie un peisaj complex în care supereroinele și antieroinile catalizează discuții despre putere, identitate și autonomie. Aceste personaje estompează adesea linia dintre bine și rău, prezentând o abordare cu multiple fațete a eroismului care reflectă luptele contemporane cu moralitatea, etica și rolurile sociale. Se subliniază astfel semnificația acestor figuri feminine în angajarea și contestarea narațiunilor culturale dominante, evidențiind rolul acestora în oglindirea și modelarea discursului în evoluție despre gen și putere. Această lucrare contribuie la o înțelegere mai profundă a interacțiunii dinamice dintre inovația narativă și reflecția culturală prin cartografierea traiectoriei supereroilor și antieroinilor feminini din cultura pop.

Keywords: *ambiguity, archetype, empowerment, superheroes, anti-heroes*

Mots-clés: *ambiguïté, archetype, autonomisation, super-héros, anti-héros*

Cuvinte-cheie: *ambiguitate, arhetip, autonomizare, supereroi, antieroi*

The landscape of literature and media has transformed in portraying female characters, evolving significantly from archetypal damsels in distress to the complex figures of superheroes and anti-heroes who grace the pages of contemporary narratives. This evolution reflects changing literary tastes and mirrors the broader societal shifts in understanding gender, power, and identity. Introducing female superheroes and anti-heroes into the literary canon marks a significant departure from traditional representations. This signifies a move towards a

more inclusive and nuanced portrayal of women that challenges established norms and contributes to the ongoing discourse surrounding gender dynamics.

Historically, literature has been instrumental in shaping societal perceptions of gender roles. From the virtuous heroines of classical myths to the moral guardians of Victorian novels, female characters have often been confined within a narrow spectrum of societal expectations. However, the twentieth century heralded a period of change, gradually introducing female characters who could wield power, confront adversity, and exhibit agency. Yet, it was not until the end of the century that a marked increase in the complexity and depth of these characters could be observed, reflecting broader feminist movements and societal calls for equality. These changes set the stage for the emergence of contemporary female superheroes and anti-heroines, characters who embody strength, complexity, and moral ambiguity, challenging traditional gender roles and engaging with contemporary issues of identity and power.

The evolution of female characters over time is a testament to the changing landscape of societal norms and expectations. In the early days of literature, female characters were often relegated to roles that emphasised their vulnerability and need for protection, serving as foils to the male protagonists whose adventures and conflicts drove the narrative. However, as societal attitudes towards gender began to shift, so did the portrayal of female characters in literature. The mid-twentieth century saw the rise of female characters who were not just companions or love interests but heroes in their own right, albeit often within the confines of certain genre conventions.

As we delve deeper into the 21st century, the portrayal of female superheroes and anti-heroines in pop culture increasingly reflects contemporary societal issues, weaving complex narratives that explore themes of empowerment, identity, and morality. Characters such as Katniss Everdeen from Suzanne Collins's *The Hunger Games* trilogy (*The Hunger Games*, 2008; *Catching Fire*, 2009; *Mockingjay*, 2010) and Hermione Granger from J. K. Rowling's *Harry Potter* saga (*Philosopher's Stone*, 1997; *Chamber of Secrets*, 1998; *Prisoner of Azkaban*, 1999; *Goblet of Fire*, 2000; *Order of the Phoenix*, 2003; *Half-Blood Prince*, 2005; *Deathly Hallows*, 2007) exemplify the modern female hero – brave, intelligent, and morally grounded, yet not without flaws and vulnerabilities. These characters, while operating within the frameworks of their respective fictional worlds, speak to real-world issues of social injustice, gender equality, and the fight against oppressive systems, resonating with readers and sparking discussions on the role of women in society and the nature of heroism itself.

Moreover, the rise of female anti-heroines, such as Amy Dunne from Gillian Flynn's crime thriller novel *Gone Girl* (2012), presents a further complication of the female archetype in contemporary literature. Amy's character is intelligent, manipulative, and morally ambiguous, challenging the reader's perceptions of victimhood, justice, and retribution. Through characters like Amy, literature explores the darker facets of empowerment and autonomy, prompting readers to confront their biases and question the societal norms that dictate moral judgment and gender expectations.

Introducing these complex female superheroes and anti-heroines into contemporary literature signifies a crucial evolution in the portrayal of women, offering new paradigms for understanding power, identity, and agency. This shift not only reflects changes in societal norms regarding gender but also contributes to the ongoing discourse surrounding empowerment, morality, and the human condition. This study's relevance lies in its timely examination of these dynamic characters, offering insights into their narratives' broader cultural and social implications.

By situating our analysis within the theoretical frameworks of comparative literature, cultural studies, and feminist theory, this study aims to dissect the intricate layers of gender representation in contemporary narratives. Our exploration is guided by key research questions that seek to uncover how modern literature reconstructs the female superhero and anti-hero,

navigates the disruption of traditional gender roles, and impacts cultural perceptions of gender. Through this investigation, we highlight the complexities and contradictions inherent in portraying female superheroes and anti-heroines, reflecting the multifaceted nature of empowerment and identity in the contemporary literary landscape.

The scholarly landscape surrounding female superheroes and anti-heroines in literature and media has witnessed considerable expansion and diversification in recent decades. Our research paper will traverse the foundational works and emerging studies that have shaped our understanding of these characters, with a particular emphasis on the contributions of Carolyn Cocca (2016), Deborah J. Lyons (1996), Jennifer K. Stuller (2010), Michael Goodrum, Tara Prescott-Johnson, and Philip Smith (2018), and others. Through this examination, we aim to identify the nuances of gender representation, the evolution of character archetypes, and the societal implications these narratives foster.

Cocca's exploration in *Superwomen: Gender, Power, and Representation* (2016) analyses how female superheroes in comics and films have evolved to challenge patriarchal narratives and inspire female empowerment. She argues that despite the progressive portrayal of these characters, the industry still reflects a gender imbalance in representation and creative control, leading to a nuanced but limited shift in the portrayal of female power. Her work lays a critical foundation for understanding the complexities of female superhero representation in mainstream media:

One can trace certain through-lines in their portrayals, in terms of the ways in which they embody numerous feminist ideals while simultaneously undermining them in a variety of ways. All three characters subvert binary gender roles and stereotypes in that they act not as damsels in distress, but rather as independent, competent, shrewd, and respected leaders and warriors from a young age. All three characters provide heroic representations of women, who have been historically underrepresented in a variety of media in terms of numbers, and particularly as leaders, mentors, professionals, heroes, and superheroes. [...] For instance, all three characters are exceptionally privileged in terms of race, ethnicity, class, ability, and sexuality, and face no discrimination in their seemingly postfeminist and colorblind universes. All may further reception of women and men as equal, but given that in most Star Wars media the numerical imbalance between the numbers of female and male characters is extreme, the implication is that these particular women must be exceptional. (COCCA, 2016, p. 87-88).

Similarly, Lyons's *Gender and Immortality: Heroines in Ancient Greek Myth and Cult* (1996) delves into the mythological roots of female heroism, offering a historical perspective that enriches our understanding of contemporary character archetypes. She highlights how ancient narratives of female figures, often relegated to the periphery of heroic exploits, embody early notions of resistance and complexity. This historical lens underscores the long-standing tradition of female characters who defy conventional roles, setting the stage for modern reinterpretations:

Many of the myths of resistance to his cult involve the defiance of women, usually groups of sisters, like the daughters of Kadmos, who deny their sister Semele's claim to have borne the child of a god, and the Minyades, all of whom suffer madness as the price of refusing his worship. In both cases the madness leads to the murder of one of their children. (LYONS, 1996, p. 70).

Stuller's *Ink-Stained Amazons and Cinematic Warriors: Superwomen in Modern Mythology* (2010) extends the discussion to the broader pop culture landscape, examining the rise of female superheroes and warriors as central figures in modern mythology. She posits that these characters, from Buffy the Vampire Slayer to the women of the Marvel cinematic

universe, serve as pivotal models of empowerment and agency, reflecting shifting societal norms towards gender equality. Her analysis underscores the cultural significance of these narratives in challenging traditional stereotypes and inspiring a new generation of audiences: “In 1972, Warner published a hardcover ‘Ms. Book’ called *Wonder Woman* that featured a collection of 13 Marston-penned stories from the 1940s, best exemplifying the feminist values of sisterhood, collaboration, empowerment, and compassion”. (STULLER, 2010, p. 39).

The volume *Gender and the Superhero Narrative*, edited by Goodrum, Prescott-Johnson, and Smith (2018), offers a collection of essays that further dissect the multifaceted portrayals of female superheroes and anti-heroes across media. The contributors explore themes of identity, morality, and power dynamics, highlighting how these characters navigate and disrupt traditional gender roles. This work emphasises the diversity of female representation in superhero narratives and the complex interplay between character development and societal expectations:

To argue that women are nonviolent by nature would be reductive and misguided. What we can argue, however, is that when an agent in a superhero narrative resolves threats through violence, that narrative reinforces the primacy of what have traditionally been seen as masculine traits. It encodes a relegation of “feminized” traits that third wave feminist writers have sought to reclaim. Opening discourse around alternatives to violence, then, is only half the battle—an ideal feminist superhero narrative would also need to give men and women access to those characteristics (such as pacifism or emotional expressiveness) that have traditionally been viewed as feminine by removing the stigma attached to them as well as challenging the reductive assumption that women are inherently caring and peaceful. In other words, such narratives might challenge the implication that being caring or peaceful is a bad thing. (GOODRUM et al., 2018, p. 5).

Despite these studies’ valuable insights, a gap remains in comprehensive comparative analyses that bridge female heroism’s mythological and historical roots with their contemporary counterparts in literature. While existing scholarship has extensively covered the representation of female superheroes and anti-heroes in comics and film, there is a need for a deeper exploration of these characters within the specific context of contemporary literature. This gap encompasses the evolution of character archetypes and how modern narratives engage with and reflect upon broader cultural and societal discourses on gender, power, and identity.

Moreover, the intersectionality of race, class, and sexuality in the portrayal of female superheroes and anti-heroes represents another critical area of study that remains underexplored. As societal understandings of gender continue to evolve, literature and media are called upon to reflect this diversity in their character representations. Addressing this gap, our study aims to examine female superheroes and anti-heroes in contemporary literature, considering how these characters challenge traditional narratives, navigate complex moral landscapes, and contribute to the ongoing discourse on gender dynamics and societal change.

In summary, the existing body of scholarship provides a foundational understanding of the evolution and significance of female superheroes and anti-heroes in literature and media. However, the need for a comprehensive comparative analysis that integrates these characters’ historical and mythological dimensions with their contemporary manifestations in literature underscores the significance of this study. By addressing these gaps, we aim to contribute to a deeper understanding of the dynamic interplay between narrative innovation and cultural reflection, highlighting literature’s role in mirroring and shaping the evolving discourse on gender and power.

Empowerment and ambiguity characterise the narratives of female superheroes and anti-heroes in contemporary literature, marking a significant evolution from traditional portrayals to more complex and nuanced representations. This shift reflects broader cultural

and societal discourses on gender, identity, and power, challenging established norms and offering new paradigms for understanding heroism and villainy within gender dynamics.

The reconceptualisation of the female superhero and anti-hero in contemporary narratives is not merely a literary trend but a reflection of changing societal attitudes towards gender and power. Female characters who were once relegated to the sidelines or confined to roles that underscored their dependency on male characters have emerged as central figures in their own right, navigating the complexities of power, identity, and morality with agency and autonomy. This transformation is evident in the works of authors such as Gail Simone, who has been instrumental in redefining female characters in comic books as multifaceted individuals with their own stories, strengths, and vulnerabilities:

The way in which nostalgia froze Gwen took on an uncomfortable irony when writer Gail Simone christened an ongoing, infamous comic book trope that Gwen's death inadvertently birthed. The term "Women in Refrigerators" originated in 1999 when Simone noted an inordinate number of female characters in comics over the years who had been killed, depowered, raped, maimed, etc., as a means to propel a male character's story forward. [...] While the rest of the team was revealed to have actually survived, Elasti-girl stayed dead. Women in comics were already having a difficult time being developed into three-dimensional characters. Haphazardly killing them off dehumanized them even more. More to the point, if one "demolish[es] most of the characters girls like, then girls won't read comics." Woman as object is insulting; woman as cannon fodder is disgusting. (GIANOLA and COLEMAN, 2018, p. 261).

One of the key themes in contemporary literature's portrayal of female superheroes and anti-heroes is the challenge to traditional gender roles. Characters such as Jessica Jones, created by Brian Michael Bendis and Michael Gaydos, navigate a landscape fraught with moral ambiguity, eschewing the clear-cut distinctions between heroism and villainy that often characterise their male counterparts. Jones's complexity as a character lies in her struggle with her past traumas and her determination to define her path, embodying a form of heroism that is deeply personal and inherently feminist:

Marvel's Jessica Jones is a superhero/noir television series within the Marvel Cinematic Universe's (MCU) militarised and technocratic post-9/11 America. [...] Jessica Jones's trajectory primarily concerns gendered sociopolitical issues—including rape, rape culture, and patriarchal oppression. [...] Jessica Jones depicts and engages with perceived threats to masculine identity such as invading and colonizing aliens from other worlds and super-powered beings on Earth who threaten conventionally understood ideas of "humanity." The central character of Jessica Jones is the eponymous female protagonist, the hard-boiled, hard-drinking, super-powered, and trauma-surviving private detective played by Krysten Ritter. Jessica alienates everyone around her, even her best friend and adopted sister, Trish (Rachel Taylor). Yet she also takes others under her wing, including her drug-addled neighbor Malcolm (Eka Darville), the widowed bar owner Luke Cage (Mike Colter), and the tormented police sergeant Will Simpson (Wil Traval). (NADKARNI, 2018, p. 74-75).

This complexity is further explored in the narratives of anti-heroes like Catwoman, whose portrayal by authors such as Ed Brubaker delves into themes of redemption, autonomy, and the blurred lines between right and wrong. Catwoman's character challenges the dichotomy of hero and villain, engaging with questions of ethics and power that reflect broader societal debates on gender and morality:

She indicates that characters such as Harley Quinn, Poison Ivy, and Catwoman must use displays of femininity, particularly overt sexuality, in order to obtain and keep their power,

and they “serve as examples of the correlation often drawn between female power and monstrosity” wherein strong women are portrayed as less than human. This is the danger of the femme fatale; as Kate Robertson observes, the villainess of contemporary visual culture is a modern manifestation of the myth of the siren, of female beauty used to deceive and destroy men. In his consideration of action heroines, Jeffrey Brown, an anthropologist of popular culture, notes that “Bad Girls” are portrayed as dangerous not just because they have the skill and capacity for violence, but because they are also alluring. (KNOPF, 2018, p. 107-108).

The evolution of female superheroes and anti-heroines in literature also has significant implications for cultural and societal perceptions of gender. By presenting characters that defy traditional expectations and embody a range of experiences, strengths, and flaws, these narratives contribute to a more inclusive understanding of heroism that transcends gender binaries. These characters’ impact on readers and culture is profound, as they offer new models of empowerment and challenge prevailing stereotypes about gender roles and capabilities.

Moreover, the audience’s reception of these characters highlights the shifting cultural attitudes towards gender and power. Reader engagement with female superheroes and anti-heroines often reflects a desire for stories that challenge traditional narratives and offer more relatable and realistic portrayals of women. This engagement is not limited to literary texts but extends to fan communities, social media, and other platforms where discussions about these characters and their significance are vibrant and ongoing.

Therefore, the portrayal of female superheroes and anti-heroines in contemporary literature represents a significant shift in the narrative construction of gender and power. Through a nuanced examination of these characters, this research paper has explored how contemporary narratives reconstruct traditional archetypes, navigate the disruption of gender roles, and impact cultural perceptions of gender. The findings reveal a complex landscape where female characters serve as catalysts for discussions on identity, autonomy, and power, offering valuable insights into the evolving discourse on gender and society.

As literature and media continue to reflect and shape societal attitudes towards gender, studying female superheroes and anti-heroines remains vital for future research. Scholars can further explore the dynamic interplay between narrative innovation and cultural reflection by examining how these characters challenge conventional narratives and contribute to a more nuanced understanding of heroism and villainy.

The female anti-hero in contemporary literature represents a significant departure from traditional portrayals of women in narrative structures. These characters embody a complexity that challenges the binary of good versus evil, offering a nuanced exploration of morality that reflects the ambiguities of real-life ethical dilemmas. One such character is Lisbeth Salander from Stieg Larsson’s *Millennium* series (2008-2009), who embodies the characteristics of the anti-hero through her rejection of societal norms and her complex moral compass. Salander’s journey highlights survival, justice, and autonomy themes, challenging traditional gender roles and societal expectations of femininity:

Many of Salander’s behaviors suggest low agreeableness. For instance, Salander shows complete disregard for societal rules or norms and engages in behaviors that are both antisocial and illegal. [...] And just like the successful psychopaths she goes up against in the series, Salander is clever and conscientious. The trilogy is replete with examples of the patience and planning she uses to exact revenge against the men that have harmed her. [...] With her proclivity for extreme violence and seeming lack of remorse, it is easy to see why people might consider Salander a successful psychopath. Ultimately, however, we do not feel this is an accurate label for her. Although Salander is antagonistic and violent, she doesn’t appear to lack a conscience, which is the hallmark trait of a psychopath. While she may not always follow society’s rules, she does have her own set of moral principles that

abide by a code of right and wrong. Her role as an avenger also demonstrates another important aspect of her personality: she seems to care for people other than herself. (MULLINS-SWEATT and BURKELEY, 2011, p. 148-149).

Similarly, the character of Cersei Lannister in George R. R. Martin's *A Song of Ice and Fire* series (1996-2012) offers a compelling study of the female anti-hero. Cersei's pursuit of power and her complex motivations, rooted in a desire to protect her children and assert her agency in a patriarchal world, provide a fertile ground for examining themes of ambition, morality, and the costs of power. Through Cersei, Martin explores the intersection of gender, ethics, and identity, challenging readers to consider how societal constraints shape individual choices and moralities:

Cersei's path to the throne is the least conventional and the most controversial—she had no blood right to the throne whatsoever, but steadily climbed to power first as the consort of Robert Baratheon, then as regent for her sons Joffrey and Tommen, and finally by seizing the throne in her own right following Tommen's suicide at the end of Season 6. [...] Carolyn Larrington also notes connections between Cersei and Margaret of Anjou but argues that Cersei can be “profitably compared with a good number of other troublesome and feisty medieval queens”, including Eleanor of Aquitaine and the Merovingian queen Brunhild. Nicole M. Mares also found parallels for Cersei in the sixth century with the controversial Empress Theodora, wife of Justinian, and the Ostrogothic queen regent Amalasantha. [...] She notes that Cersei is portrayed as a highly sexualized character and that her dalliances not only threaten the succession by producing illegitimate heirs, they provide a way to attack the queen. Cersei's promiscuity is used by her enemies as a means to bring her down, particularly the Faith Militant who forces her to perform a humiliating walk of shame through the streets of King's Landing. (WOODACRE. 2020, p. 235-236).

The cultural impact of these female anti-heroes extends beyond the boundaries of their narrative worlds, influencing readers' perceptions and societal attitudes towards gender and power. By presenting female characters who defy conventional moral categorisations and navigate complex ethical landscapes, contemporary literature invites readers to reconsider traditional notions of heroism and villainy. This re-evaluation is evident in the discussions and debates these characters provoke among audiences, highlighting the role of literature in reflecting and shaping cultural discourse on gender dynamics.

Reader reception of female anti-heroes varies widely, reflecting the diversity of perspectives and interpretations among audiences. Some readers celebrate these characters for their complexity and how they challenge traditional gender stereotypes, while others critique them for perpetuating negative representations of women. This varied reception underscores the multifaceted nature of cultural engagement with female anti-heroes and the broader societal conversations about gender, ethics, and representation they inspire.

Furthermore, the rise of female anti-heroes in literature has implications for understanding power structures and gender dynamics within society. These characters often operate within, and sometimes against, societal systems that seek to limit their autonomy and agency. By exploring how female anti-heroes navigate and challenge these structures, contemporary literature offers insights into the ongoing struggles for gender equality and the complexities of female empowerment.

In analysing the portrayal of female anti-heroes across different cultural contexts, it becomes evident that while themes of empowerment, autonomy, and resistance are universal, the specific manifestations of these themes vary according to cultural nuances and values. Comparative analysis of characters such as Salander and Lannister with anti-heroines from non-Western narratives can illuminate how literature approaches the concepts of heroism and

anti-heroism. This global perspective highlights the universal appeal of complex female characters while acknowledging the cultural specificity of their stories and struggles.

Ultimately, exploring female superheroes and anti-heroes in contemporary literature and media reveals a rich landscape of narrative innovation and cultural reflection. These characters challenge traditional representations of gender, offering new models of empowerment and complexity that resonate with contemporary audiences. Through the detailed analysis of their portrayals and the cultural discussions they inspire, this research contributes to a deeper understanding of the evolving discourse on gender, power, and narrative in the modern era. The study underscores the significance of these literary figures in engaging with and challenging prevailing cultural narratives, affirming the transformative power of literature in mirroring and shaping societal views on gender and heroism.

As pop culture continues to evolve in response to shifting societal attitudes and technological advancements, the portrayal of female superheroes and anti-heroes will undoubtedly remain a dynamic and fertile area for scholarly exploration. Future research may delve into the intersections of race, class, and sexuality in depicting female characters, offering a more nuanced and intersectional understanding of gender dynamics in narrative forms. By continuing to examine how literature redefines heroism and villainy within the context of gender and societal change, scholars can further illuminate the complex interplay between storytelling and cultural identity, enriching our collective understanding of the human experience.

Exploring female superheroes and anti-heroes in contemporary literature offers a unique lens through which to examine gender dynamics and power structures. These characters, embodying both empowerment and ambiguity, serve as a reflection of and challenge to societal norms surrounding gender. The complexities inherent in their narratives provide insights into the shifting landscape of gender identity, power, and resistance within a societal context that is increasingly questioning traditional binaries.

In portraying characters such as Kamala Khan, also known as Ms. Marvel, contemporary literature navigates the interplay between gender and cultural identity, highlighting the multifaceted nature of empowerment. Khan's narrative is particularly illuminating, as it challenges stereotypical representations of female superheroes and integrates the complexities of navigating adolescence, cultural expectations, and religious identity. Through Khan, literature underscores the potential for superhero narratives to engage with and reflect upon the diversity of experiences that shape the concept of female empowerment. (COCCA, 2016, p. 183-214).

Furthermore, the evolution of female anti-heroes such as Anissa Pierce, also known as Thunder in the *Black Lightning* series, reveals the nuanced ways contemporary narratives interrogate power structures through the lens of gender and race. Pierce's struggle against societal injustices and navigating personal identity and family dynamics exemplify how female anti-heroes can challenge traditional power dynamics while fostering a critical dialogue on intersectionality and social change:

The list includes superhero newcomer Marvel Comics RiRi Williams/Ironheart, Dr. Cecilia Reyes (X-Men team member), and DC Comics Anissa Pierce/Thunder. The list is even smaller for younger Black female characters. This further exemplifies the need for intersectionality within the presentation of science and technology.²⁶⁷ The above characters and their complex and intriguing narratives can create alternative comic book storylines in popular culture, while bringing light to varied Black women's experiences. (GIPSON, 2019, p. 109-110).

The representation of female superheroes and anti-heroes not only disrupts conventional gender roles but also questions the underlying power structures that define

heroism and morality. These characters critique the societal norms constraining female power and identity by engaging with themes such as autonomy, agency, and the moral complexities of their actions. Literature, in this context, becomes a space for reimagining the possibilities of gender expression and for challenging the patriarchal power structures that have historically marginalised female voices.

The cultural impact of these narratives extends beyond literature, influencing societal perceptions of gender and power. As audiences engage with the stories of female superheroes and anti-heroes, they are invited to reflect on their understanding of gender roles and the power dynamics in their lives. The reception of these characters, often marked by enthusiastic fan discussions and critical debates, indicates a broader cultural shift towards embracing complex representations of female identity and power.

This engagement with female superheroes and anti-heroes in literature and media underscores the role of narrative in shaping and reflecting societal attitudes towards gender. By offering diverse and complex portrayals of female characters, contemporary narratives contribute to the ongoing discourse on gender equality and empowerment. Exploring these characters enriches our understanding of narrative innovation and highlights literature's capacity to engage with and influence cultural conversations on gender dynamics and power structures.

Overall, the portrayal of female superheroes and anti-heroes in contemporary literature represents a critical intervention in the cultural narratives surrounding gender and power. Through their complexity and defiance of traditional roles, these characters illuminate the shifting dynamics of gender identity and challenge the societal norms that have long constrained the representation of female power. The analysis of these narratives reveals the enduring significance of literature in fostering a nuanced dialogue on gender, power, and resistance, offering new perspectives on the possibilities for redefining heroism in the contemporary cultural landscape.

The evolution of female superheroes from mythological figures to contemporary literary characters showcases a significant shift in the archetype of female heroism. Ancient mythologies, as explored by Lyons, present early examples of female characters who, despite their heroic qualities, are often constrained by the patriarchal contexts of their narratives. These characters, like Athena or Artemis, embody strength, wisdom, and independence, yet their stories are frequently told through the lens of male-centric narratives. Contrastingly, contemporary literature offers a richer, more complex landscape for female superheroes. As discussed by Stuller, characters such as Wonder Woman break free from traditional confines, embodying physical strength, intellectual depth, and emotional resilience. Wonder Woman's evolution from a character rooted in early twentieth-century feminist ideals to a modern symbol of empowerment and equality reflects broader societal shifts towards recognising and celebrating female agency and complexity. (STULLER, 2010, p. 37-42).

To illustrate these transformations, a comparative analysis of classical figures like Athena with modern characters such as Kamala Khan (Ms. Marvel) reveals the dynamic interplay between societal changes and literary portrayals of female heroism. Whereas Athena's heroism is often defined in relation to her virginity and martial prowess-attributes that align with male ideals-Kamala's heroism is multifaceted, involving personal growth, community service, and navigating her identity as a Muslim American teenager. This shift highlights the expansion of what constitutes heroism and underscores the increasing inclusion of diverse, nuanced female perspectives in contemporary narratives.

The transformation from mythological heroines to contemporary superheroes reflects a shift in narrative focus and a broader societal evolution in understanding gender roles and capabilities. For instance, the character of Medusa, often depicted solely as a monster to be defeated by male heroes, can be reinterpreted through a feminist lens as a figure of victimisation

and subsequent empowerment. This narrative arc echoes the stories of many modern female superheroes who reclaim their agency from traumatic origins. (JUDGE, 2022, p. 20-21).

Contemporary literature and media have increasingly focused on characters that embody female empowerment through nuanced portrayals that challenge traditional narrative confines. Carol Danvers, or Ms. Marvel, is a prime example of this evolution. Initially portrayed as a secondary character to her male counterparts, Danvers' transformation into Captain Marvel (Ms. Marvel) represents a significant shift towards depicting female characters as physically powerful and leaders in their own right. Her narrative arc, which involves overcoming personal loss and manipulation to discover her true strength, resonates with contemporary feminist ideals of self-discovery and resilience. (DE DAUW, 2021, p. 139-140).

Comparative analysis between characters like Athena and Captain Marvel reveals a significant evolution in the archetype of female heroism. Where Athena's heroism is framed within the confines of a patriarchal Olympus, Ms. Marvel's story is her own, free from the shadows of male heroes. This shift in narrative focus from supporting character to protagonist underscores a broader societal move towards recognising and valuing female agency and narrative complexity.

The emergence of the female antihero marks a pivotal development in narrative complexity and character construction. Female antiheroes challenge traditional dichotomies of good and evil, embodying moral ambiguity that mirrors the complexities of real-world ethical dilemmas. Characters such as Amy Dunne from *Gone Girl* represent a departure from conventional female roles, utilising intelligence, manipulation, and moral flexibility to pursue their goals. Amy's character challenges the reader's sympathy and ethical judgments, complicating traditional narratives of victimhood and vengeance. Through close readings of such characters, the analysis reveals how female anti-heroes subvert expectations, engaging in actions and decisions traditionally reserved for male characters, thereby questioning the societal norms that shape gender roles and moral valuations.

The rise of the female anti-hero in literature and media signifies a growing interest in characters that embody complexity and moral ambiguity. Villanelle from *Killing Eve* exemplifies this trend, presenting a villain and anti-hero character, captivating audiences with her charm, intelligence, and unapologetic embrace of her darker impulses. Villanelle's character challenges traditional gender expectations by occupying roles typically reserved for male characters – she is both the hunter and the hunted, engaging in a cat-and-mouse game that blurs the lines between good and evil.

These characters' moral ambiguity opens up space for exploring themes of autonomy and power outside the binary constructs of traditional heroism. By embodying traits typically associated with male anti-heroes – such as cruelty and a disregard for conventional morality – female anti-heroes like Villanelle push the boundaries of how women's stories are told and understood in contemporary narratives. This shift reflects changing societal attitudes towards female autonomy and power and challenges audiences to engage with more complex and diverse portrayals of women.

The exploration of female superheroes and anti-heroes extends beyond individual character analysis, offering a lens through which to examine broader gender dynamics and power structures. Literature is a reflective medium through which the complexities of female autonomy, empowerment, and resistance are navigated and depicted. By challenging traditional gender roles, these characters highlight the ongoing struggle for equality and the redefinition of power within a societal context.

The depiction of female superheroes and anti-heroes in contemporary literature is a critical commentary on gender dynamics and power structures. These characters often navigate worlds that reflect our societal norms, challenging and subverting traditional gender roles. Daenerys Targaryen from *A Song of Ice and Fire* series provides a compelling study of power

and gender. Her journey from a meek and exploited girl to a powerful ruler with aspirations of liberating the oppressed highlights the complexities of wielding power while navigating the expectations and limitations imposed by gender:

Yet most of those leaders or would-be leaders are adult men, already set in their ways. Halfway around the world, Daenerys Targaryen, a 15-year-old girl, finds herself mired in some of the thickest political intrigue in the novels. Unlike the leaders mentioned above, Daenerys purposefully surrounds herself with diverse advisors and earnestly listens to their council. [...] Daenerys is pulled in so many conflicting directions by her advisors and the needs and expectations of the people that she nearly loses her own identity and utterly fails to successfully rule Meereen. [...] Yet Daenerys' own vision of a good leader is one who insists on as many viewpoints as possible to help her make decisions: "A queen must listen to all," she tells Jorah, "[t]he highborn and the low, the strong and the weak, the noble and the venal. One voice may speak you false, but in many there is always truth to be found." (CARROLL, 2020, p. 169-170).

These narratives offer insights into the complexities of female autonomy within societal frameworks that often seek to limit or define it. By examining the interactions between these characters and the worlds they inhabit, literature not only entertains but also engages in a broader discourse on gender equality, empowerment, and the dismantling of patriarchal structures. Through their journeys, female superheroes and anti-heroes demonstrate resilience, ingenuity, and a refusal to conform to traditional expectations, providing a powerful commentary on the possibilities for gender relations and the redefinition of power.

This article has explored the evolution and representation of female superheroes and anti-heroes in contemporary literature, dissecting the layers of narrative innovation, gender representation, and cultural reflection these characters embody. Through a multidisciplinary approach that integrates comparative literature, cultural studies, and feminist theory, the study has illuminated the dynamic interplay between literary portrayals of female characters and broader societal discourses on gender, power, and identity. It reveals a landscape where female superheroes and anti-heroes challenge traditional narrative confines and are pivotal in re-evaluating gender norms and power structures within and beyond the literary realm.

The comparative analysis between mythological and contemporary female figures underscores a significant evolution in the archetype of female heroism and villainy. Characters such as Wonder Woman and Kamala Khan (*Ms. Marvel*) represent a departure from their mythological predecessors, embodying a form of heroism deeply intertwined with personal growth, social responsibility, and the challenge of societal expectations. These characters and anti-heroes like Amy Dunne (*Gone Girl*) and Villanelle (*Killing Eve*) reflect a nuanced complexity and moral ambiguity that resonate with contemporary struggles for gender equality and autonomy. The portrayal of these figures in literature offers rich, empowering narratives and engages in a broader cultural dialogue on the possibilities for female agency and power in a patriarchal society.

Moreover, exploring narrative techniques and thematic depth in constructing these characters highlights contemporary literature's role in challenging and redefining traditional gender roles. By employing diverse narrative voices, perspectives, and structures, authors contribute to a more inclusive and multifaceted portrayal of female characters, moving beyond stereotypes to explore the intricacies of identity, ethics, and empowerment. These narrative innovations reflect and shape societal attitudes towards gender, offering new models of heroism and villainy that transcend conventional binaries and embody the complexities of real-world gender dynamics.

This study contributes to ongoing conversations in cultural studies and feminist theory by highlighting how contemporary portrayals of female superheroes and anti-heroes serve as

critical sites for examining and challenging prevailing cultural narratives about gender and power. The findings underscore the importance of narrative as a tool for social critique and cultural transformation, reflecting the shifting dynamics of gender relations and the struggle for equality and recognition. By situating these characters within broader societal and cultural contexts, the analysis enriches academic discourse on the intersections of literature, gender, and power, offering insights into how narratives mirror and influence societal perceptions and norms.

While it offers a comprehensive examination of female superheroes and anti-heroes in contemporary literature, it acknowledges certain limitations, including the texts' scope and the focus primarily on gender dynamics. Future research could benefit from a more extensive exploration of intersectionality, examining how race, class, and sexuality intersect with gender in portraying female characters. Such studies could illuminate women's diverse experiences and challenges across different social and cultural contexts, contributing to a more nuanced understanding of empowerment and identity in narrative forms.

Additionally, further research could explore the impact of digital culture and fan communities on the evolution of female superheroes and antiheroes. Digital media's participatory nature offers unique opportunities for audiences to engage with and reshape narratives, potentially influencing the development of these characters and their stories. Investigating these dynamics could provide valuable insights into the contemporary landscape of narrative production and consumption, highlighting the role of audience agency in constructing gender narratives.

Exploring female superheroes and anti-heroes in contemporary literature offers a vital lens to understand the evolving discourse on gender, power, and narrative. These characters enrich the literary landscape by challenging traditional archetypes embodying complex forms of heroism and villainy, and contributing to broader cultural conversations on gender equality and empowerment. This study underscores the significance of narrative as a space for challenging societal norms and envisioning new possibilities for gender relations, providing a foundation for future research and dialogue in cultural studies, feminist theory, and beyond. As literature continues to reflect and shape societal attitudes towards gender, the stories of female superheroes and anti-heroes will undoubtedly play a crucial role in the ongoing struggle for equality, representation, and empowerment.

BIBLIOGRAPHY

- CARROLL, Shiloh, "Daenerys the Unready: Advice and Ruling in Meereen", in *Queenship and the Women of Westeros. Female Agency and Advice in 'Game of Thrones' and 'A Song of Ice and Fire'*, edited by Zita Eva Rohr and Lisa Benz, Cham, Palgrave Macmillan, 2020, p. 169-185
- COCCA, Carolyn, *Superwomen: Gender, Power, and Representation*, New York, Bloomsbury Academic, 2016
- DE DAUW, Esther, *Hot Pants and Spandex Suits: Gender Representation in American Superhero Comic Books*, New Brunswick, Rutgers University Press, 2021
- GIANOLA, Gabriel, COLEMAN, Janine, "The Gwenaissance: Gwen Stacy and the Progression of Women in Comics", in *Gender and the Superhero Narrative*, edited by Michael Goodrum, Tara Prescott and Philip Smith, Jackson, University Press of Mississippi, 2018, p. 251-283
- GIPSON, Grace D., *The Power of a Black Superheroine: Exploring Black Female Identities in Comics and Fandom Culture*, (PhD Thesis, Berkeley, University of California), 2019

- GOODRUM, Michael, PRESCOTT, Tara, SMITH, Philip (Eds.), *Gender and the Superhero Narrative*, Jackson, University Press of Mississippi, 2018
- JUDGE, Shelby Elizabeth Helen, *Contemporary Feminist Adaptations of Greek Myth* (PhD Thesis, University of Glasgow), 2022
- KNOPE, Christina M., “The Queen of Burlesque: The Subtle (as a Hammer) Satire of Bomb Queen”, in *Gender and the Superhero Narrative*, edited by Michael Goodrum, Tara Prescott and Philip Smith, Jackson, University Press of Mississippi, 2018, p. 101-123
- LYONS, Deborah J., *Gender and Immortality: Heroines in Ancient Greek Myth and Cult*, Princeton, Princeton University Press, 1996
- MULLINS-SEATT, Stephanie, BURKLEY, Melissa, “Men Who Hate Women but Hide it Well. Successful Psychopathy in the *Millenium* Trilogy”, in *The Psychology of the Girl with the Dragon Tattoo. Understanding Lisbeth Salander and Stieg Larsson’s ‘Millenium’ Trilogy*, edited by Robin S. Rosenberg and Shannon O’Neill, Dallas, BenBella Books, Inc., 2011, p. 135-150
- NADKARNI, Samira, “‘ I Was Never the Hero That You Wanted Me to Be’: Feminism and Resistance to Militarism in Marvel’s Jessica Jones”, in *Gender and the Superhero Narrative*, edited by Michael Goodrum, Tara Prescott and Philip Smith, Jackson, University Press of Mississippi, 2018, p. 74-100
- ROHR, Zita Eva, BENZ, Lisa (Eds.), *Queenship and the Women of Westeros. Female Agency and Advice in ‘Game of Thrones’ and ‘A Song of Ice and Fire’*, Cham, Palgrave Macmillan, 2020
- ROSENBERG, Robin S., PhD, O’NEILL, Shannon, *The Psychology of the Girl with the Dragon Tattoo. Understanding Lisbeth Salander and Stieg Larsson’s ‘Millenium’ Trilogy*, Dallas, BenBella Books, Inc., 2011
- STULLER, Jennifer K., *Ink-Stained Amazons and Cinematic Warriors: Superwomen in Modern Mythology*, London, I.B. Tauris & Co. Ltd, 2010
- WOODACRE, Elena, “Afterword: Playing, Winning, and Losing the Game of Thrones – Reflections on Female Succession in George R. R. Martin’s *A Song of Ice and Fire* and *Game of Thrones* in Comparison to Premodern Era”, in *Queenship and the Women of Westeros. Female Agency and Advice in ‘Game of Thrones’ and ‘A Song of Ice and Fire’*, edited by Zita Eva Rohr and Lisa Benz, Cham, Palgrave Macmillan, 2020, p. 231-251

**TRANSLATIONS – TRANSLATION STUDIES /
TRADUCTIONS – ÉTUDES DES TRADUCTIONS /
TRADUCERI – TRADUCTOLOGIE**

CRAFTING COMPELLING MARKETING COMMUNICATION BY USING THE ART OF TRANSLATION

ÉLABORER UNE COMMUNICATION MARKETING CONVAINCANTE EN UTILISANT L'ART DE LA TRADUCTION

CREAREA UNEI COMUNICĂRI DE MARKETING CONVINGĂTOARE PRIN UTILIZAREA ARTEI TRADUCERII

Lecturer Laura-Rebeca STIEGELBAUER, Ph.D.
“Vasile Goldiș” Western University of Arad
stiegelbauer.laura@uvvg.ro

Teacher of English Raluca BALAȘ
Economic High School, Arad
balasraluca01@gmail.com

Abstract

This paper explores the intersection of marketing communication and translation, emphasizing the significance of effective messaging in advertising. It outlines the complexities of communication processes, including perception, interpretation, and the role of media. The authors highlight various persuasion techniques employed by marketers, such as emotional appeals and social proof, to influence consumer behaviour. Additionally, the study examines the linguistic strategies used in advertising, including the use of neologisms and imperative forms, which enhance message urgency and engagement. Ultimately, the research underscores the necessity for marketers to understand their audience and craft or translate messages that resonate on both emotional and rational levels.

Résumé

Cet article explore l'intersection de la communication marketing et de la traduction, en mettant l'accent sur l'importance d'un message efficace dans la publicité. Il souligne la complexité des processus de communication, notamment la perception, l'interprétation et le rôle des médias. Les auteurs mettent en évidence diverses techniques de persuasion employées par les spécialistes du marketing, telles que les appels émotionnels et la preuve sociale, pour influencer le comportement des consommateurs. En outre, l'étude examine les stratégies linguistiques utilisées dans la publicité, notamment l'utilisation de néologismes et de formes impératives, qui renforcent l'urgence du message et l'engagement. En fin de compte, l'étude souligne la nécessité pour les spécialistes du marketing de comprendre leur public et d'élaborer ou de traduire des messages qui résonnent à la fois sur le plan émotionnel et sur le plan rationnel.

Rezumat

Această lucrare explorează intersecția dintre comunicarea în marketing și traducere, subliniind importanța mesajelor eficiente în publicitate. Lucrarea subliniază complexitatea proceselor de comunicare, inclusiv percepția, interpretarea și rolul mass-media. Autorii evidențiază diverse tehnici de persuasiune utilizate de comercianți, cum ar fi apelurile la partea emoțională și dovada din mediul social, toate acestea pentru a influența comportamentul consumatorilor. În plus, studiul examinează strategiile lingvistice utilizate în publicitate, inclusiv utilizarea neologismelor și a formelor imperative, care sporesc urgența și impactul mesajului. În cele din urmă, cercetarea subliniază necesitatea ca agenții de marketing să își înțeleagă publicul și să elaboreze sau să traducă mesaje care să rezoneze atât la nivel emoțional, cât și rațional.

Keywords: *marketing communication, persuasion techniques, advertising strategies, consumer behaviour, translation in marketing*

Mots-clés: *communication marketing, techniques de persuasion, stratégies publicitaires, comportement des consommateurs, traduction en marketing*

Cuvinte-cheie: *comunicarea în marketing, tehnici de persuasiune, strategii publicitare, comportamentul consumatorilor, traducerea în marketing*

Introduction

Communication in its simplest form is the act through which information is transferred from one place to another. The subject is more complex when we take into consideration how people can communicate. There are various types of communication, and they may appear simultaneously any time. Thus, one can distinguish between visualisations, verbal, non-verbal, and written, communication, each having its own subcategories.

According to Baumann N. (2017) communication represents an essential process to maintain human connections and which represents the corner stone of social organization.

1. Characteristics of Marketing Communication

Communication as a system comprises various processes such as perception, memorisation as well as interpretation of information and symbols. Philip Kotler et. al (2023, p. 25) define marketing communication as: “an interactive dialogue between a company and its clients which occurs during the stages of pre-sale, sale, consumption, and post-consumption”. The process of communication used in advertising can be schematized as follows:

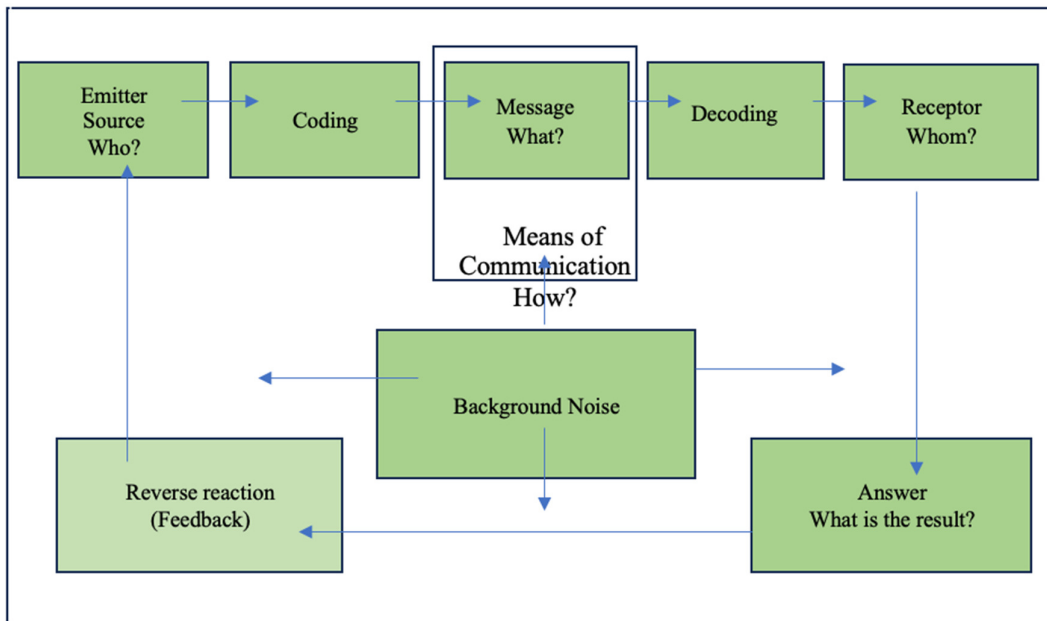

Fig. 1 Communication Process in Advertising according to Kotler Ph. Et all (2023)

Pavel Camelia (2017, p. 28) points out that “promotional communication represents a combination of elements, activities, and techniques which a company uses in order to influence the target market to engage in a specific activity whose end result will lead to the product acquisition, service usage or even the acceptance of a certain idea”.

In order to describe the communication process that occurs between the organization and its present and potential consumers, marketing specialists prefer to use the term “marketing communication” which is considered to be the equivalent of promotion. (REHMAN et al. 2022, p. 7).

Marketing communication implies the existence of three elements: means of communication, messages and the media. The main methods which are used in marketing communication are: advertising, sales promotion, public relations, free advertising, sales power, direct marketing, branding, corporate identity, and other specific methods which the organization uses to deliver its messages to the target audience. The third element, the media, represents the means through which the messages are rendered. (HARRIS et al, 2023, p. 188-198).

Advertising is meant to inform and persuade the target audience while marketing communication might have as end purpose the reposition of products on the market, the consumers’ targeting, image redefinition, brand renewal, building loyalty towards a certain brand of organization, the launching of a new product, the defence of the market share, and many others. (PAVEL, 2017, p. 30).

Modern organizations have a very complex model of communication within which communication is done in both ways: both the organization and the consumer send and receive messages. The emitter is represented by the organization which initiates the communication process by sending a message. However, there are numerous situations in which the messages are transmitted to the target audience through a third party which represents the emitter of the messages.

According to Pavel C. (2017) this is the person who communicates the message of the organization to the target audience and not to the organization which created or for which the message was created. Thus, the emitter must have the following qualities: credibility, attractiveness, and power.

Credibility refers to the emitter being perceived as knowledgeable on the subject. There are two dimensions which guarantee credibility: expertise and trust. Attractivity includes in its structure similarity, familiarity, and the ability to be liked. An emitter is powerful when it is capable to offer rewards or to apply penalties to its receptors.

Ban Olimpia (2020) claims that the media used to send the advertising message has a strong influence on message credibility, its importance, urgency to be transmitted, its impact, and cost.

The channel used to send the message is the one that ensure the message visibility. Thus, the choice of the promotion channel is an important part of the advertising strategy. As technology evolved, so did the communication media. Ban Olimpia (2020) points out that they can be grouped into: above the line (written press, television, radio, outside spaces, and cinema), below the line media (mail advertising, exhibitions, catalogues), and through the line media (the internet).

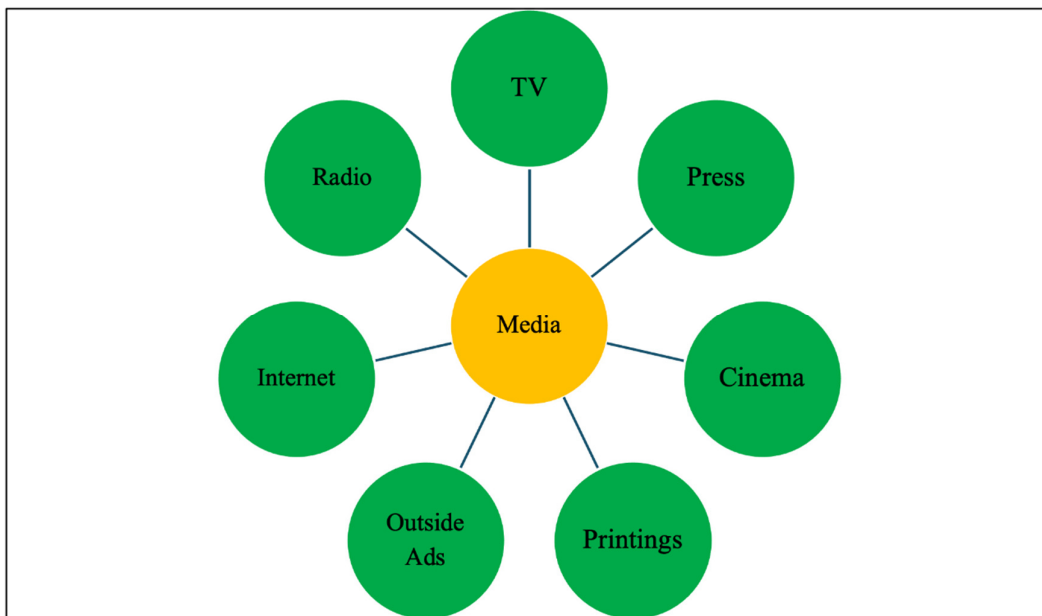

Fig. 2 Media for Sending Advertising Messages according to Ban Olimpia (2020)

In marketing communication, an information channel is important as long as it is consumed by the target audience for the message was intended. Thus, the marketers follow the audience on the channels on which it spends its time to communicate, gather information or to relax. Rehman S. et. all (2022) point out that withing the modern competitive market it is essential to communicate by appealing to emotions. As Kottler Ph. (2016, p. 28) pointed out: “marketing communication is the art to tell the story of a company and to make it heard by the target audience”. The basic principle of marketing communication include segmentation, targeting, positioning and the marketing mix. They are essential for the developing of an effective marketing strategy.

Marketers aim to create valuable and relevant content to attract and retain an audience which has been previously defined. This type of communication is very effective because it allows organizations to connect with their target audience in an authentic way and to build relationships based on trust. Marketing communication can also be done through events public relations. The later are essential to build the authority of an organization. Furthermore, public relations can be an excellent way to generate publicity and to strengthen the relationships with the clients and the business partners. (KOTLER et all, 2023).

2. Persuasion Techniques and Practices used by Marketers

Marketing communication implies persuasion because any message that is distributed in the public space about a product or a service needs to be convincing. Thus, in advertising one needs rhetoric abilities as well as images and videos in order to entice the target audience.

It is very important to point out that in marketing persuasion is not a negative concept, as some might be tempted to believe since it is wrongly associated with manipulation. In reality, persuasion is “the gift to convince a person to believe, think or perform a certain action”. (BRACA and DONDIO, 2023, p. 370). This means, the persuasion is directed to attract as many people as possible by presenting them arguments, ideas and concepts in irresistible manner.

Most persuasion techniques and practices used by marketers unfold on two levels: either at the level of each part of the message (all the marketing activities need to be coordinate and highly qualitative) or at the level of the whole advertising message (in this case the message needs to be relevant for the brand image).

An advertising message needs to be concise and precise. In this day and age, consumers no longer have the time nor the patience to listen to brands bragging about their qualities. Clients want short and objective messages which tell them clearly how a product or a service can solve a problem or a need that they have. In addition, visual elements are a must. Thus, according to the statistics provided by www.gs.statcounter.com more than 90% of internet users watch online videos before buying. This audience expects high quality multimedia materials. The message needs to be adapted to the target audience and to the specific acquisition stage they are in. (KUMAR, 2023, p. 58).

According to Kotler Ph. (2016) marketing persuasion represents a refined art which is an interweaving of tactics and abilities that have to role to influence the buyers' perceptions and behaviour.

Kumar Y. (2023) points out that one of the most popular persuasion techniques used in marketing is to put the problem and the solution next to each other. The marketer identifies the most important problems that the target customers have and then he/she communicated them in a simple, yet effective way the solution.

There are numerous advertising campaigns that are based on a persuasion technique called “the social evidence”. (KUMAR, 2023, p. 57-66). When people do not know how to act, they look around them to see what their peers do. Thus, lots of marketers try to sell a product or a service by showing their target audience that the advertised product is extremely popular among their peers.

This can be coupled with the mirroring techniques which is based on the idea that people respect and are influenced by the ones they consider their equals. By mirroring but not mocking a person's posture, actions and language, trust can be gained. In order to influence a person, one needs to use the same language in a natural and respectful way.

World renowned sport brands like Nike or Adidas used techniques like “social evidence” or “authority” in order to boost their sales. For example, their products are advertised by top athletes which creates an emotional connection with the public and helps to create a strong reputation in the sports industry. (GIULIANA, 2022, p. 3).

Seasoned marketers repeated their message two or even three time within a text but in a different way. This strategy is used for the post on social media platforms, blog articles or for newsletters. Lots of times, the same message is communicated through various channels. Stories are also a widely used practice among marketers. They attract the attention and they increase the chances for the message to be read until the very end. The story should be based on a problem that the target audience has. Thus, people will show more interest for the solution which will be offered. (TARRAHI, 2022, p. 256).

Ban Olimpia (2020) considers that all manipulative techniques, the marketing ones included operate with emotions. Although, most people consider themselves creatures that based their decisions on logical reasons, in reality lots of purchased are impulsive and based on emotions. A memory or a projection which stirs and emotion is more effective than the enumeration of some rational benefits or even worse some technical data.

The consumerism society we live in, offers buyers lots of possibilities, sometimes they are almost endless. This has a huge impact on the marketers' power of persuasion because when people have too many options it is very difficult for them to make a choice. Thus, if the purpose of an advertising campaign is to convince protentional customers to choose only one products or service, then their choice should be limited. TARRAHI F. (2022) states that clients have to make their purchasing decisions by comparing two or three options at the most.

The key of persuasive marketing messages is their emphasis of the target consumers' real needs. Marketers and content producers need to empathise with the public and to build the content in such a way so it is about the buyers not about the company. The message needs to be a harmonious blend between information, persuasion techniques, and the tone of voice that characterises the brand.

The communication has to be aimed at the target audience. They real needs must be understood and addressed to. In his work, KUMAR Y. (2023) emphasises that the best persuasion technique is to offer actual and potential clients, useful advice and practical solutions.

Shrewd sales agents often use the labelling technique. They flatter they customer by telling them that they are original or intelligent people and that the product they are selling was designed with this type of people in mind. According to GIULIANA I. (2022, p. 6) if you tell a person that he/she is sophisticated, smart or brave, then he/she has the tendency to act according to the given label. Most people need to show the other that their actions are consequential, and that the label they received is an accurate one.

The "door in the face technique" (KOTLER et all, 2023) also brings good results for the one who know how to use it. The customer is presented with an initial offer which is unacceptable for him/her and therefore it is rejected. The second, more attractive offer is then presented and the potential buyer usually accepts it. Quite common is the situation when different business launch on the market a product which has a high price then they come up with a special price for the same product. The catch is that the special price is applicable only for one day or for a couple of hours.

EARLEY A. (2020) believes that the power of a genuine smile is enormous. Everybody likes a positive, cheerful person. However, most adults can easily identify a fake smile. Therefore, a message is more persuasive when the person accompanies it with authentic cheerfulness. (EARLY, 2020, p. 47).

Rarity is another principle that is employed in marketing. Numerous research in the domain of customer behaviour emphasised that people are more prone to purchase a product or a service if this principle is put into practice. For example, all advertising campaigns based on offers limited by time or quantity make use of this rarity principle.

Although, modern customers are mode educated than in the past, the drip-by-drip persuasion techniques (KOTLER et all, 2023) still has an enormous impact on sales when used. The information about the product or the service is revealed gradually in order to increase in customers' interests and engagement. For example, numerous businesses send marketing messages via emails, each with a new and more attractive piece of information about the product or the service.

Netflix is the perfect example of a company that applies this persuasion tactic. The streaming platform is famous for the numerous films and series it produces. However, they are not launched all at once but throughout the years to keep the audience wanting for more.

3. Language and Translation games used by Marketers

Prelipceanu C. M. (2013) acknowledges the fact that language and its elements determine people to react in a certain way, especially when the structures involved are masterfully used by specialists to trigger a certain emotional response. For example, advertisers play a lot with words associated with childhood when they want to make adult and old-aged customers feel nostalgic. Thus, they will purchase products and services which they associate with “the good old times” when everything was more natural and human relations were more genuine. (PRELIPCEANU, 2013, p. 249).

Through its techniques which imply also the use of language in a certain way, advertising has the purpose to determine the customers to believe that their lives can be fulfilled through extensive consumption of goods and services. Thus, by using emotional catch phrases, a skilled copywriter may instil in the target audience the idea that the warmth of his/her grandparents’ home can be found in a jar of jam or in a fluffy fruit tart, that the feeling of happiness associated with the holidays can be relieved over and over again by purchasing a pair of shoes or that an existential epiphany might occur when tasting a particular type of chocolate. (BHATIA, 2019, p. 436).

By emphasising the use of sound repetitions, ambiguous terms, leverage effects, language ruptures and symmetries, the deviation of stereotypic form, the upscaling of certain positions, TELETOV A. et al (2019, p. 459), demonstrate that slogans apply either to follow or break them the powerful laws of language. It is important to believe that what impresses in the case of the promotional messages is the linguistic form in which it is presented. Not few are the cases then the text of the ad is better recalled than the name of the product.

The language used in advertising renews and changes all the time, due to the continuous need of new linguistic elements. Neologisms can capture the target audience interest. Derivations which do not follow the rules which challenge the existing word formation models are suitable for advertising because they have an expressive character. The general public can be easily seduced by new words and expressions that are introduced by marketers. Advertising slogans amuse, annoy and even manage to obsess the audience.

In terms of syntax, advertising language shows a prevalence for simple and short sentences because the hurried and inattentive reader cannot be entrusted with long and complicated sentences. One of the most popular linguistic strategies in advertising is the use of temporal deictics. These are expressions which anchor the message and make a connection with the period when it is transmitted. This emphasises the communication situations and strengthens the connection between the sender and the receiver.

Furthermore, marketers have the tendency to use the imperative in order to generate the idea of maximum urgency. Thus, the consumers are assaulted daily by call to actions such as: “Call now!”, “Send us a message now!”, “Invest now!” or “Come and pay us a visit now!”. (DUMITRĂȘCEL, 2017, p. 62). This corresponds with the tendency to replace the shocking advertising which generates new words and obscure metaphors with a simpler discourse focused on the circumstances of the communication process.

In Romania, the use of informal register in advertising is characteristic for the post-communist period. Direct addressing coupled with informal phrases and expressions has an obvious advantage in advertising: it attracts attention being in sharp contrast with the technical and clichéd register specific for the advertisements created during the communist regime. (DUMITRĂȘCEL, 2017, p. 63). In addition, it established a friendly relation with the receptor of the message and it is opposed to emphasis, thus emanating sincerity. Last but not least, it allows puns and play-upon-words.

Modern advertising language was unjustly accused of being a hybrid from a stylistically point of view. As the messages are most of times polyphonic, the differences in register can be

interpreted as differences in voices, and therefore, they are not only acceptable but also extremely useful to imprint a certain dynamic to the whole message. (BHATIA, 2019, p. 438). However, there is a combination for which the excuse of polyphony is not acceptable: the usage within the same message of colloquial structures and scientific lexis. In Romania, this situation might still occur because marketers and copywriters still struggle with making a distinction between register. This is due to the fact that during the communist but also in the decade following it, a certain “academic” style was applied to mundane communication occurrences. (DUMITRĂȘCEL, 2017, p. 71).

The informal style, dominated by words and expressions used by the youngsters is used in the advertising campaigns that target teenagers and young adults. Thus, even serious companies like Transylvania Bank use catch phrases like: “your shopping partner”, “slay”, “cool”, and others.

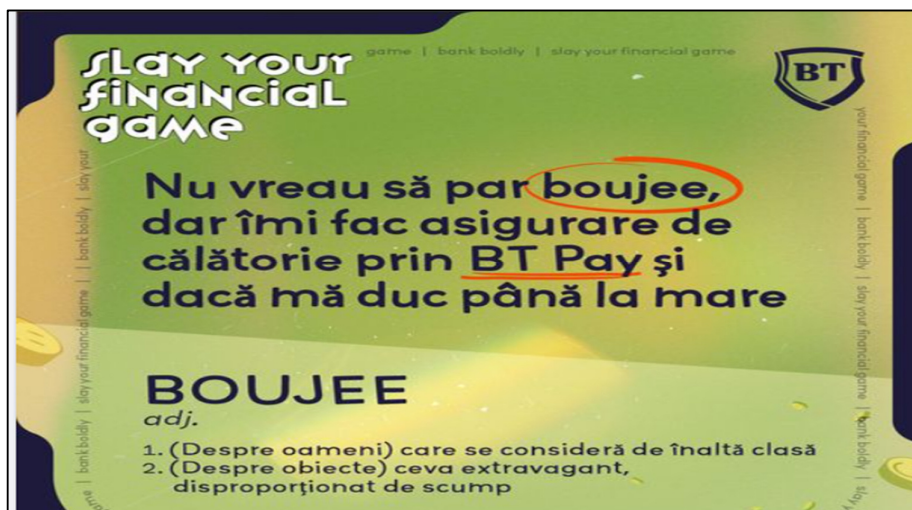

Fig. 3 Advertisement for a Romanian Bank – Transylvania Bank, accessed in August 2nd 2024

The informal register is also used because the copywriters try to establish with the target audience a friendship relationship based on trust. Thus, the writer must not use a too complex and distant language. By using aspects of language which are usually associated with spoken interactions, the copywriter can pose as the buyer’s friend who accidentally is an expert in a certain field. Anaphoric repetition is often employed in advertisements to create anticipation or to introduce new information by presenting it as being already assimilated. Thus, an effective temporal superposition is achieved.

PRELIPCEANU C. M. (2013) points out that advertising messages are filled with superlatives and hyperboles meant to convince the audience to take a certain action. However, DUMISTRĂȘCEL S. (2017) highlights the fact that the present language used in advertising reflects the authors’ struggle to present their message by using moderate terms in order to avoid being accused of exaggeration or even false claims.

Nonetheless, the excess of superlatives and exaggerations is a sign of amateurism or is typical for the incipient stages of advertising. It can be observed that professional marketers replace superlatives with expressions such as “another world”, “a new name”, “another way” or “a better way”. Some even appeal to humour and use “the second on an international level” to replace the obnoxious and eroded “world leader”, “market leader”, “number one”, and others. (KOTLER et al, 2023). Rhymes are also used by copywriters and have the purpose to organise and emphasise the promotional message. This technique also has a playful role, based on the mixture of languages and cultural models.

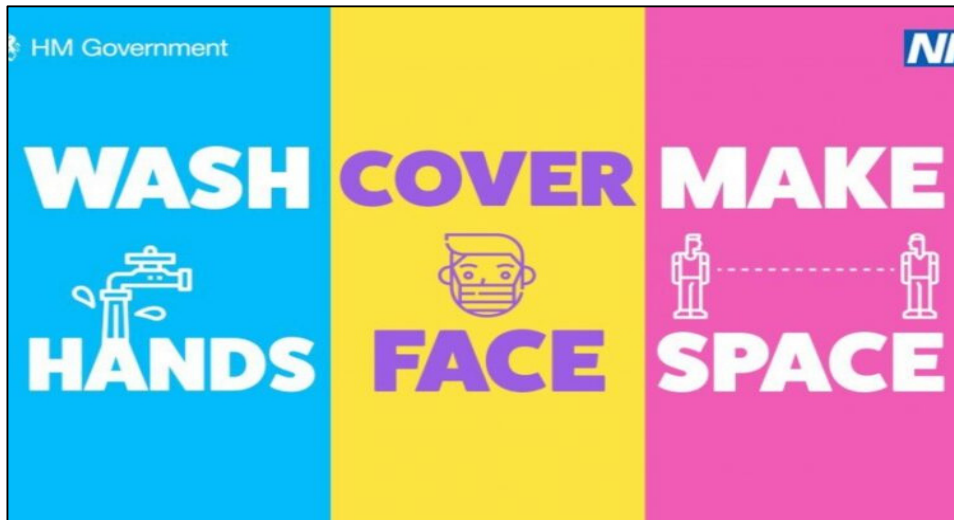

Fig. 4. Rhyming Ad Used for Covid-19 Campaign, source: www.the-media-leader.com/rhyme-and-reason/, accessed in August 2nd 2024

As a result, the names of foreign companies associated with modern utilities are comprised within traditional verses. The contrast created generates an indented comic effect, extremely productive from the marketer's point of view. The name is associated with a demonstration of creativity and cleverness.

Advertisers play with words in order to attract the attention. Sometimes, this game implies changing the conventional pronunciation of a word or applying the laws of phonemic substitution. At other time, the written elements are regrouped when spoken thus producing new configurations which possess a different meaning from the original.

4. Ethical Aspects of Marketing Translated or Original Messages

In this day and age, business communication between companies and clients is quite diverse with emails and written phone messages being used in order to communicate with the target audience. However, an efficient and effective communication requires not only marketing objectives but also compliance with ethical principles. The purpose has to be the building of an honest relationship between the company and its clients. This implies an open and transparent communication strategy within which the customers' needs, rights, and well-being are respected. (CHONG and PATWA, 2023).

Ethics in marketing refers to applying various norms and moral principles to marketing practices. It is an approach which focused on the promotion of products and services in a way which is responsible from both a moral and social perspective.

The codes and general rules of accepted behaviour are made by different companies, labour organisations or buyers associations. Unlike laws, these do not have a coercive character, but they do establish the rules that need to be followed by companies that want to be perceived as ethical. The purpose is to encourage fair and responsible behaviour while companies advertise their offers.

According to BORMANE S. and URBANE M. (2023, p. 189) marketing activities imply a permanent contact with the target audience and are considered responsible for the success or failure of a company, brand, product or even public figure. Thus, lots of individuals perceive them as being slightly unethical. Every company must pay at utmost attention to its communication strategy and to its reactions when confronted with an unfortunate or

controversial situation. Companies, no matter their influence, have to abide by certain ethical rules and regulations.

When devising its marketing policy and communication strategy, a business must take into consideration the three basic principles promoted by the International Institute of Business Ethics. These principles are: integrity (business ethics must be the corner stone or organisational policy and must be mirrored in all the actions taken by the company), the implementation of a plan targeted towards changing the attitude of people working in various departments (fostering concern for environmental issues and recycling policies, are only two examples), and internationalization (the company must have a neutral ethical code, which does not require major changes when needed to be applied within a global context).

The American Marketing Association has fought for a long time for the implementation of ethical practices among marketing operators. For this reason, it has written a code of ethics named “Values and Ethical Norms in Marketing”, put into practice by all companies which are affiliated to AMA. Thus, any marketing operator is held responsible for the consequences of its activities and must make sure that all its actions, decisions, and recommendations do not harm in any way the consumers and the society as a whole. (KOTLER, 2023, p. 154).

In Romania, the Romanian Advertising Council has written the Advertising Practice Code which is revised on a regular basis. The purpose of this code is to inform the Romanian public in an honest, fair, and decent manner while abiding by the national law and the international advertising principles. (MILOVAN and DOBRE, 2019, p. 58).

Thus, the email advertisements need to be identified as such from the subjects without the recipient being forced to open them. If customers no longer want to receive promotional messages via phone or email, they must be able to notify the company at a valid email address. Marketers need to make sure that they present clearly all the details referring to a contest or a promotion. The prizes, the dates or eligibility conditions must be formulated using simple and non-confusing words.

Products that might lead to the development of addictive behaviour need to be carefully promoted. Thus, advertisements for alcoholic beverages should avoid at any cost associations with driving while intoxicated or the use of alcohol as means to escape problems. The companies producing and selling these kinds of product must promote a moderate and responsible consumption. In addition, they must be honest about the negative effects deriving from alcohol abuse.

The promotional activity for dietetic products should not popularise unhealthy eating patterns or made the customer some unfortunate nutritional error. In addition, they must avoid any comments that can be considered of medical nature.

It is forbidden to promote medicines or medical treatments which can be bought only with a doctor’s prescription. The promotional activity for medicine that does not require medical prescription must warn the target audience of the substances that might be a threat for their health.

In addition, when advertising a product, it is important not to dismiss the price. Thus, ads that suggest that the acquisition of a products or service is accessible to everyone, when in fact it is the exact opposite, is considered highly unethical behaviour. (MILOVAN and DOBRE, 2019, p. 58).

Businesses that want to be perceived as ethic may opt for recyclable packaging or have an offer that includes eco-friendly services and products. In addition, they try hard to avoid disloyal and unjust practices.

The global character of the modern economy poses lots of challenges for marketers. Thus, when using the internet to promote their products to an international audience enterprise must be aware of the consequences of their actions. Thus, confidentiality plays a very important

role. Companies must pay a lot of attention to the information they receive from their buyers, especially when it comes to sensible data given when purchasing an item online.

Customers need to be protected against unauthorised access and their contact details should not be forwarded to other companies for marketing purposes unless their explicit consent. Businesses have to respect their clients' property and integrity, especially in a volatile environment such as the virtual one. In addition, the information given to buyers have to be well-documented, correct and up-to-date.

According to Ph. Kotler et. all (2023) the mission to protect the customer cannot be limited only to consumer education and correct information, because in the absence of any containment, the action of the market forces might lead to inequalities and the negligence of social needs. (KOTLER et all, 2023, p. 158).

Ethical marketing message represent a responsible and moral marketing practice which focuses on encouraging responsible conduct amidst companies and customers.

Conclusion

This article delves into the intricate relationship between marketing communication and translation, emphasizing the significance of crafting compelling messages that resonate with target audiences. It highlights the complexities of the communication process, including perception, interpretation, and the role of various media channels.

Marketers employ a wide range of persuasion techniques to influence consumer behaviour, such as emotional appeals, social proof, and storytelling. These strategies aim to create a strong emotional connection with the audience and convey the brand's message in a memorable and engaging manner. The article also explores the linguistic strategies used in advertising, including the use of neologisms, imperative forms, and informal register. These techniques are designed to capture the audience's attention, establish a friendly rapport, and generate a sense of urgency.

Ultimately, the article underscores the necessity for marketers to understand their target audience and craft messages that are relevant, valuable, and authentic. By effectively combining persuasion techniques and linguistic strategies, marketers can create compelling marketing communication that drives consumer engagement and ultimately leads to desired outcomes, such as increased brand loyalty and sales. The article emphasizes that effective marketing communication is not just about delivering a message but rather about establishing a dialogue with the audience, building trust, and creating a lasting connection between the brand and the consumer.

The importance of translation in marketing cannot be overstated. Commercials, ads, and slogans often rely on language to convey their message and persuade the audience. Translating these elements accurately and creatively is crucial for ensuring that the message resonates with the target audience in different cultural and linguistic contexts. A well-crafted translation can help a brand maintain its authenticity and appeal while adapting to local preferences and norms. Poorly executed translations, on the other hand, can lead to misunderstandings, offend the audience, or even damage the brand's reputation. Therefore, marketers must work closely with skilled translators who understand the nuances of language and culture to create effective and impactful marketing communication across borders.

BIBLIOGRAPHY

- BAN, O., *Promotional Techniques – Revised Edition*, Clujeană University Press, 2020
- BAUMAN, N., *Why People Do the Things They Do: Building on Julius Kuhl's Contributions to The Psychology of Motivation and Volition*, Hogrefe Publishing, 2017
- BHATIA, T. K., *Emotions and Language in Advertising, Special Issue: World English and Cross-Cultural Advertising*, Volume 38, Issue 3, 2019
- BORMANE, S. and URBANE, M., *The Factors Influencing Legal and Ethical Digital Marketing Communication*, Economic Science for Rural Development Conference Proceedings, 2023, Issue 57, 2023
- BRACA, A. and DONDIO, P., *Developing persuasive systems for marketing: the interplay of persuasion techniques, customer traits and persuasive message design*, Italian Journal of Marketing, Vol. 2023, 2023
- CHONG, W. K. and PATWA, N., *The Value of Integrity: Empowering SMEs with Ethical Marketing Communication*, Special Issue Innovation in SMEs and Sustainable Development: The Current Situation and the Way Forward, 15 (15), 2023
- DUMITRĂSCEL, S., *Words – where to? Linguistics for all Televisions*, Polirom Publishing House, Romania, 2017
- EARLEY, A., *Anarchism, Organization and Management. Critical Perspectives for Students*, 1st Edition, Routledge Publishing House, UK, 2020
- GIULIANA, I., *Persuasion and the Six Cialdini Principles Applied in Social Marketing*, The Palgrave Encyclopedia of Social Marketing, 2022
- HARIS, A. et. all, *Marketing Communications as Strategy Expanding Market Share in Era 4.0*, International Journal of Social Science and Business Volume 7, Number 1, 2023
- KOTLER, P. H. et all, *Marketing Management*, Pearson, 2023
- KUMAR Y., *Persuasion Strategies in Advertisements*, Proceedings of the AAAI Conference on Artificial Intelligence, 37 (1), 2023
- MILOVAN, A. M. and DOBRE, C., *Online Marketing and Social Media*, C. H. Beck Publishing House, Romania, 2019
- REHMAN, S. et. all, *Developing the Integrated Marketing Communication (IMC) through social media (SM): The Modern Marketing Communication Approach*, Sage Journals, 2022
- PAVEL, C., *Promotional Techniques. Theoretical and Practical Approaches*, Universitara Publishing House, Bucharest, 2017
- PRELIPCEANU, C. M., *Advertising and Language Manipulation*, Diversité et Identité Culturelle en Europe, 2013
- TARRAHI, F., *Persuasion Knowledge in the Marketplace: A Meta-Analysis*, *Journal of Consumer Psychology* published by Wiley Periodicals LLC on behalf of Society for Consumer Psychology, 2022
- TELETOV, A. et all, *Use of Language Games in Advertising Texts as a Creative Approach in Advertising Management*, Periodicals of Engineering and Natural Sciences, 7 (2), 2019

**DEEP CULTURAL KNOWLEDGE IN INTERCULTURAL
EVERYDAY COMMUNICATION AT WORK. A
COMPARATIVE STUDY FROM THE PERSPECTIVE OF
STUDENTS AT THE UNIVERSITY POLITEHNICA
TIMIȘOARA, TRANSLATION STUDIES VERSUS
COMPUTER SCIENCE**

**KULTURSPEZIFISCHES WISSEN IN DER
INTERKULTURELLEN ALLTAGSKOMMUNIKATION IM
BERUF. EINE KOMPARATIVE STUDIE AUS DER
PERSPEKTIVE DER STUDENT/-INNEN DER UNIVERSITÄT
POLITEHNICA TIMIȘOARA,
ÜBERSETZUNGSWISSENSCHAFTEN VERSUS
INGENIEURWISSENSCHAFTEN (COMPUTER SCIENCE)**

**LA CONNAISSANCE DES VALEURS CULTURELLES DANS
LA COMMUNICATION INTERCULTURELLE
QUOTIDIENNE AU TRAVAIL. UNE ÉTUDE COMPARATIVE
DU POINT DE VUE DES ÉTUDIANTS DE LA FILIÈRE
TRADUCTION ET INTERPRÉTATION ET DE LA FILIÈRE
INFORMATIQUE DE L'UNIVERSITÉ
POLYTECHNIQUE DE TIMIȘOARA**

**CUNOAȘTEREA VALORILOR CULTURALE PROFUNDE ÎN
COMUNICAREA INTERCULTURALĂ DE ZI CU ZI LA
LOCUL DE MUNCĂ. UN STUDIU COMPARATIV DIN
PERSPECTIVA STUDENȚILOR UNIVERSITĂȚII
POLITEHNICA TIMIȘOARA, STUDII DE TRADUCERE ȘI
INTERPRETARE VERSUS
AUTOMATICĂ ȘI CALCULATOARE**

Andreea Rodica RUTHNER
Universitatea Politehnica Timișoara
Str. T. Lalescu nr.2a, Timișoara
andreea.ruthner@upt.ro

Abstract

In the age of globalization, our students of both, Translation Studies and Computer Engineering, will be working very soon and to a very high percentage in international

companies and intercultural teams. Therefore, we believe that culture-specific knowledge, intercultural awareness, a careful attitude towards differences and qualitative information processing, in summary: intercultural mindfulness, are essential in achieving professional success. This thought raises, however, the question if and how aware of these aspects of their future professional life our students are. How important is it to them to communicate, to understand and to act successfully in a multicultural working community, or, in other words, to master linguistic and cultural understanding and acting with confidence?

Zusammenfassung

Im Zeitalter der Globalisierung, werden unsere Student/-innen der Translationswissenschaften und Ingenieurwissenschaften sehr bald und zu einem sehr hohen Prozent in internationalen Unternehmen und interkulturellen Arbeitskollektiven tätig sein. Daher sind wir der Meinung, dass das kulturspezifische Wissen, das interkulturelle Bewusstsein, eine aufmerksame Haltung gegenüber dem Fremden und eine qualitative Informationsverarbeitung, zusammenfassend: interkulturelle Achtsamkeit (mindfulness), für den beruflichen Erfolg unserer Student/-innen eine sehr wichtige Rolle spielen werden. Von diesem Gedanken ausgehend, stellt sich weiterhin die Frage, wie bewusst sich die Studierenden dieser Aspekte ihres zukünftigen beruflichen Alltags sind. Wie bedeutend ist es für sie, in einer multikulturellen Arbeitsgemeinschaft erfolgreich zu handeln und zu kommunizieren, zu verstehen und sich zu verständigen, oder anders gesagt, sprachliches und kulturelles Verstehen und Handeln souverän zu beherrschen?

Résumé

À l'heure de la mondialisation, nous observons, autant chez nos étudiants en Traduction et Interprétation que chez nos étudiants en Informatique, une tendance croissante à travailler dans des entreprises internationales et des équipes de travail multiculturelles. Par conséquent, nous considérons que les connaissances socioculturelles, la conscience interculturelle, une attitude adaptée à l'interlocuteur et le traitement attentif des informations recueillies, autrement dit, la communication pleine conscience, sont d'une grande importance pour la réussite professionnelle de nos étudiants. Cette affirmation soulève toutefois la question de savoir si et dans quelle mesure nos étudiants sont préparés à gérer ces aspects de leur future vie professionnelle, de savoir quelle est l'importance qu'ils attachent à comprendre et à se faire comprendre pleinement, dans un milieu professionnel interculturel.

Rezumat

Trăind în era globalizării, observăm în rândurile studenților noștri, atât în ceea ce îi privește pe cei ce studiază Traducere și Interpretare, cât în cazul studenților Facultății de Automatică și Calculatoare, tendința tot mai ridicată de a lucra în corporații internaționale și, astfel, în colective de muncă interculturale. Prin urmare, considerăm cunoștințele socio-culturale profunde, conștiința interculturală, o atitudine potrivită față de interlocutor și o gestionare atentă a informațiilor socio-culturale culese, cu alte cuvinte: conștientizarea momentului, drept extrem de importante în evoluția profesională a studenților noștri. Se pune atunci întrebarea, cât de pregătiți sunt studenții în abordarea acestor aspecte din viitorul lor cotidian profesional? Câtă importanță dau gestionării actului de a înțelege și de a fi înțeles în profunzime într-un mediu profesional intercultural?

Keywords: *cultural ability, multi-ethnic work teams, intercultural communication, socio-cultural differences*

Schlüsselwörter: *interkulturelle Handlungskompetenz, multiethnische Arbeitskollektiven, interkulturelle Kommunikation, sozio-kulturelle Unterschiede*

Mots-clés: *compétence interculturelle, équipes de travail multiethniques, communication interculturelle, différences socioculturelles*

Cuvinte-cheie: *competență interculturală, colaborări multietnice, comunicare interculturală, diferențe socio-culturale*

Man schreibt heutzutage immer öfter über interkulturelle Handlungskompetenz oder *cultural ability*. Sie ist nicht nur für kompetente Übersetzer/-innen und Dolmetscher/-innen, sondern auch für Sprachlernende in jedem Alter von erheblicher Bedeutung geworden, denn sie alle müssen sich irgendwann in einem fremdkulturellen Handlungskontext zurechtfinden, damit sie sich weiterhin erfolgreich in ein neues kulturelles Orientierungssystem einfügen können und schließlich Teil einer fremdkulturellen Gemeinschaft werden. Das ist der Fall vor allem in den immer zahlreicheren multiethnischen Kommunikationsgemeinschaften Europas, und auch in Rumänien, innerhalb der großen Unternehmen, wo die Angestellten meistens in multikulturellen Teams arbeiten, auch wenn die Kommunikation und die Treffen online stattfinden.

1. Kontext der Untersuchung

Der Fremdsprachenunterricht bietet die erste Chance zum Erwerb interkultureller kommunikativer Kompetenzen, und dies wird in den Empfehlungen des Gemeinsamen Europäischen Referenzrahmens für Sprachen klar zum Ausdruck gebracht. Sie legen großen Wert auf einen handlungsorientierten Ansatz, der die „Benutzer und Lernenden einer Sprache in erster Linie als 'soziale Akteure', d.h. Mitglieder der Gesellschaft, die (nicht ausschließlich sprachliche) Aufgaben unter bestimmten Umständen, in einem bestimmten Umfeld und in einem bestimmten Aktionsbereich zu erfüllen haben“ (EUROPARAT 2001: 9). Das bedeutet, dass man als Fremdsprachenlehrender kommunikative Kompetenzen wie auch interkulturelle Kompetenzen zu vermitteln hat. Man bringt den Lernenden, im Endeffekt, kulturspezifisches Wissen bei, und das schließt sowohl Wissen von anderen Kommunikationsgemeinschaften als auch von der eigenen KG ein. Durch einen ständigen Vergleich dieser zwei Komponenten gelingt es dem Lernenden, Unterschiede zwischen den genannten Gemeinschaften zu erkennen und zu akzeptieren, und sogar „eventuelle Probleme, die Angehörige der anderen KG in der Interaktion haben, durch Einnahme einer Fremdperspektive antizipieren und nachvollziehen zu können“ (KNAPP-POTTHOFF 1997: 200).

Kulturspezifisches Wissen hilft folglich den Lernenden, sich von ihren eigenen kulturellen Handlungs- und Deutungsmustern zu befreien und aufgeschlossen genug zu sein, diese im Lichte eines fremden kulturellen Handlungskontextes zu hinterfragen. Durch den Respekt gegenüber einer anderen kulturellen Matrix erwerben die Lernenden eine multikulturelle Perspektive. Interkulturelles Lernen ist deshalb als Prozess der Selbstentwicklung zu verstehen, der auch den Erwerb kommunikativer und ebenso wichtiger soziokultureller Kompetenzen einschließt.

Es sollte in diesem Punkt auch unterstrichen werden, dass die interkulturelle Kompetenz allein in diesem Prozess der Selbstentwicklung desgleichen nicht ausreicht, um das soziolinguistische Verhalten in einem fremdkulturellen Kontext zu erleichtern, sie ist vielmehr dazu bestimmt, die kommunikative Kompetenz zu vervollständigen. Schließlich haben beide

einen komplementären Charakter und sollten daher so weit wie möglich gleichermaßen geübt werden, denn nur so gelingt es uns einen effektiven soziolinguistischen Mechanismus zu entwickeln und ihn in einem interkulturellen Kontext erfolgreich zu verwenden.

2. Ziel der Untersuchung

Im Zeitalter der Globalisierung, werden unsere Student/-innen der Translationswissenschaften und Ingenieurwissenschaften sehr bald und zu einem sehr hohen Prozent in internationalen Unternehmen und interkulturellen Arbeitskollektiven tätig sein. Daher sind wir der Meinung, dass das kulturspezifische Wissen, das interkulturelle Bewusstsein, eine aufmerksame Haltung gegenüber dem Fremden und eine qualitative Informationsverarbeitung, zusammenfassend: interkulturelle Achtsamkeit (*mindfulness*), für den beruflichen Erfolg unserer Student/-innen eine sehr wichtige Rolle spielen werden, sowohl für diejenigen die zukünftige Übersetzer/-innen und Dolmetscher/-innen sein werden, als auch für die zukünftigen Ingenieur/-innen.

Von diesem Gedanken ausgehend, stellte sich weiterhin die Frage, wie bewusst sich die Studierenden dieser Aspekte ihres zukünftigen beruflichen Alltags sind. Wie bedeutend ist es für sie, in einer multikulturellen Arbeitsgemeinschaft erfolgreich zu handeln und zu kommunizieren, zu verstehen und sich zu verständigen, oder anders gesagt, sprachliches und kulturelles Verstehen und Handeln souverän zu beherrschen?

Ausgehend von den zwei Hauptkategorien der menschlichen Interaktion zu kommunikativen Zwecken, durch Sprache einerseits und nonverbales Benehmen (d.h. Gestik, Mimik, außersprachliche Signale) andererseits, wurden für die Teilnehmenden ein paar Übungen zusammengestellt, die verschiedene Arten von interkultureller Kommunikation wiedergeben. Des Weiteren wurden ein paar Fragen formuliert, die gleichfalls den Komplexitätsgrad von interkultureller Handlungskompetenz unter den zwei verschiedenen Kategorien von Befragten aufweisen sollen.

3. Methode der Untersuchung

Die Studie wurde Januar 2024 in rumänischer Sprache, parallelweise in zwei Studiengruppen der Universität Politehnica Temeswar durchgeführt, eine Gruppe von Student/-innen der Übersetzungswissenschaften (21 Teilnehmer) und eine Gruppe von Student/-innen der Ingenieurwissenschaften (24 Teilnehmer). Die Studierenden der zuerst erwähnten Gruppe besprechen im Rahmen ihrer Vorlesungen und Seminare viel mehr das Thema der interkulturellen Aspekte im Bereich des Übersetzens und Dolmetschens. Die zukünftigen Ingenieur/-innen üben interkulturelle Kompetenzen nur im Rahmen der DaF-Kurse.

Es wurden drei verschiedene Übungstypen eingefügt und von diesen ausgehend, im Nachhinein, neun Fragen gestellt. Alle Übungen und acht der neun Fragen waren Pflichtübungen/-fragen. Die erste Übung wurde anhand eines Fotos eingeführt, das die in der Übung besprochene Geste darstellt (Weiteres dazu unter Punkt 3.1.2). Hier wurde eine ausführliche selbstformulierte Antwort verlangt, desgleichen für die ersten zwei Übungen. Die dritte Übung endet jedoch mit einer geschlossenen Frage, genauer gesagt, einer Auswahlfrage. Die weiteren neun Fragen sind, mit einer Ausnahme, gleichfalls Auswahlfragen, die vierte Frage verlangt eine ausführliche selbstformulierte Antwort, es ist eine offene Frage. Die fünfte Frage ist eine Alternativfrage (ja/nein-Frage), die von einer optionalen Frage gefolgt ist. Nur eine positive Antwort auf Frage 5 verlangt auch eine Antwort auf die folgende Frage.

Der Fragebogen enthält aber vorwiegend geschlossene Fragen, denn das Beantworten dieser beansprucht nicht so viel Zeit wie das Antworten auf offene Fragen. Es ergeben sich,

außerdem, klare Stellungnahmen, da mögliche Antworten bereits vorgegeben sind. Offene Fragen wurden an den Stellen eingesetzt, wo Begründungen, genaue Beschreibungen oder zusätzliche Informationen erwünscht waren. Solche Fragen ergeben eine reiche Vielfalt an möglichen Antworten und erfassen neue Aspekte, die man bei der Erstellung des Fragebogens möglicherweise nicht bedacht hat. (vgl. RUTHNER, 2015: 268).

Da sowohl für die Student/-innen der Translationswissenschaften als auch für diejenigen der Ingenieurwissenschaften derselbe Fragebogen verwendet wurde, wird die Auswertung der Ergebnisse vergleichend erfolgen.

Die Untersuchung trägt einen qualitativen Charakter. Es geht um das Beschreiben, Interpretieren und Verstehen von Zusammenhängen, die Aufstellung von Klassifikationen oder Typologien und die Generierung von Hypothesen. Die qualitative Befragung zeichnet sich durch eine unverzerrte, nicht präterminierte und sehr umfassende Informationen liefernde Herangehensweise aus und ist hierdurch überall dort geeignet, wo man eine differenzierte und ausführliche Beschreibung individueller Meinungen und Eindrücke benötigt. Insbesondere zur Sammlung von detaillierten Verbesserungsvorschlägen, zur Erkundung von Ursachen (für Sachverhalte wie beispielsweise Unzufriedenheit) und zur Erstellung von Typologisierungen sind qualitative Methoden ideal. Aus den gewonnenen Erkenntnissen lassen sich die relevanten Beurteilungskriterien für den fraglichen Sachverhalt und intervenierende Folgemaßnahmen ableiten. (vgl. KARADZIC/ KELLER, 2014: 69, FLICK, 2007: IX-X).

Obwohl die Studie online durchgeführt wurde, wurde den Studierenden vor Ort im Rahmen der Gruppentreffen Unterstützung durch kurze Erläuterungen angeboten. Die Ergebnisse wurden exklusiv online und anonym gesammelt.

3.1. Übungstypen

In der Auswahl der für die teilnehmenden Studierenden vorbereiteten Übungstypen wurden sowohl Übungen zur Kommunikation durch Sprache als auch zur nonverbalen Kommunikation ausgewählt.

3.1.1. Kommunikation durch Sprache

Zur Darstellung der Kommunikation durch Sprache wurde ein Cartoon ausgewählt, der ein misslungener Schüleraustausch beschreibt. Der komische Effekt wird dadurch erzielt, dass die Darsteller Tiere aus entgegengesetzten Teilen der Welt sind und es überhaupt nicht schaffen, sich den neuen lokalen Bedingungen anzupassen (siehe Abb. 1).

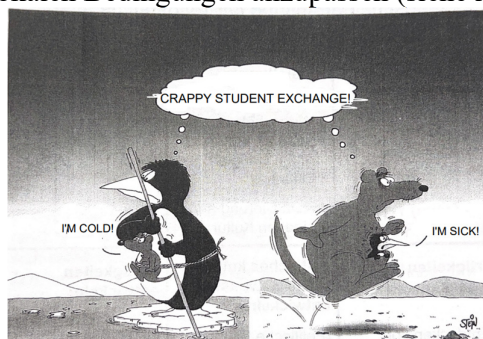

Abb. 1 (Quelle: Leiprecht 2002: 35)

Die Befragten wurden aufgefordert, den Grund des dargelegten Problems, des misslungenen ‚Schüleraustausches‘ in ein paar Worten oder Sätzen zu erläutern. Dadurch ist

es sehr leicht zu erkennen, ob die Antwortenden den tieferen Sinn eines scheinbar simplen Cartoons erfassen oder nicht, ob sie eigentlich über interkulturelle Kompetenzen verfügen.

3.1.2. Das Nonverbale in der Kommunikation

Der kraftvolle Einfluss der Körpersprache, also des Nonverbalen in der Kommunikation wurde mittels eines kurzen Textes (eines Zeitungsartikels) wiedergegeben. Die Studierenden wurden zuerst mit einem Foto, das die ausgewählte Geste darstellt, konfrontiert und gebeten, diese Geste (genauer gesagt, ein Handzeichen) zu interpretieren (siehe Abb. 2).

Abb. 2 (Quelle: dreamstime.com)

Des Weiteren wurden sie gebeten, den folgenden Zeitungsartikel, ins Rumänische übersetzt, zu lesen und sich ganz kurz zu der Ursache des dargestellten Missverständnisses zu äußern (siehe Abb. 3).

Abb. 3 (Quelle: Bachmann/ Gerhold/ Müller 1995: 10)

3.1.3. Die Methode der kritischen Ereignisse

Für die dritte Übung wurde eine viel komplexere Arbeitsform ausgewählt, eine Variante die alle Aspekte der Kommunikation einschließt und zwar die Methode der kritischen Ereignisse, besser bekannt unter der Benennung *Critical Incident Method*. „*Critical Incidents* sind interkulturelle Missverständnisse, die als Fallstudien menschlicher Verhaltensweisen in

der Interaktion kurzer Erzählungen festgehalten werden. Sie bieten introspektive Einblicke in Zusammenhänge der interkulturellen Wahrnehmung, Deutung und Wertung“ (vgl. KNAPP).

In solchen kritischen Situationen werden Menschen in der Regel sowohl mit sprachlichem als auch mit nonverbalem Verhalten konfrontiert, wobei die Komplexität realer Situationen nachgeahmt wird. In unserem Fall wurden die Erlebnisse eines Niederländischen während eines Auslandsaufenthaltes in Japan wiedergegeben, in der folgenden Darstellung:

Karl, ein niederländischer Anwalt, hatte das Gefühl, dass seine erste Geschäftsreise nach Japan ziemlich gut verlief. Er war fest entschlossen, seine Kollegen besser kennenzulernen und freute sich besonders, als er nach Feierabend mit einem Großteil des Teams, einschließlich der leitenden Angestellten, auf einen Drink eingeladen wurde. An der Bar wurde von jedem erwartet, dass er sich gut amüsiert; sogar die leitenden Angestellten durften Karaoke-Lieder singen oder Witze erzählen. Alles schien ziemlich informell und kooperativ zu sein, und Karls Karaoke-Version von "Imagine" erntete begeisterten Applaus von der Gruppe. Einer der leitenden Angestellten bat Karl sogar um eine Wiedergabe später am Abend.

Unter Berücksichtigung dieser angespannten Atmosphäre, sah Karl eine Teamsitzung am frühen Morgen des nächsten Tages als gute Gelegenheit um einen Vorschlag zur Lösung eines kleinen Logistikproblems zu unterbreiten, das ihm aufgefallen war. Er war überrascht, dass ihm eine Mauer aus verlegenem Schweigen entgegenschlug, und er wurde merklich vom informellen Austausch ausgeschlossen, als die Teilnehmer das Treffen verließen (Quelle: Culturewise: 31).

Die Befragten wurden im Nachhinein gebeten, die Erfahrungen von kultureller Verzerrung des Hauptdarstellers, Karl, unter die Lupe zu nehmen. Es wurden für die Befragten drei Varianten von Antworten vorbereitet, die verschiedene Erklärungen für das Benehmen der japanischen Gestalten der Kurzgeschichte vorschlagen.

- a. Seine japanischen Kollegen waren beleidigt, dass er auf einen Fehler in ihrem Arbeitsverlauf hingewiesen hat, und zugleich eifersüchtig, dass er zusätzlich eine Lösung zum Problem vorgeschlagen hat.
- b. Alle Kollegen hatten einen Kater nach dem reichlichen Alkoholgenuss am vorherigen Abend.
- c. Japaner benehmen sich gegenüber ihren Kollegen unterschiedlich in ihrer Freizeit als bei der Arbeit. Ein lockeres Verkehren nach den Arbeitsstunden wird gleich wieder früh am Morgen durch Ernsthaftigkeit, Formalität und ausgesprochener Respekt ersetzt.

Die Antwort, die die passendste Erklärung liefert, ist die dritte Variante. Absichtlich wurden neben dieser Variante noch eine plausible Begründung (Variante a.) angeboten, aber auch eine höchst unwahrscheinliche Antwort (Variante b.) hinzugefügt, mit dem Zweck das Niveau an interkulturellem Bewusstsein zu messen.

3.2. Inhalt der Fragen

Wie bereits erwähnt, wurden ausgehend von den drei dargelegten Übungen nachfolgend neun Fragen formuliert. Dieser Teil des Fragebogens ist in drei Teilen strukturiert, die verschiedene Aspekte ansprechen.

Der erste Teil untersucht, wie bewusst sich die Befragten der Tatsache sind, dass in fremden Ländern andere Lebensbedingungen, verschiedenes soziales Benehmen und zugleich eine unterschiedliche Körpersprache zu erwarten sind.

F1. Sind in einem fremden Land verschiedene Lebensbedingungen zu erwarten?

F2. Ist in einem fremden Land verschiedenes soziales Benehmen zu erwarten?

F3. Ist in einem fremden Land auch eine unterschiedliche Körpersprache (Gestik, Mimik, usw.) zu erwarten?

In diesem Fall wurden Auswahlfragen verwendet, wobei als mögliche Antworten *ja/ nein/ ich weiß nicht*, die unterschiedliche Grade an Zustimmung vorsehen, angeboten wurden. Ziel war, in diesem Punkt, die Meinungen der Teilnehmenden zu analysieren, um im Endeffekt, durch die angebotenen Beurteilungen, den Grad an interkulturellem Bewusstsein der Antwortenden zu messen. Die Antworten *nein* und *ich weiß nicht* würden, beide, Desinteresse, Gleichgültigkeit, Unwissenheit, vielleicht sogar Ignoranz zeigen. Die Ergebnisse werden auch hier vergleichend zwischen den zwei Studiengruppen ausgewertet.

Die vierte Frage wurde als eine offene Frage formuliert:

F4. Was könnte noch in einem fremden Land soziokulturell verschieden sein? Welche anderen Aspekte könnten gleichfalls unterschiedlich betrachtet werden?

Die Frage richtet sich selbstverständlich mit großer Hoffnung an diejenigen die die ersten drei Fragen affirmativ beantwortet haben und von denen erwartet wird, dass sie neue, vielleicht sogar ungeahnte Aspekte nennen, denn offene Fragen ergeben, wie gesagt, eine große Vielfalt an möglichen Antworten. Da die Antworten der zwei Gruppen verglichen werden, ist es sehr interessant zu verfolgen, ob die Sichtweisen der zwei Kategorien von befragten Student/-innen, der Translationswissenschaften bzw. der Ingenieurwissenschaften Unterschiede aufweisen und in welchen Punkten diese unterschiedlichen Einstellungen und Meinungen erkannt werden können.

Im nächsten Teil werden persönlichere Lebensaspekte der Teilnehmenden angesprochen. Es werden zwei Fragen gestellt. Ausgehend von einer Alternativfrage:

F5. Haben Sie bis jetzt an einem internationalen Projekt/ Schüleraustausch/ Arbeitstreffen/ usw. teilgenommen?

wird eine optionale Frage hinzugefügt:

F6. Wenn ja, wie gut sind Sie mit den sozio-kulturellen Unterschieden umgegangen?

Hier ist die optionale Frage eine Intensitätsfrage, wobei als mögliche Antworten *nicht so gut/ gut/ sehr gut* angeboten wurden. Intensitätsfragen oder Skalen werden eingesetzt, um Einstellungen, Beurteilungen, Meinungen und Handlungen zu messen (vgl. Möhring/ Schlütz 2010: 80), und in diesem Fall wird in der erwähnten Frage eigentlich die Quintessenz der interkulturellen Handlungskompetenz eingebettet. Dadurch wird uns zugleich die Möglichkeit angeboten, die Präzision der Selbsteinschätzung der Studierenden in diesem entscheidenden Punkt zu untersuchen.

Durch ein näheres Einbeziehen der Befragten in die Thematik des Studiums wird eine Steigerung des Interesses und ein Projizieren der besprochenen Inhalte auf die Innenwelt eines jeden Teilnehmenden erhofft. Dieser Schritt erleichtert eine gute, korrekte Einsicht in die Aspekte, die im letzten Teil der Fragen besprochen werden.

Der dritte Teil bezieht sich auf zukünftige professionelle Lebensaspekte der Befragten. Es wurde hier von der Befürchtung ausgegangen, dass sich viele Student/-innen des möglicherweise bedeutenden Einflusses von kulturspezifischem Wissen auf den zukünftigen Beruf nicht bewusst sind. Vor allem bei den zukünftigen Ingenieur/-innen waren die Befürchtungen besonders stark. Es wurden drei Fragen im letzten Teil formuliert.

F7. Es ist zu erwarten, dass Sie in der Zukunft Umgang mit Angehörigen anderer Kulturen pflegen werden, innerhalb verschiedener akademischer Projekte oder später im Beruf. Wie wichtig ist es im Rahmen der Globalisierung, Ihrer Meinung nach, die jeweils andere Kultur kennen zu lernen und dadurch zu einem besseren gegenseitigen Verständnis zu kommen?

- Nicht wichtig.
- Wichtig
- Sehr wichtig.

F8. Wie wichtig empfinden Sie kulturspezifisches Wissen für Ihren zukünftigen Beruf?

- Ich kann meinen Beruf problemlos ohne interkulturelle kommunikative Kompetenzen machen.
- Ich glaube interkulturelle kommunikative Kompetenzen werden mir bessere Arbeits- und Leistungschancen ermöglichen.
- Ich kann meinen Beruf ohne interkulturelle kommunikative Kompetenzen fast unmöglich machen.

F.9 Würden Sie in der Zukunft an einem Training zum Erwerb von interkulturellen kommunikativen Kompetenzen teilnehmen?

- Ja, es würde Vorteile für meine berufliche Tätigkeit bringen.
- Ja, es würde Vorteile sowohl für den beruflichen als auch für den persönlichen Teil meines Lebens bringen.
- Nein, es würde mir absolut keine Vorteile bringen.

Für den letzten Teil wurden eine Intensitätsfrage (F7) und zwei Auswahlfragen (F8 und F9) formuliert. Die siebente Frage (F7) erkundet individuelle Meinungen und Eindrücke zur Kernproblematik der besprochenen Thematik: Im Wesentlichen wird die Bedeutung der *interkulturellen Handlungskompetenz* im beruflichen Leben aus der Perspektive eines jeden Teilnehmenden gemessen. Die nächste Frage (F8) bleibt beim gleichen Thema, geht aber auf Einzelheiten ein. Es wird die Erstellung einer Typologisierung in diesem Punkt versucht. Die letzte Frage (F9) greift in die Zukunft ein. Sie soll die Erkenntnisse der vorherigen zwei Fragen ergänzen und, hoffentlich, verstärken, wobei sie gleichfalls die Kernproblematik des Studiums auf den Punkt bringt.

Es wurden geschlossene Fragen verwendet, weil hier erneut unterschiedliche Grade an Zustimmung gemessen werden sollten. Offene Fragen hätten in diesem Fall die Typologien nicht so klar und konkret widerspiegelt.

3.3. Ausgangshypothesen

Bei der Konzeption des Fragebogens wurde von folgenden Hypothesen ausgegangen, die dann der Auswertung der gewonnen Erkenntnissen zugrunde gelegt sind. Da die Befragung, wie erwähnt, in zwei verschiedenen Gruppen durchgeführt wurde, wurden die Ergebnisse gleichfalls vergleichend zwischen den zwei Studiengruppen ausgewertet.

Die Hypothesen beruhen auf drei wichtige Aspekte: das Vorhandensein der interkulturellen Handlungskompetenz, wieviel Bedeutung dieser Kompetenz von den Befragten in der Gegenwart zugeschrieben wird und die Erwartungen, die in diesem Zusammenhang für den Arbeits- und sogar den Lebensbereich aufgebaut werden.

Hypothese 1

Die Student/-innen der Übersetzungswissenschaften verfügen über bessere interkulturelle Handlungskompetenzen als die Student/-innen der Ingenieurwissenschaften, weil sie im Rahmen ihres Studiums diese Kompetenzen regelmäßig üben.

Hypothese 2

Die Student/-innen der Übersetzungswissenschaften sind sich mehr der Bedeutung dieser Kompetenzen im aktuellen globalen Kontext bewusst, weil sie sich im Rahmen ihres Studiums des Öfteren mit sozio-kulturellen Unterschieden auseinandersetzen müssen.

Hypothese 3

Die Student/inn-en der Übersetzungswissenschaften erhalten bessere Ergebnisse bei den einführenden Übungen.

Hypothese 4

Die Mehrheit der Student/-innen der Ingenieurwissenschaften erkennen den Vorteil interkultureller Handlungskompetenzen im aktuellen globalen beruflichen Kontext.

Hypothese 5

Die Student/-innen der beiden Gruppen haben zu einem ähnlichen Prozent teil an internationalen Projekten/ Schüleraustausch/ Arbeitstreffen genommen.

Hypothese 6

Die Student/-innen schätzen selbst richtig ihre interkulturellen Handlungskompetenzen ein.

Hypothese 7

Die Student/-innen der Übersetzungswissenschaften sehen den Erwerb von kulturspezifischem Wissen für den beruflichen als auch für den persönlichen Teil des zukünftigen Lebens eher als vorteilhaft im Vergleich zu den Student/-innen der Ingenieurwissenschaften.

3.4. Ergebnisse der Untersuchung

Zu unserer Überraschung waren die Antworten der beiden Gruppen viel ähnlicher als erwartet, obwohl den Student/-innen der Ingenieurwissenschaften im Vergleich zu den zukünftigen Übersetzer/-innen und Dolmetscher/-innen ein deutlich geringerer Prozentsatz an Zeit im Unterricht zur Verbesserung ihrer soziokulturellen Fähigkeiten angeboten wird. Dies ist ein Beweis dafür, dass sich die Jugend der Bedeutung des interkulturellen Phänomens in den europäischen multiethnischen "Arbeitsgemeinschaften" viel stärker bewusst wird und dass sich der Sprachunterricht in den Schulen zunehmend auch auf die soziokulturelle Entwicklung konzentriert.

3.4.1. Auswertung der Übungen

Die erste Übung des Fragebogens behandelt Aspekte der nonverbalen Kommunikation, die mittels eines kurzen Textes (eines Zeitungsartikels) wiedergegeben wurden. Die Student/-innen wurden, wie bereits erwähnt, zuerst mit einem Foto, das die ausgewählte Geste darstellt, konfrontiert und gebeten, diese Geste (wie gesagt, ein Handzeichen) zu interpretieren (siehe Punkt 3.1.2).

95,8% der zukünftigen Ingenieur/-innen haben die Geste als einen Aufruf oder Moment zum Nachdenken betrachtet, ein einziger Teilnehmer hat die Geste als ironisch empfunden. 85,7% der ÜW-Student/-innen haben gleichfalls das Nachdenken oder das Signalisieren einer guten Idee erwähnt. Es waren jedoch auch 3 Student/-innen der ÜW, die die Geste als ein Zeichen der Respektlosigkeit dekodiert haben. Das Handzeichen kann wahrhaftig beide Bedeutungen tragen, so wie es weiterhin im Zeitungsartikel angedeutet wird.

Zu der Ursache des im Zeitungsartikel dargestellten Missverständnisses äußerten sich adäquat 66,6% der ÜW-Student/-innen und 58,3% der IW-Student/-innen, der Rest der Antwortenden haben sozio-kulturelle Unterschiede nicht als den wahrscheinlichen Problemauslöser erkannt. Dadurch wird *Hypothese 1* bestätigt, ÜW-Student/-innen verfügen über bessere interkulturelle Handlungskompetenzen als IW-Student/-innen.

Zur Darstellung der Kommunikation durch Sprache wurde in **der zweiten Übung** ein misslungener Schüleraustausch dargestellt (siehe Punkt 3.1.1). Dadurch dass die Protagonisten des Cartoons Tiere aus komplett unterschiedlichen Teilen der Welt sind, wird ein anziehender komischer Effekt erzielt, der zugleich das Verstehen der problematischen Situation erleichtern soll. 66,6% der ÜW-Student/-innen und 54,1% der IW-Student/-innen haben die Personifizierung erkannt und auf sozio-kulturelle Unterschiede als Ursache des Problems hingewiesen. Die Student/-innen der Übersetzungswissenschaften sind sich somit eher der Bedeutung dieser Kompetenzen im aktuellen globalen Kontext bewusst, denn im Rahmen der Translationsübungen müssen sich diese des Öfteren mit sozio-kulturellen Unterschieden auseinandersetzen. *Hypothese 2* ist folglich auch bestätigt.

Die dritte Übung verkörpert die Methode der kritischen Ereignisse (*Critical Incident Method*). Sie schließt, wie erwähnt, alle Aspekte der Kommunikation ein. In unserem Fall wird der niederländische Protagonist während eines Auslandsaufenthaltes in Japan mit unerwarteten kritischen Verhaltensweisen konfrontiert, die schwer zu deuten sind (siehe Punkt 3.1.3).

95,2% der ÜW-Student/-innen und 87,5% der IW-Student/-innen haben die dritte und passendste Erklärung (Variante c.) ausgewählt. Die nächste plausible Begründung (Variante a.) wurde von 4,8% der ÜW-Student/-innen und 8,3% der zukünftigen Ingenieur/-innen als geeignet betrachtet, und nur 1 IW-Student hat die höchst unwahrscheinliche Antwort (Variante b.) als passend ausgewählt. Die Student/-innen der Übersetzungswissenschaften haben folglich zu einem leicht höheren Prozent das Benehmen der japanischen Gestalten der Kurzgeschichte richtig interpretiert, und da die Komplexität solcher Übungen wahrscheinlich am besten das Niveau an interkulturellem Bewusstsein der Teilnehmenden widerspiegelt, könnte man erneut sagen, dass *die Hypothesen 1 und 2* bestätigt sind.

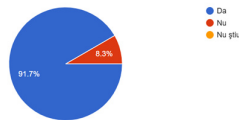
Wir bemerken auch, dass die Ergebnisse der ÜW-Student/-innen bei den Übungen besser sind als die der IW-Student/-innen, was die *dritte Hypothese* bestätigt.

3.4.2. Auswertung der Fragen

Der erste Teil der nächsten neun Fragen untersucht, wie bewusst sich die Befragten der Tatsache sind, dass in fremden Ländern möglicherweise andere Lebensbedingungen, verschiedenes soziales Benehmen und zugleich eine unterschiedliche Körpersprache anzutreffen sind. Die Antworten der beiden Gruppen der Befragten liegen erneut nahe beieinander: 91,7% der IW-Student/-innen haben positiv auf alle drei Fragen des ersten Teils geantwortet, wobei 90,5% der ÜW-Student/-innen positiv bezüglich der Erwartungen an unterschiedlichen Lebensbedingungen und Körpersprache und 95,2% positiv bezüglich des unterschiedlichen sozialen Benehmens reagiert haben. Wenn man den Durchschnitt der Werte der ÜW-Studentenantworten berechnet, erhält man ein Prozent von 92,06, also sehr eng an den Prozent von 91,7% der anderen Gruppe liegend. Hier wird *den ersten zwei Hypothesen* fast widersprochen, die Ergebnisse stehen jedoch zu einem sehr kleinen 0,3 Prozent zugunsten der ÜW-Student/-innen.

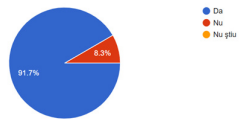
Pornind de la exemplele pe care tocmai le-ați parcurs, ce credeți, sunt de așteptat într-o țară străină **condiții diferite de viață**?

24 responses

Este de așteptat într-o țară străină un limbaj al corpului diferit (gestică, mimică, etc.)?

24 responses

Este de așteptat într-o țară străină un comportament social diferit?

24 responses

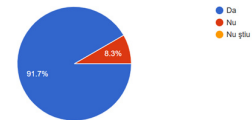
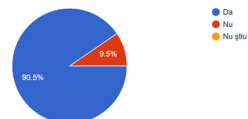

Diagramme 1, 2 und 3: *Verschiedene Lebensbedingungen, soziales Benehmen und Körpersprache (IW-Student/-innen)*

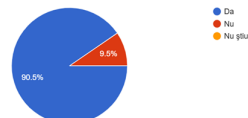
Pornind de la exemplele pe care tocmai le-ați parcurs, ce credeți, sunt de așteptat într-o țară străină **condiții diferite de viață**?

21 responses

Este de așteptat într-o țară străină un limbaj al corpului diferit (gestică, mimică, etc.)?

21 responses

Este de așteptat într-o țară străină un comportament social diferit?

21 responses

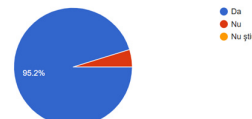

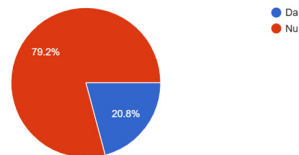
Diagramme 4, 5 und 6: *Verschiedene Lebensbedingungen, soziales Benehmen und Körpersprache (ÜW-Student/-innen)*

Wir bemerken auch, dass die große Mehrheit der Student/-innen der Ingenieurwissenschaften sich dessen bewusst sind, dass eine fremdsprachliche und -kulturelle Umwelt alltägliche Herausforderungen und unerwartete Verhaltensweisen vorbereiten kann und dass sie den Vorteil interkultureller Handlungskompetenzen im aktuellen globalen beruflichen Kontext erkennen. Dadurch gilt auch *Hypothese 4* als richtig.

Als eine offene Frage formuliert, offenbart die vierte Frage ungenannte und vielleicht auch ungeahnte sozio-kulturelle Aspekte, die in einer fremden Gesellschaft erscheinen können. Beide Gruppen haben Traditionen und Bräuche, alltägliche Lebensgewohnheiten, Lebenseinstellungen und Überzeugungen, Einstellungen gegenüber Fremden, Bildungsperspektiven, Freizeitaktivitäten und Kulinarik genannt. Die Gruppe der IW-Student/-innen haben interessanterweise auch Aspekte wie Humor, Respekt für die älteren Generationen, gesellschaftlicher Erfolg und schwer verständliche Sprüche und Sprichwörter erwähnt, während die Gruppe der zukünftigen Übersetzer/-innen und Dolmetscher/-innen an wirtschaftlichen Aspekten, Familienleben, Geschlechterunterschieden in der Gesellschaft, aber auch an Mode und Offenheit oder Vorliebe für soziale Medien gedacht hat. Folglich, mit sehr wenigen Ausnahmen, sehen die Teilnehmenden der beiden Gruppen den sozio-kulturellen Kontext einer Gesellschaft in sehr ähnlicher Weise. Noch bedeutender ist es aber, dass sich diese Generation dieser Unterschiede bewusst ist, dass sie interessiert ist, sich in fremdkulturellen Handlungskontexten zurechtzufinden (vgl. TENBERG, 1999: 65), um sich dann in fremdkulturellen Orientierungssysteme leicht einzufügen, denn „angestrebt wird nicht nur, sich zielgerecht in dieser Kultur bewegen zu können, sondern auch zu erfahren, wie es ist, Teil dieser fremden Kultur zu sein“. (GROSCH/LEENEN, 1998: 37-38).

Die nächsten zwei Fragen untersuchen mögliche konkrete Erfahrungen der Teilnehmenden in fremdkulturellen Handlungskontexten (internationalen Projekten/ Schüleraustausch/ Arbeitstreffen/ usw.). Überraschenderweise haben 79,2% der IW-Student/-innen, im Vergleich zu nur 52,4% der ÜW-Student/-innen an solchen interkulturellen Treffen teilgenommen. 80% der IW-Student/-innen haben den Umgang mit sozio-kulturellen Unterschieden als *gut* oder *sehr gut* eingeschätzt, bei den ÜW-Student/-innen waren es aber 90,9%.

Ați participat până în prezent la vreun proiect internațional/un schimb de elevi/ întâlnire de lucru într-un mediu internațional?
24 responses

Daca da, cât de bine ați făcut față la diferențele socioculturale întâlnite în acest context?
10 responses

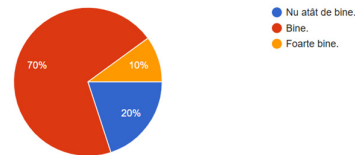
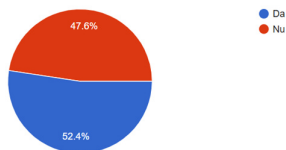

Diagramme 7 und 8: Teilnahme der IW-Student/-innen an internationalen Projekten/ Schüleraustausch/ Arbeitstreffen/ usw.

Ați participat până în prezent la vreun proiect internațional/un schimb de elevi/ întâlnire de lucru într-un mediu internațional?
21 responses

Daca da, cât de bine ați făcut față la diferențele socioculturale întâlnite în acest context?
11 responses

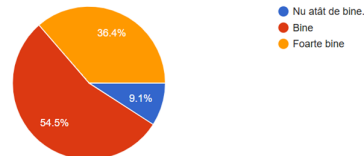

Diagramme 8 und 9: Teilnahme der ÜW-Student/-innen an internationalen Projekten/ Schüleraustausch/ Arbeitstreffen/ usw.

Die Selbsteinschätzung scheint ein bisschen optimistisch zu sein, denn die Zahlen entsprechen den Prozentsätzen im Teil der Übungen nicht unbedingt. Der Durchschnitt an passenden Antworten seitens der IW-Student/-innen für den Übungsteil liegt bei 75,8%, für die andere Gruppe bei 76,6%. Diese Ergebnisse widersprechen leider *der sechsten Hypothese*, die Student/-innen schätzen ihre interkulturellen Handlungskompetenzen selbst nicht richtig ein.

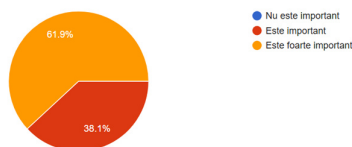
Hypothese 5 wird gleichfalls nicht bestätigt, es wurde nicht zu einem ähnlichen Prozent an internationalen Projekten/ Schüleraustausch/ Arbeitstreffen teilgenommen. Der Unterschied zwischen den zwei Gruppen liegt bei 31,6%, überraschenderweise zugunsten der Student/-innen der Ingenieurwissenschaften, obwohl eher das Gegenteil zu erwarten gewesen wäre.

Die letzten drei Fragen richten den Blick auf zukünftige berufliche Lebensaspekte.

Es stellt sich die Frage wie bedeutend kulturspezifisches Wissen in einem professionellen Handlungskontext ist: für ein besseres gemeinschaftliches Verständnis und für den zukünftigen Beruf.

Vă puteți aștepta ca pe viitor să fiți nevoiți să interacționați cu aparținători ai altor culturi, în cadrul unor proiecte academice sau mai târziu, la viitorul loc de muncă. În contextul globalizării actuale, cât de important vi se pare să cunoașteți aspecte ale culturii și societății din care vor proveni oamenii cu care veți colabora, garantându-vă astfel o comunicare și interacțiune superioară?

21 responses

Cât de importante vi se par cunoștințele despre aspectele specifice unei culture/societăți străine pentru viitoarea Dumneavoastră profesie?

21 responses

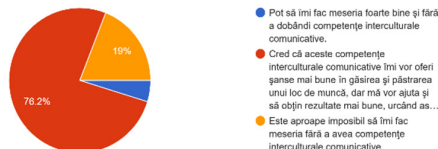
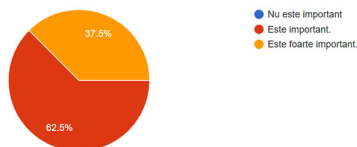

Diagramme 10 und 11: Die Rolle von kulturspezifischem Wissen in interkultureller Mitarbeit und im zukünftigen Beruf (ÜW-Student/-innen)

Vă puteți aștepta ca pe viitor să fiți nevoiți să interacționați cu aparținători ai altor culturi, în cadrul unor proiecte academice sau mai târziu, la viitorul loc de muncă. În contextul globalizării actuale, cât de important vi se pare să cunoașteți aspecte ale culturii și societății din care vor proveni oamenii cu care veți colabora, garantându-vă astfel o comunicare și interacțiune superioară?

24 responses

Cât de importante vi se par cunoștințele despre aspectele specifice unei culture/societăți străine pentru viitoarea Dumneavoastră profesie?

24 responses

Diagramme 12 und 13: Die Rolle von kulturspezifischem Wissen in interkultureller Mitarbeit und im zukünftigen Beruf (IW-Student/-innen)

Wie erwartet, bewerten die Mehrheit der ÜW-Student/-innen die Rolle des kulturspezifischen Wissens als *sehr wichtig* (61.9%), während es bei den IW-Student/-innen gerade umgekehrt ist: Die Mehrheit (62,5%) beurteilt kulturspezifisches Wissen als *wichtig*. Tatsächlich braucht man als Dolmetscher/-in und Übersetzer/-in zum einen ausgezeichnete fremdsprachliche Kenntnisse, zum anderen aber auch ein breitgefächertes fremdkulturelles Allgemein- und Alltagswissen, wobei für Ingenieur/-innen kulturspezifisches Wissen und interkulturelle kommunikative Kompetenzen eher eine komplementäre Rolle in der Ausübung ihres Berufs spielen. Diese Überzeugungen werden auch von den Antworten auf die nächste Frage bestätigt: 95,8% der zukünftigen Ingenieur/-innen und 76,2% der ÜW-Student/innen glauben, dass interkulturelle kommunikative Kompetenzen ihnen bessere Arbeits- und Leistungschancen ermöglichen werden. 19% der ÜW-Gruppe sehen sogar ein, dass sie ihren Beruf ohne interkulturelle kommunikative Kompetenzen fast unmöglich ausüben können. Nur 4,2% der IW-Student/-innen sind auch dieser Meinung.

Die letzte Frage soll die Bereitschaft der Befragten zur Teilnahme an einem Training zum Erwerb von interkulturellen kommunikativen Kompetenzen bekunden.

Luată în considerare pe viitor să participați la un training pentru a dobândi competențe interculturale comunicative?

21 responses

Luată în considerare pe viitor să participați la un training pentru a dobândi competențe interculturale comunicative?

24 responses

Diagramme 14 und 15: Bereitschaft zur Teilnahme an einem Training zum Erwerb von interkulturellen kommunikativen Kompetenzen der ÜW-Student/-innen (links) und der IW-Student/-innen (rechts)

Die Mehrheit der Befragten beider Seiten sehen die Teilnahme an solchen Ausbildungen vorteilhaft, sowohl für den beruflichen als auch für den persönlichen Teil ihres Lebens. Es sind aber in diesem Fall fast 15% mehr ÜW-Student/-innen, die darin Vorteile auf für den persönlichen Leben sehen.

Die Ergebnisse bestätigen *die siebente Hypothese*: Die Student/-innen der Übersetzungswissenschaften sehen den Erwerb von kulturspezifischem Wissen für den beruflichen als auch für den persönlichen Teil des zukünftigen Lebens eher als vorteilhaft im Vergleich zu den Student/-innen der Ingenieurwissenschaften. Wir bemerken aber, dass der Unterschied zwischen den zwei Studentenkategorien nicht sehr groß ist, was sehr erfreulich ist, denn die Idee einer interkulturellen europäischen Identität und Gemeinschaft scheint langsam auch die Student/-innen technischer Universitäten zu erreichen. Im aktuellen europäischen Kontext, der immer mehr von kultureller und ethnischer Vielfalt geprägt ist, werden auch unsere Student/-innen wahrscheinlich hochprozentig in multinationalen Konzernen arbeiten.

4. Schlussfolgerung

Die Forschungsergebnisse haben fünf der sieben Hypothesen bestätigt, den Hypothesen 5 und 6 haben die Ergebnisse jedoch widersprochen. Dabei wurden auch unerwartete Aspekte aufgedeckt.

Wir sind begeistert von der Tatsache, dass sich beide Kategorien von Student/-innen glücklicherweise des Vorteils interkultureller Handlungskompetenz für den heutigen multikulturellen Arbeitskontext und auch für den Translationsprozess bewusst sind. Noch erfreulicher ist es, dass sich diese Überzeugungen bei den meisten Antwortenden auch ins Privatleben erstrecken.

Bedauerlicherweise sind es rund 30% weniger Studierende der Übersetzungswissenschaften als jene der Ingenieurwissenschaften, die an internationalen Treffen aller Art teilgenommen haben, und das, obwohl die Universität Politehnica aus Temeswar mittels von Förderprogrammen, wie Erasmus+ und DAAD, Auslandsaufenthalte für die Studierenden vermittelt und finanziert.

Die Förderung interkultureller Handlungskompetenz und sozio-kultureller Fähigkeiten ist für eine optimale Entwicklung moderner Gesellschaften, mit wachsender kultureller und sprachlicher Vielfalt, notwendig. Sowohl den Lehrenden als auch den Studierenden wird die Möglichkeit geboten, ihre Lehr- und Lernerfahrungen zu bereichern, kulturspezifisches Wissen zu erwerben, indem sie unterschiedliche kulturelle und sprachliche Traditionen und damit auch Vielfalt anerkennen, schätzen und kapitalisieren.

Die Arbeit in einem multikulturellen Kontext erfordert auch die Beherrschung der Mechanismen der interkulturellen Kommunikation, indem respektvolle interkulturelle Beziehungen aufgebaut werden und dadurch, Voraussetzungen für ein gesundes Arbeits-/Studienumfeld geschaffen werden. Kulturspezifisches Wissen gibt, folglich, dem Lernenden die Möglichkeit in der Alltagskommunikation im Beruf- oder Privatleben, Missverständnisse zu vermeiden oder aufzuklären und dadurch für ein gutes, konstruktives Arbeitsklima zu sorgen.

BIBLIOGRAPHIE

- BACHMANN, Saskia/ GERHOLD, Sebastian/ MÜLLER, Dietrich, *Sichtwechsel, Neubearbeitung, Bd.1, Textbuch und Arbeitsbuch*, Stuttgart, Klett, 1995
- EUROPARAT. Rat für kulturelle Zusammenarbeit, *Gemeinsamer Europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen, lehren, beurteilen*, [Niveau A1, A2, B1, B2, C1, C2], Berlin, Langenscheidt, 2001
- FLICK, Uwe, *Designing Qualitative Research*, Trowbridge/Wiltshire, The Cromwell Press Ltd, 2007
- GROSCH, Harald/LEENEN, Wolf Rainer, *Bausteine zur Grundlegung interkulturellen Lernens*, in BUNDESZENTRALE FÜR POLITISCHE BILDUNG (Hrsg.), *Interkulturelles Lernen. Arbeitshilfen für die politische Bildung*, Bonn, Bundeszentrale für politische Bildung, 1998, 29-46
- KARADZIC, Petra/ KELLER, Andreas, *TARGET2 – ein wandelndes Pulverfass?*, Schriftenreihe der Kalaidos Fachhochschule Schweiz, Wiesbaden, Springer Fachmedien, 2014
- KNAPP-POTTHOFF, Annelie, *Interkulturelle Kommunikationsfähigkeit als Lernziel*, in Annelie KNAPP-POTTHOFF/Martina LIEDKE (Hrsg.), *Aspekte interkultureller Kommunikationsfähigkeit*, München, iudicium, 1997, 181-205
- LEIPRECHT, Rudolf, *Ansätze interkulturellen Lernens*, in ILTIS-Projektpartner (Hrsg.), *Sprachen lernen – Interkulturelles Lernen in Schülerbegegnungen*, München, Max Hueber, 2002, 23-40
- MÖHRING, Wiebke/ SCHLÜTZ, Daniela, *Die Befragung in der Medien- und Kommunikationswissenschaft. Eine praxisorientierte Einführung. Lehrbuch*, 2. überarbeitete Auflage, Wiesbaden, Verlag für Sozialwissenschaften, 2010
- TENBERG, Reinhard, *Theorie und Praxis bei der Vermittlung von „interkulturellen Kompetenzen“*, in Lothar BREDELLA/Werner DELANOY (Hrsg.), *Interkultureller Fremdsprachenunterricht*, Tübingen, Gunter Narr, 1999, 65-84

Internetquellen

- Culturewise: Intercultural Training Exercise Pack*, [Cultural-awareness-training-exercise-pack.pdf](#) [26.06.2024]
- KNAPP, Annelie, *Mehrsprachigkeit und Multikulturalität im Studium. Critical Incidents in der Kommunikation an Hochschulen*. [CI Methode \(uni-kassel.de\)](#) [26.06.2024]. www.dreamstime.com

**SCIENTIFIC CULTURE / CULTURE SCIENTIFIQUE /
CULTURĂ ȘTIINȚIFICĂ**

IMAGOLOGY AND ITS "HISTORIES" (III)

L'IMAGOLOGIE ET SES « HISTOIRES » (III)

IMAGOLOGIA ȘI „ISTORIILE” EI (III)

Dr. Bogdan Mihai DASCĂLU

Cercetător științific II

Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu”

Academia Română, Filiala Timișoara

B-dul Mihai Viteazu, nr. 24

bmdascalu@yahoo.com

Abstract

This paper proposes a radiography of imagology in its present state, revealing the hesitations, uncertainties and disorders that this science is currently experiencing and which are preventing, for the time being, a hoped-for unity of points of view so that this discipline can assert its identity unhindered.

Résumé

Cet article propose une radiographie de l'imagologie dans son état actuel, révélant les hésitations, les incertitudes et les désordres que connaît actuellement cette science et qui empêchent, pour l'instant, l'unité de points de vue espérée, afin que cette discipline puisse affirmer son identité sans entrave.

Rezumat

Acest articol propune o radiografie a imagologiei în starea ei actuală, relevând ezitățile, incertitudinile și dezordinile care împiedică, deocamdată, o sperată unitate a punctelor de vedere, astfel încât această disciplină să-și poată afirma nestingherită identitatea.

Keywords: *definitions, names, comparative imagology, literary imagology, methodological unification*

Mots-clés: *définitions, noms, imagologie comparée, imagologie littéraire, unification méthodologique*

Cuvinte-cheie: *definiții, denumiri, imagologie comparativă, imagologie literară, unificare metodologică*

L'imagologie telle qu'on la voit

Voluptăți teoretice

Nu am făcut o statistică, dar o simplă privire asupra titlurilor de cărți sau de articole care conțin cuvântul *imagologie* este suficientă pentru a constata că peste 90% dintre ele nu sunt cercetări concrete ale imaginilor din textele-sursă, ci considerații teoretice despre disciplina la care s-au raliat.

Pasiunea pentru teoretizare reprezintă cea mai tenace moștenire pe care adepții săi au preluat-o de la Dyserinck, ceea ce este doar cauzalitatea superficială a acestei înrolări. Cauza profundă ar trebui căutată în sentimentul precarității identitare a imagologiei. În timp ce profesorul de la Aachen s-a aflat nu o dată în dezacord cu sine însuși, în peisajul pe care l-a generat se pare că s-a instaurat un dezacord cordial, fără reproșuri și polemici: fiecare are ambiție de a scrie o istorie proprie¹, de a aproxima propriile perspective² ale domeniului sau de a-i gândi metodologia³ cea mai indicată.

În timp ce teoreticienii se mulțumesc să recomande utilizarea ideilor lor în cercetările imagologice concrete, puținii care s-au implicat în analize imagologice pe texte au avut surpriza să constate că nu toate aceste sfaturi sunt în concordanță cu realitățile investigate, ceea ce i-a determinat pe unii dintre ei să caute soluții teoretice proprii⁴.

Faptul că aproape toate aceste luări de poziție sunt ulterioare anului 2000 confirmă că necesitățile au fost tot mai mult resimțite drept insatisfacții cărora trebuia să le se dea un răspuns din păcate mereu întârziat.

Asimetria abundență teoretică vs paupertatea analitică își poate avea cauza tot în limitarea drastică a domeniului imagologic, tot de către DYSERINCK 1966, la textele, oricum puține, în care este evocată „cealaltă țară”, dar și în timiditatea inexplicabilă a practicienilor de a depăși această limită.

Horror praesens

Este mai mult decât simptomatic faptul că, atunci când se situează în diacronie, imagologii par a fi decizi să privească fie îndărăt, fie înainte și, uneori, în ambele direcții simultan, dar niciodată în prezent. Sfiala față de prezent este însă compensată de interesul ardent pentru *perspectivele* disciplinei lor, interes care își pierde relevanța din cauza insatisfacției față de un prezent labil și nesigur, incapabil deocamdată să clarifice satisfăcător chestiunea identitară a imagologiei.

Principalele vulnerabilități identitare ale disciplinei includ absența unei *definiții* consensuale, pluralizarea *denumirii* și rumoarea *terminologică*. Este semnificativ că una dintre cele mai importante reprezentante, Malgorzata ŚWIDERSKA 2014, se întreabă, cu o anumită disperare, dacă ceea ce se poate observa în peisajul terminologic actual este *diversitate sau haos*. Întrebarea este cu atât mai legitimă cu cât vine din partea uneia dintre foarte puținele practiciene ale analizei imagologice, confruntată cu nepotrivirea dintre arsenalul conceptual și realitatea textelor.

¹ Cf. de exemplu DASCĂLU 2006, LEERSSSEN 2007, VOLTROVÁ 2015b, MARTÍ MONTERDE 2021

² Cf. DUKIĆ 2012, PAGEUX 2012, EDSTADTLER 2022

³ Cf. BELLER 1997, LEERSSSEN 2007, ŚWIDERSKA 2013, VOLTROVÁ 2015a, IOVU-MACARI 2021

⁴ Cf. DASCĂLU 2014

Când prezentul este totuși luat în considerare⁵, el este prezentat sub forma unui *bilanț*⁶, care are inevitabil caracter retrospectiv. De altfel, asemenea prezentări condensate apar fie ca preambul la cercetări imagologice pe text⁷, fie ca surse de informare în spațiile în care imagologia încă nu a devenit cunoscută⁸. Ele își dovedesc utilitatea în măsura în care informațiile pe care le transmit reușesc să irige teritorii noi, unele dincolo de spațiul european.

În așteptarea definițiilor

În episodul inițial al acestui articol, am propus (DASCĂLU 2014a) o definiție, evident artificială, a *imagologiei*, pornind de la componentele furnizate de Dyserinck în 1966. A încerca azi același lucru s-ar dovedi o severă dificultate, căci componentele de atunci s-au multiplicat, fiecare în parte, ceea ce ar însemna nu mai multe definiții, ci o gălăgie definițională imposibil de adus la un statut rezonabil.

Ceața cuprinde în primul rând *denumirea* disciplinei, căci celei inițiale, *imagologie comparativă*, i s-au mai adăugat cel puțin trei: *imagologie literară*, *xenologie* și, poate părea ciudat, *imagologie*, asupra cărora voi reveni.

La adăpostul acestor denumiri care par liniștitoare, dar care conțin soluții individuale la o chestiune comună, s-a instalat impresia unui consens care în realitate nu există. Adepții lui Dyserinck fac efortul de a-și impune propriul punct de vedere în așa fel încât să nu lase impresia că l-ar contrazice. O bunăvoință generalizată, dar al cărei ajutor este discutabil. Putem fi de acord cu Horatius, că o definiție ar trebui să facă inutilă polemica, dar în situația actuală acordul nostru ar fi superfluu, căci, neexistând nicio polemică, nici necesitatea unei definiții nu este imperativă.

Deloc mai clară este chiar situația conceptului fundamental, *imaginea*, pe care toată lumea îl folosește ca și când sensul lui ar fi ceva de la sine înțeles.

Constatând inexistența acestei definiții și intuind dificultatea de a o formula convingător, Dyserinck a recurs, dar târziu⁹, la soluția căutării unui aliat, pe care l-a găsit în persoana lui Popper, de la care a apelat la conceptul *cele de a 3-a lumi*, cu care cel de *imagine* poate fi dacă nu asimilat, cel puțin comparat. Această încercare de a plasa o dificultate în curtea altcuiva aduce cu afirmația că originea existenței vieții pe Pământ ar fi extraterestră, dar ceea ce nu face decât să transfere căutarea unei soluții în altă parte. .

L'imagologie qui n'ose pas dire son nom

Este la îndemâna oricui dorește să constate că disciplina noastră și-a diversificat *denumirile*, ceea ce nu este un semn de progres, ci o dovadă a derutei adepților ei. S-a ajuns astfel la amânarea unei identități precise în avantajul (nedorit, evident) unor *identități* care par tot mai greu de conciliat.

Am început acest text (DASCĂLU 2024a) cu afirmația că „a face istoria imagologiei este un alt fel de a o defini”. Acum sunt în măsură să spun că fiecare dintre denumirile ei reprezintă un alt fel de a o defini, căci ele implică o mereu altă raportare la realități distincte, care trebuie considerate separat. Se ajunge astfel la situația ca denumiri diferite să implice definiții diferite.

⁵ Sub diverse forme. DUKIĆ 2012 intitulează volumul pe care l-a îngrijit *Imagologia azi*, ceea ce pare mai degrabă o amabilitate arătată celor care au colaborat.

⁶ Așa procedează PAGEUX 2012.

⁷ Între alte contribuții, cf. SÜSSMUTH 1996, DASCĂLU 2006, GRATI 2020.

⁸ Este vizibilă, totodată, și expansiunea imagologiei dincolo de spațiul german: KIZILER EMER 2012, RIBEIRO DE SOUSA 2012, IOVU-MACARI 2021, LE JUEZ 2021.

⁹ Abia în anul 2003

Dacă *a defini* înseamnă, etimologic vorbind, *a de-limita*¹⁰, adică a impune o *limită* între ceea ce trebuie definit (*definiendum*) și ceva cu care se învecinează sau cu care ar putea fi asimilat (*definiens*). Definiția înseamnă regruparea în interiorul propriei identități. De aceea, este important să se facă deosebirea între definițiile autentice, care *separă*, și falsele definiții, care *identifică*.

Izolând denumirile ocazionale sau chiar accidentale, le voi lua în considerare pe cele cu adevărat semnificative, adică pe cele care au fost folosite de un număr rezonabil de utilizatori și care au făcut, astfel, proba timpului.

Imagologia comparatistică este disciplina propusă de DYERINCK 1966¹¹, dar fără a-i fi dat un nume atunci, ci mai târziu¹², nume preluat apoi de unii adepți, care fie o situează explicit în domeniul comparatisticii¹³, fie se mulțumesc să folosească denumirea propusă de Dyserinck¹⁴. Am atras atenția, la locul potrivit¹⁵, asupra riscului de a se declanșa pe acest model o epidemie de alte denumiri cu structură asemănătoare.

Dacă în 1966 Dyserinck doar anticipa (pe urmele lui Guyard) o nouă direcție de cercetare, pentru care găsește un loc confortabil în cadrul comparatisticii, în 1982 el lărgeste această apartenență, precizând că imagologia aparține grupului de științe care au ca obiect literatura (adică în sens mai larg, *metaliteraturii*), ceea ce înseamnă slăbirea considerabilă a poziției ei subalterne¹⁶.

Imagologia literară reia structura celei dintâi, având aceeași deschidere către proliferare, cu deosebirea, importantă totuși, că *literar* nu se referă la o altă știință care să încorporeze noua disciplină, ci la natura textelor care îi furnizează materialul imagologic. Imagologii s-au găsit la un moment dat în situația de a decide dacă textul literar este sursa imaginilor sau expresia lor. Va trebui să se țină seama că literatura nu este o magazie de imagini, ci o creatoare de imagini, iar cititorul ei percepe imaginile ca elemente constitutive ale textului, neaflându-se în postura unui imagolog, care, înțelegând că o știință nu poate exista doar prin teorie, extrage imaginile din text spre a le cerceta¹⁷.

Delimitarea de domenii învecinate a devenit tot mai stringentă după 1950, când „imagologia a fost marginalizată de alte discipline care au ca obiect textul literar”.¹⁸ În încercarea de a identifica un loc sigur pentru imagologie, DYSERINCK 1982 precizează că *image/mirage* nu pot fi obiective ale științei literaturii. În 2003, p. 4, el reclamă ca obiect al imagologiei o imagine a cărei origine se află în textul literar, dar care își reneagă acest trecut.

Cum voi arăta la locul potrivit, imaginea literară nu este un rezultat finit, imediat utilizabil și ferm (așa cum sunt imaginile colective: *clișeele, stereotipurile și prejudecățile*), ci un construct dinamic, ale cărui componente sunt etapele succesive ale unui proces, care poate fi reluat la fiecare nouă lectură. Imaginea literară este individuală și fluidă, în timp ce imaginea colectivă este statică. Așa cum antidotul ideologizării nu poate fi *dezideologizarea* imaginii, tot astfel încercarea de a o despărți de literatură nu poate însemna *dezliteraturizarea* ei.

¹⁰ V. lat. *definitio*.

¹¹ El își va păstra preferința pentru acest termen și ulterior: 1982, 1986, 2012.

¹² În anul 1982.

¹³ Aceștia ocupă un interval amplu, de aproape o jumătate de secol: FISCHER 1981, FRIED 2012, KIZILER EMER 2012, MULLER-FUNK 2016.

¹⁴ Dintre aceștia, pot fi amintiți aici: FISCHER 1981, EGGER 2002, VOLTROVÁ 2015, MARTI-MONTERDE 2021.

¹⁵ DASCĂLU 2024a.

¹⁹ El pare să deschidă astfel calea spre găsirea unor soluții proprii de către adepții săi.

¹⁷ În 1982, DYSERINCK precizează că „imagologia comparatistică este azi categoric altceva decât o indiferentă adunare de materiale, pentru a le folosi ulterior” (p. 33).

¹⁸ ŚWIDERSKA 2013, p. 189.

Imagologia pur și simplă. Nu este ușor de explicat de ce nu puțini imagologi au ocolit, așa cum am arătat în paragrafele precedente, această denumire, care este și simplă, și precisă. Persistența onomastică susținută de imagologi cunoscuți, apăruți în siajul autorității lui Dyserink, poate constitui motivul pentru care termenul *imagologie*, fără alte determinate, a început să fie folosit abia după 1990. Întârzierea este însă compensată de umărul în creștere al celor care îl preferă¹⁹. Fără a-și justifica opțiunea, este clar că pentru ei termenul *imagologie* exprimă statutul *autonom* al disciplinei, fapt important în condițiile în care *imagologia* a trebuit să facă față altor discipline care încercau să o absoarbă, cum este hermeneutica culturală²⁰.

Asumarea denumirii de *imagologie* nu reprezintă o opțiune strict personală, ci se poate spune că este manifestarea unui spirit colectiv, animat de aspirație către *convergență* pe toate planurile. Expresiile acestei dorințe colective sunt cele două (până acum) volume colective, îngrijite de DUKIĆ 2012 și EDSTADTLER et al. 2022.

Mă simt dator să mă refer aici la Klaus Heitmann, remarcabil romanist²¹ și autorul, începând cu anul 1966, a unor studii și volume de *imagologie*²² în care folosește cu consecvență această denumire și care ar merita să fie cunoscute în mediile cu preocupări *imagologice* și să intre, astfel în circuitul bibliografiei de specialitate.

Diversitatea derutantă a denumirilor sub care apare, a avut un efect narcotic, întârziind definierea exactă a locului propriu al *imagologiei* în câmpul științelor umane. BRÄUNLEIN 2018, p. 322, așază *imagologia* alături de *xenologie*, ele având în comun ambiția de a-și fortifica statutul de științe autonome. Aspirația către cucerirea identității nu înseamnă o decizie de ideile lui Dyserinck, ci, dimpotrivă, cred că trebuie interpretată ca o legitimare a unei direcții de cercetare noi, pe care el a dorit-o și a prevăzut-o. Faptul că unul dintre cei mai străluciți elevi ai săi, LEERSEN 2007, 2022 și un adept fidel, BELLER 2007²³ folosesc consecvent termenul *imagologie* poate fi un argument în plus la cele afirmate.

O istorie care nu se termină, ci abia începe

Deocamdată cel puțin, nu se poate vorbi despre o *istorie* propriu-zisă a *imagologiei*, ci, așa cum am încercat să arăt în secțiunile anterioare, despre „*istorii* secvențiale ale ei. O *istorie de facto* nu s-ar termina, ci abia ar începe în 1966.

Simptomele care, în loc să confirme, atestă absența unei istorii sunt: prelungita incertitudine definițională, avantajarea considerațiilor teoretice în defavoarea cercetărilor practice, ezitățile onomastice, dezordinea terminologică²⁴, interminabila decuplare de comparativă.

Nostalgia unei *unități* care întârzie să apară nu a provocat găsirea modalităților de a o stabili, ci a determinat intensificarea cauzelor care au generat-o²⁵.

Cu mici excepții, *imagologii* au optat pentru soluții individuale, pe care le-au urmat consecvent, ignorând faptul că, în loc să coaguleze eforturile, ele au determinat *inconsecvența* ansamblului, cu nedorita consecință că disciplina lor a devenit tot mai vulnerabilă, opunând o

¹⁹ Printre aceștia, îi amintesc aici pe FINK 1993, PAGEUX 1995, HEITMANN 1996, MONTADON 1997, MAZILU 1998, DASCĂLU 2006, DUKIĆ 2012, FRIED 2012, KIZILER EMER 2012. RIBEIRO DE SOUSA 2012, .MULLER-FUNK 2016, LE JUEZ 2021, EDSTADTLER et al. 2022, LEERSEN 2022.

²⁰ Cf. BRÄUNLEIN 2018, p. 112.

²¹ Elev al lui Hugo Friedrich și, la rândul-i, mentorul meu în perioada în care am predat limba și civilizația română La Seminarul de Romanistică al Universității „Ruprecht Karl” din Heidelberg (2002-2006).

²² Cf. HEITMANN 1966, 1985, 1995, 1996.

²³ Deși, cu numai un an mai devreme, el recurge la sintagma *imagologie literară*.

²⁴ Cf. excelenta punere la punct din ŚWIDERSKA 2014.

²⁵ Tentative de coagulare a diversității ce domină azi *imagologia* au fost inspiratele volume colective: DUKIĆ 2012 și EDSTADTLER et al. 2022.

identitate precară celorlalte discipline din aria umanistă, care nu au ezitat, de altfel, să o acapareze²⁶.

Rămâne o datorie pe care imagologii actuali ar trebui să și-o asume aceea de a elimina deficiențele teoretice puse în evidență în cele de mai sus. Este un efort considerabil și temerar acela de a ridica dintr-un material amorf un edificiu nou și rezistent, efort la care mă ofer să iau parte.

În starea ei actuală, imagologia se prezintă ca un trofeu câștigat într-un război care nu a avut loc.

BIBLIOGRAFIE

- BELLER, Manfred, (Hsg), *L' imagine dell'altro e l'identità nazionale: metodi di ricerca letteraria*, Fasano, Schena, 1997
- BELLER, Manfred, *Eingebildete Nationalcharaktere. Vorträge und Aufsätze zur literarischen Imagologie*. Elena Agazzi (Hrsg), Göttingen: V&R Unipress, Frankfurt a. Main, 2006
- BELLER, Manfred & LEERSEN, Joep, (Hrsg), *Imagology. The cultural construction and literary representation of national characters. A critical survey*, Amsterdam/New York, 2007
- BRÄUNLEIN, Peter J., *Hieronymus Köler d. Ä. (1507-1573) und die Neue Welt. Eine imaginäre Begegnung*, în BREKER/KRAUS/SCHRÖDER 2018, p. 309-350
- BIEKER, Ulrike, KRAUS, Michael, SCHRÖDER, Ingo W., (Hrsg), *Ich durfte dem Jaguar am Waldrand sprechen. Festschrift für Mark Münzel zum 75. Geburtstag* Marburg, Curupira, 2018
- DASCĂLU, Bogdan Mihai, *Germanitatea și literele române*, București, Ideea europeană, 2006
- DASCĂLU, Bogdan Mihai, *Echivocul imagologic în Caietele lui Emil Cioran*, „Studii de știință și cultură”, 2014, nr. 1, p. 29-35
- DASCĂLU, Bogdan Mihai, *Imagologia și „istoriile” ei (I)*, „Studii de știință și cultură”, XX, 2024 a, nr. 1, p. 125-129
- DUKIĆ, Davor, (Hrsg), *Imagologie heute. Ergebnisse – Herausforderungen – Perspektiven*, Bonn, Bouvier, 2012
- DYSERINCK, Hugo, *Zum Problem des „images” und „mirages” und ihrer Untersuchungen im Rahmen der Vergleichenden Literaturwissenschaft*, „Arcadia”, 1, 1966, p. 107-120
- DYSERINCK, Hugo *Comparatistische Imagologie jenseits von „Werkimanz” und „Werktranscendenz”*, „Synthesis”, IX, 1982, p. 27-40
- DYSERINCK, Hugo *Imagology and the Problem of Ethnic Identity*, „Intercultural Studies”, 2003, nr. 1, p. 1-8
- EDER, Jürgen & PECKA, Zdenek, (Hrsg), *Deutsch ohne Grenzen. Deutschsprachige Literatur im interkulturellen Kontext*, Tribun EU, 2015
- EDSTADTLER, Katharina, FOLIE, Sandra, ZOCCO, Gianna, (Hrsg), *New Perspectives on Imagology*, Leiden/Boston, Brill, 2022
- EGGER, Sabine, *Komparatistische Imagologie im interkulturellen Literaturunterricht*, „Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht”, VI, 2002, nr. 3, p. 4-27
- FINK, Gonthier-Louis, *Réflexions sur l'imagologie. Stéréotypes et réalités nationales dans une perspective franco-allemande*, „Recherches germaniques”, 1993, nr. 23, p. 2-31

²⁶ De exemplu, o astfel de tendință aparține unei așa-zise *Hermeneutici interculturale*, despre care aflăm că ar fi „fosta imagologie”, cf. HORSTMANN 1999.

- FISCHER, Manfred, *Nationale Images als Gegenstand Vergleichender Literaturgeschichte: Untersuchungen zur Entstehung der Komparatistische Imagologie*, Bonn.Bouvier, 1981
- FRIED, István, *Imagologie als Teildisziplin der Vergleichende Literaturwissenschaft*, în DUKIĆ 2012, p. 65-80
- GRATI, Aliona, *Morile timpului. Eseu de imagologie literară*, Chișinău, Editura Prut Internațional, 2020
- HEITMANN, Klaus, *Das Rumänienbild im deutschen Sprachraum. 1775-1918; eine imagologische Studie*, Köln, Böhlau, 1985
- HEITMANN, Klaus, *Imaginea românilor în spațiul lingvistic german. 1775-1980. Un studiu imagologic*. Traducere de Dumitru Hîncu, București, Univers, 1995
- HEITMANN, Klaus, *Spiegelungen: romanistische Beiträge zur Imagologie*. Hrsg. Gert Pinlernel und Oskar Roth, Heidelberg, Karl Winter Verlag, 1996
- HORSTMANN, Axel, *Interkulturelle Hermeneutik. Eine neue Theorie des Verstehens?*, „Deutsche Zeitschrift für Philosophie”, 47, 1999, 3, p. 427-448.
- IOVU-MACARI, Elisaveta, *Imagologia literară. Școli, direcții, metode*, Chișinău: Știința, 2021
- KIZILER EMER, Funda, *Die Imagologie als Abetsbereich der Komparatistik*, „Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi”, 3, 2012, 8, 1-17
- LEERSEN, Joep, *Imagology: History and Method*, in BELER & LEERSEN 2007, p. 17-32
- LEERSEN, Joep, *Enmity, Identity, Discourse – Imagology and the State*, in EDSTADTLER et al. 2022, p. 49-69
- LE JUEZ, Brigitte, *Cosmopolitan Theory Examining the (Dis-)locution of Imagologie*, „Metacritic Journal for Comparative Studies and Theory”, December, 7, 2021, 2., p. 6-27
- MARTÍ MONTERDE, Antoni, *Jean-Marie Carré and the historical and political origins of comparative imagology*, „Revue de littérature comparée”, vol 379, 2021, 3, p. 297-312
- MAZILU, Dan Horia, *Noi despre ceilalți. Fals tratat de imagologie*, Iași, Polirom, 1999
- MONTANDON, Alain, (Hrsg), *Moeurs et images. Études d'imagologie européenne*, Clermont-Ferrand, Université Blaise Pascal, 1997
- MULLER-FUNK, Wolfgang, *Theorien des Fremden. Eine Einführung*, Tübingen, Franke Verlag, 2016
- PAGEUX, D. H., *Recherches sur l'imagologie: de l'Histoire culturelle à la Poétique*, „Revista de Filologia Francesa”, VIII, 1995, p. 135-160
- PAGEUX, Daniel-Henri, *Imagologie: bilan d'une recherche, perspectives de réflexion*, în DUKIĆ 2012b, p. 29-38
- RIBEIRO DE SOUSA, Celeste, *Die Imagologie in Brasilien*, în DUKIĆ 2012b, p. 213-229
- SÜSSMUTH, Hans, *Deutschlandbilder in Dänemark und England, in Frankreich und den Niederlanden*, Baden-Baden, 1996
- ŚWIDERSKA, Malgorzata, *Theorie und Methode einer literatur-wissenschaftlichen Imagologie. Dargestellt am Beispiel Russlands im literarischen Werk Heimato von Doderers*, Frankfurt am Main, Peter Lang Verlag, 2013
- ŚWIDERSKA, Malgorzata, *Vielfalt oder Chaos? Einige Bemerkungen zur Terminologie der literaturwissenschaftlichen Imagologie*, „ZVPG. Zeitschrift des Verbandes Polnischer Germanistik”, III, 2014, nr. 2, p. 189-200
- VOLTROVÁ, Michaela, *Terminologie, Methodologie und Perspektiven der komparatistischen Imagologie*, Berlin, Frank & Timme, 2015a
- VOLTROVÁ, Michaela, *Geschichte der Komparatistische Imagologie aus dem Blickwinkel des 21. Jahrhunderts*, în EDER&PECKA 2015, p. 193-201

**THE TRAGEDY OF THE ISTRIAN EXODUS SEEN
THROUGH THE ARTICLES OF "IL CORRIERE DELLA
SERA" AND "L'UNITÀ" OF THE PCI: YEAR 1947**

**LA TRAGÉDIE DES EXILES D'ISTRIE À TRAVERS LES
ARTICLES DU « CORRIERE DELLA SERA » ET
« L'UNITA » DU PCI: ANNÉE 1947**

**LA TRAGEDIA DEGLI ESULI ISTRIANI VISTA
ATTRAVERSO GLI ARTICOLI DEL "CORRIERE DELLA
SERA" E "L'UNITÀ" DEL PCI: ANNO 1947**

Zakaria KHENOUCHE

Algiers 2 University
Laboratoire études de pragmatique inférentielle
EPI LAB
zakaria.khenouche@univalger2.dz

Dr Abdellah MAASSOUM

Algiers 2 University
abdellah.maassoum@univ-alger2.dz

Abstract

This research aims to investigate the sufferings of Istrian exiles in 1947 and how they were represented in the newspapers "Corriere della Sera" and "l'Unità". Historically, the period following the Second World War was a crucial time in the history of Italy, as the Italian peninsula had already emerged from a disastrous war and inherited a series of unresolved problems from the former fascist regime. These unresolved problems posed real challenges for the nascent Italian Republic and also paved the way for new issues, such as the unresolved problem of the eastern border, which led to the forced exodus of thousands of Italians from the border areas with Yugoslavia. Since the end of the war, Yugoslavia had occupied Trieste and spread terror throughout the region, initiating a series of persecutions against the Italian-speaking population in the region, causing the flight of people who would later be called "Istrian exiles" or "Julian-Dalmatian exiles". Two years after the end of the war, the Peace Treaty was organized in Paris, adopting a peaceful resolution for all conflicts, including the Trieste issue and the problem of exiles. In this regard, in the same year, two newspapers, one centrist, "Corriere della Sera", and the other, "l'Unità", which was the organ of the Italian Communist Party (PCI), addressed the issue of exiles during the year of the peace treaty, each according to its own vision and political orientation. This concerns the centrist and communist views regarding the issue of Istrian exiles during the days of the peace treaty.

Résumé

Cette recherche vise à enquêter sur les souffrances des exilés istriens en 1947 et sur la manière dont elles ont été représentées dans les journaux «Corriere della Sera» et «l'Unità». Historiquement, la période qui a suivi la Seconde Guerre mondiale a été cruciale dans l'histoire du beau pays, car la péninsule italienne était déjà sortie d'une guerre désastreuse et avait hérité d'une série de problèmes du régime fasciste précédent, ces problèmes non résolus ont représenté de véritables défis pour la naissante République italienne, ouvrant également la voie à de nouveaux problèmes, tels que le problème non résolu de la frontière orientale qui a entraîné l'exode forcé de milliers d'Italiens des zones frontalières avec la Yougoslavie. Depuis la fin de la guerre, la Yougoslavie a occupé Trieste et semé la terreur dans toute la région, initiant dès lors une série de persécutions contre l'élément italoophone de la région, entraînant la fuite de personnes qui seront appelées plus tard «exilés istriens» ou «exilés giuliano-dalmates». Deux ans après la fin de la guerre, le traité de paix a été organisé à Paris, adoptant une résolution pacifique pour tous les conflits, y compris la question de Trieste et le problème des exilés. À cet égard, la même année, deux journaux, l'un de tendance centriste, «Corriere della Sera», et l'autre, «l'Unità», organe du Parti Communiste Italien (PCI), ont abordé le sujet des exilés lors de l'année du traité de paix, chacun selon sa vision et son orientation politique. Il s'agit donc de la vision centriste et communiste concernant la question des exilés istriens pendant les jours du traité de paix.

Riassunto

La presente ricerca si propone di indagare le sofferenze degli esuli istriani nel 1947 e come furono rappresentate nei quotidiani il "Corriere della Sera" e "l'Unità". Storicamente, il periodo che segue il secondo conflitto mondiale fu un periodo cruciale nella storia del bel paese, perché la penisola italiana è stata già uscita da una guerra disastrosa ereditando una serie di problemi dal ex-sistema fascista, questi problemi mai risolti, rappresentarono delle vere sfide per la nascente repubblica italiana, aprendo anche la strada ad altri nuovi problemi, per esempio il problema non risolto del confine orientale che portò all'esodo forzato di migliaia di italiani provenienti dalle zone di frontiera con la Jugoslavia, quest'ultima che sin dalla fine della guerra occupò Trieste e seminò il terrore in tutta la regione, cominciando da quel momento una serie di persecuzioni contro l'elemento italofono nella regione, causando la fuga di persone che saranno chiamati dopo "esuli istriani" o "esuli Giuliano dalmati". Due anni dopo la fine della guerra fu organizzato A Parigi il trattato di Pace che addotava una risoluzione pacifica per tutti i conflitti tale la causa Triestina ed il problema degli esuli. a tal proposito e nello stesso anno due giornali: uno centrista che fu il "Corriere della Sera", e l'altro che fu "l'Unità" che fu l'organo del PCI, tutti e due hanno trattato il tema degli esuli nell'anno del trattato di pace, ognuno secondo la sua visione e il suo orientamento politico, si tratta dunque della visione centrista e quella comunista rispetto al tema degli esuli istriani nei giorni del trattato di pace.

Keywords: *Istrian exiles, "Corriere della Sera", "l'Unità", editorial line, peace treaty, 1947*

Mots-clés: *Exilés istriens, «Corriere della Sera», «l'Unità», Ligne éditoriale, traité de paix, 1947*

Parole chiave: *Esuli Istriani, Il Popolo, L'Avanti, Linea editoriale, trattato di pace, 1947*

Introduzione

La seconda guerra mondiale fu il conflitto più devanstante nella storia umana, dove morirono più di 40 milioni persone, la maggior parte di loro furono degli innocenti civili, un bilancio assai elevato che di più le popolazioni europei dove fu iniziato il conflitto mondiale, scene di masiccia distruzione dove tante città e capitali furono rase al suolo, a prendere l'iniziativa fu il nazismo tedesco che fu il primo a scatenare la scintella della guerra invadendo il paese vicino la Polonia nella cosiddetta nel linguaggio militare "la guerra lampo", l'Italia di Mussolini fu entrata in guerra a fianco dei tedeschi un anno dopo, i paesi dell'asse continuarono a vincere la battaglia dopo l'altra fino al 1943 dove la musica cambiò con i famosi sbarchi in Normandia e in Sicilia, ma anche la vittoria degli alleati nella battaglia del Alamein, questi due fatti assieme all'aiuto dei collaborazionisti nei paesi occupati del nazi-fascismo, come in Italia dove i partigiani collaborarono con gli alleati per sconfiggere il nazi-fascismo che fu veramente sconfitto nella primavera del 1945 con la morte del dittatore fascista Benito Mussolini, il fatto che diede inizio ad una nuova eta nella ricca storia d'Italia, e dove il bel paese diventò per la prima volta una repubblica parlamentare.

Dopo la fine della seconda guerra mondiale nacquero nuovi problemi come risultati del secondo conflitto mondiale e l'Italia non fece l'eccezione, si trattò di problemi che toccarono tutti i lati della vita sociale, economica e politica degli italiani, furono apparsi altri problemi legati alla redesignazione dei confini con la Jugoslavia che occupò il nord est della penisola sin dal 1945, senza rendere conto anche alle decisioni del trattato di pace del 1947 causando la fuga delle popolazioni italofone che vissero lì, questi punti che riguardarono "gli esuli istriani" furono trattati da tanti quotidiani italiani.

In questo articolo proverò ad analizzare questa problematica "il Problema degli esuli istriani e le sue ricadute nell'anno del trattato di pace di Parigi e come fu trattato dal "Corriere della Sera" e dall'"Unità" del PCI", parlando delle condizioni degli esuli che furono costretti ad abbandonare le loro case e terre, condizioni rispetto alle decisioni del trattato di pace con la visione di due quotidiani, uno centrista e l'altro comunista.

Per arricchire il tema proposto e per rispondere a questa problematica proverò a porre qualche domanda.

- 1) Quali erano i problemi della prima repubblica italiana?
- 2) Come fu iniziata la tragedia degli esuli istriani?
- 3) Cosa ha portato il trattato di pace per la risoluzione dei problemi legati alla guerra?
- 4) Come fu presentata la tragedia degli esuli attraverso gli articoli del popolo nell'anno del trattato di pace?
- 5) Come fu presentata la tragedia degli esuli istriani attraverso gli articoli dell'Avanti nell'anno del trattato di pace?

Per rispondere alla problematica principale e alle domande poste ho proposto una serie di ipotesi per analizzare questo fenomeno di migrazione forzata.

L'Italia fu tra i paesi più toccati dalla guerra, un paese che dopo ereditò problemi dal sistema fascista, e si trovò in fronte a nuovi problemi, dove i governatori del paese dovettero trovare soluzioni immediate a tutti i problemi soprattutto quelli economici e sociali.

La tragedia degli esuli istriani rappresentò un capitolo doloroso nella storia dell'Italia, un capitolo nato a causa della mancata risoluzione per la cosiddetta "il problema dei confini orientali", il fatto che permise agli jugoslavi di controllare l'intera regione e cacciar via gli italiani.

Il trattato di pace come tutti i trattati di pace organizzate dopo la fine di qualsiasi conflitto deve puntare sempre sui punti essenziali ispirate da organismi mondiali pacifiche come l'Onu ed il consiglio di sicurezza, dove vennero adottate decisioni per la ridesignazione dei confini e per i problemi dei rifugiati, alla fine di trovare soluzioni pacifiche per loro.

Molti storici hanno parlato della tragedia degli esuli istriani ma le loro ricerche furono superficiali o posso dire prive di coraggio forse a causa della sensibilità del tema per gli italiani stessi, per arricchire il mio articolo ho preso la visione di due giornali che non hanno lo stesso orientamento politico e che non seguono la stessa linea editoriale.

In primo luogo ho parlato dei problemi dell'Italia post-bellica, soprattutto del problema del confine orientale che portò alla tragedia degli esuli istriani, ma anche del trattato di pace di Parigi del 1947.

In secondo luogo che lo posso chiamare la parte operativa dell'articolo, ho provato a parlare degli articoli che parlano dell'esodo istriano nel 1947 cioè l'anno del trattato di pace, dove ho preso articoli del giornale il "Corriere della Sera" ed altri del giornale Comunista l'"Unità", e come tutti e due trattassero l'esodo nello stesso anno.

In fine, dopo una lettura attenta degli articoli dei due giornali, e dopo aver capito bene tanti dettagli tale il contesto storico, la politica nazionale ed internazionale dell'Italia, la posizione geografica dell'Istria, i motivi ed i responsabili diretti ed indiretti dell'esodo, ho analizzato il contenuto dei due quotidiani "il Corriere della Sera e l'Unità" per rivelare nuove testimonianze e costituire delle nuove realtà sull'esodo nell'anno del trattato di pace, prendendo in considerazione sempre l'orientamento e la visione politica di ogni quotidiano.

1. I problemi della prima repubblica italiana

Dopo la fine della seconda guerra mondiale e la sconfitta del regime fascista, fu organizzato in Italia un Referendum per scegliere tra repubblica ed monarchia, a vincere fu la repubblica con più di 51% dei voti, dando inizio alla nascita della prima repubblica italiana come stato democratico dove vennero allargate le libertà dei cittadini e viene dato il voto alle donne per la prima volta nella storia del paese, il Referendum del 1946 aprì alla nuova repubblica una stagione di sfide per risolvere i problemi sociali economici e politici.

Sul piano politico l'Italia visse un periodo di transizione politica instabile dove si andò da un unico regime dittatoriale ad una repubblica democratica parlamentare, questa transizione venne stabilita grazie al referendum già menzionato, questa instabilità rimase anche dopo il referendum e portò ad una polarizzazione ideologica tra i partiti nel paese, tra quelli che vollero adottare l'ideologia occidentale capitalista e quelli che vollero seguire l'oriente comunista.

Dal punto di vista sociale, la società italiana visse dei significativi cambiamenti, ci fu un massiccio flusso migratorio delle zone rurali verso le aree industrializzate, l'esodo dalle campagne fu una realtà vista e vissuta dove il paese si sta trasformando da un paese agricolo in un paese industrializzato.

Sul piano economico, l'economia italiana fu gravemente devastata perché il paese fu appena uscito da una terribile guerra, una guerra dove i fascisti focalizzarono sulla produzione bellica, dimenticando di investire nei altri settori che toccarono di più la vita quotidiana dei cittadini tale il settore agroalimentare.

Un'altra sfida per l'Italia è il problema dei profughi che fu tra i più gravi risultati della guerra dove:

l'Italia divenne una crocevia per il passaggio di molti profughi, soprattutto ebrei sopravvissuti alla shoah, da cui la necessaria organizzazione di strutture e l'arrivo di adeguate politiche di accoglienza ed riensimento, questioni che si ripropongono dopo il trattato di pace, con l'arrivo dei profughi giuliano dalmati. (AVAGLIANO, PALMIERI, p. 408).

Si nota che L'Italia non fu solo un punto di partenza per i profughi italiani che vollero abbandonare il paese verso gli Stati Uniti, il Canada, l'Australia e l'Argentina, ma anche un punto di arrivo per profughi provenienti dalle terre più miserabili dell'Europa tale i slavi ed gli ebrei venuti, scappati dalla gravità della situazione nel secondo dopoguerra.

Nel mio caso parlerò di profughi italiani che si trovarono costretti ad abbandonare le loro terre e le loro case in Istria, sin dal 1945, questo esodo forzato lo vedremo in modo più dettagliato nello prossimo punto.

2. La tragedia degli esuli istriani

Dopo la fine della seconda guerra mondiale la Jugoslavia del maresciallo Tito occupò Trieste:

“La Venezia Giulia si trova comunque già dai primi giorni di maggio del 1945 di fatto separata dal resto d'Italia essendo stata occupata dall'armata popolare jugoslava giunte prima dell'arrivo dei riparti anglo-americani, questa occupazione influenzò profondamente gli avvenimenti successivi pregiudicando le aspettative della popolazione italiana.” (RUMICI, 2012, p. 12).

Trieste la città storicamente italiana si trovò tra le mani dell'occupante socialista che approfittò le condizioni della fine della guerra per prendere in controllo il capo luogo della Venezia Giulia, il dittatore jugoslavo non si fermò qua, dove le sue forze iniziarono una serie di persuasioni contro la popolazione locale con l'obiettivo di svuotare la regione dall'elemento italiano, provando a slavizzare tutta la regione, questi atti portassero alla fuga di migliaia di italiani che non resisterono alla nuova realtà, questi furono chiamati gli esuli istriani nella cosiddetta “l'Esodo Istriano”.

L'esodo istriano fu un fenomeno che si fu verificato dopo la seconda guerra mondiale, in cui 30.000 persone provenienti dall'Istria e di altre zone limitrofe venne costretta a fuggire o venne espulsa dalle proprie terre a causa delle tensioni etniche e dei cambiamenti dei confini tra l'Italia e la Jugoslavia, un cambiamento come ho già detto dovuto all'occupazione della regione italiana da parte della Jugoslavia, l'ho chiamato tragedia perché questi popolazioni si trovarono in fronte una nuova triste realtà, una realtà amara dovuta anche al silenzio della comunità internazionale ma anche all'ex sistema fascista che non fu riuscito a mantenere l'unità territoriale del paese.

Si nota anche con la nascita della prima repubblica italiana che lo nuovo stato italiano essendo uno stato democratico volle adottare soluzioni democratiche per tutti i conflitti sotto la copertura delle organizzazioni mondiali tale l'Onu, per mostrare all'opinione pubblica che il paese stette proseguendo una via di creazione di un vero stato fondato sulla libertà di scelta e di espressione, ma anche sull'adozione di metodi pacifici per la risoluzione dei problemi come il problema del confine orientale ed il problema degli esuli.

Si seppe che dopo ogni conflitto mondiale ci sarà sempre un trattato di pace organizzato dai paesi vincitori della guerra, dove vennero discussi e risolti problemi tale la ridesegnazione dei confini, problemi delle minorità oppresse ma anche problemi dei rifugiati, per il caso dell'Italia il problema non risolto del confine orientale causò la nascita di un'alto problema che fu il problema degli esuli istriani, questi punti sono legati direttamente al trattato di pace di Parigi del 1947, di cui parlerò nello prossimo punto.

3. Il trattato di pace di Parigi del 1947

Sono degli accordi firmati nella capitale francese tra l'Italia e le potenze alleate, fu il risultato della conferenza di pace tenuta a Parigi tra il 29 luglio e il 15 ottobre 1946, il trattato

chiedeva all'Italia di restituire alla Jugoslavia l'Istria, con la città di Fiume e Zara, gli abitanti si trovavano in fronte a una nuova realtà dopo corti trattative rispetto al caso, tali trattati furono ingiusti dove hanno cambiato la vita ed il destino di migliaia di italiani, che vollero rimanere legati all'Italia, le decisioni del trattato di pace hanno reso l'esodo istriano diverso da quello croato-slavo avvenuto nel corso dei due decenni:

al contrario l'esodo degli italiani dopo il 1945 fu perlopiù direttamente legato alle scadenze definite dalla diplomazia internazionale: All'entrata in vigore del trattato di pace, alla fine del territorio libero di Trieste e ai tempi previsti per esercitare l'opzione l'esodo italiano avvenne in un periodo di tempo dimezzato rispetto a quello che aveva avuto a disposizione l'esilio jugoslavo. Questo fatto, e le diverse modalità di insediamento di italiani, slavi, insieme ad una differenza quantitativa tutt'altro che insignificante, contribuirono a farsi che la dimensione di fuga, e di migrazione fosse percepita in modo molto diverso. (WÖRSDÖRFER, 2009, p. 298).

Il trattato di pace vide l'Italia come potenza regionale e non mondiale, questo fatto si vide nei trattati di pace dove le grandi potenze favorirono la Jugoslavia nella redistribuzione e la ridefinizione dei confini, contribuendo con il loro silenzio nell'aggravamento della situazione e nell'inizio dell'esodo forzato della popolazione italo-fona nella regione di confine, questo fatto potrebbe essere interpretato come tradimento degli alleati per l'Italia che sarà usata come scudo contro l'espansione comunista nella guerra fredda.

Tanti storici hanno parlato del trattato di pace ma anche della situazione degli esuli istriani, ma nel mio caso ho parlato della visione di due quotidiani italiani sul tema degli esuli nell'anno del 1947, questo punto lo vedremo nella parte operativa della mia ricerca dove analizzerò il contenuto dei quotidiani "Corriere della Sera" e "Unità" rispetto al tema degli esuli istriani e come essi trattarono il tema dell'esodo forzato nell'anno del trattato di pace di Parigi.

4. Analisi del contenuto del "Corriere della Sera"

4.1. "Il Corriere della Sera"

"Il Corriere della sera" è un quotidiano italiano, fondato a Milano nel 1876 da Eugenio Torelli Viollier, è stato tra i più prestigiosi quotidiani italiani con una diffusione nazionale ed internazionale, il giornale milanese è considerato di orientamento centrista.

4.2. Analisi del contenuto

Per il tema degli esuli nel 1947, ho trovato due articoli che parlarono del tema degli esuli istriani. Il primo intitolato l'Assistenza ai profughi giuliani.

Il primo articolo fu intitolato "assistenza ai profughi istriani" quest'articolo è un articolo di informazione che parlò di una riunione in prefettura per l'assistenza ai profughi giuliani:

Promossa dal comitato Alta per la Venezia Giulia e Zara, e con l'intervento del Dott. Natta in rappresentanza del prefetto: del sindaco AVV. Geppi, dell'assessore on. Meda, dei rappresentanti della C.R.I.E. e dell'E.C.A. dell'assistenza post-bellica, della pontificia commissione di assistenza, del comando militare e di altre organizzazioni assistenziali, si è tenuta una riunione in prefettura, intesa a stabilire le misure d'urgenza da adottarsi in relazione all'esodo da Pola e dalle altre località istriane. Il presidente del comitato Drabeni, ha riferito sulla situazione dei profughi e ribadito la necessità che tutte le misure di assistenza abbiano ad essere coordinate dal comitato inter-ministeriale per la Venezia Giulia e Zara, è

stato formulato un piano di assistenza cui tutti i presenti hanno assicurato il loro contributo. ("Il Corriere della Sera", 05 Febbraio 1947, N: 30, p. 2).

L'articolo fu il primo articolo del dopoguerra che parlò dell'esodo e soprattutto dai passi compiuti per l'assistenza dei profughi, si nota che l'articolo parlò del luogo di partenza che sono le terre istriane e di Pola, ma non parlò né di chi si occupò del loro trasferimento, i mezzi per trasferirli ma anche le ragioni che gli portarono ad andarsene, non parlò anche del paese di arrivo dei profughi, l'articolo citò solo informazioni superficiali per lasciare sempre una sorta di ambiguità forse per mancanza di informazioni o forse per non cadere nello sbaglio di sostenere una parte rispetto all'altra, perché non si seppero ancora i motivi nascosti di una tale riunione.

L'articolo quando citò tutti i partecipanti dei vari rappresentanti delle associazioni, volle mostrare che la presenza di tutti fu il primo passo essenziale per andare avanti all'assistenza dei profughi, dove tutti le associazioni ed i loro membri sono civili, militari o clerici sono presenti, citare una associazione civile per mostrare che tutta la popolazione sta con i profughi, una associazione con membri militari per dire ai lettori che l'esercito si occupò di proteggere tutti i profughi, e il clero per due motivi per la benedizione di questo atto che Dio lo ama e per mandare un messaggio ai quelli che proseguono e uccidono i sacerdoti, per dirli che la chiesa cattolica sarà sempre presente e sarà la casa che accoglie tutti i cristiani, senza vedere nei loro origini o paesi di provenienza, il messaggio qua fu destinato alla Jugoslavia che non dà nessuna importanza alla religiosità nella regione.

Un dettaglio da notare che l'articolo non parlò degli origini dei rifugiati, questo riflesse la politica generale del "Corriere della Sera" che trattò tutti i temi con una visione centrista, dunque per non offendere nessuno, soprattutto in un caso simile dove si fuggì per un motivo, che sarà quasi sempre la paura della morte, dunque l'articolo visse che citare l'origine dei rifugiati non serverà a nulla.

L'articolo scelse di parlare dell'iniziativa del comitato per la Venezia Giulia e Zara e non altri comitati, perché questo comitato dal suo nome copri tutta la Venezia Giulia più la città di Zara, un'ampia superficie che assicurò certamente la copertura di più profughi senza escludere nessuno.

Nello stesso contesto citare l'intera regione della Venezia Giulia più Zara, per equilibrare lo spostamento dei rifugiati nella costa adriatica est, dunque ridurre il carico sul porto di Pola, un'altro dettaglio per la città jugoslava di Zara, fu far sentire la gente della città come fratelli di quelli di tutta la Venezia Giulia uniti dalla stessa storia, religione ma anche dallo stesso destino.

Per concludere posso dire che la cosa più notevole nell'articolo fu che il giornale incoraggiò sempre i passi di risoluzione dei vari problemi, e li benedisse, ma il punto negativo in questa oggettività un po' esagerata che il giornale non parlò mai né dell'origine né delle ragioni dell'esodo, sappiamo tutti che il fatto di assistenza sia un atto buono ma sarebbe meglio informare i lettori delle cause di questo esodo, presentando un'informazione completa per avere più credibilità.

Il secondo articolo fu intitolato "Occasionissime a Pola" fu un articolo d'informazione del "Corriere della Sera" che parlò del peggioramento della situazione in generale a Pola, Pola dove dal suo porto partì il più grande numero dei profughi, l'articolo fu scritto un giorno il trattato di Parigi:

"Quante cose ci sono adesso a Pola da comperare a buon mercato, l'Arena per l'appunto, di Pola stampato largo, poco più di un fazzoletto da naso, I nostri magri come sono, sembrano dei Times al paragone. prima e seconda pagina sono tutte in chiave di partenza, di sgombero, di esilio. ma non siamo qui per fare sentimintalism. non leggiamo l'editoriale patriottico, non leggiamo il programma della partenza del secondo scaaglione di profughi, non il sluto

agli amici del capostazione giudice e signora, né l'annuncio dell'ultimo ballo che gli studenti" neo maturi" organizzano nella sede del partito socialista " prima dell'esilio". ("Il Corriere della Sera", 11 Febbraio 1947, N: 36, p. 2).

Leggendo questa prima parte piena di angoscia, disprezzo e dolore, ho notato che l'articolo volle mostrare i lati oscuri e nascosti della vita quotidiana a Pola, e di come fu peggiorata la situazione, cominciando la sua descrizione con una frase esclamativa di come tutto fu pronto per essere venduto a Pola a causa della grave situazione lì.

Si parlò di un famoso quotidiano che fu andato in rovina a causa della crisi economica, qua con questo punto l'articolo volle mostrare la situazione nella quale fu arrivata la stampa a Pola, una stampa che riuscì a parlare solo sui problemi, si parlò su come la gente disperata non legge più l'editoriale patriottico, per questo punto l'articolo si referì alla gente che perse quel senso di patriottismo o di appartenenza alla Patria a causa delle attuali vicende causate dalla crisi economica.

Si parla che la gente non parlò più sulla partenza di un secondo scaglione di profughi, questa frase fu menzionata per volontà di mostrare lo stato dello shock e del dubbio visto nelle facce dei polesi, ma anche poté essere capito come messaggio di molti abitanti di Pola, che nonostante le terribili circostanze rimarranno in città.

La fine di questa prima parte parlò della situazione degli studenti che organizzarono una sorta di ballo nella sede del partito socialista ma prima dell'esilio, si parlò di esilio e del partito socialista per mostrare ai lettori che il passo di abbandonare la propria terra fu un atto volontario della Patria, il rapporto con il partito socialista fu che i socialisti nella città cambiarono la giacca seguendo il modello della Jugoslavia socialista che causò questo fatto chiamato " esodo " , dunque l'articolo volle , in modo indiretto, mostrare il cambiamento di posizione del partito socialista italiano dopo e prima dell'esilio, mostrando ciò che esso stava organizzando all'interno della sua sede nei due diversi periodi.

La seconda parte si cominciò con una frase esclamativa: "*Ma, a proposito, perché se ne vanno?*" (*Ibidem*), con questa frase l'articolo fece domanda su perché i polesani abbandonarono la loro città, attraverso questa domanda intelligente il giornale cominciò a dare qualche proposta sui motivi dell'esilio, facendo finta di non conoscere la ragione principale di questa fuga, tutto questo per mantenere la sua posizione centrista nella presentazione delle informazioni.

La cosiddetta "Unione degli esuli istriani", per mostrare ai lettori che questo unione sarebbe solo un organismo di uno gruppo limitato di persone che non rappresentò tutta la gente dell'Istria, dunque il "Corriere della Sera" non volle delimitare tutta la gente in solo esuli, tutto questo per due motivi, il primo motivo fu pensare alla gente che volle rimanere nella regione, ed il secondo motivo fu che se il giornale li chiamò tutti esuli dà un'occasione alla Jugoslavia per accelerare l'esodo facendo parte della sua stessa propaganda.

L'articolo si concluse con una serie di domande un po' strane, si parla di Milano perché è la città dove si trovò la sede del "Corriere della Sera" e per dire che milanesi hanno case e vivono in pace rispetto ai polesani, si parlò in modo satirico delle case svuotate a Pola, non per far ridere i lettori sulla tragedia degli esuli ma per mostrare la velocità di quest'esodo, case vuote come fossero mai abitate e aspettarono la gente per occuparli, queste case secondo l'articolo dovettero essere visitate, pulite e chiuse di nuovo, e questo fu un messaggio indiretto o una forma di appello intelligente alle autorità italiane per sostenere tutti i profughi istriani anche quelli rimasti in Istria, dunque il "Corriere della Sera" attraverso la sua politica centrista nella presentazione delle informazioni cercò di non offendere nessuno, per esempio in quest'articolo usò parole sacrali per referire a cose serie.

5. Analisi del contenuto dell'"Unità" del PCI

5.1. "L'Unità" del PCI

"L'Unità" è un quotidiano italiano fondato nel 1924 e chiuso nel 2014, era storicamente legato al partito comunista italiano e aveva una forte presenza nel panorama politico e culturale italiano, durante gli anni è stato uno strumento di comunicazione del partito comunista italiano fino alla sua dissoluzione a causa delle sfide finanziarie, per quest'ultimo il quotidiano ha cessato le sue pubblicazioni nel 2014.

5.2. Analisi del contenuto

L'unico articolo dell'"Unità" che parlò della tragedia degli esuli istriani scritto nel 1947 fu intitolato "Quanti lasceranno Pola, la fabbrica dell'esodo", più precisamente il primo articolo dell'"Unità" che parlò dell'esodo da Pola, fu un'articolo d'informazione scritto solo qualche giorno dopo il trattato di Pace di Parigi, il primo titolo cominciò con una domanda sul numero esatto dei profughi che stavano per lasciare Pola, questa domanda fu destinata in modo indiretto allo stato italiano, l'articolo chiamò Pola la fabbrica dell'esodo per descrivere il gran numero dei profughi che non smise mai di aumentare, la fragilità e la gravità della situazione venne descritta con le parole dell'Inviato speciale dell'"Unità" a Trieste dove disse:

I certificati di esodo a Pola sono come i guai, li ricevono tutti, quelli che li desiderano e quelli e quelli che non si erano mai sognati di chiederlo. spesso vengono concessi collettivamente, come è accaduto recentemente allorché tutti i dipendenti dai servizi pubblici si sono visti insieme nelle liste dell'esodo, naturalmente è chiaro che migliaia di queste persone iscritte all'ufficio nelle liste non partiranno mai, tuttavia i giornalisti non fanno caso a questi piccoli particolari, scorrono in fretta gli elenchi ed assicurano ai loro lettori che su 30 mila abitanti almeno 25.000 andranno via, è il caso di dire che cifre di queste genere sono per lo meno azzardate in un momento in cui gli esuli locali sono appena centinaia? (Giglio, "L'Unità", 07 Febbraio 1947, N: 32, p. 1).

La prima parte dell'articolo parlò dei certificati di esodo di Pola, per mostrare ai lettori le procedure dell'esodo, che venne presentato come un'opera malorganizzata, l'articolo citando tutte queste informazioni cercò di criticare lo stato italiano senza mai citare le ragioni dell'esodo stesso.

L'articolo parlò anche delle informazioni citate dai giornalisti che secondo l'articolo neglignendo il numero esatto delle persone iscritte per partire, dunque l'articolo parlò dei giornalisti per incolpare in modo indiretto lo stato italiano perché la maggior parte dei giornalisti presero le loro informazioni a partire da fonti ufficiali.

La prima parte dell'articolo si concluse con una domanda, l'obiettivo qua fu seminare il dubbio nelle anime facendo una sorta di propaganda, per togliere i sospetti dai veri responsabili dell'esodo, perché si sa che l'"Unità" fu l'organo del partito comunista che condivide lo stesso orientamento con altri paesi.

La seconda parte dell'articolo parlò dei profughi a Pola che vollero partire in Italia, l'articolo usò parole come delusione, foibe per seminare il pessimismo nelle anime, usò anche parole come preghiere, sollecitazioni per stimolare le anime dei lettori e portarli a mostrare empatia con i profughi, tutto questo per un brutto fine: fu quello di portare la gente a odiare il governo italiano.

L'articolo mostrò volutamente i profughi polesi, allo scopo di indirizzare l'opinione pubblica sul fatto che Pola fu l'unica città da cui provennero i profughi, e non chiamandoli

dell'Istria o della Venezia Giulia, per nascondere i motivi principali o il giocatore principale per il loro esodo.

Si nota anche che l'articolo parlò con cifre esatte, dove disse che il quarto dei polesi, furono riusciti a partire, nonostante che le informazioni furono giuste ma l'obiettivo dell'"Unità" fu di criticare, e distorcere l'immagine dello stato italiano e mostrarlo come impotente di fronte alle ondate dei rifugiati.

L'articolo quando parlò della presenza britannica a Pola disse che la città fu distrutta e parlò di una occupazione degli alleati, al contrario quando parlò degli jugoslavi dice: *Quando gli jugoslavi prenderanno possesso di Pola si troveranno di fronte ad un gigantesco lavoro di ricostruzione della città (Ibidem)*, l'articolo cercò di incolpare gli alleati al contrario cercò a dire ai lettori che la Jugoslavia occupò la regione grazie al silenzio e alla complicità degli alleati.

Per concludere posso dire che l'articolo usò il machhivellismo per ottenere quello che volle, l'articolo fu pieno di propaganda implicita contro lo stato italiano, dove il quotidiano comunista, che nonostante questo dramma approfittò la tragedia per offrire servizi gratuiti ai paesi che furono contro l'occidente.

Conclusioni

L'anno 1947 fu un'anno decisivo nella storia dell'Italia e degli esuli istriani, perché fu l'anno del trattato di pace di Parigi che segnò ufficialmente la fine di un'era storica e l'inizio di un'altra nuova, nonostante che l'Italia fu tra i paesi vincitori della guerra ma non fu mai trattata come una potenza mondiale, questo punto venne notato nelle decisioni del trattato di pace che favorirono di più la Jugoslavia.

Dopo l'analisi degli articoli del "Corriere della Sera" e dell'"Unità" sono arrivati a questi risultati:

"Il Corriere della Sera" dedicò due articoli rispetto all'"Unità" che dedicò un'articolo, dunque il giornale borghese diede più importanza agli esuli nell'anno del trattato di pace.

"Il Corriere della Sera" cercò sempre di mantenere la sua posizione centrista nel presentare le informazioni, cercando solo di informare i suoi lettori borghesi, che anche nella realtà non si interessarono mai ad ascoltare nemmeno le storie degli esuli.

Per l'"Unità" che dedicò un solo articolo per gli esuli, l'unico articolo come ho già detto scritto il giorno dopo del trattato di pace, riflesse la posizione del partito comunista italiano come partito di opposizione, solo per criticare le scelte dello stato che scelse di far parte del blocco occidentale, posso dire che l'"Unità" parlò degli esuli per mostrare ai suoi lettori che sarebbe meglio che l'Italia fece parte del blocco orientale.

La cosa più importante che l'ho notata attraverso l'analisi di questi articoli che tutti i due quotidiani, rispettarono la loro linea editoriale ed il loro orientamento politico dove il "Corriere della Sera" mantenne la sua posizione centrista e l'"Unità" giocò bene il ruolo di un organo di un partito di opposizione.

BIBLIOGRAFIA

- AVAGLIANO Mario, PALMIERI Marco. 2019. *dopo Guerra, gli italiani fra speranze e disillusioni*, Bologna, il Mulino
- RUMICI, Guido. 2012. *Istria e Dalmazia profilo storico*, federazione delle associazioni degli esuli istriani fiuamani e dalmati
- WÖRSDÖRFER Rolf. 2009. *il confine orientale, l'Italia e Jugoslavia dal 1915-1954*, traduzione di Marco Cupellano, Bologna, Il Mulino

Archivio dei giornali

- "Il Corriere della Sera", del Mercoledì, 05 Febbraio 1947, Anno: III, N: 30, p. 2
- "Il Corriere della Sera", del Martedì, 11 Febbraio 1947, Anno: III, N: 36, p. 2
- Tommaso GIGLIO, "L'Unità", del Venerdì, 07 Febbraio 1947, Anno: XXIV, N: 32, p. 1

POLICY ENTREPRENEURSHIP AND THE BATTLE OF IDEAS: 'THE THINK TANKERY' OF THE FABIAN SOCIETY IN THE TURN OF THE TWENTIETH CENTURY

ENTREPRENEURIAT POLITIQUE ET BATAILLE DES IDÉES : « LE THINK TANKERY » DE LA FABIAN SOCIETY AU TOURNANT DU XXème SIÈCLE

Amira TALAH

Doctoral student, Algiers-2 University
02 Djamel Eddine el afghani, Bouzareah
Laboratory of The disciplinary intersection of research:
Discourse analysis and Cultural Intersectionality
amira.talah@univ-alger2.dz

Mohamed DOUIFI

Professor, Algiers-2 University
02 Djamel Eddine el afghani, Bouzareah

Abstract

The Fabian Society is believed to be the first advocacy think tank to have succeeded in putting a foothold in British politics (despite not being called so until much later). This article explores, to some extent, aspects of 'think-tankery' of the British Fabian Society during the late 19th and early 20th centuries. In fact, the accomplishments credited to the unusual members of the Fabian socialists laid in their evidence-based ideas that proved to secure gradual and general acceptance of the Society's principles. Indeed, the founding fathers of the Fabian Society were the sort of intellectuals who emphasized on the intellectualizing of politics through the strategy of 'permeation' and the influence of the political elite. Permeation, in its turn, has been defined and applied in different terms by Fabian socialists aspiring to political influence the political elite, citizens and institutions to its socialist proposals.

Résumé

La Fabian Society est considérée comme le premier groupe de réflexion à avoir réussi à s'implanter dans la politique britannique (même si elle n'a été appelée ainsi que bien plus tard). Cet article explore, dans une certaine mesure, les aspects du « think-tanker » de la British Fabian Society à la fin du 19e et au début du 20e siècle. En fait, les réalisations attribuées aux membres inhabituels des socialistes fabiens résidaient dans leurs idées fondées sur des preuves qui se sont avérées assurer une acceptation progressive et générale des principes de la Société. En effet, les pères fondateurs de la Fabian Society étaient le genre d'intellectuels qui mettaient l'accent sur l'intellectualisation de la politique à travers la stratégie de « perméation » et l'influence de l'élite politique. La perméation, à son tour, a été définie et appliquée en des termes différents par les socialistes fabiens aspirant à influencer politiquement l'élite politique, les citoyens et les institutions en faveur de leurs propositions socialistes.

Keywords: *Fabian Society, think tankery, intellectuals, permeation, influence*

Mots-clés: *Fabian Society, think tankery, intellectuels, perméation, influence*

Introduction

The late 19th and early 20th centuries were marked by progressive intellectuals who sought to influence 'the climate of ideas' within which, it is assumed, political actors were inextricably bound to operate. These intellectuals wanted to reform some aspects of the British society and helped remake the social history of Britain through propaganda, research, and practical advice to the men of power and thus changing the country's status-quo. The Fabian Society, one of Britain's most intellectually important advisory bodies and the first think tank to have ever emerged in the beginning of the early 1890s, was founded for the purpose of reconstructing the society through gradual yet evolutionary terms. Organically, one or more strata of the early Fabian intellectuals which gave it homogeneity and an awareness of its own function not only in the economic, but also in the social and political fields.

While there is a significant body of literature on the Fabian Society and its influence on the British Labour Party, most research relies on the Society's historical background as well as its leftist political leanings. However, there are a remarkably limited number of studies dealing with the 'think-tankery' aspects of the Fabian tactics in evolving practical proposals for the blatant economic, social and political maladies along broad socialist lines. Indeed, most research tries to understand the importance of the Fabian Society in winning for socialism a foothold in British politics undermining the Fabians' adoption of evidence-based approach to the origination and promotion of their policy ideas. Indeed, the Fabian Society, since its foundation, employed rhetoric of public spirit for the 'common good' of the society. They conducted research as a basis for public policy which was then communicated to the wider community and used by politicians and policy-makers to shape and reconstruct public policy. In this light, this paper is interested in showing the extent the Fabian Society's strategy of permeation succeeded in exerting influence on the public and policy-makers through tactical deployment of ideas.

This study argues that the 'think-tankery' of the Fabian Society is best seen through their capacity in converting a new generation of 'opinion formers' to a new set of ideas. By originating and promoting their proposals for wider acceptance, the Fabians, as a group of politically motivated intellectuals seeking to 'permeate' the existing political and economic institutions, triumphed in gaining publicity for themselves and thus 'won the battle of ideas'. Accordingly, this supports the claim that 'think-tanks' – the Fabians in particular – are most relevant in moments where the contours of a policy problem are being defined, which is when politicians, intellectuals and the public are more receptive to external expertise.

It is by no means obvious that the gradual move towards socialism has never been at first a working-class movement. (HAYEK, 1965, p. 1). Undoubtedly, it was the role of an intermediary class of intellectuals or 'secondhand dealers in ideas', in deciding what views and opinions were to reach the decision-makers. In this sense, Friedrich Von Hayek's conceptual framework of the term intellectuals is relevant in the study of the tactics implied by the Fabians to promote and influence the decision-making process in England during the late nineteenth and early twentieth centuries.

1. Fabian Socialism and Intellectuals

The Fabian Society was a small but an influential group of British middle-class socialists and intellectuals who believed that society would gradually change from capitalism to socialism. Not influenced by Marx, the Fabians neither thought of a violent upheaval nor did they recognize the need to 'strike hard' to change the socio-economic conditions of the country; rather, their vision of socialism remained evolutionary and gradual. They emphasized values which were basically spiritual and moral over those accentuating acquisitiveness and materialism to secure the general welfare and happiness to the English society. Principally, the Society set out to spread knowledge of Socialism by means of political democracy. The crux of its constitution states that the Fabian Society 'therefore aims at the establishment of a society in which equality of opportunity will be assured and the economic power and privileges of individuals and classes abolished through the collective ownership and democratic control of the economic resources of the community'. (COLE, 1949, p. 3). The Fabians knew that human beings, by nature, function synergistically and as a matter of fact, Fabian Socialism thrived at awakening the collective will and the collective mind of individuals in order to foster in them the capacity of self-governing¹.

The early talks of their fortnightly held meetings and debates were considered utopian and abstract. However, in the beginning of 1885, they began to function as a study group employing careful analysis when addressing social problems. On the one hand, their methods were systematic and peaceful in pressing for practical solutions to the problems that plagued the nation; on the other, advocating socialism in terms of noblesse oblige and win the 'battle of ideas' without flagrantly undermining other existing social and political institutions, all, implemented, through rational analysis and democratic-constitutional process. The membership of the outstanding Sidney Webb, Annie Besant, Frank Podmore, Sidney Oliver, George Bernard Shaw and other talented leading individuals of the Fabian Society made a great contribution to the evolution of the humane, social and political structures in Britain known today as the Welfare State. Undeniably, their contributions asserted their capacity in making things better. They paved the way to a fertile generator of research and ideas on the left of British politics, but also a driving force for other opposition organizations and new liberal think-tanks to appear in the 1940s- 50s, worth mentioning, Friedrich Von Hayek's model of the New-Liberal think-tank. Hayek deliberately developed his own think tank on the Fabian model and in doing so; he utilized tactics pioneered by them. His own creation, the Mont Pèlerin Society, was greatly influenced by the successes of the British Fabian Society and contributed to the emerging of several New-Right think-tanks that led the economic counter-revolution between 1930s-1970s.²

These high profile members of the Fabian Society envisaged a long and gradualist fight against the evils of late-nineteenth century capitalism. A great deal of research work into local and national polices was carried out to cover a wide range of issues. At the outset, Fabian members advocated for the municipalization of key industries in the private sector. They called for 'Municipal Socialism', a term, which simply pressed for the public ownership of urban

¹ The American sociologist Lester Frank Ward had posited the "argument that society possessed a 'collective mind' which directed and was capable of modifying its evolution so as to better fulfill its basic needs-the theory of 'telic' or purposeful evolution-strongly influenced some of the early Fabians." W. WOLFE, supra note 10, p. 270-71.

² Richard Cockett's book is considered to be a fascinating reference to everyone who wants to learn about the shift to economic liberalism which started initially with Friedrich Von Hayek's campaign to smash Britain's post-war Keynesian consensus. Cockett succeeded in providing a succinct analysis of the intensive interplay between ideas and politics. The book traces a long British tradition of think-tanks that shifted towards 'free economy'

industries, improved free public education and better wages for workers.³ In pursuit of this ideal, the Fabians were clearly focused political operators who dedicated themselves to 'permeate' the existing institutions, political parties and parliament.

The British historian G. M. Trevelyan wrote, 'The Fabians were intelligence officers without an army..., but they influenced the strategy and even the direction of the great banners'.⁴ The Fabian Society was not established only to search for an idea, but to promote one. Its members were 'policy entrepreneurs' as the Austrian economist and liberal proponent Friedrich Von Hayek described them. They consistently stressed that socialism and its reforms must be morally acceptable by a majority of citizens. Effectively, British Fabian socialists developed an organizational and intellectual blueprint. Their initial strategy was clear: they needed to target the wider intelligentsia, experts, journalists, groups, politicians and policy makers. Furthermore, they tried to appeal to the sensibilities of the citizenry putting a strong emphasis on language, reason and evidence for accepting and supporting a particular policy. Such ideas and the associated policy proposals were couched in the language of science and technology with appeals to historical and statistical examples as evidence. (SHAW, 1890; WEBB, 1892). According to Hayek, policy change requires transforming the 'climate of opinion' which could be achieved by influencing 'second hand-dealers in ideas' (ibid). It is one of the main reasons that members of the Fabian Society were carefully selected; therefore, a few were not active in writing and promoting socialist ideas. For a couple of years, the Society remained small in its membership for the fact that, the smaller the organization, the stronger its fissile tendencies. In his 1949 article, "the Intellectuals and Socialism", Hayek drew on the successes of the Fabians in converting a new generation of opinion formers to socialism (Ibid.). In addition, he stressed on how ideas seeped into policy only very slowly and thus, gradualism. Indeed, the Fabians were the sort of intellectuals who could successfully organize ideas for wider acceptance and attract the support of other intellectuals who, in their turn, could influence public policy.

Regardless of the publications of the Society which were collectively produced, they, undeniably, demonstrated the range of beliefs held by individual members. The Fabians were not uniformly active but succeeded in sustaining the society's principle publications which consisted of books, pamphlets, tracts, periodicals and propagandist booklets embodying the results of extensive research issued to foster the propaganda of Socialism in its application to social, economic and political dilemmas of the time. Accordingly, the aim of this article is to try to understand the way the Fabians succeeded in turning their beliefs into policy and thus meeting the requirements of a think tank relying on Friedrich Von Hayek's conceptualization of them (despite the fact of not being called so until much later). The Fabian model tells the story of adaptability, continuity and competition between multiple policy actors within a mosaic process of policy making. These people who were from a variety of positions and who shared the same set of beliefs and who could cooperate within the same coalition were able to respond, interpret and produce new information policy relevant to their values and principles. Indeed, this demonstrates that coalition members 'express similar policy beliefs' without necessarily engaging 'in collective action to realize policy goals'. (SCHLAGER, 1995, p. 248).

The attitude of the Fabians' think tankery in adapting to, meanwhile, transforming the socio-political circumstances of the late 19th and early 20th centuries proves their commitment to a gradualist approach to 'socialist' based reforms. The Society devoted its efforts to its

³ Municipal Socialism is a term used to refer to local government-led social reforms developed by the end of nineteenth century Britain.

⁴ Reviewed Work: "Changing Patterns of Military Politics". by Samuel P. Huntington. Review by: Morris Janowitz. American Journal of Sociology, Vol. 68, No. 3, Studies on Formal Organization (Nov., 1962), p. 377-380

middle-class intellectuals who worked on planning socialist units for all classes. The members' power was apparent in their capacity to sustaining publications that provided background material for the study of the different conditions the country was going through in order to secure the general benefit for citizens. According to the theory of Policy Process, precisely the Advocacy Coalition Framework (ACF), which was primarily developed by two leading American scholars of U.S energy and environmental policy, it is assumed that policy actors or 'participants' must specialize if they want to exercise any influence for change.

Thereof, the ACF insists on the idea that they must hold strong beliefs and are well motivated to transform those beliefs into actual policy. (SABATIER & WEIBLE, 2007, p. 192-196). However, policy making in modern societies is very complex and it needs exceptionally 'original' thinkers and intellectually 'able' people. In other words, this implies the need for more than 'experts' and professionals, but the need for a class of 'intellectuals' that can bridge its limits of its expertise and think of new ideas and proposals, write about them and then spread them. This is exactly what qualified the members of the Fabian Society. It was the wide range of subjects they could talk and write about.

A few years following the Society's foundation, the influential members of the Fabian Society were excited to tell people of all social classes about socialism for the purpose of bringing it down from generalities to concrete practicable proposals. In doing so, they relied heavily on literary output to disseminate their doctrine. Therefore, the Society had always the propensity to publish its ideas to the wider audience. In 1887, the Fabians adopted their creed: The Basis; the document to which all members were asked to sign before being admitted to the society. This was seen as an old-fashioned restriction on admission to membership. The Basis was made explicitly socialist as it stressed the importance of the extinction of private property in land and the sharing of industrial concerns as well as the practical equality of opportunity through the implementation of socialist principles. The document remained unrevised despite several proposals in many occasions to re-write it by a number of appointed committees, but none of these committees had ever succeeded in presenting a report. It was considered as a major source of dissension within the Society. Wells, for example, due to his disagreement with the original basis, tendered a formal resignation from the society in September 1908. The document, with a single addition, endured unchanged until 1919. Indeed, members of the Fabian Society expressed different views about the same issue which sometimes caused misunderstanding, but none was stifled in his or her own opinion. The purpose of the Basis has been often misunderstood. It is not a confession of faith, or a statement of the whole content and meaning of Socialism. It is merely a test of admission; a minimum basis of agreement, acceptance of which is required from those who aspire to share in the control of a Society which had set out to reconstruct our social system. (PEASE, 1916, p. 44). Yet, the Fabians remained engaged in research and writing for the Society on a regular basis.

The Fabians were active essayists, propagandists and reformists. They casually published pamphlets, tracts, books and manifestos to address economic, political and social matters. The work of the Society was – as Webb said – the work of its individual members. In fact, there was an intellectual dominance of key members including Sidney Webb, Beatrice Webb and George Bernard Shaw. Shaw wrote speeches and pamphlets for the society. When they were not writing, members of the Fabian Society lectured. In 1899, by the time of publication of Fabian Essays, they had collectively delivered over 700 lectures. Simply, most of the lectures were reading of the papers and tracts the members had already written. However, for Shaw and the Webbs, who were gifted orators, the delivery of lectures was as impressive as the material. Between 1884 and 1924 the Society published 212 tracts, 34 books and pamphlets and 13 Research Department publications (259 in total), of which the predominant issues were economic and/ or manifestos of 'practical socialism'. (MINON, 2000, p. 3).

Most of the ideas were published by its individual members under their own names. They aimed at providing useful research for the informed public and decision makers. The purely political work of the Society was revised by members of the Executive Committee. The Fabians acted as policy entrepreneurs in their attempt to permeate their ideology to people who were not socialists but thought of reform. Their writings dealt mostly with domestic issues, industrial relations, local government, poverty (to a great extent) and social reform (mainly education and health). Inasmuch, 'objective research' became the Society's *raison d'être* as Rule 3 of the Basis reads:

The Society as a whole shall have no collective policy beyond what is implied in Rule 2 [i.e. that all Fabians were socialists]; its research shall be free and objective in its methods. No resolution of a political character expressing an opinion or calling for action . . . shall be put forward in the name of the Society. (COLE, Story, p. 248, p. 339. For the various bases and rules of the Society, see 336-41).

Within the limits of their modest resources, the Fabians always pursued a high standard in research and propaganda endeavoring to check and counter-check the facts contained in their publications assaying the practicability of all proposals offered for consideration. (MURPHY, 1947, p.15). These 'socialist' publications proved their practicability in more than one occasion. Various political programs and proposals, which were at firsthand drafted by the Fabians to 'permeate' the different political institutions and policy-makers; were responsible for major reforms passed by legislators and parliamentarians. The leading Fabians did not think about the idea of a sudden social and political reconstruction, as a consequence, they significantly embraced 'permeation' as a strategic tactic to influence public policy.

2. Permeation: The Fabians as Policy Promoters

In its early age, the Society adopted a policy of 'permeation'. A strategy that aimed at infiltrating existing institutions, political parties, parliament, key persons, or groups of persons, who were either in a position to take action themselves or to influence others. These 'key persons', essentially, should at first or even second-hand be instructed and advised by the Fabians. At first, the Fabian Society confined its permeation almost entirely to the Liberal Party and Liberal MPs because they were more open to Fabian expertise than the Conservatives. Through the utilization of the policy of permeation, the Fabians thought of entering the ranks and minds of the politically influential by providing them with programs, ideas, opinion, and research heavily documented with statistics which could be conveniently drafted into public policy. For Harold Perkin in "The Rise of Professional Society", the Fabians were professionals first and socialists second. (PERKIN, 1989, p. 130). For him, the move toward state-intervention that triumphed the twentieth century can be understood as a triumph of professional ideals as much as of state socialism.

There is no doubt that the solid research on which Fabian writings were based contributed heavily to social, economic and political change. Today, we hear of 'evidence-based' proposals as if this was a new concept rather than new terminology for an embedded Fabian attribute. In fact, the Fabians managed to permeate their ideology to many people who were not socialists but thought firmly of reforms. Members of the Fabian Society could 'think the unthinkable' as Richard Cockett writes,

...this book is, perforce, principally a study of the work and influence of the free-market think-tanks, which did as much intellectually to convert a generation of 'opinion formers' and politicians to a new set of ideas as the Fabians had done with a former generation at the turn of the century. (COCKETT, 1994, p. 5).

The strategy of permeation involved individual Fabians joining other social and political groups convincing them to systematically advocate reforms endorsed by the society. The outcome of such reforms is often long-term policymaking stability and policy continuity. Members of the Society were in fact 'policy actors' who worked within a complex mosaic of policy systems. They identified and promoted their beliefs about how to interpret the cause and solution of policy problems. Nonetheless, it is worth mentioning that the leading members of the Fabian Society held different versions of permeation. These versions can be clearly traced in the individual and collective actions of the Fabians, mainly in the attitudes of the fresh thinkers, essayists and propagandists of the Fabian Society of the time: George Bernard Shaw and Sidney Webb. Several scholars claim that these two were undeniably the most influential architects in shaping the modern British society.

While Shaw and other Fabians defined permeation in terms of splitting the Radicals from the Liberals and favored an independent party; Webb viewed permeation in terms of giving expert advice to the political elite without any need for a new party or a group, but who would support any individual candidate or parliament member who seemed to be promoting the growth of socialism. He spoke of his hopes of the Liberals: "I feel no doubt that we shall be able to drive the official Liberals on into a very sea of Socialism". (WEBB, Letters, Vol. 1, p. 220). Webb knew that, by the very nature of British temperament, social, political and economic reform must be effected in the 'parliamentary, constitutional way'. He wanted the Fabians to work through the Liberals by making direct approaches to the Liberal elite. Webb was constantly stressing on the importance of participating in local Liberal associations so as to secure the attention of the Liberal elite. For instance, he sent a draft Eight Hours Bill to Herbert Gladstone, one of the Liberal Party managers, and a Fabian Tract on leasehold enfranchisement to every Liberal M. P. just before a parliamentary debate on that issue. Besides, he led the march into formal politics when he and five other members were elected members to the London County Council in 1892. Their approach to permeation was rooted in constitutionalism and a sense of intellectual pride. They believed that embracing permeation as a legitimate political tool would also increase the Society's influence as a whole. In the November 28, 1902 entry of her diary, Beatrice Potter, who became later on Sidney Webb's wife, wrote that she had spent over an hour with Prime Minister Arthur Balfour at a social gathering: "I set myself to amuse and interest him, but seized every opportunity to insinuate sound doctrine and information". (ABRAMSON, 1987, p. 5).

In addition, the Society took a keen and continuous interest in educating the working class people of the practicability of socialist programmes as part of its permeation strategy. To that end, political lectures were arranged and delivered by the Fabians to the Men's Club of London for it had an immense political importance. In Pease's book "History of the Fabian Society", he mentions that, in 1891, twelve courses and fifteen separate lectures were recorded in advance, with eleven courses and a dozen separate lectures by members of the Society. These were arranged by the Fabian office, and a list of over a hundred lecturers was circulated and used by Clubs and other societies. (PEASE, 1916, p. 66). On the national scale, the work of the Fabians succeeded in converting persons, who were largely responsible for the legislation passed by the Liberal Government after 1906, to the Fabian socialist propaganda which appeared in the shape of economic literature. Furthermore, the 1909 Minority Report of the Royal Commission on the Poor Laws, which was written by the Webbs and published by the Fabian Society in a special issue, has not only been seen as a key influence on the emergence of the Britain's welfare state, but had also the largest sale in of any government treatise in English history. To her and her husband, the government of the country was vehemently in the hands of 'little cliques of landlords and great capitalists'. (Kathleen WOODBROOFE, The Royal Commission on the Poor Laws, 1905-09). Writing in her diary at Torquay on January 31st, 1900, Beatrice Webb summed up the mood of impatience and despair which existed

among social reformers during the early days of the Boer War. 'The last six months... have been darkened by the nightmare of war', she commented, 'The horrible consciousness that we have, as a nation, shown ourselves to be unscrupulous background to one's personal life'.⁵ A few years later, as a direct result to this report, an abolition Bill of the Poor Law has been submitted to parliament which was then considered to be one of the most far-reaching social measures introduced in twentieth century Britain.

it could be argued that the Fabians (and the Webbs in particular) desired to organize and control a vast network of civil servants, implying an equally vast reserve of wealth to compensate those guardians of the people's welfare. (O'NEIL, 1986, p. 210).

There is a sharp line that distinguishes a good policy expert from a merely good thinker. Undoubtedly, the Webbs as well as other members of the Fabian Society deserved – despite the term had not existed by the time – to be called think-tankers as they met the requirements of 'policy entrepreneurs' in a wide 'marketplace of ideas'.

There are people who are wonderful thinkers, wonderful writers, but they feel very uncomfortable promoting themselves. And what you need [in a think tank] is self-promoters. I think that some of the best people in this game have been shameless self-promoters.... They've got to want to sell their idea. They've got to be willing to make the phone calls to the press push to get on the TV show, stay up nights writing the extra op-ed piece. People who are neurotic that way often are the best people. People who say, "Well, I've said all I have to say on that idea. It's here. Now I want to go and do something else," they don't tend to be as successful. (MEDVETZ, 2010, p. 554).

Unlike the Webbs who somehow dallied with the Liberals, Shaw, in his preparation for a new party, tried to use Liberal associations to convince and then convert the radicals to socialism. He wanted a split in the Liberal Party leading to two adversary parties, one of which would consist of monopolists, Liberals and Conservatives alike, and one of which would unite workers, Radicals and socialists alike in 'a real party of progress'. Logically, the radicals, being workers, thought of lining up against the monopolists who controlled the Liberal Party. In order to attract the Radicals into the socialist camp, he encouraged the socialists to join Radical organizations and work within them to turn the Radicals into socialists. Clearly, the idea of a new party was not feasible since the majority of workers were radicals and not socialists. In Shaw's mind, his attitudes towards permeating the Radicals would bring the socialists and Radicals closer to both the Social Democratic Federation (SDF) and the Radical workingmen of the metropolitan clubs. (BEVIR, 1996, p. 12). After a handful of meetings in 1886, the Fabian Parliamentary League was formed. The league consisted of Fabian members who favored independent action because they announced in their manifesto that they would support a candidate who is more sympathetic to socialism 'until a fitting opportunity arises for putting forward Socialist candidates to form the nucleus of a Socialist party in Parliament' (*Ibidem*). Unexpectedly, the experience of Bloody Sunday on 13th November 1887 that witnessed Trafalgar Square becoming the focal point for numerous disturbances and demonstrations due to unemployment and social unrest, led Shaw to re-consider his political strategy. Accordingly, Shaw adopted Webb's tactic of permeating Liberal groups. However, their versions of permeating the Liberals remained different in that Shaw still wanted to found a new party whereas Webb hoped to advise the Liberals to adopt socialist policies.

⁵ New Poor Law or No Poor Law. Being a description of the Majority and Minority Reports of the Poor Law Commission. With an introductory note by Canon Barnett (London, 1909).

The tactic of permeation proved to be successfully used by Fabians who independently acted within various local governing bodies and participated in several elections such as the London County Council and the House of Commons. Much of their social reform proposals were undertaken by local governments. This included the development of water and gas supply, advocating for public education, and the establishment of a universal suffrage. Additionally, it can be assumed that Shaw's version of permeation, despite, in the beginning almost failed to reach its objectives; succeeded in turning numerous Radicals into socialists.

The Radicals are at last conscious that the leaders are obstructing them; and they say to us, in effect, 'Your policy of permeating has been successful: we are permeated; and the result is that we find all the money and all the official power of our leaders, who are not permeated and cannot be permeated, arrayed against us. Now show us how to get rid of those leaders or to fight them'. (SHAW, 1889, p. 20).

The Liberal leaders could not be permeated. They regarded the Fabians with suspicion believing them ever ready to manipulate their political colleagues in whatever way it suited them at a given time. The Liberals were indeed conscious about what was going on and thus closed up the ranks of Capitalism against the insidious invasions (Ibid., p. 58). Liberal leaders represented property whilst the Radicals represented labour. Therefore, 'permeation' brought the war between 'Radicals and Liberals' and 'property versus labour' making a new party a real possibility.

The Fabian Society did not have collective views on a particular policy or strategy. There is no 'party-line' or Fabian 'orthodoxy' except for a common determination to work for Socialism and democracy on a broad basis of agreement. The thinking attitude of the Society was that of always supporting tolerance and frank open thinking. Its main principle was that of fostering free Socialist research and publishing the results without attempting to reach detailed agreement between members. This is one of the reasons that best explain why the Fabians became famous planners of socialist policies and inspirers of socialist ideas.

3. The Fabians: Second-hand dealers in Ideas?

Second-hand dealers in ideas are inevitably policy entrepreneurs. They are found in educational bodies, think-tanks, journals and foundations from where they can launch their ideas. (STONE & DENHAM, 2004).

It is true that the Fabian Society was founded for the purpose of propagating an idea, or a set of ideas to key persons who had a say in the decision-making process, however, by the end of the nineteenth century, the Fabians entered a period which was characterized by sharp political strategy, consistent energy and rational problem-solving methodologies. There are some hints that this period represents a shift from gradualism to 'ends justify the means' tactics, hence the Fabians became greatly pragmatic. The Society tried its best to think out practical proposals for the reformation and fight of particular political, economic and social 'evils' in Britain. In this sense, the Fabians acted as think-tankers par excellence, and, as Hayek described them, 'second-hand dealers in ideas' for they produced original policy proposals, which were, at the same time, formulated and guided by an overarching socialist ideology. They always believed their mission to lie in ideas and their character

...is neither that of the original thinker nor that of the scholar or expert in a particular field of thought... he need not possess special knowledge of anything in particular, not need he even be particularly intelligent... What qualifies him for his job is the wide range of subjects on which he can readily talk and write, and a position or habits through which he

becomes acquainted with new ideas sooner than those to whom he addresses himself. (HAYEK, 1990, p. 6-7).

The parent Fabian Society alongside other local Fabian groups was entirely free to give publicity to new ideas and participate in drafting practical programmes and manifestos based on careful technical and statistical research. These proposals were later on adopted by political parties in the run for general elections. In fact, their Socialist ideas were not produced as a set of fixed 'dogmas', rather, as a set of principles that needed continual re-interpretation and careful consideration suitable to the various conditions that they hoped to reform. Accordingly, Fabian intellectuals aimed at originating policy-making recommendations and arguments to all politicians who would slowly reshape democratic society through legal and social reforms. In doing so, the Fabians worked both independently and collectively, under the same coalition, to compete with other political and socialist groups which were seeking to do the same. However, the effectiveness of the Society's work depended heavily on its members' production of literature as a product of a great deal of research. Fabian members, being skilled writers, produced high-quality writings which were celebrated in the forms of tracts, pamphlets, books, weekly and monthly collections.

This practice of originating ideas was led by a small number of Fabian intellectual entrepreneurs who built other organizations and research bodies including the London School of Economics (LSE), the Publications Department, the Library and the Fabian Research Bureau. For example, the Fabians, under the inspiration of Sidney Webb and other influential members, had a good deal to do with the Liberal Party adoption of a more 'advanced' programme of social reform the Newcastle programme of 1891 issued initially by Sidney Webb. The latter's political program was defined by scientific re-ordering of the national economy for collective social aims; that is, the 'collective welfare' of the community. They produced workable, realistic blueprints on a wide range of problems that had been expectedly translated into policy. Their ideas indicated the impossibility of making the 'greatest happiness to the greatest number' under the umbrella of individualist liberalism. Substantially, they stressed on the idea that reform was bound to become fruitless unless it was based on the public ownership of the instruments of production. These thoughts of common ownership would become apparent later on in the Labour Party's prevailing approach to nationalization of natural resources and the control of the financial market in the establishment of Clement Attlee's Welfare State.

The Fabian policy, if one can call so, was secured and organized primarily through the power of discursive language, that is, through rational-scientific arguments and reason. To a great extent, language played a colossal role in disseminating the Fabians' ideas and in forming a common identity and shared socialist values within a complex policy network. Their dedication to publication of the literature and their efforts to educate all segments of society need no further elaboration; for there was no contemporary group which so systematically attacked the collection and circulation of statistics and opinion as did the Fabians (ibid). As a matter of fact, the Fabians proved to be eminently effective in shaping the socialist cause in Britain which was represented as a completely constitutional political movement. Their writings were presented in plain language that everyone could understand. In addition, it is stated that the publications of other socialist organizations were responsible for the success of the Fabian writings which were as good for what they left out as for what they contained. (MAHONEY, 1942, p. 43). For instance, the 'Socialism' that was presented to the British people by the Social Democratic League (SDL) and the Socialist League was revolutionary. Their use of obscure technical language and studded with strange words of "proletariat" and "bourgeoisie" closely resembled the writings of Marx. Unlike the SDL and other socialist groups, what was important for the Fabians was their emphasis on practical scientific-based

language and an investigation into social problems with the intent of creating a more just society where people; mostly workers, were treated humanely and received the basic necessities of a decent life for the aim of establishing a more 'democratic society'.

In short, those determined members of the Fabian Society used 'rhetoric of good reason'. This involved a language that puts strong emphasis on logic which was labelled as "scientific knowledge". It advocated that socialism was inevitable and it was but the next step in the development of the society. As a consequence, Webb, Pease and Shaw maintained substantial control over Fabian policies and publications and used facts to appeal to common reason.

...the Fabian Society prefers to get on with its own different job, which is to put the right equipment of ideas and information into the possession of that not inconsiderable body of persons (some hundreds of thousands at the least, if they all could be reached) who believe in the value of getting at the real facts and thinking hard about them. (COLE, Tract series No. 258).

Conclusion

In the universe of actors who seek to gain the attention of policy-makers, the Fabians' gradualist strategy towards socialism triumphed in getting them a foothold in the British political soil in the beginning of the twentieth century and on. Indeed, influencing and changing the 'climate of opinion' has always been a major function of advocacy think tanks. The Fabian Society, since its foundation, aimed at establishing a socialist British society by means of constitutional democracy and objective research. In their attempt to gain the attention of policy-makers, respectable members of the Fabian Society were undoubtedly 'policy entrepreneurs' in originating practical proposals to the social, political and economic evils that paralyzed the nation through the adoption of the tactic of permeation which played a significant role in converting a new generation of opinion formers to socialist ideas.

The Society was an important source of new thinking. This ability to explicitly originate politically based research helped promoting an awareness of various social problems, defining key issues and then specifying policy alternatives. This approach which operates in the margins between politics and academe is typically that of a think tank. As a result, it can be assumed that the tactics adopted by the Fabians are similar to those of nowadays' think tanks in that both follow methods for transforming the knowledge/ ideas into 'doable' practical policies. As we have seen, the Fabians' pioneered the tactic(s) of permeation as a way to infiltrate other institutions and political actors maintaining the Society's chief goal of transmitting their socialist ideas to the public and the policy makers.

Bringing it to an end, we can consider the Fabian Society the most celebrated case of the alleged influence of ideas on legislation. Certainly, their 'think-tankery' spirit, technical language, evidence-based proposals and organized ideas were the driving force that led the Fabians success in attracting the support of the 'political elite' and thus won the battle of ideas during the first half of the twentieth century. They were action-oriented who emphasized the importance of supporting their ideas with empirical research to demonstrate their feasibility and then persuading politicians.

BIBLIOGRAPHY

- BEVIR, Mark. *Fabianism, Permeation and Independent Labour*. UC Berkeley, 1996. *Historical Journal*, 39. Accessed October 23, 2023. <https://escholarship.org/uc/item/3s4368vt>
- BULUT, Muhammet Hasan. *Fabian Society: Roots, Theory and Practice of Socialist Think Tank*. "Daily Sabah", February 04, 2022. Accessed September 03, 2023. <https://www.dailysabah.com/arts/fabian-society-roots-theory-and-practice-of-socialist-think-tank/news>
- COCKETT, Richard. *Thinking the Unthinkable: Think-Tanks and the Economic Counter-Revolution, 1931-1983*. London: Fontana Press, 1994-1995.
- COLE, G. D. H. *The Fabian Society: Past and Present*. London: Fabian Publications, 1949. Fabian tract; no. 258. Accessed October 20, 2023. <https://digital.library.lse.ac.uk/objects/lse:veq776xay>
- DOREY, Peter. *Policy Making in Britain: An Introduction*. London: Sage Publication (2005). ISBN 0-7619-4903-8 ISBN 0-7619-4904-6 (pbk). Accessed September 10, 2023
- HAYEK, F. A. *The Intellectuals and Socialism*. *The University of Chicago Press; George B. de Huszar ed., The Intellectuals: A Controversial Portrait* (Glencoe, Illinois: the Free Press, 1960) p. 371-84. Accessed October 28, 2023. https://cdn.mises.org/Intellectuals%20and%20Socialism_4.pdf
<https://archive.org/details/storyoffabiansoc0000cole/page/n5/mode/2up?q>
- HIMMELFARB, Gertrude. *The Intellectual in Politics: The Case of the Webbs*. "Journal of Contemporary History", Vol. 6, No. 3 (1971), p. 3-11. Accessed October 25, 2023. https://www.jstor.org/stable/259875?read-now=1#page_scan_tab_contents
- JANN, Rosemary. *Fabian Socialism and the Rhetoric of Gentility*. Cambridge University Press: *Victorian Literature and Culture*, Vol. 41, No. 4 (2013), p. 727-742. Accessed October 28, 2023. <https://www.jstor.org/stable/24575733>
- MAHONEY, Catherine. *The Influence of Fabian Society on English Social Literature From 1884-1914* (1941). Master's theses. 657. Accessed October 22, 2023. https://ecommons.luc.edu/luc_theses/657/?utm_source=ecommons.luc.edu
- MURPHEY, Mary E. *The Role of the Fabian Society in British Affairs*. "Southern Economic Journal", Vol. 14, No. 1 (Jul., 1947), p. 14-23 . Accessed October 25, 2023. <https://doi.org/10.2307/1052869>;
<https://www.jstor.org/stable/1052869>
[file:///C:/Users/DELL/Downloads/Dr%20Peter%20Dorey%20%20Policy%20Making%20in%20Britain_%20An%20Introduction-Sage%20Publications%20Ltd%20\(2005\)%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/DELL/Downloads/Dr%20Peter%20Dorey%20%20Policy%20Making%20in%20Britain_%20An%20Introduction-Sage%20Publications%20Ltd%20(2005)%20(3).pdf)
- O'NEIL, Stephen J., *The Origins and Development of the Fabian Society, 1884-1900* (1986). Dissertations. 2491. Accessed October 21, 2023. https://ecommons.luc.edu/luc_diss/2491
- PEASE, Edward. *The History of the Fabian Society*. New York: E. P. Dutton & Company. Accessed October 21, 2023. https://www.voltairenet.org/IMG/pdf/Pease_Edward_R_History_Of_The_Fabian_Society.pdf
- RICH, Andrew et al. *Think Tanks in Policy Making – Do They Matter?*. "Briefing Paper Shanghai", special issue, September 2011. Accessed March 11, 2023. <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/china/08564.pdf>
- STIGLER, George J. *Bernard Shaw, Sidney Webb, and the Theory of Fabian Socialism*. *Proceedings of the American Philosophical Society*, Vol. 103, No. 3 (Jun. 15, 1959), p. 469-475. Accessed October 19, 2023. <https://www.jstor.org/stable/98547>

- STONE, Diane. *From Margins of Politics: Capturing Political Imagination*. p. 675-692. Published online: 03 Dec 2007. Accessed March 15, 2023. <https://doi.org/10.1080/014023896084251600>
- "The Fabian Society: what it has done: and how it has done it", Conference of the London and Provincial Fabian Societies (1892), Fabian Society (Great Britain), Shaw, Bernard, 1856-1950. Fabian tract, 32 p. Accessed October 22, 2023. <https://www.jstor.org/stable/community.29886503>

LINGUISTIC AND CULTURAL MEDIATION IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES

SPRACH- UND KULTURVERMITTLUNG IM FREMDSPRACHENUNTERRICHT

MÉDIATION LINGUISTIQUE ET CULTURELLE DANS L'ENSEIGNEMENT DES LANGUES ÉTRANGÈRES

MEDIEREA LINGVISTICĂ ȘI CULTURALĂ ÎN PREDAREA LIMBILOR STRĂINE

Lect. univ. dr. Ana-Maria DASCĂLU-ROMIȚAN

Universitatea Politehnica Timișoara

Facultatea de Științe ale Comunicării

ana.dascalu@upt.ro

Abstract

The article focuses on the importance of cultural studies in teaching German as a foreign language and on the new methods and approaches regarding language teaching. Teachers should give more importance to cultural and intercultural learning, to intercultural communication and cultural mediation in teaching foreign languages. They should also reconsider theoretical and pedagogical innovations in the field of teaching modern languages and help the students develop cultural and intercultural competences, that are different from linguistic competence.

Résumé

Cet article met l'accent sur l'importance des études culturelles dans l'enseignement de l'allemand comme langue étrangère et sur les nouvelles méthodes et approches en matière d'enseignement des langues. Les enseignants devraient accorder plus d'importance à l'apprentissage culturel et interculturel, à la communication interculturelle et à la médiation culturelle dans l'enseignement des langues étrangères. Ils devraient également reconsidérer les innovations théoriques et pédagogiques dans le domaine de l'enseignement des langues vivantes et aider les étudiants à développer des compétences culturelles et interculturelles, qui sont différentes des compétences linguistiques.

Rezumat

În centrul articolului se află importanța studiilor culturale în predarea limbii germane ca limbă străină și noile metode și abordări privind didactica limbilor străine. Cadrele didactice ar trebui să acorde mai multă importanță competențelor culturale și interculturale, comunicării interculturale și medierii culturale în predarea limbilor străine. De asemenea, ar trebui să introducă în modul de predare noile concepte teoretice și pedagogice din domeniul didacticii limbilor moderne și să-i încurajeze pe studenți să dobândească nu doar competențe lingvistice, ci și competențe culturale și interculturale.

Keywords: *cultural studies, didactics of foreign languages, German as a foreign language, linguistic and intercultural competences, cultural mediation*

Mots-clés: *études culturelles, didactique des langues étrangères, allemand comme langue étrangère, compétences interculturelles et linguistique, médiation culturelle*

Cuvinte-cheie: *cultură și civilizație, didactica limbilor străine, germană ca limbă străină, competențe lingvistice și interculturale, mediere culturală*

1. Landeskundeforschung und Kulturvermittlung

In unserer heutigen sich ständig verändernden Gesellschaft spielen Fremdsprachen und Kommunikation eine sehr wichtige Rolle, sei es im Alltag, im Beruf, in jeder Form von sprachlichen und interkulturellen Begegnungen. Die schnelle Entwicklung der Technologie und ihr Einfluss in allen Bereichen tragen dazu bei, dass das Erlernen von Fremdsprachen und die Auseinandersetzung mit neuen, fremden Kulturen unabdingbar sind. Fremdsprachenkenntnisse werden zu einer Notwendigkeit in fast allen Arbeitsbereichen, vor allem im Kontext der Globalisierung und der Zunahme der internationalen Vernetzung.

Laut einer aktuellen Studie des Bundesinstituts für Berufsbildung (BIBB) nehmen die Fremdsprachen als Schlüsselkompetenzen in der Arbeitswelt zu:

„In vielen Erwerbstätigkeiten sind Fremdsprachenkenntnisse daher mittlerweile zu einer Schlüsselqualifikation geworden und fester Bestandteil im Arbeitsalltag. Rund 68 Prozent der Erwerbstätigen in Deutschland benötigen Kenntnisse in Fremdsprachen, wobei für rund 46 Prozent Grundkenntnisse und für rund 22 Prozent Fachkenntnisse erforderlich sind.“ (HALL, 2021, S. 37).¹

Die Fremdsprachenvermittlung spielt weltweit eine wesentliche Rolle, wobei die deutsche Sprache und ganz speziell der DaF-Unterricht in vielen Ländern immer mehr an Bedeutung gewinnen.

Im Zuge der technischen Entwicklung kannte auch die DaF-Didaktik in den letzten Jahren einen zentralen Wandel, während die Landeskunde und die landeskundlichen Perspektiven, als wesentlicher Bereich des DaF-Unterrichts, dem technischen Fortschritt angepasst wurden.

Ausgehend von diesen Voraussetzungen nimmt sich dieser Artikel vor, die Vielfalt von theoretischen Konzepten und praktischen Ansätzen in der modernen Fremdsprachendidaktik zu beleuchten und die Rolle der Landeskunde innerhalb des DaF-Unterrichts in den Vordergrund zu stellen. Zugleich wird dabei der interdisziplinäre Charakter der Landeskunde als bedeutende Teildisziplin des Fremdsprachenunterrichts betont und auf die Umsetzung landeskundlicher Zugänge und auf die Vermittlung kultureller Aspekte im Fremdsprachenunterricht hingewiesen:

„Seit Jahrzehnten besteht in der Fachdiskussion ein Konsens darüber, dass die Vermittlung von kulturellen Inhalten im Rahmen des Fremdsprachenunterrichts unverzichtbar ist.“ (MOURA/CHEN, 2013, S. 7).

¹https://www.bibb.de/de/pressemitteilung_135776.php#:~:text=Rund%2068%20Prozent%20der%20Erwerbstätigen,22%20Prozent%20Fachkenntnisse%20erforderlich%20sind

Im ersten Teil des Beitrags werden einige theoretische Ansätze vorgestellt, die zur Entwicklung der Landeskundeforschung einen wesentlichen Beitrag geleistet haben. Unsere Untersuchung führt uns ins XIX. Jahrhundert zurück, zu Karl Hillebrand (1829-1894), der sich in seinem Werk *Frankreich und die Franzosen in der zweiten Hälfte des XIX. Jahrhunderts: Eindrücke und Erfahrungen* (HILLEBRAND, 1873) mit Vermittlung landeskundlicher Inhalte auseinandersetzt.

Ein Jahrhundert später wird die Landeskunde an deutschen Schulen im Englischunterricht eingeführt und als wissenschaftlicher Ansatz erforscht. Als Begriff spiegelt die Landeskunde die sozialen und politischen Veränderungen wider, die unsere Gesellschaft im Laufe der Jahre erlebt. Diese lassen sich einerseits in den unterschiedlichen Bezeichnungen erkennen, die man dafür gebraucht (Realienkunde, Kulturkunde, Landeskunde, Kulturstudien, Deutschlandkunde, German Studies, Cultural Studies, Landesstudien, Landeswissenschaft, Kulturwissenschaft, landeskundliches Lernen usw.), und andererseits in den verschiedenen Konzepten, Methoden und soziokulturellen Bezüge der Kulturvermittlung nachweisen.

Genauso wie im Fall der Kulturvermittlung und des Problems, den Begriff Kultur zu definieren, stellt uns die Auseinandersetzung mit Landeskunde schon von Anfang an vor der Schwierigkeit der Begriffsbestimmung und Eingrenzung: Was ist Landeskunde und wie lässt sich der Begriff erklären?

Trotz vieler Ansätze, Studien und Betrachtungsweisen, existiert bis heute noch keine allgemein anerkannte und konkret umrissene Begriffsbestimmung. Der interdisziplinäre Charakter und die Vernetzung mit mehreren Bereichen erschweren die Abgrenzung der Landeskunde von anderen Disziplinen und die Einführung einer allgemein gültigen Definition. Wenn man die Wörterbücher zu Rate zieht, so findet man folgende Begriffserklärungen: „die Wissenschaft von der Kultur, den geografischen Verhältnissen, den historischen Entwicklungen eines Landes“ (Duden), „die Wissenschaft von den Bewohnern, der Kultur und den geographischen Verhältnissen eines Landes“ (Digitales Wörterbuch der Deutschen Sprache) und „die (wissenschaftliche) Beschäftigung mit Geschichte, Kultur, Geografie und Politik eines Landes“ (PONS-Wörterbuch). Ähnliche Definitionen lassen sich auch in den Standardwerken zum DaF-Unterricht finden.

Eine ausführliche Beschäftigung mit der Landeskundeforschung zeigt uns, dass die letzten Jahrzehnte eine große Debatte um den Landeskundebegriff ausgelöst haben und dass in der Fachliteratur mehrere Definitionen existieren und dass es schwierig ist, alle Aspekte der Landeskunde in einem einzigen Begriff innerhalb der Landeskundedidaktik festzuhalten. Mehrere Argumente dafür können wir anhand folgender Begriffsbestimmungen aus der Fachliteratur nachvollziehen, die einerseits dazu beitragen sollen, das Konzept Landeskunde besser zu ermitteln, gleichzeitig aber auch die Vielseitigkeit des Begriffs betonen.

Während Siegfried J. Schmidt Landeskunde als an ein „Unfach“ betrachtet (SCHMIDT, 1977, S. 25), Andreas Pauldrach es als das „Monster von Loch Ness der Fremdsprachenphilologie“ (PAULDRACH, 1992, S. 5) bezeichnet, spricht Michael Bludau vom „Kaleidoskop Landeskunde“ (BLUDAU, 1982, S. 133). Gert Solmecke versteht Landeskunde als einen „auf den Fremdsprachenunterricht bezogenen Begriff und meint ganz allgemein den Einbezug kultureller Informationen über Zielsprachengemeinschaften als curricularen Bestandteil der Vermittlung einer Fremdsprache.“ (SOLMECKE, 1982, S. 127-128).

In den 90er Jahren wurde die Landeskunde in den ABCD-Thesen (1990) als „ein Prinzip, das sich durch die Kombination von Sprachvermittlung und kultureller Information konkretisiert und durch besondere Aktivitäten über den Deutschunterricht hinaus wirken soll, z. B. durch Austausch und Begegnung.“ definiert. Die ABCD-Thesen wurden von Vertretern der Deutschlehrerverbände aus Deutschland, Österreich und der Schweiz herausgegeben, die Landeskunde nicht als Fach an sich betrachten, es aber als „regionales und grenzübergreifendes

Phänomen“ sehen, welches „das Konzept des sich herauszubildenden Europa der Regionen“ widerspiegelt. (*ABCD-Thesen zur Rolle der Landeskunde im Unterricht*, 1990, S. 15) Der Fokus fällt in diesem Fall auf Sprachmittlung, auf die Vielfalt an Informationen über die deutschsprachigen Länder und auf die regionalen Varietäten: „Die Vielfalt von regionalen Varietäten der deutschen Sprache stellt eine wichtige Brücke zwischen Spracherwerb und Landeskunde dar.“ (*ABCD-Thesen zur Rolle der Landeskunde im Unterricht*, 1990, S. 17).

Dietmar Rösler ist der Ansicht, dass sich Sprachvermittlung nicht nur auf Grammatik beziehen, sondern dass man sie auf die „Kultur- und Landeskunde“ ausfächern sollte. (RÖSLER, 1994, S. 64). Manfred Erdmenger sieht Landeskunde als „eine Disziplin, die überwiegend in Verbindung mit Sprache, Sprachstudium und Sprachunterricht auftritt. Sie ist die Kunde über diejenigen Länder, in denen die zu lernende Sprache gesprochen wird.“ (ERDMENGER, 1996, S. 21).

Nach Buttjes bezieht sich die moderne Landeskunde auf soziokulturelle Aspekte: „Alle Bezüge auf die Gesellschaften, deren Sprache im Fremdsprachenunterricht gelernt werden.“ (BUTTJES, 2003, S. 142). Claus Altmayer dagegen ist der Ansicht, dass der kulturwissenschaftliche Ansatz im landeskundlichen DaF-Unterricht eine wesentliche Rolle spielen sollte (ALTMAYER, 2004, S. 460).

Während für Hans-Jürgen Krumm der Bezug zwischen Fremdsprache und fremde Kultur ausschlaggebend ist und Sprachlernen als Kulturlernen zu betrachten ist (KRUMM, 1998, S. 524), unterstreicht Storch die Bedeutung des Vorwissens über das fremde Land an (vgl. STORCH, 1999, S. 285-286).

Eine umfassendere Definition, die unserer Meinung nach, mehrere Aspekte der Landeskunde zu vereinen versucht, schlagen Veek und Linsmayer vor. Für die beiden Autoren stellt die Landeskunde ein wesentliches Mittel zur Förderung des Fremdsprachenlernens dar, die „Gesamtheit aller Informationen und Deutungstheorien, die dazu dienen, das Interaktionswissen eines jeweiligen Sprachlerner zu optimieren, sein Verständnis der Zielkultur und ihrer historischen und gesellschaftlichen Bedingungen zu verbessern und ihn darüber hinaus in die Lage zu versetzen, sich der verschiedenen Mechanismen der fremdkulturellen Lern- und Wahrnehmungsprozesse bewusst zu werden“. (Vgl. VEECK und LINSMAYER, 2001, S. 1160). Diese Begriffsbestimmung verbindet die Kommunikation in der zu vermittelnden Fremdsprache (Deutsch) mit dem nötigen Interaktionswissen und verhilft dazu, die Kultur und das Verhalten der Menschen im deutschen Sprach- und Kulturraum besser zu verstehen und den damit verbundenen Wahrnehmungsmechanismen bewusst zu werden.

Wie sich aus den hier vorgestellten Definitionen entnehmen lässt, die zum Teil auch widersprüchliche Stellungnahmen reflektieren, gibt es heutzutage keine einheitliche, allgemein anerkannte Begriffsbestimmung, in der sich die Komplexität der Landeskunde widerspiegelt. Unserer Meinung nach, kann das Erlernen der deutschen Sprache als Fremdsprache nicht von den Kulturen der Zielsprachenländer getrennt werden, so dass zwischen der Landeskunde, der Sprache und der Kulturvermittlung eine sehr enge Verbindung besteht, die in der Begriffsbestimmung eingeschlossen werden muss.

Wenn man die historische Entwicklung der Landeskunde zurückverfolgt, kann man erkennen, dass sie sich nicht nur auf die Vermittlung von Daten und Informationen beschränkt, sondern als ein interdisziplinäres Fach zu betrachten ist, das mehrere Bereiche (Geschichte, Politik, Wirtschaft, Kulturanthropologie, Geographie, Kunstgeschichte, Rechtswissenschaften usw.) miteinander verknüpft und darüber hinaus, die Vermittlung von Kultur und interkultureller Kompetenzen anstrebt. Ihre Hauptfunktion besteht im Einbezug der Kultur im Fremdsprachenunterricht. Somit ist die Entwicklung der Landeskunde parallel zur Entwicklung des Kulturbegriffs und der Kulturwissenschaften zu verstehen.

Obwohl in der Fachliteratur der kulturwissenschaftliche Bezug als Hauptmerkmal der Landeskunde wissenschaftlich anerkannt wurde (vgl. ALTMAYER / KOREIK, 2010, S.

1378), ist die Landeskunde von der Kulturwissenschaft, von den Cultural Studies und vom Phänomen der Interkulturalität nicht zu trennen. Zugleich erkennt man, dass im Kontext des landeskundlichen Unterrichts das Problem der Interkulturalität in Verbindung mit den Problemen der Interdisziplinarität zu verstehen ist.

Eine weitere Frage ergibt sich aus der Erschließung des Kulturbegriffs im landeskundlichen Unterricht. Genauso wie im Falle der Definitionen der Landeskunde, ist es auch innerhalb der Kulturwissenschaft sehr schwierig, den Begriff *Kultur* in seiner Komplexität zu erfassen. Aus den zahlreichen Definitionsversuchen des Kulturbegriffes, wäre unserer Meinung nach die Begriffsbestimmung von Keller für die Landeskunde einsetzbar, der Kultur als „Netz der verschiedenen Bereiche menschlichen Handelns“ (vgl. KELLER, 1983, S. 200) betrachtet, welches traditionelle Bereiche wie Politik, Geschichte, Wissenschaft, Kunst usw. mit der Alltagskultur verbindet – ein Ziel, das natürlich auch im Rahmen des landeskundlichen Unterrichts verfolgt wird.

Demzufolge sind die landeskundlichen Konzepte auch als Konzepte der Kulturvermittlung zu betrachten, wobei das Hauptziel der Landeskunde in der Vermittlung von Kulturkompetenzen bzw. von interkulturellen Kompetenzen besteht. Ein unabdingbarer Aspekt im landeskundlichen DaF-Unterricht ist daher auch der Bezug zur eigenen Kultur als Voraussetzung und als Bezugspunkt für die spätere Erschließung der fremden Kultur.

2. Landeskundliche Ansätze im DaF-Unterricht

Aus der Komplexität des Begriffs ergeben sich unterschiedliche landeskundliche Konzepte, die zugleich auch die verschiedenen Rahmenbedingungen des Fremdsprachenunterrichts reflektieren. Weil die Vielseitigkeit des Begriffs nicht einfach zu erschließen ist, entstanden im Laufe der Jahre zahlreiche Methoden, Konzepte und Ansätze für die Vermittlung von Landeskunde im Sprachunterricht. Im nächsten Teil des Beitrags werden die verschiedenen Ansätze der Landeskundendidaktik vorgestellt und ihre Entwicklung im Rahmen der DaF-Didaktik untersucht.

Innerhalb der Landeskundeforschung erkennen Gunther Weimann und Wolfram Hosch (WEIMANN / HOSCH, 1993, S. 515) drei didaktische Konzepte: *die kognitive, die kommunikative und die interkulturelle Landeskunde*.

Der kognitive Ansatz ist der älteste, der sich seit dem Ende des 19. Jahrhunderts verbreitet hat und sich auf die Vermittlung von Fakten, Daten, Zahlen und Informationen aus den Bereichen Geografie, Politik, Soziologie, Geschichte, Wirtschaft, Literaturwissenschaft, Kultur usw. bezieht. Diese informative Landeskunde beschränkt sich jedoch nur auf Faktenwissen. Eine ausführliche Analyse dieses faktenorientierten Ansatzes ist in Silke Holzäpfels Untersuchungen zu finden:

„Das Ziel des kognitiven Ansatzes ist es, dass sich Lerner deklaratives Wissen über das Land der jeweiligen Zielsprache aneignen und so einem eventuellen Kulturschock vorgebeugt werden kann. Das Faktenwissen, das gelernt werden soll, stammt aus den verschiedenen Bezugswissenschaften, etwa der Politologie, der Soziologie, der Literaturwissenschaft, der Geographie oder der Geschichte. Informationen und Materialien, die in diesen Fächern erarbeitet wurden, sollen miteinander kombiniert werden, um die Zielkultur in ihrer Gesamtheit darzustellen und den Lernern ein Landesbild präsentieren zu können.“ (HOLZÄPFEL, 2000, S. 60).

Ein Kritikpunkt dieses Ansatzes wäre die Tatsache, dass Landeskunde auf reine Faktenübertragung und Sachkenntnisse eingeschränkt wird und dem Lernenden der Bezug zur Praxis fehlt. Zugleich setzt die faktische Landeskunde gute Sprachkenntnisse voraus, so dass sie nur bei fortgeschrittenen Lernenden angewandt werden kann.

Aufgrund der wachsenden Mobilität, der politischen, gesellschaftlichen und wirtschaftlichen Veränderungen kannte die DaF-Didaktik in den 70er Jahren des letzten Jahrhunderts einen neuen Aufschwung. So entstand *die kommunikative Landeskunde*, die neben Lexik, Grammatik und Fachwissen, die Kommunikation in den Vordergrund setzte. Dieser Ansatz ist nicht nur informations- sondern auch handlungsorientiert (PAULDRACH, 1992, S. 9). Der Fokus liegt auf *praktisches Wissen, persönliche Interessen, Kenntnisse, Bedürfnisse und Erfahrungen* und man geht davon aus, dass sich der Studierende später allein in verschiedenen Alltagssituationen auskennen muss (Familie, Wohnen, Bildung, Arbeit, Bräuche, Reisen, Freizeit usw.). Die kommunikative Landeskunde hilft den Lernenden, sich innerhalb der fremden Kultur leichter zu orientieren, über alltägliche Ereignisse zu kommunizieren unterschiedliche Aspekte der Zielkultur besser zu verstehen. Diese Methode ist nützlich, sie kann aber die Kenntnisse über Kultur und Gesellschaft im deutschsprachigen Raum nicht ersetzen.

Sprachkompetenzen und Kommunikation im Alltag sind die nötigen Voraussetzungen, die dem Lernenden helfen, Aspekte der deutschen Sprache je nach Kontext entsprechend zu verstehen und diese korrekt zu gebrauchen. Daher bezieht sich die kommunikative Landeskunde nicht nur auf Faktenwissen, sondern auf das sprachliche Handeln im Alltag. Der Einsatz von authentischen Texten, das Nachahmen von Alltagssituationen und die kommunikative Kompetenz treten in den Vordergrund, wobei die Grammatikvermittlung keine bedeutende Rolle einnimmt. Die *Förderung des kommunikativen Handelns* und der Erwerb kommunikativer Kompetenz stehen hier im Mittelpunkt.

Ein nächsters landeskundlicher Ansatz, der sowohl sprachliche und kommunikative als auch kulturelle Kompetenzen und das interkulturelle Verständnis fördert, ist der interkulturelle Ansatz. Migration, Interaktion, multikulturelle Gesellschaft, interkulturelle Erziehung und interkulturelles Lernen haben Ende der 1980er Jahre dazu beigetragen, die interkulturelle Landeskunde zu entwickeln. Kulturvermittlung, Interaktion zwischen dem Eigenen und dem Fremdem, der Erwerb kommunikativer Kompetenzen rücken hier in den Vordergrund.

Die interkulturelle Landeskunde zeigt dem Lerner die Kulturen des deutschsprachigen Raums, im Verhältnis zur eigenen Kultur. Die Erschließung der fremden Kultur ist erst durch die Auseinandersetzung mit dem Eigenen, mit der eigenen kulturellen Identität möglich. Die Gegenüberstellung zwischen der eigenen und der fremden Kulturen ändert zugleich die Betrachtungsweise der eigenen Kultur.

Neben den sprachlichen und kommunikativen Kompetenzen fällt der Schwerpunkt hier auf das Kulturverständnis und auf den Erwerb von *interkulturellen Kompetenzen*. Vorurteile werden abgebaut und die Bildung von Stereotypen vermieden. Ein Kritikpunkt dieses Ansatzes besteht in der Gefahr, den Erwerb landeskundlichen Faktenwissens ganz außer Acht zu lassen. Um diese Gegenüberstellung zwischen dem Eigenen und dem Fremden zu ermöglichen, muss der Lerner über genug Wissen und Erfahrungen in beiden Sprachen und Kulturen verfügen. In diesem Kontext spielen hier auch die Offenheit, die Empathie, die Feinfühligkeit und das Interesse des Lerners für die fremde Sprache und Kultur eine große Rolle.

Nach einer näheren Beobachtung dieser drei Ansätze kann man feststellen, dass jeder von ihnen gut einsetzbar ist, aber auch einige Kritikpunkte aufweist. Deshalb ist es empfehlenswert, diese didaktisch-methodischen Ansätze im landeskundlichen DaF-Unterricht je nach Kontext, Bedarf und Zielpublikum einzusetzen. Wie aus den meisten Lehrmaterialien zum DaF-Unterricht zu entnehmen ist, spiegeln sich diese theoretischen Methoden in der Praxis jedoch nur wenig wider, wobei der Erwerb von Fachwissen meistens noch in den Vordergrund steht.

Eine weitere wichtige Methode landeskundlicher Ansätze ist das Tübinger D-A-C-H-Modell und die erlebte Landeskunde, bei denen Interdisziplinarität, Interkulturalität, interkulturelles Lernen, Handlungsorientierung und selbständiges Lernen von Bedeutung sind.

Daraus entwickelte sich auch die integrative Landeskunde (HACKL, 1998, S. 62), welche Spracherwerb, landeskundliches Lernen und interkulturelle Kompetenz miteinander zu verbinden versucht. Li Yuan spricht in diesem Zusammenhang von der Integrierung der Landeskunde im Sprachlernprozess und von ihrer Einbettung in den eigenen Kultur- und Spracherfahrungen (LI, 2007, S. 113). In der integrativen Landeskunde wird darüber debattiert, ob Landeskunde in den DaF-Unterricht integriert oder umgekehrt.

Abschließend soll betont werden, dass diese Ansätze im praktischen DaF-Unterricht selten allein, als selbstständige Methoden verwendet werden. Man sollte sie gemischt und im Hinblick auf kontextuellen Zielsetzungen des Fremdsprachenunterrichts einzusetzen. Diese Rahmenbedingungen entstehen unter dem Einfluss anderer wichtiger Umstände: Auswahl der Lerninhalte, Erstellung der Lernziele und Konzepte der Unterrichtsgestaltung, Bezug zur eigenen Sprache und Kultur, verschiedene gesellschaftliche, wirtschaftliche und politische Faktoren, institutionelle Faktoren, Einsatz von Medien im Unterricht usw.

3. Sprache, Kultur und Medien im DaF-Unterricht

Im nächsten Teil des Artikels wird auf die Aspekte Sprache, Kultur und Medien im landeskundlichen DaF-Unterricht eingegangen und gezeigt, wie sich die Zielsetzungen der Landeskunde im digitalen Zeitalter verändert haben.

Sprache und Kultur bestimmen sich gegenseitig und die kulturellen Manifestationen spiegeln sich jeweils in der Sprache wider. Demzufolge sind Sprache und Kultur als zentrale Elemente der Landeskunde zu verstehen. Sprach- und Kulturvermittlung sollen daher anhand der kognitiven, kommunikativen und den interkulturellen Ansatz gezielt eingesetzt werden. Mobilität, Migration, Multi- und Interkulturalität sind hier von wesentlicher Bedeutung.

Die landeskundlichen Ansätze im DaF-Unterricht öffnen dem Lernenden einerseits den Zugang zur deutschen, fremden Welt, andererseits sollen sie ihm dazu verhelfen, im Austausch mit der deutschen Sprache und Kultur, mehr über die Menschen und ihre Gewohnheiten und über Verhaltensweisen in Alltagssituationen zu lernen.

Das Kennenlernen und das Verstehen der Kultur der deutschsprachigen Länder, der Abbau von Klischees, die Vermittlung kommunikativer Fähigkeiten und die interkulturelle Kommunikation sind die nötigen Voraussetzungen eines erfolgreichen Fremdsprachenunterrichts.

Im digitalen Zeitalter bestimmen Medien unser Leben, unseren Alltag, unsere Gesellschaft. Durch den Einfluss der Medien hat auch die Landeskunde an Komplexität gewonnen, so dass sie im DaF-Unterricht in einer spannenden Art und Weise eingebracht werden kann. Medien haben im DaF-Unterricht schon immer eine wesentliche Rolle gespielt und die Konzeption des Landeskundeunterrichts mitbestimmt. Der Gebrauch von audiovisuellen Medien sorgen für mehr Attraktivität und der Einsatz von digitalen Unterlagen sind als eine hervorragende Ergänzung zu den klassischen Lehrwerken zu betrachten. Im DaF-Unterricht gehören die visuellen Medien zu den effizientesten Formen der Sprachvermittlung, zumal sie für die Vermittlung landeskundlicher Inhalte gebraucht werden. Die bildgestützte Sprachvermittlung verbessert nicht nur die Qualität des DaF-Unterrichts, sondern dadurch werden auch bessere Lernerfolge erzielt. (DASCĂLU-ROMIȚAN, 2015, S. 102).

Der Einsatz digitaler Medien ermöglicht es zugleich, mit Muttersprachlern aus Deutschland, Österreich und der Schweiz direkt in Kontakt zu kommen und die deutsche Sprache in verschiedenen Alltagssituationen, weit über den Kursraum hinaus, zu hören, zu sprechen, und zu üben. Außerdem können dabei nicht nur landeskundliche Themen, sondern auch alle vier Fertigkeiten des Sprachgebrauchs trainiert werden (Hören, Sprechen, Lesen und Schreiben). Die Rolle des Lehrenden ist dabei weiterhin sehr wichtig, und das nicht nur in der Auswahl der Lehrmaterialien, sondern auch im effektiven Einsatz der Medien, die dazu

beitragen, die Landeskunde als wesentliche Komponente innerhalb des DaF-Unterrichts zu integrieren.

Medien ermöglichen eine globale Vernetzung und fördern die virtuellen Begegnungen im Netz (z. B. über Lernplattformen, Bildtelefonie, Skype, Chat, soziale Netzwerke, Videokonferenzen u.a.) Die Lerner können von all diesen technologischen Entwicklungen profitieren und mit Partnern aus deutschsprachigen Ländern kommunizieren (z. B. im digitalen Tandem-Lernen, über Skype, Chat usw.). Dadurch können sie nicht nur die deutsche Sprache mit Muttersprachlern üben, sondern auch das Land, die Kultur, die Lebensbedingungen, Verhaltensweisen und Weltanschauungen der Menschen besser verstehen.

Beim Einsatz des Internets als Unterrichtsmedium, kann man sich auch über verschiedene Projekte im deutschen Sprachraum informieren, die dem Lernenden nicht nur das Sprach- und Kulturverständnis, sondern auch die Anpassung im fremden Land erleichtern. Migration und Integration stellen aktuelle Themen des Fremdsprachenunterrichts dar, die in einer spannenden Form verarbeitet werden können und für das interkulturelle Lernen sehr geeignet sind. Hierzu gibt es zahlreiche Internetlinks zu landeskundlichen Themen, wo man viele interessante Materialien, Arbeitsblätter, Vorlagen zum Mitlesen und Wortschatzhilfen, Lernplattformen, Onlineübungen usw. finden kann². Außerdem gibt es auch viele Projekte und spezielle Internetseiten über landeskundliche Themen, die im DaF-Unterricht eingesetzt werden können, wie zum Beispiel das Projekt *Sprache ist Integration*³, die Seiten der Deutschen Welle⁴ und die Webseiten, die sich konkret der Landeskunde im DaF-Unterricht beschäftigt⁵.

4. Schlussfolgerungen

Wenn man die Entwicklung der Landeskunde in den Jahren nachverfolgt, so kann man bemerken, dass der Fremdsprachenunterricht von den Zielsetzungen des DaF-Unterrichts abhängig ist und von verschiedenen Rahmenbedingungen.

Wie man aus den vorgestellten landeskundlichen Konzepten und Ansätzen ableiten kann, besteht die Funktion dieser Methoden darin, die Landeskunde als wichtiger Teil des DaF-Unterrichts einzubringen und dem Lerner, den Spracherwerb und die Kulturvermittlung zu erleichtern. Gleichzeitig lässt sich feststellen, dass die Nutzung der digitalen Technologie zu einem modernen, aktuellen und interessanten Landeskundeunterricht verhilft, wobei der Einsatz von Medien sprachliche und interkulturelle Begegnungen ermöglicht und den Lerner auf konkrete Alltagssituationen vorbereitet. Anhand digitaler Medien kann man virtuelle Reisen in den deutschsprachigen Ländern unternehmen, zahlreiche aktuelle Materialien über Land, Leute, Kultur und Alltag verwenden, Arbeits- und Lernplattformen benutzen und den Lernenden die Chance bieten, mit deutschen Muttersprachlern direkt zu kommunizieren.

Nicht zuletzt hängt es auch von den allgemeinen Rahmenbedingungen und Absichten des DaF-Unterrichts ab, wie die landeskundlichen Methoden effektiv einzusetzen sind. Viele Fragen zu diesen Themen stehen noch offen und es gibt keine genauen Richtlinien für den Einsatz der landeskundlichen Ansätze und ihre praktische Umsetzung im DaF-Unterricht. In diesem Sinne leitet sich daraus eine weitere Herausforderung für die DaF-Lehrer,

² Einige Beispiele dafür wären: www.cornelsen.de, www.landeskundeaktiv.com, www.hueber.de, <https://www.deutschmachtspass.nl/links-und-apps/landeskunde-d-a-ch> die österreichische Seite <http://www.kulturundsprache.at/site/kulturundsprache/seminare/seminare2014anmeldung/kus.seminar/18.html>, die Seiten des Goethe-Instituts (https://www.goethe.de/de/spr/ueb/dlb/mig.html?wt_sc=dlabor-migration). Gleichzeitig besteht auch die Möglichkeit über diese Internetseiten mit deutschen Muttersprachlern, direkt ins Gespräch zu kommen (wie z. B. auf <http://www.cafe-deutsch.de/landeskunde/landeskunde.html>).

³ Vgl. <https://sprache-ist-integration.de>

⁴ Vgl. <http://www.dw.com/de/themen/s-9077>

⁵ Wie z. B. <https://landeskunde.wordpress.com>

Sprachdidaktiker und Linguisten ab, die anhand der landeskundlichen und kulturwissenschaftlichen Methoden und ihrer praktischen Unterrichtserfahrung dazu aufgefordert werden, die Rolle der Landeskunde im Kontext der Globalisierung neu zu bestimmen und zu zeigen, worin ihre Funktion innerhalb des schulischen und universitären DaF-Unterrichts besteht.

Wer heutzutage eine Fremdsprache studiert, lernt zugleich eine neue Kultur kennen. Daher geht es im DaF-Unterricht nicht nur um den Erwerb von Wortschatz, um Sprachverständnis und um kommunikative Fähigkeiten, sondern auch um die Vermittlung interkultureller Kompetenzen, die dem Lernenden helfen sollen, nicht nur die deutsche Sprache, sondern auch die Kultur der deutschsprachigen Länder näher kennen zu lernen.

Daher können wir zur Schlussfolgerung gelangen, dass Landeskunde heute eine viel wichtigere Rolle als früher spielt, vor allem, weil sie in enger Verbindung zu Phänomenen wie Globalisierung, Migration, Integration, Kulturvermittlung, sprachlicher und interkultureller Austausch, interkulturelle Kommunikation, Vernetzung, wissenschaftlicher und technischer Fortschritt steht.

Zusammenfassend lässt sich festhalten, dass der DaF-Unterricht zugleich als eine Form von Landeskundeunterricht zu verstehen ist, wobei der Fremdsprachenunterricht heutzutage ohne die Vermittlung kultureller Inhalte kaum wegzudenken ist. Gleichzeitig ist die Landeskunde als ein interdisziplinäres Fach und als eine unverzichtbare Komponente des DaF-Unterrichts zu betrachten, die sich sowohl auf die Vermittlung sprachlicher, kommunikativer und interkultureller Kompetenzen bezieht. Landeskunde entwickelt sich daher zu einem notwendigen Bereich des Fremdsprachenunterrichts, der von den Lehrenden sowohl didaktische als auch kreative Ansätze erfordert, um den Unterricht spannend und attraktiv zu gestalten. In Abhängigkeit vom jeweiligen Zielpublikum sollen im Rahmen des modernen Sprachunterrichts der Landeskundeunterricht integriert und die Lernziele so bestimmt werden, um den Erwerb interkultureller Kompetenzen zu begünstigen.

Neue Perspektiven des landeskundlichen DaF-Unterrichts ergeben sich aus dem Zusammentreffen zwischen dem Eigenen und dem Fremden, zwischen Ländern, Sprachen und Kulturen. Demzufolge besteht unsere Rolle als Lehrer darin, den interkulturellen Austausch innerhalb des landeskundlichen Unterrichts zu ermöglichen und somit Sprach- und Kulturvermittlung im Fremdsprachenunterricht zu fördern.

BIBLIOGRAPHIE

- ABCD-Thesen zur Rolle der Landeskunde im Deutschunterricht*. In: *IDV-Rundbrief 45*, 1990, S. 15-18
- ALTMAYER, Claus: *Kultur als Hypertext: Zu Theorie und Praxis der Kulturwissenschaft im Fach Deutsch als Fremdsprache*, Iudicum, München, 2004
- ALTMAYER, Claus / Uwe KOREIK: „Geschichte und Konzepte einer Kulturwissenschaft im Fach Deutsch als Fremdsprache“. In: Krumm, H. J., Fandrych, C. / Hufeisen, B. / Riemer, C. (Hg.), *Deutsch als Fremd- und Zweitsprache. Ein internationales Handbuch*. Bd. 2, Berlin / New York: de Gruyter, 2010, S. 1378-1391
- BLUDAU, Michale: „Kaleidoskop Landeskunde“. In: *Praxis des neusprachlichen Unterrichts*, Heft 2, Dortmund, Lensing, 1982, S. 133
- BUTTJES, D., „Landeskunde-Didaktik und landeskundliches Curriculum“. In: Bausch, K., Christ, H., Krumm, H.-J. (Hg.) *Handbuch Fremdsprachenunterricht*, 4. Aufl., Tübingen / Basel: A. Francke Verlag, 2003, 1995. S. 142-149
- DASCĂLU, Bogdan Mihai: *Germanitatea și literele române*, București, Editura Ideea Europeană, 2006

- DASCĂLU, Bogdan Mihai; ȘERBAN, Gabriela: *Lingvistica română din Banat. Cronologie și statistici*, București: Editura Academiei Române & Timișoara: Editura David Press Print, 2021
- DASCĂLU-ROMIȚAN, Ana-Maria: *Die Rolle der visuellen Medien im DaF-Unterricht*. In: Scientific Bulletin of the Politehnica University of Timișoara Transactions on Modern Languages, Vol. 14, No.1, 2015, S. 91-102
- ERDMENGER, Manfred, *Landeskunde im Fremdsprachenunterricht*, Max Hueber Verlag, Ismaning, 1996
- HACKL, Wolfgang: *Aktuelles Fachlexikon*. In: *Fremdsprache Deutsch*, Heft 18, 1998, S. 62
- HALL, Anja: *Fremdsprachenanforderungen in der Arbeitswelt. Ergebnisse der BIBB/BAuA-Erwerbstätigenbefragungen 2006, 2012 und 2018*. In: BWP 50 (2021) 1, S. 37-39. URL: <https://www.bwp-zeitschrift.de/dienst/publikationen/de/16998>
- HERBRECHTER, S. (Hg.) 2002. *Cultural Studies, Interdisciplinarity and Translation*, New York: Editions Rodopi B. V.
- HILLEBRAND, Karl: *Frankreich und die Franzosen in der zweiten Hälfte des XIX. Jahrhunderts. Eindrücke und Erfahrungen*, Verlag von R. Oppenheim, Berlin, 1873
- HOLZÄPFEL, Silke: *Integrative Landeskunde. Ein verstehensorientiertes Konzept*, Verlag Dr. Kovač, Hamburg, 1999
- KELLER, G. 1983. „Grundlegung einer neuen Kulturkunde als Orientierungsrahmen für Lehrerbildung und Unterrichtspraxis“. In: *Neusprachliche Mitteilungen*, 4/1983, S. 200-209
- KRUMM, Hans-Jürgen: „Landeskunde Deutschland, D-A-C-H oder Europa? Über den Umgang mit Verschiedenheit im DaF-Unterricht“. In: *Info DaF* 25/5, S. 523-544
- LI, Yuan: *Integrative Landeskunde. Ein didaktisches Konzept für Deutsch als Fremdsprache in China am Beispiel des Einsatzes von Werbung*, Iudicium, München, 2007
- MOURA, Magali / Eva V. Chen: *Kulturdidaktik im Unterricht Deutsch als Fremdsprache. Facetten der Vermittlung von Kultur und Landeskunde*, Apa-Rio, Rio de Janeiro, 2013
- PAULDRACH, Andreas: *Eine unendliche Geschichte. Anmerkungen zur Situation der Landeskunde in den 90er Jahren*. In: *Fremdsprache Deutsch* 6, 1992, S. 4-15
- RÖSLER, Dietmar: *Deutsch als Fremdsprache*, Metzler, Stuttgart, 1994
- SCHMIDT, Siegfried J.: „Was ist bei der Selektion landeskundlichen Wissens zu berücksichtigen?“. In: *Jahrbuch Deutsch als Fremdsprache (IDS)*, 3, Gross, Heidelberg, 1977, S. 25-32
- SOLMECKE, Gert: „Landeskunde in Fremdsprachenkursen“. In: Bausch, K., Christ, H., Krumm, H.-J. (Hrsg.) *Handbuch Fremdsprachenunterricht*, 4. Aufl., A. Francke Verlag, Tübingen / Basel, 2003, S. 127-128
- STORCH, Günther: *Deutsch als Fremdsprache – Eine Didaktik. Theoretische Grundlagen und praktische Unterrichtsgestaltung*, Wilhelm Fink, München, 1999
- WEIMANN, Gunther / Wolfram Hosch: „Kulturverstehen im Deutschunterricht. Ein Projekt zur Lehrerfortbildung“. In: *Info DaF*, Vol. 20 (Nr. 5), 1993, S. 514-523 <https://doi.org/10.1515/infodaf-1993-200505>

MODERN METHODS IN GERMAN LANGUAGE TEACHING

MODERNE UNTERRICHTSMETHODEN IM DEUTSCHUNTERRICHT

METODE MODERNE ÎN PREDAREA LIMBII GERMANE

Prof. univ. dr. Rodica Teodora BIRIȘ
Western University “Vasile Goldiș”, Arad
Faculty of Humanities
birisrodica@yahoo.com

Abstract

The alternative teaching methods, especially when learning a foreign language, are very important to make a connection between the intelligence types and learning styles. Depending on the intelligence type, you can choose and apply the right teaching method to achieve the best results.

Zusammenfassung

Die alternativen Unterrichtsmethoden, besonders wenn man eine Fremdsprache lernt, sind sehr wichtig, um eine Verbindung zwischen den Intelligenztypen und Lernstilen zu machen. Je nach dem Intelligenztyp, kann man die richtige Unterrichtsmethode wählen und anwenden, um die besten Ergebnisse zu erreichen.

Rezumat

Metodele alternative de predare, mai ales în cazul învățării unei limbi străine sunt foarte importante pentru a realiza legătura dintre tipurile de inteligență și stiluri. În funcție de tipul de inteligență poate fi aleasă și utilizată cea mai potrivită metodă de predare pentru a obține rezultate cât mai bune.

Keywords: *Teaching methods, foreign language, rules, intelligence, to learn, to understand, meaning*

Schlüsselwörter: *Unterrichtsmethoden, Fremdsprache, Regeln, Intelligenz, lernen, verstehen, die Bedeutung*

Cuvinte-cheie: *Metode de predare, reguli, jocuri lingvistice, a învăța, a înțelege, semnificație*

1. Einführung

Die alternativen Unterrichtsmethoden, besonders wenn man eine Fremdsprache lernt, sind sehr wichtig, um eine Verbindung zwischen den Intelligenztypen und Lernstilen zu

machen. Je nach dem Intelligenztyp, kann man die richtige Unterrichtsmethode wählen und anwenden.

2.1. Intelligenztypen und Lernstile

In der Fachliteratur finden wir folgende Intelligenztypen:

Musikalische Intelligenz – man hat die Fähigkeit musikalische Laute zu verstehen und zu wiedergeben. Für so einen Intelligenztyp sind folgende Unterrichtsmethoden wirksam:

- Reimerschaffung
- Die Organisierung der neuen Informationen in strukturierten Teilen
- Das Hören von Liedern während der Unterrichtsstunde, ohne den Unterricht zu stören
- Das Lernen durch Singen (die neue Informationen wie ein Lied lernen und wiedergeben)

Kinesthetische Intelligenz – man hat sportliche Fertigkeiten

Für so einen Intelligenztyp sind folgende Unterrichtsmethoden wirksam:

- Gruppenarbeit, wo jeder Mitglied zusammen arbeitet und die neu gelernten Informationen zusammen diskutiert.
- Die neu gelernten Informationen praktisch anwenden
- Verschiedene Spiele machen
- Die Schüler werden Lehrer und unterrichten, was sie gelernt und verstanden haben.

Linguistische Intelligenz – die Fähigkeit durch Sprache zu kommunizieren

Für so einen Intelligenztyp sind folgende Unterrichtsmethoden wirksam:

- Die neu gelernten Informationen diskutieren
- Das Lesen von Texten und die wichtigsten Informationen unterstreichen
- Notizen nehmen
- Die neu gelernten Informationen wieder schreiben oder verschiedene Debatte auslösen

Logisch-mathematische Intelligenz – die Fähigkeit logische Aufgaben zu verstehen und zu lösen

Für so einen Intelligenztyp sind folgende Unterrichtsmethoden wirksam:

- Logisches Organisieren der neu gelernten Informationen
- Eine Logik in den neu gelernten Informationen finden
- Skizzen und Zeichnungen schaffen
- Die neu gelernten Informationen durch Stichwörter schreiben

Raumintelligenz die Fähigkeit durch Bilder, Skizzen und Diagrammerstellungen zu lernen und zu verstehen

Für so einen Intelligenztyp sind folgende Unterrichtsmethoden wirksam:

- Diagrammerstellungen
- Beim Notizschreiben verschiedene Skizzen und Figuren zeichnen
- Organisieren der neu gelernten Informationen, so dass nur die wichtigsten Informationen sichtbar sind
- Graphische Verbindungen zwischen der Informationen erschaffen
- Das Unterstreichen mit verschiedenen Farben

Interpersönliche Intelligenz- Die Fähigkeit mit andere Personen ein Verhältnis erstellen und deren Gefühle zu beobachten

Für so einen Intelligenztyp sind folgende Unterrichtsmethoden wirksam:

- Die Gruppenarbeit, wo jeder Mitglied die neu gelernten Informationen wiedergibt
- Wettbewerb zwischen den Schülern machen
- Die Vorstellung der neu gelernten Informationen (die Schüler nehmen die Rolle des Lehrers)

Intrapersönliche Intelligenz- die Fähigkeit eigene Gefühle und Benehmen zu verstehen

Für so einen Intelligenztyp sind folgende Unterrichtsmethoden wirksam:

- Das Lernen in ruhige Plätze, ohne Lärm
 - häufige Wiederholungen
 - Das Verstehen der Wichtigkeit der neu gelernten Informationen (ȘOITU, 2006, S: 54)
- Man stellt folgende Lernstile dar: (*Idem*, S: 131-132)

Visualstil:

Wenn der Schüler leichter durch den Visualstil lernt, dann sollten die Informationen durch Bilder oder Diagramme vorgestellt werden. Im Mittelpunkt steht "das Sehen". In diesem Fall "sehen=verstehen".

Die Schüler, die in dieser Kategorie gehören sprechen sehr schnell, sind gute Organisatoren, bemerken die Einzelheiten, merken schneller das Gesehene und nicht das Gehörte, der Lärm stört sie nicht, vergessen sehr schnell die mündliche Informationen, lesen sehr schnell, gut und gern und haben manchmal Probleme die richtigen Wörter zu finden.

Als Lernstrategien wären die folgenden am Besten:

Das Unterstreichen der Hauptideen mit bunte Farben, Tabelle, Skizzen, Diagramme, Karten, Bilder benutzen und genug Zeit geben, um diese Informationen festzustellen. Man kann auch Texte benutzen, Sätze und Wörter.

Hörstil - Bei den Schülern, die diesen Stil bevorzugen, heißt "ich habe gehört=klingt gut=ich habe verstanden".

Als Besonderheiten sind: der Schüler hört gern Gespräche, Präsentationen, Geschichten, Dialoge, hat ein reicher Wortschatz, spricht laut und klar, ist vom Lärm leicht gestört, lernt gern, indem er die Texte liest, er spricht lieber als er schreibt, ist sehr kommunikativ und unterhältet sich mit anderen sehr gern.

Als Lernstrategien sind die folgenden am besten: die mündliche Erklärung der neuen Informationen, das Lautlesen, Gruppenarbeit, die Möglichkeit Fragen zu stellen.

Kinestesischer Stil- Die Schüler, die diesen Stil bevorzugen, werden besser und schneller durch physische Aktivitäten lernen. Sie lernen sehr gern in Gruppen und sind sehr aktiv. Sie mögen neben den Lehrer zu sitzen, ist sehr expressiv, er merkt sich geographische Plätze, nur wenn er selbst dort gewesen ist, nutzt Bewegungsverbren und zeigt immer durch Gesten, was er sagen will.

2.2. Aktives Lernen

Interaktives Lernen (BOCOȘ, 2013, S: 62)

Aktives Lernen ist ein modernes Lernstil und hat im Mittelpunkt die Aktivierung der Schülerkompetenzen, der Schüler spielt die Hauptrolle. Das Lernen ist von dem Lehrer geleitet. Er plant die Unterrichtsstunden, er ist aufmerksam und erfährt, welche Lernstile die Schüler bevorzugen und projiziert das Lernen

Interaktives Lernen hat als Voraussetzung "interaktive und kreative Einbindung der Schüler, indem sie das Beste in den Unterrichtsstunden zeigen." (*Idem*, S: 63).

Die aktive Methoden sind auf dem Schüler zentriert (wie er besser lernt, was er am besten mag usw). Sie stimulieren die Vernunft, die Kommunikation und Fertigkeiten. Diese Methoden haben im Mittelpunkt die Idee, dass das Lernen eine persönliche Erfahrung ist und es hängt von jedem Schüler ab, wie er das schafft. (*Ibidem*, 2013, S: 138-139).

„Die Theorie der vielfältigen Intelligenztypen“

Gardner glaubt (er hat die Theorie der vielfältigen Intelligenztypen entwickelt), dass die Fähigkeit eines Menschen etwas zu machen, ganz verbunden an den Intelligenztyp ist. Alle Menschen benutzen die 9 Intelligenztypen in verschiedene Situationen und nicht gleich viel. Sehr selten gibt es Menschen, die all diese Intelligenzen gleich viel beherrscht. Trotzdem,

wenn so was passiert, glaubt Gardner, dass dieser Mensch für einen bestimmten Studiumraum bevorzugt und nicht für mehrere Bereiche.

Die neuen entwickelten Intelligenzformen sind folgende:

Linguistische Intelligenz oder auch verbale Intelligenz genannt. Im Mittelpunkt steht das Wort. Die Schüler, die so ein Intelligenztyp haben, bilden sehr gern Sätze, benutzen die Sprache sehr einfach, sprechen viel und gern und lernen sehr schnell durch Sprechen.

Logisch-mathematische Intelligenz gründet sich auf die Fähigkeit, Rechnungen zu machen. Die Zahlen und logisches Denken spielen die Hauptrolle.

Musikalische oder rhythmische Intelligenz das Hören steht im Vordergrund, Die Schüler lernen gern Musik hörend.

Visuelle Intelligenz Die Schüler benutzen sehr oft Skizzen, Bilder, Symbole, Farben oder Diagramme, um etwas zu verstehen und zu lernen.

Natürliche Intelligenz man löst Probleme, indem man die Umwelt betrachtet, oder Elemente aus der Umwelt als Beispiel nimmt.

Körperlich-Kinesthetische die physische Übungen und die körperliche Bewegungen sind sehr wichtig. Man schafft eine Verbindung zwischen Vernunft und Sport.

Intrapersonelle Intelligenz man sieht die Problemlösungen durch persönlichen Sicht, man sucht ein Verständnis der eigener Persönlichkeit. Die Emotionen spielen eine wichtige Rolle.

Interpersonelle Intelligenz Man kommuniziert ständig mit anderen Personen, man versucht anderen zu verstehen und empathisch zu sein. Die Gruppenarbeit wird in diesem Fall sehr oft verwendet.

3. Schlussfolgerung

Der Unterrichtsstil soll genau wie der Lernstil sein. Zum Beispiel, wenn der Schüler am besten durch Hörverstehen lernt, sollte der Lehrer mehrere Hörverstehungen in der Klasse benutzen. Außerdem spielt der Schüler eine aktive Rolle. Er darf Meinungen und Fragen äußern und ist ermuntert, ein eigenes Stil beim Lösen der Aufgaben zu nutzen. Es gibt eine Partnerschaft zwischen Lehrer und Schüler.

Aktives Lernen ist die häufigste benutzte Unterrichtsmethode, da alle Lernaktivitäten den Schüler im Mittelpunkt haben. Die didaktische Aktivität stellt die Notwendigkeiten der Schüler im Mittelpunkt. Es gibt noch keine Methode, die immer und für alle Schüler Wunder schafft. Deshalb sucht man weiterhin den perfekten Unterrichtsstil und die perfekten Methoden und man hofft auf ein besseres Verständnis des Faches und bessere Ergebnisse des Schülers.

BIBLIOGRAPHIE

- ALBULESCU, I., *Pedagogii alternative: [Montessori, Waldorf, Freinet, Jena, Step-by-Step]*, Editura ALL, București, 2014
- ANUȚEI, M., *Dicționar de proverbe german-român*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978
- BOCOȘ, Mușata-Dacia, *Instruirea interactivă: repere axiologice și metodologice*, Editura Polirom, Iași, 2013
- BUZĂRNESCU, A., IOSA, A., LIȚĂ, M., *Interferențe europene: modele educaționale europene: simpozion internațional: Germania, Serbia, Ungaria, România*, Editura Eurostampa, Timișoara, 2009
- CALOTĂ, R., DĂNCIULESCU, D., CORIN, M., *Consultații pentru activitatea educativă: gimnaziu: în conformitate cu programa activității educative nr. 10768/1994*, Editura Eurobit, Timișoara, 1996
- CERGHIT, I., *Sisteme de instruire alternative și complementare : structuri, stiluri și strategii*, Editura Aramis, București, 2002
- CHRISTA, F., ANNELIS, H., ARTHUR, M., *Deutsche Sprichwörter für Ausländer: eine Auswahl mit Beispielen,... 7.*, unveränderte Aufl. Leipzig , Verlag Enzyklopädie, 1983
- COSMA, T., *Ședințele cu părinții în gimnaziu: idei-suport pentru diriginți*, Ed. a 2-a, rev. Editura Polirom, Iași, 2008
- CRISTEA, S., *Teorii ale învățării: modele de instruire*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2005
- DOMILESCU, G., HARKAI, M., ILIE, M., *Profesorul facilitator sau cum să fii cu adevărat un profesor mai bun pentru elevii tăi!: ghid metodologic și cadre teoretice* Editura Eikon, Timișoara, 2012
- DUMITRU I., *Dezvoltarea gândirii critice și învățarea eficientă*, Editura de Vest, Timișoara, 2001
- GUȚU, V., *Dezvoltarea și implementarea curriculumului în învățământul gimnazial: cadru conceptual*, Grupul Editorial Litera, Chișinău, 1999
- IONESCU, M., RADU, I., *Didactică modernă*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001
- MARCU, V., FILIMON, L., *Psihopedagogie pentru formarea profesorilor*, Editura Universității din Oradea, 2003
- PRIPA, I., *Metodica predării limbilor străine*, Editura Biblioteca Pedagogică Națională „I. C. Petrescu”, București, 2000
- SIEK-PISKOZUB, T., *Jocuri și metode distractive în învățarea limbilor străine*, Editura Polirom, Iași, 1997
- ȘOITU, L., CHERCIU, R. D., *Strategii educaționale centrate pe elev*, Ministerul Educației și Cercetării, București, 2006

THE COMPASS NEEDLE: SEMANTIC NUANCING OF THE NAMES FOR THE NORTH AND THE SOUTH FROM THE PLURILINGUAL AND PLURICULTURAL REPERTOIRES OF FOREIGN STUDENTS LEARNING ROMANIAN AS A SECOND LANGUAGE

L'AIGUILLE DE LA BOUSSOLE : NUANCEMENTS SÉMANTIQUES DES NOMS DU NORD ET DU SUD À PARTIR DES RÉPERTOIRES PLURILINGUES ET PLURICULTURELS DES ÉTUDIANTS ÉTRANGERS APPRENANT LE ROUMAIN LANGUE SECONDE

ACUL BUSOLEI: NUANȚĂRI SEMANTICE ALE DENUMIRILOR PENTRU NORD ȘI SUD DIN REPERTORIUL PLURILINGV ȘI PLURICULTURAL AL STUDENȚILOR STRĂINI CARE ÎNVAȚĂ LIMBA ROMÂNĂ CA L2

Asist. univ. dr. Irina DINCĂ
Universitatea de Vest din Timișoara
irina.dinca@e-uvvt.ro

Abstract

*This approach focuses on an experiment meant to enrich the plurilingual and pluricultural repertoire of foreign students learning Romanian as a second language, speakers of Arabic, Bengali, Hebrew, English, French, German, Greek, Italian, Persian, Portuguese, Spanish, Turkish or Turkmen. Regarding the methodological perspective, were taken into consideration dictionaries and etymology studies, but also the theoretical and practical suggestions from the **Complementary Volume with New Descriptors** (2020), which develop the descriptors from the **Common European Framework of Reference for Languages** (2001). In the analytical part, the research proposed the integration of some Romanian words related to the north and south cardinal points in multilingual networks that include words similar in form or meaning from the languages known by the students. Analysing the etymology of the words connected in these networks, the research underlined both surprising kinships and phonetic, semantic and sociocultural aspects that differentiate them.*

Résumé

*Cette approche se concentre sur une expérimentation destinée à enrichir le répertoire plurilingue et pluriculturel d'étudiants étrangers apprenant le roumain langue seconde, parlant l'arabe, le bengali, l'hébreu, l'anglais, le français, l'allemand, le grec, l'italien, le persan, le portugais, l'espagnol, le turc ou le turkmène. Du point de vue méthodologique, ont été pris en considération des dictionnaires et des études étymologiques, mais aussi les suggestions théoriques et pratiques du **Volume complémentaire avec de nouveaux***

descripteurs (2020), qui développent les descripteurs du **Cadre européen commun de référence pour les langues** (2001). Dans la partie analytique, la recherche a proposé l'intégration de certains mots roumains liés aux points cardinaux nord et sud dans des réseaux multilingues qui incluent des mots similaires en forme ou en signification, provenant des langues connues par les étudiants. En analysant l'étymologie des mots connectés dans ces réseaux, la recherche a souligné à la fois des parentés surprenantes et des aspects phonétiques, sémantiques et socioculturels qui les différencient.

Rezumat

În acest demers am urmărit un experiment de îmbogățire a repertoriului plurilingv și pluricultural al studenților străini care învață româna ca L2, vorbitori ai unor limbi precum araba, bengali, ebraica, engleza, franceza, germana, greaca, italiana, persana, portugheza, spaniola, turca sau turkmena. În ceea ce privește perspectiva metodologică, am avut în vedere dicționare și studii de etimologie, dar și sugestiile teoretice și aplicative din **Volumul complementar cu noi descriptori** din 2020, care vin în completarea descriptorilor din **Cadrul european comun de referință pentru limbi** din 2001. În partea analitică, am propus integrarea unor cuvinte din limba română referitoare la punctele cardinale nord și sud în rețele multilingve care cuprind cuvinte asemănătoare ca formă sau ca sens din limbile cunoscute de studenți. Pe firul etimologiei cuvintelor conectate în aceste rețele, am semnalat atât surprinzătoare înrudiri, cât și aspecte fonetice, semantice și socioculturale care le diferențiază.

Key-words: Romanian as a second language, plurilingual repertoire, pluricultural repertoire, etymology, intercultural competence

Mots-clés: roumain langue seconde, répertoire plurilingue, répertoire pluriculturel, étymologie, compétence interculturelle

Cuvinte-cheie: româna ca L2, repertoriu plurilingv, repertoriu pluricultural, etimologie, competență interculturală

Cadrul european comun de referință pentru limbi: învățarea, predarea, evaluarea, publicat în 2001 propune o înlocuire a competenței de comunicare lingvistică din viziunea tradițională asupra învățării unei limbi străine, înțeleasă prin prisma „binomului obișnuit L1/L2”, cu o competență mult mai complexă, purtând denumirea de *competență plurilingvă și pluriculturală*, considerându-se că „unul și același individ nu dispune de o totalitate de competențe de comunicare lingvistice distincte și separate în funcție de limbile pe care le cunoaște într-o anumită măsură, ci mai curând de o *competență plurilingvă și pluriculturală* care înglobează totalitatea repertoriului comunicativ pe care îl are la dispoziție” (CECRL, 2003, p. 134). *Volumul complementar cu noi descriptori* al *Cadrului european comun de referință pentru limbi: învățarea, predarea, evaluarea*, publicat în 2020, duce mai departe această viziune, prin recomandarea ca demersul didactic să le ofere cursanților posibilitatea „să-și folosească toate resursele lingvistice atunci când este necesar, fiind încurajați să vadă asemănări și regularități, precum și diferențe între limbi și culturi”. (CEFR-CV, 2020, p. 30).

Această perspectivă integratoare implică punerea în corelație a noilor informații dobândite în învățarea unei limbi străine cu resursele lingvistice și culturale pe care cursanții le dețin deja, prin descoperirea unor conexiuni fonetice, semantice și socioculturale. Acest obiectiv este cuprins în cele trei seturi de descriptori pentru dezvoltarea *competenței plurilingve*

și pluriculturale – „Construirea repertoriului pluricultural”, „Comprehensiunea plurilingvă” și „Construirea repertoriului plurilingv” – din *Volumul complementar la Cadrul european comun de referință pentru limbi* din 2020. Întrucât „limbile sunt interrelaționate și interconectate, mai ales la nivelul individului” (*Ibidem*, p. 123), cursanții care învață româna ca L2 pot fi implicați în diferite activități interactive, menite să-i determine să identifice neașteptate corelații lingvistice și culturale între diverse cuvinte și sintagme din limba română, din repertoriul internațional, din limbile lor materne, dar și din alte limbi cunoscute de ei. Pe lângă intuițiile cursanților, o viziune diacronică, din perspectivă etimologică, relevă straturile semantice ascunse ale unor cuvinte uzuale din limba română, dar și din alte limbi cunoscute de cursanți, precum și înrudirile subtile prin care acestea sunt interrelaționate, dincolo de granițele lingvistice sau culturale. Prin astfel de activități, cursanții își dezvoltă „capacitatea de a folosi cunoștințele din limbile familiare ca să înțeleagă limbi noi, căutând cuvinte înrudite sau internaționale pentru a da sens unor texte în limbi necunoscute” (*Ibidem*, p. 124), descoperind punți între limbi și culturi, dincolo de distanța lingvistică și culturală dintre acestea.

Unitățile lexicale analizate în acest studiu reprezintă *cuvinte călătoare*, după inspirata formulă propusă de Al. Graur în cadrul dicționarului pe care l-a întocmit, care cuprinde 1335 de astfel de elemente lexicale cu un parcurs surprinzător prin diverse spații lingvistice și culturale, care „de cele mai multe ori sufereau pe drum diverse modificări, de formă și de înțeles, care puteau împiedica recunoașterea originii comune a diverselor variante”. (GRAUR, 1978, p. 10). După cum prezintă metaforic Marius Sala aceste neașteptate interferențe, astfel de *cuvinte călătoare* au pornit „în direcții diferite, ca dintr-un nod de cale ferată; ca urmare, un cuvânt poate să ajungă în gara terminus pe două sau chiar trei linii diferite”. (SALA, 2010, p. 54-55). Prin urmare, aceste unități lexicale sunt *cuvinte înrudite*, întrucât „au aceeași origine”, fiind fie derivate „de la aceeași rădăcină a aceleiași limbi”, fie „neologisme împrumutate pe căi diferite, dar din același izvor ultim” (GRAUR, 1980, p. 5-6), traversând granițele convenționale care separă limbile și culturile și formând discrete rețele multilingve.

Partea aplicativă a acestui demers are ca punct de pornire un experiment de dezvoltare a *competenței plurilingve și pluriculturale* a unor studenți care învață limba română ca L2, vorbitori de arabă, bengali, ebraică, engleză, franceză, germană, greacă, italiană, persană, portugheză, spaniolă, turcă sau turkmenă. Pentru început, acești studenți au avut sarcina să reperate denumirile pentru *busolă* și *punct cardinal*, precum și pentru *nord* și *sud* din limbile lor materne. În a doua etapă, studenții au avut de completat această rețea lingvistică inițială prin corelarea acestor cuvinte cu altele asemănătoare ca formă sau ca înțeles din alte limbi cunoscute de aceștia. În cele din urmă, alături de studenți, am întreprins o analiză etimologică a unor noduri lexicale din rețeaua multilingvă rezultată, căutând identificarea unor similitudini și diferențe de ordin fonetic, semantic și sociocultural dintre cuvintele din limba română și cele din *repertoriul plurilingv și pluricultural al studenților*.

Am luat ca prim reper cuvântul *busolă*, însemnând ‘instrument (o cutiuță cu cadran în mijlocul căruia se află un ac magnetic mobil) întemeiat pe îndoita proprietate a acului magnetic de a se îndrepta spre polii magnetici ai pământului și de a se apropia de verticală cu cât ne apropiem de acești poli’. (DA, I.I., 1913, p. 707). Acest termen științific este un neologism, fiind un împrumut din limba italiană, unde it. *bussola* are sensul propriu de ‘cutiuță (în care se află acul magnetic)’ (*Ibidem*), de unde a fost, de altfel, împrumutat și în celelalte limbi romanice – fr. *boussole*, port. *bússola*, sp. *brújula* – , dar și în alte limbi din spațiul mediteranean, precum araba, بوسلة (*būšula*), turca otomană, بوصلة (*pusula*), de unde și cuvântul din turca actuală, *pusula*. Chiar și cuvântul din limba greacă, μπουσούλας (*boúsoulas*) este un împrumut din limba italiană, cu toate că etimologia îndepărtată a acestui cuvânt se află în greaca veche, în cuvântul πύξις (*puxís*), însemnând ‘cutie de cimișir; cutie pentru remedii sau pentru diverse substanțe’ (BAILLY, 1935, p. 1703), iar acest cuvânt era înrudit cu πύξος (*púxos*), însemnând ‘cimișir’, arbust din al cărui lemn se realizau diverse obiecte. Din limba greacă, cuvântul πύξις

(*puxis*) a ajuns în limba latină sub forma *buxis* (GAFFIOT, 1934, p. 233), variantă a lui *pyxis*, însemnând ‘cutiuță; capsulă metalică’. (*Ibidem*, p. 1285). Și în latină, exista un cuvânt asemănător pentru *cimișir*, *buxus*, iar „*buxis* era o cutie din lemnul numit *buxus*”. (SALA, 2005, p. 92). De altfel, conform lui Marius Sala, același etimon prim îl au și cuvintele *boxă*, *bucșă* și *pușcă*, pătrunse în limba română pe căi diferite, dar având inițial același sens, de ‘cutie’: primul dintre ele, „*boxă*, cu sensul de ‘despărțitură, compartiment’, provine din fr. *box* ‘boxă la teatru sau la grajd’, care la rândul lui este din engl. *box*”, ‘cutie’; cel de-al doilea, *bucșă*, ‘căptușeală metalică din interiorul unui butuc de roată’, „a ajuns în română, de această dată, din germană (*Büchse* ‘bucșă’) prin intermediul ucr. *bukša*”; ultimul, „*pușcă*, împrumutat de română din magh. *puska*, este un cuvânt călător: din lat. *buxis* a pătruns în «vechea germană de sus» *buhsa* (în germana actuală *Büchse*), de acolo în poloneză *puszka* și apoi a ajuns în maghiară”. (*Ibidem*, p. 92-93).

Dacă limbile romanice au păstrat denumirea care se referea la cutia ce conținea mecanismul busolei, în schimb, echivalentul care denumește acest obiect în limbile germanice poate să creeze confuzii unui vorbitor de limbi romanice, întrucât în această familie de limbi acesta are cu totul alt referent. Este vorba de engl. *compass* sau germ. *Kompass*, care sunt folosite în mod curent cu sensul de ‘busolă’, în vreme ce în limba română – ca în celelalte limbi romanice –, cuvântul *compas* se referă, în general, la un ‘instrument de măsură și de trasare a cercurilor sau a arcelor de cerc, format din două brațe articulate, prevăzute la capete cu un vârf și cu un dispozitiv de desenat (creion, trăgător, cretă etc.)’ și doar rar la ‘busolă’, de pildă, în expresia *a-și pierde compasul*, însemnând ‘a se încurca, a se zăpăci’. (DEX, 2012, p. 218). Cu sensul obișnuit, de instrument matematic, cuvântul a fost împrumutat din limba franceză, de unde a fost preluat, de fapt, și în limba engleză, avându-și rădăcina în cuvântul din franceza veche *compas*, unde însemna, în secolul al XII-lea, ‘cerc, rază, mărime, extindere, compas’ (ETYMONLINE – *compass*). Acest cuvânt își are etimonul prim în limba latină – în latina medievală *compassus* avea sensul de ‘cerc, circuit’ –, fiind un cuvânt compus din *com-*, ‘împreună cu, în combinație cu’ și *passus*, ‘pas’; așadar sensul inițial în limba engleză a fost cel de ‘instrument pentru a desena cercuri’ (de la mijlocul secolului al XIV-lea), de abia ulterior, la începutul secolului al XV-lea, dobândind și accepțiunea de ‘instrument marinăresc de orientare’, o ipoteză pentru explicarea acestei extinderi semantice fiind forma rotundă a cutiei care cuprindea busola. (*Ibidem*). E interesant că dintre limbile cunoscute de studenți echivalentul pentru *busolă* este similar cu cel din limbile germanice doar în limba bengali, sub influență engleză, cum era previzibil, – *কম্পাস* (*kampāsa*) (ACCESSIBLE DICTIONARY – *কম্পাস*) – și în limba turkmenă, probabil sub influența limbii ruse, din *компас* (*compas*) – *kompas*. (TURKMEN-ENGLISH DICTIONARY, 1996, p. 38).

Cu toate acestea, istoria busolei este mult mai bogată decât cea a cuvântului care denumește acest instrument de orientare, iar numele pe care le-a primit de-a lungul timpului reflectă metamorfozele pe care le-a suferit din punct de vedere tehnic și funcțional, precum și scopurile în care a fost utilizat, de la rolul practic în orientare și navigație la cel religios în stabilirea direcției spre Mecca. Dacă originile busolei magnetice se găsesc în China, acest instrument de orientare fiind adaptat pentru navigație în secolul al XI-lea, puntea prin care a pătruns în spațiul occidental în secolul al XII-lea a fost spațiul cultural arab, unde forme specifice ale busolei au fost construite pentru a calcula direcția în care se află *قِبْلَة* (*qibla*), direcția către *كعبة* (*Al-Kaaba*) din centrul Moscheii din Mecca, spre care se orientează musulmanii în timpul rugăciunii zilnice. De altfel, chiar unele dintre vechile denumiri ale busolei în limba arabă, utilizate înainte de împrumutul din italiană folosit până în zilele noastre, fac trimitere la această întrebare în scop religios, precum *آلة القبله* (*āla al-qibla*), ‘instrumentul Qiblei’. (SCHMIDL, 2017, p. 117). O altă denumire adeseori folosită în „sursele despre busola magnetică din araba medievală” este *بيت الإبرة* (*bayt al-ibra*), ‘casa acului’, cu referire la acul magnetic care stă la baza mecanismului. (*Ibidem*, p. 99).

Un loc special în rândul denumirilor pe care le poartă busola în diverse limbi îl ocupă echivalentul acestui cuvânt în limba ebraică, *מַטְפָּן* (*matspén*), care înseamnă de fapt ‘ceea ce indică nordul’, fiind înrudit cu cuvântul ce denumește acest punct cardinal în ebraică, *טַפּוּן* (*tsafón*) și făcând parte din aceeași familie de cuvinte cu *מַטְפָּן* (*matspún*), având sensul de ‘conștiință’, dar și de ‘comoară ascunsă’, fiind un derivat al verbului *טַפַּן* (*tsafán*), însemnând ‘a ascunde’ (KLEIN, 1987, p. 376). De altfel, Ernest David Klein consideră că e vorba despre un calc din arabă, unde substantivul *ضَمِير* (*damīr*), având sensul de ‘conștiință’ (DOBRIȘAN, GRIGORE, 1998, p. 414) este un derivat al verbului *أَضْمَرَ* (*aḍmara*), însemnând ‘a ascunde, a ține secret (في نفسه în inima sa)’. (*Ibidem*, p. 37). Așadar, întrucât „în ebraică, formele cuvintelor care exprimă «conștiință», «busolă» și «adevărul intrinsec, ascuns al sufletului» au aceeași rădăcină” (ZOHAR, MARSHALL, 2009, p. 27), cuvântul ce denumește busola dobândește o încărcătură metaforică, fapt ce poate fi reperat și în alte limbi, în sensurile conotative pe care le-a asimilat acest *cuvânt călător*. În limba română, de pildă, expresia *a-și pierde busola* este un calc din limba franceză, cu sensul de ‘a-și pierde mințile’ (DA, I.I., 1913, p. 707) și poate fi pusă în legătură cu verbul *a debusola*, însemnând ‘a (se) dezorienta’, cu întreaga lui familie de cuvinte (substantivul *debusolare*, ‘acțiunea de *a (se) dezorienta* și rezultatul ei’ și adjectivul *debusolat*, ‘dezorientat’), provenite, la rândul lor, din limba franceză. (DEX, 2012, p. 275-276). Nu doar în limba franceză se regăsește o familie de cuvinte similară – verbul *déboussoler* și adjectivul *déboussolé* –, ci și în italiană, verbul *scombussolare* și adjectivul *scombussolato*.

În strânsă legătură cu cuvântul *busolă*, un alt termen larg răspândit este cel de *punct cardinal*, desemnând ‘fiecare dintre cele patru direcții principale ale orizontului, care ajută la determinarea poziției unui punct de pe glob’ (*Ibidem*, p. 147), sau după definiția pentru *cele patru puncte cardinale* regăsită în *Dicționarul limbii române* [DA], ‘cele patru puncte principale ale orizontului (răsărit, apus, miază-zi și miază-noapte), după care se determină situația locurilor pe pământ’. (DA, I.II., 1940, p. 138). După cum observă Alina-Mihaela Bursuc, într-un studiu minuțios referitor la denumirile punctelor cardinale, acestei sintagme i se asociază numeralul cardinal *patru*, precum în alte expresii cu același sens, ca de pildă „*patru colțuri, cele patru cornuri ale lumii, patru pământuri, patru părți ale lumii, patru unghiuri ale lumii, (cele) patru vânturi, (cele) patru zări*”, structuri ce dovedesc „existența unui sistem (universal) de orientare în spațiu în patru puncte”. (BURSUC, 2021, p. 63-64). De altfel, în același studiu este avansată „ipoteza unui calc după fr. *points cardinaux* (sintagmă atestată în 1680, TLFi, s.v. cardinal)” (*Ibidem*, p. 63), fiind în strânsă legătură cu un echivalent în franceză pentru rom. *cele patru vânturi*, și anume fr. *vents cardinaux*, provenit din lat. *cardinales venti*, care circula în latină încă de la sfârșitul secolului al IV-lea – începutul secolului al V-lea (TLFi – *cardinal*). Adjectivul provine din lat. *cardō*, însemnând ‘balama, pivot’, derivat cu sufixul adjectival *-ālis*: lat. *cardīnālis* ‘care servește de pivot, de sprijin’ a dobândit un sens figurat, ‘în jurul căruia pivotează totul, principal’ (*Ibidem*; GAFFIOT, 1934, p. 266), acest înțeles conotativ fiind regăsit și în semantismul cuvântului *cardinal* din limba română, acest adjectiv însemnând ‘principal, esențial, fundamental’. (DEX, 2012, p. 147).

Dacă acul magnetic al oricărei busole se îndreaptă întotdeauna spre nord, iar prin convenție acestui punct cardinal îi este alocată partea superioară a hărților, din punct de vedere etimologic semantismul cuvântului *nord* indică, paradoxal, tocmai direcția contrară, rădăcina lui îndepărtată, din limba protoindo-europeană **ner-* însemnând atât ‘stânga’, cât și ‘dedesubt’, fiind de asemenea sursa pentru cuvântul din sanscrită *narakah*, ‘infern’ (ETYMONLINE – *north*). Dacă pentru primul sens explicația e evidentă, întrucât nordul se află în stânga celui care privește răsăritul soarelui, pentru înțelesul care asociază acest punct cardinal cu ideea de ‘jos’, o posibilă explicație tot din sfera astronomiei ar fi faptul că Soarele se poziționează în punctul său cel mai de jos de pe bolta cerească atunci când se află la nord. (*Ibidem*). Traseul acestui *cuvânt călător* până la a fi împrumutat în limba română este unul sinuos, trecând prin termenul din limba protogermanică **nurtha-*, care a fost sursa atât pentru germ. *Nord*, cât și

indirect, prin intermediul cuvântului din engleza veche *norþ*, pentru fr. *nord*, acestea fiind cele două etimologii posibile ale cuvântului *nord* din română. (DEX, 2012, p. 723). Pe ruta franceză a pătruns acest cuvânt și în celelalte limbi romanice – it. *nord*, port. *norte*, sp. *norte* –, cu toate că în aceste spații lingvistice încă se află în circulație și it. *settentrione*, port. *setentrião*, sp. *septentrion* (GAFFIOT, 1934, p. 1426), termeni descendenți din sistemul de orientare concurent, de origine latină, în care corespondentul pentru nord este *septentriō*, *septentriōnis*, provenit din expresia *septem triōnēs*, ‘plugul cu șapte boi’ (LEWIS, SHORT, 1879, *septentriōnes*), expresie ce se referă la constelațiile Ursa Mare sau Carul Mare și Ursa Mică sau Carul Mic, reperate pe bolta cerească în preajma Polului Nord. Aceeași asociere cu aceste constelații se regăsește și în etimologia adjectivului *arctic*, însemnând ‘care este situat în regiunea Polului Nord; care are caractere proprii acestei regiuni’: provenit din fr. *arctique*, cu originea în lat. *arcticus* (DEX, 2012, p. 62), regăsindu-se și în engleză și în limbile romanice – engl. *arctic*, it. *artico*, port. și sp. *ártico*. În limba latină acest cuvânt a pătruns din limba greacă, din adjectivul *ἀρκτικός* (*arktikós*), cu sensul de ‘nordic’, prin conexiune cu Ursa Mare, fiind un derivat de la substantivul *ἄρκτος* (*árktos*), însemnând ‘urs’ (BAILLY, 1935, p. 269), de unde provine și denumirea constelației amintite. Mergând mai departe pe firul etimologic, sorgintea acestui cuvânt se află în rădăcina indo-europeană **rkto-* pentru ‘urs’, de unde provine și lat. *ursus*, de unde și cuvântul moștenit în limba română, *urs* (ETYMONLINE – *arctic*).

Cuvântul *septentrion*, cu adjectivul *septentrional*, se regăsește, ca neologism, și în limba română, fiind împrumutat din fr. *septentrion* (DEX, 2012, p. 1010), din aceeași pleiadă de cuvinte descendente din denumirile latinești pentru punctele cardinale. Mai mult decât atât, din aceeași serie livrescă face parte și adjectivul *boreal*, regăsit și în engleză și în limbile romanice, cu mențiunea că în limba română a pătruns doar adjectivul, în special în sintagma *auroră boreală*, după lat. *aurōra boreālis*, primul cuvânt, *aurōra*, însemnând atât ‘zori, dimineată’, cât și punctul cardinal ‘est’. (LEWIS, SHORT, 1879, *aurōra*). Revenind la adjectivul *boreal*, în limba engleză și în limbile romanice se păstrează și substantivul de la care acesta a fost derivat, referitor atât la punctul cardinal, cât și la vântul de nord cu acest nume: engl. *boreas* cu adjectivul *boreal*, fr. *boreas* cu adjectivul *boréal*, it. *bòrea* cu adjectivul *boreale*, port. și sp. *bóreas*, cu adjectivul *boreal*. De fapt, toate aceste cuvinte își au originea în lat. *boreās* cu adjectivul *boreālis* (LEWIS, SHORT, 1879, *börēas*), din gr. *βορέας* (*boréās*), cu adjectivul *βόρειος* (*bóreios*) (BAILLY, 1935, p. 368), în neogreacă *βορράς* (*vorrás*) fiind denumirea pentru acest punct cardinal. În greaca veche, cuvântul ce denumește atât nordul, cât și vântul de nord descinde din mitologie, *Bopéās* (*Boréās*) fiind un ‘zeu grec, personificând vântul de nord (fratele celorlalte trei vânturi cardinale: Euros, Notos, Zephyros)’ (KERNBACK, 1983, p. 110). Originea acestui nume a fost asociată cu cuvântul din sanscrită *giri-* și cu *gora* din slavonă, cu sensul de ‘munte’ sau cu cel de ‘pădure’ (ETYMONLINE – *boreal*).

O altă asociere surprinzătoare ar fi cu substantivul din limba română *bură*, cu multiple sensuri înrudite semantic, precum ‘furtună’, ‘ceață’, ‘chiciură’, ‘aburi, vapori’, cu cuvântul derivat *burniță*, având sensul de ‘ploaie mărunță și deasă’; dacă unii lingviști consideră că ar fi vorba de ‘existența unui vechi cuvânt balcanic’ și că și-ar avea originea în sl. *burja*, însemnând ‘furtună’ sau în sb. *bura*, însemnând ‘vânt dinspre nord’, alți cercetători avansează ipoteza că acest cuvânt românesc provine din limba latină, din lat. *boreās*, descendent din gr. *βορέας* (*boréās*), fiind înrudit cu alte cuvinte similare din spațiul lingvistic european, precum sp. *boira* provenit din același cuvânt din limba catalană, însemnând ‘ceață’ sau chiar cu tc. *bora*, având înțelesul de ‘vânt puternic’. (CIORĂNESCU, 2007, p. 125). În ceea ce privește acest cuvânt din limba turcă, originea acestuia se află în turca otomană, în cuvântul *بورا* (*bora*), însemnând ‘furtună cu vânt puternic’, de aici derivând și *بورغان* (*buragan*), cu sensul de ‘vârtej de vânt; furtună cu vânt, ploaie și zăpadă’. (REDHOUSE, 1890, p. 393). În strânsă legătură cu tc. *bora*, există și în limba turkmenă un cuvânt similar atât ca formă, cât și ca înțeles, *boran*, însemnând

‘furtună de zăpadă’. (TURKMEN-ENGLISH DICTIONARY, 1996, p. 6). Cu toate acestea, în semantismul acestor cuvinte nu se regăsește vreo referință explicită la punctul cardinal, pentru nord existând cuvinte diferite, în turkmenă *demirgazyk* (*Ibidem*, p. 100), iar în turcă *kuzey*, din cuvântul din turca otomană قوزاي (*kuzay*) (REDHOUSE, 1890, p. 1486), cu cuvântul înrudit din limba turkmenă *guzay*, însemnând ‘parte umbrită’. (TURKMEN-ENGLISH DICTIONARY, 1996, p. 26). În limba turcă se păstrează și forma arhaică *şimal*, din turca otomană شمال (*shimal*), însemnând, precum cuvântul din limba arabă, de unde a fost împrumutat, atât ‘mâna stângă’, ‘partea stângă sau direcția respectivă’ – sub forma شمال (*shimāl*) –, cât și, sub forma شمال (*shamāl*), ‘nordul ca partea stângă a unei persoane cu fața spre răsăritul soarelui’, dar și ‘vântul nordic’. (REDHOUSE, 1890, p. 1135). Cu aceleași accepțiuni cuvântul شمال (*shamāl*) a fost împrumutat și în limba persană, fiind utilizat în mod curent pentru a denumi nordul ca punct cardinal. (STEINGASS, 1892, p. 758). Așadar, și aceste cuvinte cu ascendență în limba arabă trimit nu doar la nord, ci și la partea stângă, pe aceleași considerente ca în cazul rădăcinii din protoindo-europeană **ner-* din care se trage și cuvântul *nord* din limba română. Un sens suplimentar în limba arabă al rădăcinii شَمَل (*shamila*) ar putea fi acela de ‘înveșmântare într-o mantie’ ca o consecință a expunerii la frigul adus de vântul nordic. (STEINGASS, 1884, p. 556).

Dacă în denumirile pe care le are acest punct cardinal în diferite limbi și culturi nordul este asociat cu partea stângă sau de jos, în opoziție cu poziția convențională în partea de sus a hărții, dar și cu frigul, furtuna sau zăpada, cuvântul arhaic românesc *miazănoapte* așază această direcție sub semnul întunericului și al nocturnului. Însemnând, precum cuvântul *nord* care l-a înlocuit în limbajul curent, atât ‘unul dintre cele patru puncte cardinale, aflat în direcția Stelei Polare; nord’, cât și, prin extensie, ‘parte a globului pământesc, a unui continent, a unui oraș etc. situată spre acest punct cardinal’ sau chiar ‘lumea, popoarele din țările, ținuturile etc. situate în (sau spre) nord’, cuvântul *miazănoapte* a avut și sensul învechit de ‘miezul nopții’, provenind din lat. *mediam noctem*. (DEX, 2012, p. 655). Înrudit cu cuvântul moștenit din latină *miez*, însemnând ‘mijloc, centru, punct central’ (CIORĂNESCU, 2007, p. 507), dar și cu adjectivul *mediu*, ‘care se află în mijloc; de mijloc, mijlociu’ (DEX, 2012, p. 642), *miază* provine din același etimon, lat. *mēdius*, mai exact din forma feminină a acestui adjectiv, *mēdia*, fiind păstrat doar în cuvinte compuse, precum *miazănoapte* și *miazăzi*, dar și în substantivul *amiază*. (CIORĂNESCU, 2007, p. 507). Un cuvânt asemănător, provenind din același etimon, se regăsește în italiană, *mezzanotte*, cu același dublu semantism, însemnând atât ‘miezul nopții’, cât și ‘nord’, având ca antonim *mezzogiorno*, atât cu înțelesul de ‘miezul zilei, amiază’, cât și cu cel de ‘sud’, similar cu cuvântul românesc moștenit din lat. *mediam diem*, rom. *miazăzi*, însemnând ‘punct cardinal opus nordului; sud; amiază’ și, prin extensie, ‘parte a globului pământesc, a unui continent, a unui oraș etc. situată spre acest punct cardinal’ sau chiar ‘lumea, popoarele din țările, ținuturile etc. situate în (sau spre) sud’. (DEX, 2012, p. 655).

Nu doar în italiană, ci și în alte limbi romanice se regăsește o denumire similară cu cea de *miazăzi*, calchiată după structura sintagmei din latină, având atât sensul de ‘amiază’, cât și cel de ‘sud’ – fr. *midi* (în franceza veche *mi* ‘mijloc’ + *di* ‘zi’), port. *meio-dia* (*meio* ‘mijloc’ + *dia* ‘zi’), sp. *mediodía* (*medio* ‘mijloc’ + *día* ‘zi’) –, în vreme ce antonimele acestor cuvinte – fr. *minuit* (în franceza veche *mi* ‘mijloc’ + *nuit* ‘noapte’), port. *meia-noite* (*meia* ‘mijloc’ + *niote* ‘noapte’), sp. *medianoche* (*media* ‘mijloc’ + *noche* ‘noapte’) – se referă exclusiv la ‘miezul nopții’, fără să includă vreo trimitere la punctul cardinal corespondent din limba română sau italiană. Explicația pentru această disimetrie este faptul că în aceste limbi s-a păstrat, pornind de la același etimon, de data aceasta de la forma pentru cazul nominativ *medius dies*, o denumire alternativă având înțelesul de ‘sud’, în italiană atât ca substantiv, cât și ca adjectiv – it. *meridione* cu adjectivul *meridionale* –, iar în engleză și în alte limbi romanice, inclusiv româna, doar ca adjectiv, având sensul de ‘sudic’: engl. *meridional*, fr. *méridional*, port., rom. și sp. *meridional*.

Cuvântul din latină *dies* își are originea în rădăcina protoindo-europeană **dyeu-*, însemnând ‘a străluci’, dar și ‘cer, paradis, zeu’, fiind înrudit cu cuvântul din sanscrită *deva*, cu sensul de ‘zeu’, literal ‘cel care strălucește’, dar și cu lat. *deus*, cu același înțeles, ‘zeu’ (ETYMONLINE – **dyeu-*). În limba latină „*dies* este un substantiv care poate avea genul masculin sau feminin” (DENECKER, 2017, p. 73), iar cuvântul moștenit din română, *miazăzi*, își are originea în forma feminină a lat. *dies*, însoțită de adjectivul feminin *media*, ambele în cazul acuzativ: lat. *mediam diem*. În cazul lui *medius dies*, substantivul masculin, precedat de adjectivul de gen masculin, în cazul nominativ, s-a transformat inițial în *medīdiēs*, ulterior, din rațiuni eufonice, în *merīdiēs* (LEWIS, SHORT, 1879, *mērīdiēs*), cu toate că există și alte ipoteze pentru a explica etimologia acestui cuvânt, precum descendența din lat. *merus dies*, ‘partea cea mai pură sau cea mai strălucitoare a zilei’ sau chiar conexiunea cu gr. *μέρος* (*méros*), însemnând ‘parte’. (DENECKER, 2017, p. 74). Cu toate acestea, ipoteza compunerii cu adjectivul *medius* se susține și prin faptul că la amiază (lat. *ad mediam diem*) soarele este poziționat spre sud în emisfera nordică. Acest cuvânt, adjectivul *medius* provine din rădăcina protoindo-europeană **medhyo-*, însemnând ‘mijloc’ (ETYMONLINE – **medhyo-*) și se regăsește în numeroase cuvinte înrudite surprinzător, precum *mediator*, *mediocru*, *meridian* sau chiar *mediteran* (GRAUR, 1980, p. 58), ultimul dintre acestea fiind compus cu lat. *terra*, Marea Mediterană (lat. *Mediterraneum mare*) însemnând ‘marea din mijlocul pământului’ (ETYMONLINE – *Mediterranean*).

Un argument în plus pentru ipoteza că în structura cuvântului *merīdiēs* se regăsește adjectivul *medius* ar fi și conexiunea subtilă dintre cuvintele *meridional* și *meridian*, acesta din urmă fiind un termen geografic ce denumește ‘fiecare dintre liniile imaginare care rezultă din intersecția suprafeței Pământului cu semiplanul sprijinit pe axa geografică, constituind liniile de reper pentru măsurarea longitudinii geografice’, în strânsă legătură cu termenul astronomic *meridian ceresc*, ce se referă la un ‘mare cerc imaginar al sferei cerești, care trece prin zenitul locului și prin polii cerești’, un alt sens al substantivului feminin *meridiană* fiind și cel de ‘cadran solar care indică ora amiezii’. (DEX, 2012, p. 648). Împrumutat în limba română din franceză (fr. *méridien*), cuvântul *meridian* își are originea în latină, în adjectivul derivat din substantivul *merīdiēs*, *merīdiānus*, însemnând atât ‘sudic’, cât și ‘referitor la amiază’ (GAFFIOT, 1934, p. 970), iar dezvoltarea sensului din astronomie se explică prin faptul că Soarele traversează meridianul ceresc la amiază. De asemenea, împarte durata unei zile în două, prima parte a zilei, înainte și după amiază. De altfel, abrevierile internaționale care au și o variantă națională „**d.a.** și **p.m.** ‘după-amiază’, **î.a.** și **a.m.** ‘înainte de amiază’ ” (AVRAM, 2002, p. 249) își au sorginea în limba latină, în sintagme ce includ cuvântul *merīdiēs*, mai exact forma pentru cazul acuzativ a acestui cuvânt. Pe de o parte, *a.m.* este o prescurtare de la lat. *ante meridiem*, unde lat. *ante-*, cu sensul de ‘înainte’ își are originea în rădăcina protoindo-europeană **ant-*, însemnând ‘în față, înainte’, de unde provine și prefixul *anti-*, implicând opoziția (ETYMONLINE – *ante meridiem*; **ant-*). Pe de altă parte, *p.m.* este o abreviere pentru *post meridiem*, iar lat. *post-* înseamnă ‘în spate, după’, avându-și obârșia îndepărtată în rădăcina protoindo-europeană **apo-*, având sensul de ‘departe’, de unde provine și prepoziția din lat. *ab*, însemnând ‘departe de, din’ sau cea din engleză *of* sau *off*, cu sensul inițial de ‘departe de’ (ETYMONLINE – *post meridiem*; **apo-*).

În ceea ce privește dublul semantism al prefixului cu originea în rădăcina protoindo-europeană **ant-*, sensul secund, ‘opus, contrar’ se regăsește și într-o denumire în strânsă legătură cu sudul, mai exact cu Polul Sud, și anume *Antarctica*, împreună cu adjectivul coresponzător, *antarctic*, însemnând ‘situat la Polul Sud sau în această regiune; care are caractere proprii acestei regiuni’, fiind un împrumut din fr. *antarctique*, care își are originea în lat. *antarcticus*. (DEX, 2012, p. 48). De fapt, cuvântul din latină de la care s-au format cuvintele corespondente din engleză și din limbile romanice provine din gr. *ἀνταρκτικός* (*antarktikós*), care literalmente înseamnă ‘opus regiunii Ursei Mari’ (BAILLY, 1935, p. 173), fiind compus

din prefixul *ávri* (*anti*) și adjectivul *ἀρκτικός* (*arktikós*). Un alt cuvânt cu valențe toponimice, regăsit de asemenea în engleză și în limbile romanice, referitor la acest punct cardinal este adjectivul *austral*, însemnând ‘care este spre (sau de la, dinspre) Polul Sud; sudic’, fiind împrumutat din fr. *austral*, lat. *australis*. (DEX, 2012, p. 80). Însă mai cunoscut decât acest adjectiv livresc este numele propriu *Australia*, provenit dintr-o sintagmă din secolul al XVI-lea ce includea adjectivul respectiv, *Terra Australis*, ‘Pământul Sudic’ pe urmele unei denumiri mult mai vechi, din secolul al II-lea, *terra australis incognita*, referitoare la un ipotetic continent sudic (ETYMONLINE – *Australia*). Mai mult decât atât, adjectivul *australis* este un cuvânt derivat „de la *Auster*, numele latinesc al vântului de sud” (GRAUR, 1972, p. 107-108), existând și în limba română o denumire populară pentru un vânt care bate din această direcție, *austru*, însemnând ‘vânt secetos care bate în țara noastră din sud-vest’ (DEX, 2012, p. 80). Așadar, aparent nu ar exista nicio legătură între „*Australia* (lat. *auster* ‘vânt de sud’)” și „*Austria* (în germană, *Österreich* ‘imperiu de răsărit’)” (GRAUR, 1972, p. 32), doar că ele se dovedesc a fi înrudite printr-un etimon comun, ce e drept, destul de îndepărtat, rădăcina protoindo-europeană **aus-* însemnând ‘a străluci’, din care provine și cuvântul din limba sanscrită *usah*, având sensul de ‘zori’, dar și gr. *ἠώς* (*ēōs*) și lat. *aurōra*, ambele cuvinte având același sensuri, ‘zori, dimineață’, dar și ‘răsărit’. (ETYMONLINE – **aus-*). În contrast cu aceste cuvinte al căror sens e în mai strânsă conexiune cu estul decât cu sudul, lat. *auster* a ajuns să se refere la ‘sud’ printr-o neașteptată schimbare de sens explicată de unii lingviști printr-o presupunere greșită în definirea direcției din care bate vântul cu acest nume, dinspre est sau dinspre sud, confuzie prilejuită de orientarea Peninsulei Italice pe o diagonală spre sud-est. (ETYMONLINE – *austral*).

O trimitere la ‘Soare’ se regăsește și în semantismul, dar și în etimologia cuvântului care a înlocuit formele populare menționate până acum, substantivul *sud*, însemnând ‘punct cardinal opus nordului, aflat în direcția în care se îndreaptă Soarele la amiază în emisfera nordică; miazăzi, amiază’, dar și ‘parte a globului pământesc, a unui continent, a unei țări etc., așezată spre sud’ și ‘popoare, populații care locuiesc în sud’, fiind un împrumut din fr. *sud*. (DEX, 2012, p. 1077). Cuvintele echivalente din limbile romanice – it. *sud*, port. *sul*, sp. *sur* – se trag din același etimon din limba franceză, provenit, la rândul său, din cuvântul din engleza veche *sub*, cu originea în limba nordică veche (*suðr*) sau în limba protogermanică (**sunthaz*, însemnând ‘parte însorită’). (ETYMONLINE – *south*). Toate acestea se dovedesc a fi de fapt cuvinte înrudite, provenind de la rădăcina protoindo-europeană **sawel-*, însemnând ‘soare’, de unde provin și cuvintele cu acest sens din limbile romanice, fr. *soleil*, it. *sole*, rom. *soare*, port. și sp. *sol* (moștenite din lat. *sōl*) sau engl. *sun*. (ETYMONLINE – **sawel-*). Și în alte limbi, de altfel, există o conexiune subtilă între acest punct cardinal și soare, un exemplu elocvent fiind și tc. *güney*, derivat al substantivului *gün* – گون în turca otomană – , având sensul de ‘soare’, dar și de ‘zi’, de unde provine și termenul curent din limba turcă pentru ‘soare’, *güneş*, din turca otomană, گونش (KELÉKYAN, 1911, p. 1060-1061). Același cuvânt, *gün*, cu același dublu semantism, ‘soare’ și ‘zi’, se regăsește și în limba turkmenă, în strânsă legătură cu cuvântul pentru punctul cardinal ‘sud’, *günorta*, foarte asemănător ca formă cu cuvântul ce se referă la ‘amiază’, *günortan*. (TURKMEN-ENGLISH DICTIONARY, 1996, p. 27).

În limba turcă există și cuvântul arhaic *cenup*, din turca otomană جنوب, având atât sensul de ‘sud’, cât și cel de ‘vânt din sud’. (REDHOUSE, 1890, p. 1488). Acest cuvânt provine din limba arabă, din جنوب (*janūb*), având înțelesul de ‘sud (punct cardinal)’, fiind un derivat al verbului جَنَّبَ (*jannaba*), însemnând ‘a îndepărta (cv. de la cn.), a face (pe cn.) să evite (cv.)’. (DOBRIȘAN, GRIGORE, 1998, p. 240-241). Așadar, dacă verbul – de la care provine شَمَال (*shamāl*), cuvântul nord în arabă – شَمِلَ (*shamila*) are sensul de ‘a conține, a cuprinde, a include (cv.)’ (*Ibidem*, p. 392) și a fost interpretat în corelație cu înveșmântarea în haine groase în condițiile în care nordul este asociat cu frigul (STEINGASS, 1884, p. 556), verbul جَنَّبَ (*jannaba*), însemnând ‘a lăsa deoparte, a refuza, a da jos, a fugi de’ (*Ibidem*, p. 246) are în acest

context sensul opus, de îndepărtare a hainelor mai groase sub influența căldurii sub semnul căreia este așezat punctul cardinal جنوب (janūb), ‘sud’. Cu toate că în limba arabă nu s-a păstrat vreo asociere a acestui cuvânt cu partea dreaptă, în simetrie cu sensurile pe care îl are شمال (shimāl), ‘mâna stângă; partea stângă; stânga, la stânga’ (DOBRIȘAN, GRIGORE, 1998, p. 391), cuvântul care a pătruns din arabă în persană, جنوب (janūb), are nu doar sensul de ‘sud’, ci și cel de ‘partea dreaptă (la origine, a unei persoane cu fața spre răsăritul soarelui)’. (STEINGASS, 1892, p. 375). În schimb, cuvântul din care provine și termenul întrebuițat curent pentru a se referi la ‘drept, aflat în dreapta’, يمين (yamīn) (BĂDICUȚ, DRONDOE, 1997, p. 533), ar. يمن (yaman), însemnând ‘partea dreaptă’, a dat naștere denumirii unei țări, Yemen: اليمن (Al-Yaman) (DOBRIȘAN, GRIGORE, 1998, p. 649), datorită situării acestui stat în sudul Peninsulei Arabe. În acest fel explică și Al. Graur originea acestei denumiri – ‘Yemen (arab. ‘dreapta’, adică ‘sud’)’ –, în contextul enumerării altor nume de locuri provenind în diverse limbi de la acest punct cardinal, precum ‘Jugoslavia ‘țara slavilor de sud’ (sl. iug ‘sud’)’, Siam (în chineză Siam ‘pacea sudului’), Sverige, numele indigen al Suediei (‘imperiu de sud’)’ sau Dekan (în indiană ‘dreapta’, adică ‘sud’). (GRAUR, 1972, p. 32). În legătură cu această ultimă denumire, referitoare la o regiune din sudul Indiei, un cuvânt similar se regăsește și în limba bengali, দক্ষিণ (dokkhin), având sensul arhaic de ‘dreapta’ și cel actual de ‘sud’. (ACCESSIBLE DICTIONARY – দক্ষিণ). Acest cuvânt provine din rădăcina protoindo-europeană *deks-, însemnând ‘dreapta, în opoziție cu stânga’, deci ‘sud (din punctul de vedere al cuiva care privește spre răsărit’, fiind înrudit cu cuvântul din sanscrită daksinah, cu sensurile de ‘de partea mâinii drepte, sudic, îndemânatic’, dar și cu lat. dexter, cuvânt care se referă la ‘mâna dreaptă’, având însă și înțelesul de ‘îndemânatic’. (ETYMONLINE – *deks-). Din acest cuvânt există și în limba română latinismul dexter, cu sensul de ‘abil, îndemânatic’, dar și neologismul mult mai des întrebuițat dexteritate, însemnând ‘abilitate, dibăcie, îndemânare (fizică)’, din lat. dexteritās, -ātis (derivat din lat. dexter cu sufixul pentru formarea substantivelor abstracte -tās), prin intermediul fr. dextérité. (DEX, 2012, p. 308).

În concluzie, studenții străini care învață româna ca L2 își valorifică și își completează repertoriul plurilingv și pluricultural prin activități interactive, de mediere interculturală, corelând noile elemente de vocabular asimilate cu cunoștințele lingvistice și culturale anterioare. O astfel de abordare le oferă studenților posibilitatea să gestioneze mai eficient dificultățile implicate de distanța lingvistică și culturală dintre limba și cultura română și zestrea lor lingvistică și culturală. Întrucât s-au format în spații lingvistice și culturale de o mare diversitate, studenții străini care învață limba română ca L2 posedă un bogat repertoriu plurilingv și pluricultural care poate fi valorificat în demersul didactic și transformat într-o resursă educațională fertilă.

BIBLIOGRAFIE

- ACCESSIBLE DICTIONARY – *** *Accessible Dictionary, Bengali – English*, Government of Bangladesh, Search Result For **কম্পাস** | Bengali to English (accessibledictionary.gov.bd); Search Result For **দক্ষিণ** Bengali to English (accessibledictionary.gov.bd)
- CECRL, 2003 – *** *Cadrul european comun de referință pentru limbi: Învățare, predare, evaluare (CECRL)*, Strasbourg, Divizia Politici Lingvistice, Consiliul Europei, 2003
- CEFR-CV 2020 – *** *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*, Strasbourg, Council of Europe Publishing, 2020, <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>
- DA – Academia Română, *Dicționarul limbii române* [DA] (1913–1949), ediție digitală anastatică în *CLRE. Corpus lexicografic românesc electronic*, 2021–2022, <https://dlr1.solirom.ro/>
- DEX, 2012 – *** *Dicționarul explicativ al limbii române*, Ediția a II-a, revizuită, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2012.
- ETYMONLINE – *Online Etymology Dictionary*, *ant- | Etymology of root *ant- by etymonline; ante meridiem | Etymology of phrase ante meridiem by etymonline; apo- | Etymology of prefix apo- by etymonline; arctic | Etymology of arctic by etymonline; *aus- | Etymology of root *aus- by etymonline; austral | Etymology of austral by etymonline; Australia | Etymology of the name Australia by etymonline; boreal | Etymology of boreal by etymonline; compass | Etymology of compass by etymonline; *deks- | Etymology of root *deks- by etymonline; *dyeu- | Etymology of root *dyeu- by etymonline; *medhyo- | Etymology of root *medhyo- by etymonline; Mediterranean | Etymology of the name Mediterranean by etymonline; north | Etymology of north by etymonline; post meridiem | Etymology of phrase post meridiem by etymonline; *sawel- | Etymology of root *sawel- by etymonline; south | Etymology of south by etymonline
- TLFi – *Trésor de la Langue Française informatisé – cardinal*, TLFi (atilf.fr)
- TURKMEN – ENGLISH DICTIONARY, 1996 – *** *Turkmen – English Dictionary*, a SPA project of Peace Corps Turkmenistan, Edited by Jonathan Garrett, Greg Lastowka, Akgul Muhammetmuradova, Jahan Myradova, Kimberly Naahielua, Meena Pallipamu, Muhammed Rustamov, Meretgul Sharipova, Aynabat Yaylymova, Ashgabad, Peace Corps Turkmenistan, 1996
- AVRAM, Mioara, *Ortografie pentru toți. 30 de dificultăți*, Ediția a II-a, București – Chișinău, Editura Litera Internațional, 2002
- BAILLY, Anatole, *Dictionnaire grec-français*, Paris, Hachette, 1935, <https://archive.org/details/BaillyDictionnaireGrecFrancais/mode/>
- BĂDICUȚ, Ilie, DRONDOE, Stelian, *Dicționar arab-român, român-arab*, Cu o prefață de acad. Virgil Câdea, București, Editura Nemira, 1997
- BURSUC, Alina-Mihaela, *Denumirile punctelor cardinale. Observații asupra zonei de intersecție cu denumirile vânturilor*, în „Caietele Sextil Pușcariu”, V, 2021, p. 62-71
- CIORĂNESCU, Alexandru, *Dicționarul etimologic al limbii române*, Ediție îngrijită și traducere din limba spaniolă de Tudora Șandru Mehedinți și Magdalena Popescu Marin, București, Editura SAECULUM I. O., 2007
- DENECKER, Tim, *Meri-dies according to Latin authors from Cicero to Anthony of Padua: the various uses of a commonplace etymology*, în „Arta Classica”, LX, 2017, p. 73-92
- DOBRIȘAN, Nicolae, GRIGORE, George, *Dicționar arab-român*, București, Editura Teora, 1998

- GAFFIOT, Felix, *Dictionnaire latin français*, Paris, Hachette, 1934, Gaffiot (micmap.org)
- GRAUR, Al., *Cuvinte înrudite*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1980
- GRAUR, Al., *Dicționar de cuvinte călătore*, București, Editura Albatros, 1978
- GRAUR, Al., *Nume de locuri*, București, Editura Științifică, 1972
- KÉLÉKYAN, Diran, *Dictionnaire turc-français*, Constantinopole, Mihran, 1911, ediție electronică: Halle (Saale): Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt, 2011: [SSG Vorderer Orient digital / Dictionnaire turc-... \[249\] \(uni-halle.de\)](http://SSG.Vorderer.Orient.digital/Dictionnaire.turc-...)
- KERNBACH, Victor, *Dicționar de mitologie generală*, Prefață de Gh. Vlăduțescu, București, Editura Albatros, 1983
- KLEIN, Ernest David, *A Comprehensive Etymological Dictionary of the Hebrew Language for Readers of English*, Foreword by Haim Rabin, Jerusalem, Carta, 1987
- LEWIS, Charlton T., SHORT, Charles, *A Latin Dictionary*, Oxford, Clarendon Press, 1879, Charlton T. Lewis, Charles Short, *A Latin Dictionary*, aurora (tufts.edu); Charlton T. Lewis, Charles Short, *A Latin Dictionary*, bōrēas (tufts.edu); Charlton T. Lewis, Charles Short, *A Latin Dictionary*, mērdies (tufts.edu); Charlton T. Lewis, Charles Short, *A Latin Dictionary*, septentrīones (tufts.edu)
- REDHOUSE, James William, *A Turkish and English Lexicon. Shewing in English the Significations of the Turkish Terms*, London, Henry Frowde, 1890, [A Turkish And English Lexicon: Free Download, Borrow, and Streaming: Internet Archive](http://A.Turkish.And.English.Lexicon:Free.Download,Borrow,and.Streaming:Internet.Archive)
- SALA, Marius, *Aventurile unor cuvinte românești*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2005
- SALA, Marius, *101 cuvinte moștenite, împrumutate și create*, București, Editura Humanitas, 2010
- SCHMIDL, P. S., *Two Early Arabic Sources on the Magnetic Compass*, în „Journal of Arabic and Islamic Studies”, Vol. 1, 2017, p. 81-132, <https://doi.org/10.5617/jais.4547>
- STEINGASS, Francis Joseph, *A Comprehensive Persian-English dictionary, including the Arabic words and phrases to be met with in Persian literature*, London, Routledge & K. Paul, 1892, *A Comprehensive Persian-English Dictionary, Including the Arabic Words and Phrases to be Met with in Persian Literature.* (uchicago.edu)
- STEINGASS, Francis Joseph, *The Student's Arabic-English Dictionary, Companion Volume to the Author's English-Arabic Dictionary*, London, Crosby Lockwood and Son, 1884
- ZOHAR, Danah, MARSHALL, Ian, *Inteligența spirituală. Instanța superioară a inteligenței*, Traducere din limba engleză de Miruna Popescu, București, Editura Vellant, 2009

**AN ANALYSIS OF THE SHORT STORY
A JAR OF LARD BY CHI ZIJIAN**

**LA NOUVELLE LA JARRE DE SAINDOUX
PAR CHI ZIJIAN : UNE ANALYSE**

**O ANALIZĂ A NUVELEI
UN BORCAN CU UNTURĂ DE CHI ZIJIAN**

Irina-Ana DROBOT

Technical University of Civil Engineering Bucharest
Department of Foreign Languages and Communication
124 Lacul Tei Blvd, sector 2, București
anadrobot@yahoo.com

Abstract

The purpose of this paper is to offer an analysis of the short story "A Jar of Lard" by Chinese contemporary author Chi Zijian. The analysis will be carried out from the perspective of reader-response criticism, based on the response, function of a knowledgeable reader of literature, having studied it from an academic perspective, of the author of the present paper. The reader response approach will be backed up by other approaches which help gain insight in the analysis of the short story, namely: cultural analysis, literary analysis, and cultural communication analysis. The context of ongoing fascination with Asian cultures for Western cultures will also be taken into account, until reaching the soft power China holds in the world today, meaning that its cultural products are seen as very attractive by members of Western cultures in particular.

Résumé

Le but de cet article est de proposer une analyse de la nouvelle «La jarre de saindoux» de l'auteur contemporain chinois Chi Zijian. L'analyse sera menée à partir de la perspective de la critique de la réponse du lecteur, basée sur la réponse d'un lecteur connaisseur de la littérature, l'ayant étudiée d'un point de vue académique, de l'auteur du présent article. L'approche de la réponse du lecteur sera accompagnée par d'autres approches qui aident à mieux comprendre l'analyse de la nouvelle, à savoir : l'analyse culturelle, l'analyse littéraire et l'analyse de la communication culturelle. Le contexte de la fascination continue des cultures asiatiques pour les cultures occidentales sera également pris en compte, jusqu'à atteindre le pouvoir de convaincre que la Chine détient dans le monde aujourd'hui, ce qui signifie que ses produits culturels sont considérés comme très attrayants par les membres des cultures occidentales en particulier.

Rezumat

Scopul acestui articol este de a oferi o analiză a nuvelei „Un borcan cu untură” a autoarei chineze contemporane Chi Zijian. Analiza va fi realizată din perspectiva criticii răspunsului cititorului, pe baza reacțiilor și interpretărilor unui cititor cunoscător al domeniului literaturii, studiind-o din perspectivă academică, a autorului lucrării de față.

Abordarea răspunsului cititorului va fi susținută de alte abordări care ajută la obținerea unei perspective clare în analiza nuvelei, și anume: analiza culturală, analiza literară și analiza comunicării culturale. De asemenea, va fi luat în considerare contextul fascinației permanente față de culturile asiatice pentru culturile occidentale, până la atingerea conceptului de soft power sau puterii intangibile, pe care China o deține astăzi în lume, ceea ce înseamnă că produsele sale culturale sunt văzute ca fiind foarte atrăgătoare de către membrii culturilor occidentale în special.

Keywords: *culture, indirect communication, reader-response*

Mots-clés: *culture, communication indirecte, la réponse du lecteur*

Cuvinte-cheie: *cultură, comunicare indirectă, teoria răspunsului cititorului*

The present paper focuses on an analysis of the short story *A Jar of Lard* by Chi Zijian from a reader-response approach from the perspective of the background of knowledge on literary and cultural analysis (MCGUIGAN, 2009), by the author of the research. As Western culture readers, within cultural analysis framework, what we do can be explained through a cross-cultural analysis, since when we come into contact, by any means, with another culture, we tend to compare it with our own and with other cultures we already know about. (GULLESTRUP, 2006, p. 15). According to reader-response criticism, there is always a dialogue established between any text and any reader, to the point where readers react emotionally and they are prompted to start reflecting on the text based on their life experience, educational and cultural background. (MART, 2019).

A Jar of Lard, the short story chosen for analysis, is part of a collection of short stories from Chinese authors called *Irina's Hat: New Short Stories from China*. (STERNBERG, ed, 2013). This anthology has been translated into several Western culture languages, including Romanian, and it was meant to present, for the Western culture readers, selected works of contemporary Chinese authors.

The short story *A Jar of Lard* was written by a Chinese author, Chi Zijian (born in 1965), in a county where China is close to the Russian border, called Mohei, which is situated in Heilongjiang Province. The origins and culture of this author are an aspect which is relevant since the short story by her analysed in this paper refers to the realities of the Chinese culture, and we find the border area between China and Russia mentioned in the story. The Chinese characters present in the short story interact on several occasions with the Russians and cross the border. While this is not allowed, and it is condemned by the Chinese authorities, leading to problems once it is found out that the Chinese have crossed the border, we notice the friendly terms on which the Chinese interact with the Russians and make deals with them. Russian doctors at the border are willing to treat sick Chinese, and give them proper medical care. They prove to be very understanding in the case of women having difficult childbirth, as we can see in the case of the woman telling the story in *A Jar of Lard*.

The cultural and geographical background of Chi Zijian, the author of *A Jar of Lard*, coincides with the one she deals with in this story, once readers identify common elements.

Chi Zijian is an author who is well-known in China and whose work has been translated into Western and Asian languages alike, among which English, French, Italian, Polish on the one hand, and Japanese and Korean, on the other. She has been awarded several literary prizes. She was awarded for three times until now the Lu Xun Literary Prize, one of the most

prestigious ones in China: in 1996 (for *Fog, Moon, and the Cattle Pen*), 2000 (for *Qingshui Xichen*), and 2007 (for *All Night in the World*). She was also awarded, in 2008, the Mao Dun Literary Prize for the novel *The Last Quarter of the Moon*, published in 2005. This novel is considered her best work as a writer. (RUSIN, 2020). Additionally, her short stories have been appreciated by critics from China and from the Western world. (RUSIN, 2000).

Chi Zijian's short stories have had, therefore, an impact on the Asian and Western world through translations, which is why they are relevant to be studied. Additionally, her themes and her way of portraying the characters are significant, since they can be universally relatable: her short stories have been seen by Liang (2022, p. 484) as being able to "always breathe life into the daily trifles of ordinary people with hope and compassion, exploring a spiritual power that overcomes suffering and universal love beyond life and death." The short story *A Jar of Lard* can be included in these concerns found in her short stories, in particular since it deals with the hard life of a family in Japan. Their living conditions appear to be very poor, as they exchange other products for their own homes when they leave for another place, and they value the smallest resources. As an example, when the jar breaks, they gather the lard removing the pieces of glass and eat the food with ants in it as well, since they cannot afford to waste any food.

With respect to a literary current where her work could be included, Rusin (2000) identifies correspondences with the literature of hometown.

The literature of the hometown is a current literary movement, and in what follows some of the research currently available on this topic will be mentioned, in order to place it in today's world context.

The only reference to the hometown literature other than the one mentioned by Rusin (2000) can be found in an article by Calahan (2008, pp. 249-274). Calahan (2008, p. 249) refers to encouraging his students to read literary works by authors "from their hometowns." This approach is considered by him to benefit students in his English classes by allowing them to associate various concepts of home to literary works, which would allow them to feel that studying English is much more accessible to them. Reflecting of issues related to ecocriticism is also encouraged for these students. Calahan (2008, 249) thus uses literary works for pedagogical purposes.

The conclusion that can immediately be drawn is that this is a marginal preoccupation, or even a marginal trend, or simply one trend along the many, since there is no coherent, and single, well-organized literary movement as we have known in the past, e.g. Romanticism, Enlightenment, Neoclassicism, which included common values and were mainstream movements. Starting with Modernism, continuing with Postmodernism, and after Postmodernism, there are several tendencies that can be identified, since the movements are clearly less organized and based on common values and principles (POWER, 2012). Modernism can be regarded as having many sides, while the main side is that of experimentalism (MCHALE, 2012) and questioning (HERMAN, 1991), and being different from the past. A wide variety of styles was present. While Modernism may have seemed more coherent, seeing some radical breaks with the past, especially in the story being told differently than in chronological order, Postmodernism becomes even less unified, including both traditional and experimental novels. Hometown literature may be seen as one side of today's trends, since we cannot find one large, overall movement, or simply a category, or niche. We can situate it in the larger context of preoccupation with literary works about other cultures, since this resonates with the current values of multiculturalism, cultural sympathy and curiosity about the other cultures, as a means of us dealing with today's highly interconnected world.

The interest in place and the connection of someone personally with it is thus part of the concerns of today's world, where supranational organizations such as the EU make possible easy relocation, and temporary living in another country. Movements from one country to

another are a frequent happening. Together with this aspect, the significance of the affective relationship with the hometown, or home land, country, or simply place becomes relevant.

Communities have been created around hometown novelists and hometown poetry, e.g. Hometown Novel Writers Association in South Africa (HOMETOWNNOVEL.COM, 2024) and the Hometown Poetry site for Bloomington. (BLOOMINGTONMN.GOV, 2024). The interest in the local aspect in such cases is the clear feeling of connecting together with a group, socially.

Additionally, the interest in the local, as we understand from the notion with hometown, can be tied on to the interest in understanding other cultures in various places. This is the case in the short story analyzed in the present paper. Current interest in Asian cultures has been ongoing for Western cultures, due to their very different look of places and people, in the society of the past. China has soft power nowadays (SHAMBAUGH, 2015), meaning that its rise as a political power does not depend only on military power, but also on the attractiveness to other cultures of its cultural products (NYE, 2021), such as literary works. Interest in and promotion of Chinese culture is visible in the Romanian translation from 2019 by Mihaela Doagă of the anthology of short stories, which includes the mention *Discover China* (*Descoperă China*), written above the name of the publishing house Corint from Bucharest. The mention *Discover China* is like an invitation for readers to enter this culture through fictional works.

We can find the aspect of cultural specificity in the short story by Chi Zijian, as the society described and the world described is from 1956. In the case of the short story by Chi Zijian, however, we do not deal with the aspect of hometown literature unless readers belong to those areas described in the fictional world of the short story or have lived or have heard the stories about life in the past in that area of China. Unless readers can identify themselves or the stories told by their family members' lives in the past with the lifestyle and those types of area, regardless of the culture they belong to, then they cannot identify the hometown part in the phrase hometown literature. If the place does not look familiar, or the lifestyle, in rural areas, which may have been led by themselves in the past or by some of their older generation family members, then they cannot connect to it in this sense of hometown literature.

The cultural specificities of various countries is considered an aspect raising curiosity nowadays, as we can identify both similarities in lifestyle at some point in time, similarities among various habits and practices, as well as differences which make every culture unique. A feature of today's world is the focus on cultural heritage, and it is visible in the case of China with the projects for preservation of Chinese traditional villages. (ZHOU et al, 2019).

Small places, such as the villages described in the short story *A Jar of Lard* by Chi Zijian show, clearly, specific habits and lifestyle of people. What is particular of villages is that they maintain to a higher extent the connection with traditions and the traditional way of life, since modernization, both technological and with respect to mindset, reaches later such places, where older people in general choose to remain and to pass on the traditions, or just maintain the old lifestyle.

The short story by Chi Zijian introduces us to place with lots of local colour and specificities, with a specific way of life full of hardships.

We are introduced to China and life there in starting with 1956, the year where the narrator, Mrs Pan, wife of Lao Pan is thirty years old and has already two boys, aged nine and six, and a girl, aged three. The places are clearly rural areas in China, and there is also a clearly stated year reinforcing even more the feeling of local specificity, since the time of the action, presented precisely, shows life at a certain time, so that we readers can visualize China at that specific moment. Readers that are familiar nowadays with the contrast between the highly developed present-day China, at least in urban areas, and the poor traditional past life can realize the strikingly different way in which life in China generally looked like for the common

persons, and not the elite. As readers know that the author, Chi Zijian, has been born in 1965, and the action of this story begins in 1956, they are made aware that the experiences described in the fictional story are not personal. The author Chi Zijian was not even born at that time.

Readers may imply from here that the entire story is pure fiction, that it may be, to some extent, or based on the stories her parents and other family members were telling her as a child. Readers are well-aware of the connotations of the word “story” even when we refer to someone telling happenings from their real life. The term “life story” shows that life has been arranged into a story, or having the structure of a story, by the teller, function of the way they see it at the present moment of the telling. In retrospect, incidents in someone’s life can be placed in a certain perspective so that it sounds like a coherent and continuous story. Naturally, certain incidents are selected and insisted upon, while others are omitted. We tend to look for a coherent, meaningful trajectory of our lives, as we tend to attribute a meaning, or purpose in life. Therefore, all the incidents appear to make the impression that we are, actually, going somewhere. Memories from our lives are retold being influenced by our state of mind or by the point we are trying to make. By arranging our account of what happened to us at various moments in our lives, we build the structure of a story, since we need to tell someone else a coherent account. We may wish to exemplify a certain principle of life or give advice, which is why we insist on a certain detail. We may conclude from here that there is a very thin border between real life and life as presented in fiction.

Chi Zijian challenges the borders between what readers may believe to be fiction and real life, or realistic story and fairy-tale. The incidents in the short story *A Jar of Lard* can remind of readers of fairy-tale, through the lifestyle of the characters and the settings in which they live, combined with certain incidents which seem completely surprising and outside the real of real life.

When we readers from today realize how poorly the characters live in rural areas in the short story by Chi Zijian, we can think about old fairy-tales about such areas or about the times when we witnessed, during holidays, the hard work of our grandparents. It depends on the generation we belong to regarding the way we perceive such a short story. The connection with the fairy-tale is at the level of the way in which poor people do have, at least on some occasions, certain unexpected moments of luck.

It is in 1956 when she starts off on a journey from Heyuan to Xiaochahe, leaving everything behind and selling the place where they lived as well, as she is called by her husband to be together with him where he is working. The entire situation is a moment of luck for them, as finally the husband is given the possibility to call for his family to join him. The journey is one which looks partly that of a fairy-tale, with many happening along the way and, later on, with many incredible happenings in the place they move to.

The jar of lard in the title appears to be an element which gets the attention of the reader and around which, as unlikely and as humorously as it can seem at first sight, the action of the story is built. The jar of lard ties two stories, that of the family of Lao Pan and his wife, and that of the couple of one of Lao Pan’s friends, Dalin, and of his wife, Cheng Ying. This jar looks a bit like a magical object, as we witness how Mrs Pan is told, a bit mysteriously, by the man called Huo the butcher, who gives it to her in exchange for her two huts, to never give that jar to anyone. He tells her she should keep it herself, since the lard will be very good food for her family, that they would need it, since there is no meat in the KHINGAAN mountains, that winter last about almost the entire year, and that the only food there available to eat is boiled yellow beans with salt. Readers already find the situation and description of the places where Lao Pan’s family is called to live as belonging to a fantasy, fairy-tale land, as everything we hear as readers together with Mrs Pan sounds surprising and incredible.

How is the jar going to help her? Why is it so precious? These are questions readers can ask themselves throughout the entire short story. Additionally, why is the innkeeper so

fascinated by it when the family stops for the night at his place, and keeps asking to have it for any sum of money, no matter how big?

The jar of lard is described visually as looking very aesthetically pleasing, looking, in the beginning, when Mrs Pan receives, like an object full of value, like an object which is valuable not just for the lard, and not just for it being the price of two huts. Mrs Pan forgets about the lard and contemplates the beauty of the jar, at this point being associated by readers with a precious object. The jar is, on this occasion, described as having the colour light green. Mrs Pan admits that jars are, usually ugly objects, since they serve utilitarian purposes. Yet, this one, through its beauty, was special. Later on, we notice the innkeeper fascinated with the beauty of the jar. He does not care about the contents, but only about the beauty of the jar. We notice how the jar becomes an object with which his wife, with whom he does not go along very well, feels a sense of rivalry. The innkeeper believes the jar would make him happy, while, in the meantime, his wife suffers and bangs her head, yet in the end she begs Mrs Pan to give her husband the jar he wants so badly as it would make him happy. The narrator does not stop over the detail of the innkeeper's wife doing this to herself, banging her head, which may seem surprising to readers. However, it is accepted as a means to show reactions towards the jar in the title. For the innkeeper, the jar of lard becomes a substitute to a woman he can love, as readers may think of jars and vases and other such decorative objects as resembling the curvy shape of a woman.

One of the functions of magical objects is that of “emotional resonance” and “powerful emotional responses”. (FAYZULLOEVNA, 2024, p. 904). We can see this function with respect to the powerful emotions the jar prompts in the case of the innkeeper and his wife. The function of a magical object in fairy tales is also related to symbolism and allegory: the magical objects are “symbolic representations of universal human experiences, emotions, and desires. (FAYZULLOEVNA, 2024, p. 904). In the case of the innkeeper, the aspect of desiring an understanding woman he can love, or that he can have the understanding of his wife, is expressed through the jar. He himself compares the beauty of the jar with the absence of a beautiful, and, readers imply, understanding woman, able to offer him harmony in the relationship and emotional support, making the beautiful jar a substitute for a good relationship he wishes to have with his wife.

Additionally, regarding the function of a substitute for a loved person, the jar becomes, in the eyes of the other travellers in the open truck towards the respective place where Mrs Pan's husband is, a substitute for her husband, since she holds the jar, during the trip, in-between her legs so that she has her hands free to take care of her kids and shelter herself from the rainy weather. Later, the jar of lard breaks, in spite of Mrs Pan's taking good care of it, as the horses go through the mountains, and as she is accidentally thrown off a horse. Yet, she is helped to gather the lard and put it into an umbrella and separate it from the pieces of broken glass. Later on, they eat the lard, with ants and everything. Not long before Mrs Pan joins her husband, she becomes pregnant, and her son is believed to have appeared and be so vigorous physically due to the ants eating the lard, to the point where a friend of Lao Pan, Dalin, no longer separated the ants from the lard and had them together. This can be seen, by contemporary readers, as a clear sign of the poverty of Mrs Pan and her husband's friend Dalin. Eventually, we realize that in the jar of lard there was a ring Mrs Pan did not know about, and which was placed there by the butcher, who hints, in this way, to have fancied Mrs Pan. It is only years later, after Mr Pan's death, and after the death of the wife of Dalin, village school teacher Cheng Ying, that this secret is revealed. Dalin has found the ring, and he had realized that Mrs Pan had no idea of its existence. It was a beautiful, precious ring, which he used to get the attention of the young woman he loved, but who was in love with someone else. She only married Dalin for the ring, which she lost in the river where she was doing her washing and, looking for it, she drowned in the river, being carried away by the current. Dalin believed he had been cursed

since the ring was not his, so he insists Mrs Pan have it. Mrs Pan gives in to her son, nicknamed Ant, who was born after she had lard with ants from the jar, who has fallen in love with a young girl from the Russian side of the border. He crosses the river swimming and creates his own life there with the young girl he has fallen in love with.

The precious ring replaces the perceived preciousness of the jar of lard, becoming a substitute for it, and hinting at its value, both money-wise and aesthetic.

It is a young man nicknamed Ant who catches a fish and, with the occasion of its cooking by his mother, Mrs Pan, they all discover the ring Dalin gave to the woman he loved, afterwards childless during their marriage and unhappy and, later on, dead while looking for her ring. Everyone around comments on the fairy tale like aspect of catching the gold fish, since the ring inside its stomach was so precious. Later revealings show that the ring was meant for Mrs Pan, which is why Dalin believes it had brought him so much misfortune.

The jar becomes, thus, for the narrative, an object that keeps the incidents tied together. It moves on beyond the similarities with a magical object in fairy-tales. The jar connects so many characters' lives, and readers have an occasion to be told details about them through their perception of and attitude towards the jar. The jar connects, first of all, Mrs Pan and Huo the butcher, then Mrs Pan and the innkeeper, followed immediately by the innkeeper and his wife, then Mrs Pan and the other fellow travellers. Afterwards, it connects Mrs Pan with Dalin, then with her family, as they all eat lard, and, last, but not least, her child nicknamed Ant, whose vigour and strength is attributed to the lard with ants rescued from the broken jar.

The jar brings characters together and gives readers clues about their personality traits and relationships. Huo the butcher looks like a mysterious character, who offers Mrs Pan what appears to be food for her family for travelling and for the first time they live elsewhere. Yet, readers are given additional details: Mrs Pan has to sell and give away most of the family belongings which they cannot take with them on the trip to join her husband. The family had two huts, and readers realize that in exchange for them Huo the butcher offers her not money, but a jar of lard. They exchange basic necessities, in the case of Mrs Pan her family's shelter for food, and, in the case of Huo the butcher, food for shelter. Readers from today realize the value of both function of the circumstances: the butcher stays in that place, and will need shelter, while he will be able to have more lard, or food, in the future, or has already enough, so he can give a jar to Mrs Pan. Mrs Pan will need food for her family, while the two huts will be useless, since they will never return to that place. The beauty of the jar functions in contrast with its practical, basic needs use, at first sight. At second sight, readers may connect its beauty which makes it a precious object with the preciousness of the contents. Lard is food, which becomes precious for survival and for its nutritious contents. Additionally, as the jar is a beautiful object, readers make later on, after they find out about the hidden ring in the jar of lard the connection with the fact that Huo the butcher wanted to make Mrs Pan a gift. The jar looks like a nice way to wrap the lard. The jar's physical aspect is that of a beautiful object, therefore of an object of value. It offers a clue in the end to the preciousness of the ring. The content is also valuable in the context of the story. Huo the butcher looks like a helper from fairy-tales, offering food, a precious gift in the context of the story. Food can be connected with care. It shows the care of the butcher for Mrs Pan, and the care of Mrs Pan for her family. Additionally, it shows the helpful ways of Dalin, Lao Pan's friend. For Dalin, just as for the innkeeper, the jar is attractive from two perspectives: the innkeeper sees the beauty of the jar itself, as he is not interested in the lard. Readers understand he has enough food. Dalin is attracted by the food which he helps gather after the jar breaks, and then to the ring he finds in the lard. The ring for him becomes a precious object not in itself, but for it being a way of attracting the young woman he has fallen in love with, but who has feelings for someone else.

Mrs Pan is portrayed as a very caring mother and wife, as she is always careful about the jar, due to the food for her family it contains. By accepting the jar in exchange for the two

huts, she shows how she is able to leave a place behind and do everything to have the family together. She is also able to think what her family will need given the new situation.

The jar is, through its content, magical since it fulfills some wishes: for Mrs Pan, the wish to keep her family provided with good food, but also she has a vigorous son. For Dalin, the contents of the jar, through the ring, offers him the possibility of marrying the young woman he is in love with. However, things go wrong and he loses her after she loses the ring. The words of Huo the butcher, asking Mrs Pan to not give the jar away as a gift, come to the minds of readers as a warning as Dalin is hit by misfortune. For Mrs Pan's son nicknamed Ant, the ring which he is offered by his mother appears to give him the courage to cross the border by swimming through the river parting China from Russia and start living on his own with the young woman who lives there and whom he has fallen in love with. The ring, just like the lard, is a symbol of his vigour. The ring is also a symbol of his independence.

For the innkeeper, the jar has a value of artistic object. He ties it to the issues in the relationship with his wife. His wife also reacts emotionally to the jar with jealousy, as if it is another woman in the life of her husband. Then she shows she care for her husband's happiness and asks herself for the jar from Mrs Pan. In the end, the butcher chooses his wife over the jar, in the sense that he decide he no longer needs the jar and he wishes to make up with her, showing he still cares for her in spite of their misunderstandings. Readers can identify the happening as similar to the powers of a magic object in fairy-tales, concluding that the jar helped them make up.

Through the jar of lard in the title, the entire story and its adventures are possible. It also functions here as a means for suspension of disbelief. As readers draw the parallel between the jar and magical objects in fairy-tales, they accept that anything can be possible, no matter how surprising. Indeed, in fairy-tales, the function of magical objects is that related to offering “readers an escape from the constraints of everyday reality and allow them to immerse themselves in a world of fantasy, wonder, and adventure”. (FAYZULLOEVNA, 2024, p. 904). As a result, magic in fairy-tales “creates a sense of enchantment and escapism that transports readers to magical realms where anything is possible”. (FAYZULLOEVNA, 2024, p. 904). The same mechanism is at work in the short story where, even if magic in the sense of fairy-tales is not actually these case, there are many resemblances to it. Readers feel the allusion to magic in the short story *A Jar of Lard*. Regarding magical objects in fairy-tales, “By suspending disbelief and embracing the fantastical elements of fairy tales, readers can experience a sense of awe, curiosity, and emotional engagement that transcends the boundaries of mundane existence”. (FAYZULLOEVNA, 2024, p. 904). The same happens in the short story analysed in the present paper.

Sometimes, in real life, we may witness incredible coincidences. The jar, as much as this idea can be incredible, since, in spite of its beauty, it is a plain everyday object, a recipient for keeping food, makes the story more interesting and entertaining.

There is another parallel with fairy-tales, through the common element of the journey. Readers expect from the journey to be a source of surprising happening, while, instead, everything comes from the jar.

Readers can also find another meaning attached to the jar. Since there is no direct comment in the story regarding the inner lives of the characters, or comments regarding their relationships with the others, the jar serves an indirect means of communication for all of these feelings. The entire story is told through focus on external reality, incidents, and action. Even the jar is more described through its beauty rather than through the value of the food it contains. There are only external details meant to visualize and to understand the situation visually. Huo the butcher presents Mrs Pan with a description of the Mountains where she is going to live with her family and tells her food is scarce, through the absence of meet and only of the availability of boiled yellow beans as food. The wife of the innkeeper does a gesture that shocks

readers, hurting herself, yet Mrs Pan does not insist in this detail any further, moving along with her story and passing to another detail. Yet she intends to give the jar to her once she asks her for it for her husband, showing she had been emotionally moved by the happening. Mrs Pan shows, indirectly, her sympathy for the innkeeper's wife.

This way of telling the story, through visual object and actions is related by knowledgeable readers to the way Asian cultures such as the Chinese culture use indirect communication (ZHANG, 2008), not direct communication like Western cultures in general. (QUINGXUE, 2003; SANCHEZ-BURKS et al, 2003). Asians say they agree with the interlocutor only to maintain the harmony of the relationship and only to show they respect him or her and wish to continue seeing each other or doing business together. Instead, they use body language, the language of gestures, hesitations, moments of silence in their speech, in order to show what they actually mean. For someone outside their culture, this is considered background knowledge which is not easy to decide. The behaviour of the Asian culture member is interpreted in a similar way to the language of a short story or to the meaning suggested behind the action. This type of telling the story can, thus, be related to a specific feature of Chinese culture members, namely indirect communication. (GAO & TING-TOOMEY, 1998). They do not say exactly what they mean, or, at least, not in a way we are used to as Western culture members, namely only with a few polite phrases and indirect requests. The indirect communication is here attributed to the way the narrator is telling the story.

The author and narrator of the short story *A Jar of Lard* challenge our expectations as readers. We may expect, after the presentation of the hard life of the characters all throughout the story to be reading a realistic story, where we witness the monotony of a life of hard work.

We expect people leading such a harsh life to be down to earth and the story to follow suit. The mention of the Party, for which Lao Pan is working in another area, which gave their employees in the area of the woods a sum of money to bring close to them their wives and children anchors the story in a well-known reality. In the story, it is the Chinese Communist Party. Western culture members are also familiar with the political system of Communism, as it had been for a certain period of the time the way the world was being governed.

Yet, such realistic moments are broken by an object we expect to be part of a down to earth life and common happening with strange, surprising, fairy-tale like happening. The jar of lard in the title also challenges the readers' expectations. We as readers expect it to be a common, utilitarian jar, and the jar of lard to be coming from the part of a common hard working person. The first clue, however, to the jar not being a usual one, is that it makes up the very title of the story. This would not happen in the case of a common jar. Likely, readers can think, it may not be what they have first expected, a common jar, but more than that. The story itself is told in a way which surprises readers, since they discover the clues after certain unexpected happenings occur, such as the jar containing a precious ring in the lard.

The fairy-tale framework is juxtaposed on the realistic story framework in such a way as to maintain interest in the story. According to FAYZULLOEVNA (2024, p. 904) the fairy tale world relies on “magical means.” These means are significant through “their ability to create a sense of wonder, enchantment, and imaginative possibility that captivates readers and transports them to fantastical realms”. (FAYZULLOEVNA, 2024, p. 904). In the short story *A Jar of Lard*, readers find an allusion to this jar being such a magical element, interfering in the lives of the characters, and creating a surprising story and world. In addition, the story presented, being part of such a different culture for the Western culture members, namely Asian culture, is, to some extent, to be exotic and to present an exotic, in the sense of surprising and, to some extent, unfamiliar world. Imagining Asia (WANG, 2011) has been an ongoing phenomenon for Western cultures, and it refers to the way Asian culture and the Asian countries have been perceived and presented through the perspective of Asian culture members, based on their expectations and understanding of the mindset, lifestyle, and traditions. Other cultures

and their traditions may seem to us outsiders as part of a fairy-tale, or at least fantasy, realm. It is the case of the short story analysed in the present paper.

BIBLIOGRAPHY

- BLOOMINGTONMN.GOV. (2024). Hometown Poetry.
<https://www.bloomingtonmn.gov/hometownpoetry>
- CAHALAN, James M. Teaching hometown literature: A pedagogy of place. *College English*, 2008, 70.3: 249-274
- FAYZULLOEVA, Norova Rahima. The Main Importance of Magical Means in Literary Fairy Tales. *Miasto Przyszłości*, 2024, 46: 904-906
- GAO, Ge; TING-TOOMEY, Stella. *Communicating effectively with the Chinese*. Sage Publications, 1998
- GULLESTRUP, H. *Cultural analysis: Towards cross-cultural understanding*. Copenhagen Business School Press DK, 2006
- HERMAN, David J. Modernism versus postmodernism: towards an analytic distinction. *Poetics today*, 1991, 12.1: 55-86
- HOMETOWN NOVEL WRITERS ASSOCIATION IN SOUTH AFRICA. First Chapter Contest Winners announced. [Hometownnovel.com](https://hometownnovel.com/), 2024. <https://hometownnovel.com/>
- JINGZE, L., ZHANJUN, S. (ed.). *Pălăria Irinei. Antologie de povestiri din literatura chineza contemporană*. Editura Corint, București, 2019
- LIANG, Hai. Encountering Yourself in a Fairy-Tale World: Fairy Tale Narrative of Short Stories by Chi Zijian[J]. *Frontiers of Literary Studies in China*, 2022, 16(3): 484-500. DOI: 10.3868/s010-011-022-0022-9
- MART, Cagri, et al. Reader-response theory and literature discussions: A Springboard for exploring literary texts. *The New Educational Review*, 2019, 56.2: 78-87
- MCGUIGAN, J. *Cultural analysis*. Italy: Sage Publications Ltd., 2009
- MCHALE, Brian. Postmodernism and experiment. In: *The Routledge companion to experimental literature*. Routledge, 2012. p. 141-153
- NYE, Joseph S. Soft power: the evolution of a concept. In: *Essays on Evolutions in the Study of Political Power*. Routledge, 2021. p. 196-208
- POWER, Michael. Modernism, postmodernism and organization. In: *The theory and philosophy of organizations*. Routledge, 2012. p. 109-124
- QINGXUE, Liu. Understanding different cultural patterns or orientations between East and West. *Investigationes Linguisticae*, 2003, 9: 22-30
- RUSIN, Ewelina. Motyw szamanizmu w powieści Chi Zijian. (The motif of shamanism in „The Last Quarter of the Moon” by Chi Zijian). Master thesis. Jagiellonian University in Krakow. Prawy brzeg Argun. 2020. Online. Available from: <https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/handle/item/239269>
- SANCHEZ-BURKS, Jeffrey, et al. Conversing across cultures: East-West communication styles in work and nonwork contexts. *Journal of personality and social psychology*, 2003, 85.2: 363
- WANG, Hui. *The politics of imagining Asia*. Harvard University Press, 2011
- ZHANG, Yan Bing. *Asian communication modes*. 2008
- ZHOU, Mengyuan; CHU, Songfeng; DU, Xiaofan. Safeguarding traditional villages in China: The role and challenges of Rural Heritage preservation. *Built Heritage*, 2019, 3: 81-93
- ZIJIAN, C. *A Jar of Lard*. STERNBERG, J. (ed.). *Irina's Hat: New Short Stories from China*. MewinAsia, Portland, Maine, 2013, p. 265-282

THE ROLE OF POLITENESS SUFFIXES AS *YAKUWARIGO* ELEMENTS: A CASE STUDY ON LANGUAGE DYNAMICS IN THE *MANGA KUROKO NO BASUKE – REPLACE PLUS*

LE RÔLE DES SUFFIXES DE POLITESSE COMME ÉLÉMENTS *YAKUWARIGO* : ÉTUDE DE CAS SUR LA DYNAMIQUE DU LANGAGE DANS LE *MANGA KUROKO NO BASUKE – REPLACE PLUS*

ROLUL SUFIXELOR DE POLITETE CA ELEMENTE *YAKUWARIGO*: STUDIU DE CAZ ASUPRA DINAMICII LIMBAJULUI ÎN *MANGA KUROKO NO BASUKE – REPLACE PLUS*

Drd. Ioana Ruxandra TOȘU

“Babeș-Bolyai” University, Cluj-Napoca

ioana.tosu@ubbcluj.ro

Abstract

Manga, as a form of multimodal art, combines text and imagery to create a significant impact on the contemporary cultural landscape, transcending national borders. This pragma-linguistic analysis explores how manga reflects the complexity and interdependence of the concept of yakuwarigo (‘words assigned to a specific role’). Politeness suffixes, such as -tchi and -ssu, play a crucial role in shaping the character and interpersonal relationships of the analyzed character, yet their translation into Romanian presents semantic and pragmatic challenges, highlighting the difficulties of cultural and linguistic adaptation.

Résumé

Le manga, en tant que forme d'art multimodale, combine le texte et l'image pour créer un impact significatif sur le paysage culturel contemporain, dépassant les frontières nationales. Cette analyse pragma-linguistique explore la manière dont le manga reflète la complexité et l'interdépendance du concept de yakuwarigo (« mots attribués à un rôle spécifique »). Les suffixes de politesse, tels que -tchi et -ssu, jouent un rôle essentiel dans la caractérisation et les relations interpersonnelles du personnage analysé, mais leur traduction en roumain pose des défis sémantiques et pragmatiques, mettant en lumière les difficultés d'adaptation culturelle et linguistique.

Rezumat

Manga, ca formă de artă multimodală, combină textul și imaginea pentru a crea un impact semnificativ în peisajul cultural contemporan, depășind granițele naționale. Această analiză pragma-lingvistică explorează modul în care manga reflectă complexitatea și interdependența conceptului yakuwarigo (‘cuvinte distribuite unui anumit rol’). Sufixe de

politețe, precum -tchi și -ssu, joacă un rol esențial în conturarea caracterului și relațiilor interpersonale ale personajului analizat, însă traducerea lor în română ridică dificultăți semantice și pragmatice, punând în evidență provocările adaptării culturale și lingvistice.

Keywords: *yakuwarigo, pragma-linguistic analysis, multimodal text, linguistic politeness*

Mots-clés: *yakuwarigo, analyse pragma-linguistique, texte multimodal, politesse linguistique*

Cuvinte-cheie: *yakuwarigo, analiză pragma-lingvistică, text multimodal, politețe lingvistică*

1. Introducere

Cultura pop ocupă un loc central în peisajul societății contemporane, fiind caracterizată prin natura sa fluidă și dinamică. Cultura pop pătrunde în domeniile mass-media, tehnologiei, consumismului, artei și nu numai, creând un liant prin care valorile, credințele și normele sociale sunt comunicate și negociate. Caracterul dinamic al culturii populare este subliniat de tendința sa de a îmbrățișa o serie de întruchipări în diverse contexte. Acest cameleon cultural, aflat la răscrucea dintre tradiție și modernitate, se angajează într-un proces de redefinire constantă.

O'Brien și Szeman (2017, p. 9) definesc cultura pop ca „manifestări/practici comunicative ale vieții cotidiene”, incluzând activități generatoare de semnificație precum discursul verbal, textul scris, ceremoniile sociale, muzica, arta vizuală și moda. Această definiție subliniază trei aspecte fundamentale: prezența mass-mediei în manifestările cotidiene, rolul semnificativ al culturii pop în generarea de valori sociale și problematica puterii, care influențează elaborarea conținutului cultural.

Cultura niponă reprezintă o fascinantă intersecție între tradiție și modernitate, în care elementele arhaice coexistă armonios cu inovațiile contemporane. Acest echilibru subtil reflectă profunda influență a istoriei și valorilor culturale japoneze asupra dezvoltării societății contemporane. Tradiția ocupă un loc central în cultura japoneză, fiind adesea considerată o ancoră pentru identitatea națională și comunitară. Concepte precum *wa* 和 („armonie”), *kei* 敬 („respect”) și *shin* 信 („credință”) au rădăcini adânci în cultura și filozofia japoneză, conturând modul în care oamenii interacționează între ei și cu mediul înconjurător. De asemenea, ceremoniile tradiționale, cum ar fi cea a ceaiului (*chanoyu* 茶の湯) sau a aranjamentelor florale (*ikebana* 生け花), au fost transmise din generație în generație și continuă să fie practicate în cadrul societății moderne. Aceste tradiții reprezintă nu doar simple ritualuri, ci și modalități de a transmite înțelepciunea și sensibilitatea culturală niponă. Chiar și în contextul globalizării, japonezii păstrează un sens profund de respect pentru tradiție.

Pe de altă parte, cultura japoneză a fost profund modelată de modernitate, în special după perioada Meiji (1868-1912), când Japonia a început să se deschidă către influențele occidentale. Acest amestec între tradiție și modernitate este vizibil în numeroase domenii, de la arhitectură, unde templele tradiționale coexistă cu zgârie-norii moderni, până la artele vizuale, cum ar fi *manga* și *anime*, care îmbină influențele tradiționale cu tehnologiile moderne. Cultura pop japoneză postbelică s-a remarcat prin vitalitate și succes comercial, deși adesea influențată de elemente occidentale. În urma celui de-al Doilea Război Mondial, Japonia a simțit necesitatea redefinirii identității sale naționale, adoptând o diplomatie culturală care a

promovat pacea, armonia și „drăgălășenia”. Cultura *kawaii* (可愛い – ,frumos’, ,drăguț’, ,adorabil’, ,înduioșător’ ș.a.) a devenit rapid un brand național și transnațional, materializându-se în bunuri exportate inițial în alte țări asiatice și, mai apoi, cucerind întreg mapamondul.

Discursul cultural japonez postbelic reflectă o evoluție de la estetică tradițională la cultura de masă, această tranziție fiind fascinantă pentru publicul occidental. După război, Japonia și-a reorientat discursul cultural, îmbogățindu-l prin adoptarea și adaptarea unor elemente occidentale într-un mod unic. Cultura pop japoneză a devenit un simbol al stilului de viață contemporan și dinamic, reprezentând un amestec între tradițional și modern, local și global. În contextul globalizării, cultura pop japoneză s-a afirmat ca un vector major de influență și schimb cultural, demonstrând capacitatea Japoniei de a-și reinventa și exporta propriul discurs cultural, reușind să rezoneze atât cu publicul național, cât și cu cel internațional.

2. Manga – text multimodal

Benzile desenate japoneze, cunoscute sub numele de *manga*, joacă un rol semnificativ în peisajul cultural contemporan și au ajuns să servească ca mijloc de exprimare artistică și de comunicare, transgresând granițele naționale. În contextul contemporan, conceptele de „consumerism”, „globalism”, „individualism” și „cultură pop” se manifestă într-o relație complexă și interdependentă, influențând reciproc evoluția benzilor desenate japoneze și modul în care acestea sunt receptate și interpretate la nivel global. *Manga* a devenit nu doar un produs artistic, ci și o marfă de consum, reflectând fenomenul de consumerism prezent în societatea modernă. Aceasta implică producția și comercializarea de *manga* într-un mod care vizează satisfacerea cerințelor și dorințelor consumatorilor, consolidând astfel legătura dintre artă și industrie culturală.

Din punct de vedere etimologic, termenul de sorginte japoneză *manga* este scris folosind două caractere *kanji*: 漫 (*man*) și 画 (*ga*). În literatura de specialitate, în limba engleză, întâlnim frecvent traducerea *whimsical pictures* sau *improvised pictures* (HERNANDEZ, 2019, p. 7), prin urmare, preluăm traducerea în limba română de „imagini întâmplătoare”. (DIMITRESCU, 2004-2005, p. 164). Pe teritoriul nipon, prin utilizarea termenului *manga* se face referire la toate tipurile de benzi desenate, indiferent de țara de proveniență. Pentru publicul străin însă, *manga* are sensul de ,bandă desenată japoneză’.

Fenomenul *manga* s-a răspândit la nivel global, fiind o formă de artă care cucerește prin diversitate și expresivitate. Autorii unor astfel de benzi desenate, numiți *mangaka* (漫画家), găsesc inspirație în realitatea mundană, cum ar fi viața de zi cu zi a unui salariat sau a unei eleve, în miturile, superstițiile, aspirațiile, visurile și coșmarurile societății, sau se lasă conduși de imaginație, pentru a da naștere unor universuri științifico-fantastice. În prezent, Japonia este una dintre puținele țări din lume în care benzile desenate au devenit un mediu complex de expresie artistică, care combină mijloace de comunicare verbală și non-verbală, asemeni romanelor și filmelor, având un public țintă divers.

Revistele *manga* din prezent sunt convenții vizuale bidimensionale complexe, asemănătoare cu benzile desenate din Occident, care combină textul scris cu imagini, în formă secvențială. Se compun dintr-o serie de casete-cadru (*koma* コマ), ordonate cronologic, ilustrații care înfățișează personajele și obiectele, text scris – care se citește de la dreapta la stânga, de sus în jos – și bule de dialog (*fukidashi* 吹き出し), care conțin replicile personajelor. (TOKU, 2001, p. 13).

Farmecul benzilor desenate constă în faptul că se citesc mai rapid și mai ușor decât romanele, pot fi transportate cu ușurință datorită dimensiunilor reduse și se adresează unui

public divers. Cel mai mare avantaj al benzilor desenate japoneze este selecția tematică, prin marea varietate de genuri pe care le abordează: acțiune, aventură, comedie, dramă, fantezie, magie, supranatural, groază, mister, psihologie, aventură romantică, SF, *shojo* („fată tânără, domnișoară” – cititorii țintă sunt adolescentele), *seinen* („băiat, tânăr” – cititorii țintă sunt adolescenții) ș. a.

Această diversitate în tematică și abordare face ca *manga* să fie un fenomen cultural remarcabil, care transcende granițele tradiționale ale genului și vârstei. În *manga*, cititorii pot găsi o gamă largă de narațiuni, de la drame realiste și povești romantice, până la comedii și acțiuni fantastice, ceea ce permite o conexiune mai profundă și personală cu un spectru larg de cititori. *Manga* reprezintă, de fapt, un triumf al diversității narative și al abilității de a aborda o varietate de teme care rezonază atât cu publicul tânăr, cât și cu cel adult. Această capacitate de a se adresa unui public extins și diversificat nu subliniază doar flexibilitatea și adaptabilitatea *manga* ca formă de artă, dar contribuie și la rolul său semnificativ în peisajul cultural contemporan. (BAZYLEWICZ, 2018, p. 109).

Benzile desenate sunt o formă de comunicare multimodală, îmbinând două medii semiotice care creează o relație de interdependență între imagine și text. Dacă cuvintele trebuie decodate și înțelese în context, atractivitatea benzilor desenate este, cu siguranță, suplimentată de imaginile care simplifică considerabil efortul cititorului de a ajunge la mesaj. Imaginile nu se supun constrângerilor semnului lingvistic, expresia vizuală conducând cu mai multă ușurință informația către publicul țintă. Întrucât textul scris (replicile personajelor, gândurile acestora, comentariile naratorului, zgomotele de fundal etc.) este mediat de elemente vizuale, există o tendință de a-l considera element secundar imaginii.

Textele multimodale sunt unități de sens create prin îmbinarea unor medii diferite care, deși dețin sens propriu independent, sunt utilizate în calitate de componente complementare ale unui mesaj unitar. Roland Barthes este unul dintre semioticienii care au studiat caracteristicile lingvistice ale producțiilor multimodale, considerând imaginile și sunetele (semnele vizuale și semnele auditive non-verbale) ca fiind cel mai des utilizate ca elemente complementare pentru limbaj (semne verbale). El clasifică textele multimodale în: texte care conțin semne verbale și vizuale, cum ar fi afișele publicitare, texte care conțin semne verbale și auditive – programele radio, texte care conțin semne vizuale și auditive, cum ar fi un spectacol de dans și, nu în ultimul rând, textele care conțin toate cele trei elemente – filmele. (BARTHES, 1977, p. 32-51).

Deoarece limbajul, imaginile și sunetele pot fi folosite pentru a crea texte independente ca sens, ele sunt recunoscute ca fiind sisteme semiotice distincte, pertinente în înțelegerea textului multimodal. (DICERTO, 2018, p. 17). Aceste semne și simboluri care compun un text multimodal au o natură polisemantică. Prin urmare, interpretarea lor este una subiectivă, care depinde de receptorul mesajului și de contextul cultural al acestuia.

Conform teoreticianului american Neil Cohn, benzile desenate sunt scrise folosind două limbaje: un limbaj verbal exprimat în scris (texte scrise în limba română, engleză, japoneză, etc.) și un limbaj vizual exprimat prin imagini. Acesta propune următoarea definiție: „benzile desenate includ o rețea de idei compusă din subiect, format, public cititor, istorie, industrie, limbaje vizuale specifice pe care le utilizează, și alte caracteristici culturale”. (COHN, 2014, p. 2).

În cazul benzilor desenate, textul și imaginea constituie stimulii care ne ajută să pătrundem în universul ficțional, folosindu-ne de realitatea în care noi, cititorii, existăm. Cele două coduri sunt relevante atât timp cât sunt accesibile. Cu toate că interpretarea limbajului vizual ține strict de competența publicului, limbajul scris suferă un transfer din limba sursă în cea țintă prin procesul de traducere.

3. Conceptul lingvistic *yakuwarigo*

În cadrul studiilor lingvistice contemporane din Japonia și dincolo de aceasta, cercetătorii au început să acorde o atenție sporită utilizării diverselor convenții emblematice și stereotipuri lingvistice în benzile desenate japoneze. Aceste stereotipuri sunt asociate cu diferite tipologii de personaje din cultura pop niponă. Recenta tendință de cercetare a luat avânt în special după anul 2000, evidențiind o preocupare în creștere pentru legătura dintre caracteristicile distinctive de exprimare ale personajelor și rolurile lor în narativă. Fundamentul teoretic al acestor studii lingvistice se bazează pe conceptul de *yakuwarigo*, propus și definit de lingvistul japonez Kinsui Satoshi (金水敏). Termenul *yakuwarigo* a fost tradus în limba engleză ca *role language*, *character language* sau *stereotypical speech*, reflectând ideea că limbajul utilizat de personaje în operele de ficțiune este strâns legat de rolurile lor simbolice și funcționale în cadrul poveștii.

Această abordare evidențiază modul în care limbajul poate fi folosit pentru a comunica rapid și eficient anumite trăsături ale personajelor, cum ar fi vârsta, genul, statutul social sau personalitatea, prin intermediul unor tipare lingvistice recunoscute și acceptate cultural. Astfel, *yakuwarigo* devine un instrument valoros pentru analiza modului în care limbajul contribuie la construirea și dezvoltarea personajelor în benzile desenate japoneze, oferind o perspectivă unică asupra interacțiunii dintre limbaj, cultură și reprezentarea ficțională.

Din punct de vedere semantic, termenul *yakuwarigo* (役割語) este compus din 役 (*yaku*) – ‚rol’, 割 (*wari*) – ‚distribuire’ și 語 (*go*) – ‚cuvânt’, deci ar putea fi tradus în limba română prin ‚cuvinte distribuite unui anumit rol’. *Yakuwarigo* este un termen creat și utilizat pentru prima dată de Kinsui în lucrarea intitulată *Yakuwarigo tankyū no teian* („O propunere de cercetare a cuvintelor distribuite unui anumit rol”), publicată în anul 2000 în revista *Kokugoshi no Shin-shiten* („O nouă perspectivă asupra istoriei Japoniei”).

În lucrările publicate începând cu anul 2000, Kinsui Satoshi oferă mai multe definiții ale conceptului *yakuwarigo* („cuvinte distribuite unui anumit rol”), ultima, considerată de noi a fi completă și concisă, este cea din cartea intitulată *Vācharu nihongo: yakuwarigo no nazo* („Japoneză virtuală: Misterul limbajului atribuit unui rol”):

Atunci când un anumit mod de folosire a unei limbi (vocabulary, gramatică, frazare, intonație etc.) poate evoca imaginea unui anumit personaj (vârsta, sex, ocupație, clasă, epocă, aspect/înfățișare, personalitate etc.) atunci când este auzit, sau atunci când este indicat un anumit personaj și se poate reaminti limbajul pe care personajul respectiv ar putea să îl folosească, acel mod specific de exprimare este denumit *yakuwarigo* („cuvinte distribuite unui anumit rol”). (tr.n)¹ (KINSUI, 2003, p. 205).

Conform acestei definiții, conceptul *yakuwarigo* („cuvinte distribuite unui anumit rol”) propune spre cercetare relația dintre limbajul personajelor din lucrările de ficțiune și imaginea proiectată în mintea cititorului sau a ascultătorului. Aceste tipare de exprimare sunt construite pe baza stereotipurilor lingvistice, sociale și culturale, existente în societatea niponă, incluzând elemente de vocabular, gramatică, caracteristici fonetice, expresii fixe etc. care evocă anumite

¹ În original: ある特定の言葉づかい (語彙・語法・言い回し・イントネーション等) を聞くと特定の人物像 (年齢・性別・職業・階層・時代・容姿・風貌・性格等) を思い浮かべることができるとき、あるいはある特定の人物像を指示されると、その人物がいかにも使用しそうな言葉づかいを思い浮かべることができるとき、その言葉づかいを「役割後」と呼ぶ。

atribute ale vorbitorului precum sex, vârstă, statut social, regiunea de proveniență, rasa etc. (TESHIGAWARA, KINSUI, 2011, p. 37-58).

Reflectat cel mai bine de personajele acestei culturi care iau naștere prin intermediul *manga*, conceptul *yakuwarigo* („cuvinte distribuite unui anumit rol”) demonstrează complexitatea și expresivitatea limbajului și culturii nipone. Privit dintr-o perspectivă traductologică, reprezintă o problemă de adaptare și compromis, deoarece traducerea într-o altă limbă poate duce la o pierdere de sens pragmatic.

În cadrul propriei noastre definiții a conceptului lingvistic *yakuwarigo* („cuvinte distribuite unui anumit rol”), l-am conceptualiza ca o strategie pragmatico-lingvistică complexă, prin care se realizează o alegere deliberată și orientată scopului a elementelor lingvistice din limbajul natural. Această selecție are loc în ciuda constrângerilor spațio-temporale, cu obiectivul de a construi un univers lingvistic particularizat și relevant pentru un anumit personaj, fie că acesta este principal sau secundar. Scopul acestei strategii este de a conferi personajului unicitate și memorabilitate, printr-o utilizare distinctă și semnificativă a limbajului. Această abordare presupune o înțelegere profundă a relației dintre limbaj și caracterizarea personajelor, evidențiind modul în care particularitățile lingvistice pot influența și modela percepția cititorului asupra unui personaj. Prin această definiție, *yakuwarigo* („cuvinte distribuite unui anumit rol”) devine nu doar un instrument de comunicare, ci și un mijloc de construcție a identității și profunzimii caracterelor în cadrul unei narațiuni. Astfel, aceste „cuvinte distribuite unui anumit rol” contribuie la crearea unei experiențe narative mai bogate și mai captivante, permițând personajelor să se manifeste și să interacționeze în moduri care reflectă și întăresc rolurile lor în poveste.

4. Politețea în cultura și limba japoneză

Politețea este o componentă fundamentală a societății japoneze, influențând profund interacțiunile sociale și structura culturală. Aceasta se manifestă printr-un set complex de norme și valori culturale precum conceptul de armonie socială *wa* (和), obligațiile morale și datoriile sociale *giri* (義理), empatia față de semenii *ninjo* (人情), dar și practici de comunicare, cunoscute sub numele de *keigo* (敬語), care includ forme de exprimare respectuoase și onorifice. Acest subcapitol aduce în discuție strategiile lingvistice care au rolul de a transmite grade de politețe adecvate contextului social, și anume sufixele de politețe care se adaugă după numele persoanelor.

Pentru a putea înțelege cum funcționează sistemul social pe care se bazează regulile de politețe lingvistică, și nu numai, considerăm necesar definirea conceptelor precum *uchi* (内) /*soto* (外) și *tatema* (建前)/*honne* (本音). Substantivul *uchi* (内) înseamnă „interior”, „casă”, „familie”. *Soto* (外) exprimă ideea de „exterior”, „afară”. Simbolistica este că *soto* (外) reprezintă străinul, societatea, lumea exterioară, în timp ce *uchi* (内) este intimitatea, familia, ceea ce ne aparține și de care aparținem, ceea ce ne permite să avem un comportament relaxat și autentic. În ceea ce privește celălalt duo, *tatema* (建前) reprezintă fațada socială, masca pe care o prezentăm lumii, iar *honne* (本音) evocă sentimentul de autenticitate. Altfel spus, *soto* (外) este locul unde trebuie să fii atent la relațiile sociale, cultivându-ți *tatema* (建前), în timp ce în *uchi* (内) reprezintă libertatea de a-ți exprimi *honne* (本音). Traversarea granițelor de la *uchi* (内) la *soto* (外) poate implica o readaptare completă a comportamentului: postura devine mai corectă și disciplinată, nivelul de politețe al limbajului este adaptat în funcție de statutul destinatarului, până și vestimentația se așteptată să fie adecvată contextului social. (KONDO, 1990, p. 141).

Concept similar, dintr-o perspectivă occidentală, este cel de *face* propus de Brown și Levinson (1987). Ei susțin că noțiunea de ‚față’ (*face*) este universală și că politețea apare prin strategii de salvare a imaginii publice. Conform teoriei lui Brown și Levinson, toți membrii adulți competenți ai unei societăți sunt preocupați de ‚fața’ lor, adică de imaginea pe care o prezintă altora. ‚Fața’ constă din două tipuri de dorințe: cea de a nu fi împiedicat în acțiunile proprii (fața negativă) și dorința de a fi aprobat (fața pozitivă).

Cercetătorii care studiază limbile asiatice (cum ar fi Gu, 1990; Hill et al., 1986; Ide, 1989; Mao, 1994; Matsumoto, 1988, Obana 2021) au exprimat obiecții la adresa noțiunii de *face* a lui Brown și Levinson argumentând că se bazează pe valori occidentale precum individualismul. De exemplu, Matsumoto (1988) și Gu (1990), abordând culturile japoneză și chineză, respectiv, susțin că conceptul lui Brown și Levinson este inacceptabil în aceste culturi asiatice deoarece noțiunea lor de ‚față’ nu se aplică societăților socio-centrice, unde ‚fața’ se referă predominant la poziționarea cuiva în relațiile sociale cu ceilalți. Matsumoto (1988) subliniază că ceea ce este cel mai important pentru japonezi nu este dreptul lor de a acționa liber, ci, mai degrabă, poziția lor într-un grup în raport cu ceilalți, acceptarea de către grup și îndatoririle atribuite de grup. În mod similar, Ide (1989) utilizează termenul *wakimae* (‚discernământ’ 弁え), argumentând că politețea japoneză este dovada arătării *wakimae*-ului cuiva în relație cu ceilalți, sau unde se situează cineva în raport cu ceilalți. Prin urmare, conceptul de ‚față’ al lui Brown și Levinson este străin societății japoneze. Argumentul de mai sus este strâns legat de dihotomia care există între colectivism și individualism, unul dintre cele mai explorate domenii în psihologia socială. (OBANA, 2021, p. 9, 10).

Una dintre modalitățile de a distinge între grupul de care aparții și restul este utilizarea a ceea ce Bachnik (1982, p. 12-14) și Prideaux (1970, p. 59, 60) numesc sufixe substantivale, cum ar fi *-sama* (〜さま), *-san* (〜さん), *-kun* (〜くん), *-chan* (〜ちゃん), în ordinea politeții și distanței sociale pe care o impun. Aceste sufixe sunt folosite în general pentru a se adresa străinilor, celor care reprezintă *soto* (外), atât ca termeni de referință, cât și de adresare. Este considerat nepolitic pentru un cineva să omită sufixul substantival atunci când se adresează unui membru din *soto* (外). (OBANA, 2021, p. 9).

Strategiile lingvistice de politețe sunt influențate și de norme locale. De exemplu, locuitorii din Osaka se adresează familiei împăratului Japoniei într-un mod diferit față de cei din Tokyo care folosesc sufixul de politețe onorifică *-sama* (〜さま). Locuitorii din Osaka vorbesc despre membrii familiei împăratului apelând la sufixul de politețe neutră *-san* (〜さん): *tennō-san* (împărat 天皇さん) și *kōgō-san* (împărăteasă 皇后さん). Acest lucru nu se datorează unei lipse de respect față de împărat și familia sa, ei folosind același sufix și în cazul zeilor (*kami-san* 神さん). Motivul este că locuitorii din Osaka au tratat zeii și spiritele naturii ca pe strămoșii lor și s-au simțit apropiați de aceștia. Același sentiment pare să fie valabil și referitor la alte persoane, chiar dacă acestea ocupă un rang social superior. (OBANA, 2021, p. 52).

În concluzie, strategiile lingvistice de politețe în limba japoneză sunt rezultatul percepției vorbitorului asupra relației sociale cu cealaltă persoană, adică a identității de rol a fiecăruia în raport cu celălalt (de exemplu, profesor-student, angajator-angajat, șef-subaltern, cunoscut/străin, ș.a.). Responsabilitățile, îndatoririle, drepturile și privilegiile asociate cu identitățile de rol ale interlocutorilor sunt considerate primordiale astfel că au o mare influență asupra alegerilor lingvistice pe care participanții la actul de comunicare le fac. (OBANA, 2021, p. 165).

4. STUDIU DE CAZ: *Kuroko no basuke Replace Plus* (Baschetul jucat de Kuroko: Replace Plus' 黒子のバスケReplace PLUS).

În continuare, vom analiza o strategie de politețe ce ține de un sufix substantival mai puțin obișnuit, folosit de un personaj de bandă desenată *manga*. Totul începe cu *Kuroko no Basuke* (Baschetul jucat de Kuroko' 黒子のバスケ) (tr. n.), o *manga* cu tematică sportivă, scrisă și ilustrată de Fujimaki Tadatashi (藤巻忠俊), și publicată de Shueisha între anii 2008-2014, cu un total de 30 de volume. Dacă ar fi să rezumăm intriga într-o singură propoziție, spune povestea unei echipe de baschet din liceu care își propune să ajungă la turneul național. Datorită popularității de care s-a bucurat, *Kuroko no Basuke* a fost adaptată în format *anime*, difuzată pe parcursul a trei sezoane, din 2012 până în 2015. O altă serie de *manga* a urmat, *Kuroko no Basuke: Extra Game*, publicată în revista Jump Next! din 2014 până în 2016. O adaptare cinematografică animată a *Kuroko no Basuke: Extra Game* a avut premiera în martie 2017. De asemenea, o adaptare scenică a fost lansată în aprilie 2016, urmată de alte adaptări teatrale. Adaptările și continuările seriei *Kuroko no Basuke* subliniază succesul și impactul cultural al acestei francize, precum și interesul continuu și popularitatea seriei în rândul publicului. Dar povestea nu se oprește aici, pentru că este continuată de cinci volume de *light novels* scrise de Sawako Hirabayashi și ilustrate de Fujimaki, intitulate *Kuroko no basuke Replace*. O adaptare *manga* a seriei de romane, ilustrată de Ichirō Takahashi, a început să fie publicată în revista Shōnen Jump+ în ianuarie 2015, și poartă titlul de *Kuroko no basuke Replace Plus* (Baschetul jucat de Kuroko: Replace Plus' 黒子のバスケReplace PLUS).

Unul dintre personajele principale ale acestei benzi desenate este Kise Ryōta (黄瀬涼太). Acesta este unul dintre liceenii care fac parte din echipa de baschet. Este renumit pentru abilitățile sale de a copia orice tehnică pe care o vede, de multe ori cu mai multă eficiență decât originalul. Ryōta manifestă un comportament vesel și sociabil față de persoanele pe care le apreciază, fiind adesea dramatic. Asemenea celorlalți membri, Ryōta era extrem de arogant datorită abilităților sale. Deși este relaxat în afara terenului, Ryōta poate fi foarte determinat și serios în timpul jocului, mai ales atunci când este cu adevărat provocat. Față de cei pe care îi respectă, Ryōta nu ezită să interacționeze, indiferent cât de posomorâți și distanți ar fi aceștia. O particularitate lingvistică care iese în evidență cu ușurință este sufixul de politețe pe care Ryōta adaugă numelor celor pe care îi respectă, anume *-chi* (〜っち). De asemenea, propoziții sale se încheie adesea cu ceea ce pare a fi un sufix *-ssu* (〜っス).

Primele trei cadre surprind instanțe de comunicare în care personajul Ryōta Kise își încheie replicile prin adăugarea sufixului *-ssu* (〜っス).

Fig. 1: *Kuroko no basuke Replace Plus*, 2015-2018, vol. 1, cap. 1, p. 15, 16

Fig. 2: *Kuroko no basuke Replace Plus*, 2015-2018, vol. 1, cap. 1, p. 53

Pentru analiza lingvistică, am selectat doar una dintre fraze, întrucât aceeași strategie de traducere se aplică, iar în această frază elementul de interes apare de două ori.

Original: 何スか、この床ア。ちゃんと拭いといてくれねっスか。

Transliterare: *Nan su ka, kono yuka a. Chanto nuguitoite kurenessu ka?*

Traducere: ‚Ce-i cu podeaua asta? N-o șterge nimeni cum trebuie?’

何 (*nani*): este un substantiv folosit ca element interogativ, care înseamnă ‚ce’.

ス (*su*): acest aparent sufix este de fapt o formă colocvială derivată din copula *desu* (です), utilizată pentru a înlocui forma standard și a adăuga un ton mai relaxat și colocvial. Aceasta este specifică unor dialecte sau stiluri de vorbire tinerești. Această formulare exprimă o întrebare cu o nuanță colocvială, sugerând un grad de familiaritate și reducând formalitatea.

この (*kono*): o categorie gramaticală din limba japoneză (*rentaishi* 連体詞) care funcționează similar cu un adjectiv pronominal demonstrativ, se traduce prin ‚acest’ sau ‚această’, și face referire la un obiect care se află în apropierea vorbitorului (fie că e la distanță de interlocutor, sau la o distanță egală între cei doi participanți la conversație).

床 (*yuka*): substantiv comun care se poate traduce ca podea sau pardoseală.

ア (*a*): vocală folosită pentru prelungirea ultimei silabe a substantivului după care a fost adăugată, cu scopul de a atrage atenția sau pentru a adăuga emfază. Subiectul este clar definit, iar silaba ア adaugă o notă de exasperare sau surprindere față de starea podelei.

ちゃんと (*chanto*): adverb cu sensul de corect sau cum trebuie.

拭いとして (*fuite oite*): conjugare a verbului *fuku* (拭く), însemnând a șterge sau a curăța, la forma *-te oku* (〜ておく), structură gramaticală ce presupune realizarea unei acțiuni în avans, ca pregătire pentru altceva.

くれねっスカ (*kurenesu ka*): sintagma este formată din verbul *kureru* (くれる), care se folosește pentru a arăta recunoștința față de cineva care face o acțiune în beneficiul vorbitorului. Acesta este conjugat la formă negativă, *ne* (ね) fiind o variantă prescurtată, colocvială, a sufixului de negație *nai* (ない) care adaugă o notă de intimitate. Silaba *su* (ス) provine din copula *desu* (です) care are în această juxtapunere rolul de a oferi un nivel neutru de politețe actului de comunicare, păstrând însă un ton de familiaritate și nonșalanță față de interlocutor prin abreviere. De asemenea, scrierea în silabarul *katakana* scoate în evidență rolul de marcator pragmatic *yakuwarigo* menit să contureze stilul de vorbire specific acestui personaj. Aceasta este o obiecție față de starea podelei, exprimată într-un mod relaxat și colocvial, sugerând familiaritate și o ușoară frustrare.

Traducere în limba română, „Ce-i cu podeaua asta? N-o șterge nimeni cum trebuie?”, reflectă frustrarea, și stilul colocvial specific al replicii în limba sursă, particularitatea utilizării sufixului *su* (ス) nu poate fi redată. Sensul copulei *desu* (です) este puternic dependent de context, ceea ce înseamnă că nu se poate găsi un echivalent potrivit tuturor instanțelor de comunicare astfel să devină emblematic pentru personaj, să surprindă sensul pragmatic intenționat și să se potrivească ca sens semantic indiferent de contextul referențial. În acest caz, publicul român va fi privat de „culoarea” limbajului lui Ryōta, acesta suferind o standardizare și pierzând unicitatea.

O altă particularitate a repertoriului lingvistic al personajului nostru este folosirea unui sufix de politețe mai puțin uzual, și anume *-tchi* (っち). Ryōta folosește acest sufix cu precădere față de persoanele pe care le stimează, le admiră, dar cu care are o relație apropiată, de amicitie. Fiind persoane care fac parte din *uchi*-ul (内) personajului, am putea spune că rolul acestui sufix în japoneză este similar cu diminutivele folosite în limba română, adăugând totuși idee de stabilire a raportului social dintre interlocutori. În continuare, imaginile prezintă două cadre care îl surprind pe Ryōta adresându-se prietenilor săi cu sufixul mai sus menționat: *Kuroko-tchi* (黒子っち) și *Aomine-tchi* (青峰っち).

Fig. 3: *Kuroko no basuke Replace Plus*, 2015-2018, vol. 1, cap. 2, p. 104

Fig. 4: *Kuroko no basuke Replace Plus*, 2015-2018, vol. 1, cap. 3, p. 136

Sufixul *-tchi* (つち) este o formă colocvială, similară cu sufixul din limbajul standard *-chan* (ちゃん), și este folosit o notă de intimitate, familiaritate și afecțiune. Utilizarea acestui sufix reflectă o atitudine relaxată și prietenoasă, consolidând legăturile apropiate dintre Ryōta și colegii săi. Este un mod de a reduce formalitatea și de a exprima camaraderia și afecțiunea, oferind în același timp un sentiment de apartenență și intimitate în cadrul grupului *uchi* (内). Ryōta este cunoscut pentru personalitatea sa deschisă și prietenoasă, iar utilizarea acestui sufix contribuie la conturarea acestei imagini.

Traducerea sufixului *-tchi* (つち) în română este dificilă, deoarece limbajul românesc nu are echivalente directe pentru sufixele care exprimă intimitate și colocvialitate utilizate în japoneză. Altfel spus, putem traduce sufixul de politețe onorifică *-sama* (～さま), sau pe cel de politețe neutră *-san* (～さん), întrucât și limba română prezintă un sistem lingvistic de deferență și distanțare discursivă. (GALR I, 2008, p. 216). Sistemul onorificelor este compus din locuțiuni precum ‚Măria Sa’, ‚Înălțimea Sa’, ‚Maiestatea Sa’, ‚Sfinția Sa’, și lista poate continua, în timp ce politețea neutră japoneză își găsește echivalent în ‚domnul’/‚doamna’, ‚domnișorul’/‚domnișoara’. O diferență de topică este faptul că în limba română aceste locuțiuni preced numele propriu: *tennō-sama* (天皇さま) devine ‚Sa Împăratul’, iar *Tanaka-san* (田中さん) devine ‚domnul/doamna Tanaka’.

Revenind la sufixele de politețe colocvială, printre opțiunile de a păstra sensul pragmatic și efectul asupra cititorului: ar fi fie păstrarea sufixului *-tchi* (つち) în traduceri în română fie utilizarea diminutivelor. Împrumutarea sufixului *-tchi* (つち) în varianta în română menține autenticitatea culturii japoneze, oferind cititorilor un gust al limbajului original și al relațiilor interpersonale din contextul japonez. Ajută la conturarea personalității lui Ryōta, ca un personaj prietenos și jovial, ceea ce poate fi pierdut într-o traducere simplistă. Cititorii familiarizați cu *manga* și *anime* ar putea recunoaște sufixul și să aprecieze înțelegerea nuanțelor limbajului. De asemenea, păstrarea sufixului permite conservarea diferențelor stilistice între personaje, reflectând diversitatea modurilor de adresare în limba japoneză. Pe de altă parte, publicul care nu este familiarizat cu sufixele japoneze ar putea fi confuz de utilizarea lor, afectând experiența lecturii. Notele de subsol ar putea atenua acest inconvenient, însă explicațiile frecvente necesare pentru a clarifica semnificația sufixului ar putea încetini lectura

și ar distra atenția cititorului. În concluzie, păstrarea sufixului *-tchi* (つち) în traducerea în limba română are atât avantaje, cât și dezavantaje. Gradul de relevanță al acestei strategii depinde de echilibrul între fidelitatea culturală și accesibilitatea pentru publicul țintă. Pe de o parte, păstrarea sufixului menține autenticitatea și oferă o experiență culturală profundă. Pe de altă parte, adaptarea la un limbaj mai accesibil și relevant pentru cititorii români poate asigura o lectură fluidă și fără confuzii.

A doua strategie ar fi redarea mesajului pragmatic intenționat prin utilizarea diminutivelor românești. Diminutivul reprezintă un fenomen lingvistic universal, fiind o formă lexicală derivată prin adăugarea unor sufixe specifice, conferindu-i cuvântului de bază (obiect, ființă, însușire) o nouă dimensiune semantică, de obicei prin integrarea de trăsături mai mici, în mod real sau afectiv, decât cele exprimate de cuvântul de bază. (MDA A-Me, 2010, p. 716). Diminutivul capătă o varietate de conotații semantico-pragmatice, precum afectivitate, atenuare, ironie, deprecieri, atitudine și evaluare. Sufixele diminutive sunt totodată sufixe evaluative, constituind o strategie lingvistică prevalentă pentru realizarea celor patru valori evaluative fundamentale: mare, mic, bun și rău. Evaluarea astfel realizată poate fi de natură descriptivă sau calitativă. Interpretarea descriptivă se referă la aspectele denotative, în timp ce interpretarea calitativă reflectă emoțiile emițătorului, fără a lua în considerare aspectele fizice ale realității. În concluzie, diminutivul îmbină funcții semantice și pragmatice variate, de la exprimarea dimensiunii fizice la transmiterea unor nuanțe afective și evaluative, făcându-l un instrument complex și nuanțat în comunicarea lingvistică. (LEU HANGANU, 2021, p. 21, 22). Limba română prezintă o varietate mare de sufixe ce pot fi atașate prenumelor persoanelor pentru a forma diminutive, dintre care amintesc: „-aș”, „-el”, „-ica”, „-ișoara”, „-ișor”, „-iță”, „-oara”, „-uca”, „-ucu”, „-uț”, „-uță”, „-uțu”, și multe altele.

Conform Silviei Iluț (2022, p. 159-160), diminutivarea numelor de persoane servește la exprimarea mai multor nuanțe semantice și pragmatice, printre care unele cu conotații pozitive precum sentimente de afecțiune și tandrețe, o relație de prietenie sau amiciție între interlocutori, marcând politețe și solidaritate, dar și conotații negative ca ironie, deprecieri, lipsă de respect sau chiar intenția de manipulare. Această perspectivă motivează plauzibilitatea folosirii unui sufix diminutiv în limba română ca echivalent pragmatic și funcțional pentru sufixul de politețe din limba japoneză.

Revenind la personajele noastre, nu am reușit să identificăm un sufix care să se potrivească fonetic cu Kuroko (黒子) și Aomine (青峰), dar luând în considerare că cei doi sunt băieți tineri, și că doresc să obțin un ton afectiv și jucăuș, vom alege sufixul „-șor” pentru analiză, adăugând astfel o componentă semantică de micime, afecțiune sau familiaritate la cuvântul de bază. Acest sufix se înscrie în categoria sufixelor evaluative, prin care se realizează nu doar o schimbare de dimensiune, dar și una de percepție a obiectului sau persoanei denotate, adăugând o conotație de afecțiune sau tandrețe. Sufixul sugerează un atașament sau o relație de apropiere sau intimitate între vorbitor și referentul diminutivului. Atribute care considerăm că descriu și relația pe care Ryōta o are cu Kuroko și Aomine. Cu toate acestea, ‚Kurokoșor’ și ‚Aomineșor’ sună forțat și neobișnuit.

Ultima strategie pe care o propunem, este înlocuirea sufixului de politețe japonez cu un substantiv care descrie relația dintre personaje, cum ar fi ‚Kuroko, prietene’ sau ‚Aomine, dragă’. Această transpoziție reflectă intimitatea dintre interlocutori și are un ton colocvial. Cu toate acestea, se pierde specificitatea sufixului și poate părea ironic și exagerat.

5. Concluzii

În concluzie, *mangaka* intenționează să reflecte relațiile apropiate și afective dintre personaje, utilizând sufixul *-tchi* (つち) pentru a adăuga o notă de intimitate și colocvialitate. Această particularitate de limbaj subliniază personalitatea deschisă și prietenoasă a lui Ryōta, precum și legăturile sale cu ceilalți membri ai echipei, iar obținerea unei echivalențe pragmatice și dinamice în limba română este dificilă, și indiferent de strategia aleasă se realizează doar parțial.

Analiza pragma-lingvistică realizată asupra limbajului utilizat de Ryōta Kise în *manga Kuroko no basuke Replace Plus* („Baschetul jucat de Kuroko: Replace Plus” 黒子のバスケ Replace PLUS) evidențiază importanța sufixelor de politețe și a particularităților stilistice în conturarea caracterului și relațiilor interpersonale ale personajului. Ryōta Kise, unul dintre personajele centrale din această bandă desenată, se remarcă prin utilizarea sufixelor *-tchi* (つち) și *-ssu* (っす), care contribuie semnificativ la nuanțarea personalității sale și la dinamica interacțiunilor sale cu ceilalți. Sufixul *-ssu* (っす), o formă colocvială a copulei *desu* (です), adaugă o notă de relaxare discursului lui Ryōta, subliniind stilul său de vorbire nonconformist și apropiat. Această particularitate lingvistică este esențială pentru a reda autenticitatea personajului și pentru a evidenția caracterul său exuberant și dramatic. Însă, traducerea acestei mărci lingvistice în limba română se confruntă cu dificultăți, deoarece nu există echivalente care să captureze pe deplin efectul pragmatic și stilistic intenționat de autor.

În ceea ce privește sufixul *-tchi* (つち), utilizat de Ryōta pentru a se adresa celor apropiați, acesta îndeplinește un rol similar diminutivelor în limba română, adăugând o componentă de intimitate și afecțiune. Utilizarea acestui sufix reflectă relațiile de prietenie și camaraderie dintre Ryōta și colegii săi, fiind un indicator al respectului și apropierii emoționale. Echivalența pragmatică în limba română poate fi realizată fie prin păstrarea sufixului *-tchi* (つち), fie prin utilizarea diminutivelor românești sau a substantivelor care descriu relația dintre personaje, cum ar fi ‚prieteni’, ‚dragă’. Cu toate acestea, fiecare opțiune prezintă limitări în ceea ce privește redarea autentică a efectului stilistic și pragmatic al originalului.

BIBLIOGRAFIE

- BACHNIK, Jane, „Deixis and self/other reference in Japanese discourse”, în *Working Papers in Sociolinguistics*, vol. XCIX, 1982, p. 1-36
- BARTHES, Roland, „Rhetoric of the Image”, în *Image-Music-Text*, Londra, Fontana, 1977
- BAZYLEWICZ, Tomasz, „Transfer of Japanese culture patterns on the example of a comic book. How manga conquered the world and became an integral part of the Polish publishing market?”, în *Studia Historiae Oeconomicae*, Adam Mickiewicz University in Poznań, 2018, p. 105-123
- BROWN, Penelope, Levinson, Stephen C., *Politeness: Some universals in language usage*, Cambridge; New York: Cambridge University Press, 1987
- COHN, Neil, *The Visual Language of Comics: Introduction to the Structure and Cognition of Sequential Images*, London: Bloomsbury, 2013
- DICERTO, Sara, *Multimodal Pragmatics and Translation. A New Model for Source Text Analysis*, London: Palgrave Macmillan, 2018
- DIMITRESCU, Florica, „Aspecte din biografia unor cuvinte recente în limba română: paparazzo, tsunami”, în *Dacoromania*, Cluj-Napoca, serie nouă, nr. 9-10, 2004-2005, p. 163-172

- FUJIMAKI Tadatoshi, Hirabayashi, Sawako, *Kuroko no Basuke Replace Plus* (黒子のバスケ Replace PLUS), Japonia: Shueisha, 2015-2018
- GU, Yueguo, „Politeness phenomena in modern Chinese”, în *Journal of Pragmatics*, vol. 14, nr. 2, 1990, p. 237-257, ISSN 0378-2166, [https://doi.org/10.1016/0378-2166\(90\)90082-O](https://doi.org/10.1016/0378-2166(90)90082-O)
- HERNANDEZ, Manuel, *Japanese Media Cultures in Japan and Abroad: Transnational Consumption of Manga, Anime, and Media-Mixes*, Elveția: Basel-Perez, 2019
- HILL, Beverly, Ide, Sachiko, Ikuta, Shoko, Kawasaki, Akiko, Ogino, Tsunao, „Universals of linguistic politeness – Quantitative evidence from Japanese and American English”, în *Journal of Pragmatics*, vol. 10, 1986, p. 347-371, [http://dx.doi.org/10.1016/0378-2166\(86\)90006-8](http://dx.doi.org/10.1016/0378-2166(86)90006-8)
- IDE, Sachiko, „Formal forms and discernment: two neglected aspects of universals of linguistic politeness”, *Multilingua*, vol. 8, nr. 2-3, 1989, p. 223-248, <https://doi.org/10.1515/mult.1989.8.2-3.223>
- ILUȚ, Silvia, „Multiculturalitatea diminutivării antroponimelor”, în *Proceedings of the Fifth International Conference on Onomastics „Name and Naming”. Multiculturalism in Onomastics*. Oliviu Felecan, Alina Bugheșiu (eds), p. 151-163, Cluj-Napoca: Editura Mega, 2022, disponibil la: https://onomasticafelecan.ro/iconn5/proceedings/1_13_Ilut_Silvia_ICONN_5.pdf, accesat în 10.07.2024
- KINSUI, Satoshi, *Vācharu nihongo: yakuwarigo no nazo* (ヴァーチャル日本語役割後の謎), Tokyo: Iwanami Shoten Publishers, 2003
- KONDO, Dorinne K., *Crafting Selves. Power, Gender, and Discourses of Identity in a Japanese Workplace*, Chicago/Londra: The University of Chicago Press, 1990
- LEU HANGANU, Violeta, *Diminutivele în limba română actuală vorbită: aspecte lexicale, pragmatice și sociolingvistice*, București: Editura Universității din București, 2021
- MAO, LuMing Robert, „Beyond politeness theory – ‘Face’ revisited and renewed”, în *Journal of Pragmatics*, vol. 21, nr. 5, 1994, p. 451-486, [https://doi.org/10.1016/0378-2166\(94\)90025-6](https://doi.org/10.1016/0378-2166(94)90025-6),
- MATSUMOTO, Yoshiko, „Reexamination of the universality of face – Politeness phenomena in Japanese”, în *Journal of Pragmatics*, vol. 12, nr. 4, 1988, p. 403-426, [https://doi.org/10.1016/0378-2166\(88\)90003-3](https://doi.org/10.1016/0378-2166(88)90003-3)
- OBANA, Yasuko, *Japanese Politeness An Enquiry*, New York: Routledge, 2021
- PRIDEAUX, Gary Dean, *The Syntax of Japanese Honorifics*, Hague/Paris: Mouton, 1970
- O’BRIEN, Susie, Szeman, Imre, *Popular Culture: A User's Guide*, ediția a IV-a, SUA: Nelson Education Limited, 2017
- TESHIGAWARA, Mihoko, Kinsui, Satoshi, “Modern Japanese ‘Role Language’. Yakuwarigo: fictionalised orality in Japanese literature and popular culture”, în *Sociolinguistic Studies*, Sheffield: Equinox Publishing, vol. 5, nr. 1, 2011, p. 37-58.
- TOKU, Masami, „What is Manga?: The Influence of Pop Culture”, în *Adolescent Art, Art Education*, vol. 54, nr. 2, 2001, p. 11-17
- *** GALR I: *Gramatica limbii române, I. Cuvântul*, București: Editura Academiei Române, 2008
- *** MDA A-Me: *Micul dicționar academic*, vol. A-Me, București: Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan-Al. Rosetti”, 2010

AGGRESSIVENESS IN THE SCHOOL ENVIRONMENT

AGGRESSIVITÄT IM SCHULUMFELD

AGRESIVITATEA ÎN MEDIUL ȘCOLAR

Conf. univ. dr. Adela CÎNDEA

Universitatea de Vest din Timișoara
Departamentul pentru Pregătirea Personalului Didactic
B-dul. V. Pârvan nr. 4, Timișoara, Romania
adela.cindea@e-uvv.ro

Prof. Laura Mihaela CONSTANTIN

profesor consilier,
Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională, Olt

Abstract

Aggression has always been a subject of interest and a theme for research, considering the multiple causes underlying its manifestation and the effects it generates.

The present study focuses on the study of the relationship between self-esteem and aggressive behaviors in high school students. The study also tracks the differences between students with a low level of aggression and those who are less aggressive in terms of perceived parenting style. To carry out the study, a number of 80 students from grades IX-XII of a high school unit in Olt county, aged between 15 and 19 years, were selected. To test the proposed hypotheses, three tools validated on the Romanian population were used: Aggressiveness Test (A. H. Buss & M. Perry), Self-Esteem Scale and Parental Modes Evaluation Test (EMBU)

The results illustrate positive, statistically significant correlations between adolescent self-esteem and aggressive behaviors manifested through anger and hostility. Self-esteem correlates negatively, statistically significantly with students' verbal aggression.

We also find important differences between high-aggressive and low-aggressive students in terms of perceived parenting style.

Zusammenfassung

Aggression war schon immer ein Thema von Interesse und ein Forschungsthema, wenn man die vielfältigen Ursachen berücksichtigt, die ihrer Manifestation zugrunde liegen, und die Auswirkungen, die sie hervorruft.

Die vorliegende Studie konzentriert sich auf die Untersuchung des Zusammenhangs zwischen Selbstwertgefühl und aggressivem Verhalten bei Oberstufenschülern. Die Studie verfolgt auch die Unterschiede zwischen Schülern mit einem geringen Maß an Aggression und solchen, die weniger aggressiv sind, was den wahrgenommenen Erziehungsstil betrifft. Zur Durchführung der Studie wurden 80 Schüler der Klassenstufen IX–XII einer Oberschule im Kreis Olt im Alter zwischen 15 und 19 Jahren ausgewählt. Um die vorgeschlagenen Hypothesen zu testen, wurden drei an der rumänischen Bevölkerung validierte Tools verwendet: Aggressivitätstest (A. H. Buss & M. Perry), Selbstwertskala und Elternmodus-Bewertungstest (EMBU).

Die Ergebnisse veranschaulichen positive, statistisch signifikante Korrelationen zwischen dem Selbstwertgefühl von Jugendlichen und aggressivem Verhalten, das sich in Wut und Feindseligkeit äußert. Das Selbstwertgefühl korreliert statistisch signifikant negativ mit der verbalen Aggression der Schüler.

Wir finden auch wichtige Unterschiede zwischen hochaggressiven und wenig aggressiven Schülern im Hinblick auf den wahrgenommenen Erziehungsstil.

Rezumat

Agresivitatea a reprezentat permanent un subiect de interes și o temă pentru cercetare, având în vedere cauzele multiple ce stau la baza manifestării ei și efectele pe care le generează. Studiul de față se axează pe studiul relației dintre stima de sine și cu comportamentele agresive la elevii de liceu. De asemenea, studiul urmărește diferențele existente între elevii cu un nivel ridicat de agresivitate și cei mai puțin agresivi în privința stilului parental perceput. Pentru realizarea studiului a fost selectat un număr de 80 de elevi proveniți din clasele IX-XII din cadrul unei unități școlare de nivel liceal din județul Olt, cu vârste cuprinse între 15 și 19 ani. Pentru testarea ipotezelor propuse au fost utilizate trei instrumente validate pe populația românească: Test de agresivitate (A. H. Buss & M. Perry), Scala pentru stima de sine și Testul de evaluare a modelelor parentale (EMBU)

Rezultatele ilustrează corelații pozitive, semnificative statistic între stima de sine a adolescenților și comportamentele agresive manifestate prin furie și ostilitate. Stima de sine corelează negativ, semnificativ statistic cu agresivitatea verbală a elevilor.

Regăsim de asemenea, diferențe importante între elevii cu agresivitate crescută și cei cu agresivitate scăzută în ceea ce privește stilul parental perceput.

Keywords: *students, aggressive behavior, parenting style, self-esteem*

Schlüsselwörter: *Schüler, aggressives Verhalten, Erziehungsstil, Selbstwertgefühl*

Cuvinte-cheie: *elevi, comportament agresiv, stil parental, stimă de sine*

1. Introducere

Agresivitatea are intensități foarte diferite în colectivitățile școlare. Depinzând de integritatea structurilor neuropsihice, de capacitatea proprie de inhibiție și abținere, de starea de sănătate fizică și morală, de cultură, educație și religie, de circumstanțele existenței individuale și colective, agresivitatea cunoaște o imensitate de forme și intensități atât raportat la individ cât și în societate.

Grupul social determinat de școală nu este prin sine agresiv, ci numai stimulator, provocator de conflicte interpersonale, prin modalități diverse de a înțelege lumea, prin interese și printr-un extraordinar amplificator prin contagiune.

Prin intermediul acestei lucrări ne propunem să ilustrăm relația dintre stima de sine și comportamentul agresiv al adolescenților, dar și ilustrarea diferențelor în ceea ce privește stilul parental perceput de către elevii cu un nivel crescut al comportamentelor agresive față de cei cu o agresivitate scăzută.

Agresivitatea este o problemă frecventă în cercetările contemporane. Aceasta a fost subliniată de către profesioniștii din sistemul educațional, cercetători, reprezentanți ai societății civile și de către mass-media. Studiile indică faptul că indivizii manifestă comportamente

agresive încă din copilăria timpurie, acestea atingând apogeul în adolescență și scăzând treptat la maturitate. În zilele noastre schimbările intense în stilul de viață al adolescenților, cum ar fi condițiile economice dificile, dependența financiară și culturală, afectează semnificativ expresiile de furie.

Rezultatele acestui studiu au utilitate în domeniul psihologiei educației, în consilierea elevilor și a părinților în vederea reducerii comportamentelor agresive, a îmbunătățirii relațiilor părinte copil și a îmbunătățirii stimei de sine la nivelul adolescenților.

2. Cadrul conceptual

E. Spranger consideră că adolescența se caracterizează prin „sentimentul adânc de singurătate”, prin „radicalism și tendință de idealizare”, acordând importanță fenomenului de conștientizare. (SPRANGER apud. ȘCHIOPU, VERZA, 1997).

Adolescentul se confruntă permanent, atât obiectiv, cât și subiectiv, cu schimbări multiple privind maturizarea sexuală și descoperirea realității dimensiunilor sociale. Aspirațiile pentru demnitate și onoare sunt influențate permanent de acumulările în plan socio-cultural, profesional și experiențele personale.

Perioada adolescenței se caracterizează printr-o serie de schimbări bio-psiho-sociale, schimbări care pot provoca diverse stări de neliniște, entuziasm sau apatie.

De obicei, adolescența este caracterizată de apariția oscilațiilor de natură diferită, oscilația între extreme, de genul celei între exuberanță și apatie, hărnicie și lene, sensibilitate și cruzime.

Prin dezvoltarea laturii cognitive, prin elaborarea idealurilor, a concepției despre viață și lume, prin dezvoltarea laturii afective, adolescența devine etapa cu cea mai intensă dezvoltare psihică.

Sub raport psihologic această perioadă se caracterizează prin hipersensibilitate, trecerea în studiul superior al dezvoltării intelectuale, cel al operațiilor formale, care permite o combinatorică abstractă și lărgeste posibilitățile gândirii teoretice și reflexive, prin expansiunea fanteziei și a sentimentelor odată cu apariția unor conflicte motivaționale și afective. Adolescentul redescoperă lumea, datorită posibilităților sale de interpretare și problematizare și este intens preocupat de propriul său destin. Este etapa în care intervin intense și îndelungate meditații asupra valorilor. Se elaborează un sens al vieții, dobândește contur concepția despre lume și despre viață, conștiința de sine se adâncește mult, sporesc eforturile de autocunoaștere și auto-proiectare.

Prin căutări continue, prin diferențieri față de alții, prin apariția tensiunilor, conflictelor interioare și de altă natură, adolescentul se construiește pe sine permanent. Apar schimbările fizice și, mai ales, cele psihice care, în adolescență, nu se petrec liniar, ci cu oscilații cu perioade de inegalitate, dependente de factori educaționali, sociali, de mediu. În urma acestor schimbări, personalitatea se prezintă pentru prima dată cu toate componentele ei ca un ansamblu organizat și unitar, dar, încă, insuficient. Fiecare adolescent se confruntă cu așa numita criză de identitate, dar „crizele”, în sine, chiar dacă acest cuvânt poate suna alarmant, nu sunt decât procese inevitabile ale evoluției, ce corespund vârstelor cronologice și înseamnă un continuum între pozitiv și negativ.

Tendința către reflectare asupra propriei vieți sufletești, asupra însușirilor psihice, asupra comportamentului și acțiunilor proprii, apare odată cu preadolescența.

Adolescența se manifestă prin autoreflexare, prin conștiința că existența proprie se deosebește substanțial de a celorlalți oameni, reprezentând o valoare ce trebuie prețuită și respectată.

Stima de sine este rezultatul estimării proprii valori. Ea e dimensiunea evaluativă și afectivă a eului, care se manifestă ca satisfacție sau insatisfacție și pe care omul o asociază imaginii de sine, conștient sau nu.

Stima de sine este un element fundamental pentru oricare ființă umană, indiferent că e copil, adult sau vârstnic, indiferent de cultură, personalitate, interese, statut social, abilități. Cercetările ilustrate în literatura de specialitate evidențiază faptul că adolescenții agresivi au și o stimă de sine scăzută. (PEREZ-GRAMAJE et. al., 2019).

La nivelul copilului și adolescentului agresivitatea, un alt concept abordat în cadrul lucrării, este o formă de conduită deviantă, cu o diversitate de forme de exprimare, cu intensitate diferită. Pe o scară a intensității, pornind de la intensitatea cea mai mică, agresivitatea presupune: confruntarea vizuală, poreclirea, ironizarea, tachinarea, bruscarea, lovirea cu diferite obiecte, pălmuirea și ajungând la forme de intensitate crescută, cum ar fi înjunghierea și împușcarea. Agresivitatea în școli a devenit în ultima perioadă o problemă majoră, iar părerea unanimă a elevilor este că aceasta e un fenomen care riscă să ia amploare în câmpul educației formale. Fiind un fenomen care în ultimele decenii a luat proporții semnificative în rândul adolescenților, agresivitatea a fost studiată de o serie de cercetători ce o privesc ca o amplificare a fenomenelor antisociale.

Deși comportamentul agresiv al adolescenților este determinat în mare măsură de un spectru larg de influențe sociale, părinții, prin stilurile parentale, sunt totuși cei care influențează în cea mai mare măsură manifestările agresive la adolescenți. (GARCIA, LOPEZ-FERNANDEZ, SERRA, 2018; MOFFITT, 2018). O serie de cercetări evidențiază faptul că adolescenții din familii indulgente manifestă comportamente agresive diminuate. (MORENO-RUIZ, ESTÉVEZ, JIMÉNEZ, MURGUI, 2018; SUÁREZ-RELINQUE, ARROYO, LEÓN-MORENO ȘI JERÓNIMO, 2019; CÎNDEA, 2015; CÎNDEA, PREDOI, 2022).

Formarea și dezvoltarea personalității umane constituie un proces deosebit de complex în care activitățile specifice de educație, asistență psihopedagogică și consiliere educațională au un rol esențial. Din fericire, în societățile moderne, aceste tipuri de activități s-au instituționalizat și s-au profesionalizat, astfel încât instituțiile școlare, și nu numai, vin în sprijinul tinerilor cu scopul de a-i ajuta să-și dezvolte potențialul, pentru ca fiecare dintre aceștia să devină capabil să-și asume propria dezvoltare personală.

Dezvoltarea personală presupune: cunoaștere de sine, capacitate de decizie responsabilă, stabilirea unor relații armonioase cu cei din jur, managementul eficient al timpului și al stresului, alegerea corectă a carierei ținând cont de propriile interese și aptitudini, dar și de oferta pieței de muncă, etc.

Activitățile de consiliere psihopedagogică presupun demersuri educațional formative centrate pe valorificarea aptitudinilor și disponibilităților individuale ale persoanelor astfel încât să le ajute pe acestea să se simtă bine cu ele însele, cu ceilalți și cu lumea în care trăiesc.

Activitățile de consiliere constau în utilizarea pricepută și principială a relației interpersonale pentru a facilita auto-cunoașterea, acceptarea emoțională și maturizarea, dezvoltarea optimă a resurselor personale. Scopul general este acela de a furniza ocazia de a lucra în direcția unei vieți mai satisfăcătoare și pline de resurse. Relațiile de consiliere variază în funcție de cerere, dar pot fi centrate pe aspecte ale dezvoltării, pe formularea și rezolvarea unor probleme specifice, luarea de decizii, controlul stărilor de criză, dezvoltarea unui insight personal, pe lucrul asupra trăirilor afective sau a conflictelor interne, ori pe îmbunătățirea relațiilor cu ceilalți. (BĂBAN, 2003).

Elevii care acționează agresiv pentru a obține atenția colegilor și prestigiul în fața lor, pot fi învățați să folosească alte metode mult mai eficiente care să le permită să obțină acest lucru, fără să se pună în situația de a fi respinși sau marginalizați de ceilalți.

3. Metodologia cercetării

Scopul acestei lucrări este realizarea unui studiu ce urmărește relația dintre agresivitate, stima de sine și impactul modelelor parentale percepute predominant de către elevi.

3.1. OBIECTIVELE STUDIULUI

Studiul de față are drept obiective:

1. Identificarea nivelului de agresivitate al subiecților;
2. Identificarea relației existente între stimă de sine și comportamente agresive;
3. Surprinderea relației existente între stilul parental perceput predominant de către elevi și manifestările agresive ale acestora;

3.2. IPOTEZELE STUDIULUI

În cadrul cercetării am pornit de la următoarele ipoteze:

Ipoteza 1: *Comportamentul agresiv al elevilor de liceu, manifestat prin ostilitate, agresivitate fizică, verbală sau furie, se află în strânsă legătură cu stima de sine.*

Ipoteza 2: *Există diferențe privind modul de percepere a stilului parental predominant, între elevii cu scoruri crescute ale agresivității și cei cu scoruri scăzute ale agresivității*

3.3. EȘANTIONUL

Eșantionul investigat este constituit din 80 de elevi, proveniți din clasele IX-XII din cadrul unei unități școlare de nivel liceal din județul Olt, Liceul Teoretic „Tudor Vladimirescu” – Drăgănești-Olt. Subiecții au vârste cuprinse între 15-19 ani. Din punctul de vedere al provenienței socio-profesionale, majoritatea provin din familii de muncitori, cu sau fără studii superioare, șomeri, liber profesioniști, agricultori.

3.4. INSTRUMENTELE UTILIZATE

Portofoliul de probe utilizat este alcătuit din:

- **Test de agresivitate (A. H. BUSS & M. PERRY)** Acest instrument cu 29 de itemi măsoară patru aspecte ale agresivității
- **Scala pentru stimă de sine** – scala alcătuită din 10 itemi măsoară stima de sine
- **Testul de evaluare a modelelor parentale (EMBU)**

Evaluarea tipului de model parental predominant s-a realizat cu ajutorul chestionarului de modele parentale EMBU, inventar conceput de profesorul Carrlo Perris și colaboratorii săi de la Universitatea din Umea (Suedia, 1980), etalonat pe un lot de populație românească.

În urma aplicării la cele 4 clase (o clasa pe fiecare nivel de studiu) a **Testului de agresivitate (A. H. BUSS & M. PERRY)**, au fost create două grupuri – primul grup de 40 elevi, cei care au obținut scoruri scăzute ale agresivității în urma testării; – grupul al doilea de 40 elevi, cei care au obținut scoruri ridicate ale agresivității în urma testării.

4. Analiza și interpretarea datelor

Ipoteza 1 *Comportamentul agresiv al elevilor de liceu, manifestat prin ostilitate, agresivitate fizică, verbală sau furie, se află în strânsă legătură cu stima de sine.*

Din tabelul de mai jos, se observa ca stima de sine se afla în legătură cu anumite comportamente agresive, ipoteza fiind confirmată

Tabel 1 : Corelația existentă între stima de sine și comportamentul agresiv

		Stima de sine	Agresivitate verbală	Furie	Ostilitate
Stima de sine	Coefficient de corelație r	1	-.316*	.649**	.333**
	Prag de semnificație p		.014	.000	.009
	N	80	80	80	80

**Corelația este semnificativă statistic, $p < 0.01$
 *. Corelația este semnificativă statistic, $p < 0.05$

- Din tabelul 1 se observă existența unor corelații semnificative statistic între stima de sine și comportamentele agresive manifestate prin ostilitate, furie, agresivitate fizică și agresivitate verbală.
- Între agresivitatea verbală și stima de sine există o corelație negativă, cu un prag al semnificației $p < 0.05$. și un $r = -.316$
- Analiza datelor obținute evidențiază o corelație pozitivă, semnificativă statistic între comportamentul agresiv, manifestat prin furie și stima de sine, susținute de un $r = .649$, $p < 0.01$.
- Identificăm, de asemenea o corelație pozitivă ($r = .333$ unde $p < 0.01$), semnificativă statistic între comportamentul agresiv, manifestat prin ostilitate și stima de sine a adolescenților.

Analizând datele obținute, s-a putut concluziona faptul că un nivel scăzut al stimei de sine se află în legătură cu un nivel ridicat al agresivității verbale. O posibilă explicație poate fi dată de ideea conform căreia un comportament agresiv verbal privit ca o atitudine prin care adolescentul caută atenție, poate oferi elevului cu o stima de sine scăzută, un sentiment crescut de putere și independență. Indivizii cu stimă de sine scăzută pot externaliza vina pentru problemele lor și eșecurile proprii, se protejează împotriva sentimentelor de inadecvare, inferioritate și rușine, lucruri care duc la comportamente agresive față de alții.

Un alt aspect observat din analiza datelor obținute în urma studiului și avute în vedere la ipoteza nr. 1 este acela că un nivel crescut al stimei de sine se află în relație cu un comportament agresiv caracterizat de furie și ostilitate. Motivația acestei concluzii, destul de rar întâlnită în studii și cercetări, își găsește explicația în mai mulți factori:

- un nivel crescut al stimei de sine asociat cu o tulburare narcisistă poate determina comportamente agresive
- angajarea în comportamente agresive precum furia și ostilitatea, poate fi motivată de prezența problemelor de sănătate fizică, stres sau anxietate, situații teritoriale, dar care își pot pune amprenta asupra comportamentului.

Ipoteza 2: *Exista diferențe privind modul de percepere a stilului parental predominant în cazul elevilor cu scoruri crescute ale agresivității, spre deosebire de cei cu scoruri scăzute ale agresivității.*

Tabelul 2 Diferențele existente între modul în care percep modelul parental predominant elevii cu scoruri scăzute ale agresivității spre deosebire de elevii de liceu cu scoruri crescute ale agresivității.

Model parental	Tip adolescenți	Eșantion	Medii	(t)	Sig.
Punitiv	Agresiv.crescută	40	13,0250	2.603	.011
	Agresiv.scăzută	40	11,1250	2.603	.011
Supraprotectiv	Agresiv.crescută	40	16,7250	4.672	.000
	Agresiv.scăzută	40	14,0250	4.672	.000
Supraimplicat	Agresiv.crescută	40	15,9000	2.574	.012
	Agresiv.scăzută	40	13,9250	2.574	.012
generator culp	Agresiv.crescută	40	12,2750	3.606	.001
	Agresiv.scăzută	40	9,7250	3.606	.001
Stimulative	Agresiv.crescută	40	14,8205	2.430	.017
	Agresiv.scăzută	40	13,2500	2.430	.017
fav .ceilalți	Agresiv.crescută	40	7,3750	2.626	.010
	Agresiv.scăzută	40	5,9500	2.626	.011
fav.subiect	Agresiv.crescută	40	11,0250	2.563	.012
	Agresiv.scăzută	40	9,0250	2.563	.012

În ceea ce privește a doua ipoteză a studiului de față, testul T pentru eșantioane independente confirmă faptul că există diferențe semnificative statistic în ceea ce privește perceperea stilului parental dominant, între elevii cu scoruri scăzute ale agresivității și cei cu scoruri crescute. Informațiile statistice ilustrate în tabelul 2.

Pentru modelul parental **supraprotectiv**, am obținut o valoare a testului $t=4.672$, cu $p=.000$, $p<.01$. Rezultatul semnifică faptul că regăsim diferențe, cu privire la existența în favoarea adolescenților care au rezultate crescute ale agresivității, a acestui model parental, lucru susținut și de medii ($md=16.72$, $mnd=14.02$).

Pentru modelul parental **supraimplicat**, am obținut o valoare a testului $t=2,574$, cu $p=.012$, $p<.05$. Rezultatul semnifică faptul că regăsim diferențe, cu privire la existența în favoarea adolescenților cu scoruri ridicate ale agresivității, a acestui model parental, lucru susținut și de medii ($md=15.90$, $mnd=13.92$).

În cazul modelului parental **stimulativ**, am obținut o valoare a testului $t=2.430$, cu $p=.017$, $p<.05$. Rezultatul semnifică faptul că regăsim diferențe, cu privire la existența în favoarea adolescenților care au rezultate crescute ale agresivității, a acestui model parental, lucru susținut și de medii ($md=14.82$, $mnd=13.25$).

Modelul parental **generator de culpabilitate**, a obținut o valoare a testului $t=3.606$, cu $p=.001$, $p<.05$. Rezultatul semnifică faptul că regăsim diferențe, cu privire la existența în favoarea adolescenților care au rezultate crescute ale agresivității, a acestui model parental, lucru susținut și de medii ($md=12.27$, $mnd=9.72$).

Modelul parental **ce presupune favorizarea celuilalt**, cu o valoare a testului $t=2.626$, cu $p=.011$, $p<.05$. Rezultatul semnifică faptul că regăsim diferențe, cu privire la existența în favoarea adolescenților care au rezultate crescute ale agresivității, a acestui model parental, lucru susținut și de medii ($md=7.37$, $mnd=5.95$).

Pentru modelul parental **bazat pe favorizarea subiectului**, am obținut o valoare a testului $t=2.563$, cu $p=.012$, $p<.05$. Rezultatul semnifică faptul că regăsim diferențe, cu privire la existența în favoarea adolescenților care au rezultate crescute ale agresivității, a acestui model parental, lucru susținut și de medii ($md=11.02$, $mnd=9.02$).

Pentru modelul parental **punitiv**, am obținut o valoare a testului $t=2.603$, cu $p=.011$, $p<.05$. Rezultatul semnifică faptul că regăsim diferențe, cu privire la existența în favoarea

adolescenților care au rezultate crescute ale agresivității, a acestui model parental, lucru susținut și de medii ($md=13.02$, $mnd=11.12$).

Conform celor discutate mai sus putem concluziona că *există diferențe privind modul de percepere a stilului parental predominant în cazul elevilor cu scoruri crescute ale agresivității, spre deosebire de cei cu scoruri scăzute ale acesteia*. Diferențe au fost surprinse la nivelul modelelor parentale: **supraprotectiv, supraimplicat, generator de culpabilitate, stimulat, favorizând subiectul și favorizând pe ceilalți și punitiv.**

BIBLIOGRAFIE

- BĂBAN, A. (coord.) (2003). *Consiliere educațională. ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*. Cluj-Napoca: Editura Psinet
- CÎNDEA, A., *The relationship between mother's perceived parenting style and adolescent's emotional intelligence and self-esteem*. Journal Plus Education, 12 (2), p. 89-94, 2015
- CÎNDEA, A., PREDOI, M.C., *The influence of parenting style on aggressive behavior and self-esteem in high school students*, „Psihologie”. Revista științifico-practică, <https://doi.org/10.46728/pspj.2022.v41.i2.p3-13>
- GARCIA, O. F., LOPEZ-FERNANDEZ, O., SERRA, E. *Raising Spanish children with an antisocial tendency: Do we know what the optimal parenting style is?* „Journal of Interpersonal Violence”. Advance online publication. <https://doi.org/10.1177/0886260518818426>, 2018
- MOFFITT, T. E., *Male antisocial behaviour in adolescence and beyond*. Nature Human Behaviour, 2, 177- 186. <https://doi.org/10.1038/s41562-018-0309-4>, 2018
- MORENO-RUIZ, D., ESTEVAEZ, E., JIMENEZ, T. I., MURGUI, S., *Parenting style and reactive and proactive adolescent violence: Evidence from Spain*. International Journal of Environmental Research and Public Health, 15 (2634), 1-13. <https://doi.org/10.3390/ijerph15122634>, 2018.
- PEREZ-GRAMAJE, A. F., GARCIA, O. F., REYES, M., SERRA, E., & GARCIA, F. *Parenting Styles and Aggressive Adolescents: Relationships with Self-esteem and Personal Maladjustment. The European Journal of Psychology Applied to Legal Context*, 12(1), 1 - 10. <https://doi.org/10.5093/ejpalc2020a1>, 2019.
- SUAREZ-RELINQUE, C., ARROYO, G. D. M., LEON-MORENO, C., JERONIMO, J. E. C., *Child-to-parent violence: Which parenting style is more protective? A study with Spanish adolescents*. International Journal of Environmental Research and Public Health, 16, 1-14. <https://doi.org/10.3390/ijerph16081320>, 2019.
- VERZA, E., VERZA, F. (1997). *Psihologia vârștelor. Ciclurile Vietii*; Editura Didactică și Pedagogică R. A. București.

**PREJUDICES AND STEREOTYPES CONCERNING
SELF-IDENTITY IN CONTEMPORARY
ROMANIAN CULTURAL SPACE**

**PRÉJUGÉS ET STÉRÉOTYPES CONCERNANT LA PROPRE
IDENTITÉ DANS L'ESPACE
CULTUREL ROUMAIN CONTEMPORAIN**

**PREJUDECĂȚI ȘI STEREOTIPURI CU PRIVIRE LA
PROPRIA IDENTITATE ÎN SPAȚIUL
CULTURAL ROMÂNESC CONTEMPORAN**

Ana-Maria IONESCU

Universitatea Națională de Știință și Tehnologie
POLITEHNICA București, Centrul Universitar Pitești,
Facultatea de Teologie, Litere, Istorie și Arte,
Str. Aleea Școlii Normale, nr. 7
anamaria_ionescu_lsa@yahoo.com

Abstract

The present article aims at pointing out a series of prejudices and stereotypes encountered in the contemporary Romanian discourse community (especially in media discourse and the social networks) regarding its cultural self-identity. Whereas the appreciation and the opening to foreign models which, once adopted, bring progress and contribute to breaking cultural barriers are positive attitudes, the exaggerated fondness for everything foreign, accompanied by stereotypical self-deprecation regarding one's own culture and its members, reflect an identity crisis (a cultural cringe) which manifests itself by symptoms of an inferiority complex, resentments and anti-nationalism.

Résumé

Le présent article vise à mettre en évidence une série de préjugés et de conceptions stéréotypées rencontrés dans la communauté discursive roumaine contemporaine (en particulier dans les médias et dans l'espace des réseaux sociaux) concernant la propre identité culturelle. Si l'appréciation et l'ouverture envers ces modèles étrangers qui, une fois empruntés, apportent le progrès et contribuent à l'élimination des barrières culturelles sont des attitudes positives, la sympathie exagérée envers tout ce qui est étranger, doublée d'une auto-dévalorisation véhiculée de manière stéréotypée à l'égard de sa propre culture et de ses membres, reflète une crise d'identité (en. cultural cringe) qui se manifeste à travers des complexes d'infériorité, des ressentiments et par l'antinationalisme.

Rezumat

Articolul de față își propune să scoată în evidență o serie de prejudecăți și concepții stereotipe întâlnite în comunitatea discursivă românească contemporană (mai cu seamă în

mass-media și în spațiul rețelelor de socializare) cu privire la propria identitate culturală. Dacă aprecierea și deschiderea față de acele modele străine care, odată împrumutate, aduc progres și contribuie la înlăturarea barierelor culturale sunt atitudini pozitive, simpatia exagerată față de tot ceea ce este străin, dublată de auto-devalorizare vehiculată stereotip cu privire la propria cultură și la membri săi, reflectă o criză de identitate (en. cultural cringe) care se manifestă prin complexe de inferioritate, resentimente și anti-naționalism.

Keywords: *identity crisis, Romanian culture, cultural self-perception, anti-nationalism, mentalities*

Mots-clés: *crise d'identité, culture roumaine, auto-perception culturelle antinationalisme, mentalités*

Cuvinte-cheie: *criză de identitate, cultura română, auto-percepție culturală, anti-naționalism, mentalități*

Introducere

Prejudecățile sunt, în mod curent, definite drept atitudini evaluative, de obicei negative, față de persoane sau indivizi care aparțin unor grupuri diferite, scoțând astfel în evidență diferențe reale sau ipotetice cu privire la valori, credințe, mentalități și stiluri de viață. Prin prejudecată înțelegem deci „o atitudine sau dispoziție ce vizează să evalueze, adesea de manieră negativă persoane sau grupuri [...]. În sensul excesiv al termenului, prejudecata este o discriminare ce se bazează pe dezvăluirea unei diferențe sociale, reală sau presupusă; trimite la o apreciere mentală elaborată, în care se îmbină credințe și valori, spre deosebire de stereotip, care nu este decât o reprezentare schematizată” (GRESLE *et alii*, 2000, 250).

Așadar, în vreme ce prejudecățile sunt „ordonări mai vaste trecute prin filtrul rațiunii” (GRESLE *et alii*, 2000, 306), stereotipurile sunt definite drept reprezentări schematizate ale realității, clișee simplificatoare, care se plasează într-o schemă interpretativă descrisă în psihologia socială drept un proces natural care, prin generalizare, simplifică realitatea complexă făcând-o mai ușor de accesat.

Prejudecățile și stereotipurile cu privire la rasă, sex, vârstă, religie, naționalitate, cultură etc., care variază în timp și spațiu, sunt subiecte intens dezbătute în cadrul mai multor direcții de cercetare – studiile culturale, inter- și -trans culturale, studiile dedicate analizei fenomenelor rasismului și xenofobiei, studiile de gen, imagologie, literatură comparată, sociopsihologie, etnopsihologie ș.a. Acestea își propun să scoată în evidență și să combată atitudinile nocive care declanșează adesea conflicte discursive și sociale, presiune, agresivitate, mergând până la influențarea tendințelor imigraționiste, a războaielor sau a fenomenului terorismului global.

Mai puțin explorate și studiate sunt însă prejudecățile și stereotipurile care se formează în sânul unei culturi date cu privire la membrii săi și care iau naștere în cadrul proceselor de construire și afirmare a identității culturale și a identității sociale, precum și prin negocierea identității culturale, în raport cu alteritatea.

Prejudecățile și stereotipurile negative referitoare la propria cultură și la propriile tradiții sunt vătămătoare atunci când, în formele lor extreme, declanșează o criză a identității sau întrețin complexe de inferioritate și sentimente profunde de devalorizare, mergând chiar până la atitudini anti-naționaliste. Acestea se asociază de obicei cu *xenofilia* sau

xenocentrismul, fenomene care, deși contribuie la înlăturarea barierelor culturale, descriu sentimente exagerate de simpatie și apreciere față de tot ceea ce este străin sau nou, fără excepție, de situare a unor culturi străine pe o poziție de superioritate, în raport cu propria cultură percepută și descrisă în termeni devalorizanti.

Prejudecăți și stereotipuri negative ale românilor despre români și România

Ne propunem, în cele ce urmează, să scoatem în evidență o serie de prejudecăți și stereotipuri, așa cum se reflectă acestea în atitudini comunicative și în fragmente discursive întâlnite în spațiul românesc, cu predilecție în media și în sfera rețelelor de socializare, al căror rol formativ, mai ales pentru tânăra generație, nu poate fi pus la îndoială.

Dezamăgirea la adresa sistemului politic și social românesc de ieri și de azi, precum și ceea ce s-a numit „complexul unei culturi mici” în al cărei mental colectiv străinătatea consacră modelul (cf. ȘERBĂNESCU, 2007), dublat de gradul scăzut al stimei de sine a românilor (cf. DAVID, 2015), se numără printre cauzele apariției unor astfel de prejudecăți și stereotipuri negative. Acestea nu pot fi însă o scuză pentru generalizările simplificatoare și denigratoare la adresa tuturor românilor și pentru frecvența cu care acestea sunt reiterate sub varii forme, atât în spațiul privat, cât și în spațiul public, cu efecte dintre cele mai nocive, departe de obiectivele unor critici constructive.

Unul dintre cele mai vehiculate stereotipuri negative din spațiul românesc cu privire la români este acela că „românul e hoț”, înțelegând prin hoție nu numai sustragerea bunurilor altcuiva, ci și ambivalența, dualitatea, duplicitatea, șmecheria, combinate adesea cu acțiuni de corupție:

- „Ce cred oamenii simpli? Românul e hoț. Îi ia banii candidatului și tot cu cine vrea el votează”. <https://stirileprotv.ro/alegeri-locale-2012/alegatorul-roman-e-hot-ii-ia-banii-candidatului-si-tot-cu-cine-vrea-el-voteaza-opinie-stradala.html>;
- „Șmecheria cea mai proastă „calitate” a românilor. Nu putem avea o țară ca afară cu reguli de-ale noastre” https://www.dcnnews.ro/smecheria-cea-mai-proasta-calitate-a-romanilor-nu-putem-avea-o-tara-ca-afara-cu-reguli-de-ale-noastre_929543.html;

O postare a unui cunoscut influencer, care are 411k urmăritori pe rețeaua de socializare Facebook, decretează: „Șpaga e frate cu românul” https://www.facebook.com/bloguluotrava/posts/2999349296778607/?_rdr, iar România este denumită adesea ironic, diminutiv, „Românica”, cetățenii săi sperând neîncetat la „o țară ca afară”.

O serie de publicații online întrebă cetățenii „Unde ați dat șpagă ultima oară? Când vi s-a cerut ultima dată șpagă” https://www.facebook.com/europafmromania/posts/10163780614345581/?_rdr; <https://cugetliber.ro/stiri-sanatate-cand-ai-dat-ultima-oara-spaga-la-medic-cum-se-comportau-medicii-cu-pacientii-comenteaza-aici-209416>.

Un alt stereotip negativ, intens vehiculat din păcate, este acela că românii sunt pe ultimul loc în majoritatea clasamentele europene și mondiale, ceea ce, așa cum s-a mai spus și demonstrat, este adesea neadevărat. Verificarea veridicității și a legitimității unor astfel de statistici nu este obiectul articolului de față care abordează exclusiv aspecte referitoare la discurs și la frecvența unor fragmente discursive stereotipe. Mai jos o serie de astfel de titluri din presa online:

- „România pe ultimul loc în UE la capitolul educație” <https://evz.ro/romania-ue-educatie-esec.html>;
- „România este pe ultimul loc în UE la numărul de studenți” <https://alephnews.ro/educatie/romania-este-pe-ultimul-loc-in-ue-la-cel-ma-mic>

- [numar-de-studenti-doar-23-dintre-cetateni-sunt-absolventi-de-studii-superioare/](https://www.businessmagazin.ro/actualitate/romania-pe-ultimul-loc-in-uniunea-europeana-la-educatia-online-22241445)
- „România este pe ultimul loc în Uniunea Europeană la educația online” <https://www.businessmagazin.ro/actualitate/romania-pe-ultimul-loc-in-uniunea-europeana-la-educatia-online-22241445>;
- „[...] Suntem pe ultimul loc și la competențe digitale” <https://adevarul.ro/stiri-interne/educatie/romania-codasa-la-educatie-online-suntem-pe-2334754.html>;
- „Indexul democrației. România e pe ultimul loc în UE” <https://romania.europalibera.org/a/index-democratie-romania-ultimul-loc-ue-/32252347.html>;
- „Educație financiară: România este pe ultimul loc în UE” <https://www.conso.ro/investitii/educatie-financiara-romania-este-pe-ultimul-loc-in-ue>
- „Românii sunt pe ultimul loc în UE la cumpărăturile pe internet” <https://www.lasig.ro/Romania-pe-ultimul-loc-in-UE-la-cumparaturile-pe-Internet-SONDAJ-Sunt-romanii-pe-ultimul-loc-si-la-cumpararea-asigurarilor-online-articol-102-47561.htm>;
- „Românii sunt pe ultimul loc în UE la consumul de fructe și legume” <https://observatornews.ro/social/p-romanii-sunt-pe-ultimul-loc-in-ue-la-consumul-de-fructe-si-legume-ce-cantitate-ar-trebui-sa-mancam-zilnic-480461.html> ;
- „Doi din zece români nu s-au spălat pe dinți niciodată, iar România este pe ultimul loc în UE la capitolul sănătate orală” <https://www.euronews.ro/articole/doi-din-zece-romani-nu-s-au-spalat-pe-dinti-niciodata-iar-romania-este-pe-ultimul>;
- „România rămâne pe ultimul loc în UE la capitolul inovație. De ce nu urmăm modelul german?” <https://alephnews.ro/business/romania-ramane-pe-ultimul-loc-in-uniunea-europeana-la-capitolul-inovatie-de-ce-nu-urmam-modelul-german/>

Lista cu exemple din categoria celor de mai sus ar putea fi mult extinsă: „pe ultimul loc la plăți online”, „pe ultimul loc la încrederea în sistemul medical”, „pe ultimul loc la speranța de viață”, „pe ultimul loc la valorizarea drepturilor fundamentale și democrației”, „pe ultimul loc la pregătire online”, „pe ultimul loc la consumul de carte”, „pe ultimul loc la activități de voluntariat”, „pe ultimul loc în UE după ponderea cheltuielilor pentru a lua masa în oraș”etc.

Sau antinomic: „românii sunt campioni la automedicație”, „românii sunt campioni la stat pe internet”, „românii sunt campioni la risipa alimentară”, „românii sunt campioni mondiali la vicii”etc.

În lista stereotipurilor negative intră și:

- „Avem o țară frumoasă, păcat că e locuită!” <https://ziarulprahova.ro/2020/08/avem-o-tara-frumoasa-pacat-ca-i-locuita/>;
<https://ziardecluj.ro/tara-i-frumoasa-pacat-ca-i-locuita/>;
- „Ca la noi la nimeni” <https://www.salutsighet.ro/ca-la-noi-la-nimeni-autor-horia-picu/> ; <https://www.gsp.ro/fotbal/liga-1/ca-la-noi-la-nimeni-si-pandemia-o-combatem-tot-romaneste-603679.html>

O altă serie de șabloane negative simplificatoare și denigratoare îi descriu pe români drept „proști” (și cu sensul de naivi), „leneși”, „intoleranți” și „nepăsători”:

- „De ce suntem noi, românii, atât de proști?!” <https://adevarul.ro/blogurile-adevarul/de-ce-suntem-noi-romanii-atat-de-prosti-1639042.html>;
- „Suntem prea proști! Să luăm exemplul Spaniei și al Germaniei!” <https://www.digisport.ro/fotbal/ligue-1/suntem-prea-prosti-sa-luam>

[exemplul-spaniei-si-al-germaniei-scandalul-continua-in-franta-843671;](#)

- „Pentru că suntem proști, Cocoșilă, d-aia !” <https://www.catchy.ro/pentru-ca-suntem-prosti-cocosila-d-aia/104479;>
- „[...] Românii sunt printre cei mai leneși europeni” <https://www.antidotul.ro/economic-stiri-economice/saptamana-patimilor-ne-prinde-odihniti-romanii-sunt-printre-cei-mai-lenesi-europeni/05/2024>
- „De ce sunt românii leneși?” <https://www.rockfm.ro/articol/17713/de-ce-sunt-romanii-lenesi;>
- „Tinerii români campioni la fuga de muncă” <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/social/tinerii-romani-campioni-la-fuga-de-munca-psihiolog-tanara-generatie-cauta-solutii-de-imbogatire-rapida-si-sa-stea-pe-banii-parintilor-2753061;>
- „Românii, intoleranți cu minoritățile” [https://jurnalul.ro/stiri/observator/romanii-intoleranti-cu-minoritatile-593563.html;](https://jurnalul.ro/stiri/observator/romanii-intoleranti-cu-minoritatile-593563.html) <https://www.stiri.org/ong/drepturile-tuturor/romanii-sunt-intoleranti-fata-de-minorit>
- Românilor nu le pasă: „de corupție”, „dacă fumează în zone interzise”, „românilor nu le pasă de Vaslui”, „cine e la putere” etc.

Alte stereotipuri negative se referă la faptul că România nu își onorează personalitățile istorice, fiind astăzi un „stat eșuat” care nu își merită elitele, tinerii fiind adesea îndemnați să renunțe, să abandoneze sau să părăsească țara. De exemplu:

- „Românii l-au transformat pe Brâncuși într-o bătaie de joc și asta a făcut un mare rău sculpturii” <https://www.vice.com/ro/article/jgejyd/romanii-l-au-transformat-pe-brancusi-intr-o-bataie-de-joc;>
- „Oare îl merităm pe Eminescu?” [https://r3media.ro/oare-il-meritam-pe-eminescu/;](https://r3media.ro/oare-il-meritam-pe-eminescu/)
- „Îl mai merităm noi oare pe Eminescu? Mai avem oare dreptul moral de a ne mândri cu Eminescu?” [https://cugetareaeuropeana.blogspot.com/2015/01/il-mai-meritam-noioare-pe-eminescu-mai.html;](https://cugetareaeuropeana.blogspot.com/2015/01/il-mai-meritam-noioare-pe-eminescu-mai.html)
- „Nu ne merităm cercetătorii!” [https://stirileprotv.ro/video/nu-ne-meritam-cercetatorii-descoperiri-uimitoare-uitate-in-sertare/60455785/;](https://stirileprotv.ro/video/nu-ne-meritam-cercetatorii-descoperiri-uimitoare-uitate-in-sertare/60455785/)
- „David Popovici, România nu te merită!” [https://solidnews.ro/david-popovici-romania-nu-te-merita-prima-medalie-de-aur-la-inot-pentru-romania-din-istoria-jo-boicotata-de-guvernanti-lasitatea-politicienilor-da-o-palma-grea-sportului-romnesc/;](https://solidnews.ro/david-popovici-romania-nu-te-merita-prima-medalie-de-aur-la-inot-pentru-romania-din-istoria-jo-boicotata-de-guvernanti-lasitatea-politicienilor-da-o-palma-grea-sportului-romnesc/)
- „Acum du-te la copilul tău și spune-i că-i recomanzi să rămână în țară pentru o educație ca afară [...]” https://www.facebook.com/TudorChirilaOfficial/?locale=ro_RO;
- „Cum să vă recomand să rămâneți în țara unui prim ministru care a dat bacu’ după 30 de ani?” [https://hotnews.ro/mesaj-viral-raspunsul-lui-tudor-chirila-pentru-licenii-intrebat-daca-ii-sfatuieste-sa-plece-din-tara-1524719.](https://hotnews.ro/mesaj-viral-raspunsul-lui-tudor-chirila-pentru-licenii-intrebat-daca-ii-sfatuieste-sa-plece-din-tara-1524719)

Concluzii

Exemplele enumerate mai sus, nu compun o listă exhaustivă. Însă, atât prin conținut, cât și prin frecvența cu care sunt vehiculate, sunt grăitoare și reflectă o încurajare sistematică a stereotipurilor negative cu privire la propria identitate culturală a românilor. Desigur, este necesar ca neregulile sociale, corupția, comportamentele abuzive, deplasate sau nocive, minusurile să fie amendate și combătute, atât prin acțiuni civice, cât și prin discurs. Cu toate acestea, exagerările, simplificările, atributele negative generalizante au un impact negativ

semnificativ asupra stimei de sine a membrilor unei societăți și declanșează complexe de inferioritate, iar efectele în lanț și rezultatele unor astfel de atitudini sunt departe de cele așteptate, dacă nu chiar opusul lor. Dezvoltarea, progresul, bunăstarea nu pot fi atinse fără echilibru și fără responsabilitate de care trebuie să dăm dovadă cu toții, inclusiv în discursul public.

BIBLIOGRAFIE

- AMOSY, R., HERSCHBERG, P., Stéréotypes et clichés. În: *Langue, discours, société*. Paris: Armand Colin, 1997
- BETTENCOURT, B. A., DORR, N. Collective self-esteem as a mediator of the relationship between allocentrism and subjective well-being. În: *Personality and Social Psychology Bulletin*, 23 (9), 1997
- DAVID, Daniel, *Psihologia poporului român. Profilul psihologic al românilor într-o monografie cognitiv-experimentală*, Polirom, 2015
- GRESLE, François; PANOFF, Michel; PERRIN, Michel; TRIPIER Pierre, *Dicționar de științe umane*, București, Nemira, 2000
- IONESCU, Ana-Maria, *Dicționar de comunicare interpersonală și comunicare interculturală*, Pitești, Paralela 45, 2019
- LEARY, M. R., TANGNEY, J. P (eds), *Handbook of self and identity*. New York: Guilford Press, 2003
- ȘERBĂNESCU, Andra, *Cum gândesc și cum vorbesc ceilalți*, Polirom, 2007

RESURSE WEB

- <https://adevarul.ro/blogurile-adevarul/clisee-negative-despre-romani-si-romania-in-2162275.html>
- <https://stirileprotv.ro/alegeri-locale-2012/alegatorul-roman-e-hot-ii-ia-banii-candidatului-si-tot-cu-cine-vrea-el-voteaza-opinie-stradala.html>
- https://www.facebook.com/blogulotrava/posts/2999349296778607/?_rdr
- https://www.facebook.com/europafmromania/posts/10163780614345581/?_rdr
- <https://cugetliber.ro/stiri-sanatate-cand-ai-dat-ultima-oara-spaga-la-medic-cum-se-comporta-medicii-cu-pacientii-comenteaza-aici-209416>
- <https://evz.ro/romania-ue-educatie-esec.html>;
- <https://alephnews.ro/educatie/romania-este-pe-ultimul-loc-in-ue-la-cel-ma-mic-numar-de-studenti-doar-23-dintre-cetateni-sunt-absolventi-de-studii-superioare/>
- <https://www.businessmagazin.ro/actualitate/romania-pe-ultimul-loc-in-uniunea-europeana-la-educatia-online-22241445>
- <https://adevarul.ro/stiri-interne/educatie/romania-codasa-la-educatie-online-suntem-pe-2334754.html>
- <https://romania.europalibera.org/a/index-democratie-romania-ultimul-loc-ue-32252347.html>;
- <https://www.conso.ro/investitii/educatie-financiara-romania-este-pe-ultimul-loc-in-ue>;
- <https://www.lasig.ro/Romania-pe-ultimul-loc-in-UE-la-cumparaturile-pe-Internet-SONDAJ-Sunt-romanii-pe-ultimul-loc-si-la-cumpararea-asigurarilor-online-articol-102-47561.htm>
- <https://observatornews.ro/social/p-romanii-sunt-pe-ultimul-loc-in-ue-la-consumul-de-fructe-si-legume-ce-cantitate-ar-trebui-sa-mancam-zilnic-480461.html>
- <https://www.euronews.ro/articole/doi-din-zece-romani-nu-s-au-spalat-pe-dinti-niciodata-iar-romania-este-pe-ultimul>

<https://alephnews.ro/business/romania-ramane-pe-ultimul-loc-in-uniunea-europeana-la-capitolul-inovatie-de-ce-nu-urmam-modelul-german/>
<https://ziarulprahova.ro/2020/08/avem-o-tara-frumoasa-pacat-ca-i-locuita/>
<https://ziardecluj.ro/tara-i-frumoasa-pacat-ca-i-locuita/>
<https://www.salutsighet.ro/ca-la-noi-la-nimeni-autor-horia-picu/>
<https://www.gsp.ro/fotbal/liga-1/ca-la-noi-la-nimeni-si-pandemia-o-combatem-tot-romaneste-603679.html>
<https://adevarul.ro/blogurile-adevarul/de-ce-suntem-noi-romanii-atat-de-prosti-1639042.html>

IDEOLOGICAL DEPICTION OF LOSS IN *FOUR FACES OF LOSS*

REPRÉSENTATION IDÉOLOGIQUE DE LA PERTE DANS *FOUR FACES OF LOSS*

Asst. Prof. Ahmad Kareem Salem AL-WUHAILI, PhD

Iraqia University, College of Arts

ahmad.alsalim3434@yahoo.com

Prof. Nadia Majeed HUSSEIN, PhD

Middle Technical University

dr.nadia.husseini@mtu.edu.iq

Abstract

Poets often use different tools and vocabularies to describe their ideologies and literary influences. Jeffries (2010) suggests various textual-conceptual tools to explore how texts are used to persuade and affect readers to adopt certain ideologies. Utilizing Jeffries' tools, the current paper aims to qualitatively investigate the ideologies presented in „Four Faces of Loss“. Then, some research questions are raised: Is the language used in the four poems extracted from „Four Faces of Loss“ ideological? How do these four different poets, with different backgrounds, use language to convey ideologies? How are the textual-conceptual functions used to express ideology or affect the reader? The study concludes that different textual-conceptual functions have been used by the poets each to express an ideology or to affect readers. Various words or expressions are used to reflect the poets' aspect of loss in one way or another. The four poems are knitted in a way to affirm that the use of language in these poems intends to awake the feeling of loss of identity, belonging, oneself, etc., to express fear, doubt, distrust etc.

Résumé

Les poètes utilisent souvent différents outils et vocabulaires pour décrire leurs idéologies et leurs influences littéraires. Jeffries (2010) propose divers outils textuels et conceptuels pour explorer la manière dont les textes sont utilisés pour persuader et affecter les lecteurs afin qu'ils adoptent certaines idéologies. En utilisant les outils de Jeffries, le présent article vise à étudier qualitativement les idéologies présentées dans « Four Faces of Loss ». Il soulève ensuite quelques questions de recherche: Le langage utilisé dans les quatre poèmes extraits de « Four Faces of Loss » est-il idéologique ? Comment ces quatre poètes différents, issus de milieux différents, utilisent-ils la langue pour véhiculer des idéologies ? Comment les fonctions textuelles et conceptuelles sont-elles utilisées pour exprimer l'idéologie ou affecter le lecteur ? L'étude conclut que les poètes ont utilisé différentes fonctions textuelles et conceptuelles pour exprimer une idéologie ou pour toucher les lecteurs. Divers mots ou expressions sont utilisés pour refléter d'une manière ou d'une autre l'aspect de la perte chez les poètes. Les quatre poèmes sont tricotés de manière à affirmer que l'utilisation de la langue dans ces poèmes vise à éveiller le sentiment de perte d'identité, d'appartenance, de soi-même, etc., à exprimer la peur, le doute, la méfiance etc.

Keywords: *poetry, loss, ideology, critical stylistics, conceptual analysis*

Mots-clés: *poésie, perte, idéologie, stylistique critique, analyse conceptuelle*

Introduction

When it comes to look at texts using critical stylistic analysis, most researchers choose to conduct their work on literary or political texts. The complexity of the poetic language makes them more difficult to analyse. This research however is ready to take this challenge and to focus on the ideological depiction of loss in the poetry volume *Four faces of loss*. This volume brings together the work of four poets, from different countries: Mujib Mehrdad, from Afghanistan, Sadek Mohammed, from Iraq, Brian Turner, from the United States of America and Sholeh Wolpe, from Iran. It is constructed around the idea of loss, which may cause a wide range of feelings, from helplessness to guilt and anger, and, in some situations even depression and anxiety. Coming from countries tied up by long-standing conflicts, sanctions, wars and occupations, the four poets teamed up in order to construct what Mohamed calls an „archive of loss” and Wolpe an „abacus of loss”. Their poems are a testimony of how loss affects the ordinary human being and their ordinary lives.

This paper aims to provide answers to the questions: is the language used in the four poems extracted from the volume *Four faces of loss* ideological? How does these four different poets, with different backgrounds, use language to convey ideology? How are the textual-conceptual functions used to express ideology or affect the reader? Why are such words used in the utterance? After these questions have been answered, only then can the analyst dig out the ideology behind the text. This paper, however, is limited to tackling ideology found in four poems of the volume.

Critical Stylistics

In the last years, a new direction of research in the linguistics field has been developed: critical stylistics (CS). The one researcher who has been focusing on the conceptualization of this new approach is L. Jeffries (2009), who identifies ideology as the main object of study through the use of language by writers and/or speakers and through their linguistic choices and manners of constructing a sentence. Jeffries proposes of critical stylistic analysis (CSA) which includes ten tools known as „Textual-Conceptual Functions”. CSA is frequently used as a guideline to show the manner in which a text is functioning.

Critical stylistics, which was coined by Jeffries (2009), attempts to defend critical stylistics from stylistics and critical discourse analysis. Jeffries argues that because stylistics is an interdisciplinary approach, it is possible to make fundamental advances towards critical stylistics by adopting theories from both critical studies and stylistics. An analyst's subjective opinions are tested against certain criteria to avoid the biases of which CDA is accused. Critical stylistics is conceived by Jeffries (2009) as a response to CDA, as critical stylistics attempts to return the text to its central position in the analysis and move away from the politically motivated nature. (RAS, 2020).

Whereas the analytical tools of literary studies are vague and limited as in CDA, Jeffries depends on stylistics to provide the vocabulary needed to describe literary effects. The analytical models of CDA are vague because they depend on the contextual characteristics of powerful language. (JEFFRIES, 2009). Consequently, they do not provide a wide range of tools

to explore how texts are used to affect and persuade readers to adopt certain ideologies (ibid.). This is why critical stylistics is proposed here to explore these effects.

Critical stylistics is renowned as being an approach to social meanings, power and ideology in language. (NORGAARD et AL., 2010, p. 12-13). It also provides many different analytical tools for analysing the stylistic forms and their functions, as well as manner in which texts and their authors represent the world through language. It is important to note that all of the concepts on which critical stylistics focuses on are examined in order to uncover any possible ideology that might be structured in the texts. (JEFFRIES, 2010, p. 5-8). One can argue that critical stylistics is an approach designed to detect ideologies in political texts. In other words, it is probably not possible to analyse proverbs and similar types of texts on the basis of CS. We support however the idea that texts can produce meaning in basically the same way. In other words, regardless of whether they are literary or non-literary texts, the tools offered by this framework can be used to „conduct all kinds of text analysis”. (BURKE, 2014, p. 408).

Ideology

Ideology is the central research theme of critical analysis. The term ideology was coined in 1796 by the French philosopher Anotoine Destutt de Tracy. It was conceptualised as a science, the science of ideas, like other sciences. (FREEDEN, 1996, p. 15). Jeffries (2010, p. 5) defines ideology as „the ideas shared by a community or society are a very important aspect of the world in which we live and are, of course, communicated, reproduced, constructed and negotiated through language”. Teo (2000, p. 11) argues that language can be described as „the main instrument through which ideology is transmitted, enacted and reproduced”. Ideologies are therefore intact thoughts or ideas held by a particular group of people. Hodges (2015, p. 53) partly agrees with Jeffries, but adds more, defining the term 'ideology' as „systems of thoughts and ideas that represent the world from a particular point of view and provide a framework for organising meaning, directing action and legitimising positions”.

However, for others, such as Machin and Mayr (2012, p. 24), ideology is „an important means by which dominant forces in society can exercise power over subordinate and subjugated groups”. As we have seen above, some linguists present ideology as a negative term, while others describe it as a regularly used neutral term. In other words, people assign to ideology the kind of meaning they want; ideologies are not necessarily bad or negative. For example, there are racist ideologies and anti-racist ideologies. Threadgold (1989, p. 107) argues that no text is devoid of ideology or objectivity; all texts must contain certain shared values or norms and cannot be separated from the social norms and processes that these norms and values help to maintain; thus, written and spoken language is the process by which these ideologies are reproduced, transmitted, and eventually modified. Then, ideology can be traced in texts; the analyst can begin by examining textual features and then explain and interpret them. This includes examining underlying ideologies through the linguistic features of the text, examining certain biases and presuppositions in the texts, and in some cases examining intertextuality and relating texts to the experiences and beliefs of readers and speakers (CLARK, 1995). It should also be noted that some ideologies are stronger than others and can be dominant. Simpson (1993, p. 5) argues that dominant ideologies serve as a tool for maintaining non-identical power relations in society, i.e. they are at the beginning of the chain of power relations.

Textual-Conceptual Analysis

Textual-conceptual analysis involves the identification and explanation of „ideology in texts”, in correlation with Fairclough's (1992, p. 88) claim that it is „not possible to read off

ideologies from texts”. This type of analysis aims at elucidating ideologies and providing senses to awkward and normal expressions, via „the denotational and connotational meaning of words within context”. (JEFFRIES and WALKER, 2012, p. 214). For Halliday and Matthiessen (2014), this analysis has reference to „cohesion in texts”, utilized to reveal how ideologies in a text display prejudice and arise a certain ideology. Saeed (2016, p. 24) argues that conceptual meaning is that type of meaning which is influenced by „the world around us and thus affected by people’s ideology”. In this sense, textual- conceptual meaning is responsible for the various interpretations, particularly in terms of the context of situation. On the basis of this type of meaning textual, Jeffries (2014b, p. 469) establishes her model of Critical Stylistics, viewed as „an integrated model of textual analysis.”

Given the textual-conceptual analysis, Jeffries (2010, p. 6-8) directs her way towards the micro-level concerning the textual level intended to consider texts to arrive at the level of „how power of words and ideology are used to influence and impact people”. These three basics foundations are interconnected collectively in which „linguistic (textual) meaning, which cannot be directly accessed by the user, is the foundation of all language activity”. (JEFFRIES, 2014b, p. 472). However, a language user employs it when generating or hearing a description of the world. In this regard, textual type creates „conceptual meaning”, and thus communicating interacting with people.

Furthermore, Jeffries and McIntyre (2010, p. 15) add that conducting a textual-conceptual analysis should necessitate devices or tools which can direct the analysis method. Consequently, Jeffries (2010) develops and takes over ten toolkits / textual-conceptual functions („Naming and describing, Representing processes, Prioritizing, Representing time, space and society, Equating and contrasting, Listing, Alluding, Negating, Hypothesizing, and Presenting others’ speech and thought”) to guide the direction of critical stylistics. The eleventh toolkit, *Evoking* proposed by Jeffries (2022) in her model of „Textual Stylistics”; seems to be necessary in the critical stylistic analysis of „*Four Faces of Loss*”. However, only six toolkits are selected in the analysis as they are the most effective and distinctive ones. The following is devoted to the presentation of some details of each of the six tools.

1. Naming and Describing

Authors and speakers utilize language assets to name or refer things to the world. They differ from one another when naming things in the text in terms of the available resources; that is, they pick up from the vocabulary available to cope with their intents. This in return signifies how an author or speaker uses language to look at the world. The textual-conceptual function of „naming and describing” is based on the nominal constituents in a sentence; particularly „noun phrases which could either be a subject or object of an active sentence, sometimes, actor (initiator of action) or goal (receiver of that action)”. (HUSSEIN and HUSSEIN, 2021, p. 283).

In critical stylistics, naming is seen as a methodical instrument employed to ascertain how texts ideologically characterize the world. In terms of noun phrases, three main techniques can be employed to create an ideological meaning in English. The first is via *word choice*, a somehow straight way by which a noun is designated from the obtainable substitutes. The second is related to *modification* which can be inserted to noun phrases with the aim of providing more information about the things being considered, for instance, „*the father* who works hard” can be modified into „*the hard-working father*”. The third is concerned with nominalization, a morphological process via which verbs are transformed into nouns, of course with specific ideological significance. (JEFFRIES, 2007). For example, the verbal construction in „*She stole my wallet*” can be transformed into the nominal construction „*Her stealing*” in „*Her stealing of the wallet will cause her loads of trouble.*” This process refers to „the action of stealing” is not prominent and less vulnerable to uncertainty and argument, simply because

it is no more seen as the central proposition of the nominated clause. Placed another way, transforming „*stole*” into a noun „*her stealing*” assumes that this action has essentially been accomplished by her, and hence it is significant to emphasize the consequences. (QADIR and HUSSEIN, 2021, p. 2304). Ultimately, the ideological influence of ‘naming and describing’ is fundamentally associated with the formal characteristics of the noun phrases in relation with the textual attributes.

2. Representing Actions/Events/States

This function is concerned with how verbs are used to stand for „actions, events, and states”, this is an important constituent as it creates the maximum of the proposition which has a great ideological influence. It is via the selection of a certain verb which represents the circumstance, an author can express his/her intents. This is due to the fact that the verb is that constituent that designates the connection between the constituents of a sentence. Consider the upcoming examples:

1. *The boy broke the window.* (Action)
2. *The window broke.* (Event)
3. *The window is broken.* (State)

Each one of the sentences has a certain influence on the audience. Actions, events and states can be best represented through the model of transitivity, For this reason, Jeffries (2010) takes on Simpson’s (1993) paradigm of transitivity as it seems to be more obvious and more applicable than Halliday’s. For Simpson (2004, p. 22) transitivity is often employed to indicate the manner „meanings are encoded in the clause and to the way different types of *process* are represented in language”.

Simpson (*Ibidem*) expounds that transitivity is usually concerned with three central elements of processes. Firstly, the process is normally identified by the „*verb phrase*”. Secondly the „*participant or participants*”, connected to the process, characteristically are recognized by „*noun phrases*”. Generally, four key sets of verbs are realized: „Material Actions, Verbalization, Mental processes, and Relational Processes”.

Table 2: Transitivity Processes

Main Category	Subcategory	Example
Material Action Process	Material Action	He <i>broke</i> the window. (physical)
	Intentional	The teacher <i>postponed</i> the exam. (abstract)
	Material Action Supervention	His wife <i>lost</i> her temper
	Material Action Event	The building <i>collapsed</i> .
Verbalization	Usually, there are only a <i>Sayer</i> and their <i>Verbiage</i>	Professor Dan <i>said</i> that we had to write a sixty-page project.
Mental Processes	Mental Cognition	He does <i>know</i> what his friend did.
	Mental Reaction	Her classmates <i>likes</i> her
	Mental Perception	Can you <i>hear</i> that?
Relational Processes	Intensive Relations	<i>Copula</i> as in „My friends <i>are</i> hospitable”
	Possessing Relations	He <i>has</i> dysfunctional friends.

3. Prioritizing

This textual-conceptual function is meant to place significance on an element in a sentence by changing its usual position. It is mainly related to „(de)emphasizing information in the world of the text” by deploying the clausal constituents of the sentence via the use of one of three linguistic resources: „information structure, transformation or subordination”. (JEFFRIES, 2022, p. 77). Via prioritizing, an author can draw the readers’ attention towards certain information in a clause in order to make other parts of information less prominent. In English, the fundamental *information structure* of a clause involves „Given and New”.

a- *I met the president yesterday.*

b- *Yesterday I met the president.*

It is clear that in (a), the focal constituent is the subject (*I*) while in it is the adverb of time *yesterday*.

Transformation can occur in terms of two processes adjective and passive –active constructions. The adjectival transformation is concerned with two types of adjectives: predicative and attributive.

c- *The man is smart.* (Predicative)

d- *The smart man* (Attributive)

The second type of transformation in which a writer or speaker can place focus on certain information is associated with active-passive construction.

e- *Dr. Smith held a meetin in the Great Hall.* (Active)

f- *A meeting was held in the Great Hall.* (Passive)

The third process involves *subordination*, concerned with „subordinate phrases or clauses within another phrase or clause”. (JEFFRIES, 2010, p. 78). Consider:

g- *„He is promoting a kind of procedures which the government take about the immigration policy”.*

4. Hypothesizing

The function deals with the speaker/writer’s viewpoints concerning „how the world is or how it ought/ might be or how they wish it to be”. Such hypothesizing perspectives of the world can be best presented via modality (expressed via modal verbs) (JEFFERIES, 2010, p. 114), which is concerned with the introduction of the author’s attitude of „the likelihood or desirability of a particular situation”. In other words, modality involves „elements of doubt or uncertainty and certainty”, as in the example below:

-”*I’m sure economic cars do not cost much.*”

Even though this sentence expresses a sense of certainty, it denotes a sense of doubt, simply because it refers to a „hypothetical situation where car prices are not high”. It indicates a type of viewpoint concerning the reality which constitutes a desired viewpoint by the speaker or writer. On the other hand, the following sentence expresses a sense of „doubt or uncertainty”:

- „*Car prices may be high.*”

Modal verbs can also be used to express various types of meaning, for example, permission and uncertainty, in terms of the context they take place, can be expressed by *may*.

- „*You may leave early today.*” (Permission)

- „*It may rain tomorrow.*” (Uncertainty) (SIMPSON, 1993, p. 45-7)

In addition to modal auxiliaries, modality can expressed through other linguistic resources involving:

- A- Lexical verbs: *think, suppose, hope, wish...*
 B- Modal Adverbs: *maybe, probably, of course, definitely...*
 C- Modal Adjectives: *possible, probable, sure, definite, certain, forbidden, obligatory...*
 D- Conditional structures: *if..., then...* (JEFFERIES, 2010, p.117-118; 2022, p. 158)

5. Equating and Contrasting

This textual-conceptual function indicates what is being displayed as equal and what is particularly when an ideology is raised. This function can be attained at two levels; semantic (through synonyms or antonyms), syntactic level (through parallelism to produce equality). Although linguists mostly agree that there exist no complete „identical synonyms” and even „near synonyms” are not completely „identical”, simply because each one has dissimilar senses. (JEFFRIES, 2010, p. 51). However, speakers/poets may resort to the situations in which unconnected and opposed elements can be used to produce equality and opposition. Consequently, searching for equivalence and opposition makes a reader/listener probe into the situation of a text (poem) or create a hypothetical context to trigger equality and opposition.

Nonetheless, to detect the relation of equalization and opposition, one needs to examine semantic, syntactic and lexical properties a text exhibits. For instance, utilizing a *copula* is frequently meant to show equalization between two entities. One more, figurative strategies such as *similes* and *metaphors* (e.g. „*men are like lions/men are lions*”) can be employed to indicate the relation. Furthermore, comparative constructions (e.g. *as adjective as*) is a probable practice to produce equivalence. However, for the idea of opposition, certain lexical opposites can be employed directly to arouse opposition (e.g. via „complementary opposites” such as *true vs. false*) (ibid).

6. Evoking

The function of evoking deals with how the various properties of „sound, form and structure of the world of the texts (namely poetic texts) can evoke meaning apart from the more conventional linguistic ways” which can be initiated by other textual-conceptual functions. It can be directly and indirectly attained. One way of evoking meaning is via „iconicity”, which points to the relationship between the „linguistic form and its meaning”.

One example of iconicity is „onomatopoeia”, by which a word is created from „the sound of the entity or the action to be named as in: cuckoo, murmur, hiss”. Actually, onomatopoeia signifies an instance of „imagic iconicity”. A second example is „sound-symbolism” which indicate the probable relationship between „the phonetic properties of speech sounds and their meaning”, e.g. close and open vowels are employed to identify „small and large size respectively”. Here, sound-symbolism is recognized as an instance of „diagrammatic iconicity”, as there exists no direct relationship between „the sound and the referent”. An obvious instance of sound-symbolism is „phonaestheme” which indicates „a sound or sequence of sounds often associated with certain meaning”. For instance, the phonaestheme (sound sequence) *gl-* can be found in various words connected in meaning to set or view as in: „*glimmer, glitter, gloss, gleam*”... etc. (JEFFERIES, 2022, p. 199-201).

Another method of meaning evoking is through the utilization of poetic forms. (JEFFERIES, 2022, p. 209-211). One way of evoking is „line-breaks” employed to evoke meaning, as presented in the extract from Cumming’s „Old Age Sticks”:

„*scolds Forbid*
den
Stop
Must

n't Don't"

The line-break is noticed in *'must/n't'*, as it evinces the possibility of two senses *'must'* and *'mustn't'*. Here, it is intended to deepen the fact that the youth actions are both motivated and overlooked by old age.

Still, another way of poetic form is „run-on lines” which can be utilized to evoke meaning. Khaleef (2023, p. 85) clarifies that „instead of using normal punctuation to indicate line boundaries, one line of poetry moves smoothly without interruption to the next line”. Such a manner is preferable in „direct evocation of time” as noticed in the initial lines of Keats’ „Endymion”:

*„A thing of beauty is a joy forever:
Its loveliness increases; it will never
Pass into nothingness; but still will keep
A bower quiet for us, and a sleep
Full of sweet dreams, and health, and quiet breathing.”* (ibid)

Moreover, due to the flexibility of English grammar Jefferies (2022, p. 213) maintains that evoking can be also syntactically achieved. In other words, writers/poets can make use of the idea that some „grammatical changes can take place within the default grammatical structures of the language”. These changes involve „fronting, cleft structures, delayed or overlong clause elements and minor sentences” as shown in the upcoming instances:

<i>„Suddenly, out of nowhere, it started to rain.”</i>	(fronting)
<i>„It was the scratch on the side of the car that was frustrating.”</i>	(cleft structure)
<i>„No pain, no gain.”</i>	(minor sentence)
<i>„It was not easy to stand on my feet all day.”</i>	(delayed subject).

Strikingly, all the presented strategies employed to evoke meaning play a part in the whole ideological influence of the poem/text.

Methodology

Before stating our analysis, a brief account will be given to the method, sample and model of analysis followed in this paper.

Method

The research method used in this study is qualitative which is used to fulfil the objectives stated in the introduction, such as what ideologies of loss are depicted in the four poems, how the poets use language ideologically to influence, and how the tools are used to deliver such ideologies through language in accordance with critical stylistic modal. Mainly, this method is intended to explore the manner by which the conceptual-textual toolkit is employed in the *Four Faces of Loss*.

Sample

The study tackles „loss” in „*Four Faces of Loss*” by Mehrdad, Mohammed, Yurner and Wolpe. The poems are written by four poets from four different countries teamed up to co-author what Mohammed calls the „archive of loss” or what Wolpe calls the „abacus of loss” of ordinary human beings and their ordinary lives. The poets are tied together by long-standing

conflicts, sanctions, wars, and occupations. The human loss seems to be the great one. The poems have been taken randomly by the four poets. Each poem will be analysed separately qualitatively and then quantitatively.

Proposed Model

As sated above, six of the toolkits to be chosen for the purpose of our analysis. Below is a diagram demonstrates the tools used in the current work.

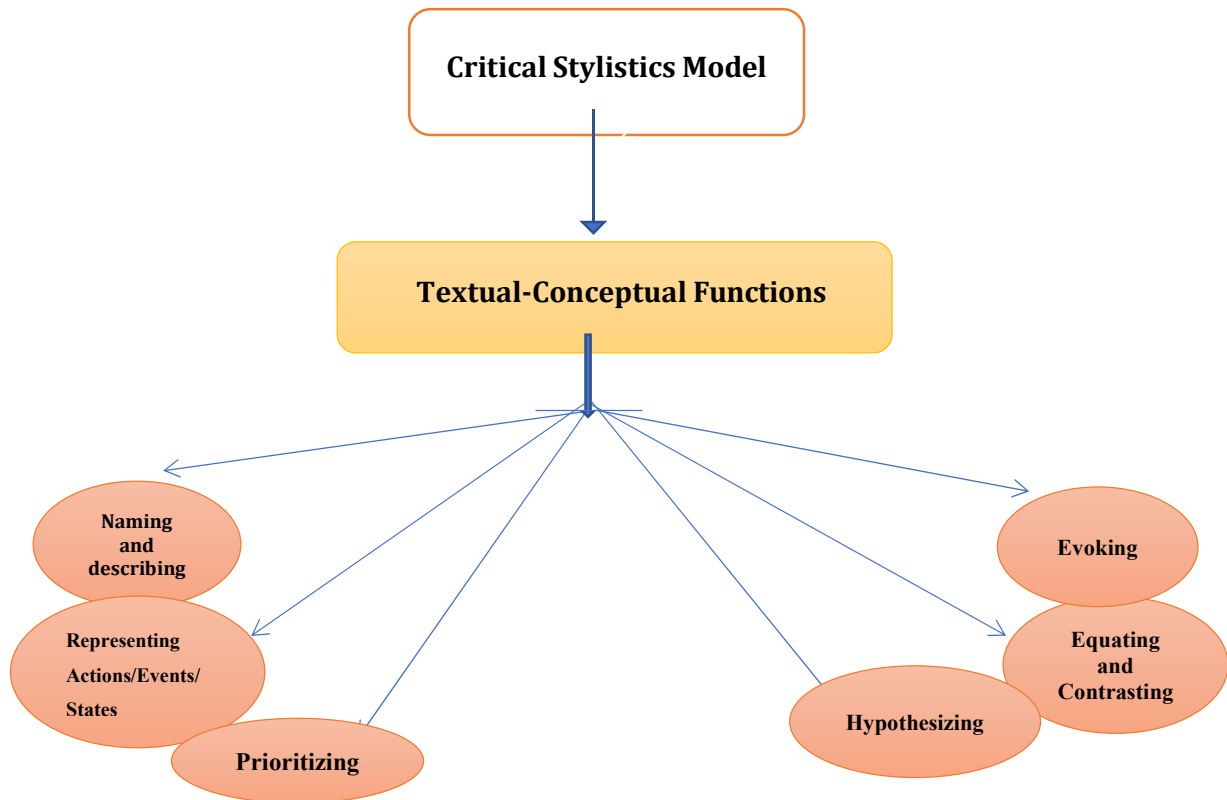

Figure 1. Proposed model (Jeffries-2010)

Data Analysis

In this section, the above model will be applied to the selected data which fundamentally consists of four poems related to four poets from four different countries.

1- Mohammed

- 1) *Gone are the days when one would fall*
- 2) *In love with the fragrance of a woman,*
- 3) *Or waste a lifetime writing songs*
- 4) *To frivolous smiles*
- 5) *And empty promises,*
- 6) *Or rename existence in*
- 7) *The name of a woman*
- 8) *Simply because she breathed in*
- 9) *The fragrance of a rose he placed on a table*
- 10) *Then he left.*

The poet starts his poem by structural prioritizing and evoking. In line (1) he starts with changing the actual position and fronting the verb „gone”. The transformation used by him is to highlight the ideological perspective of the lost days which can never come again. The use of the intensive relation „are” emphasizes the strong idea of the days being lost. Mohammed's view point concerning how the world is can be seen as reflected by the use of the modal verb „would” to assert the possibility of losing love, as those days and the one's possibility to fall in love are gone and that can be seen by representing the mental cognition „fall”. The poet's utilization of the language used in line (2), refers to the way he looks at the world. The use of the tool *naming* is realized by the modification of the noun phrase; „the fragrance of a woman”. However, this has been done by providing more information about the kind of lose which might happen in the never coming days.

Line (3) starts with a conjunction word; „or”, to give an alternative options of loss in correlation with the above two lines. The poet uses the verb „waste” to create an ideological influence through which he represents his intents. The verb stands for a material action supervention towards the situations and/ or time by which Mohammed lost how to waste lifetime by writing songs. In line (3), we observe a morphological process via which the poet transformed the verb into noun („writing”) to signify that the action of writing is no longer prominent and it can not be seen as the central proposition of the speech as it is used to be. The writer's choice of words in this line specifics the loss of „songs” which it can never be written again. The prioritizing Mohammed used in line (4) states his intention to draw our attention towards certain information i.e. „frivolous smiles”. The transformation he used has been utilized by the attributive adjectival transformation.

Line (5), starts with a conjunction word „and” to connect the idea of loss in line (4) and the current one. The process the poet used in line (4) has been linked by the conjunctive word (and) with the same process used in line (5). In other words, Mohammed continued using the process of prioritizing and transforming adjective to keep our attention towards „empty” in the phrase „empty promises”. The sixth line starts with another conjunction word; namely „or” to state an alternative idea of lose which is renaming the existence in the name of a woman. The conjunctive word followed by an intentional material action verb; i.e. „rename”. This, however, expresses the writer's intent that designates the connection between „rename” and „existence” (existence is used here as a tool of naming by the word choice) more specifically in the noun phrase „the name of a woman” that is used in line (7) as a methodical instrument to ascertain the ideology of renaming the existence or the presence of the name of a woman.

The eighth line starts with hypothesizing and evoking by fronting the modal adverb. The function shows the poet's perspective of giving reasons why to rename the existence in the name of a woman. The use of the pronoun „she” refers to the same woman mentioned earlier which might be un/known for the poet. The line ends with an actional process to state the physical action done by the woman i.e. 'breathing'. Naming can be seen as used by Mohammed in line (9). He aims to provide more information about „rose” that is being considered in „the fragrance of a rose”. The line consists of a syntactic function, namely, 'evoking'. The poet meant to use some grammatical changes by delaying the subject „he” in line (9 and 10). However, this function can evoke the delayed meaning that it was „he” who placed the rose on the table. The use of the physical material action verb „placed”, however, can emphasises the fact. The use of temporal deixis „then” in line (10) states the consequences of actions in which the one with pronoun „he” placed the rose first and then he left which is another physical material action to state the actual presence of a person. The pronoun „he” refers to the word „one” in line (1). This is, however, to identify that the one who lost the days in which he would fall in love is the one who placed the rose on the table and both of the actions are lost.

The tenth line stated above is with one full stop and two commas. It is a poetic form by which Mohammed wants to state a running on lines. The function is an evocative one to state

the continuity of losing things starting from those days in which one would fall in love till preparing roses on the table.

- 11) *Here is the town.*
- 12) *Here is our town.*
- 13) *Here is the busy bazaar.*
- 14) *Here is our busy bazaar.*
- 15) *Here is the old bus stop.*
- 16) *Here is our old bus stop.*
- 17) *Here is the leaning bench.*
- 18) *Here is our leaning bench.*
- 19) *Here is the three-legged table.*
- 20) *Here is our three-legged table.*
- 21) *Here is the station where I first was drowned in*
- 22) *The blue rivers of those eyes.*
- 23) *Here is the table where I sailed in the night of her*
- 24) *mystical hair.*
- 25) *Here is the acute corner where I said, „you will?”*
- 26) *„yes”, she said, „after this war.”*

The word „here” and the auxiliary verb „is” have been repeated thirteen times in this poem. Lines (11-12), start with the spatial deixis „here”. To point to a place via language, the poet tries to refer to a specific place i.e. „the town”/„our town”. Instead of the normal construction, the poet relies to use an evocative strategy by which the subject („the town”/ „our town”) is delayed. Evoking and prioritizing have been both used in these lines. To start with „here”, he tries to refer to the new information by which 'this is the place/ or our place (new information) of the town (given information)'. The relation between the „our/town” and „here” is identified through the use of the auxiliary „is” to intensify the relationship between the two entities. Naming can be seen by the choice of words like „the town” and „our town”. This, however, has been done to refer to the place which the poet lost in this world.

Evoking and prioritizing have been repeatedly used in lines (13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, and 25). The syntactic construction of all these sentences has been prioritized to delay the subject of the sentences and give the importance to the location (here is the spatial word „here”) via which the poet lost many precious things namely "busy bazaar, old bus stop, leaning bench, three legged table, the station, the table, and the acute corner. The use of the intensive verb „is” has clarified the relationship between the new and the given information in each of the above sentences. The delayed subject in (13-14) has been prioritized and described as an attributive adjective to place the significance of the bazaar as being busy i.e active or full of people.

In lines (15-16), the process of prioritizing, evoking and naming proceed to be used to highlight the loss and to refer to the importance of the bus stop as being old i.e, full of contemplations. The use of the reference in lines (17-18) indicates that the „leaning bench” refers to a specific bench which is full of memories. The specification used in (19-20) i.e. (the three-legged table), might assert the importance of this specific table as it refers to that table on which he sat, drank, discussed and/or loved a woman. The use of the subordinate clause within another clause in line (21) indicates the process or the function via which Mohammed placed his significance on the situation he got drowned with the blue rivers of those eyes he saw in that station. Naming and prioritizing can also be seen in line (21). The poet uses „the blue river” as a transformational process (adjectival process: attributive) to indicate the reason for his loss i.e. „was drowned”. The process of using an eventive action can indicate the ideological influence of being lost the first time he saw her blue eyes.

The use of subordinate clause within another clause has been repeated in line (23). The use of material intentional action has the realization of being lost. The writer's sailing in the night of his beloved's mystical hair is used to indicate his uncontroled feelings towards her. This, however, can be asserted by the use of the figure of speech (metaphore) i.e. „sailed in the night of her mystical hair”. Another conceptual function can be observed in this line. The poet's use of attributive adjective (mystical hair) is to place the significance why he sailed away on that table during a conversation or meeting.

In accordance with the above lines, line (25) starts also with a spatial deixis to indicate the location of another loss. The use of the intensive relation between „here” and the „acute corner” is intensified by the auxiliary verb „is”. The delayed subject represents the poet's importance of giving and specifying where he asked her. The subordinate clause used in this line consists of a personal deixis to refer to himself in person when verbally he asked her „I said” „you will”. The modal verb used in this question indicates that the poet looks for the possibility of doing something and might be in another word, will marry me. However, the answer „yes” indicates the certainty of doing the action she questioned for. The transitivity process used by her to answer the question is the verbalization because we can see her verbiage as she said „yes”, she said, „after this war.”

27) *In my thick nightmares,*

28) *Spotted hyenas chased me until*

29) *I became, a cactus, dreaming.*

An evocative process is used by the poet in line (27). The structure in which he formed his sentence consists of fronting the place where he was chased. The prioritizing can be seen by the adjectival transformation i.e. (attributive) (thick nightmares and spotted hyenas, line 28). The intentional material verb i.e. (chased) indicates the actual physical process via which the poet felt those hyenas chasing him (chased me). However, the process of chasing continues till he (as referred by the pronoun "I") „became” (as an eventive action i.e. turned into something else) „cactus” to indicate how patient the quality of cactus is. Moreover, the continuity in line (29) might indicate that the poet's dreams of having something or someone as he became a cactus dreaming. Therefore, dreaming is turned from being patient into a cactus. This personification used by the poet can assert the fact that the poet is dreaming of having the quality of a cactus.

2. Wolpe

1) *To escape Daddy's rules, I get married. He is*

2) *relieved. It's exhausting to protect a girl in a*

3) *place like America. He holds his head between*

4) *his palms when Mama reminds him of what*

5) *we have lost. The losing never stops. Not just*

6) *things. Family. Neighbors. People we have*

7) *known all our lives. Dr. So-and-so is now a*

8) *dishwasher at a dinner in DC. The engineer*

9) *who built such-and-such bridge lays tiles in rich*

10) *people's homes in LA. My school principal and*

11) *his wife... well, they just disappeared.*

12) *Tonight, I lose the way to my next dream.*

The poet starts her poem with an infinitive verb (material action intentional) to place a significance and highlight the reason for an action done by her i.e. getting married. The first line begins with two structural processes namely prioritizing and evoking. In it, she has risen a

new information which indicates why she has accepted to marry. Moreover, the delayed subject in line (1) can maintain the syntactic function by which the poet could make use of a grammatical change by delaying the subject. The use of the personal deixis (I), can assert the fact that Wolpe points out that it was she who got married. The verb used accompanied the subject represents intentional material action to state her will of getting married. The end of the first line starts with a personal deixis (He) to refer to her father in the previous sentence. The use of the intensive relational verb (is) can indicate the relation between her father (He) and the adjective (relieved). In other words, it is her father who has been relieved by her marriage.

In line (2) Wolpe gives another reason for forcing her to marry. In other words, the poet's use of the tool prioritizing confirms the fact that protecting a girl in a place like America (given information) is exhausting (new information). The use of the intensive relational verb (is) can intensify the relation between the two entities given i.e. protecting someone and exhausting. Moreover, the intentional material action verb (to protect) can shed the light on the physical effort might someone give to protect someone like a girl in a place like USA. The use of the figurative strategy simile (i.e. „like”) as it has seen in line (3), can show the equalization between the difficulty of protecting a girl and the dangerousity of a place like America. The use of the word „America” can refer to that country in which the poet aims to identify the complexity of the situation for someone to have a girl their.

The second part of line (3) starts with another personal deixis (He), which has a referent to the poet's father. In this line, the use of the intentional material action (he holds his head between his palms...) can highlight the degree of loss for someone who tries to escape hearing the reality or tries to express the inner regret and palming himself especially when his wife in line (4) tries to remind him of the things they have lost by using the superventional actions (reminds and have lost). In the same line, we can realize the poet's use of the process of prioritizing by using the subordinate clause "when Mama reminds him of what we have lost".

The second part of line (5) starts by stating the continuity of losing things. The use of the superventional action (stops) proceeded by the word (never) asserts that they will lose everything in USA. The fifth line ends with an evocative process through the use of a minor sentence i.e. „Not just things”. Another method of meaning evoking is via the utilization of poetic forms but this time is the one word use. Therefore, using „family” and „neighbors” in line (6) is an evocative method to state the entity of the lost things. The other method used in the sixth line is the prioritizing method by placing the significance to „people” by changing its usual position. This, however, is to give the priority to the lost and more specifically those we know (mental process cognition) during our lives. The use of the intensive verb (is) in the seventh line is used to intensify the relation between the earlier mentioned name i.e. „Dr. So-and-so” and his/her current job at a diner in DC. The process of using the physical material action can support the idea of losing the dignity and education for a person who used to be a Dr. (Line 8).

The method used by the poet in line (9) is using a subordinate clause to emphasize the earlier job of an engineer who now lays tiles. This intentional use of material action verb is to indicate the lose of job and intentionally the engineer tries to survive. Moreover, the poet uses another process which is the adjectival transformational attribution (rich people) to highlight where exactly the engineer starts his job in this country. The second part of line (10), starts with a conceptual function which is placing a significance to the poet's school principal and his wife, via the process of emphasizing the information of who disappeared (material action intentional) in America. The use of the prioritizing method is followed by the speaker pause. This may indicate the regret of losing them. Another conceptual function can be realized in line (12). The speaker gives the priority to the temporal deixis „tonight” to refer to the new information where she for certain lost the way to her next dream. In other words, the poet refers

to the frequent dream (a dream of the thing she lost) which is the given information through the use of the material action supervision (lose).

13) *Like a candle in a paper boat*

14) *Daddy offers me to the sea.*

15) *I chant every prayer I know*

16) *But no mermaid takes pity*

17) *And returns to me my childhood.*

Line thirteen starts with another contextual function to indicate what is being displayed as equal. In this line, the speaker uses an equative process (simile) by the word „like” to refer to the situation in which her father offers (intentional abstract action) her to the sea. Another evocative process can be found through the delayed subject in line (14). From line (15) to (17) four verbs are used to create the maximum of the proposition which has a great ideological influence. The material intentional action „chant” is used to state the actual action the poet does (i.e. every prayer). Along with this verb, the speaker uses a mental cognitional verb „know” to emphasize that she is chanting the prayers she has in her mind. The use of the conjunction word „but” gives a contrast to the idea in the coming words. In other words, besides the prayers she does no "mermaids takes (material action intentional) pity and returns (material action intentional) her childhood”. Ideologically, the poet confirms that in her childhood there was no loss for any of the above mentioned lost things and/or people.

18) *My songs will not wake the moon's face,*

19) *The house-grass, snow, donkeys burdened with*

20) *Almonds.*

Line (18) consists of a hypothesizing function. The use of the modal auxiliary verb „will not” indicates the certainty of negative possibility. The intentional material action used (i.e. wake) has been identified by the negative form metaphorically to indicate that the moon's face will not smile and/or flourish again even if she sings her songs. We can identify the use of the nominal constituent such as „the moon's face” and „the house-grass”. This however has been done by the word choice.

21) *Instead, the sound of knives*

22) *Sharpens against darkness.*

The use of the adverb „instead” in the beginning of line (21) gives a different and controversial idea. The poet gives the significance and the focus to „the sound of knives” (metaphor). Therefore, the use of this metaphorical devices is associated with the physical material action „sharpens”.

23) *Instead, my blouse aches from this cold,*

24) *Contagious absence.*

The poet continues to use another different device via the use of the adverb (instead). She uses two methods in these two lines namely the material action supervision „aches” and the prioritizing process by the adjectival transformation i.e. attributive „contagious absence”. The ideological reference of the two words used here namely cold and absence might represent the loss itself.

3. Turner

1) *How exhausted the dead must be.*

2) *Their long travail to arrive here*

3) *Among us an exercise in futility*

4) *They discover, too late, in a country*

- 5) *That doesn't know their names, as if*
- 6) *they never existed at all, a scattering of light*
- 7) *at dusk or dawn, maybe, peripheral shadows*
- 8) *a jogger might dismiss as fatigue.*

The way the poet starts his poem attracts our attention. The structure of the first sentence is an exclamative one. Instead of an exclamation mark, using a full stop at the end of the sentence might indicate that the poet is wondering 'To what extent the dead must be exhausted?'. From another angle, the strategy of playing with word-order may help to understand that the poet wants to emphasize a new information (exhausted). This contextual conceptual function is meant to place a significance on the word „exhausted” to indicate the loss after death. Beside being a dead person, s/he must be exhausted. The first line consists of another function, namely, hypothesizing. The use of the modal auxiliary verb „must” involves certainty. In other words, Turner believes that a dead person is for certain exhausted. The image of loss in this line refers to the loss of life, soul, kingship, etc.

The second sentence (from line 2 to 8) was written in an evocative manner. In other way, the poet uses a poetic form 'running-on lines'. This way however is to evoke time. The transformational function used in line (2) "their long travail" highlights that its a matter of time to arrive (material action intentional) at a place specified by the spatial dices „here” among them. The ideological depiction of loss in line (3) seems to be clear due to the use of the word „futility”. It can express the fact that the task of taking a long travail to be among them is an exercise futility. It means there is no hope to be considered in that situation. The two verbs used in lines (4-5-6) (discover /doesn't know/ existed) are concerned with how they were used to stand for action, mental process and event. The two lines (4) and (5) refer to the fact of losing identity in a country where people can discover too late that does not know their names. Along with line (6), the poet shows the loss of presence not only identity when he says „as if they never existed at all”.

Another function has been realized in line (6) which is nominalization. The transforming of verb into a noun is a morphological process via which Turner wants to show an ideological significance. In other words, this process refers to the action of scattering is not prominent because it is no more seen as the central proposition of the clause. From another angle, transforming „scatters” into „scattering” assumes that this action has essentially been accomplished according to the loss of someone and it is significant to emphasize the consequences. The last two lines of the above written lines consist of four contextual functions. The use of the modal adverb „maybe” can refer to the modality in which the poet indicates uncertainty (hypothesizing). The other function is a transformational attributive one (prioritizing) „peripheral shadows”. The use of the modal verb „might” before the material intentional action verb „dismiss” also involves element of doubts and uncertainty. The uncertain thing is that a „jogger” might dismiss as „fatigue”. We can say that the last function used in the last line is an equating one. The use of „as” is to show that a jogger is being displayed as equal to fatigue.

- 9) *They must wonder why it is*
- 10) *the living never offer them*
- 11) *a plate of rice, a bowl of soup,*
- 12) *a place to lie down and rest.*

The poet's use of the hypothesizing perspective in the above sentence via the modal verb „must” is to evince obligation and certainty. According to Turner, the dead must wonder why they do not receive anything from the living. In other words, the poet wants to emphasize the loss after death, the loss of charity, food, place, etc. The modal verb used in line (9) is

followed by using intentional action verb „wonder”. This however asserts the fact that the dead intentionally must realize the absence of living. The nominal constituent in line (10) is utilized as a methodical instrument. The use of the modification „the” in „the living” is to provide more information about the „living” being considered here. The other contextual function used in the same line is the verb choice. The material intentional actional verb „offer” in „never offer” represents the connection between the constituents: between the living and the dead. The other choice of the two verbs in the last line of the above sentence is also material action intentional, (lie down and rest). Through the use of these two verbs, the writer’s intent can be identified as it expresses the idea that the dead have real life after death and they need actual rest and a place to lie down.

13) *So little to ask, it would seem, but*

14) *these are busy people, and who are we*

15) *to stay their great deliberations, who are we*

16) *to ask that they pause and consider*

17) *all that brought us here.*

The above written sentence was given in an evocative manner i.e. runing-on lines. Instead of using normal punctuation, Turner uses one line moving smoothly without interrupting. Such use of this kind of manner is to evoke time also. The first part of the first line of the above sentence consists of two functions. It contains an evocative process achieved syntactically via fronting (so little to ask) and prioritizing (information structure) to place the significance of the focal constituent (so little to ask). The use of the modal verb „would” in the second part of the line indicates another function which is hypothesizing. This modal verb indicates doubt and uncertainty. The mental cognitional verb used in the same line „seem” can identify the fact that it is clear to mind there is little to be asked. The poet uses a relational process i.e. an intensive verb „are” to intensify the relation between the living and the other entity being „busy”. „Busy people” has been given in a transformational process (adjectival transformation; attributive). Moving back to the end of line (13), it appears that the writer uses a conjunctive adverb (but) to contrast the ideas. Along with „and” in line (14), the poet wants to state a connection between the former and the latter ideas. In other words, Turner ascertains the neglect of identity or the pejorative to oneself. This however has been offered according to the syntactic structure of the following quoted questions: „who are we to stay their great deliberations, who are we to ask that they pause and consider all that brought us here”. As a poet, Turner wants to attract our attention by not placing the question marks at the end of these two questions. It seems that he has taken into account the grammatical changes that can take place within the grammatical structure of the language. The two relational processes of choosing the intensive verb „are” in the two questions can state the relation between the two entities. The choice of the verbs; „stay, ask, pause, consider and brought” is to show that these verbs stand for something. According to these verbs, the circumstances the writer expressing his intent can be identified. Moreover, there seems to be another contextual function used here. The adjectival transformation is considered by the attributive adjective „great deliberation”. This function has been done to draw our attention towards certain information.

18) *The chorus of the invisible calls out*

19) *to the chorus of the visible.*

20) *The chorus of the invisible reports the evening*

21) *news*

22) *with a fading Echo...*

23) *The chorus of the invisible ghosts its breath on*

24) *the windows*

25) *and we trace the shadowy language with our*

- 26) *fingertips.*
 27) *Statuesque, geologic, the chorus of the invisible*
 28) *calls out in translation from the winged speech of*
 29) *birds.*

The above four sentences share the same evocative manner i.e. the repetition of words „the chorus of the invisible”. This repetition of the sequence of sounds is associated with certain meaning. The repeated words are connected in meaning to the dead people. This in other words indicate the loss of seeing things. Since the poet uses an intentional material action verbs „calls, reports, trace”, the function can open the discussion to why the poet uses intentional action to dead people. The answer is that they are a live from his point of view and/or they are alive but forgotten or they are lost in this life and/or country. The methodical instrument (i.e. naming-nominalization) has been repeated five times in the above sentences. This technique is given by the straight way i.e. word choice as in „the chorus and the windows”. The above last three sentences consist of a repeated function (i.e. prioritizing). The adjectival transformational process (attributive) happens by placing the significance to an element or to a certain information as in „the evening news, and fading Echo, the invisible ghost, the shadowy language, the invisible calls, and the winged speech”.

- 30) *We carry history in our heads, deciphering the*
 31) *lineage of pain and joy as we wander the streets*
 32) *alone.*

In the above lines, two verbs indicating actions (intentional material action) namely „carry” and „wander” are recognized. The intent expressed by these two verbs may express the actual action we practice in our daily life. Turner refers to the nominal constituent in the sentence two times in two different techniques. The first one is related to the morphological process by which the verb 'decipher' is transformed into a noun „deciphering” in „deciphering the lineage of pain and joy..”. Transforming the noun into a verb assumes that the action has essentially accomplished by them. The other naming (nominalization) is given by the word choice technique. This direct way is designated from the obtainable substitutes.

- 33) *So close, the lips of the invisible, we might feel*
 34) *them kissing us as they whisper all that we have*
 35) *forgotten.*

The last sentence starts with spatial deixis which refers to close distance. This may indicate how close the dead are from the viewpoint of the poet. The word choice arises when the poet uses „the lips” (nominalization). The use of the modal verb „might” indicates it is probable or uncertain that we feel them kissing us. Turner's choice of the verb „feel” indicates it is the mental process by which we could feel dead kissing living people (mental cognitional process). The intent of the poet is clearly seen from the way he uses his verbs in the last line. „whisper” and „have forgotten” can refer to the loss of memory the poet wants to indicate.

4. Mehrdad

- 1) *The dead have risen*
 2) *with the same bones they lost to death.*
 3) *for centuries, we've given up*
 4) *our heads for this land,*
 5) *and now searching the land*
 6) *we only find skulls,*
 7) *gifts that old mothers will continue*

8) *to caress in coming generations.*

The poet starts his poem with a sentence consisting of a physical material action (have risen) to show his intent or to indicate the rebirth after death. It can be said that the idea has been confirmed when the poet used the word „the same”. Syntactically, the use of present perfect tense „have risen” can explain the way the poet looks at things. In other words, from a period in the past (when people were alive than died) till the time he sees them rising again. The other key set of verb is the material action supervision (lost). The verb is used to refer to the action of losing bones (loss of strength and life) to death.

The second above given sentence was formulated in an evocative manner. In that sentence, the poet uses a poetic form „running-on lines”. Instead of using line boundaries, one line is left without interruption. This manner seems to be a direct evocative of time since Mehrdad started the sentence with „for centuries we've given up...”. The poet's ideological perspective in this sentence can be the loss of souls as 'soldiers or defenders', they gave their heads. The figurative strategy used here is a metaphor. The heads stands for their souls. However, using the pronoun „we” can provide an idea that all of them (people/ soldiers) sacrificed their lives. The use of the contextual function (i.e. choosing physical intentional action verb „have given up”) states the fact of the actual loss of life. Another contextual function can be seen in line (5). The use of the morphological process (nominalization) of changing the verb into a noun „searching” assumes that the action has essentially been accomplished by them. In other words, they did searching the land but found nothing more than skulls and mothers' gifts. To achieve this meaning, the poet uses the intentional action verb „find”. The other function used by the writer is the adjectival transformation (prioritizing) „old mothers” in which the writer places the focus on the „old” mothers to indicate the heritage of precious things i.e. gifts. The other methodical function is the use of modality in line (7). The hypothesizing method used by giving the modal verb „will” indicates the certainty and possibility of the intentional action mothers will continue to do i.e. „caress” in coming generations.

9) *From the abyss of old graves*

10) *Death is a fear that stares*

11) *Every generation in the eye;*

12) *It now lives in the quacking islands*

13) *Of our pupils, our hands, our hearts.*

A similar evocative manner to the previous one is used in the above sentence. Mehrdad left the line without boundaries. It evokes time directly. When you read the sentence, you can find the sequence of time starting from „old graves” (referring to the past) until present (it now lives). The first line of the above sentence consists of two functions; nominalization and prioritizing. The choice of „the abyss” has given us the straight way by which the poet designated the noun. The transformation of adjective „old graves” has given the priority to the first element. In other words, the poet has given the focus to the word „old”. However, the first and the second line of the given sentence can state another function which is evoking. It has been achieved syntactically by the changes the poet did i.e. 'fronting'. The use of the intensive verb „is” in line (10) can show the relation between the two parts; death and fear. This function may reflect the intent of losing peace or love. Two other functions have been realized in this line namely evoking (by using cleft structure „that stares every generation in the eye”) and using mental perception verb „stares”. The personification figure of speech used here is to give the „fear” the human characteristics i.e. „stares”. Line (11) has another function used by Mehrdad. „The eye” represents the straight choice by which the poet designated 'eye'. Another personification can be seen in line (12). Giving the death the quality of being able to live in

„the quacking islands”. However, the use of the intentional action verb „lives” may represent the actual view of the poet to the image of death. The ideology reflected in the last two lines of this sentence might represent the loss of peace and oneself since the fear lives in our pupils, our hands, our hearts. The last contextual function used in the above sentence is the adjectival transformation (attributive). The poet wants to give prominence to the element „quacking” and make the other part less prominent.

- 14) *Ghosts have come to town*
- 15) *in bloodied shrouds,*
- 16) *a town where bank reserves*
- 17) *have transformed into fountains*
- 18) *of semen, a town with slopes and cliffs*
- 19) *that slant towards newborn governments*
- 20) *and ancient ideologies.*

The way of choosing the verb in the first line of the above sentence gives the intent that the poet is trying to make the readers feel the actual coming of the ghost since he has chosen the intentional material action verb „have come”. The way of the ghost arrival has been supported by the fact that they come with „bloodied shrouds”. The adjectival transformation of „bloodied shrouds” is to attract our attention towards certain information and here is the „bloodied”. The poet's use of the verb „transformed” in line (17) is a supervention material action to state the transformation of the bank reserves. Mehrdad places his significance on certain information mentioned in lines (16-17) by the transformation he used (prioritizing). In other words, the transformation he used is associated with passive construction „have transformed into fountains of semen”. This transformation may indicate the loss of chastity.

The use of two subordinate phrases „where bank reserves” and „that slant towards newborn governments and ancient ideologies” can indicate that the writer wants to shed light on the prominent characteristics of that town. The last line of the sentence consists of a transformational function. The prioritizing used in this function is to direct us to the information used in the word „ancient”. Evoking can be seen as used two times in the above sentence. In the repeated word „a town” the repeated sounds might be associated with certain meaning and here is the town they sacrificed for. The entire sentence was written in an evocative manner. Running on lines can show a direct evocation of time since there is a transformation of bank reserves to fountains of semen.

- 21) *A town with high rises*
- 22) *that tower like adulterers*
- 23) *on confiscated land;*
- 24) *a town with villas sunken*
- 25) *in the haze of opium and hash.*

The transformation the poet uses in the above sentence is an adjectival transformation (attributive). This prioritizing is to set the importance on the element „high rises” in line (21) and „confiscated” in line (23). Line (22) consists of an equating function in which Mehrdad tries to equate between the two entities „tower” and „adulterers”. The simile can be identified by the use of the word „like”. The last line consists of a nominalization function. The choice of the word „the haze” has identified the straight way by which Mehrdad designated the noun. In addition to the above functions, the poet left the line to move without boundaries. The running-on lines is the methodical function used in the above sentence in order to evoke time.

- 26) *Babes scream from terror*
- 27) *when they are born,*
- 28) *and the thirsty earth*

- 29) *licks the blood of forced*
 30) *deliveries from its lips.*

The sentence given above is written in an evocative manner. This function is to evoke time directly because the entire sentence emulates the time before and after birth. The first line of this sentence refers to the loss of peace the babes may face when they come to life. The choice of the verb „scream” and „are born” are intentional material actions that indicate the actual misery the babes will face especially the terror. The use of the transformation the poet uses in line (28), refers to the adjectival transformation (attributive). This prioritizing function is given to evince prominence to the word „thirsty” and to show the state of the earth i.e. being thirsty. The connection the poet did between „thirsty earth” and the verb „licks” can represent the aphysical condition of the earth to lick the blood of „forced deliveries”. However, once again Mehrdad gives prominence to one of the elements and here is „forced” to picture how difficult the deliveries can be. The function has been achieved via prioritizing (i.e. attributive-adjectival).

- 31) *The dead have come to town*
 32) *with deformed bodies like refugees*
 33) *from an incomplete canvas of a cynical*
 34) *painter;*
 35) *or from trenches disgraced by cannonballs.*

The function of choosing physical material action verb „have come” represents the way the poet perceives the dead's moving to town. However, Mehrdad explains the way they come to town „with deformed bodies”. In other words, the prioritizing function used here is giving prominence to the deformed to show what bodies they will come with. Moreover, the use of the word „like” represents equation (simile) between those bodies and refugees. In line (33), the poet used a prioritizing function two times; „incomplete canvas and cynical painter”. The prominence was given to the first element of these two phrases. The last function the sentence has is the evocative one. Running-on lines is the method the poet wrote this sentence with. This function is a direct evocation of time. It has been identified by the tense of the first line „have come” to express the period of the action from past till present.

- 36) *No, they've come from the graveyards*
 37) *outside of town, eternal sleepwalkers*
 38) *following their bad dream*
 39) *to realize their nightmare in our town.*

The last sentence consists of five conceptual functions. The evocative manner is the way Mehrdad wrote this sentence with. The use of the present perfect tense seems to be a preferable manner as noticed in the first line to evoke time directly. Two transformational methods have been used in this sentence. The adjectival transformations (attributive) „eternal sleepwalker” and „bad dream” have been given in order to highlight or to emphasize the prominence of the first element (eternal and bad). The morphological process in line (38), has been utilized by changing the verb into noun (following). This process however is utilized to indicate that the action of following is not prominent or to indicate that the action has essentially been accomplished and hence it is significant to emphasize the consequences. The choice of the verb in the last line is a material action intentional (abstract). This use might help to understand how serious the matter of the dead and we have to realize their nightmare in our town.

Conclusion

The current paper aimed to identify the ideologies in four selected poems by applying Jeffries' (2010) critical stylistics model to *'Four Faces of Loss'* by Mohammed, Mehrdad, Wolpe and Turner. The analysis strongly confirmed that the language of the four poems is ideological. Along with the questions raised, the language used reflects the poets perspectives of ideologies to places, actions, people etc. The language used shows hidden and apparent ideologies through the use of specific words and/or expressions. Different textual-conceptual functions have been used by the writers to express an ideology or to affect readers.

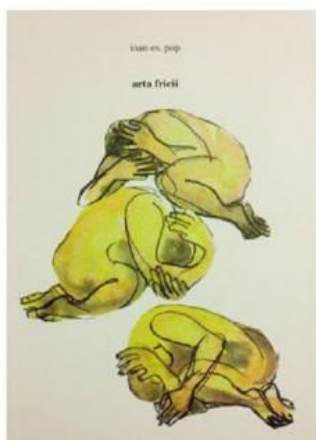
Some of the chosen words or expressions are used to reflect the poets' aspect of loss in one way or another. The four poems are knitted in a way to allow us to affirm that the use of language in these poems intends to awake the feeling of loss of identity, belonging, oneself, etc., to express fear, doubt, distrust, etc., both from the readers and the poet him/herself. Different conceptual functions have been employed by the poets in the four poems to indicate different ideologies. These functions vary from a poet to another. The great effect the language has in the four poems has been observed due to the ideology the poet aims to indicate. For that, each poet has his/her justification for the use of the contextual functions.

BIBLIOGRAPHY

- BURKE, M. (Ed.), *The Routledge Handbook of Stylistics*, London, Routledge, 2014
- CLARK, R. J., „Developing critical reading practices”, *Prospect*, 10, 1995
- FAIRCLOUGH, N., „Discourse and Text: Linguistic and Intertextual Analysis within Discourse Analysis”, *Discourse and Society*, 3, 193-217, 1992
- FREEDEN, M., *Ideologies and Political Theory: a Conceptual Approach*, Oxford, Oxford University Press, 1996
- HALLIDAY, M. A. K., MATTHIESSEN, C., *An Introduction to Functional Grammar* (3rd edn), London, Edward Arnold, 2004
- HODGES, A. „Intertextuality in Discourse” In TANNEN, D., HAMILTON, H. E. and SCHIFFRIN, D. (eds), *The Handbook of Discourse Analysis* (2nd ed.), Oxford, Willey Blackwell, 2015
- JEFFRIES, L., *Textual Construction of the Female Body: A Critical Discourse Approach*, Houndmills, Palgrave Macmillan, 2007
- JEFFRIES, L., „The Language of Poems for Children: A Stylistic Case Study” In MAYBIN, J., WATSON, N. (eds), *Children's Literature. Approaches and Territories*. Palgrave Macmillan, Basingstoke, 218-235, 2009
- JEFFRIES, L., *Critical Stylistics: The Power of English*, London, Palgrave Macmillan, 2010
- JEFFRIES, L., MCINTYRE, D., *Stylistics*, Cambridge, Cambridge University Press, 2010
- JEFFRIES, L., WALKER, B., „Key words in the press: A critical corpus-driven analysis of ideology in the Blair years (1998- 2007)”, *English Text Construction* 5 (2): 208-229, 2012
- JEFFRIES, L., „Interpretation” In Stockwell and Whiteley (eds), *The Cambridge Handbook of Stylistics*, Cambridge: CUP, 469-486, 2014
- JEFFRIES, L., „Critical stylistics” In BURKE, M. (Ed.), *The Routledge Handbook of Stylistics*, London, Routledge, 2014b
- JEFFRIES, L., „Critical Stylistics” In SOTIROVA, V. (Ed.), *A Companion to Stylistics*, London, Bloomsbury, 2015
- JEFFRIES, L. *The Language of Contemporary Poetry: a framework for analysis*, London, Palgrave, 2022

- MACHIN, D., MAYR, A., *How to do Critical Discourse Analysis: A Multimodal Introduction*, London, Sage, 2012
- NØRGAARD, N., BUSSE, B., MONTORO, R., *Key Terms in Stylistics*, London, Continuum, 2010
- RAS, I. A., „Child Victims of Human Trafficking and Modern Slavery in „British Newspapers” In RINGROW, H., PIHLAJA, S. (eds.), *Contemporary Media Stylistics*, Bloomsbury, Bloomsbury Academic, 2020
- SAEED, J. I., *Semantics* (3rd ed.), London, Willey-Blackwell, 2009
- SIMPSON, P., *Language, Ideology, and Point of View*, London, Routledge, 1993
- SIMPSON, P., *Stylistics: A Resource Book for Students*, New York, Routledge, 2004
- TEO, P., „Racism in the news: A critical discourse analysis of news reporting in two Australian newspapers”, *Discourse & Society*, 11 (1), 7-49. <https://doi.org/10.1177/0957926500011001002>, 2000
- THREADGOLD, T. „Talking about genre: Ideologies and incompatible discourses”, *Cultural Studies*, 3 (1), 101-127, 1989

BOOK REVIEWS / CRITIQUES DE LIVRES / RECENZII

Ioan Es. Pop,
arta fricii,
Bistrița, Editura Charmides, 2016, 84 p.,
ISBN 978-606-75-2011-8

Conf. univ. dr. Daniel CRISTEA-ENACHE
 Universitatea din București, Facultatea de Litere,
 București, str. Edgar Quinet, nr. 5-7
 E-mail: daniel.cristea-enache@unibuc.ro

O nouă etapă lirică a fost observată în creația lui Ioan Es. Pop odată cu *arta fricii*, volum de mare eleganță grafică, ilustrat cu desenele lui Aurel Vlad. Cartea este un obiect artistic obținut prin întâlnirea a două arte și totodată contextul de apariție și manifestare a unui *nou* Ioan Es. Pop. Miza era importantă, fiindcă majoritatea criticilor raportau cele din urmă volume ale poetului la cele dintâi ale sale, comparația fiind defavorabilă, estetic, cărților de maturitate. Conștient el însuși de dificultatea reinventării și a ieșirii de pe orbita propriului lirism, autorul a preferat reeditările, antologările și traducerile din versurile mai vechi. *Unelte de dormit*, scos în 2011, era singurul volum realmente nou al celui mai puternic poet apărut la noi după 1990.

În *arta fricii* regăsim, firește, liniile obsesionale și elementele specifice imaginarului unui artist post-expresionist. Suntem „la capătul vremurilor” și o „inegalabilă” duhoare a unor morți „pe care carnea încă fierbe” marchează o atmosferă lirică de apocalipsă. Sub un cer „suferind” și aflat la prea mare distanță de om, „cerul acela” al norilor care „fac fuioare”, răul ajunge să „zemuiască” în trup și în suflet. Poezia este damnarea celui care, asistând la dezastru, îl transformă în discurs liric. La puțini autori regăsim o asemenea consubstanțialitate a subiectului cunoscător cu obiectul cunoașterii. Pop se identifică acum aproape complet cu apocalipticul în al cărui regim de expresie lucrează. Versurile lui se impregnează de ceea ce descriu, pagina capătă greutate nu numai prin elementul referențial, ci și prin cel verbal. Între ele se formează o interdependență și relația este la fel de strânsă ca la Bacovia ori Ileana Mălăncioiu.

Ceea ce poetul „nouăzecist” depășește, în fine, prin *arta fricii* este ludicul postmodernist inadecvat structurii sale de profunzime: intertextul rulat în *Unelte de dormit*, detașarea ironică și semnificativă de propriile versuri, parafrazele și aluziile culturale, jocurile de cuvinte, calambururile. Lirismul lui Pop nu este articulat în componente și modular în structură, ci turnat în formă masivă și, ca să zic așa, greoaie. Un poem extraordinar din *arta fricii* are numai șapte versuri – dar este un asemenea pietroi care se desprinde de conglomeratul imaginar expresionist și, la lectură, pare că-ți cade în cap: „lucrez la celălalt strigăt și mâna mea încă șovăie,/ pentru că trebuie să descleșteze o gură cu fălci de criptă,/ să apuce limba și s-o înfășoare în jurul încheieturii/ ca pe o lipitoare imensă, iar apoi, cu un icnet scurt și total,/ să o smulgă și să o arunce,/ sperând ca până dimineața placenta ei vânăată/ să fie mâncată de câini.”

Această densitate remarcabilă a imaginii poetice e obținută prin tropi perfect asimilați de „naturaletă” discursului. Figura de stil nu mai este recognoscibilă ca o intervenție „poetică” asupra versului, cu reorientarea acestuia pe o nouă direcție semantică și simbolică. În poemele lui Pop, poeticul nu survine distinct și secvențial, printr-o metaforă sau o comparație. Acestea sunt „naturalizate” și făcute una cu poemul, lucrute în aceleași culori sumbre. Din gura „cu

fălci de criptă” e apucată limba ce va fi înfășurată ca „o lipitoare imensă” pe încheietura mâinii. În această viziune dementială și apocaliptică, uităm complet de *metafora* („fălci de criptă”) și *comparația* („ca pe o lipitoare imensă”) inserabile stilistic. Ele par să iasă din chiar curgerea poemului.

Așa se întâmplă și în textele ceva mai lungi, dar, oricum, mai reduse decât cele din *ieudul fără ieșire*, cu care emulează. Performanța (una dintre ele) este aceea a narativității simbolice. Sub cel mai firesc discurs liric stau straturi de semnificații, iar vizionarismul aproape că se confundă cu „realismul” poeziei. Poetul aparține simultan celor două lumi („a noastră” și „a lui”), iar textul le împletește atât de strâns, încât decupajul de realitate prozaică și fixarea, în el, a viziunii vin împreună. Despre o *viziune* se și vorbește în aceste versuri, dar fără niciun fel de emfază. „Vizionarul”, „profetul”, „iluminatul” din poezia altor autori este aici un om oarecare ce merge „pe malul dâmboviței” și suferă. Cu primul vers aruncându-ne deja într-un imaginar morbid, poemul va curge „invers”, ca și cum în el ar fi expuse lucrurile cele mai banale și situațiile cele mai obișnuite. Iată banalitatea marca Ioan Es. Pop: „ai unghii strălucitoare, ca ale copiilor cu ochi scoși./ într-o dimineață ireală, mergeam pe malul dâmboviței/ visând la o durere mare cu care s-o înlocuiesc/ pe cea veche și stăruitoare. eram/ singur și adânc cum nu voi mai fi./ sângeram ca un lac liniștit și mare./ atunci trebuie să fi avut loc viziunea./ făcusem din autodistrugere o bijuterie./ iar asta mă ajuta să nu mai sper./ uitasem de dragoste de câțiva ani./ nu se mai vedeau nici stelele ca pe vremuri./ n-o să mă crezi, dar într-o noapte/ am auzit categoriile cum se zbuciumă./ știusem ca va urma de la patru ani/ și am început să-mi fac singur rău./ vor fi schimbări de trecut în acest viitor provizoriu./ și-a ridicat cămașa și am văzut atunci/ că n-avea piept, n-avea pânțele, n-avea oase și măruntaie./ nimicul începea să prindă vlagă.”

Poemul care încheie volumul îl va și „închide”. Tot fără titlu, tot fără majuscule gramaticale și simbolice, cu o aceeași insolită artistică obținută prin banalizarea experiențelor ultime și împărtășirea revelațiilor personale, textul este ilustrativ pentru noua fază, a „socializării” cu ghilimele, din lirica lui Ioan Es. Pop.

În volumele mai vechi, imaginarul poetic își decupa din realitate o felie în care obsesiile expresioniste se instalau. „Zona” marcată Ioan Es. Pop se distingea cu ușurință de cea comună, socială, publică; iar pentru această autonomizare, eul poetic făcea o mișcare de regresie. Personajul lui Pop, „eroul” său, „omul fără însușiri” fugea și se ascundea de lumea zgomotoasă și posesivă, căutând-și o singurătate fundamentală. Cărciuma nu era un loc de socializare, ci unul în care mai mulți singuratici obsedați de întrebările ultime beau pahar după pahar. Și în *arta fricii* este un poem care face vorbire despre această experiență, însă în el setea de alcool tare și de adevăr decisiv e pusă la trecut: „da, da, întoarce-te acolo. te așteaptă/ toți cei cu care ai băut pe vremuri”.

În această altă vârstă a poeziei lui Ioan Es. Pop, scenariul social se modifică, iar epicul exterior se resoarbe într-un lirism al interiorizării. Dacă, anterior, imaginația poetului proiecta în realitatea cotidiană criza expresionistă, cu spasmele ei, acum, dimpotrivă, poemele fac epure ale realității. Forța de contragere și capacitatea de sinteză lirică sunt, în ultimul poem, excepționale: „când ați dat mâna cu el, nu ați simțit/ că avea mâna mai rece decât a noastră a tuturor?/ de unde venea? de unde putea să aibă/ acea mână mai rece decât a oricărui muritor?/ din iad, am zis toți, din iad, dar el a zis/ nu din iad, nu din iad, ci mai de jos./ atunci iartă-ne, iartă-ne, iartă-ne/ pe noi pe toți.”

Eul nu se mai distinge de „restul” umanității, ci o exprimă pe aceasta într-un nou scenariu, tot expresionist, dar, în *arta fricii*, și apocaliptic. Individualul și generalul se suprapun, sfera privată și cea publică se confundă. Regresia personajului central, într-o poezie epicizată și narativizată, cvasi-prozastică, va fi înlocuită, acum, de o compresiune și o combustie lirică. Textele își reduc întinderea, iar volumul corpusului poetic este micșorat până când dintr-un poem precum cel citat mai sus nu se mai poate scoate nimic. O singură notă falsă,

în *arta fricii*, apare într-un text cu un final retoric și inutil: după ce versul „mai departe nu se poate înainta. geamul eului s-a spart” spusese deja totul, vine autorul *pour une fois* neatent și își strică propriul poem cu încheierea: „prin el însă, cu ochii larg deschiși,/ se uită stăruitor orbul care i-a îndreptat într-acolo”.

E dificil să formulezi o obiecție critică după (re)lectura acestui volum de referință, unul comparabil, valoric, cu *cartea Alcool* al lui Ion Mureșan și care arăta o nouă față a unui mare poet.

INSTRUCTIONS FOR AUTHORS

General aspects

The journal, “Studii de Știință și Cultură” (“Studies of Science and Culture”), published under the auspices of “Vasile Goldiș” Western University of Arad, is issued on a quarterly basis. The journal is evaluated by the National Council for Scientific Research and rated B+, CNC SIS code 664, during 2005-2011, B (2012-2020), Scientific journal, reviewed and rated by CNCS in 2020, profile: humanities, field PHILOLOGY.

The journal is indexed in the international databases (BDI) CEEOL (www.cceol.com) from Frankfurt am Mein, Germany, EBSCO HOST Publishing from Ipswich, the United States of America (www.ebscohost.com), INDEX COPERNICUS International from Warsaw, Poland (www.indexcopernicus.com), DOAJ (Directory of Open Access Journals) from Lund, Sweden (www.doaj.org), SCPIO (www.scpio.ro), THE LINGUIST LIST (linguistlist.org), ERIH PLUS (dbh.nsd.uib.no).

Starting June 2012, the journal “Studii de Știință și Cultură” is published under the auspices of “Vasile Goldiș” Western University of Arad, Romania and in partnership with: the Department of Romanian, Aix Marseille University, CAER. EA 854, France; CIRMMI (Interuniversity Lifelong Learning Research Centre for Teachers of Italian) University of Paris 3 – Sorbonne Nouvelle, France, University of Novi Sad, Serbia, University of Jena, Institute for Slavic Languages, Jena Germany, “Titu Maiorescu” Institute of Banat Studies of the Romanian Academy, Timișoara Branch, L'association Internationale de Psychomécanique du Langage (A.I.P.L.), Paris, France, Roma Tor Vergata University, Italy, “Alexandru D. Xenopol” County Library, Arad, Printing House Gutenberg – Gutenberg Univers Publishing House, Arad, University of Oradea, Romania, West University of Timișoara, Faculty of Letters, History and Theology.

Paper submission

The submission of an article to “Studii de Știință și Cultură” for the prospect of being published, implies:

- that the authors take responsibility for the content, as well as for their ethical behaviour;
- that the article has not been published or submitted for publication to another journal/review;
- that the copyrights have been transferred to the “Studii de Știință și Cultură” journal.

The papers shall be submitted in Romanian or in a world language. The title of the article, the abstract and keywords shall be submitted in English, French and Romanian, as a word document (WORD 97, WINDOWS 98 or later versions), no longer than 15 pages, including drawings, tables and references, in Times New Roman Font, single-spaced.

The paper shall comprise:

- the title, font size 16, bold, centred;
- the authors' full name, workplace(s) (with its complete denomination, not abbreviated), address (addresses) of their workplace(s) and the e-mail of the contact person, font size 12, bold, right;
- the abstract, maximum length 10 rows, font size 12, italic, justified;
- keywords, maximum 5, font size 12, italic, justified;

- the text of the article, font size 12;
- the reference list, required for any article, shall be written according to the rules imposed by the International Standard ISO 7144/1986 entitled „Documentation-presentation of these and similar documents”.

Citation Guidelines

„Studies of Science and Culture”, a Philology publication by the National Council of Scientific Research (NCSR) contains the following main sections:

- I. Romance cultures / Romanian culture
- II. Germanic languages and cultures / Romanian language and culture
- III. Slavic languages and cultures / Romanian language and literature
- IV. Traductology
- V. Scientific Culture
- VI. Banat studies
- VII. Book reviews

In conformity to international regulations (especially Chicago Style, MLA) we adopt starting from Volume XI, no. 2 / June 2015 the following way of presenting the bibliography for all the articles published in our journal:

1. The bibliography will be placed at the end of the article using Times New Roman 12. The entries in the bibliography will be placed in alphabetic order according to the author's last name. The author's last name will be in capital letters followed by the first name, the title of the publication in Italics, the place of publication, the publishing house, the year of the publication and, if necessary, the number of pages.

Example: BENGESCO, Georges, *Bibliographie franco-roumaine* [...], Paris, Ernest Leroux éditeur, 1907, XLIII + 219 + (supplément) 114 p. [1ère éd.: Bruxelles, P. Lacomblez, 1895].

2. The author will mention the source in the following way inside the article: the first name of the author in capital letters, the year of publication, and the page number.

Example: (PAPADAT-BENGESCU, 1924, p. 102).

3. The footnotes will contain comments, translations of quotations, biography explanations etc. The introduction of footnotes will be performed by automatic insertion in Word.

The articles to be peer reviewed by our committee will have to be sent in Word (together with a PDF copy) to the e-mail address: studii.ssc@gmail.com

The deadlines for submitting the articles are the following:

- **15th Feb. for the first publication of the year / March**
- **15th May for the second / June**
- **15th Aug. for the third / September**
- **15th Nov. for the last publication of the year / December**

The Editorial Board

Tables and diagrams, figures or other images shall be inserted in the text at the right place, numbered, and their resolution shall be such as not to affect the quality of the material.

The structure of the article presenting results of empirical research shall observe international standards, according to the acronym IMRAD (Introduction, Methods, Results and Discussions), to which are added the conclusions.

Articles of any other nature shall consist of an introduction, the body of the work and conclusions; the body of the work can be organized as the author(s) see(s) fit.

The papers shall be emailed to studii.ssc@gmail.com, or both in electronic format and in print, to the editorial office at: Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, Bd. Revoluției, nr. 94-96 – revista „Studii de Știință și Cultură”.

Scientific articles are subject to single-blind peer review.

The number of reviewers for the evaluation of an article is 2, and the reviewing time is 30 days. Authors receive one of the following answers from the reviewers:

- article accepted;
- article accepted with alterations;
- article rejected.

The scientific reviewers shall focus, in evaluating papers, on the topicality of the subject, on the depth of scientific ideas, originality, as well as on the compliance with the instructions for authors. Failure to comply with the standards required by the review shall result in the papers being rejected.

Authors are kindly asked to:

- cite the “Studies of Science and Culture” journal in other publications where they submit papers, stating:

- The journal title, “Studies of Science and Culture”, abbreviated as SSC;
- The volume, issue and year of publication;
- The page number where the cited text can be found;

- submit to editorial board of “Studies of Science and Culture” information on the publications where they cited our journal, by mentioning:

- The journal title, abbreviation;
- The volume, issue and year of publication;
- The page number where the cited text can be found.

Further information:

- mobile: 0763016032

- E-mail: studii.ssc@gmail.com

Contact person: Dr. Viviana Milivoievici

Announcement for the authors

The magazine “Studies of Science and Culture”, starting with the volume 12, number 1 / March 2016 subscribes, for evaluation, in order to be indexed in BDI Thomson ISI Philadelphia P. A. USA.

INSTRUCTIONS POUR LES AUTEURS

Aspects généraux

La revue «Studii de Știință și Cultură» («Études de Science et de Culture»), éditée sous les auspices de l'Université de l'Ouest «Vasile Goldiș» d'Arad, est publiée trimestriellement. La revue a été évaluée par le Conseil National de la Recherche Scientifique de l'Enseignement Supérieur et classifiée dans la catégorie B+, code CNCSIS 664, pendant la période 2005-2011, B (2012-2020), Revue scientifique évaluée et classifiée par CNCS en 2020, profil humaniste, domaine PHILOLOGIE.

La revue est indexée dans les Bases de Données Internationales (BDI) suivantes: CEEOL (www.cceol.com) de Frankfurt am Mein, Allemagne; EBSCO HOST Publishing (www.ebscohost.com) d'Ipswich, États-Unis; INDEX COPERNICUS – Journals de Varsovie, Pologne (www.indexcopernicus.com), DOAJ (Directory of Open Access Journals) de Lund, Suède (www.doaj.org), SCPIO (www.scpio.ro), THE LINGUIST LIST (linguistlist.org), ERIH PLUS (dbh.nsd.uib.no).

Depuis le mois de juin 2012, la revue «Studii de Știință și Cultură» est éditée sous les auspices de l'Université de l'Ouest «Vasile Goldiș» d'Arad, Roumanie et en partenariat avec Le Département de Roumain d'Aix Marseille Université, CAER. EA 854, France; le CIRMMI (Centre Interuniversitaire de Recherche pour la Formation Continue des Enseignants d'Italien) Université de Paris 3 – Sorbonne Nouvelle, France, Universite Novi Sad, Serbia, Universite Jena, Allemagne, L'Institut d'Études sur le Banat «Titu Maiorescu» de l'Académie Roumaine, Branche de Timișoara, Association Internationale de Psychomécanique du Langage (A.I.P.L.), Paris, France, Université Roma Tor Vergata, Italie, Bibliothèque départementale «Alexandru D. Xenopol», Arad, Imprimerie Gutenberg – Maison d'édition Gutenberg Univers, Arad, Université d'Oradea, Roumanie, Université de l'Ouest de Timișoara, Faculté des Lettres, Histoire et Théologie.

Soumission du manuscrit

La soumission d'un article à la Revue «Studii de Știință și Cultură», pour qu'il soit publié, présuppose:

- que les auteurs assument leur responsabilité en ce qui concerne le contenu, aussi qu'un comportement éthique;
- que l'article n'a pas été publié et qu'il ne sera pas soumis pour être publié dans une autre revue;
- que les droits d'auteur seront transférés à la revue «Studii de Știință și Cultură».

Les textes des articles seront rédigés en roumain ou dans une langue de circulation internationale. Le titre de l'article, le résumé et les mots clés seront rédigés en anglais, en français et en roumain, sous la forme d'un document WORD 97, WINDOWS 98 ou des variantes ultérieures, à une dimension de 15 pages au plus, y compris les dessins, les tables et la bibliographie dans la fonte Times New Roman, en interligne simple.

Le manuscrit comprendra:

- le titre, en dimension de la font 16, en caractères gras, centré;
- le prénom et le nom complets des auteurs, le(s) lieu(x) de travail (en titre complet, sans abréviations), l'adresse (les adresses) du lieu (des lieux) de travail et l'adresse

électronique de la personne de contact, en dimension de la font 12, en caractères gras, à droite;

- le résumé, 10 lignes au plus, dimension de la font 12, en italique, cadré;
- des mots clés, 5 au plus, dimension de la font 12, en italique, cadré;
- le texte de l'article en dimension de la font de 12;
- la bibliographie, obligatoire pour tout article, est écrite conformément aux règles imposées par le Standard international ISO 7144/1986 intitulé «Documentation – présentation des thèses et des documents similaires».

Normes de rédaction

«Studii de Știință și Cultură» / «Études de Science et de Culture» (www.revista-studii-uvvg.ro), revue répertoriée en domaine Philologie – par le Conseil National de la Recherche Scientifique (CNCS), a son contenu structuré comme suit :

I. Cultures romanes / culture roumaine

II. Cultures et langues germaniques / culture roumaine

III. Langues et cultures slaves / langue et littérature roumaines

IV. Traductologie

V. Culture Scientifique

VI. Études de Banat

VII. Comptes rendus

Se conformant à la pratique internationale (cf. notamment Chicago Style, MLA), notre revue, à partir du volume XI, n° 2 / juin 2015, a décidé d'adopter en particulier les règles de citations suivantes pour chacun des articles qui y seront publiés:

1. La bibliographie, en corps 12, Times New Roman, sera placée en fin d'article, suivant l'ordre alphabétique des auteurs, chaque nom d'auteur y étant inscrit en majuscules, suivi du prénom, puis du titre en caractères italiques, du lieu d'édition, de la maison d'édition, de l'année de parution et, si besoin est, de la pagination.

Exemple: BENGESCO, Georges, *Bibliographie franco-roumaine* [...], Paris, Ernest Leroux éditeur, 1907, XLIII + 219 + (supplément) 114 p. [1^è éd.: Bruxelles, P. Lacomblez, 1895].

2. Dans le corps de l'article le contributeur indiquera entre parenthèses, dans l'ordre, le nom de l'auteur en majuscules, l'année de publication et la page.

Exemple: (PAPADAT-BENGESCU, 1924, p. 102).

3. Les notes de bas de page seront réservées aux commentaires, traductions de citations, indications biographiques etc. L'insertion de ces notes sera réalisée sous Word par incrémentation automatique.

Les articles à soumettre au comité de lecture devront être envoyés sous forme de fichier Word (accompagné du fichier en version PDF) à l'adresse studii.ssc@gmail.com au plus tard:

– le 15 février pour le premier numéro de l'année / Mars

– le 15 mai pour le deuxième numéro / Juin

– le 15 août pour le troisième numéro / Septembre

– le 15 novembre pour le dernier numéro de l'année / Décembre

Le Comité de Rédaction

Les tables et les diagrammes, les figures ou des autres dessins seront insérés dans le texte à l'endroit adéquat, numérotés, et ils auront, autant que possible, une bonne résolution, pour ne pas affecter la qualité du texte.

La structure de l'article qui présente des résultats des recherches expérimentales suivra les standards internationaux, conformément à l'acronyme IMRAD (introduction, méthodes et matériaux, résultats et discussions), auxquels on ajoutera les conclusions.

Les articles de toute autre nature seront composés d'une introduction, du corps de l'ouvrage et des conclusions, les corps de l'ouvrage pouvant être organisé selon le désir de l'auteur (des auteurs).

Les manuscrits seront envoyés, par voie électronique à l'adresse studii.ssc@gmail.com, ou sur un support électronique et imprimé, au siège de la rédaction: Université de l'Ouest «Vasile Goldiș» d'Arad, Blvd. Revoluției, no. 94-96 - revue « Studii de Știință și Cultură ».

Les articles scientifiques seront soumis au processus de critique PEER-REVIEW «en aveugle».

Le nombre de critiques pour l'évaluation d'un article est 2, et le temps d'analyse est 30 jours. Les auteurs reçoivent des critiques une des réponses suivantes:

- article accepté;
- article accepté avec des modifications;
- article rejeté.

Les référents scientifiques suivront, en évaluant les manuscrits, l'actualité de la thème; l'approfondissement des idées scientifiques, l'originalité, aussi que le respect des instructions pour les auteurs. Le non-respect des standards sollicités par la revue conduira au rejet des manuscrits.

Nous prions les auteurs de:

- citer la revue «Études de Science et de Culture» dans d'autres publications où ils collaborent, en précisant:

- Le titre de la revue «Études de Science et de Culture», abréviation – SSC;
- Le volume, le numéro et l'année de parution;
- Le nombre de la page du texte cité;

- transmettre à la rédaction de la revue «Études de Science et de Culture» des renseignements sur les publications où ils ont cité notre revue, en mentionnant:

- Le titre de la revue, l'abréviation;
- Le volume, le numéro et l'année de parution;
- Le nombre de la page du texte cité.

D'autres informations au

- portable: 0763016032

- Adresse électronique: studii.ssc@gmail.com

Personne de contact: Dr. Viviana Milivoievici

Annnonce pour les auteurs

La revue «Études de Science et de Culture», en commençant par le volume XII, numéro 1 / mars 2016, s'inscrit à l'évaluation, pour s'indexer dans BDI Thomson ISI Philadelphia P. A. USA.

INSTRUCȚIUNI PENTRU AUTORI

Aspecte generale

Revista „Studii de Știință și Cultură”, editată sub egida Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, apare trimestrial. Revista este evaluată de Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior și clasificată în categoria B+, cod CNCIS 664, în perioada 2005-2011, B (2012-2020), Revistă științifică evaluată și clasificată de CNCS, în anul 2020, profil umanist, domeniul FILOLOGIE.

Revista este indexată în bazele de date internaționale (BDI) CEEOL (www.ceeol.com) din Frankfurt am Mein, Germania, EBSCO HOST Publishing din Ipswich, Statele Unite ale Americii (www.ebscohost.com), INDEX COPERNICUS International din Varșovia, Polonia (www.indexcopernicus.com), DOAJ (Directory of Open Access Journals) din Lund, Suedia (www.doaj.org), SCIPIO (www.scipio.ro), THE LINGUIST LIST (linguistlist.org), ERIH PLUS (dbh.nsd.uib.no), ROAD (<https://road.issn.org>) – UNESCO.

Începând cu luna iunie 2012, revista „Studii de Știință și Cultură” este editată sub egida Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, România și în parteneriat cu: Le Département de Roumain d’Aix Marseille Université, CAER. EA 854, France; le CIRMI (Centre Interuniversitaire de Recherche pour la Formation Continue des Enseignants d’Italien) Université de Paris 3 – Sorbonne Nouvelle, France, Universitatea Novi Sad, Republica Serbia, din 2015, Universitatea Jena din Germania, Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu” al Academiei Române, Filiala Timișoara, L’association Internationale de Psychomécanique du Langage (A.I.P.L.), Paris, France, Universitatea Roma Tor Vergata, Italia, Biblioteca Județeană „Alexandru D. Xenopol”, Arad, Tipografia Gutenberg – Editura Gutenberg Univers, Arad, Universitatea din Oradea, România, Universitatea de Vest din Timișoara, Facultatea de Litere, Istorie și Teologie.

Prezentarea manuscrisului

Transmiterea către revista „Studii de Știință și Cultură” a unui articol spre publicare, presupune:

- autorii își asumă responsabilitatea privind conținutul, cât și comportamentul etic;
- articolul nu a mai fost publicat și nici nu va fi înaintat spre publicare altei reviste;
- dreptul de autor se trece asupra revistei „Studii de Știință și Cultură”.

Textele articolelor vor fi redactate în limba română sau într-o limbă de circulație internațională. Titlul articolului, rezumatul și cuvintele cheie vor fi redactate în limbile engleză, franceză și română, ca document WORD 97, WINDOWS 98 sau variante ulterioare, cu o dimensiune de maximum 15 pagini, inclusiv desenele, tabelele și bibliografia cu Font Times New Roman, spațiere la un rând.

Manuscrisul va cuprinde:

- titlul, cu dimensiunea 16, aldine bold, centrat;
- prenumele și numele complet al autorilor, locul (locurile) de muncă (cu denumirea completă, nu prescurtat), adresa (adresele) locului (locurilor) de muncă și e-mailul persoanei de contact, cu dimensiunea literei 12, aldine, în dreapta;
- rezumatul, maximum 10 rânduri, dimensiunea literei 12, italic, justified;
- cuvinte cheie, maximum 5, dimensiunea literei 12, italic, justified;
- textul articolului cu dimensiunea literei de 12, spațiere la un rând;

- bibliografia, obligatorie pentru orice articol, se scrie conform regulilor impuse de Standardul internațional ISO 7144/1986 intitulat *Documentation-presentation of theses and similar documents*.

Norme de redactare

„Studii de Știință și Cultură”, publicație acreditată în domeniul Filologie, de către Consiliul Național al Cercetării Științifice (CNCS), își structurează conținutul în următoarele secțiuni:

- I. Culturi romanice / cultură românească
- II. Limbi și culturi germanice / limbă și cultură românească
- III. Limbi și culturi slave / limbă și literatură română
- IV. Traductologie
- V. Cultură științifică
- VI. Studii banatice
- VII. Recenzii

Conformându-ne practicilor internaționale (cf. mai ales Chicago Style, MLA), adoptăm, începând cu volumul XI, nr. 2 / iunie 2015, în mod special următoarele reguli de indicare a sursei bibliografice pentru fiecare articol ce va fi cuprins în paginile revistei noastre:

1. Bibliografia, utilizând Times New Roman 12 p., va fi plasată la sfârșitul articolului; pozițiile din bibliografie se dispun în ordine alfabetică în funcție de numele autorului. Cu majuscule, se indică numele autorului urmat de prenume, apoi, conform normelor limbii, titlul lucrării în italic, locul publicării, editura, anul apariției și, dacă e necesar, numărul de pagini.

Exemplu: BENGESCO, Georges, *Bibliographie franco-roumaine* [...], Paris, Ernest Leroux éditeur, 1907, XLIII + 219 + (supplément) 114 p. [1ère éd.: Bruxelles, P. Lacomblez, 1895].

2. În corpul articolului, autorul va indica între paranteze, în ordine: numele autorului cu majuscule, anul publicării și pagina.

Exemplu: (PAPADAT-BENGESCU, 1924, p. 102).

3. Notele de subsol vor fi rezervate comentariilor, traducerii citatelor, indicațiilor biografice etc. Introducerea notelor de subsol se va realiza în Word prin inserție automată.

Articolele ce urmează a fi supuse atenției comitetului de lectură se vor trimite în fișier Word (însoțite de o versiune PDF) la adresa: studii.ssc@gmail.com, cel mai târziu până la data de:

- 15 februarie pentru primul număr din an / martie
- 15 mai pentru al doilea număr / iunie
- 15 august pentru al treilea număr / septembrie
- 15 noiembrie pentru al patrulea număr / decembrie

Colegiul editorial

Tabelele și diagramele, figurile sau alte desene vor fi inserate în text la locul potrivit, numerotate și vor avea o rezoluție cât mai bună pentru a nu impieta asupra calității materialului.

Structura articolului ce prezintă rezultate ale unor cercetări experimentale va urmări standardele internaționale, conform acronimului IMRAD (introducere, metode și materiale, rezultate și discuții), la care se adaugă concluziile.

Articolele de orice altă natură vor fi alcătuite din introducere, corpul lucrării și concluzii, corpul lucrării putând fi organizat după dorința autorului (autorilor).

Manuscrisele se trimit, pe cale electronică la adresa studii.ssc@gmail.com, sau pe suport electronic și listat, la sediul redacției: Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, Bd. Revoluției, nr. 94-96 – revista „Studii de Știință și Cultură”.

Articolele științifice sunt supuse procesului de recenzare PEER-REVIEW „în orb”.

Numărul de recenzori pentru evaluarea unui articol este de 2, iar timpul de recenzare este de 30 de zile. Autorii primesc de la recenzori unul din următoarele răspunsuri:

- articol acceptat;
- articol acceptat cu modificări;
- articol respins.

Referenții științifici vor urmări, la evaluarea manuscriselor actualitatea temei; aprofundarea ideilor științifice, originalitatea, cât și respectarea instrucțiunilor pentru autori. Nerespectarea standardelor solicitate de revistă, conduce la respingerea manuscriselor.

Autorii sunt rugați:

- să citeze revista „Studii de Știință și Cultură” în alte publicații unde colaborează, precizând:
 - Titlul revistei „Studii de Știință și Cultură”, abrevierea – SSC;
 - Volumul, numărul și anul apariției;
 - Numărul paginii textului citat;
- să transmită redacției revistei „Studii de Știință și Cultură” informații referitoare la publicațiile în care au citat revista noastră, menționând:
 - Titlul revistei, abrevierea;
 - Volumul, numărul și anul apariției;
 - Numărul paginii textului citat.

Alte informații:

- mobil: 0763016032

- E-mail: studii.ssc@gmail.com

Persoană de contact: Dr. Viviana Milivoievici

În atenția autorilor

Revista „Studii de Știință și Cultură”, începând cu volumul XII, numărul 1 / martie 2016, se înscrie, pentru evaluare, în vederea indexării în BDI Thomson ISI Philadelphia P. A. USA.

Rugăm autorii să citeze în bibliografia articolelor și texte publicate în reviste cotate ISI.

Bazele de date internaționale în care este indexată revista (cu indicarea adresei URL):

CNCS

http://old.cncs-nrc.ro/wp-content/uploads/2013/01/filo.rev_.28.01.2013.pdf
<http://www.cncs-nrc.ro/publicatii-stiintifice/>
http://www.cncs-nrc.ro/wp-content/uploads/2016/12/categorii.Reviste.Site_.CNCS_.2020.pdf

CEEOL

<https://www.ceeol.com/search/journal-detail?id=747>

DOAJ

https://www.doaj.org/toc/2067-5135?source=%7B%22query%22%3A%7B%22filtered%22%3A%7B%22filter%22%3A%7B%22bool%22%3A%7B%22must%22%3A%5B%7B%22terms%22%3A%7B%22index.issn.exact%22%3A%5B%221841-1401%22%2C%222067-5135%22%5D%7D%7D%2C%22term%22%3A%7B%22_type%22%3A%22article%22%7D%7D%5D%7D%7D%2C%22query%22%3A%7B%22match_all%22%3A%7B%7D%7D%7D%2C%22size%22%3A100%2C%22_source%22%3A%7B%7D%7D

EBSCO HOST

<https://www.ebsco.com/m/ee/Marketing/titleLists/e5h-coverage.htm>

INDEX COPERNICUS

<https://journals.indexcopernicus.com/search/form?search=studies%20of%20science%20and%20culture>

SCPIO

<http://www.scpio.ro/web/studii-de-stiinta-si-cultura>

THE LINGUIST LIST

<http://linguistlist.org/pubs/journals/get-journals.cfm?JournalID=42602>

ERIH PLUS

<https://kanalregister.hkdir.no/publiseringsskanaler/erihplus/periodical/info.action?id=491004>

ROAD (<https://road.issn.org>), catalog internațional al publicațiilor științifice open-access, administrat de Centrul Internațional ISSN, sub egida UNESCO

[https://portal.issn.org/api/search?search\[\]=MUST=default=studii+de+%C8%99tiin%C8%9B%C4%83+%C8%99i+cultur%C4%83&search_id=5345761#](https://portal.issn.org/api/search?search[]=MUST=default=studii+de+%C8%99tiin%C8%9B%C4%83+%C8%99i+cultur%C4%83&search_id=5345761#)

CITEFACTOR

<https://www.citefactor.org/journal/index/8814/studii-de-stiinta-si-cultura#.X7vBjM0zZPY>

WORLDCAT

https://www.worldcat.org/search?q=Studii+de+%C8%99tiin%C8%9B%C4%83+%C8%99i+cultur%C4%83&qt=results_page

PUBLONS

<https://publons.com/journal/233272/studii-de-stiinta-si-cultura/>

ACADEMIC JOURNALS DATABASE

<http://journaldatabase.info/journal/issn1841-1401>

OALIB

<https://www.oalib.com/journal/4482/1#.X9Nw5tgzZPZ>

GSI Repository

<http://repository.gsi.de/record/17726>

Universitätsbibliothek Regensburg – Elektronische Zeitschriftenbibliothek

http://rzblx1.uni-regensburg.de/ezeit/searchres.phtml?jq_type1=ZD&jq_term1=2477082-6

KIT-Bibliothek – KIT-Katalog Classic

[https://primo.bibliothek.kit.edu/primo_library/libweb/action/display.do?tabs=detailsTab&ct=display&fn=search&doc=KITSRC302971327&indx=1&recIds=KITSRC302971327&recIdxs=0&elementId=0&renderMode=poppedOut&displayMode=full&frbrVersion=&frbg=&&dsent=0&vl\(1UIStartWith0\)=contains&scp.scps=scope%3A%28HSKA%29%2Cscope%3A%28KIT_CS%29%2Cscope%3A%28KIT_CN%29%2Cscope%3A%28%22DHBW%22%29&tb=t&vid=KIT&mode=Basic&srt=date&tab=kit&vl\(151189793UI1\)=all_items&dum=true&vl\(freeText0\)=studii%20de%20stiinta%20si%20cultura&vl\(151050700UI0\)=any&dstmp=1606317587231](https://primo.bibliothek.kit.edu/primo_library/libweb/action/display.do?tabs=detailsTab&ct=display&fn=search&doc=KITSRC302971327&indx=1&recIds=KITSRC302971327&recIdxs=0&elementId=0&renderMode=poppedOut&displayMode=full&frbrVersion=&frbg=&&dsent=0&vl(1UIStartWith0)=contains&scp.scps=scope%3A%28HSKA%29%2Cscope%3A%28KIT_CS%29%2Cscope%3A%28KIT_CN%29%2Cscope%3A%28%22DHBW%22%29&tb=t&vid=KIT&mode=Basic&srt=date&tab=kit&vl(151189793UI1)=all_items&dum=true&vl(freeText0)=studii%20de%20stiinta%20si%20cultura&vl(151050700UI0)=any&dstmp=1606317587231)

MIAR – Information Matrix for the Analysis of Journals

<http://miar.ub.edu/issn/1841-1401>

SIBIMOL

http://cc.sibimol.bnrm.md/opac/search?q=studii+de+stiinta+si+cultura&max=2&view=&sb=relevance&ob=asc&level=all&material_type=all&location=0

ACADEMIA.EDU

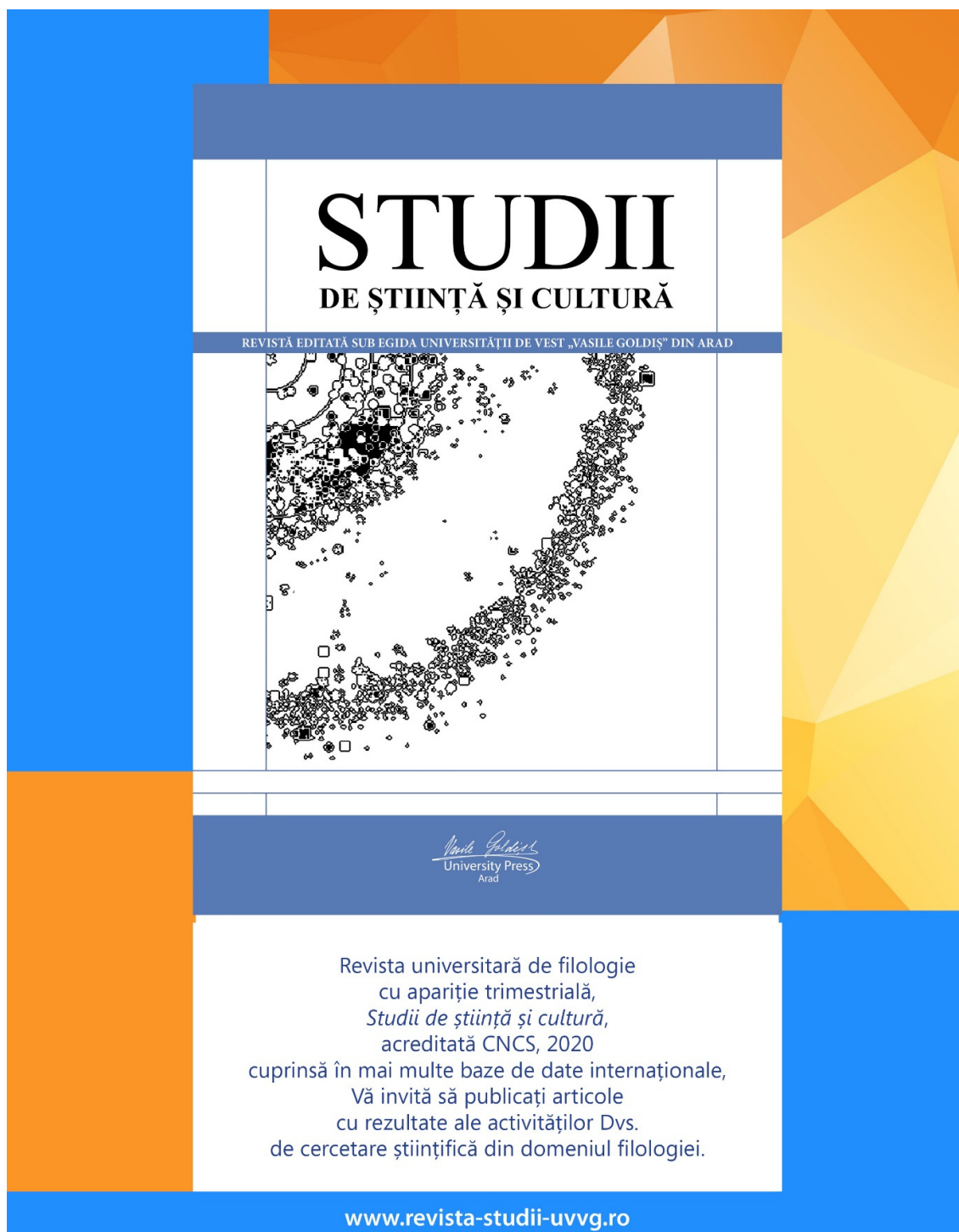
www.academia.edu

RESEARCH GATE

www.researchgate.net

GOOGLE ACADEMIC

<https://scholar.google.com/>

Revista universitară de filologie
cu apariție trimestrială,
Studii de știință și cultură,
acreditată CNCS, 2020
cuprinsă în mai multe baze de date internaționale,
Vă invită să publicați articole
cu rezultate ale activităților Dvs.
de cercetare științifică din domeniul filologiei.

www.revista-studii-uvvg.ro

ISSN: 1841-1401 (print)
ISSN-L: 1841-1401
ISSN: 2067-5135 (online)